

Asery Tamusi kareтары

Carib New Testament

Contents

Mateus nimeropo iru'pyn oka	1
Markus nimeropo iru'pyn oka	61
Lukas nimeropo iru'pyn oka	100
Johanes nimeropo iru'pyn oka	163
Mo'karon apojoma'san	204
Rome ponokon 'wano kareta	261
Korinte ponokon 'wano koromono kareta	286
Korinte ponokon 'wano ijokonory kareta	310
Galatie ponokon 'wano kareta	325
Efese ponokon 'wano kareta	334
Filipi ponokon 'wano kareta	343
Kolose ponokon 'wano kareta	349
Tesalonika ponokon 'wano koromono kareta	355
Tesalonika ponokon 'wano ijokonory kareta	361
Timoteus 'wano koromono kareta	364
Timoteus 'wano ijokonory kareta	371
Titus 'wano kareta	376
Filemon 'wano kareta	380
Kristus amyikanamon Simosu 'wano kareta	382
Jakobus nimeropo kareta	401
Petrus nimeropo koromono kareta	408
Petrus nimeropo ijokonory kareta	415
Johanes nimeropo koromono kareta	420
Johanes nimeropo ijokonory kareta	426
Johanes nimeropo ijuwanory kareta	427
Judas nimeropo kareta	428
Moro Johanes 'wa Jesus nenepo'po	430

Asery Tamusi kareтары

New Testament in Carib (NS:car:Carib)

Language: Carib

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

5af78154-4dfa-5c42-9baa-ca2cca8bb920

ISBN: 978-1-5313-0131-6

Mateus nimerop'o iru'pyn oka Uwapo torupamy

Iru'pyn me moro Mateus nimerop'o kareta erupary jako ky'waine, moro inimerop'o apo'ny me moro penato Tamusi auran wairy kysenejaton. Pyimemboto moro penato Tamusi auran ekari'san. Iwara mo'karon Simosu epanopyry 'se man, iru'pyn me moro tynimerop'o oka uku'to'me i'waine. Ero nono tu'po mo'ko Jopoto Jesus wopyry 'wa moro penato Tamusi auran ka'po'po uku'pojan irombo. One wara kari'na undymanen me tywairy 'se Tamusi wairy poko Jesus 'wa kari'na emepa'san ekari'san. Morokon potonon Jesus wykato'konymbo auranano ta morokon otykon kysenejaton (Mateus 5-7).

Ero kareta wota'saka'san

1:1 - 4:25 Jesus 'wa ero nono tu'po tamamyry a'mory

5:1 - 18:35 Galilea po Jesus emamary

19:1 - 20:34 Jerusalem 'wa Jesus wotyry

21:1 - 27:66 Morokon irokonymbo ro ero nono tu'po Jesus emando'kon kurita

28:1-20 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Jesus Kristus tangonymbo

1 Mo'ko David parymbo, mo'ko Abraham parymbo Jesus Kristus tangonymbo etykon a'pemy'san karety.^a

² Abraham 'wa Isak typa'kano'se man.

Isak 'wa Jakob typa'kano'se man.

Jakob 'wa Juda, mo'karon ipiryjan enapa typa'kano'se mandon,

³ Juda 'wa mo'ko Tamar maro Peres, mo'ko Sera enapa typa'kano'se mandon.

Peres 'wa Hesron typa'kano'se man.

Hesron 'wa Aram typa'kano'se man.

⁴ Aram 'wa Aminadab typa'kano'se man.

Aminadab 'wa Nakson typa'kano'se man.

Nakson 'wa Salmon typa'kano'se man.

⁵ Salmon 'wa mo'ko Rahab maro Boas typa'kano'se man.

Boas 'wa mo'ko Ruth maro Obed typa'kano'se man.

Obed 'wa Isai typa'kano'se man.

⁶ Isai 'wa mo'ko poto 'su jopoto David typa'kano'se man.

David 'wa mo'ko Uria pytymbo maro Salomo typa'kano'se man.

⁷ Salomo 'wa Rekabeam typa'kano'se man.

Rekabeam 'wa Abia typa'kano'se man.

Abia 'wa Asaf typa'kano'se man.

⁸ Asaf 'wa Josafat typa'kano'se man.

Josafat 'wa Joram typa'kano'se man.

Joram 'wa Usia typa'kano'se man.

⁹ Usia 'wa Jotam typa'kano'se man.

Jotam 'wa Akas typa'kano'se man.

Akas 'wa Hiskia typa'kano'se man.

¹⁰ Hiskia 'wa Manase typa'kano'se man.

Manase 'wa Amos typa'kano'se man.

Amos 'wa Josia typa'kano'se man.

¹¹ Josia 'wa Jekonia, mo'karon ipiryjan enapa typa'kano'se mandon, moro Babylon 'wa Simosu emimarykon jako.^b

¹² Moro Babylon 'wa Simosu emima'san wyino,

Jekonia 'wa Sealtiel typa'kano'se man.

Sealtiel 'wa Serubabel typa'kano'se man.

¹³ Serubabel 'wa Abihud typa'kano'se man.

Abihud 'wa Eljakim typa'kano'se man.

Eljakim 'wa Asor typa'kano'se man.

¹⁴ Asor 'wa Sadok typa'kano'se man.

Sadok 'wa Akim typa'kano'se man.

Akim 'wa Eliud typa'kano'se man.

¹⁵ Eliud 'wa Eleaser typa'kano'se man.

^a1:1 Lukas 3:23-38

^b1:11 2 Koningen 24:14-15, 2 Kronieken 36:10, Jeremia 27:20

Eleaser 'wa Matan tupa'kano'se man.

Matan 'wa Jakob tupa'kano'se man.

¹⁶ Jakob 'wa Josef tupa'kano'se man.

Josef ro Maria yino me tywajije man.

Mo'ko ro Jesus, mo'ko Mesias me kyne-jatojaton inoro sano me tywajije man.

¹⁷ Abraham wyinombo ro

David taronaka mo'karon kari'na pa'kano'namonymbo ainapatoro

itu'ponaka okupa'en mandon. David

wynombo ro Babylon 'wa Simosu emimary taronaka mo'karon kari'na

pa'kano'namonymbo ainapatoro

itu'ponaka okupa'en mandon. Moro Babylon 'wa emimarykon

wynombo ro mo'ko Mesias taronaka mo'karon

kari'na pa'kano'namonymbo ainapatoro

itu'ponaka okupa'en mandon.

Jesus womary

¹⁸ Jesus Kristus ero wara tywoma man:

Epekaty'po wyino ty'wa, mynoto me terapa mo'ko Jesus sano Maria wairy ukuty'po mo'ko Josef 'wa, moro tymaro emamyry uwaporo. Mo'ko Tamusi a'kary porit'ory 'wa te mynoto me tyje kynakon.^{cd}

¹⁹ Mo'ko ino man Josef tamambore kynakon. Pyiwano taka mo'ko tpyty man emapory 'se'pa kynakon. Iro ke ro ekapyn ta inondary 'se kynakon.

²⁰ Moro wara iwonomengary jako 'ne iwoneto amy Tamusi apojon wonepo'po i'wa. Ika'po: "Josef, David parymbo, apyty me mo'ko Maria apyiry poko kytety'kai. Mo'ko iwe'mekatopo irombo Tamusi a'kary wyino man. ²¹ Amy wokyry'membo apyitan. Mo'ko ety me ro Jesus yko me. Mo'ko ro irombo ta'sakarykon epano'tan morokon yja'wan me iwe'i'san wyino." ^e

²² Pa'poro moro tywo'ka'se man ero tauran uku'ponenymbo Jesaja 'wa Tamusi nekari'po'po wo'ka'to'me:

²³ Eneko. Mo'ko wokyry anukutypyn mynoto me kynaitan. Amy wokyry'membo apyitan. Ety me Emmanuël yta'ton.^f

Moro tauro'po man: "Tamusi kymaroine man".

²⁴ Moro one'no wyino tupaka'po mero, mo'ko Josef we'i'po mo'ko Tamusi apojon wyka'po wara ro. Maria apo'i'po i'wa tpyty me. ²⁵ Anipokonoma'pa te iwe'i'po, mo'ko ty'me apyiry uwaporo i'wa. Irombo ety me Jesus yry'po i'wa.^g

Mo'karon siriko menganamon

2 Poto 'su jopoto me mo'ko Herodes a'ta, undy wyino siriko menganamon tunda'san Jerusalem 'wa, moro Judea tano Betlehem po mo'ko Jesus woma'po wyino. ² Ika'san: "Oje ko mo'ko oma'senan Simosu Jopotory nan? Moro isirikory wepa'kary enei irombo na'na. Ety awonga na'na nopyi."

³ Moro eta'po mero, mo'ko jopoto Herodes we'naranga'po, pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon maro.

⁴ Pa'poro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa a'nano'po'san i'wa. Oje mo'ko Mesias womary man ukutyry 'se iwyinoine kynakon. ⁵ Ika'san i'wa: "Betlehem po, Judea ta. Tymero irombo man mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo 'wa:

⁶ Amoro, Juda yinonorymbo tano Betlehem, irombo ro ko'warono kapyn amoro mana morokon Juda tanokon potonon ra'na. Awyino ro irombo amy poto 'su jopoto kyno'tan. Mo'ko ro mo'karon ypyit'orykon Israel pajanyombo enenen me kynaitan." ^h

^c1:18 Lukas 2:1-7 ^d1:18 Lukas 1:27 ^e1:21 Lukas 1:31

^f1:23 Jesaja 7:14 (LXX) ^g1:25 Lukas 2:21 ^h2:6 Micha 5:2

⁷Irombo Herodes 'wa ekapyn ta mo'karon siriko menganamon ko'mapo'san. Moro siriko wonepo-topombo kurita poko iru'pyn me imero iwoturupo'po i'waine. ⁸Irombo Betlehem 'wa emoky'san i'wa. Ika'po i'waine: "Pa'poro one wara mo'ko pitani wairy imengatandoko iru'pyn me. Epyo'po mero, ekari'toko me y'wa, ety awonga wyto'se me awu enapa."

⁹Mo'ko jopoto auran eta'po mero, ito'san. Irombo moro siriko, moro iwepa'kary tone tywaije i'waine kynakon iro wyto'po uwapoina. Irombo mo'ko pitani waitopo epo moro siriko poropy'po. ¹⁰Moro siriko ene'po me ro rapa ty'waine, potome me imero ewa'pota'san. ¹¹Moro auto taka tywo'my'san mero, mo'ko pitani ene'po i'waine mo'ko isano Maria maro. Iwokunama'san ety awongato'me. Morokon tynrykon je'nykon etapurumaka'san i'waine. Ika'mi'po, tytoporen tykoro'kamy, tytoporen itupu epuku'po yry'san i'waine i'wa.

¹²Irombo iwonetoina Tamusi 'wa uru'san, Herodes 'wa rapa erama'pa iwaito'ko'me. Iro ke ro amy terapa oma ta iwerama'san tywaito'kon 'wa.

Egypte 'wa etuwarikano

¹³Ito'san wyino Josef woneto amy Tamusi apojon wonepo'po. Ika'po i'wa: "Ajawongo. Mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa etuwarikako Egypte 'wa. Moro po ro aiko me moro awerama'y man ekarityy 'wa ro y'wa. Mo'ko Herodes irombo mo'ko pitani upitan iwoto'me."

¹⁴Josf awomy'po. Moro koko noro mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa iwomima'po Egypte 'wa. ¹⁵Herodes rombyry 'wa ro moro

po iwe'i'po. Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po wo'kapy'po:ⁱ

Egypte wyino ymuru siko'mai.

¹⁶Mo'karon siriko menganamon 'wa tamu'ma'po ukuty'po mero, mo'ko Herodes wore'ko'po imero. Irombo warinu pokonokon emoky'san i'wa Betlehem 'wa. Moro wyino ro pa'poro mo'karon oko siriko aitonon wokryja'makon, mo'karon oko siriko anapo'i'pa noro aitonon wokryja'makon enapa wopo'san i'wa. Mo'karon siriko menganamon nekarity'po siriko wepa'katopombo kurita poko irombo tywo'po'se kynakon. ¹⁷Moro jako ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jeremia nekarity'po wo'kapy'po:

¹⁸Rama po ura, ataikapo'no kynotanon.

Rakel turare man ty'makon poko.

Aturake'kapo'pa man, uwa rapa iwairykon ke.^j

Eramano

¹⁹Mo'ko Herodes romby'po mero, Josef woneto amy Tamusi apojon wonepo'po Egypte po. ²⁰Ika'po: "Ajawongo! Mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa eramako mo'karon Israel pajanyombo yinonory 'wa. Mo'ko pitani wory 'sangonymbo tyromo'se terapa mandon."

²¹Irombo Josef awomy'po. Mo'ko pitani maro, mo'ko isano maro enapa iwerama'po mo'karon Israel pajanyombo yinonory 'wa.

²²Mo'ko tyjumy Herodes y'petakan me Judea jopotory me mo'ko Arkelaus wairy eta'po mero te ty'wa, tanarika Josef kynakon moro 'wa tytory poko. Tywoneto turu'po mero, iwomima'po Galilea 'wa. ²³Moro po ro amy Nasaret tatynen aitopo 'wa amanje ito'po. Iwara ro ero

Tamusi auran uku'ponamonymbo nekar-ity'po wo'kapy'po:^k
Nasaret pono me kynejatota'ton.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

3 Moro jako ro mo'ko kari'na etykanen Johanes 'wa moro Judea wo'iry ta oty ekarory a'mo'po.¹ ²Ika'po: "Ajemamyrykon u'matoko. Tamusi nundymary tyse waty terapa man."^{m3} Mo'ko poko ro mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja taurana man, moro ero wara tykary jako:ⁿ

Moro iponomyn wo'i ta amy ko'tatoto auran kynotanon: "Mo'ko Jopoto emary ika'toko. Sapatoro morokon emary ytoko."

⁴Johanes wo'my me kameri ypotymbo kapy'po kynakon. Ekundy me tonomy pi'pombo kapy'po kynakon. Kasapa erepari me kynakon wano maro.^o ⁵Mo'karon Jerusalem ponokon, pa'poro mo'karon Judea ponokon, pa'poro mo'karon Jordan po amandonon wo'to'konymbbo kynakon i'wa. ⁶Iwosetykapoto'konymbbo kynakon moro Jordan tunary taka. Moro tatykarykon jako ro, pa'poro yja'wan me tywe'i'san ekari'topombo i'waine kynakon. ⁷Pyime enapa Farise, Saduse wopy'san i'wa asetykapo. Ika'po i'waine: "Yja'wangonymbo 'ne roten, noky ko moro o'toto Tamusi erekuru wyino awetuwarikarykon man ekanopoi o'waine?"^p ⁸Ajemamyrykon u'ma'po enepotoko. ⁹Aturu'san ta te kykaton: 'Abraham na'na tamurumbo me man.' Wykaje irombo o'waine: Tamusi

erokon topu kapyry taro man Abraham pajanymbo me.^q ¹⁰Moro wywy tyje terapa man moro wewe undy po. Pa'poro epepo'non wewe akotory kynaitan. Wa'to taka ipapyry kynaitan.^f ¹¹Awu tuna ke katykaton moro ajemamyrykon u'ma'po enepoto'me.^{*} Mo'ko wena'po ta kynosan inoro te yko'po pana'pe man. Isapatokanen me ywairy paio supija. Mo'ko ro Tamusi a'kary ke ajetykata'ton, wa'to ke enapa. ¹²Moro aresi pombokatopo irombo aina terapa man. Irombo moro aresi werikatopo a'metan. Irombo moro aresi kura'matan moro ikura'matopo auto ta. Moro iweriryombo koro'katan te e'wutyryn wa'to ke."

Jesus wosetykapory

¹³Irombo Galilea wyino Jesus tunda'po moro Jordan 'wa Johanes 'wa asetykapo.^s ¹⁴Johanes te a'kotory 'se rypo kynakon. Ika'po i'wa: "O'wa te yjetykary manombo man. Irombo y'wa terapa mo'san?" ¹⁵Jesus 'wa te ejuku'po: "Yjetykary kysa'kotoi. Pa'poro irombo Tamusi nisanory kapyry ky'waine man." Morombo mero Johanes we'i'po ana'koto'pa noro. ¹⁶Jesus etyka'po. Moro tuna wyino tu'tary akono mero, kapukon wendakary ene'po i'wa. Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory ene'po i'wa amy akukuwa wara tytu'ponaka. ¹⁷Irombo kapukon wyino amy auranano wota'po. Ika'po: "Mo'se ro, mo'ko nipynen ymuru mo'se man. Yturu'po ewa'pory me man."^t

^{*3:11} Moro 'u'ma'po enepoto'me' y'petakan me 'u'mato'me' tywairy taro man.

^{k2:23} Markus 1:24, Lukas 2:39, Johanes 1:45 ^{l3:1} Markus 1:1-8, Lukas 3:1-17, Johanes 1:6,19-34 ^{m3:2} Mateus 4:17, Markus 1:15 ^{n3:3} Jesaja 40:3 (LXX)

^{o3:4} 2 Koningen 1:8 ^{p3:7} Mateus 12:34, 23:33 ^{q3:9} Johanes 8:33

^{r3:10} Mateus 7:19 ^{s3:13} Markus 1:9-11, Lukas 3:21-22, Johanes 1:32-34

^{t3:17} Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 12:18, 17:5, Markus 1:11, Lukas 9:35

Ewa'rumy tamuru 'wa Jesus u'kuru

4 Irombo Tamusi a'kary 'wa Jesus aro'po iponomyn wo'i taka, mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa u'kuto'me.^{uv}

²Oko-kari'na kurita, oko-kari'na koko tywonema'po wyino ikumyry'po.

³Irombo mo'ko u'kunen wopy'po I'wa. Ika'po I'wa: “Tamusi ymuru me ro aja'ta iro ke, ajauranako, erokon topu wonurimato'me perere me.” ⁴Jesus 'wa te ejuku'po: “Tymero man.”^w

Perere poko roten kapyn kari'na kyne-mandan, pa'poro Tamusi yndary wyino epa'katoto auranano poko te.”

⁵Irombo mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa aro'po moro kurano aitopo 'wa. Moro Tamusi auty retyry esipiry tu'ponaka yry'po i'wa. ⁶Irombo ika'po I'wa: “Tamusi ymuru me ro aja'ta, ata'porongo po'ponaka. Tymero irombo man.”^x

Tamusi tapojongon emo'tan ajupu'po me. Awomarymbo apyita'ton, apupuru aniwo'pa awaito'me topu pona.”

⁷Jesus wyka'po i'wa: “Tymero enapa man.”^y

Mo'ko Ajopotory Tamusi anu'ku'pa maitake.”

⁸Irombo mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa aro'po amy kawono imero wypy tu'ponaka. Pa'poro ero nono tu'ponokon potonon jopotokon nundymarykon kuranory enepo'po i'wa Jesus 'wa.

⁹Irombo ika'po I'wa: “Pa'poro moro sytake o'wa, tokuna'po yjety awonga'poto o'wa.” ¹⁰Morombo mero

Jesus wyka'po i'wa: “Omimako, Satan! Tymero irombo man.”^z

Ajopotory Tamusi po'ponaka roten mokunamatake. Mo'ko ety roten mawongatake.”

¹¹Irombo mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa inonda'po. Mo'karon Tamusi apojongon wopy'san terapa epano'se.

Jesus 'wa tamamin a'mory

¹²Yja'wangon kari'na aru'katopo taka Johanes aru'ka'po eta'po mero, Jesus womima'po Galilea 'wa.^{ab} ¹³Nasaret 'wa amanje rapa ito'pa iwe'i'po. Kafaraum 'wa terapa ito'po amanje, moro tuna juwembory esi'wonaka, mo'ko Sebulon maro Naftali yinonory 'wa.^c ¹⁴Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nekarity'po wo'kapy'po:

¹⁵Sebulon yinonory, Naftali yinonory enapa, moro tuna juwembory 'wa ytototo oma pato man iro, moro Jordan kopose me enapa man iro, mo'karon Simosu me e'i'non yinonory Galilea,^d ¹⁶mo'karon ewa'rumy ta amandonon kari'na amy potu 'su aweinano enejaton. Mo'karon tawa'ruman romo'no waitopo po amandonon 'wa aweinano kynawonjan.

¹⁷Morombo wyino mo'ko Jesus 'wa amy oka ekarityry a'mo'po ero wara: “Ajemamyrykon u'matoko. Moro Tamusi nundymary irombo tyse waty terapa man.”^e

Mo'karon koromonokon Jesus nemeparykon

¹⁸Irombo moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo tytory jako, oko

^u4:1 Markus 1:12-13, Lukas 4:1-13 ^v4:1 Simosu 2:18, 4:15

^w4:4 Deuteronomium 8:3 ^x4:6 Ware 91:11-12 ^y4:7 Deuteronomium 6:16

^z4:10 Deuteronomium 6:13 ^a4:12 Markus 1:14-15, Lukas 4:14-15

^b4:12 Mateus 14:3, Markus 6:17, Lukas 3:19-20 ^c4:13 Johanes 2:12

^d4:15 Jesaja 9:1-2 ^e4:17 Mateus 3:2

asepiryjan ene'san i'wa: Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro, mo'ko ipiry Andreas maro. Woto pokonokon mo'karon kynatokon. Moro tuna juwembory ta sipi pa'satokon.^f ¹⁹Irombo ika'po i'waine: "O'toko ywena'po ta. Kari'na pokonokon me terapa kyta'ton."²⁰ Irombo o'win wytory morokon tysipirykonymbo nonda'san i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san. ²¹Irombo a'si 'ko rapa tyto'po mero, oko amykon rapa asepiryjan ene'san i'wa: mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko ipiry Johanes maro. Kurijara ta morokon tysipirykon ato'satokon mo'ko tyjummykon Sebedeus maro. Jesus 'wa iko'ma'san. ²²O'win wytory moro kurijara ta ro mo'ko tyjummykon no'po i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

Kari'na kura'mary Jesus 'wa

²³Irombo pa'poro morokon Galilea tanokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta emeparykon aropoty'po i'wa. Ijako ro moro Tamusi nundymary ekapory ekarajakon. Pa'poro anyky wyino, je'tunano wyino enapa iru'pa rapa mo'karon kari'na yjakon.^{gh} ²⁴Moro ekary wota'po ro pa'poro Sirie po. Irombo pa'poro mo'karon mene aitonon aro'san i'waine I'wa: pa'poro roten anyky pe aitonon, je'tunano na'karykarykon, takyramon, nuno nany'korykon, wajaku pangon enapa. Ikura'ma'san i'wa. ²⁵Pyime kari'na apyimykon 'wa iwekena'po. Galilea ponokon, Dekapolis ponokon, Jerusalem ponokon, Judea ponokon, Jordan koposenokon aito'kon ponokon wopy'san i'wa.

Mo'karon sara'me kynaita'ton inaron

5 Mo'karon kari'na apyimykon ene'po mero, Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka. Iwotandy'mo'po mero, mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa.ⁱ ²Irombo emeparykon a'mo'po i'wa. Ika'po:

³"Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon Tamusi embata oty'pambo aitonon. I'wanokon me ro irombo moro Tamusi nundymary man.

⁴Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon kata'mato aitonon. Tamusi irombo kynewa'porota'ton.^j

⁵Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon pyi'me'ke aitonon. Ero nono apyita'ton irombo ty'wanokon me.^k

⁶Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon tamambore aino 'sangan. Tamusi irombo kynyntan i'waine.^l

⁷Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon ta'sakary kotanory enenamon. Iktanorykon enetan enapa irombo Tamusi.

⁸Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon ituru'san tykoroka man inaron. Tamusi eneta'ton irombo.^m

⁹Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon sara'me aino ene'namon. Tamusi irombo ty'makon me kynejatota'ton.

¹⁰Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon tamambore aino poko kari'na erekuru niwekenarykon. I'wanokon me ro irombo moro Tamusi nundymary man.ⁿ

¹¹"Sara'me 'ne janon maita'ton, yjupu'po me ajejurukon jako kari'na 'wa, awekenarykon jako erekurukon 'wa, apokoine yja'wangan onapi

^f4:18 Markus 1:16-20, Lukas 5:1-11 ^g4:23 Lukas 6:17-19

^h4:23 Mateus 9:35, Markus 1:39 ⁱ5:1 Lukas 6:20-23 ^j5:4 Jesaja 61:2

^k5:5 Ware 37:11 ^l5:6 Jesaja 55:1-2 ^m5:8 Ware 24:3-4 ⁿ5:10 1 Petrus 3:14

ekarityry jako i'waine.^o ¹²Tawa'pore aitoko me. Ajewa'porykon nominon. Moro ajepetykon irombo pototo me man kapukon ta. Iwara enapa uwapo mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tywekena tywaije mandon kari'na erekuru 'wa." ^p

Wajo, aweinano enapa

¹³"Ero nono wajory me mandon amyjaron. Moro iposinyombo wyto'ma'potote, oty ke noro ko iposinary naitan? A'kuru noro mupija. Mipa'sa terapa. Irombo kari'na kynuta'mipo'tan.^q

¹⁴"Ero nono aweiry me mandon amyjaron. Amy pototo 'su aitopo tywotunemyry upijan, kawo ta'ta, amy wypy tu'po.^r ¹⁵Ipo'ma'po wyino kororeta anyry'pa mandon tosipi upi'nonaka, apo'ny tu'ponaka te, pa'poro mo'karon auto tanokon kari'na 'wano me oty aweipato'me i'wa.^s ¹⁶Iwara ro enapa moro ajaweirykon kari'na 'wano me oty aweipan. Irombo mero morokon iru'pyngon anikapyrykon amaminano eneta'ton. Mo'ko kapu tano ajumykon ety awongata'ton enapa." ^t

Omenano mero'po

¹⁷"Moro omenano mero'po aike'ka, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimeros'an aike'ka pai ywopy'po kysekano'ton. Aike'kaine kapyn wopyi, iru'pa 'kopore te enepoine. ¹⁸Ita'ro pore, kapu, nono utapyry uwaporo, o'win amy jota, o'win amy itinga'po pai utapy'pa pairo kynaitan moro omenano mero'po wyino, moro pa'poro otykon wo'kapyry uwaporo.^u ¹⁹Mo'ko ko'waronombo ro rypo omenano mero'po urumenanen,

mo'ko moro wara enapa ta'sakary emepanen ejatota'ton inorombo ro ko'warono me moro Tamusi nundymary ta. Mo'ko apyinenymbo te, mo'ko apyiry man poko ta'sakarykon emepanonymbo ejatota'ton pototo me moro Tamusi nundymary ta. ²⁰Wykaje irombo o'waine: Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon ko'po, mo'karon Farise ko'po enapa tamambore e'i'pa aja'taine, o'my'pa moro Tamusi nundymary taka maita'ton.

²¹"Ero atangonymbo neta'po auranano tota o'waine man: 'Woto kyte'i. Mo'ko kari'na wononymbo wytory man mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto po'ponaka.'^v ²²Awu te wykaje o'waine: Mo'ko amy ta'sakary maro areku ta amandoto wytory man mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto po'ponaka. Mo'ko upu'pomynymbo me 'ne roten ta'sakary ejunenymbo wytory man mo'karon jopoto wota'nanopy'san po'ponaka. Mo'ko oty anukutyrypyn me 'ne roten ta'sakarymbo ejunenymbo wytory man moro ata'karykatopo wa'to taka.

²³"Moro Tamusi 'wa tymy apo'ny tu'ponaka moro anyry arory jako awe-tuwaro'ma'pototo moro tyturu'po ta mo'ko aja'sakary 'wa ajapyiry poko, ²⁴moro anyry inoko moro po moro tymy apo'ny po. Mo'ko aja'sakary maro 'ne ka'tu irupa aito. Irombo mero eramako moro anyry aro.

²⁵"Ko'i mo'ko ajemendonon poko iru'pa aiko, oma ta noro imaro awytory jako. Ijako irombo mo'ko ajemendonon ajytan mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto ainaka. Mo'ko ro mo'ko yja'wangon kari'na aru'katopo jopotory

^o5:11 1 Petrus 4:14 ^p5:12 2 Kronieken 36:16, Apojoma'san 7:52

^q5:13 Markus 9:50, Lukas 14:34-35 ^r5:14 Johanes 8:12, 9:5

^s5:15 Markus 4:21, Lukas 8:16, 11:33 ^t5:16 1 Petrus 2:12

^u5:18 Lukas 16:17 ^v5:21 Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17

ainaka ajytan. Mo'ko ro ajaru'katan moro yja'wangan kari'na aru'katopo taka. ²⁶Ita'ro pore, o'ka'pa maitake moro wyino moro irombo ro kusiri pana'po epemary uwaporo o'wa.

²⁷“Ero auranano tota o'waine man: ‘Taporitonone aino kysany'mai.’”^w

²⁸Awu te wykaje o'waine: Pa'poro mo'karon ta'sakary pyty poko owa'no'tonon moro taporitonone iwairymbo any'maton terapa tyturu'san ta. ²⁹Yja'wan taka moro ajenuru apo'tun 'wa ajemapory jako, ikako.

Emako awyinombo. Moro o'win aja'mun pisara'po utapyry irombo iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro ata'karykatopo taka pa'poro moro aja'mun emary ko'po.^x ³⁰Yja'wan taka moro ajainary apo'tun 'wa ajemapory jako, i'kotoko. Emako awyinombo. Moro o'win aja'mun pisara'po utapyry irombo iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro ata'karykatopo taka pa'poro moro aja'mun emary ko'po.^y

³¹“Ero enapa takari'se tywaije man: ‘Amy typtyty nondanen 'wa amy inondatopo kareta yry man i'wa.’”^z

³²Awu te wykaje o'waine: Pa'poro mo'karon typtyty nondanamon moro taporitonone iwairymbo any'maton, amy terapa wokryy maro e'i'pa iwe'i'poto irombo. Amy inonda'po woryi apyinen enapa moro taporitonone iwairymbo any'manon.^a

³³“Ero atangonymbo neta'po auranano enapa tota o'waine man: ‘Mo'ko Tamusi ety ejatory ta awykatopombo kysany'mai. Apyiko

te.’”^b ³⁴Awu te wykaje o'waine: O'to awykato'kon kysipori'tomaton paio moro Tamusi ety ejatory ke. Kapu enapa kysejatoton moro ajauran pori'tomato'me. Tamusi apo'ny irombo moro man.^c ³⁵Nono enapa kysejatoton. Tamusi pupuru apo'ny irombo moro man. Jerusalem enapa kysejatoton. Mo'ko poto 'su Jopoto waitopo irombo moro man.^d ³⁶Ajupu'po enapa kysejatoi. O'win paio irombo ajunsety pisara'po amu'nory, ikairory pai mupija. ³⁷Moro ‘a'a’ awykato'kon a'a me nainen. Moro ‘uwa’ uwa me nainen. Morokon ko'pono auranano mo'ko yja'wan wyino man.

³⁸“Ero auranano tota o'waine man: ‘Onunano onunano epety me nainen. Jewano jewano epety me nainen.’”^{ef}

³⁹Awu te wykaje o'waine: Mo'ko yja'wan me aitoto wyino kytosaijomaton. Mo'ko ajapo'tun wyino apasapaikanen wyinonaka te moro atoneno apasary enapa u'mako. ⁴⁰Moro upi'nono awo'my pinary 'se mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto po'ponaka ajarory 'san a'ta, moro itu'pono awo'my pinary enapa kysa'kotoi i'wa. ⁴¹Mo'ko o'win dusun apo ty-maro awytoto'me awyry'kanen maro oko dusun apo i'tango. ⁴²Mo'ko o'wa aturupototo 'wa moro iwoturupotopo yko. Ajotyry kysaijomai mo'ko a'kuru 'san 'wa.

⁴³“Ero auranano tota o'waine man: ‘Aja'sakary pynary o'wa man. Ajenono'nen jenonopyry o'wa

^w5:27 Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18 ^x5:29 Mateus 18:9, Markus 9:47

^y5:30 Mateus 18:8, Markus 9:43

^z5:31 Deuteronomium 24:1-4, Mateus 19:7, Markus 10:4

^a5:32 Mateus 19:9, Markus 10:11-12, Lukas 16:18, 1 Korinte 7:10-11

^b5:33 Levitikus 19:12, Numeri 30:2, Deuteronomium 23:21

^c5:34 Jakobus 5:12, Jesaja 66:1, Mateus 23:22 ^d5:35 Jesaja 66:1, Ware 48:2

^e5:38 Lukas 6:29-30 ^f5:38 Exodus 21:24, Levitikus 24:20, Deuteronomium 19:21

man.^g ⁴⁴Awu te wykaje o'waine: Ajenono'namon ipynatoko. Mo'karon erekuru awekenaton inaron poko Tamusi 'wa ajauranatoko. ⁴⁵Iwara ro mo'ko kapukon tano ajumykon y'makon me maita'ton. Mo'ko ro irombo moro tywejuru awongapojan mo'karon yja'wangan epo, mo'karon iru'pyngon epo enapa. Konopo ene'pojan tamamboramon 'wano me, emambo'non 'wano me enapa. ⁴⁶Tamusi 'kare ajepemata'ton, mo'karon apynanamon pynary jako roten o'waine. Mo'karon pyrata amo'inamon enapa 'kare moro wara e'i'pa nandon. ⁴⁷Poto 'su oty 'kare mika'saton, mo'karon aja'sakarykon 'wa roten 'Mondo ro rypo mandon?' awykarykon jako. Mo'karon Simosu me e'i'non enapa 'kare moro wara e'i'pa nandon. ⁴⁸Oty anamonopy'pa iro ke aitoko, oty anamonopy'pa mo'ko kapu tano ajumy wairy wara enapa.”^h

Oty'non epanopyry

6 “Tuwaro aitoko kari'na enuru me moro Tamusi nisanory kapyry pona o'waine. Ijako irombo mo'ko kapu tano ajumykon ajepema'paine kynaitan.ⁱ ²Amy otypyn epanopyry jako o'wa, wararo kysekaro. Moro wara irombo mo'karon tonapiramom kynaijaton morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, oma ta enapa, mo'karon kari'na 'wa totykon awongato'me. Ita'ro pore, moro tapetykon tapyije terapa i'waine man. ³O'wa amy otypyn epanopyry jako, oro moro ajapory apo'jery o'to moro ajapory apo'tun wairy anukuty'pa nainen. ⁴Moro o'wa epanopyry one'pa

nainen. Irombo mo'ko one'non otykon enenen ajumy ajepematan.”

Tamusi 'wa auranano

⁵“Tamusi 'wa ajauranarykon jako, mo'karon tonapiramom wara kytaiton. Mo'karon apokupe irombo man morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, potonon oma apotyrykon po Tamusi 'wa auranarykon, kari'na 'wa taneto'ko'me. Ita'ro pore, moro tapetykon tapyije terapa i'waine man.^j ⁶Amoro te, Tamusi 'wa ajauranary jako, moro apu'to'po taka i'tango. Irombo moro pena ra'kere'to'po mero, mo'ko onepyn ajumy 'wa ajauranako. Irombo mo'ko one'non otykon enenen ajumy ajepematan. ⁷Tamusi 'wa ajauranarykon jako ajaurangon kysipyryrykaton, mo'karon Tamusi anukuty'non wara. Pyime o'to tykarykon ke irombo moro taurangon 'wa Tamusi wepanamary man ekano'saton. ⁸Iwaraine kytaiton. Moro anamonopyrykon otykon uku'san irombo mo'ko ajumykon, moro ipoko awoturuporykon uwaporo. ⁹Ero wara te ajauranatoko amyjaron: “Kapukon tano Papa, oro ajety tykuranondo nainen.^k ¹⁰Oro moro anundymary no'nen. Oro moro anisanory no'ka'nen nono tu'po, kapu ta iwo'kapyry wara enapa. ¹¹Moro eromeno na'na erepari yko na'na 'wa. ¹²Moro yja'wan me na'na we'i'po ikako, na'na 'wa moro yja'wan me typoko ta'sakarykon we'i'po kary wara enapa. ¹³Na'na kysu'kupoi. Na'na te aijomako mo'ko[†] yja'wan wyino.

[†]6:13 Moro 'mo'ko' y'petakan me 'moro' tywairy taro man. Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “O'wano me irombo man oty undymary, pari'pe aino, kurano me aino, i'matypyn me roten. Iwara ro man.”

^g5:43 Lukas 6:27-36 ^h5:48 Levitikus 19:2, Deuteronomium 18:13

ⁱ6:1 Mateus 23:5 ^j6:5 Lukas 18:10-14 ^k6:9 Lukas 11:2-4

¹⁴“O'waine moro yja'wan me apokoine aja'sakarykon we'i'po ka'poto irombo, mo'ko kapu tano ajumykon enapa moro yja'wan me awe'i'san katan.¹ ¹⁵Moro yja'wan me apokoine aja'sakarykon we'i'po anika'pa awe'i'sando te mo'ko ajumykon enapa moro yja'wan me awe'i'san anika'pa kynaitan.”

Onemano

¹⁶“Awonemarykon jako, kata'mato ajembatarykon kysyton mo'karon tonapiramon wara. Mo'karon irombo tombatarykon yja'wangan, tywonemarykon enepoto'me ta'sakarykon 'wa. Ita'ro pore, moro tapetykon tapyije terapa i'waine man. ¹⁷Amoro te awonemary jako, ajupu'po apoko karapa ke. Ombataku'mi'ko. ¹⁸Kari'na 'wa kapyn moro awonemary enery man, mo'ko onepyn ajumy 'wa te. Irombo mo'ko one'non otykon enenen ajumy ajepematan.”

Tapenamom otykon a'nanopyry

¹⁹“Tapenamom otykon kysa'nano'ton ero nono tu'po. Oruko, pisu enapa moro po kynija'pukata'ton. Manamangon moro po kyno'myta'ton imona'toine.^{mnn} ²⁰Kapu ta te tapenamom otykon a'nano'toko. Moro po ro oruko, pisu enapa anija'puka'paine man. Moro po ro manamangon o'my'pa mandon imona'toine. ²¹Ajotyrykon waitopo po ro irombo aturu'po enapa man.”

Moro ja'munano aweiry

²²Moro ja'munano aweiry moro onunano man. Iru'pa moro ajenuru a'ta, moro aja'mun pa'poro taweije kynaitan.^o ²³Yja'wan me moro

ajenuru a'ta te moro aja'mun pa'poro tawa'rume kynaitan. Moro ajaweiry moro ewa'rumamy'poto, tawa'rume pore kynaitan sena!

Pyitonano me aino

²⁴“Amy paio kari'na oko jopotokon pyitory me tywairy upijan. Ijako irombo mo'ko o'win amy jenono'tan, mo'ko o'win amy pynatan te. Mo'ko o'win amy ekosa tywairy 'se kynaitan, mo'ko o'win amy te ato'ke kynaitan. Tamusi pyitorykon me awairykon mupijaton, moro pyrata pyitorykon me aja'taine.”^p

Esykano

²⁵“Iro ke ro wykaje o'waine: Kytesykaton oty enapyry man poko, oty enery man poko pai o'waine, ajemando'ko'me, one wara aja'mungon wo'myndory man poko enapa. Moro amano poto me e'i'pa nan moro arepa ko'po? Moro ja'munano poto me e'i'pa nan moro wo'mynano ko'po?^q ²⁶O'po'toko tyre mo'karon tonoro 'wa. O'pomy'pa mandon. Wonatopo anipoty'pa mandon. Wonatopo ana'nanopy'pa mandon ikura'matopo taka. Mo'ko kapu tano ajumykon te kynupaton. Mo'karon tonoro ko'po tyse poto me e'i'pa amyjaron mandon? ²⁷Noky ko a'si 'ko roten tywesykary 'wa tamamyry mosindopory taro nan? ²⁸O'tono'me ko mesykaton wo'mynano poko? Morokon itupu epyryry atytary 'wa tyre o'po'toko. Emamina'pa mandon. Mauru ane'py'i'pa mandon. ²⁹Wykaje te o'waine: O'win amy itupu epyryry wara paio mo'ko Salomo ewo'myndo'pa tywaje man iru'pyn me.^r ³⁰Moro itupu, moro erome mondo man iro, moro koro'po wa'to

¹6:14 Markus 11:25-26 ^m6:19 Lukas 12:33-34 ⁿ6:19 Jakobus 5:2-3

^o6:22 Lukas 11:34-36 ^p6:24 Lukas 16:13 ^q6:25 Lukas 12:22-31

^r6:29 1 Koningen 10:4-7, 2 Kronieken 9:3-6

taka kynematon iro wo'myndo'poto moro wara Tamusi 'wa, iko'po 'ne ka'tu rapa awo'myndo'paine naitan, amyjaron Tamusi anamyikaporo'non? ³¹Kytesykaton iro ke. Kykaton: 'Oty ko kysena'ta'ton?', 'Oty ko kysenya'ton?', 'Oty ko kyse'mo'ta'ton?' ³²Pa'poro morokon otykon upijaton ro irombo mo'karon Tamusi anukuty'non kari'na. Mo'ko kapu tano ajumykon te pa'poro morokon anamonopyrykon otykon uku'san. ³³Moro Tamusi nundymary 'ne ka'tu te, moro inisanory enapa upitoko. Irombo mero pa'poro morokon otykon ytan enapa o'waine. ³⁴Koro'pono oty poko kytesykaton. Oro koro'po terapa moro koro'pono oty kari'na sykapon. Moro o'win kurita nenepyyry ya'wan oty iporo terapa man moro kurita 'wano me."

Kari'na emendory

7 "Aja'sakarykon kysemendoton. Iwara ro emendo'paine maita'ton.^s ²Moro o'waine aja'sakarykon emendotopo ke ro rapa irombo Tamusi ajemendota'ton. Moro ana'kurukon oty u'kutopo ke ro rapa otykon u'kutan Tamusi o'waine.^t ³O'tono'me ko mo'ko aja'sakary enuru aki'manen wewe pisara'po poko mo'po'san? Moro aseke ajenuru aki'manen wakapu anene'pa te mana. ⁴One wara ko iro ke mo'ko aja'sakary 'wa mykatan 'O'ko 'ne, moro wewe pisara'po sika'se me ajenuru wyino', aseke moro ajenuru ta moro wakapu a'ta? ⁵Tonapiren 'ne roten! Moro wakapu na'nen ikako aseke ajenuru wyino! Irombo mero iru'pa mo'po'take moro aja'sakary enuru tano wewe pisara'po kato'me o'wa. ⁶Moro kurano oty kysyton mo'karon pero 'wa. Ijako irombo

kyno'ta'ton ajekapo'seine. Morokon ajotyrykonyombo paraso topurumbo kysematon mo'karon pyiruku 'wa. Ijako irombo kynuta'mipo'ta'ton."

Tamusi 'wa kari'na ejukuru

⁷"Otykon poko aturupotoko. Irombo otykon mapyita'ton. Otykon upitoko. Irombo otykon mepota'ton. Pena imorykatoko. Irombo moro pena kynotapurumakatan o'waine.^u ⁸Mo'ko otykon poko aturupototo otykon apyitan. Mo'ko otykon upinen otykon epotan. Mo'ko pena morykanen 'wa moro pena kynotapurumakatan. ⁹Amy ara'nanokon jumynano 'kare topu ytan tymuru 'wa, perere poko iwoturupo'poto. ¹⁰Okoju ytan 'kare i'wa, woto poko iwoturupo'poto. ¹¹Yja'wangan me awairykon se'me ro rypo amyjaron kurangan otykon myjaton o'makon 'wa. Ako'poine 'ne ka'tu rapa te mo'ko kapu tano ajumykon kurangan otykon ytan mo'karon aturupotonon 'wa.

¹²"Mo'karon kari'na 'wa ajenarykon 'se awairykon wara enapa mo'karon kari'na enatoko. Moro ekari'san ro irombo moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimeros'an enapa."^v

Moro Tamusi nundymary taka o'myno

¹³"Moro sirapi pena ta o'mytoko. Poto me irombo moro uta'no taka kari'na a'mykanen pena man. Takumbire moro uta'no taka kari'na aronen oma man. Pyime moro oma taka kari'na kyny'saton.^w ¹⁴Sirapi me te moro amano taka kari'na a'mykanen pena man. Akumbi'pa moro

⁹7:1 Lukas 6:37-38, 41-42 ^t7:2 Markus 4:24 ^u7:7 Lukas 11:9-13

^v7:12 Lukas 6:31 ^w7:13 Lukas 13:24

amano taka kari'na aronen oma man. Pyime 'ne waty kari'na moro oma epojaton.

¹⁵“Tuwaro aitoko mo'karon Tamusi auran uku'ponen waikamon poko. Mo'karon ro kapara eneke kyno'saton o'waine. Koro'na te tokonamon pero me mandon.^x ¹⁶Emamingon poko muku'taton. Winu me tykapymy wonatopo epery po'saton 'kare takyramon itupu wyino. Oroi epery po'saton 'kare paremuru wyino. ¹⁷Pa'poro iru'pyn wewe kurangon me kynepetanon. Yja'wan wewe yja'wangon me kynepetanon. ¹⁸Iru'pyn wewe yja'wangon me tapetary upijan. Yja'wan wewe kurangon me tapetary upijan. ¹⁹Pa'poro kurangon me epetapyn wewe takotomy me man. Wa'to taka tamamy me man.^y ²⁰Iro ke ko'wu emamingon poko mo'karon tonapiramon muku'ta'ton.^z

²¹Pa'poro 'ne waty Jopoto me yjeatonamon kynomyta'ton moro Tamusi nundymary taka. Mo'ko kapukon tano Yjummy nisanory ka'nen te itaka kynomytan.^a ²²Moro kurita pyime kari'na kyngata'ton: ‘Jopoto! Jopoto! Ajety ta 'kare Tamusi auran anuku'po'pa na'na ne'i. Ajety ta 'kare akywano animoma'pa na'na ne'i. Ajety ta 'kare pyime poritonano anepo'pa na'na ne'i.’ ²³Moro jako ro wykatake i'waine: ‘Ajukuty'paine paio wa. Omimatoko ywyinombo, yja'wangonyombo 'ne roten.’”^b

Aneta'po kapyry

²⁴“Mo'ko yjauran 'wa epanamatoto, irombo moro tyneta'po ka'nen amy oty uku'nen, topu tu'po tauty amynenymbo wokyry wara man.^c ²⁵Tauty amy'ma'po

mero i'wa, konopo kyno'san. Tunakon kynapeinanon. Pepeito tam'po'kory kyno'san. Irombo moro auto pona kyno'wojan. Oma'pa te man. Topu tu'po irombo tapo'nyndo man. ²⁶Mo'ko yjauran 'wa epanamatoto, irombo tyneta'po anikapypyn te amy oty anukutypyn, sakau tu'po tauty amynenymbo wokyry wara man. ²⁷Tauty amy'ma'po mero i'wa, konopo kyno'san. Tunakon kynapeinanon. Pepeito tam'po'kory kyno'san. Moro auto pona kyno'wojan. Irombo kynomanon. Pa'poro imero kynotororokanon.”

²⁸Morokon ekarity'san mero Jesus 'wa, mo'karon kari'na apyimykon enu-mengapo'san poto me morokon inekarityry 'wa.^d ²⁹Amy poto 'su jopoto wara irombo imero kynemepatokon. Mo'karon Tamusi karetery uku'namon wara kapyn kynemepatokon.

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

8 Moro wypy wyino iwony'to'po mero, kari'na apyimykon 'wa Jesus wekena'po.^e ²Irombo amy areky pan wopy'po I'wa. Iwokonama'po ipo'ponaka. Ika'po: “Jopoto, i'se aja'ta, ykura'mary taro mana.” ³Irombo Jesus 'wa tainary tynga'po, apyito'me. Ika'po: “Ekura'mako rapa iro ke!” Irombo o'win wytory moro erekyrymbo utapy'po. ⁴Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Tuwaro koro aiko. Amy 'wa paio koro kysekarityi. Asenepotango te mo'ko Tamusi pokono 'wa. Moro Moses wykato'pombo yko me Tamusi 'wa, Tamusi emamina'po amyika'to'me mo'karon Tamusi pokonokon 'wa.”^f

^x7:15 Lukas 6:43-44 ^y7:19 Mateus 3:10, Lukas 3:9 ^z7:20 Mateus 12:33

^a7:21 Lukas 13:25-27 ^b7:23 Ware 6:8 ^c7:24 Lukas 6:47-49

^d7:28 Markus 1:22, Lukas 4:32 ^e8:1 Markus 1:40-45, Lukas 5:12-16

^f8:4 Levitikus 14:1-32

Mo'ko warinu pokonokon jopotory

⁵Moro Kafaraum taka Jesus wo'myry jako, amy warinu pokonokon jopotory wopy'po I'wa e'pima.^g ⁶Ika'po: “Jopoto, mo'ko ypyitory auto po tapapo man. Ija'mun tyromo'se man. Mene kynota'karykanon.” ⁷Jesus wyka'po i'wa: “Wo'take iro ke ikura'ma.” ⁸Mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa te ejuku'po. Ika'po: “Jopoto, uwam'po watapaja yjauty taka awo'myto'me. Ajauranako roten te. Irombo mo'ko ypyitory iru'pa rapa kynaitan. ⁹Awu ro rypo jopoto nundymary me wa. Ynundymarykon me rapa warinu pokonokon mandon. Amy 'wa ywyka'poto: ‘Itango!’ kyny'san. Amy 'wa rapa ywyka'poto: ‘O'ko 'ne!’ kyny'san. Ypyitory 'wa ywyka'poto: ‘Ero wara aiko!’ moro wara ro kynaijan.”

¹⁰Moro eta'po mero, Jesus enuta'po imero. Mo'karon tywekenanamon 'wa ika'po: “Ita'ro pore, mo'karon Israel pajanyombo ra'na mo'sepan Tamusi amyikannen anepory'pa pairo we'i.

¹¹“Wykaje o'waine: pyime kari'na kynota'ton undy wyino, aretyry wyino enapa. Irombo kynendameta'ton Abraham, Isak, Jakob maro moro Tamusi nundymary ta.^h ¹²Pyime moro Tamusi nundymary tanokon me rypo yry'san emata'ton moro irombo ro tawa'rumanymbo taka. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.”ⁱ

¹³Irombo Jesus wyka'po mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa: “Itango. Moro anamyikary wara ro oty no'ka'nen.” Moro jako 'ne ro mo'ko ipyitory we'i'po iru'pa rapa.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

¹⁴Moro Petrus auty taka tywo'my'po mero, Jesus 'wa mo'ko i'menoty epory'po tapapo, komyinano pe.^j ¹⁵Ainary apo'i'po mero Jesus 'wa, moro ikomyinyombo utapy'po. Irombo mo'ko woryi awomy'po upaine.

¹⁶Iko'mamy'po mero, pyime takyramon enepy'san i'waine I'wa. Tauran ke roten mo'karon akywano moma'san i'wa. Pa'poro mo'karon any'pangon kura'ma'san i'wa. ¹⁷Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nekarity'po wo'kapy'po.^k Moro ru'me kywairykonyombo tyka i'wa man. Kanykyrykonyombo typina i'wa man.

Jesus wena'po ta kari'na wutory

¹⁸Kari'na apyimy 'wa tu'memyry ene'po mero ty'wa, Jesus wyka'po moro tuna juwembory patoto'me ty'waine.^l ¹⁹Irombo amy Tamusi karetyry uku'nen wopy'po I'wa. Ika'po I'wa: “Amepanen, oja awytotopo 'wa ro wy'take awena'po ta.” ²⁰Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Mo'karon joroko tautake mandon. Mo'karon tonoro tapo'nyne mandon. Mo'ko kari'na ymuru upu'po te erematopo'ma man.” ²¹Amy terapa inemepary wyka'po I'wa: “Jopoto, oro yjumy na'nen sunendamyi.” ²²Jesus wyka'po te i'wa: “O'ko ywena'po ta. Oro mo'karon iromby'san mo'karon takepyrykon unensen.”

Orometa

²³Kurijara taka iwotaru'ka'po mero, mo'karon inemeparykon wyto'san imaro.^m ²⁴Irombo orometa woma'po moro tuna juwembory taka.

^g8:5 Lukas 7:1-10 ^h8:11 Lukas 13:29

ⁱ8:12 Mateus 22:13, 25:30, Lukas 13:28

^k8:17 Jesaja 53:4 ^l8:18 Lukas 9:57-62

^j8:14 Markus 1:29-34, Lukas 4:38-41

^m8:23 Markus 4:35-41, Lukas 8:22-25

Parana kynotaru'kakon terapa moro kurijara taka. Jesus te kynony'sakon. ²⁵Irombo ito'san i'wa. Embaka'po i'waine. Ika'san i'wa: “Jopoto, na'na epano'ko! Kuta'saton terapa!” ²⁶Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko tanarike 'ne terapa mandon, Tamusi anamyikaporo'non?” Irombo awomy'po. Morokon pepeito, moro parana e'ma'san i'wa. Ity'me imero pa'poro oty we'i'po moro parana ta. ²⁷Poto me imero mo'karon kari'na enuta'san. Ika'san: “Noky 'ne ko mo'se nan, se? Morokon pepeito, moro parana ro rypo kore nepanamaton i'wa, ran!”

Okok takyramon epanopyry

²⁸Koposenaka itunda'po mero, mo'karon Gadara wyinonokon 'wa, oko takyramon wopy'san epoje moro atunendopo wyino. Anari me imero kynatokon. Amy pairo moro oma ta tytory upijakon.ⁿ ²⁹Mo'karon ko'ta'san ro: “Oty 'se ko na'na maro man, se, Tamusi ymuru? Mopyi terapa na'na a'karykapo?”

³⁰Tyse terapa iwyinoine moky pyiruku tywendamerykon aropo'satokon. ³¹Mo'karon wokryryjan akryrykon we'pima'san Jesus 'wa. Ika'san: “Na'na momary jako o'wa, na'na aropoko mo'karon pyiruku taka.” ³²Irombo ika'po i'waine: “Itandoko iro ke!” Mo'karon wokryryjan akryrykonymbowepa'ka'san iwyinoine. Mo'karon pyiruku taka terapa ito'san. Irombo mo'karon pyiruku eka'numy'san moro eme'tary wyino moro tuna juwembory taka. Pa'poro i'maty'san moro tuna ta.

³³Mo'karon pyiruku enenamonymbo eka'numy'san moro poto 'su aitopo 'wa. Pa'poro oty, o'to mo'karon takyramonymbowe'i'san enapa

ekarity'po i'waine. ³⁴Morombo mero pa'poro moro aitopo ponokon wyto'san Jesus epoje. Ene'po mero ty'waine, iwe'pima'san i'wa moro tyinonorykon wyino itoto'me.

Jesus 'wa amy iwajakuta'po kura'mary

9 Jesus wotaru'ka'po kurijara taka. Koposenaka rapa iwepato'po, moro tamandopo 'wa. Irombo amy iwajakuta'po enepy'po i'waine I'wa, moro ipaty tu'po ro.^o ²Moro i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: “Aturu'po apyiko, ito'my! Oja'wanykonymbowkyno'kanon.”

³Morombo mero amykon Tamusi kareтары uku'namon wyka'san tyturu'san ta: “Tamusi ety jamikanon mo'se!”

⁴Moro iwonomengarykon ukutyry ke ty'wa, Jesus wyka'po: “O'tono'me ko yja'wan me moro aturu'san ta monumengaton? ⁵Otypan ko ija roten nan? Awykary mo'se iwajakuta'po 'wa: ‘Oja'wanykonymbowkyno'kanon.’? Awykary te ka'tu ‘Ajawongo! Itopo'ko!’?”

⁶O'po'toko, muku'to'se me mo'ko kari'na ymuru aina yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono tu'po.” Irombo ika'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: “Ajawongo. Apaty anungo. Itango ajauty 'wa.” ⁷Irombo awomy'po. Ito'po tauty 'wa.

⁸Moro ene'po mero ty'waine, mo'karon kari'na apyimykon 'wa Tamusi nendo'po. Tamusi ety awonga'po i'waine, kari'na 'wa moropan pori'tonano yry'po ke i'wa.

Jesus 'wa Mateus ko'mary

⁹Moro wyino a'si 'ko tyto'po mero, amy wokryry wotandy'mo'po ene'po Jesus 'wa moro pyrata amo'itopo auto po. Ety me Mateus kynakon. Mo'ko 'wa ro

ika'po: "O'ko ywena'po ta." Irombo Mateus awomy'po. Ito'po Jesus wena'po ta.^p

¹⁰Irombo wyino Mateus auty ta Jesus tarije'po kynendamejakon. Pyime Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon, pyime enapa amykon terapa tyja'wangamon tarije'po kynendamejatokon Jesus maro, mo'karon inemeparykon maro enapa.^q ¹¹Moro ene'po mero ty'waine, mo'karon Farise wyka'san mo'karon inemeparykon 'wa: "Na! O'tono'me ko mo'karon pyrata amo'inamon maro, mo'karon tyja'wangamon maro enapa mo'ko ajemepanamon nendamejan?"

¹²Aurangon eta'po mero, Jesus wyka'po: "Anyky'non amy tapino'namon anupi'pa mandon. Je'tun pangon te amy tapino'namon upijaton. ¹³Onumengatandoko o'to tauro'po me ero auranano wairy poko: 'Kari'na 'wa kotano enery 'se wa. Tywomy tonomy 'se'pa wa.' Tamamboramon ko'ma opy'pa tywaije wa. Mo'karon tyja'wangamon ko'ma te tywo'se wa." ^r

Onemano

¹⁴Moro jako ro mo'karon Johanes nemeparykon wopy'san Jesus 'wa. Ika'san: "O'kapyn roten na'na, mo'karon Farise enapa kynonematon. O'tono'me ko mo'karon anemeparykon onema'pa nandon?" ^{s15}Jesus wyka'po i'waine: "Mo'karon oko aimytonon ewa'manamon 'kare tywonemarykon taro nandon, mo'ko pytatoto a'ta tokosaine! Amy jako te mo'ko pytatoto pinata'ton iwyinoine. Irombo mero kynonemata'ton.

¹⁶"Amy pairo kari'na amy asery kamisa anatoky'pa man amy penato'po wo'mynanombo poko.

Ijako irombo moro asery kamisa moro wo'mynanombo tyngatan. Irombo pota me 'ne ka'tu rapa moro iwo'seka'po kynaitan. ¹⁷Asery winu anije'nyndo'pa enapa mandon penato'san tonomy pi'sanyombo kapy'san ke. Ijako irombo morokon winu je'nykonyombo kyno'sekatan. Irombo moro winu kynotakamatan. Morokon ije'nykonyombo a'kuru upita'ton noro. Asery winu yry te man asery ije'ny taka. Irombo moro winu moro ije'ny maro ro mikura'matake."

Jairus emyiry'membo

¹⁸Eruparykon jako noro, amy jopoto wopy'po I'wa. Iwokunama'po ipo'ponaka. Ika'po: "Yjemiryombo eromembo roten nirombyi. O'ko, ajainary myry'se me itu'ponaka, erenato'me rapa." ^{t19}Irombo Jesus awomy'po. Imaro ito'po. Mo'karon inemeparykon wyto'san enapa.

²⁰Irombo amy je'tun pan woryi moro po kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko terapa no'mo roten kynakon. Mo'ko wyto'po ro I'wa. Inga'na'po ta moro iwo'my sese'wuru y'tu'ka'po iwa. ²¹Tyturu'po ta irombo kyngakon: "Iwo'my y'tu'ka'poto roten y'wa, iru'pa rapa waitake."

²²Jesus wotu'ma'po te. Mo'ko woryi ene'po mero, ika'po: "Aturu'po apyiko, iso'ne. Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai." Morombo wyino iru'pa rapa mo'ko woryi kynakon.

²³Irombo mo'karon Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty 'wa tytunda'po mero, Jesus 'wa mo'karon kari'na wotaikapotyry ene'po. Sina pokonokon enapa moro po kynatokon. ²⁴Irombo ika'po: "Ominatoko! Mo'ko

^{p9:9} Markus 2:13-17, Lukas 5:27-32 ^{q9:10} Lukas 15:1-2

^{r9:13} Mateus 12:7, Hosea 6:6 ^{s9:14} Markus 2:18-22, Lukas 5:33-39

^{t9:18} Markus 5:21-43, Lukas 8:40-56

amyija'ko iromby'pa man. Kyno'ny'san te." Irombo auno'poty'po i'waine.

²⁵ Kurandonaka mo'karon kari'na emoky'san mero ty'wa, iwo'my'po mo'ko amyija'ko waitopo 'wa. Ainary poko apo'i'po i'wa. Irombo mo'ko amyija'ko awomy'po. ²⁶ Moro ekary wotaripapy'po ro moro po wararo.

Okò enu'non kura'mary

²⁷ Moro wyino Jesus wytory jako, oko enu'non wyto'san iwena'po ta. Iko'ta'san: "Na'na kotanory eneko, David parymbo!" ²⁸ Auto 'wa itunda'po mero, mo'karon enu'non wopy'san I'wa. Jesus wyka'po i'waine: "Ajepanopyrykon taro ywairy mamykaton?" Ika'san I'wa: "A'a, Jopoto. Na'na kynamyikanon." ²⁹ Irombo enurukon y'tu'ka'san i'wa. Ika'po: "Moro anamyikarykon ro no'ka'nen." ³⁰ Irombo enurukon we'i'san iru'pa rapa. Jesus 'wa te apo'tun pe e'ma'san. Ika'po: "Tuwaro koro aitoko. Amy 'wa paio ero oty ukutyry kapyn man." ³¹ Tywepa'ka'san mero te, moro po aito'kon wararo Jesus ekaro'po i'waine.

Amy erupopyn kura'mary

³² Mo'karon wyto'san wyino, amy takyren erupopyn wokyry enepy'po i'waine Jesus 'wa. ³³ Mo'ko akyrymbo moma'po wyino, mo'ko erupopynymbo aurana'po. Mo'karon kari'na apyimykon enuta'san imero. Ika'san: "Eropan oty asenepo'pa noro man mo'karon Israel pajanyambo ra'na." ³⁴ Mo'karon Farise wyka'san te: "Mo'ko ewa'rumy tamuru porit'ory ta mo'karon ewa'rumy momanon." ^u

Jesus 'wa kari'na kotanory enery

³⁵ Pa'poro potonon, siky'inon aito'kon 'wa Jesus wyto'po. Morokon Simosu wota'nano'to'kon auto wararo kari'na emepary aropoty'po i'wa. Ijako ro moro Tamusi nundymary ekapory ekarajakon. Pa'poro anyky wyino, je'tunano wyino enapa iru'pa rapa mo'karon kari'na yjakon.^v

³⁶ Mo'karon kari'na apyimykon 'wa tywo'potyry jako, moro ikotanorykon ene'po i'wa. Takinda irombo, tyrupota enapa kynatokon, ene'nemyngon kapara wara.^w ³⁷ Irombo ika'po mo'karon tyne-meparykon 'wa: "Moro typotymy pyime ro rypo man. Mo'karon ipo'namon te pyime waty mandon.^x ³⁸ Iro ke ro mo'ko wonatopo potyry Jopotory 'wa aturupotoko amykon noro ipo'namon man emo'to'me i'wa."

Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Jesus nemeparykon

10 Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon tynemeparykon ko'mapo'san i'wa ty'wa. Irombo ipori'toma'san i'wa. Pa'poro yja'wangan akywano momary, pa'poro any'pangon, je'tun pangon kura'mary enapa yry'po i'wa ainakaine.^y

² Erokon mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon apojoma'san etykon: Koromo 'ne Simon, mo'ko Petrus me kynejatokatokon inoro mo'ko ipiry Andreas maro, mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko ipiry Johanes maro, ³ Filipus Bartolomeus maro, Tomas mo'ko pyrata amo'in'en Mateus maro, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus mo'ko Tadeus maro, ⁴ mo'ko Judea

^u9:34 Mateus 10:25, 12:24, Markus 3:22, Lukas 11:15

^v9:35 Mateus 4:23, Markus 1:39, Lukas 4:44

^w9:36 Numeri 27:17, 1 Koningen 22:17, 2 Kronieken 18:16, Ezechiël 34:5, Markus 6:34 ^x9:37 Lukas 10:2 ^y10:1 Markus 3:13-19, Lukas 6:12-16

poko o'wo'matoto Simon mo'ko Judas Iskariot maro (mo'ko 'wa ro enapa Jesus takarama man).

⁵Mojan ainapatoro itu'ponaka okonokon apojoma'san Jesus 'wa ero wara: "Simosu me e'i'non 'wa kytoton. Samaria ponokon waitopo taka kyto'myton.^z ⁶I'tandoko 'ne ka'tu te mo'karon utapy'san kapara waranokon Israel pajanyombo 'wa. ⁷Moro senge terapa moro Tamusi nundymary wairy ekary arotoko i'waine.^a ⁸Je'tun pangon irupa rapa ytoko. Iromby'san awongatoko rapa. Areky pangon ikura'matoko. Yja'wangan akywano imomatoko. Epemary pyndo oty mapyiton. Epemary pyndo enapa oty ytoko.

⁹"Ika'mi'po, amu'nyombo, ikarai'po kysaroton amaroine. ¹⁰Otyje'ny'ma i'tandoko. Awo'mykon y'petakangon kysaroton. Isapato'pa, apose'ma i'tandoko. Mo'ko amaminatoto 'wa tarepary apyiry man.^b

¹¹"Poto 'su aitopo taka, ko'warono aitopo taka pai awo'my'sando, amy o'wa tatawary 'san upitoko. Mo'ko ekosa ro aitoko, moro aitopo wyino awytorykon 'wa ro. ¹²Moro auto taka awo'myrykon jako ro, mo'karon itanokon 'wa kaitoko: 'Sara'me aitoko, yja'sakarykon.' ¹³O'waine tatawary 'se mo'karon auto tanokon a'ta, moro awykato'kon sara'me aino ekosaine nainen. Moro wara e'i'pa a'taine, moro awykato'kon sara'me aino neraman rapa o'waine. ¹⁴Amy oje o'waine tatawary 'se'pa kari'na a'ta, ajaurangon 'wa tywepanamary 'se'pa kari'na a'ta,

i'tandoko moro auto wyino, moro aitopo wyino pai. Awytorykon mero moro apupurukon i'kokatoko.^c ¹⁵Ita'ro pore, moro a'wembono auranano ytopo kurita moro aitopo kynota'karykatan Sodom, Gomora ko'po 'ne ka'tu rapa.^d

¹⁶"Komo'saton te 'ne kapara emokyry wara tokonamon pero ra'naka. Tuwaro koro aitoko o'koju wara. Ija'wany'pa koro aitoko akukuwa wara.^e

¹⁷"Tuwaro aitoko mo'karon kari'na poko. Ajarota'ton irombo a'wembono auranano yto'kon auto taka. Opoky'mata'ton morokon tywota'nano'to'kon auto ta.^f ¹⁸Potonon jopotokon po'ponaka, poto 'su jopoto y'petakangon po'ponaka enapa ajarota'ton yjupu'po me. Moro jako ro otypan oty wo'kapy'po ekarityry taro maita'ton i'waine, mo'karon Simosu me e'i'non 'wa enapa. ¹⁹Jopoto po'ponaka ajarorykon jako i'waine ajemendoto'ko'me, kytesykaton o'to awykarykon man poko. Moro jako 'ne moro o'to awykarykon man mapyita'ton. ²⁰Amyjaron kapyn irombo ajauranata'ton. Mo'ko ajumykon a'kary te otaine kynauranatan.

²¹"Kari'na typiry, tyryi ekaramatan iwoto'me. Jumynano ro rypo ty'me ekaramatan. Pitanikon tysanokon, tyjumykon auran po'takaro imero kynaita'ton. Tysanokon, tyjumykon wopota'ton.^g ²²Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. Mo'ko tyrombyry 'wa ro ata'karykano ta eja'nakatoto epano'tan te Tamusi.^h

²³"O'win amy aitopo ta kari'na erekuru 'wa awekenarykon jako, amy

^z10:5 Markus 6:7-13, Lukas 9:1-6 ^a10:7 Lukas 10:4-12

^b10:10 1 Korinte 9:14, 1 Timoteus 5:18 ^c10:14 Apojoma'san 13:51

^d10:15 Mateus 11:24, Genesis 19:24-28 ^e10:16 Lukas 10:3

^f10:17 Markus 13:9-11, Lukas 12:11-12, 21:12-15

^g10:21 Markus 13:12, Lukas 21:16

^h10:22 Mateus 24:9, Markus 13:13, Lukas 21:17, Mateus 24:13, Markus 13:13

terapa aitopo 'wa etuwarikatoko. Ita'ro pore, mo'karon Israel pajanyambo waito'kon etawa'mary mupita'ton, mo'ko kari'na ymury wopyry uwaporo.

²⁴“Amy omepatoto tamepanen ko'po e'i'pa man. Amy pyitonano tyjopotory ko'po e'i'pa man.ⁱ ²⁵Mo'ko omepatoto 'wa iporo terapia man mo'ko tamepanen wara iwairy. Mo'ko pyitonano 'wa iporo terapia man mo'ko tyjopotory wara iwairy. Be'elsebul me amy auto jopotory ejuru jako kari'na 'wa, yja'wan me 'ne ka'tu rapa mo'karon auty tanokon ejuta'ton.^j

²⁶“Tanarike kytaiton ipokoine. Pa'poro onepyn oty irombo kynonepotan. Unemy'po oty kynotuku'tan.^{kl} ²⁷Pa'poro o'waine ewa'rummy ta ynekarityry ekari'toko aweiry ta. Apanarykon taka ekarity'po ekarotoko autokon re'ta.

²⁸“Tanarike kytaiton mo'karon aja'mungon wonamon poko. Aja'karykon wory upijaton. Tanarike te aitoko mo'ko ata'karykatopo wa'to ta aja'mungon maro aja'karykon uta'kary taro aitoto poko. ²⁹Oko wansiri epety me o'win kusiri pana'po man. O'win amy mo'kopan wansiri pairo te nono tu'ponaka oma'pa man Tamusi nisanory pyndo. ³⁰Amyjaron te, ajunsetykon pairo pa'poro tu'ku man. ³¹Tanarike iro ke kytaiton. Pyimano wansiri ko'po tapene mandon amyjaron.

³²“Pa'poro mo'karon kari'na embata wywinonokon me okari'tonon wyino enapa wokari'take mo'ko kapukon tano

yjummy embata. ³³Mo'ko kari'na embata yjukuty'pa tywairy ekari'nen anukuty'pa te wokari'take mo'ko kapukon tano yjummy embata.^m

³⁴“Nono tu'ponaka sara'me aino ene'se tywo'se kakanon'ton. Sara'me aino ene'se kapyn wopyi. Supara ene'se te wopyi.ⁿ ³⁵Ata'sakano ene'se wopyi. Wokury tyjummy jenono'tan. Amyinano tysano jenono'tan. Parysanonano ty'menoty jenono'tan.^o ³⁶O'win auto ta asekaro kari'na kynaijenono'ta'ton.

³⁷“Amy 'wa ypyary ko'po tyjummy, tysano pynary jako, y'wano me tywairy upitan. Amy 'wa ypyary ko'po tamyry, tymuru pynary jako, y'wano me tywairy upitan. ³⁸Mo'ko ywena'po ta tytoto'me tywakapuru ananumy'pa man inoro y'wano me tywairy upitan.^p

³⁹Mo'ko tamamyry eponenymbo moro tamamyry uta'katan. Mo'ko yjupu'po me tamamyry uta'kanenymbo te moro tamamyry epotan.^q

⁴⁰“Mo'ko ajewa'manamon yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen mo'ko yjemo'nenymbo ewa'manon.^f

⁴¹Amy 'wa amy Tamusi auran uku'ponen ewa'ma'poto Tamusi auran uku'ponen me iwairy ke, amy Tamusi auran uku'ponen epety apyitan. Amy 'wa amy tamamboren ewa'ma'poto tamamboren me iwairy ke, amy tamamboren epety apyitan. ⁴²Amy 'wa sapersamembo ta roten tuna ke o'win amy mo'kopan ko'warono upa'poto wywinono me iwairy ke, ita'ro pore, tapety anapo'i'pa e'i'pa kynaitan.”^s

ⁱ10:24 Lukas 6:40, Johanes 13:16, 15:20

^j10:25 Mateus 9:34, 12:24, Markus 3:22, Lukas 11:15 ^k10:26 Lukas 12:2-9

^l10:26 Markus 4:22, Lukas 8:17 ^m10:33 2 Timoteus 2:12

ⁿ10:34 Lukas 12:51-53, 14:26-27 ^o10:35 Micha 7:6

^p10:38 Mateus 16:24, Markus 8:34, Lukas 9:23

^q10:39 Mateus 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, 17:33, Johanes 12:25

^r10:40 Lukas 10:16, Johanes 13:20, Markus 9:37, Lukas 9:48

^s10:42 Markus 9:41

**Mo'ko kari'na etykanen
Johanes napojoma'san**

11 Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon tynemeparykon uru'ma'san mero ty'wa, Jesus wyto'po moro wyino mo'karon kari'na emepa, moro iru'pyn oka ekaro enapa iwaito'kon 'wa.^t

²Moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta one wara mo'ko Mesias emaminary ekary eta'po mero ty'wa, Johanes 'wa amykon tynemeparykon emoky'san ³Jesus 'wa aturupo. Ika'san: “Mo'ko o'toto manombo amoro man? Amy terapa momo'tan te ka'tu na'na?”

⁴Jesus 'wa ejuku'san: “Morokon aneta'san, anene'san enapa ekari'tandoko Johanes 'wa.

⁵Enu'nonymbo kyno'po'saton rapa. Wajaku pangonymbo kyny'saton rapa. Yja'wan areky pangonymbo kynekura'maton rapa. Ipana'nonymbo kynipanataton rapa. Iromby'san kynawonjatton rapa. Mo'karon omi tanokon amy iru'pyn oka etaton.^u

⁶Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko ypoko aki'ny'ma aitoto.”

⁷Mo'karon Johanes apojongon wyto'san mero, Johanes poko mo'karon kari'na apyimykon erupary a'mo'po Jesus 'wa: “Oty ene ko mytoton moro iponomyn wo'i taka? Amy pepeito ne'wujukuru itupu ene ka'tu? ⁸Oty ene ko iro ke mytoton? Amy iru'pyn tymi'mi'ken wo'mynano tano wokryr ene ka'tu? Mo'karon iru'pyngon tymi'mi'kamon wo'mynano tanokon kari'na te 'kuru morokon potonon jopotokon autykon ta mandon. ⁹Oty ene 'ne ka'tu ko iro ke mytoton? Amy Tamusi auran uku'ponen ene ka'tu? A'a, wykaje o'waine, amy Tamusi auran

uku'ponen ko'pono 'ne ka'tu rapa ene!
¹⁰Mo'ko poko ro tymero man:^v

Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo. Mo'ko ro moro ajemary ka'tan o'wa.

¹¹“Ita'ro pore, mo'karon worryjan uwembo wyino oma'san ra'na amy paio e'i'pa tywaije man mo'ko kari'na etykanen Johanes ko'po. Ise'me te mo'ko ko'waronombo moro Tamusi nundymary tano iko'po man poto me.

¹²Mo'ko kari'na etykanen Johanes we'i'po poro, erome noro, moro Tamusi nundymary apyiry poko kari'na kynowo'maton. Tokonamon kari'na kynosaton apyije.^w ¹³Pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo, moro omenano mero'po enapa moro Tamusi nundymary poko taurana mandon Johanes taronaka ro. ¹⁴Amykary 'se aja'taine, mo'ko o'toto manombo Elia mo'ko man.^x ¹⁵Mo'ko typanaken nepanaman.

¹⁶“Otypan oty wara ko mo'karon eromenokon kari'na syta'ton? ¹⁷Otykon ekaramatopo po tandy'ponokon, ero wara ta'sakarykon ko'manamon pitanikon wara mandon: ‘Na'na o'waine sina etoi. Irombo uwa'pa maiton. Na'na atamotopo ware kapyi o'waine. Irombo atamo'pa maiton.’ ¹⁸Mo'ko Johanes irombo nopyi. Arepa anenapy'pa man. Winu anenyry'pa man. Irombo mykaton: ‘Amy yja'wan noky itu'po man.’ ¹⁹Mo'ko kari'na ymuru nopyi. Arepa ena'san. Winu enyjan enapa. Irombo mykaton: ‘Enetoko! Amy kumi'man pore kari'na, ran! Amy tanymy 'san pore kari'na, ran! Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon pawanary, amy tyja'wangamon pawanary enapa mo'ko man!’ Tywonumengapore Tamusi wairy enepojan morokon inikapy'san amaminano.”

^t11:1 Lukas 7:18-35

^u11:5 Jesaja 35:5-6, Jesaja 61:1

^v11:10 Maleachi 3:1

^w11:12 Lukas 16:16

^x11:14 Maleachi 4:5, Mateus 17:10-13, Markus 9:11-13

²⁰“Irombo Jesus 'wa morokon ty'wa porit'onano apyimy enepoto'konymbo aito'kon poko tauranary a'mo'po. Tamamyrykon anu'ma'pa iwe'i'san ke, eju'san i'wa:^y ²¹“Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Korasin. Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Betsaida. Moro Tyrus po, moro Sidon po enapa morokon otaine onepo'san Tamusi porit'orykon wo'kapy'sanymboto, penaro terapa natu'matoryine. Morokon yja'wan me tywe'i'san jetumary enepotopo womynano ke terapa newomyndotoryine. Weru'no'po ke terapa natakoroit'oryine.^z ²²Wykaje o'waine: Moro a'wembono auranano yry jako, moro Tyrus ko'po 'ne ka'tu rapa, moro Sidon ko'po enapa mata'karykata'ton. ²³Amoro rapa Kafaraum, ajawongary man mekano'san kapu taka? Iromby'san waitopo taka te mony'totake. Moro Sodom po morokon ota onepo'san Tamusi porit'orykon wo'kapy'sanymboto, erome noro mondo nairy.^a ²⁴Wykaje o'waine: moro a'wembono auranano yry jako, moro Sodom ko'po 'ne ka'tu rapa mata'karykatake.”^b

Jesus 'wa tyjummy ety awongary

²⁵Moro jako enapa Jesus wyka'po: “Papa, kapu, nono Jopotory, poto me ajety sawongaje morokon ynekarity'san otykon unemy'san poko o'wa mo'karon oty uku'namon omepa'san wyino, uku'po'san poko te o'wa mo'karon sikyi'non 'wa.^c ²⁶A'a, papa, moro wara iru'pa oty topoje o'wa man.

²⁷“Pa'poro oty yryi yjummy yjainaka. Amy paio kari'na mo'ko ymunano

anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san. Amy paio kari'na enapa mo'ko jumynano anukuty'pa man. Mo'ko ymunano roten kynuku'san. Mo'ko i'wa enapory 'se mo'ko ymunano waitopo enapa kynuku'san.^d

²⁸“O'toko 'ne y'wa, pa'poro awosin pangon otykon naki'marykon. Awu karemapota'ton. ²⁹Moro ynyry oty arotopo anundoko. Y'wa omepapotoko. Yturu'po irombo pyi'me'ke man. Po'po watapoja. Aja'karykon 'wano me oremano mepota'ton.^e ³⁰Moro ynyry oty arotopo irombo tupi me waty man. Moro anarorykon me ynyry sawo'ne man.”

Jesus moro Sabbat tauro'po enepory

12 Enapory a'mo'po i'waine.^f ¹Moro jako ro amy otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta. Irombo mo'karon inemeparykon kumyry'san. Morokon wonatopo epery potyry a'mo'po i'waine.^g

²Moro ene'po mero mo'karon Farise wyka'san Jesus 'wa: “Eneko! Moro otare'matopo kurita ta tykapymy waty oty ka'saton mo'karon anemeparykon!”

³Jesus wyka'po te i'waine: “Awe'i'san poro o'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa mandon, moro kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro?^h

⁴Moro Tamusi auty taka tywo'my tywaije man. Morokon Tamusi embata yry'san perere tana'se i'waine tywaine man. Morokon perere enapory waty i'wa tywaije man, mo'karon a'sakarykon 'wa waty enapa. Mo'karon Tamusi

^y11:20 Lukas 10:13-15 ^z11:21 Jesaja 23:1-18, Ezechiël 26:1–28:26, Joel 3:4-8, Amos 1:9-10, Zacharia 9:2-4 ^a11:23 Jesaja 14:13-15, Genesis 19:24-28

^b11:24 Mateus 10:15, Lukas 10:12 ^c11:25 Lukas 10:21-22

^d11:27 Johanes 3:35, Johanes 1:18, 10:15 ^e11:29 Jeremia 6:16 ^f12:0 Markus 2:23-28, Lukas 6:1-5 ^g12:1 Deuteronomium 23:25 ^h12:3 1 Samuel 21:1-6

pokonokon 'wa roten te morokon perere enapyry tywaije man.ⁱ

⁵“Moro omenano kareтары ta ka'tu anerupa'pa mandon onewara mo'karon Tamusi pokonokon 'wa tamendorykon pyndo moro Tamusi auty ta moro otare'matopo kurita yja'wangary?^j

⁶“Wykaje te o'waine: amy Tamusi auty ko'pono ero po man. ⁷O'to tauro'po me ero auranano wairy ukutyry manombo rypo tywaije o'waine man: 'Kari'na 'wa kotano enery 'se wa. Tywomy tnomyn 'se'pa 'wa.'. Moro ukuty'pomboto o'waine, u'tano'non u'ta oty anyry'pa maitoryine.^k

⁸Mo'ko kari'na ymuru irombo moro otare'matopo kurita jopotory me man.”

Moro otare'matopo kurita amy kura'mary

⁹Irombo moro wyino Jesus wyto'po. Moro iwomepato'kon auto taka iwo'my'po.^l ¹⁰Moro ro po amy ainamiriri'ta'po kynakon. Irombo Jesus emendoto'man epoto'me ty'waine, iwoturupo'san i'wa: “Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy je'tum pan kura'mary?” ¹¹Jesus wyka'po i'waine:

“Amy otare'matopo kurita o'win amy ara'nanokon eky kapara woma'poto topona taka, anika'pa naitan?^m ¹²Kapara ko'po 'kare kari'na e'i'pa nan. Iro ke ro moro otare'matopo kurita aja'sakary poko iru'pa awairy man.” ¹³Irombo ika'po mo'ko wokyry 'wa: “Ajainary ityngako!” Irombo moro tainary tynga'po i'wa. Irombo iru'pa rapa moro ainary we'i'po moro atoneno wara.

¹⁴Irombo tywepa'ka'san mero mo'karon Farise worupa'san ase'wa one wara Jesus wory man poko.

¹⁵Moro ukuty'po mero ty'wa, Jesus womima'po moro wyino. Pyimanokon kari'na apyimy 'wa iwekena'po. Pa'poro je'tun pangon kura'ma'san i'wa. ¹⁶E'mapoty'san te imero i'wa takarory pona. ¹⁷Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nekarity'po wo'kapy'po:

¹⁸Enetoko. Mo'se mo'ko ynapo'i'po ppyitory. Sipynaje. Yja'kary apokupe man. Yja'kary itu'ponaka sytake. Kari'na poko a'wembono auranano yry man ekarotan i'waine.ⁿ ¹⁹Asauranaka'pa kynaitan. Iko'tapoty'pa kynaitan. Auran aneta'pa kari'na kynaitan omakon ta. ²⁰Waruma wotamboty'po anipyty'ka'pa kynaitan. Kororeta ka'mukepyry ane'wu'ka'pa kynaitan. Moro wara kynaitan moro a'wembono auranano 'wa pa'poro oty y'mondory 'wa ro. ²¹Mo'ko momo'tan ro kari'na.

One wara Jesus 'wa ewa'rummy momary

²²Irombo amy takyren wokyry enepy'po i'waine I'wa. Mo'ko ro enu'pa, erupo'pa enpa kynakon. Irombo iru'pa rapa yry'po i'wa. Aurana'po rapa. Oty ene'po rapa i'wa.^o ²³Pa'poro kari'na apyimykon enuta'san imero. Ika'san: “Mo'ko David parymbo kapyn mo'se nan?” ²⁴Moro eta'po mero mo'karon Farise wyka'san: “Mo'ko ewa'rummy tamuru Be'elsebul pori'tory ta roten mo'karon ewa'rummy momanon.” ^p

ⁱ12:4 Levitikus 24:9 ^j12:5 Numeri 28:9-10 ^k12:7 Mateus 9:13, Hosea 6:6

^l12:9 Markus 3:1-6, Lukas 6:6-11 ^m12:11 Lukas 14:5

ⁿ12:18 Jesaja 42:1-4 (LXX) ^o12:22 Markus 3:20-30, Lukas 11:14-23

^p12:24 Mateus 9:34, 10:25

²⁵“Jesus 'wa te iwonomengarykon ukuty'po. Ika'po i'waine: “O'win e'i'pa amy nono undymanamon a'ta, moro nono undymary kynotany'matan. O'win e'i'pa amy aitopo ponokon, amy auto tanokon a'ta, tywairy taro waty moro aitopo, moro auto pai kynaitan. ²⁶Satan 'wa Satan momary jako, mo'karon Satan nundymary tanokon o'win e'i'pa mandon. One wara noro ko mo'karon tynundymary tanokon undymatan? ²⁷Y'wa mo'karon ewa'rummy momary jako Be'elsebul pori'tory ta, noky pori'tory ta ko mo'karon apyitorykon nimomaton? Iro ke ro mo'karon apyitorykon a'wembono auranano yta'ton apokoine. ²⁸Tamusi a'kary pori'tory ta mo'karon ewa'rummy momary jako te y'wa, moro Tamusi nundymary tywo'se terapa man o'waine. ²⁹One wara ko amy pana'pyn kari'na auty taka tywo'myry taro amy naitan morokon otyry mona'toto'me, mo'ko pana'pyn animy'pa na'nen ta'ta? Imy'poto te ty'wa, morokon auty tanokon mona'tory taro kynaitan. ³⁰Mo'ko ymaro e'i'pa aitoto yjenono'nen me man. Mo'ko ymaro a'nano'to'pa aitoto aripa'to man.^q

³¹“Iro ke ro wykaje o'waine: pa'poro kari'na yja'wanykonymbo, ukuty'pa 'ne roten yja'wan me o'to ika'san tywo'kary taro man. Mo'ko Tamusi a'kary ejunen yja'wanymbo te o'ka'pa kynaitan. ³²Mo'ko kari'na ymuru poko yja'wan me orupatoto yja'wanymbo ty'wo'kary taro man. Mo'ko Tamusi a'kary poko yja'wan me orupatoto yja'wanymbo te o'ka'pa kynaitan moro eromeno nono tu'po, moro aireno nono tu'po enapa.^r

³³“Iru'pa amy wewe a'ta, moro epery enapa iru'pa man. Yja'wan me amy

wewe a'ta, moro epery enapa yja'wan me man. Wewe uku'san kari'na epery poko.^s ³⁴Yja'wangonymbo 'ne roten, one wara ko amyjaron yja'wan me aitonon iru'pa o'to awykarykon taro maita'ton? Moro kari'na turu'po tano wotakamary irombo indary wyino kyno'san.^t ³⁵Mo'ko iru'pyn kari'na moro kurano je'ny wyino kurangon otykon pa'kanon. Mo'ko yja'wan kari'na ko'wu moro tyja'wany je'ny wyino yja'wangon otykon pa'kanon. ³⁶Wykaje te o'waine: pa'poro yja'wan me tykato'konymbo poko kari'na wosaijomary kynaitan moro a'wembono auranano ytopo kurita. ³⁷Awykato'pombo poko ro irombo a'wembono auranano yta'ton apoko, iru'pyn taka ajyto'me, yja'wan taka ajyto'me pai.”

Mo'karon kapu nenepory oty enery 'sangan

³⁸Irombo amykon Tamusi kareтары uku'namon, amykon Farise enapa wyka'san i'wa: “Amepanen, amy kapu wyinono oty 'nare enepoko na'na 'wa.”^{uv} ³⁹Jesus 'wa ejuku'san: “Yja'wangon kari'na, taporitonokon nonamon kari'na enapa amy kapu wyinono oty enery 'se mandon. Amy anene'pa te kynaita'ton. Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jona po roten te no'po'sen.^w ⁴⁰Oruwa kurita, oruwa koko mo'ko woto tam'po'kory uwembo ta Jona we'i'po wara enapa irombo mo'ko kari'na ymuru oruwa kurita, oruwa koko moro nono koro'na kynaitan.^x

⁴¹“Moro a'wembono auranano yry jako, mo'karon Ninive ponokon kynawonda'ton mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'karon Ninive ponokon ro kynemendota'ton imero. Mo'karon

^q12:30 Markus 9:40 ^r12:32 Lukas 12:10 ^s12:33 Mateus 7:20, Lukas 6:44

^t12:34 Mateus 3:7, 23:33, Lukas 3:7, Mateus 15:18, Lukas 6:45 ^u12:38 Markus 8:11-12, Lukas 11:29-32 ^v12:38 Mateus 16:1, Markus 8:11, Lukas 11:16

^w12:39 Mateus 16:4, Markus 8:12 ^x12:40 Jona 1:17

Ninive ponokon waty Tamusi 'wa tywotu'ma tywaije nandon moro Jona auran poko. Ero po kore Jona ko'pono 'ne ka'tu rapa na.^y ⁴²Moro a'wembono auranano yry jako, mo'ko ijary pono woryi jopoto kynawondan mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'ko woryi ro kynemendota'ton imero. Mo'ko woryi waty tywo'se nan ero nono y'maty'po wyino Salomo wonumengapory eta. Ero po kore Salomo ko'pono 'ne ka'tu rapa na."^z

Tywaitopombo 'wa akywano weramary

⁴³“Amy yja'wan akywano womimapoto mo'ko tynaki'marymbo wyino, tywotare'matopo upi kyny'san iponono aito'kon taka. Amy anepory'pa tywe'i'poto te^a ⁴⁴kynganon: ‘Weramatake rapa moro yjautymbo 'wa.’ Irombo tytunda'po po, moro tywaitopombo epojan itary'pa, ta'me, sara'me. ⁴⁵Irombo kyny'san rapa oko-to'ima noro amykon tyko'ponokon yja'wangan akywano aije. Irombo kynomyjaton, moro po tywaito'ko'me. Iwara mo'ko wokyry yja'wan me 'ne ka'tu rapa kynaijan moro koromo tywe'i'po ko'po. Mojan eromenokon yja'wangan kari'na epotan enapa moropan oty.”

Jesus omorykon

⁴⁶“Mo'karon kari'na apyimykon 'wa auranary jako noro, mo'ko Jesus sano tunda'po mo'karon ipiryjan maro. Eney 'se kynatokon. Kurando kynaimomo'satokon.^b ⁴⁷Irombo amy wyka'po I'wa: “Asano, apiryjan kurando mandon. Ajenery 'se mandon.” ⁴⁸Mo'ko torupanenymbo 'wa te Jesus wyka'po:

“Noky ko ysano me nan? No'kan ko ymeseku'san me mandon?” ⁴⁹Tainary ke mo'karon tynemeparykon ekarity'san i'wa. Ika'po: “Mojan te ysano me, ymeseku'san me mandon. ⁵⁰Mo'ko kapukon tano yjumy nisanory wara aitoto ro ypiry me man, yjenauty me man, ysano me enapa man.”

Mo'ko maina pokono

13 Moro noro kurita Jesus wepa'ka'po. Moro parana esi'wo iwotandy'mo'po.^c ²Pyime imero mo'karon kari'na wota'nanopy'san i'wa. Iro ke ro amy kurijara ta iwotandy'mo'po. Mo'karon ata'nanopy'san mapo kynatokon.^d

³Irombo Jesus 'wa pyime otykon ekarity'san onumengato'kon auranano ke. Ika'po i'waine: “Epanamatoko! Amy maina pokono o'ponje kyny'san.

⁴Moro iwo'pomyry jako ro, a'si 'ko amykon inipomyry epy kynopa'san oma esi'wo. Irombo mo'karon tonoro ena'se kynosaton.

⁵A'si 'ko enapa amykon kynopa'san moro topu pan nono tu'ponaka. Moro po iko'po 'ne 'ne sakau waty man. O'win wytory kynatytonon, ipyimy'ma moro sakau wairy ke. ⁶Weju wepa'ka'po mero te, asiny kynikoro'kanon. Imi'pa tywairy ke, kynajutanon.

⁷“Amykon enapa takyramon itupu paty ta kynopa'san. Irombo moro takyramon itupu atytary moro wonatopo wojan.

⁸“Amykon kynopa'san iru'pyn nono tu'ponaka. Amykon kynepetanon ainatone-kari'na me, amykonymbo oruwa-kari'na me, amykonymbo o'win-kari'na me itu'ponaka ainapatoro. ⁹Mo'ko typanaken nepanaman.”

^y12:41 Jona 3:5 ^z12:42 1 Koningen 10:1-10, 2 Kronieken 9:1-12

^a12:43 Lukas 11:24-26 ^b12:46 Markus 3:31-35, Lukas 8:19-21

^c13:1 Markus 4:1-9, Lukas 8:4-8 ^d13:2 Lukas 5:1-3

¹⁰Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: "O'tono'me ko onumengato'kon auranano mekari'san i'waine?" ^{e11}Irombo ejuku'san i'wa: "Amyjaron moro Tamusi nundymary poko tamorepa mandon, mo'karon kapyn te. ¹²Mo'ko totyken 'wa irombo otykon yta'ton. Ekosa ro oty kynotakamatan. Mo'ko otypyn wyino te otyrykonymbó pinata'ton.^f ¹³Iro ke ro onumengato'kon auranano sekari'sa i'waine. Kyno'po'saton ro rypo irombo. Otyombo ro anene'pa te mandon. Kynepanamaton ro rypo. Otyombo ro aneta'pa te mandon. ¹⁴Mojan ro ero Tamusi auran uku 'ponenymbó Jesaja wyka'po ka'pojaton:

"Mepanamata'ton ro rypo apanarykon ke. Otyombo ro aneta'pa te maita'ton. Mo'po'ta'ton ro rypo ajenurukon ke. Otyombo ro anene'pa te maita'ton.^g ¹⁵Mojan kari'na turu'san tyja'nata man. Tywepanapu'to mandon. Tywonupu'to mandon. Iwara tanurukon ke oty anene'pa mandon. Typanarykon ke oty aneta'pa mandon. Ituru'san oty anukuty'pa man. Tamamyrykon anu'ma'pa mandon, tywekura'mapoto'ko'me y'wa.

¹⁶"Amyjaron, sara'me 'ne morokon ajenurukon ajypojoaton. Oty enepojaton irombo o'waine. Sara'me 'ne morokon apanarykon ajypojoaton. Oty etapojoaton irombo o'waine.^h ¹⁷Ita'ro pore, pyime Tamusi auran uku'ponamonymbo irombo, tamamboramon enapa morokon anenerykon otykon enery 'se rypo tywaije mandon. Anene'pa te tywaije mandon. Morokon anetarykon otykon etary 'se enapa rypo tywaije mandon. Aneta'pa te tywaije mandon.

¹⁸"O'to tauro'po me moro maina pokono poko ynekarity'po onumengatopo auranano wairy etatoko.ⁱ

¹⁹"Morokon oma esi'wo o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi nundymary ekary etaton. O'to tauro'po me te moro oka wairy anukuty'pa mandon. Irombo mo'ko yja'wan kyn'o'san. Moro ituru'san ta o'papy'san mona'tojan.

²⁰"Morokon topu pan nono tu'ponaka o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero wara aitonon mandon: O'win wutory Tamusi auran ewa'maton, eta'po mero ty'waine. ²¹Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten Tamusi amyikaton. Moro Tamusi auranymbó upu'po me awosin pangon otykon 'wa toporykon jako, ta'sakarykon 'wa tykota'marykon jako pai, o'win wutory kynomaton.

²²"Morokon takyramon itupu paty ta o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Tamusi auranymbó etaton. Irombo te pyime nono tu'ponokon otykon poko kynonumengaton. Pyrata kynemu'maton. Iwara te moro Tamusi auranymbó epeta'pa kyniromo'san ituru'san ta.

²³"Morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'papy'san wonatopo epy wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbó etaton. O'to tauro'po me iwairy uku'saton. Irombo kynepetaton, amykonymbó ainatone-kari'na me, amykonymbó oruwa-kari'na me, amykonymbó o'win-kari'na me itu'ponaka ainapatoro."

^{e13:10} Markus 4:10-12, Lukas 8:9-10 ^{f13:12} Mateus 25:29, Markus 4:25, Lukas 8:18, 19:26 ^{g13:14} Jesaja 6:9-10 (LXX) ^{h13:16} Lukas 10:23-24

^{i13:18} Markus 4:13-20, Lukas 8:11-15

**Amykon rapa
onumengato'kon auranano**

²⁴ Amy rapa onumengatopo auranano ekarity'po Jesus 'wa i'waine. Ika'po: "Moro Tamusi nundymary amy tymainary ta iru'pyn wonatopo epy pyryrykanen kari'na wara man.

²⁵ Mo'karon kari'na wo'nykyry jako, mo'ko ijenono'nen kyno'san. Itupu epyryry pyryrykanon moro awasi paty ta. Irombo kyny'san moro wyino. ²⁶ Moro awasi atytary jako, epetaryry jako, moro itupu enapa kynatytonon.

²⁷ Irombo mero mo'ko maina aporemy pyitorykon kynosaton i'wa. Kyngaton i'wa: 'Jopoto, iru'pyn wonatopo epy kapyn amainary ta mipyryrykan? One wara ko iro ke itupu pe nan?'

²⁸ Kynganon i'waine: 'Amy yjenono'nen 'wa moro wara tyje man.' ²⁹ Irombo mo'karon ipyitorykon kyngaton i'wa: 'Na'na wytory 'se iro ke man moro itupu yna?' Kyneju'saton: 'Uwa. Ijako irombo moro itupu nary ta moro awasi mungata'ton. ³⁰ Oro okororo natytan moro awasi potyry 'wa ro. Moro awasi po'topo kurita wykatake mo'karon ipo'namon 'wa: "Moro itupu 'ne ka'tu inatoko. Tamororo'ke pai imypo'toko, mikoro'kato'se me. Irombo moro awasi a'nano'toko moro ikura'matopo taka."'''

³¹ Amy rapa onumengatopo auranano ekarity'po Jesus 'wa i'waine. Ika'po: "Moro Tamusi nundymary amy tymainary ta kari'na nipomyry wonatopo epy'po'membo 'ko wara man.'

³² Moro wonatopo epy'po ro irombo ro ko'warono moro man. Atyta'ma'poto te, poto me kynaijan pa'poro amykon terapa wonatopo ko'po. Wewe me kynaijan. Mo'karon tonoro tapo'nykon ka'saton morokon iporirykon poko."

³³ Amy rapa onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: "Moro Tamusi nundymary moro perere uwapurotopo wara man. Amy worryi 'wa oruwa parapi poromy taka tyry'poto, pa'poro moro poromy uwapurojan." ^k

³⁴ Pa'poro morokon otykon ekarity'san Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimykon 'wa onumengato'kon auranano me. Onumengato'kon auranano pyndo anerupa'paine iwe'i'po.¹ ³⁵ Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po wo'kapy'po:^m

Onumengato'kon auranano sipa'katakake yndary wyino. Ero nono wo'kapy'po poro atunemy'pombo oty sarykatakake.

Jesus 'wa tynemeparykon emepary

³⁶ Irombo Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimykon no'san. Auto 'wa ito'po. Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: "Moro maina tano itupu poko anekarity'po onumengatopo auranano ekari'ko na'na 'wa iru'pyn me 'ne ro."

³⁷ Ejuku'san i'wa. Ika'po: "Mo'ko irupyn wonatopo epy pyryrykanen, mo'ko kari'na ymuru mo'ko man.

³⁸ Moro maina, ero nono moro man. Moro irupyn wonatopo epy, moro Tamusi nundymary tanokon kari'na mo'karon mandon. Moro itu'pu, mo'karon ewa'rummy wyinonokon kari'na mo'karon mandon. ³⁹ Mo'ko itupu epyryry pyryrykanen tyjenono'ken, mo'ko ewa'rummy tamuru mo'ko man. Moro wonatopo potyry, ero nono y'matyry moro man. Mo'karon ipo'namon, Tamusi apojongon mo'karon mandon.

⁴⁰ "Moro itupu a'nanopy'po koro'kary wara enapa oty kynaitan ero nono

^j13:31 Markus 4:30-32, Lukas 13:18-19 ^k13:33 Lukas 13:20-21

^l13:34 Markus 4:33-34 ^m13:35 Ware 78:2

y'matyry jako. ⁴¹ Mo'ko kari'na ymuru mo'karon kapu tanokon tapojongon emo'tan. Mo'karon ro moro Tamusi nundymary wyino mo'karon yja'wan taka ta'sakarykon emaponamon, mo'karon yja'wan me ta'sakarykon enanamon a'nano'ta'ton. ⁴² Irombo moro wa'to je'ny taka kynemata'ton. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan. ⁴³ Irombo mero mo'karon tamamboramon moro tyjumykon nundymary ta weju wara taweije kynaita'ton. Mo'ko typanaken nepanaman.”

Amykon rapa onumengato'kon auranano

⁴⁴ “Moro Tamusi nundymary amy maina ta unemy'po karukuri wara man. Moro epojan ro amy kari'na. Irombo kynunenjan rapa. Ewa'pory pa'poro to-tyrymbo ekarama kyny'san. Morombo mero moro maina epeka'san.

⁴⁵ “Moro Tamusi nundymary amy kurangan paraso topurukonyombo upinen otykon ekaramanen wokryry wara enapa man. ⁴⁶ Irombo amy tapenenymbo paraso topurumbo eporypoto ty'wa, pa'poro totyrymbo ekarama kyny'san. Irombo moro paraso topurumbo epeka'san.

⁴⁷ “Moro Tamusi nundymary amy parana taka ipapy'po sipi wara man. Pa'poro roten woto apyijan. ⁴⁸ A'nopy'poto, mo'karon woto pokonokon kynityngaton maponaka. Irombo tandy'po mo'karon kurangonyombo katon kurukurukon taka. Mo'karon yja'wangonyombo pa'saton te. ⁴⁹ Moro wara enapa oty kynaitan ero nono y'matyry jako. Mo'karon Tamusi apojongon kynepa kata'ton.

Irombo mo'karon yja'wangon kari'na yta'ton typo mo'karon tamamboramon wyino. ⁵⁰ Irombo moro wa'to je'ny taka kynemata'ton. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.

⁵¹ “Erokon pa'poro muku'ton?” Ika'san I'wa: “A'a.” ⁵² Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Iro ke ro pa'poro mo'karon Tamusi nundymary ta omepatonon me e'i'san Tamusi kareтары uku'namon amy totyry kura'matopo wyino aserynon otykon, penatonon otykon enapa pa'kanen auto jopotory wara mandon.”

Nasaret po Jesus urumenary

⁵³ Morokon onumengato'kon auranano ekarity'ma'san wyino ty'wa, Jesus womima'po moro wyino.¹

⁵⁴ Moro tywetuwaro'matopombo 'wa tytunda'po mero, mo'karon ta'sakarykon emepa'san i'wa moro iwota'nano'to'kon auto ta. Mo'karon auran etanamon enuta'san imero. Ika'san: “Oje ko moro tywonumengapore aino topoje i'wa nan? Oje ko morokon pori'tonano topoje i'wa nan? ⁵⁵ Mo'ko auto amyne ymuru kapyn mo'se nan? Maria kapyn isano me nan? Jakobus, Josef, Simon, Judas kapyn ipiryjan me nandon? ⁵⁶ Pa'poro mo'karon enaunan waty kyra'naine nemanjaton? Oje ko iro ke pa'poro morokon otykon topoje i'wa nan?” ⁵⁷ Jesus imero kynere'kojatokon.^o

Jesus wyka'po te i'waine: “Wararo amy Tamusi auran uku'ponen ety kawo man. Moro iwetuwaro'matopombo po roten te ety awonga'pa man. Mo'karon omorykon ekosa enapa ety awonga'pa man.” ⁵⁸ Tamusi anamyika'pa iwairykon ke ro pyime 'ne waty potonon pori'tonano enepo'po i'wa moro po.

¹13:53 Markus 6:1-6, Lukas 4:16-30 ^o13:57 Johanes 4:44

**Mo'ko kari'na etykanen
Johanes rombyry**

14 Moro jako ro mo'ko jopoto Herodes 'wa Jesus ekary eta'po.^p
²Irombo mo'karon typyitorykon 'wa ika'po: “Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes mo'ko man. Iromby'san wyino tawonje rapa man. Iro ke ro morokon pori'tonano ita kynemaminanon.”

³Mo'ko Herodes 'wa irombo Johanes tapyipo tywaije kynakon. Tymypo tywaije i'wa kynakon. Taru'kapo tywaije i'wa kynakon yja'wangan kari'na aru'katopo taka, mo'ko typiry Filipus pytymbo Herodias upu'po me.^q ⁴Johanes wykatopombo irombo tywaije kynakon Herodes 'wa: “Mo'ko woryi maro kapyn awairy man.”
⁵Herodes Johanes wory 'se rypo tywaije kynakon. Mo'karon kari'na apyimy pona te tanarike kynakon. Tamusi auran uku'ponen me irombo Johanes enejatokon.

⁶Mo'ko Herodes 'wa moro tywom-atopombo kurita ewa'mary jako te, mo'ko Herodias emyiry uwa'po mo'karon ejuku'san 'wa. Herodes apokupe imero kynakon. ⁷Iro ke ro Tamusi ety ejatory ta ika'po i'wa: “Moro y'wa awoturupotopo oty ro sytake o'wa.” ⁸Irombo tysano 'wa tapokuma'po ke, mo'ko amyija'ko wyka'po: “Mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo ene'ko y'wa amy apo'ny tu'po.”

⁹Kata'mato mo'ko jopoto we'i'po. Ise'me te mo'ko amyija'ko woturupotopo yry man ekarity'po i'wa, Tamusi ety ejatory ta, mo'karon endametonon netary me enapa taurana'po ke i'wa. ¹⁰Moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta ro Johanes u'kapo'po i'wa. ¹¹Amy

apo'ny tu'po moro upu'pombo enepy'po mero, mo'ko amyija'ko ainaka ypo'po i'wa. Irombo mo'ko amyija'ko 'wa tysano 'wa aro'po. ¹²Morombo mero mo'karon Johanes nemeparykon wopy'san moro ekepy'po aije. Unemy'po i'waine. Morombo wyino ito'san Jesus 'wa ekari'se.

**Mo'karon ainatone
dusun kari'na upary**

¹³Moro eta'po mero ty'wa, Jesus wyto'po kurijara ta moro wyino, amy iponomyn aitopo 'wa, o'win upu'po tywaito'me. Moro eta'po mero ty'waine, mo'karon kari'na apyimykon 'wa iwekena'po typupurukon poko, morokon tywaito'kon wyino.^s ¹⁴Moro kurijara wyino tywo'ka'po mero, moky kari'na wota'nanopy'san ene'po Jesus 'wa. Ikotanorykon ene'po i'wa. Mo'karon ira'nanokon je'tun pangon yry'san i'wa iru'pa rapa.

¹⁵Koine 'ne iwe'i'po mero mo'karon inemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: “Ero aitopo ipono'ma man. Koine 'ne terapa man. Mo'karon kari'na apyimykon emo'toko rapa, tareparykon man epeka'to'se me morokon sengenokon aito'kon ta.” ¹⁶Jesus wyka'po te i'waine: “Itorykon kapyn man. Amyjaron te upatoko.” ¹⁷Irombo ika'san i'wa: “Ainatone roten perere na'na ekosa man, oko woto maro.” ¹⁸Jesus wyka'po i'waine: “Ene'toko y'wa.”

¹⁹Irombo mo'karon kari'na apyimykon andy'mopo'san i'wa itupu tu'po. Morokon ainatone perere, mo'karon okonokon woto anumy'san i'wa. Tamusi ety awonga'po i'wa. Irombo mero morokon perere y'sakapoty'san i'wa. Irombo mo'karon

^p14:1 Markus 6:14-29, Lukas 9:7-9 ^q14:3 Lukas 3:19,20

^r14:4 Levitikus 18:16, 20:21

^s14:13 Markus 6:30-44, Lukas 9:10-17, Johanes 6:1-14

tynemeparykon 'wa yry'san i'wa, mo'karon kari'na apyimykon upato'me i'waine.

²⁰ Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaim'e'san. Irombo ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru morokon arepa akosinykonymbomo amo'i'ky'san i'waine. ²¹ Mo'karon endame'san wokiryjan ainatone dusun iwairy taro kynatokon. Woryijan, pitanikon enapa te tywendame kynatokon.

Jesus wytory tuna tu'po

²² Irombo o'win wytory Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon wry'ka'san, iwotaru'kato'ko'me kurijara taka, tuwapo itoto'ko'me koposenaka. Mo'karon kari'na apyimykon emokiry 'se rapa kynakon aseke ro.^t ²³ Mo'karon kari'na emoky'ma'san mero ty'wa, moro wypy tu'ponaka ito'po, o'win 'ne Tamusi 'wa tauranato'me. Iko'mamy'poto, o'win upu'po moro po kynakon. ²⁴ Moro jako moro kurijara ty'se[‡] terapa mapo wyino kynakon. Parana yja'wan me imero moro kurijara yjakon. Pepeito po'ponaka irombo kyny'sakon.

²⁵ Irombo tuna tu'po Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon epoje, koko, emamyry jako. ²⁶ Moro tuna tu'po itory ene'po mero ty'waine, mo'karon inemeparykon wety'ka'san. Ika'san: "Amy akatombo mo'ko man". Enarirykon wotaikapoty'san. ²⁷ O'win wytory te Jesus auranapo i'waine. Ika'po: "Aturu'san apyitoko! Awu te wa! Kytety'katon!"

²⁸ Petrus 'wa te ejuku'po. Ika'po: "Amoro me ro aja'ta, kaiko y'wa, ywo'to'me o'wa tuna tu'po." ²⁹ Jesus wyka'po i'wa: "O'ko 'ne iro ke!" Irombo

Petrus wo'ka'po moro kurijara wyino. Ito'po tuna tu'po Jesus 'wa. ³⁰ Moro pepeito pori'tory 'wa tywo'poty'po mero te, iwety'ka'po. Tywotu'mukury mero iko'ta'po: "Jopoto! Kapano'ko!" ³¹ O'win wytory Jesus 'wa tainary tynga'po. Petrus apo'i'po i'wa. Ika'po i'wa: "Oty anamyikaporopyn! O'tono'me ko oko aturu'po myryi?" ³² Irombo moro kurijara taka iwotaru'ka'san mero, moro pepeitombo yity'na'po imero. ³³ Mo'karon kurijara ta aitonon wokunama'san ipo'ponaka. Ika'san: "Iporo ro Tamusi ymuro amoro mana."

Genesaret po je'tun pangon kura'mary

³⁴ Atonenaka tywepato'san mero, moro Genesaret yinonory 'wa itunda'san.^u ³⁵ Jesus ukuty'po mero ty'waine, mo'karon moro ponokon 'wa oka aripapy'po pa'poro moro wyinonokon aito'kon ta. Irombo pa'poro je'tun pangon enepy'san i'waine I'wa. ³⁶ Iwe'pima'san i'wa, iwo'my sese'wuru roten y'tu'kato'me ty'waine. Pa'poro mo'karon i'tu'kanamonymbo we'i'san iru'pa rapa.

Mo'karon uwapoto'san wykato'kon

15 Irombo Jerusalem wyino amykon Farise wopy'san amykon Tamusi kareтары uku'namon maro Jesus 'wa. Ika'san i'wa:^v ² "O'tono'me ko mo'karon anemeparykon mo'karon uwapoto'san wykato'konymbomo wara e'i'pa nandon? Asainaty'pa kore nendamejaton, ran!" ³ Ejuku'san i'wa: "Amyjaron rapa, o'tono'me ko moro Tamusi wykatopombo memapojaton morokon anapyirykon uwapoto'san

[‡]14:24 Moro Griek auran ta no Tamusi kareтары ta moropo tymero man: stadiën. O'win stadië 185m man.

^t14:22 Markus 6:45-52, Johanes 6:16-21

^u14:34 Markus 6:53-56

^v15:1 Markus 7:1-13

wykato'konyombo 'wa? ⁴Tamusi irombo tyka man: 'Ajumy, asano inendoko. Mo'ko tyjumy, tysano ejunen rombyry man.'^w ⁵Amyjaron te mykaton: 'Amy wykary jako tyjumy 'wa, tysano 'wa pai: 'Pa'poro ajepano'to'kon manombo y'wa, Tamusi 'wa syryi,' ⁶mo'kopan 'wa tyjumy, tysano nendory kapyn noro man.' Moro wara ro moro Tamusi wykatopombo mirupomangapojaton morokon anapyirykon uwapoto'san wykato'konyombo 'wa. ⁷Tonapiramon 'ne roten, iporo imero mo'ko Tamusi auran uku'ponenyombo Jesaja ero wara apokoine tyka man:

⁸"Mojan ero ponokon yjety awongaton tyndarykon ke roten. Ituru'san te tyse man wyyino.^x ⁹Typo roten moro yjety awongaton. Morokon kari'na emepato'kon i'waine, kari'na wykato'konyombo roten morokon man."

¹⁰Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po mero ty'wa, Jesus wyka'po i'waine: "Epanamatoko y'wa. Uku'toko o'to wyykary.^y ¹¹Amy paio indary taka o'mytoto oty kari'na anany'ma'pa man. Moro indary wyino o'toto oty te kari'na any'manon."

¹²Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: "Mo'karon Farise ere'ko'san muku'san moro awykatopombo 'wa?" ¹³Irombo ika'po i'waine: "Pa'poro mo'ko kapu tano yjumy nipomy'torymbo tungamy moro man. ¹⁴Ipokoine kytaiton. Enu'non aronamon enu'non mo'karon mandon. Enupyn 'wa enupyn arory jako, okororo kynomata'ton amy nono atory taka."^z

¹⁵Petrus 'wa te Jesus ejuku'po: "Moro onumengatopo auranano iru'pyn me na'na 'wa ekari'ko." ¹⁶Ika'po te:

"Amyjaron ro rypo ka'tu onumenga'pa mandon? ¹⁷Anukuty'pa mandon pa'poro morokon yndanano taka o'mytonon otykon wytory uwembonano taka, irombo amy oje terapa kurandonaka rapa iwopyry? ¹⁸Moro indary wyino o'toto oty te ituru'po wyino kyno'san. Moro ro kari'na any'manon.^a ¹⁹Moro ituru'po wyino ro irombo kyno'san yja'wan onumengano, kari'na wory, taporitonone aino any'mary, wararo wokryry, woryi maro aino, maname aino, tonapire aino, Tamusi ejuru. ²⁰Morokon otykon ro kari'na any'manon. Asainaty'pa endameno te kari'na anany'ma'pa man."

Mo'ko Kana'an ponombo woryi

²¹Irombo Jesus wyto'po moro wyino. Iwomima'po moro Tyrus yinonory 'wa, moro Sidon yinonory 'wa enapa.^b ²²Irombo amy Kana'an ponombo woryi wepa'ka'po. Iko'ta'po i'wa: "Jopoto, David parymbo, ykotanory eneko! Yjemyiry takyre man. Kynota'karykanon imero." ²³Jesus we'i'po te anejuku'pa paio. Irombo mo'karon inemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: "Emo'ko rapa mo'ko woryi. Kywena'san ta tyko'tapotyry ene'san."

²⁴Ika'po eju'to'ko'me: "Tomo'se wa mo'karon utapy'san kapara waranokon Israel pajanyombo 'wano me roten."

²⁵Mo'ko woryi wopy'po te i'wa. Ipo'ponaka iwokunama'po. Ika'po: "Jopoto, kapano'ko." ²⁶Jesus 'wa te ejuku'po: "Yja'wan me man mo'karon pitanikon ereparymbo pinary, mo'karon pero upato'me ike." ²⁷Mo'ko woryi wyka'po te: "Iwara ro rypo man, Jopoto. Mo'karon pero enapa te tapara wyino opapy'san taporenjan erepary

^w15:4 Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Exodus 21:17, Levitikus 20:9

^x15:8 Jesaja 29:13 (LXX) ^y15:10 Markus 7:14-23 ^z15:14 Lukas 6:39

^a15:18 Mateus 12:34 ^b15:21 Markus 7:24-30

pisara'san ena'saton.” ²⁸ Irombo mero Jesus wyka'po i'wa: “Woryi, moro o'wa Tamusi amyikary poto me man. Anisanory wara ro o'wano me oty no'ka'nen.” Morombo wyino iru'pa rapa mo'ko emyiry kynakon.

**Okupa'en dusun
ata'nanopy'san upary**

²⁹ Irombo moro wyino Jesus wyto'po. Moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo ito'po. Moro wypy tu'ponaka iwonuku'po. Moro po ro iwotandy'mo'po. ³⁰ Irombo pyime imero kari'na apyimykon wopy'san i'wa. Iwajakuta'san, enu'non, atamemy'san, erupo'non, pyime noro amykon terapa je'tun pangon enepy'san i'waine i'wa. Ipupuru po roten enytoka'san i'waine. Irombo iru'pa rapa yry'san i'wa. ³¹ Mo'karon kari'na apyimy enutano'po'po imero erupo'nonyombo auranary 'wa, iru'pa rapa atamemy'sanyombo we'i'san 'wa, iwajakuta'sanyombo wytopotyry 'wa, enu'nonyombo 'wa oty enery 'wa enapa. Irombo mo'karon Israel pajanyombo tamusiry ety awonga'po i'waine.

³² Irombo Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san ty'wa. Ika'po: “Mo'karon pyimano kari'na kotanory seneja. Oruwa kurita terapa yjekosa mandon erepa'mambo. Uwembotary'pa emokryrykon 'se'pa rapa wa. Ijako irombo oma ta kynirupomanda'ton.” ^{c33} Irombo mo'karon inemeparykon wyka'san i'wa: “Oje ko arepa kysepota'ton mojan pyimanokon kari'na waimeto'me, ero iponomyn po?” ³⁴ Jesus wyka'po i'waine: “O'toro perere ko ajekosaine nan?” Ika'san: “Okoto'ima perere, amykon

woto'makon maro.” ³⁵ Morombo mero mo'karon pyimano kari'na 'wa ika'po, nono tu'po iwotandy'moto'ko'me. ³⁶ Irombo morokon okoto'imanokon perere anумы'san i'wa, mo'karon woto maro. Tamusi ety awonga'po i'wa. Morombo mero i'sakapoty'san i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'san i'wa, mo'karon kari'na apyimykon upato'me i'waine. ³⁷ Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. Irombo okoto'ima kurukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'iky'san i'waine. ³⁸ Mo'karon endame'san wokryryjan okupa'en dusun kynatokon. Woryijan, pitanikon enapa te tywendame kynatokon.

³⁹ Irombo mo'karon kari'na apyimykon emoky'san mero ty'wa, Jesus wotaru'ka'po kurijara taka. Ito'po moro Magadan yinonory 'wa.

Amy kapu nenepory oty enery 'se aino

16 Irombo mo'karon Farise wopy'san mo'karon Saduse maro Jesus 'wa. U'kuto'me ty'waine, iwoturupo'san amy kapu wyinono oty enepoto'me i'wa.^{de} ² Ejuku'san i'wa: “Koine 'ne mykaton: ‘Embatary iru'pyn me kynaitan. Kapu irombo tapire na.’ ³ Kokoro mykaton: ‘Pari'pe erome kynaitan. Kapu irombo tuwasakaraije na.’ Kapu enery poko one wara embatary wairy man muku'saton. Amano poko te one wara oty wairy man ukutyry mupijaton? ⁴ Yja'wangan kari'na, taporitonokon nonamon kari'na enapa amy kapu wyinono oty enery 'se mandon. Amy anene'pa te kynaita'ton. Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jona po roten te no'po'sen.” Morombo mero ino'san i'wa. Ito'po.^f

^c15:32 Markus 8:1-10 ^d16:1 Markus 8:11-13, Lukas 12:54-56

^e16:1 Mateus 12:38, Lukas 11:16 ^f16:4 Mateus 12:39, Lukas 11:29

Oty anukuty'pa Jesus nemeparykon wairy

⁵Moro koposenaka tywepatorykon jako, mo'karon Jesus nemeparykon tytuwarenge'se kynatokon perere arory poko.⁸ ⁶Jesus wyka'po i'waine: "Tuwaro koro aitoko mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona, mo'karon Saduse 'wa perere uwapurotopo pona enapa."^{h7} Ase'wa iworupa'san. Ika'san: Mora wara kyngano perere anenepy'pa kywe'i'san ke.

⁸Moro ukuty'po mero Jesus wyka'po: "O'tono'me ko moro iperere'pa awairykon poko morupaton ase'wa, oty anamyikaporo'non? ⁹Oty anukuty'pa noro ka'tu mandon? Muta'katon terapa o'toro kurukuru morokon anamo'iky'san arepa akosinykonymbo we'i'san, mo'karon ainatone dusun kari'na upa'san wyino morokon ainatone perere ke?ⁱ ¹⁰Muta'katon enapa terapa o'toro kurukuru morokon anamo'iky'san arepa akosinykonymbo we'i'san, mo'karon okupa'en dusun kari'na upa'san wyino morokon oko-to'ima perere ke?^j ¹¹One wara ko anukuty'pa mandon perere poko aurana'pa o'waine ywe'i'po? Wykai te o'waine, mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona, mo'karon Saduse 'wa perere uwapurotopo pona enapa tuwaro awaito'ko'me!"

¹²Irombo mero ko'wu moro perere uwapurotopo pona kapyn tuwaro ty-waito'ko'me ika'po ukuty'po i'waine, mo'karon Farise 'wa kari'na emepatopo pona te, mo'karon Saduse 'wa kari'na emepatopo pona enapa.

Petrus 'wa noky me Jesus wairy ekarityry

¹³Moro Sesarea Filipi yinonory 'wa tytunda'san mero, mo'karon tynemeparykon 'wa Jesus woturupo'po: "Noky me ko mo'ko kari'na ymuru ekari'saton mo'karon kari'na?"

^{k14}Irombo ika'san: "Amykonymbo mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes me kynekari'saton. Amykonymbo te Elia me kynekari'saton. Amykonymbo rapa Jeremia me kynekari'saton, amy Tamusi auran uku'ponenymbo me pai."

^{l15}Irombo ika'po i'waine: "Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?"

¹⁶Simon Petrus 'wa ejuku'po. Ika'po i'wa: "Mo'ko Mesias amoro mana, mo'ko nurono Tamusi ymuru." ^{m17}Eju'to'me Jesus wyka'po: "Sara'me 'ne janon maitake amoro, Simon Barjona. Kari'na 'wa kapyn irombo moro takari'se man o'wa, mo'ko kapukon tano yjummy 'wa te.

¹⁸Awu enapa noky me awairy sekari'sa. Petrus^l amoro mana. Moro topu tu'po ro mo'karon ywyinonokon auty samytake. Moro pori'tory amono'ke ro moro iromby'san waitopo kynaitan. ¹⁹Morokon Tamusi nundymary ra'kererykon sytake o'wa. Ero nono tu'po animy'po oty kapu ta tymy kynaitan. Ero nono tu'po animboka'po oty kapu ta tymboka kynaitan."ⁿ

²⁰Irombo mero mo'karon tynemeparykon 'wa ika'po, amy 'wa pairo mo'ko Mesias me tywairy anekarity'pa iwaito'ko'me.

^{¶16:18} Mo'karon Griek auran ta petros tauro'po man: topu.

^{§16:5} Markus 8:14-21 ^{h16:6} Lukas 12:1 ^{i16:9} Mateus 14:17-21

^{j16:10} Mateus 15:34-38 ^{k16:13} Markus 8:27-30, Lukas 9:18-21

^{l16:14} Mateus 14:1-2, Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8 ^{m16:16} Johanes 6:68-69

^{n16:19} Mateus 18:18, Johanes 20:23

Jesus 'wa tyrombyry man ekarityry

²¹ Morombo wyino Jesus 'wa Jerusalem 'wa tytory man ekarityry amo'po mo'karon tynemeparykon 'wa. Onewara mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa enapa imero ta'karykapory man, tywory man enapa ekarisakon i'waine. Oruwa kurita tywo'po pa'po me te tawomyry man rapa ekarisakon i'waine.^o ²² Irombo te Petrus 'wa typo terapa aro'po. Irombo e'mary a'mo'po i'wa. Ika'po: "Tamusi ajaijomatan, Jopoto! Moropan oty ajepory'pa kynaitan." ²³ Jesus wotu'ma'po te. Petrus 'wa ika'po: "Omimako ywyino, Satan! Kaki'maje! Tamusi 'wa kapyn moro awonumengary man, kari'na 'wa te!"

²⁴ Irombo Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Ywena'po ta tywopyry 'se amy a'ta, aseke ty'poko ituwarengepyry man. Ywara enapa moro tywakapuru anumyry i'wa man. Irombo mero iwopyry man ywena'po ta.^p ²⁵ Mo'ko tamamyry aijomary 'san moro tamamyrymbo uta'katan. Mo'ko yjupu'po me tamamyry uta'kanenymbo te moro tamamyry epotan.^q ²⁶ Otypan iru'pyn oty epotan ko amy kari'na, pa'poro ero nono tu'pono oty apo'i'poto ty'wa, irombo aseke moro tamamyrymbo uta'ka'poto ty'wa? Otypan oty ytan pai ko moro tamamyry y'petakan me? ²⁷ Mo'ko kari'na ymuru irombo kynotan mo'ko tyjumy kuranory ta, mo'karon apojongon maro. Irombo mero pa'poro

kari'na 'wa oty epemapotan moro o'to iwe'i'san wararo.^r

²⁸ "Ita'ro pore, amykonymbro ero po o'po'tonon iromby'pa kynaita'ton poto 'su jopoto me mo'ko kari'na ymuru wopyry enery uwaporo ty'waine."

One wara Jesus wairy moro wypy tu'po

17 O'win-to'ima kurita pa'po me Jesus 'wa Petrus, Jakobus, mo'ko ipiry Johanes aro'san tymaro amy kawono wypy tu'ponaka. Moro po ro a'saka'pa kynatokon.st ² Irombo inenerykon mero iwonorima'po. Moro embatary aweita'po weju wara. Moro iwo'my amu'na'po aweinano wara. ³ Irombo Elia wosenepo'po i'waine Moses maro. Jesus maro kynorupatokon. ⁴ Irombo Petrus wyka'po Jesus 'wa: "Jopoto, ka'ety ero po na'na man. I'se aja'ta, oruwa pataja'makon ero po samytake, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa o'win enapa." ⁵ Auranary jako noro te, amy taweijen kapurutu wopy'po eponakaine. Moro kapurutu wyino ro amy auranano wota'po: "Mo'se, ymuru mo'se man. Sipynaje. Yjapokupe man. Epanamatoko i'wa."^u

⁶ Moro eta'po mero, mo'karon Jesus nemeparykon woma'san tombata'po. Iwety'ka'san imero. ⁷ Irombo Jesus wopy'po i'waine. I'tu'ka'san i'wa. Ika'po i'waine: "Ajawondoko! Kytety'katan!" ⁸ Irombo iwo'poty'san rapa. Jesus roten ene'po terapa i'waine tokosaine.

⁹ Tywony'torykon jako rapa moro wypy wyino, Jesus wyka'po i'waine: "Amy pairo kari'na 'wa moro anene'san

^o16:21 Markus 8:31-9:1, Lukas 9:22-27 ^p16:24 Mateus 10:38, Lukas 14:27

^q16:25 Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johanes 12:25 ^r16:27 Mateus 25:31, Ware 62:12, Rome 2:6 ^s17:1 Markus 9:2-13, Lukas 9:28-36

^t17:1 2 Petrus 1:17-18 ^u17:5 Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 1:11, Lukas 3:22, Deuteronomium 18:15

oty kysekari'ton me, mo'ko kari'na ymuru awomyry uwaporo rapa iromby'san wyino.”

¹⁰ Mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa. Ika'san: “O'tono'me ko mo'karon Tamusi kareтары uku'namon nykaton: ‘Elia na'nen kyn'o'tan.’” ^{v11} Irombo ika'po i'waine: “Elia na'nen ro kyn'o'tan, pa'poro oty yje rapa iru'pa? ¹² Wykaje te o'waine: Elia tywo'se terapa man. Anukuty'pa te tywaije mandon. Tynisanorykon tyka'se i'waine ty'waije man imaro. Iwara enapa mo'ko kari'na ymuru a'karykapota'ton.” ^{w13} Irombo mero ko'wu mo'karon inemeparykon 'wa ukuty'po mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes poko torupa'san i'wa.

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

¹⁴ Mo'karon kari'na apyimykon 'wa iwopy'san mero, amy kari'na wopy'po Jesus 'wa. Ipo'ponaka iwokunama'po. Ika'po:^x ¹⁵ “Jopoto, ymuru kotanory eneko. Tyja'natapo'ke man. Kynota'karykanon imero. O'kapyn wa'to taka, tuna taka enapa kynomanon. ¹⁶ Mo'karon anemeparykon 'wa rypo saroi. Ikura'mary upiton te.” ¹⁷ Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Na! Oty anamyika'non pore yja'wangan kari'na, ran! O'toro kurita noro ko ajekosaine waitan? O'toro kurita noro ko ero wara awairykon sapyitan? Mo'ko myre'ko'ko ene'toko y'wa.” ¹⁸ Irombo Jesus 'wa mo'ko myre'ko'ko akryry e'ma'po. Irombo mo'ko akryrimbo wyto'po iwyino. Morombo wyino irupa rapa mo'ko myre'ko'ko kynakon.

¹⁹ Irombo a'saka'pa Jesus maro tywe'i'san mero, mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa: “O'tono'me ko imomary upi na'na?” ²⁰ Ika'po i'waine: “Oty anamyikaporo'non me awairykon ke. Ita'ro pore, amy ko'warono wonatopo epy wara roten moro o'waine Tamusi amyikary a'ta, irombo moro wypy 'wa awyka'sando: ‘Omimako ero wyino mony 'wa terapa!’ kynomimatan. Pa'poro o'to awairykon taro maita'ton.” ^{y21} §

²² Irombo moro Galilea po tytopotyrykon jako ro, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon kari'na ainaka.” ²³ Mo'karon ro kyniwota'ton. Oruwa kurita tywo'po pa'po me te kynawondan rapa.” Mo'karon inemeparykon we'i'san imero kata'mato.

Moro Tamusi auty epety

²⁴ Moro Kafaraum taka iwo'my'san mero, mo'karon Tamusi auty epematopo amo'inamon wopy'san Petrus 'wa. Ika'san i'wa: “Moro Tamusi auty epety anyry'pa nan mo'ko ajemepanamon?” ^{a25} Petrus wyka'po: “A'a, kynyjan.”

Auto 'wa Petrus tunda'po mero, o'to ikary uwaporo Jesus wyka'po i'wa: “One wara ko monumenganon, Simon? Noky 'wa ko mo'karon potonon jopoto nopemajaton? Mo'karon tpyityorykon 'wa, mo'karon tpyityorykon ra'naka amanje opy'san ty'senokon kari'na wa te ka'tu?” ²⁶ Petrus wyka'po: “Mo'karon tpyityorykon ra'naka amanje opy'san tysenokon kari'na

§17:21 Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “Mo'kopan akrywano momary mupija Tamusi 'wa auranapa aja'ta, onema'pa aja'ta enapa.”

v17:10 Maleachi 4:5 w17:12 Mateus 11:14

x17:14 Markus 9:14-29, Lukas 9:37-43

y17:20 Mateus 21:21, Markus 11:23, 1 Korinte 13:2

z17:22 Markus 9:30-32, Lukas 9:43-45 a17:24 Exodus 30:13, 38:26

'wa." Irombo mero Jesus wyka'po i'wa: "Mo'karon ipyitorykon iro ke mo'ko tyjopotorykon anepema'pa mandon.²⁷ Mo'karon Tamusi auty epety amo'inamon anere'kopo'pa te kytaisen. Kowai ematango moro tuna juwembory taka. Mo'ko koromo anatoky'po woto apyiko. Indakapako. Irombo o'win amy amu'nymbo pyrata mepotake. Moro ro apyiko, myry'se me mo'karon Tamusi auty epety amo'inamon 'wa, y'wano me, o'wano me enapa."

Noky wairy poto me 'ne

18 Moro jako 'ne mo'karon Jesus nemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san: "Noky ko iro ke poto me 'ne nan moro Tamusi nundymary ta?"^{bc} ²Irombo amy pitani ko'ma'po i'wa ty'wa. Owarira'na yry'po i'wa. ³Irombo ika'po: "Ita'ro pore, atu'ma'pa aja'taine, pitanikon wara e'i'pa aja'taine, o'my'pa pairo maita'ton moro Tamusi nundymary taka.^d ⁴Mo'se pitani wara kowaroko amy wotapory jako, inorombo ro poto 'su mo'ko man moro Tamusi nundymary ta. ⁵Mo'ko jyety ta mo'sepan pitani ewa'manen jyewa'manon.

⁶"Mo'ko yja'wan taka o'win mo'sepan jyamyikanen pitani emaponyembo u'mukary iru'pa 'ne ka'tu rapa man parana jansikyry taka, taneka'to oty ami'topo poto'su topu ke.^e

⁷"Ero nono janon kynotakaryka'tan kari'na emapory ke yja'wan taka. Moro yja'wan taka kari'na womary akotory tupi me man. Mo'ko ika'pone kari'na 'wa te jetumbe pore oty kynaitan.

⁸"Yja'wan taka moro ajainary 'wa, moro apupuru 'wa pai ajemapory jako, i'kotoko. Emako awyinombo. O'win roten ajainary maro, o'win roten apupuru maro pai moro imatypyn amano taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo ajainary maro, okororo apupuru maro pai moro ewutyypyn roten wa'to taka awytory ko'po.^f

⁹"Yja'wan taka moro ajenuru 'wa ajemapory jako, ikako. Emako awyinombo. O'win ajenuru maro moro imatypyn amano taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man okororo ajenuru maro moro ata'karykatopo wa'to taka ajemary ko'po.^g

¹⁰"Tuwaro aitoko o'win amy mo'sepan ko'warono enu'kary pona o'waine. Wykaje irombo o'waine, mo'karon unenamom kapu tanokon apojonano mo'ko kapukon tano yjummy embata roten mandon."^{h1 **i}

Mo'ko utapy'po kapara

¹²"One wara ko monumengaton? Amy kari'na ekosa ainatone-kari'na kapara a'ta, irombo o'win amy utapy'poto, o'to ko naitan? Mo'karon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'ima kapara anino'pa naitan morokon wypy tu'po, mo'ko o'win utapy'po upi tytoto'me?

¹³Ita'ro pore, epory'poto ty'wa, mo'ko o'win tynepory'po ewa'matan mo'karon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'ima utapy'pa e'i'san ewa'mary ko'po. ¹⁴Iwara enapa mo'ko kapu tano ajummykon o'win amy

****18:11** Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Mo'ko kari'na ymuru irombo tywo'se man utapy'po yka moro uta'no wyino."

^b**18:1** Markus 9:33-37, Lukas 9:46-48 ^c**18:1** Lukas 22:24 ^d**18:3** Markus 10:15,

Lukas 18:17 ^e**18:6** Markus 9:42-48, Lukas 17:1-2 ^f**18:8** Mateus 5:30

^g**18:9** Mateus 5:29 ^h**18:10** Lukas 15:3-7 ⁱ**18:11** Lukas 19:10

mo'sepan ko'warono utapyry 'se'pa man."

Ase'wa aino

¹⁵“Yja'wan me apoko amy aja'sakary we'i'poto, i'tango i'wa. Oko roten aja'taine, e'mako. Iwepanama'poto o'wa, mo'ko aja'sakary tapano'se o'wa man.^j

¹⁶Epanama'pa iwe'i'poto, o'win, oko amykon maro pai i'tango i'wa. Oko, oruwa oty amyikaponamon 'wa irombo amy kari'na emendotopo pori'tomary man.^k ¹⁷Mo'karon 'wa enapa epanama'pa a'ta, mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa ekari'ko. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa enapa epanama'pa a'ta, enery o'wa man amy Tamusi anukutypyn me, amy Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'in'en me enapa.

¹⁸“Ita'ro pore, ero nono tu'po animy'san otykon kapu ta tymy kynaitan. Ero nono tu'po animboka'san otykon kapu ta tymboka kynaitan.^l

¹⁹“Ita'ro pore, amy oty poko tywoturupoto'ko'me, ero nono tu'po oko amykon ara'nanokon 'wa o'win taurangon yry'poto amy oty poko, mo'ko kapukon tano yjummy moro oty ytan i'waine. ²⁰Yjety ta amy oje oko, oruwa kari'na wota'nanopy'san to irombo awu ira'naine wa.”

Yja'wan me aja'sakary we'i'po kary

²¹Irombo mero Petrus wopy'po Jesus 'wa. Ika'po: “O'toromboto ko yja'wan me poko mo'ko yja'sakary we'i'po kary y'wa nan? Oko-to'imamboto?” ^{m22}Jesus wyka'po i'wa: “Oko-to'imamboto kapyn. Oruwa kari'na itu'po naka ainapatoromboto oko-to'imamboto te.ⁿ

²³“Iro ke ro moro Tamusi nundymary amy tapendomanamon typyitorykon 'wa opema'pototo poto 'su jopoto wara man. ²⁴Moro a'mo'po mero i'wa, amy poto me ependomanen ipyitory ene'saton ipo'ponaka. ²⁵Moro tu'tano epemary upiry ke i'wa mo'ko ijopotory kynganon ekaramato'me ipyty maro, i'makon maro, pa'poro otyrykonymbomaro maro enapa, moro tu'tano epemato'me i'wa. ²⁶Irombo mo'ko ipyitory kynokunamanon ipo'ponaka. Kynganon: ‘A'si 'ko noro aimomo'ko. Pa'poro moro yju'tano sepematake.’ ²⁷Irombo mo'ko ijopotory ikotanory enejan. Kynemo'san. Moro u'tanombo kakapojan.

²⁸“Kurandonaka tywepa'ka'po mero, mo'ko pyitonano amy ta'sakary pyitonano epojan. Mo'ko ro a'si 'ko ko roten kynependomanon. Irombo mo'ko tapendomanen tapyije i'wa man enasary poko. Kynganon i'wa: ‘Moro aju'tano epemako.’ ²⁹Mo'ko a'sakary pyitonano kynokunamanon ipo'ponaka. Kynganon i'wa: ‘A'si 'ko noro aimomo'ko. Pa'poro moro yju'tano sepematake.’ ³⁰Moro 'se'pa te mo'ko inependomary man. Mo'ko tapendomanen aru'kapojan moro yja'wangan kari'na aru'katopo taka, moro tu'tano epema'mary 'wa ro i'wa.

³¹“Mo'karon ene'po mero mo'karon a'sakarykon pyitonano 'wa ije'tuma'po imero. Kyny'saton mo'ko tyjopotorykon 'wa. Pa'poro moro o'kapy'po oty ekari'saton i'wa.

³²“Irombo mo'ko jopoto 'wa mo'ko wokyry tyko'mapo man ty'wa. Kynganon i'wa: ‘Yja'wanymbomaro 'ne roten, moro aju'tanombo tam'pokory sikakapoi, awe'pima'po ke y'wa. ³³Mo'ko aja'sakary pyitonano kotanory enery manombo kapyn o'wa tywaije

^j18:15 Lukas 17:3 ^k18:16 Deuteronomium 19:15

^l18:18 Mateus 16:19, Johanes 20:23 ^m18:21 Lukas 17:3-4

ⁿ18:22 Genesis 4:24

nan, y'wa moro akotanory ene'po wara enapa?"

³⁴“Irombo mo'ko ijopotory tywore'ko man. Mo'karon kari'na a'karykaponamon ainaka tyje i'wa man, pa'poro moro tu'tano epema'mary 'wa ro i'wa.

³⁵“Moro wara enapa mo'ko kapu tano yjummy ajyta'ton, morokon apokoine yja'wan me aja'sakarykon we'i'san anika'pa aja'taine aturu'san maro.”

Ainondano

19 Moro wara taurana'ma'po mero, Jesus wyto'po Galilea wyino moro Judea yinonory 'wa, moro Jordan kopozeno nono tu'po.^o ²Pyime kari'na apyimykon 'wa iwekena'po. Mo'karon je'tun pangon kura'ma'san i'wa moro po.

³Irombo amykon Farise wopy'san I'wa u'kuto'me. Ika'san: “Iru'pa nan amy wokyry 'wa pa'poro roten oty poko tpyty nondary?” ⁴Ejuku'san i'wa. Ika'po: “Kareta ta anerupa'pa maiton Tamusi 'wa koromo ero nono kapyry jako kari'na kapy'po wokyry me, woryi me enapa?” ⁵Tyka man Tamusi: ‘Iro ke ro amy wokyry tyjummy, tysano notan. Tpyty maro kynotapyitan. Irombo mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton.’^q ⁶Iwara te oko noro e'i'pa mandon. O'win te mandon. Iro ke ro mo'karon Tamusi napyipo'san nondapory kapyn man kari'na 'wa.”

⁷Irombo ika'san I'wa: “O'tono'me ko iro ke Moses ino 'wa woryi nondapojan, amy inonatopo kareta mero'poto i'wa?” ⁸Ika'po i'waine: “Tyturu'poja'nare awairykon ke Moses apytykon nondapojan o'waine. Koromo 'ne te moro wara e'i'pa tywajije man.

⁹Wykaje te o'waine: amy tpyty nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono tpyty maro tywairybo any'manon, wararo wokyry maro e'i'pa iwe'i'poto.”^s

¹⁰Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: “Moro wara tpyty maro wokyry a'ta, iru'pa pore moro aimy'pa aino nairy.” ¹¹Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Pa'poro 'ne kari'na ero auranano anukuty'pa mandon. Mo'karon i'waine ukutyry tyje Tamusi 'wa man inaron roten kynuku'saton. ¹²Amykonymbro irombo moro tysanokon uwembo wyino tywopy'san poro woryi maro tywairykon upijaton. Amykonymbro rapa kari'na 'wa woryi maro e'i'non me tyje mandon. Amykon rapa moro Tamusi nundymary upu'po me woryi maro e'i'non me tywotyje mandon. Mo'ko ukutyry taro aitoto nuku'nen.”

Jesus 'wa mo'karon pitanikon kuranondory

¹³Irombo pitanikon enepy'san i'waine I'wa. Tainary yry 'se i'wa kynatokon itu'ponakaine. Ipokoine Tamusi 'wa auranary 'se kynatokon. Mo'karon inemeparykon 'wa te mo'karon ene'namon e'ma'san.^t ¹⁴Jesus wyka'po te: “Oro tyre mo'karon pitanikon no'sen y'wa. Kysa'kototon. Mo'kopangon 'wano me ro irombo moro Tamusi nundymary man.”

¹⁵Irombo itu'ponakaine tainary yry'po i'wa. Morombo mero ito'po moro wyino.

Mo'ko totyken pyito

¹⁶Irombo amy kari'na wopy'po I'wa. Ika'po: “Amepanen, otypan iru'pyn oty ko sika'tan, moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?”^{u17} Jesus wyka'po i'wa:

^o19:1 Markus 10:1-12 ^p19:4 Genesis 1:27, 5:2

^q19:5 Genesis 2:24 ^r19:7 Deuteronomium 24:1-4, Mateus 5:31 ^s19:9 Mateus

5:32, 1 Korinte 7:10-11 ^t19:13 Markus 10:13-16, Lukas 18:15-17

^u19:16 Markus 10:17-31, Lukas 18:18-30

“O'tono'me ko maturupojan y'wa otypan oty wairy poko iru'pa? O'win roten amy iru'pa man. Moro i'matypyn amano taka awo'myry 'se aja'ta te, morokon Tamusi wykato'konymbó apyiko.”

¹⁸ Ika'po Jesus 'wa: “Otypangon?” Jesus wyka'po: “Erokon: Woto kyte'i. Taporitonone aino kysany'mai. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapai.^v ¹⁹ Ajumy, asano inendoko. Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa.” ^{w20} Mo'ko pyito wyka'po I'wa: “Pa'poro morokon wara ro we'i. Oty noro ko samono'san?”

²¹ Jesus wyka'po i'wa: “Oty anamonopy'pa awairy 'se aja'ta, pa'poro ajotyrykonymbó ekaramatango. Irombo moro epe'po yko mo'karon oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapukon ta. Irombo o'ko 'ne ywena'po ta.” ²² Moro eta'po mero ty'wa, mo'ko pyito wyto'po kata'mato terapa, pyime totyry wairy ke.

²³ Irombo mero Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Ita'ro pore, tupi me man amy totyken wotyry moro Tamusi nundymary taka. ²⁴ Wykaje rapa o'waine: Amy totyken kari'na wo'myry moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kameri wo'myry ko'po amy akusa enuru taka.” ²⁵ Moro eta'po mero mo'karon inemeparykon we'naranga'san imero. Ika'san: “Noky 'ne ko iro ke uta'no wyino tunemyry taro nan?” ²⁶ Jesus wo'poty'po i'waine. Irombo ika'po: “Moro oty kari'na ekosa tywo'kapyry taro e'i'pa man. Tamusi ekosa te pa'poro oty tywo'kapyry taro man.”

²⁷ Moro poko eju'to'me Petrus wyka'po I'wa: “Eneko. Na'na pa'poro totyrymbo

ynoi, awena'po ta tytoto'me. Oty ytan ko iro ke moro na'na 'wa?” ²⁸ Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Ita'ro pore, asery me rapa pa'poro oty yry'po mero, moro tykuranory ta jopoto me tywaitopo tapo'ny tu'po mo'ko kari'na ymuru wotandy'mo'po mero, amyjaron ywena'po ta ito'san enapa ainapatoro itu'ponaka oko jopotokon me awaito'kon ajapo'nykon tu'po matandymota'ton. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Israel y'makon pajanyombo poko a'wembono auranano myta'ton.^x ²⁹ Mo'ko yjupu'po me tautykonymbó, typiryjanyombo pai, tanaunanyombo pai, tyjumymbó pai, tysanombo pai, ty'makonyombo pai, tymainarymbo pai nojan inoro ainatone-kari'namboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan. Moro i'matypyn amano apyitan enapa. ³⁰ Pyime uwaponokonyombo te wena'po tanokon me kynaita'ton. Pyime wena'po tanokonyombo uwaponokon me kynaita'ton.^y

Mo'ko winu paty aporemy

20 Moro Tamusi nundymary amy tyimosirory upinen jopoto wara man. Kokoro 'ne kynepa'kanon moro winu paty tymainary ta amaminatonon man upi. ² Mo'karon amaminatonon auran maro tauran epopojan, o'win kurita o'win amu'nymbó pyrata poko emaminato'ko'me. Morombo mero kynemo'saton moro tymainary taka. ³ Irombo okupa'en-to'ima juru a'ta, kynepa'kanon rapa. Moro otykon ekaramatopo po emami'ma amykon rapa wokuryjan enejan. ⁴ Mo'karon 'wa ro kynganon: ‘Amyjaron enapa

^v19:18 Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20

^w19:19 Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Levitikus 19:18

^x19:28 Mateus 25:31, Lukas 22:30 ^y19:30 Mateus 20:16, Lukas 13:30

i'tandoko moro ymainary taka. Iru'pa kapemata'ton.' ⁵Irombo tyto mandon. Kurita 'ne 'ne a'ta, moro wara rapa kynaijan. Oruwa juru a'ta, moro wara 'su ko enapa kynaijan. ⁶Ainatone juru a'ta tywepa'ka'po mero, amykon rapa topoje i'wa man. Tyka man i'waine: 'O'tono'me ko emami'ma ero po mo'po'saton kokoronombo poro?' ⁷Tyka mandon i'wa: 'Amy paio na'na 'wa aturupo'pa ne'i ty'wa na'na emaminato'me.' Tyka man i'waine: 'Amyjaron enapa i'tandoko moro ymainary taka.'

⁸"Iko'mamyry mero mo'ko winu paty aporemy kynganon mo'ko totyry enenen 'wa: 'Mo'karon amaminatonon iko'mako. Irombo epematoko. Mo'karon wena'po tanokonymbo na'nen epemako. Mo'karon koromonokonymbo epemako wena'po ta.' ⁹Irombo mo'karon ainatone juru a'ta opy'san tytunda mandon. Tywe'i'san mero o'win amu'nymbo pyrata apyijaton. ¹⁰Tytunda'san mero, mo'karon koromonokonymbo 'wa rypo iko'poine pyrata apyiry man takano'se man. Mo'karon enapa te o'win amu'nymbo pyrata apyijaton, tywe'i'san mero. ¹¹Tapetykon apo'i'ma'po mero ty'waine, toruwarykon arojaton mo'ko maina aporemy 'wa. ¹²Kyngaton: 'Mo'karon wena'po tanokonymbo o'win juru roten nemaminaton. Irombo na'na epemary wara enapa mepematon. Na'na te kokorombo poro awosin pe tamainary ko'mangai asiny tam'po'kory ta.' ¹³Irombo te o'win amy ejuku'po i'wa: 'Yjakono, yja'wan me apoko e'i'pa wa. Ajepety me o'win amu'nymbo pyrata wairy man poko kapyn kauran kysepopoi? ¹⁴Moro ajemamina'po epety

apyiko. Irombo i'tango. Awu mo'ko wena'po tanombo epemary 'se wa ajepema'po wara enapa. ¹⁵Ynisanory kapyry kapyn ka'tu y'wa nan moro ypyratary maro? Iru'pa ywairy poko ka'tu more'kojan?' ¹⁶Iwara te mo'karon wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaita'ton. Irombo mo'karon uwaponokonymbo wena'po tanokon me kynaita'ton." ^a

Oty 'wa Jesus epory man Jerusalem po

¹⁷Jerusalem 'wa tywonukuru jako, Jesus 'wa mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san typo. Oma ta ika'po i'waine:^b ¹⁸"Enetoko. Jerusalem 'wa kytonu'saton. Moro po ro mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ainaka, mo'karon Tamusi karetyry uku'namon ainaka enapa. Mo'karon ro a'wembono auranano yta'ton, iwoto'me. ¹⁹Irombo mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynyta'ton, ipoko iwosaijamboto'ko'me, ipoky'mato'me i'waine, wakapu poko iwoto'me enapa i'waine. Moro ijuwanory kurita te kynawondan rapa."

Noky wairy poto me 'ne

²⁰Irombo mo'ko Sebedeus y'makon sano wopy'po Jesus 'wa mo'karon ty'makon maro. Iwokunama'po ipo'ponaka, amy oty poko tywoturupoto'me i'wa.^c ²¹Jesus wyka'po i'wa: "Oty 'se ko man?" Ika'po i'wa: "Kaiko, mojan okonokon y'makon wotandy'moto'me ajaporito moro anundymary ta: o'win amy ajapo'tun wyino, o'win

^a20:8 Levitikus 19:13, Deuteronomium 24:15

^b20:16 Mateus 19:30, Markus 10:31, Lukas 13:30

^c20:17 Markus 10:32-34, Lukas 18:31-34 ^c20:20 Markus 10:35-45

amy ajapojery wyino.”²² Jesus 'wa ejuku'po: “O'to awykarykon anukuty'pa mandon. Moro ynenyry man je'tun pan ysaperary tano enyry taro 'kare mandon.” Mo'karon i'makon wyka'san I'wa: “A'a, moro wara tywairy taro na'na man.”²³ Jesus wyka'po i'waine: “Moro ysaperary tano menyta'ton. Yjapo'tun wyino te, yjapojery wyino pai, ajandy'moporykon supija. Morokon aito'kon taporemnydopo terapa man yjummy 'wa.”

²⁴ Moro ukuty'po mero ty'waine, mo'karon ainapatoronokon wore'ko'san mo'karon oko asepiryjan poko.²⁵ Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Ika'po: “Muku'saton waty mo'karon nono tu'ponokon jopoto 'wa mo'karon ta'sakarykon jopotomary, mo'karon typyratakamon wotapory kawo mo'karon ta'sakarykon ko'po?^d ²⁶ Moro wara kapyn te iwairy man ara'naine. Poto me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, ta'sakarykon tomosiry me iwairy man.^e ²⁷ Uwaponome me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, ta'sakarykon pyitory me iwairy man. ²⁸ Mo'ko kari'na ymuru enapa tytomosike aije opy'pa tywaije man. Kari'na pyitory me te tywo'se man, romo'se pyimano kari'na y'petakan me.”

Oko enu'non kura'mary

²⁹ Irombo Jeriko wyino itorykon jako, amy kari'na apyimy 'wa Jesus wekena'po.^f ³⁰ Moro oma esi'wo oko amykon enu'non tandy'po kynatokon. Typatoine Jesus wytory eta'po mero ty'waine, iko'ta'san: “Na'na kotanory eneko, Jopoto, David parymbo!”³¹ Mo'karon kari'na apyimy 'wa te e'mapoty'san, ity'nato'ko'me. Mo'ja 'ne ka'tu rapa te iko'tapoty'san:

“Na'na kotanory eneko, Jopoto, David parymbo!”³² Irombo Jesus poropy'po. Iko'ma'san i'wa. Ika'po i'waine: “O'to ko ywairy 'se mandon ajekatakaine?”³³ Ika'san I'wa: “Jopoto, na'na tanutary 'se man.”³⁴ Jesus 'wa ikotanorykon ene'po. Irombo enurukon y'tu'ka'san i'wa. Irombo o'win wytory enuta'san. Morombo mero iwena'po ta ito'san.

Jerusalem taka Jesus wo'myry

21 Irombo tyse waty Jerusalem wyino tywe'i'san mero, moro oleif paty wypy patono aitopo Betfage 'wa itunda'san. Moro po ro Jesus 'wa oko amykon tynemeparykon apojoma'san. Ika'po i'waine:⁸ ² “Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa i'tandoko. Moro aitopo taka awo'myrykon akono mero amy worryi parito my'po mepota'ton, amy parito'membo maro. Imbokatoko me. Irombo ene'toko me y'wa. ³ Amy o'to amy wykary jako o'waine, kaitoko me: “Mo'ko Jopoto i'seine man. O'win wytory rapa kynene'pota'ton.”⁴ Moro tywo'ka'se man ero Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po wo'ka'to'me:

⁵ Kaitoko mo'karon Sion ponokon 'wa: “Mo'ko Ajopotorykon janon kyn'o'san, pyi'me'ke, amy parito tu'po, amy oty aronen parito y'me tu'po.”^h

⁶ Mo'karon inemeparykon wyto'san. Jesus wyka'po wara ro iwe'i'san.⁷ Mo'ko worryi parito enepy'po i'waine mo'ko parito'membo maro. Tynoponykon yry'san i'waine itu'ponakaine. Itu'poine ro Jesus wotandy'mo'po. ⁸ Pyime imero kari'na 'wa tynoponykon apika'san oma rary me. Amykonymbo 'wa wewe porirykonymbo y'koto'san.

^d20:25 Lukas 22:25-26 ^e20:26 Mateus 23:11, Markus 9:35, Lukas 22:26

^f20:29 Markus 10:46-52, Lukas 18:35-43

⁸21:1 Markus 11:1-11, Lukas 19:28-40, Johanes 12:12-19 ^h21:5 Zacharia 9:9

Irombo oma rary me yry'san i'waine. ⁹Mo'karon oma ta Jesus uwapo ytotonon kari'na apyimy, mo'karon iwena'po ta ytotonon kari'na apyimy enapa kyniko'tapo'satokon: "Hosana mo'ko David parymbo 'wano me. Mo'ko Tamusi ety ta o'toto nainen pa'poro kurano maro. Hosana! Tamusi ety imero kawo nainen kapukon ta." ⁱ

¹⁰Irombo Jerusalem taka iwo'myry jako, pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon wetururuka'san. Ika'san: "Noky ko mo'ko nan?" ¹¹Mo'karon kari'na apyimykon wyka'san: "Mo'ko Galilea tano Nasaret ponombo Tamusi auran uku'ponen Jesus mo'se man."

Jesus wairy Tamusi auty ta

¹²Moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, Jesus 'wa pa'poro mo'karon Tamusi auty ta otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon moma'san. Mo'karon pyrata ambo'namon pyratary apo'nykonyombo uringa'san i'wa. Mo'karon akukuwa ekaramanamon apo'nykonyombo uringa'san enapa i'wa. ¹³Ika'po i'waine: "Tymero man: Yjauty ejatota'ton Tamusi 'wa kari'na we'pimatopo me. Amyjaron te amy tymonakamon autary me terapa myjaton." ^k

¹⁴Moro Tamusi auty ta ro enu'hon, iwajakuta'san enapa wopy'san i'wa. Ikura'ma'san i'wa. ¹⁵Moro anumengaponamon otykon kapyry ene'po ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa enapa. Moro Tamusi auty ta "Hosana mo'ko David parymbo 'wano me!" mo'karon pitanikon ko'tapo'tyry eta'po i'waine.

Morokon poko ro iwore'ko'san. ¹⁶Ika'san Jesus 'wa: "Moro o'to ikarykon metanon?" Jesus wyka'po i'waine: "A'a, setaje. Awe'i'san poro kare ero imero'po anerupa'pa mandon!"

Pitanikon 'wa, oma'senangon 'wa enapa ajety mawongapoi."

¹⁷Moro po ro ino'san i'wa. Jerusalem wyino Betania 'wa ito'po. Moro po ro iwonyky'po.

Moro oroi any'mary

¹⁸Kokoro 'ne Jerusalem 'wa rapa tywonukuru jako, Jesus kumyry'po. ^m

¹⁹Irombo oma esi'wo amy oroi ene'po i'wa. Ito'po i'wa. Amy paio epery anepory'pa te iwe'i'po. Arymbo roten ipoko kynakon. Irombo ika'po moro oroi 'wa: "Epeta'pa roten 'su myre mairy." O'win wytory moro oroi ajuta'po.

²⁰Moro ene'po mero, mo'karon in-emeparykon enuta'san imero. Ika'san: "One wara ko o'win wytory najutai moro oroi?" ²¹Eju'to'ko'me Jesus wyka'po: "Ita'ro pore, Tamusi amyikary jako o'waine, oko aturu'san e'i'pa a'ta, oroi any'mary taro roten kapyn maita'ton. Ero wypy 'wa paio te awyka'sando 'Ajawongo! Parana taka omatango!' kyno'ka'tan ro. ⁿ ²²Tamusi amyikary jako o'waine, pa'poro Tamusi 'wa awoturupoto'kon mapyita'ton."

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

²³Irombo moro Tamusi auty taka Jesus womy'po. Mo'karon kari'na emepary jako i'wa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wopy'san i'wa mo'karon uwapoto'san maro. Ika'san i'wa: "Noky ko erokon otykon ka'pojan o'wa? Noky ko erokon otykon kapyry yryi ajainaka?"

ⁱ21:9 Ware 118:25-26

^j21:12 Markus 11:15-19, Lukas 19:45-48, Johanes 2:13-22

^k21:13 Jesaja 56:7, Jeremia 7:11 ^l21:16 Ware 8:2 (LXX)

^m21:18 Markus 11:12-14, 20-24 ⁿ21:21 Mateus 17:20, 1 Korinte 13:2

²⁴Jesus 'wa ejuku'san: "Awu enapa o'win amy oty poko waturupoja o'waine. Yjauran ejuku'poto o'waine, sekari'take noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa. ²⁵Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, noky nisanory ko moro tywaije nan? Tamusi nisanory? Kari'na nisanory te ka'tu?"

Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: "Kyka'sando 'Tamusi nisanory moro tywaije man,' kyngatan ky'waine 'O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?' ²⁶Kyka'sando te 'Kari'na nisanory moro tywaije man,' tanarike kywairykon kynaitan mo'karon kari'na apyimy pona. Pa'poro irombo Johanes apyijaton amy Tamusi auran uku'ponenymbo me." ²⁷Irombo ero wara Jesus ejuku'po i'waine: "Na'na anukuty'pa man." Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa.

Mo'karon okonokon asepiryjan

²⁸"One wara ko monumengaton ero poko? Amy wokury oko tymune tywaije man. Mo'ko o'win amy 'wa mo'ko ijumyn kyny'san. Kynganon: 'Koki, erome moro winu paty maina taka ajemaminatango.' ²⁹Tyjumy 'wa kynganon: 'Uwa to, papa.' Morombo wyino te moro moro wara tyka'po je'tumanon. Irombo moro maina taka kyny'san. ³⁰Irombo mo'ko ijumy mo'ko o'win amy tymuru 'wa terapa kyny'san. Moro koromo tyka'po wara ro rapa kynganon i'wa. Mo'ko imuru kynganon i'wa: 'Iru'pa man, papa.' Ito'pa te tywaije man. ³¹Nokypan 'wa ko moro tyjumy nisanory tyka'se nan?" Ika'san: "Mo'ko koromono 'wa." Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, mo'karon Rome pono

jopoto ekataka pyrata amo'inamon, mo'karon tyja'mungon poko pyrata ka'namon worryjan ajuwaporoine kyny'saton moro Tamusi nundymary taka. ³²Mo'ko Johanes irombo moro tamambore aino emary ekari'se rypo tywo'se man o'waine. Anamyika'pa te tywaije mandon. Mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon 'wa te, mo'karon tyja'mungon poko pyrata ka'namon worryjan 'wa enapa tamyika man. Moro tone o'waine man. Ise'me te moro o'to awe'i'san anije'tuma'pa tywaije mandon. Anamyika'pa tywaije mandon." ^P

Mo'karon maina pokonokon

³³"Amy terapa onumengatopo auranano etatoko. Amy auto jopotory tywaije man. Maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje i'wa man. Moro maina tyjarando i'wa man. Moro wonatopo epery aikukato'man tatoka i'wa man. Kawo amy o'po'to'man tyka'se i'wa man. Irombo tapema me amykon maina pokonokon apojomanon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa ytopo'se kyny'san.^{qf}

³⁴"Irombo tywairy 'wa moro wonatopo epery we'i'po mero, mo'karon typyitorykon emo'san mo'karon maina pokonokon 'wa, morokon wonatopo epery aije. ³⁵Mo'karon maina pokonokon te mo'karon ipyitorykon apyijaton. O'win amy ypoky'maton. O'win amy wojaton. O'win amy tu'ponaka topu pa'saton. ³⁶Amykon rapa typyitorykon emo'san mo'ko maina aporemy, mo'karon koromonokonymbo ko'po pyime. Moro koromonombo wara ro rapa o'to tyje mandon mo'karon maina pokonokon 'wa. ³⁷Irombo mero

^{o21:23} Markus 11:27-33, Lukas 20:1-8

^{q21:33} Markus 12:1-12, Lukas 20:9-19

^{P21:32} Lukas 3:12, 7:29,30

^{r21:33} Jesaja 5:1-2

ko'wu mo'ko tymuru emo'san i'waine mo'ko maina aporemy. Kynganon: 'Ymuru nendota'ton.' ³⁸ Mo'ko imuru ene'po mero te ty'waine, mo'karon maina pokonokon tyworupa mandon ase'wa. Kyngaton: 'Mo'se ro mo'ko tyjummy otyrykonymbomo apyinen man mo'se man. O'toko 'ne! Kysiwoosen! Irombo moro inapyiry manombo kysapyisen!' ³⁹ Irombo mo'ko maina aporemy ymuru tapyije i'waine man. Moro maina wyino toma i'waine man. Tywo i'waine man. ⁴⁰ O'to ko iro ke mo'ko maina aporemy mo'karon maina pokonokon ytan, tywopy'po mero?" ⁴¹ Ika'san I'wa: "Je'tun pe imero kyni'ma'kapota'ton. Moro winu paty maina enepotan tapema me amykon terapa maina pokonokon 'wa, mo'karon iwe'i'san mero moro wonatopo epery yry 'se kynaita'ton inaron 'wa."

⁴² Jesus wyka'po i'waine: "Awe'i'san poro kare ero Tamusi kareтары ta imeropo anerupa'pa mandon:⁵

"Moro auto amynamon nema'pombo topu 'ne ro moro auto pori'tomanen me tywaije man. Tamusi emamin moro tywaije man. Moro 'wa kywo'potyrykon jako, potome kanumengapojaton."

⁴³ "Iro ke ro wykaje o'waine: Moro Tamusi nundymary pinata'ton awyinoine. Kynyta'ton tamamiporamon kari'na 'wa. ⁴⁴ Moro topu tu'ponaka amy woma'poto, kynotambaikatan. Amy tu'ponaka moro topu woma'poto, kynami'tan."

⁴⁵ Morokon inekarity'san onumengato'kon auranano eta'po mero ty'waine, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa moro typokoine Jesus auranapo ukuty'po. ⁴⁶ Apyiry 'se rypo kynatokon. Mo'karon kari'na apyimykon

nendojatokon te. Tamusi auranuku'ponen me irombo kynapyijatokon.

Moro aimyno ewa'mary

22 Irombo onumengato'kon auranano ke rapa Jesus 'wa mo'karon kari'na erupa'san. Ika'po:^t ² "Moro Tamusi nundymary amy tymuru pytary ewa'maponen potosu jopoto wara man. ³ Mo'karon tpyitorykon emo'san mo'karon ejuku'san ko'ma, iwo'to'ko'me mo'ko tymuru pytary ewa'ma. Tywopyrykon 'se'pa te mo'karon ejuku'san mandon.

⁴ "Irombo amykon rapa tpyitorykon emo'san. Kynganon i'waine: 'Kaitoko mo'karon ejuku'san 'wa: "Moro arepa naikepyi terapa. Yjyekykonymbomo paka, tykakamon paka'makon enapa tywo terapa mandon. Pa'poro oty naikepyi terapa. O'toko 'ne ymuru pytary ewa'ma."'"

⁵ Mo'karon ejuku'san te tywenge moro oka etaton. O'win amy tymainary taka kyny'saton. O'win amy moro ty'wa otykon ekaramatopo 'wa kyny'san. ⁶ Mo'karon a'sakarykon mo'karon taju'namonymbo pytorykon apyijaton. Kynipoky'maton. Kyniwojaton paio.

⁷ Irombo mo'ko potosu jopoto kynore'kojan. Mo'karon warinu pokonokon apyimykon emo'san. Mo'karon tpyitorykon wonamonymbo wopojan i'waine. Moro iwaito'konymbomo po'mapojan i'waine.

⁸ Morombo wyino mo'karon tpyitorykon 'wa kynganon: 'Moro aimyno ewa'mato'me pa'poro oty naikepyi terapa. Mo'karon ejuku'san te moro 'wano me uwam'po tywaije mandon. ⁹ Iro ke ro morokon oma wo'raka'san 'wa itandokon. Pa'poro aneporykon kari'na iko'matoko moro aimyno ewa'ma.'

¹⁰Irombo mo'karon ipyitorykon kyny'saton omakon taka. Pa'poro tyneporykon yja'wangan, iru'pyngon enapa kari'na ene'saton. Moro aimyno ewa'matopo a'no'katon imero mo'karon endame o'tonon.

¹¹Irombo mo'ko jopoto kyno'myjan mo'karon opy'san ene. Irombo o'win amy kari'na enajan moro po aimyno ewa'matopo wo'mynano ane'moky'pa.

¹²Kynganon i'wa: 'Yjakono, one wara ko ijaro 'wa mopyi aimyno ewa'matopo wo'mynano ane'moky'pa?' Anejuku'pa te mo'ko wokiry man.

¹³Irombo mero mo'ko jopoto kynganon tpyitorykon 'wa: 'Ainary, ipupuru imytoko. Ematoko moro tawa'rumanymbo taka. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan."^u

¹⁴Pyime irombo mo'karon iko'ma'san mandon. Pyime 'ne waty te mo'karon apo'i'san mandon."

Moro jopoto nundymary epety

¹⁵Irombo mero mo'karon Farise wyto'san ase'wa orupa one wara amy auranymbo poko ro rypo Jesus apyiry man poko ty'waine.^v ¹⁶Irombo amykon tynemeparykon, amykon Herodes wyinonokon enapa emoky'san i'waine I'wa. Mo'karon wyka'san ro i'wa: "Ameapanen, enapita'pa awairy uku'san na'na. Iporo imero moro Tamusi emary poko kari'na memepaje. Amy kari'na aninendo'pa awairy uku'san enapa na'na. Asewara imero kari'na menaje. ¹⁷Ekari'ko iro ke na'na 'wa one wara ero poko awonumengary. Iru'pa nan mo'ko Rome pono jopoto nundymary epemary? Uwa ka'tu?"

¹⁸Jesus 'wa te moro yja'wanme iwonumengarykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko ku'kujaton, tonapiramon 'ne roten? ¹⁹Moro inundymary epematopo pyrata epety ene'toko y'wa, sene'se me."

Irombo amy amu'nymbo pyrata enepy'po i'waine i'wa. ²⁰Irombo Jesus woturupo'po i'waine: "Noky ko tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan ipoko?" ²¹Irombo ika'san i'wa: "Mo'ko Rome pono jopoto." Irombo mero Jesus wyka'po i'waine: "Mo'ko Rome pono jopoto otyry iro ke ytoko i'wa. Mo'ko Tamusi otyry te ytoko Tamusi 'wa."

²²Moro eta'po mero ty'waine, iwonu-menga'san imero. Ino'po i'waine. Ito'san iwiyino.

Moro iromby'san wyino awono

²³Moro noro kurita mo'karon Saduse wopy'san Jesus 'wa. Mo'karon ro uwa moro iromby'san wyino awono wairy ekari'saton. Irombo iwoturupo'san i'wa.^{wx} ²⁴Ika'san: "Ameapanen, Moses tyka man: I'me'ma amy romby'poto, mo'ko ipiry'mbo 'wa mo'ko ipytymbo apyiry man. Irombo tyryi 'mi ekataka pitani kapyry i'wa man.^y ²⁵Oko-to'ima te amykon asepiryjan kynaisen na'na ekosa. Mo'ko koromono kynipytan. Irombo kyniromo'nen. I'me'ma mo'ko tpyty'mbo ynon mo'ko typiry 'wa. ²⁶Mo'ko koromonombo wara enapa mo'ko ipokorono kyniromo'nen. Iwara enapa mo'ko ijuwanorymbo romby'po. Oko-to'imanombo mero moro wara kyiromo'sen. ²⁷Iwena'san ta ko'wu mo'ko woryi kyniromo'nen."

²⁸"Moro iromby'san wyino awono jako rapa, nokypan pyty me 'ne ko mo'ko

^u22:13 Mateus 8:12, 25:30, Lukas 13:28

^v22:15 Markus 12:13-17, Lukas 20:20-26

^w22:23 Markus 12:18-27, Lukas 20:27-40

^y22:24 Deuteronomium 25:5

^x22:23 Apojoma'san 23:8

woryi naitan? Pa'poro mo'karon okoto'imanokon asepiryjan pyty me waty tywajje nan?"

²⁹ Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Tamusi kareтары, Tamusi pori'tory anukuty'pa awairykon ke, ipo waty awonumengarykon man. ³⁰ Iromby'san wyino tawomy'sando rapa, wokyrjjan ipyta'pa mandon, woryijan inomba'pa mandon. Kapu tanokon apojonano wara te mandon. ³¹ Mo'karon iromby'san awomyry man poko 'kare ero o'wanokon me Tamusi wyka'po anerupa'pa maiton: ³² "Awu Abraham tamusiry awu wa, Isak tamusiry, Jakob tamusiry enapa." ^z

Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man. Nuronokon tamusiry te mo'ko man."

³³ Moro eta'po mero, mo'karon kari'na apyimykon enumengapo'po imero moro i'wa emepato'kon 'wa.

Moro poto 'su 'nero omenano mero'po

³⁴ Jesus 'wa mo'karon Saduse yity'nano'po'san eta'po mero, mo'karon Farise wopy'san ase'wa.^a ³⁵ Irombo o'win amy ira'nanokon Tamusi kareтары uku'nen woturupo'po Jesus 'wa. U'kuto'me ika'po i'wa:^b ³⁶ "Amepanen, otypan omenano ko poto me 'ne nan moro omenano kareтары ta?"

³⁷ Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko Atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro, pa'poro aja'kary maro, pa'poro awonumengary maro enapa.^c ³⁸ Moro ro, moro irombo ro poto 'su omenano mero'po moro man. ³⁹ Moro ipokorono asewara imaro man: Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa.^d ⁴⁰ Erokon okonokon omenano ro pa'poro moro omenano kareтары tano, pa'poro

mo'karon Tamusi auran uku'ponamon nimeros'an enapa pori'tomano."

⁴¹ Moro iwota'nanopy'san po ro Jesus woturupo'po mo'karon Farise 'wa:^e ⁴² "One wara ko monumengaton mo'ko Mesias poko? Noky parymbo ko mo'ko nan?"

Ika'san I'wa: "David parymbo mo'ko man."

⁴³ Irombo Jesus wyka'po i'waine: "One wara ko iro ke David mo'ko Tamusi a'kary 'wa taurambary ta Tyjopotory me nejatojan? Kynganon irombo: ⁴⁴ "Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: Yjapo'tun wyino atandy'moko, mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru upi'nonaka.^f ⁴⁵ David 'wa Jopoto me mo'ko Mesias ejatory jako, one wara ko iro ke iparymbo me rapa nan?"

⁴⁶ Amy paio te ejukuru upijakon. Morombo poro amy paio we'i'po oty poko noro tywoturupory 'se'pa i'wa.

Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon

23 Irombo mero Jesus aurana'po mo'karon kari'na apyimykon 'wa, mo'karon tynemeparykon 'wa enapa.^g ² Ika'po: "Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon, mo'karon Farise enapa, Moses apo'nymbo tu'po tywotandy'mo mandon. ³ Pa'poro o'to ikato'kon wara aitoko. Morokon ro apytoko. Morokon iwairykon wara te kytaiton. Morokon tykato'kon wara irombo e'i'pa mandon. ⁴ Awosin pangon otykon, morokon arory tupi me man irokon myjaton. Irombo kari'na tu'ponaka kynyjaton. Aseke te o'win amy tainarykon siky'iry ke paio morokon otykon y'tu'kary 'se'pa mandon. ⁵ Pa'poro morokon

^z22:32 Exodus 3:6 ^a22:34 Markus 12:28-34 ^b22:35 Lukas 10:25-28

^c22:37 Deuteronomium 6:5 ^d22:39 Levitikus 19:18

^e22:41 Markus 12:35-37, Lukas 20:41-44 ^f22:44 Ware 110:1

^g23:1 Markus 12:38-39, Lukas 11:43,46, 20:45-46

tynikapyrykon otykon ka'saton kari'na enuru me roten. Morokon tajomanamon amo'tykon akumbirojaton irombo. Moro tywo'mykon sese'wuru mosindojaton.^h ⁶ Apokupeine man ta'sakarykon ko'po iru'pyn me tapo'ne iwendamerykon, uwapo imero morokon tywota'nano'to'kon auto ta iwotandy'morykon, ⁷ morokon otykon ekaramato'kon po kari'na 'wa ewa'marykon, amepanamon me kari'na 'wa ejatorykon enapa.

⁸ "Amyjaron te amepanamon me kytojatopoton. O'win roten irombo ajemepanamon man. Pa'poro amyjaron asepiryjan me mandon. ⁹ Amy paio enapa ero nono tu'po ajumykon me kysejatoton. O'win roten ajumykon man: mo'ko kapu tano ajumykon. ¹⁰ Jopoto me enapa kytojatopoton. O'win roten Ajopotorykon man: mo'ko Mesias. ¹¹ Mo'ko ara'naine pototo me aitoto wairy man atomosirykon me.ⁱ ¹² Pa'poro aseke toty awonganen ety po'po kynaitan. Aseke toty emaponen ety te kawo kynaitan.^j

¹³ "Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi kareтары uku'namon, amyjaron Farise enapa. Moro Tamusi nundymary irombo mira'kere'tojaton, kari'na wo'myry pona, o'my'pa awairykon ke itaka. Irombo mo'karon tywo'myrykon 'sangan ma'kotojaton.^k

¹⁴ ^{††15} "Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi kareтары uku'namon, Farise enapa. Parana

irombo mipatojaton, mapo enapa mytopo'saton, o'win roten amy kari'na yto'me Simosu me. Simosu me iwe'i'po mero te ako'poine 'ne ka'tu rapa tyja'wan ke mypojatton.

¹⁶ "Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, enu'non oma ekari'namon. Mykaton irombo: 'Mo'ko tauran pori'tomato'me moro Tamusi auty ejatonenymbo 'wa moro tykatopombo kapyry kapyn man. Mo'ko tauran pori'tomato'me moro Tamusi auto tano ika'mi'po ejatonenymbo 'wa te moro tykatopombo kapyry man.' ¹⁷ Oty anukuty'non enu'non! Oty ko pototo me 'ne nan? Moro ika'mi'po? Moro ika'mi'po kuranondonen Tamusi auty te ka'tu?

¹⁸ "Mykaton enapa: 'Mo'ko tauran pori'tomato'me moro Tamusi 'wa tmy apo'ny ejatonenymbo 'wa moro tykatopombo kapyry kapyn man. Mo'ko tauran pori'tomato'me moro itu'pono Tamusi 'wa tmy ejatonenymbo 'wa te moro tykatopombo kapyry man.' ¹⁹ Enu'non 'ne roten! Oty ko pototo me 'ne nan? Moro Tamusi 'wa tmy? Moro Tamusi 'wa tmy kuranondonen apo'ny te ka'tu?

²⁰ "Mo'ko Tamusi 'wa tmy apo'ny ejatonen moro tauran pori'tomapojan moro apo'ny 'wa roten kapyn, pa'poro itu'ponokon otykon 'wa enapa te. ²¹ Mo'ko Tamusi auty ejatonen moro tauran pori'tomapojan moro Tamusi auty 'wa roten kapyn, mo'ko ita amandoto 'wa enapa te. ²² Mo'ko kapu ejatonen moro tauran pori'tomapojan

^{††23:14} Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi kareтары uku'namon, amyjaron Farise enapa. Mo'karon inongepy'san irombo motyke'katon. Iru'pa awairykon ekano'to'me kari'na 'wa, akore'pe imero Tamusi 'wa ajauranaton. Iro ke ro awosin pe 'ne ka'tu rapa moro o'waine tmy a'wembono auranano kynaitan."

^{h23:5} Mateus 6:1, Deuteronomium 6:8, Numeri 15:38

^{i23:11} Mateus 20:26-27, Markus 9:35, 10:43-44, Lukas 22:26

^{j23:12} Lukas 14:11, 18:14 ^{k23:13} Markus 12:40, Lukas 11:39-42,44,52, 20:47

moro Tamusi apo'ny 'wa roten kapyn, mo'ko itu'po tandy'pono 'wa enapa te.¹

²³“Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi kareтары uku'namon, amyjaron Farise enapa. Morokon tuma poporoto'kon itupu jainapatoronorymbo irombo, pa'poro tanapymy sa'rombo jainapatoronorymbo enapa irombo amy myjaton Tamusi 'wa. Morokon potononymbo otykon poko te ko'wu atuwarenge'saton: moro tamambore aino, moro kotano enery, moro Tamusi amyikary enapa. Irokon poko tuwaro awairykon manombo man, morokon koromonokon otykon poko atuwarengepyrykon pyndo.^m ²⁴Enu'nnon oma ekari'namon! Karapana kato'me moro anenyrykon misukaton. Mo'ko kameri te ko'wu me'mo'saton moro anenyrykon maro.

²⁵“Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi kareтары uku'namon, Farise enapa. Kurando wyino roten moro asaperarykon, awendameto'kon mikorokaton. Itaine te moro mona tam'po'kory, moro kuminano tam'po'kory enapa man. ²⁶Enupyn 'ne roten Farise! Ita 'ne ka'tu moro sapersa ikorokako. Irombo mero kurando wyino enapa tykoroka kynaitan.

²⁷“Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi kareтары uku'namon, Farise enapa. Tamu'ne ikuripa'san tu'munano, morokon kurando kurangon me kynonejaton irokon, morokon korona te pyime imero je'ponanokonymbo pa'poro roten nurijangon otykon maro man irokon wara mandon.ⁿ ²⁸Morokon wara enapa amyjaron kurando tamambore monepojaton kari'na 'wa. Otaine te

moro ajenapirykon tam'po'kory, moro oja'wanykon tam'po'kory enapa man.

²⁹“Je'tun pe pore te oty kynaitan o'waine, tonapiramon Tamusi kareтары uku'namon, Farise enapa. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tu'mungon irombo mika'saton. Morokon tamamboramom tu'mungon mikura'maton.^o ³⁰Irombo mykaton: 'Mo'karon kytangonymbo jako kywe'isanymboto, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo mynuru ani'kambo'pa imaroine kytaitoryine.' ³¹Iwara ro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo wonamonymbo pajanyombo me awairykon aseke mamyikapojaton. ³²Aike'katoko iro ke moro atangonymbo na'mo'po amaminano. ³³Yja'wangonymbo 'ne roten! One wara ko moro ata'karykatopo taka ajaroporykon wyino metuwarikata'ton?^p

³⁴“Iro ke ro Tamusi auran uku'ponamon, oty uku'namon, Tamusi kareтары uku'namon enapa semo'sa o'waine. Amykonymbo ira'nanokon miwota'ton. Mipokata'ton wakapu poko. Amykonymbo mipoky'mata'ton awota'nano'to'kon autokon ta. Ajerekurukon kyniwekenata'ton aito'kon wararo. ³⁵Iwara ro pa'poro ero nono tu'po e'kamy'po tamamboramom mynurumbo epemapotan Tamusi o'waine. Mo'ko Abel wyinombo ro mynu epemary marota'ton mo'ko Berekja ymuru Sakarias 'wa ro. Mo'ko Sakarias mo'ko Tamusi auty ta mo'ko Tamusi 'wa tymy apo'ny pato tywo o'waine man inoro, wykaje irombo.^q

³⁶“Ita'ro pore, pa'poro morokon otykon mo'karon eromenokon kari'na tu'ponaka kynotan. ³⁷Jerusalem,

¹23:22 Jesaja 66:1, Mateus 5:34 ^m23:23 Levitikus 27:30

ⁿ23:27 Apojoma'san 23:3 ^o23:29 Lukas 11:47-51

^p23:33 Mateus 3:7, 12:34, Lukas 3:7 ^q23:35 Genesis 4:8, 2 Kronieken 24:20-21

Jerusalem, amoro mo'karon Tamusi auran uku'ponamon wonen, topu ke mo'karon o'wa emoky'san apojonano wonen, pyimemboto rypo o'makon a'nanopyry 'se we'i, amy korotoko 'wa ty'makon a'nanopyry wara taporiry upi'nonaka. I'se'pa te maiton.^f ³⁸Iro ke ro moro ajautykon itary'pa kynainopotan.⁵ ³⁹Wykaje irombo o'waine: Erombo poro yjene'pa noro rapa maita'ton moro ero wara awykarykon poko ro: 'Tykuranondo man mo'ko Tamusi ety ta o'toto.'" ^t

Morokon irokonyombo ro otykon

24 Moro Tamusi auty wyino Jesus wepa'ka'po mero, mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Moro Tamusi auty enepojatokon I'wa.^u ²Irombo ika'po i'waine: "Pa'poro moro menejaton? Ita'ro pore, oko pairo topu anino'pa kynaita'ton asetu'po."

³Moro oleif paty wypy tu'po iwotandy'mo'po mero, a'saka'pa mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: "Ekari'ko na'na 'wa, one wara a'ta moro oty wairy man. Otypan oty poko ko moro awopyry man, moro nono y'matyry man enapa uku'tan na'na?"

⁴Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Tuwaro aitoko, amy 'wa ajemu'marykon pona. ⁵Pyime kari'na irombo yjety a'kutan. 'Mo'ko Mesias awu wa,' kyngata'ton. Irombo pyime kari'na emu'mata'ton. ⁶Warinu ekary, warinu wairy man ekary enapa metata'ton. Tuwaro te aitoko awety'karykon pona. Morokon otykon wo'kapyry ro irombo man. Irombo ro noro kapyn te moro man. ⁷Kari'na ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa

kyno'wo'mata'ton. Aito'kon po kumyno, tytyty enapa kynaitan. ⁸Morokon ro moro ata'karykano wota'mory moro kynaitan.

⁹"Moro jako ro ajekaramata'ton, aja'karykapoto'ko'me. Awota'ton. Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me.^v ¹⁰Pyime Tamusi amyikanamonymbo kynomata'ton. Ase'wa kynokaramata'ton. Ase'wa kynaijenono'ta'ton. ¹¹Pyime Tamusi auran uku'ponamon me okaritonon kynawonda'ton. Pyime kari'na emu'mata'ton. ¹²Aseme noro poto me moro omenano mero'po enu'kary wairy pyime ase'wa kari'na waipynarymbo y'sanapangatan. ¹³Mo'ko i'matyry 'wa ro eja'nakatoto epano'tan te Tamusi.^w ¹⁴Moro Tamusi nundymary ekapory ekarota'ton pa'poro ero nono tu'po. Pa'poro kari'na 'wa kynetapota'ton. Irombo mero ko'wu ero nono kyni'ma'tan.

¹⁵"Moro Tamusi wyinono aitopo po mo'ko Tamusi auran uku'ponenyombo Daniel nekarity'po oty any'manen nurija noky enery jako o'waine" - mo'ko ero kareta erupanen tuwaro nainen ^{-xy} ¹⁶"moro jako ro mo'karon Judea ponokon netuwarikasen morokon wypy 'wa. ¹⁷Tauty re'ta amy a'ta, oro netuwarikan. Tauty taka rapa o'my'pa nainen morokon totyry aije.^z ¹⁸Tymainary ta amy a'ta, erama'pa nainen tynopony aije. ¹⁹Mo'karon mynotonon 'wa, mo'karon onema'senangon 'wa enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro jako.

²⁰"Tamusi 'wa te aturupotoko poto 'su i'sano jako, amy otare'matopo kurita pai etuwarika'pa awaito'ko'me. ²¹Poto

^f23:37 Lukas 13:34-35 ^s23:38 Jeremia 22:5 ^t23:39 Ware 118:26

^u24:1 Markus 13:1-13, Lukas 21:5-19 ^v24:9 Mateus 10:22

^w24:13 Mateus 10:22 ^x24:15 Markus 13:14-23, Lukas 21:20-24

^y24:15 Daniel 9:27, 11:31, 12:11 ^z24:17 Lukas 17:31

'su ata'karykano irombo kynaitan moro jako. Tamusi 'wa ero nono kapy'po poro, erome noro moropan oty o'kapy'pa man. Moropan oty enapa o'kapy'pa noro rapa kynaitan.^a ²²Ko'i aike'ka'pa moro oty we'i'poto, amy pairo kari'na epa'ka'pa nairy. Mo'karon typo tynyry'san kari'na upu'san me te ko'i moro oty aike'katan Tamusi.

²³“Moro jako ro amy wykary jako o'waine 'Eneko, mo'se ro mo'ko Mesias', ikary jako pai 'Eneko, mo'ky inoro', kysamyikaton. ²⁴Mo'karon Mesias me okari'tonon irombo kynawonda'ton. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon me okari'tonon kynawonda'ton. Potonon anumengaponamon otykon, potonon pori'tonano enepota'ton enapa. Iwara ro mo'karon typo Tamusi nyry'san kari'na emu'mary poko pairo kyne'kuta'ton. ²⁵Enetoko, iwo'kapyry uwaporo oty sekarityi o'waine. ²⁶Iro ke ro amykon wykary jako o'waine 'Eneko, moro iponomyn wo'i ta man,' kytoton i'wa. Ikarykon jako 'Eneko, moro apu'to'po ta man,' kysamyikaton.^b ²⁷Kapekape 'wa undy wyinombo aretyry 'wa ro oty aweipary wara irombo mo'ko kari'na ymuru wopyry kynaitan. ²⁸Amy tonomy ekepy'po po ro mo'karon kurumu kynota'nano'ta'ton.^c

²⁹“O'win wytory moro moro jakono ata'karykano pa'po me moro weju kynewa'rumandan. Moro nuno aweita'pa kynaitan. Morokon siriko kapu rary wyino kynopa'tan. Irombo morokon kapu tanokon pori'tonano kynesakamapo'ta'ton.^{de} ³⁰Irombo mero mo'ko kari'na ymuru wopyry man

uku'potopo oty kynonepotan kapu poko. Pa'poro ero nono tu'po mo'karon kari'na kynotamota'ton. Mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton kapurutu ta, pori'tonano maro imero, kurano me imero.^f ³¹Kuti tam'po'kory ety wota'po mero, mo'karon tapojongon apojomatan. Mo'karon ro mo'karon typo inyry'san a'nano'ta'ton morokon okupa'en pepeito wo'tokon wyino, pa'poro ero nono y'maty'po 'wa ro. ³²Moro oroi po roten opotoko. Morokon iporiry sekurita'po mero, irombo arynary jako, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. ³³Iwara enapa uku'toko apenarykon wyino senge terapa mo'ko kari'na ymuru wairy, pa'poro morokon otykon wo'kapyry enery jako o'waine. ³⁴Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro erokon otykon wo'kapyry uwaporo. ³⁵Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranyombo te utapy'pa roten kynaitan.

³⁶“Amy pairo te anukuty'pa man otypan kurita, o'toro juru a'ta morokon otykon wo'kapyry man. Mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon enapa anukuty'pa mandon. Mo'ko ymunano enapa anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san.^g

³⁷“Mo'ko Noe jako iwe'i'pombo wara enapa kynaitan mo'ko kari'na ymuru wopyry jako.^h ³⁸Moro jako ro irombo, moro poto 'su kumano uwaporo, tywendame mandon, tytypapo'se mandon, tyinombapo'se mandon moro atunendopo tam'po'kory taka Noe wo'mytopo kurita 'wa ro. ³⁹Oty wopyry anukuty'pa

^a24:21 Daniel 12:1, Jesus nenepo'po 7:14 ^b24:26 Lukas 17:23-24

^c24:28 Lukas 17:37 ^d24:29 Markus 13:24-31, Lukas 21:25-33 ^e24:29 Jesaja 13:10, Joel 2:10,31, 3:15, Jesus nenepo'po 6:12, Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7, Joel 2:10, 3:15, Jesaja 34:4, Jesus nenepo'po 6:13

^f24:30 Daniel 7:13, Zacharia 12:10-14, Jesus nenepo'po 1:7

^g24:36 Markus 13:32-37, Lukas 17:26-30, 34-36 ^h24:37 Genesis 6:5-8

païro tywajije mandon, moro pa'poro ty'ma'kanamon man kumano wopyry uwaporo. Iwara enapa mo'ko kari'na ymuru wopyry kynaitan.ⁱ

⁴⁰“Moro jako ro oko wokryjjan maina ta kynaita'ton. Irombo o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbo nota'ton te. ⁴¹Oko woryjjan kynokyta'ton aseta. Irombo o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbo nota'ton te.

⁴²“Iro ke ro tuwaro aitoko! Mo'ko Ajopotorykon wo'topo kurita anukuty'pa mandon.

⁴³“Ero te uku'toko: One wara a'ta mo'ko manaman wopyry ukuty'pomboto ty'wa, mo'ko tautynen o'ny'se ito'pa nairy. Mo'ko manaman ana'mykapo'pa tauty taka nairy.^j ⁴⁴Amyjaron enapa penaro ro awaimomokryjkon man. Mo'ko kari'na ymuru irombo typo roten kynotan.

⁴⁵“Nokypan pyitonano ko iro ke tamyikapore, tupu'pone enapa imero nan, mo'ko ijopotory 'wa yto'me mo'karon a'sakarykon epo, upato'ko'me i'wa arepa enapyry tunda'po mero?^k

⁴⁶Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko moro wara ijopotory nepory'po tywopy'poto. ⁴⁷Ita'ro pore, mo'ko ijopotory pa'poro moro totyry ytan ainaka. ⁴⁸Yja'wan me mo'ko ipyitory a'ta te, tyturu'po ta ikary: ‘Yjopotory opy'pa na'nen man’, ⁴⁹irombo mo'karon ta'sakarykon pyitonano ypoky'mary, mo'karon etyndonon maro tywendamery a'mo'poto i'wa, ⁵⁰mo'ko ijopotory amy kurita typo roten kynotan. Mo'ko typyitory poromu'katan. ⁵¹Irombo kynemimatan. Tonapiramon yry wara enapa kynytan. Mo'karon waito'kon po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.”

Mo'karon ainapatoronokon amyijanon

25 “Moro jako moro Tamusi nundymary ainapatoro tykororetarykon anunamon amyijanon wara mandon. Morokon tykororetarykon anумы'san mero kyny'saton mo'ko pytatoto epoje.^l

²Ainatone onumengapo'pa mandon. Ainatone tywonumengapore mandon.

³Morokon kororeta arory jako ty'waine, mo'karon onumengapo'non amyijanon kororeta katy anaro'pa mandon.

⁴Mo'karon tywonumengaporamon te tukuwarikon ta kororeta katy arojaton enapa. ⁵O'poro'pa noro mo'ko pytatoto a'ta, pa'poro kynuwetunaton. Irombo kynony'saton.

⁶Irawone 'ne a'ta kari'na kyniko'taton: ‘Eneko. Mo'ko pytatoto kynosan. Epa'katoko epoje!’ ⁷Irombo pa'poro mo'karon amyijanon kynupakaton. Morokon tykororetarykon yjaton iru'pa.

⁸Mo'karon onumengapo'non kyngaton mo'karon tywonumengaporamon 'wa: ‘A'si 'ko moro ajekosanokon kororeta katy amy ytoko na'na 'wa. Na'na kororetary irombo kyne'wu'san terapa.’

⁹Mo'karon tywonumengaporamon te kyngaton eju'to'ko'me: ‘Uwa. Ka'pa rapa pa'poro kamono'keine iwairy. Mo'karon ekaramanamon wyino amy epeka'tandoko aseke.’ ¹⁰Kororeta katy epeka'se ito'san wyino, mo'ko pytatoto kono'san. Imaro ro mo'karon aikepy'san terapa amyijanon kynomyjaton moro pytano ewa'matopo auto taka. Irombo moro pena tyra'kere'to man. ¹¹Morombo wyino mo'karon a'sakarykonymbo amyijanon enapa kyny'saton. Kyngaton: ‘Jopoto! Jopoto! Na'na 'wa etapurumakako!’^m ¹²Mo'ko

ⁱ24:39 Genesis 7:6-24 ^j24:43 Lukas 12:39-40 ^k24:45 Lukas 12:41-48

^l25:1 Lukas 12:35 ^m25:11 Lukas 13:25

te ero wara kyneju'saton: 'Ita'ro pore, ajukuty'paine wa.'

¹³“Iro ke ro tuwaro aitoko. Moro kurita, moro ijururu enapa anukuty'pa irombo mandon.”

Mo'karon pyitonano emaminary epety

¹⁴“Moro Tamusi nundmary amy tyse ytopo'se ytototo wokury wara man. Tytory mero, mo'karon typyitorikon ko'manon. Morokon totyry yjan ainakaine.ⁿ ¹⁵O'win amy 'wa ainatone dusun ika'mi'po pyrata yjan, o'win amy 'wa oko dusun, o'win amy 'wa o'win dusun, moro ipori'torykon taro ro. O'win wytory ¹⁶mo'ko ainatone dusun ika'mi'po pyrata apyinenymbo kyny'san amamina ike. Itu'ponaka ainatone dusun ka'san noro. ¹⁷Iwara enapa mo'ko oko dusun apyinenymbo oko dusun ka'san noro itu'ponaka. ¹⁸Mo'ko o'win dusun apyinenymbo te tyto'po mero nono amikanon. Moro tyjopotory pyratary unenjan.

¹⁹“Akore'pe tywe'i'po wyino mo'karon pyitonano jopotory kyno'san rapa. O'to mo'karon typyitorikon 'wa moro typyratary yry'po ukutyry 'se man. ²⁰Irombo mo'ko ainatone dusun apyinenymbo kyno'san i'wa. Itu'ponaka ainatone dusun ene'san noro i'wa. Kynganon: 'Jopoto, ainatone dusun myryi y'wa. Eneko. Ainatone dusun noro amy sikapyi.' ²¹Mo'ko ijopotory kynganon i'wa: 'Iru'pa tywaije mana, amoro iru'pyn, tamyikaporen pyitonano. A'si'konombo oty poko tamyikapore me'i. Pyimano oty pokono me terapa kytake. Oko'ne, mo'ko ajopotory maro tawa'pore aiko.'

²²“Irombo mo'ko oko dusun apyinenymbo enapa kyno'san i'wa. Kyn-

ganon: 'Jopoto, oko dusun myryi y'wa. Eneko. Oko dusun noro amy sikapyi.'

²³Mo'ko ijopotory kynganon i'wa: 'Iru'pa tywaije mana, amoro iru'pyn, tamyikaporen pyitonano. A'si'konombo oty poko tamyikapore me'i. Pyimano oty pokono me terapa kytake. Oko'ne, mo'ko ajopotory maro tawa'pore aiko.'

²⁴“Irombo mo'ko o'win dusun apyinenymbo enapa kyno'san i'wa. Kynganon: 'Jopoto, amy ituru'popopyn kari'na me awairy suku'sa. Anipomy'torymbo mipo'sa, ynari'papy'torymbo ma'nano'sa. ²⁵Tanarike we'i. Iro ke ro moro apyratary sunemyi nono ta. Eneko ero iro.'

²⁶“Irombo mo'ko ijopotory kynganon eju'to'me: 'Amoro yja'wanymbo, akinupan pyitonano, muku'sakon ka'tu ynipomy'torymbo po'nen me ywairy, ynari'papy'torymbo a'nano'nen me ywairy enapa. ²⁷Moro pyratary yry manombo iro ke tywaije o'wa man mo'karon pyrata pokonokon 'wa. Ijako moro pyratary rapa sapyiry moro iwe'mekatopo maro. ²⁸Moro pyrata ipinatoko ainary wyino. Irombo yko mo'ko ekosa ainapatoro dusun ika'mi'po pyrata man inoro ainaka.

²⁹“Pa'poro totykamon 'wa irombo otykon yta'ton. Ekosaine ro oty kynotakamatan. Mo'ko otypyn wyino te otrykonyombo pinata'ton.^o ³⁰Mo'ko uwam'pono pyitonano te ematoko moro tawa'rumanymbo taka. Moro po ro atamono, aijekyno enapa kynaitan.^p

³¹“Moro tykuranory ta mo'ko kari'na ymuru wopyry jako pa'poro mo'karon kapu tanokon apojonano maro, moro kurano tapo'ny tu'po kynotandy'motan.^q ³²Pa'poro nono tu'ponokon kari'na a'nano'ta'ton ipo'ponaka. Irombo

ⁿ25:14 Lukas 19:11-27 ^o25:29 Mateus 13:12, Markus 4:25, Lukas 8:18

^p25:30 Mateus 8:12, 22:13, Lukas 13:28 ^q25:31 Mateus 16:27, Mateus 19:28

mo'karon kari'na a'sakatan, mo'ko tonomyn enenen 'wa mo'karon kapirita yry wara typo mo'karon kapara wyino. ³³Mo'karon kapara ytan tapo'tun wyino. Mo'karon kapirita ytan te tapojery wyino.

³⁴“Irombo mo'ko poto 'su Jopoto kyngatan mo'karon tapo'tun wyinonokon 'wa: 'O'toko 'ne, amyjaron Yjummy nikuranondo'san. Ajotyrykon me moro Tamusi nundymary apyitoko. O'wanokon me ro irombo tyje tywaije man ero nono wo'kapy'po poro.

³⁵Tykumyje irombo wakon. Irombo arepa ke kupasen. Tuna 'se wakon. Irombo tuna ke kupasen. Tyseno me o'waine wakon. Irombo ywo'ny'to'man mysen. ³⁶Iwo'my'ma wakon. Irombo kywo'myndosen. Je'tun pe wakon. Irombo yjenenamon me maisen. Yja'wangan kari'na aru'katopo ta wakon. Irombo yjene mo'sen.’

³⁷“Irombo mo'karon tamamboramon kyneju'ta'ton. Kyngata'ton: 'Jopoto, one wara a'ta ko moro akumyry jako arepa ke na'na ajupan? One wara a'ta ko moro tuna 'se aja'ta tuna ke na'na ajupan? ³⁸One wara a'ta ko moro tyseno me aja'ta na'na 'wa na'na awo'ny'to'man ynen o'wa? One wara a'ta ko moro iwo'my'ma aja'ta na'na awo'myndon? ³⁹One wara a'ta ko moro je'tun pe aja'ta, yja'wangan kari'na aru'katopo ta aja'ta pai ajene na'na kyndonon?’

⁴⁰“Irombo mo'ko poto 'su Jopoto kyneju'ta'ton. Kyngatan: 'Ita'ro pore, pa'poro mo'ko ko'waronombo ro rypo yja'sakary 'wa anikapy'san oty y'wano me tyka'se o'waine man.’

⁴¹“Irombo mero kyngatan mo'karon tapojery wyinonokon 'wa: 'Amyjaron atany'ma'san, itandoko ywyino moro e'wutypyn roten wa'to taka, mo'ko

ewa'rummy tamuru 'wano me, mo'karon apojongon 'wano me enapa yry'po taka. ⁴²Tykumyje irombo wakon. Irombo arepa ke yjupa'pa maisen. Tuna 'se wakon. Irombo tuna ke yjupa'pa maisen. ⁴³Tyseno me o'waine wakon. Irombo ywo'ny'to'man anyry'pa maisen. Iwo'my'ma wakon. Irombo ywo'myndop'a maisen. Je'tun pe wakon. Yja'wangan kari'na aru'katopo ta enapa wakon. Irombo yjene opy'pa maisen.’

⁴⁴“Irombo mo'karon enapa kyneju'ta'ton. Kyngata'ton: 'Jopoto, one wara a'ta ko moro tykumyje aja'ta, moro tuna 'se aja'ta, moro tyseno me aja'ta, moro iwo'my'ma aja'ta, moro je'tun pe aja'ta, moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta aja'ta ajepanopy'pa na'na kynainen?’ ⁴⁵Irombo mo'ko poto'su Jopoto kyneju'ta'ton. Kyngatan: 'Ita'ro pore, pa'poro mo'ko ko'waronombo 'wa ro rypo anikapy'torymbo oty Y'wano me enapa anikapy'pa tywaije mandon.’ ⁴⁶Mo'karon ro moro i'matypyn roten ata'karykano taka kyny'ta'ton. Mo'karon tamamboramon te moro i'matypyn roten amano taka kyny'ta'ton.” ^r

Jesus wory poko iwonomengarykon

26 Pa'poro morokon otykon ekarity'ma'po mero, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa:^s ²“Muku'saton waty oko kurita noro mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary wopyry wairy. Irombo mo'ko kari'na ymuru ekaramata'ton wakapu poko ipokato'me.” ^t

³Moro jako ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wota'nanopy'san mo'karon uwapoto'san maro mo'ko Kajafas tatyne Tamusi pokonokon jopotory auty ta. ⁴Taurangan epopo'san i'waine

^r25:46 Daniel 12:2 ^s26:1 Markus 14:1-2, Lukas 22:1-2, Johanes 11:45-53

^t26:2 Exodus 12:1-27

amy amepo maro Jesus apyito'me ty'waine, iwopoto'me. ⁵Ika'san te: “Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary ta kapyn apyiry ky'waine man. Ijako irombo mo'karon kari'na kywo'mata'ton.”

Amy worryi 'wa poto me Jesus pynary enepory

⁶Irombo Betania po mo'ko areky pan Simon auty ta Jesus a'ta,^u ⁷amy worryi wopy'po I'wa amy tapenen topu kapy'po patere'membo maro. Ita amy tapenen tytoporen mere tatynen karapa kynakon. Irombo upu'po tu'ponaka i'kamy'po i'wa, moro iwendamery jako ro.^v ⁸Moro ene'po mero mo'karon inemeparykon wore'kosan. Ika'san: “O'tono'me ko moro wara moro karapa akamanon mo'ko? ⁹Tapene rypo ekaramary manombo tywaije man. Irombo moro epe'po yry manombo tywaije man mo'karon ipyrata'non 'wa.”

¹⁰Moro ukuty'po mero ty'wa, Jesus wyka'po i'waine: “O'tono'me ko mo'ko worryi poko mandon? Moro inikapyry irombo y'wano me irupa man. ¹¹Mo'karon ipyrata'non irombo kynaijaton roten ajekosaine. Awu te e'i'pa roten waitake ajekosaine.^w ¹²Yja'mun tu'ponaka ero tytoporen karapa y'kamyi moro yjunemyry man 'wano me. ¹³Ita'ro pore, pa'poro wararo ero nono tu'po moro iru'pyn oka ekari'topo po ro, mo'se worryi nikapy'po ekari'ta'ton enapa, kari'na wonumengato'me ipoko.”

¹⁴Morombo mero o'win amy Jesus nemepary, mo'ko Judas tatynen wyto'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa.^x ¹⁵Ika'po i'waine:

“Oty yry 'se ko mandon moro y'wa ajainakaine Jesus yry epety me?” Irombo o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro amu'nymbo pyrata ke epema'po i'waine.^y ¹⁶Morombo mero amy oma upiry a'mo'po i'wa, ainakaine Jesus yto'me.

Mo'ko kapara'membo onory

¹⁷Moro koromono uwaputa'non perere ewa'matopo kurita mo'karon Jesus nemeparykon wopy'san i'wa aturupo: “Oje ko na'na 'wa mo'ko eratonomapotopombo y'mo'kary 'se man, onoto'me o'wa?” ¹⁸Ika'po: “Itandoko moro poto 'su aitopo taka inoropan kari'na 'wa. Irombo kaiko me i'wa: Mo'ko amepanen kynganon: ‘Tyse waty terapa man moro ajekosa mo'karon ynemeparykon maro y'wa mo'ko eratonomapotopombo onory man.” ¹⁹Irombo mo'karon Jesus nemeparykon we'i'san ika'po wara ro ty'waine. Mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka'po i'waine.

²⁰Iko'mamy'po mero, tari'po Jesus arepa kynendamejakon mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon tynemeparykon maro. ²¹Moro tywendamerykon jako ro ika'po: “Ita'ro pore, o'win amy ara'nanokon yjekaramatan.” ²²Irombo pa'poro tywe'i'san mero kata'mato imero mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: “Awu kapyn waty, Jopoto?” ²³Ejuku'san i'wa: “Mo'ko ywara enapa moro arepa a'pitopo taka tarepari a'pijan inoro yjekaramatan.^a ²⁴Kyny'san ro mo'ko kari'na ymuru, typoko imero'po wara ro. Mo'ko kari'na ymuru ekaramanen te janon kynotamotan. Iru'pa nairy ero

^u26:6 Markus 14:3-9, Johanes 12:1-8 ^v26:7 Lukas 7:37-38

^w26:11 Deuteronomium 15:11

^x26:14 Markus 14:10-11, Lukas 22:3-6 ^y26:15 Zacharia 11:12 ^z26:17 Markus 14:12-21, Lukas 22:7-14,21-23, Johanes 13:21-30 ^a26:23 Ware 41:9

nono tu'ponaka opy'pa iwe'i'pomboto.”
²⁵Irombo mo'ko ekaramanen man Judas woturupo'po: “Awu kapyn waty, yjemepanen?” Ika'po i'wa: “Aseke inoro me mokari'sa.”

²⁶Irombo moro arepa enapyry jako ro, Jesus 'wa amy perere anumy'po. Tamusi ety awonga'po mero ipoko, i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa tynemeparykon 'wa. Ika'po: “Apyitoko! Ena'toko! Yja'mun ero man.”^{b27} Irombo amy sapera anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero moro sapera tano tanymy poko, yry'po i'wa i'waine. Ika'po i'waine: “Pa'poro amy enytoko.”²⁸ Ymynuru ero man. Moro ro kyne'kanjan moro Tamusi wykatopombo pori'tomanen me. Pyimano kari'na upu'san me kyne'kanjan, ija'wanyakonymbo kato'me.^c ²⁹Wykaje te o'waine, erombo poro winu anenyry'pa noro rapa waitake. Moro yjummy nundymary ta te asery me senytake rapa amaroine.”

³⁰Irombo Tamusi ety awongatopo wareka'ma'san mero, ito'san moro oleif paty wypy 'wa. ³¹Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Ero koko pa'poro ywyino matu'mata'ton. Tymero irombo man:^{de} “Mo'ko kapara enenen siwotake. Mo'karon kapara apyimy kynotaripa'tan.”

³²“Iromby'san wyino yjawomy'po mero te, Galilea 'wa wy'take ajuwapoine.”^{f33} Petrus 'wa te ejuku'po: “Pa'poro kari'na ro rypo awyino kynotu'mata'ton. Awu kapyn te.”

³⁴Jesus wyka'po te i'wa: “Ita'ro pore, ero koko korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa

awairy mekari'take.”³⁵ Petrus wyka'po i'wa: “Yrombyry man jako ro rypo amaro, ajukuty'pa ywairy anekarity'pa waitake!” Moro wara enapa pa'poro mo'karon a'sakarykon wyka'san.

Getsemane po

³⁶Irombo Jesus wyto'po imaroine amy Getsemane tatynen wonatopo paty 'wa. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Ero po atandy'motoko. Tamusi 'wa aurana wy'sa.”^{g37} Petrus, mo'karon okonokon Sebedeus ymurukon aro'san i'wa tymaro. Kata'mato imero iwe'i'po. Anari 'wa imero apo'i'po. ³⁸Irombo ika'po i'waine: “Moro kata'mato ywairy je'tun ywory 'se imero man. Ero po ro aitoko. Ywara enapa koro tuwaro aitoko me.”

³⁹Irombo a'si 'ko noro ito'po. Tombata'po iwoma'po. Tamusi 'wa iwoturupo'po: “Papa, yjuwaporimakary taro ta'ta, ero je'tun pan sapera yjuwaporimakan. Ynisanory kapyn te no'ka'nen. Anisanory te.”⁴⁰ Irombo iwopy'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa. Iwo'nykyrykonymbo epyry'po i'wa. Irombo Petrus 'wa ika'po: “Ko'i roten pairo iro ke nuro awairykon mupijaton?”⁴¹ Tuwaro aitoko. Tamusi 'wa aturupotoko, moro aju'kuto'kon 'wa ajapyirykon pona. Mo'ko a'kanano ro rypo oty kapyry 'se man. Moro ja'munano te ru'me man.”

⁴²Irombo ijokonory me ito'po rapa. Tamusi 'wa aurana'po. Ika'po: “Papa, yjuwaporimakary taro e'i'pa ero je'tun pan sapera a'ta, enyry man a'ta y'wa, oro moro anisanory no'ka'nen.”

^b26:26 Markus 14:22-26, Lukas 22:14-20, 1 Korinte 11:23-25

^c26:28 Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34

^d26:31 Markus 14:27-31, Lukas 22:31-34, Johanes 13:36-38

^e26:31 Zacharia 13:7 ^f26:32 Mateus 28:16

^g26:36 Markus 14:32-42, Lukas 22:39-46

⁴³Irombo tywerama'po mero rapa, iwo'nykyrykonymbo epory'po rapa i'wa. Epirykon irombo imero tawosinapo'se kynatokon.

⁴⁴Ino'san i'wa. Ito'po rapa Tamusi 'wa aurana ijuwanory me. Koromo taurana'po wara ro rapa aurana'po. ⁴⁵Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa tywopy'po mero rapa, ika'po i'waine: "Erome te o'ny'toko. Otare'matoko. Moro jururu irombo nitundai terapa. Mo'ko kari'na ymuru yjaton terapa mo'karon tyja'wangamon ainaka. ⁴⁶Ajawondoko. Ka'makon. Mo'ko yjekaramanen irombo nitundai terapa."

Jesus apyiry

⁴⁷Moro Jesus auranary jako noro, typo roten mo'ko o'win amy inemepary Judas tunda'po. Imaro moky imero kari'na kynatokon, supara maro, putu maro. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tomo'se kynatokon.^h ⁴⁸Mo'ko ekaramanen 'wa te enepoto'man takari'se kynakon i'waine. Tyka kynakon: "Mo'ko siposimatake inoro, inoro ro mo'ko man. Apyitoko me."

⁴⁹Irombo o'win wytory Jesus 'wa ito'po. Ika'po: "Mondo ro rypo man, yjemepanen?" Irombo iposima'po i'wa. ⁵⁰Jesus wyka'po te i'wa: "Yjakono, moro ipoko awo'topombo ika'ko imero!" Irombo mero iwopy'san. Jesus apo'i'po i'waine.

⁵¹Irombo wyino o'win amy Jesus ekosa aitoto 'wa tysuparary so'ka'po ije'ny wyino. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa atone. ⁵²Jesus wyka'po te i'wa: "Moro ije'ny taka rapa moro asuparary yko. Pa'poro mo'karon supara apyinamon wotan irombo supara

ro. ⁵³O'win wytory ka'tu ainapatoro itu'ponaka oko ko'po tapojongon apyimykon anemoky'pa yjummy wairy man mekano'san, yjepano'to'me i'wa ywoturupo'poto? ⁵⁴Moro wara ywe'i'poto te, morokon ero wara oty wairy man mero'san tywo'kapyry upiry."

⁵⁵Moro jako ro mo'karon kari'na apyimykon 'wa Jesus wyka'po: "Amy tokonen manaman apyiry 'sangan wara imero supara maro, putu maro tywo'se mandon yjapyije. Kurita wara ro ajekosaine kari'na semepakon tandy'po moro Tamusi auty ta. Moro jako te yjapo'i'pa maisen.ⁱ ⁵⁶Pa'poro te erokon no'kapyi mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimerosan wo'ka'to'me."

Irombo pa'poro mo'karon inemeparykon 'wa o'win upu'po ino'po. Pa'poro eka'numy'ma'san.

Jesus wairy mo'ko Tamusi pokonokon jopotory po'ponaka

⁵⁷Irombo Jesus aro'po mo'karon apyinamonymbo 'wa mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Kajafas auty 'wa. Moro po ro mo'karon Tamusi kareтары uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa tywota'nano'se kynatokon.^j ⁵⁸Petrus ko'wu tyse terapa kyny'sakon Jesus wena'po ta, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty 'wa ro imero. Moro ipyrorory taka tywo'my'po mero mo'karon oranano ekosa iwotandy'mo'po, otypan oty wo'kapyry eneto'me.

⁵⁹Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon enapa amy Jesus emendoto'man onapi upijatokon, iwopoto'me ty'waine. ⁶⁰Amy

^h26:47 Markus 14:43-50, Lukas 22:47-53, Johanes 18:3-12 ⁱ26:55 Lukas 19:47, 21:37 ^j26:57 Markus 14:53-65, Lukas 22:54-55,63-71, Johanes 18:13-14,19-24

iwopoto'man anepory'pa te iwe'i'san, pyime rypo mo'karon tyo roten Jesus emendo o'tonon wairy se'me. ⁶¹Irombo ro me ro ko'wu oko amykon wopy'san uwaponaka. Ika'san: "Mo'se nykai: 'Ero Tamusi auty aka'poto y'wa, oruwa kurita amy'mary taro rapa wa.'" ^{k62}Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory awomy'po. Ika'po Jesus 'wa: "O'to yka'pa man moro i'waine ajemendotopo poko?" ⁶³O'to yka'pa te Jesus we'i'po. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory wyka'po I'wa: "Mo'ko nurono Tamusi embata waturupoja o'wa, mo'ko Mesias, mo'ko Tamusi ymuru amoro man." ⁶⁴Jesus wyka'po i'wa: "Aseke inoro me kakari'sa. Wykaje te o'wa: erombo wyino ro mo'ko kari'na ymuru tandy'po meneta'ton mo'ko pari'pyn apo'tun wyino. Irombo kapurutu tu'po iwopyry meneta'ton." ¹

⁶⁵Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa moro tywo'mymbo seka'po. Ika'po: "Tamusi ejui! O'tono'me noro ko emendonamon me amykon kysupijaton? Tamusi ety jamikary i'wa metaton. One wara ko monumengaton ipoko?" ^{m66}Ika'san eju'to'me: "Iwory man."

⁶⁷Irombo eta'tapoty'san embatary tu'ponaka. Tainarykon amo'mere'ko'san ke iwo'po i'waine.ⁿ ⁶⁸Amykonymba 'wa embata'mo'po. Ika'san: "Noky 'wa awo'po ekari'ko na'na 'wa Kristus, Tamusi auran uku'ponen me aja'ta!"

Petrus enapitary

⁶⁹Moro jako Petrus kurando kynakon mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty pyrorory ta. Irombo amy amyijanano wopy'po i'wa. Ika'po: "Amoro enapa

mo'ko Galilea pono Jesus maro makon." ^{o70}Pa'poro mo'karon moro po aitonon netary me te Petrus wyka'po: "Uwa! O'to awykary anukuty'pa paio wa."

⁷¹Irombo moro o'mytopo 'wa ito'poto, amy terapa amyijanano 'wa ene'po. Irombo mo'karon moro po o'po'tonon 'wa ika'po: "Mo'ko Nasaret pono Jesus maro mose wokryry kynakon." ⁷²Petrus 'wa mo'ko enapitary ekarity'po rapa, Tamusi ety ejatory ta: "Mo'ko wokryry anukuty'pa wa."

⁷³Irombo a'si 'ko a'si 'ko mo'karon moro po o'po'tonon wopy'san Petrus 'wa. Ika'san i'wa: "Iporo ro amoro enapa amy a'sakarykon me mana. Ajauran emery irombo ajuku'pojan." ⁷⁴Irombo Petrus 'wa yja'wan me imero toruwary amo'po. Tamusi ety ejatory ta ika'po: "Tamusi yjuta'kan mo'ko wokryry ukutyry jako y'wa!" Irombo o'win wutory amy korotoko ko'ta'po.

⁷⁵Irombo Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus wyka'po poko: "Mo'ko korotoko ko'tary uwaporo oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take." Irombo kurandonaka ito'po. Je'tun pe imero iwotamo'po.

Jesus arory Pilatus po'ponaka

27 Emamy'po mero pa'poro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa taurangon epopo'san Jesus wopoto'me.^p ²Irombo imy'po i'waine. Aro'po i'waine. Mo'ko Rome wyinono jopoto Pilatus ainaka terapa yry'po i'waine.

³Ipoko moro a'wembono auranano yry'po ene'po mero, mo'ko ekarama-nenymbo Judas 'wa moro o'to tywe'i'po

^{k26:61} Johanes 2:19 ^{l26:64} Daniel 7:13 ^{m26:65} Levitikus 24:16

^{n26:67} Jesaja 50:6

^{o26:69} Markus 14:66-72, Lukas 22:54-62, Johanes 18:15-18,25-27

^{p27:1} Markus 15:1, Lukas 23:1-2, Johanes 18:18-19

je'tuma'po. Morokon o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro amu'nymbo pyrata aro rapa ito'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa.⁴ Ika'po: “Yja'wan oty tyka'se y'wa man. Amy yja'wan oty anikapypynymbo takarama y'wa man.” Ika'san te: “Moro poko o'to tykary upijan na'na. Amoro terapa atuku'ko.”⁵ Moro Tamusi auty taka morokon amu'nykonyombo pyrata papy'po i'wa. Irombo ito'po moro wyino. Irombo iwona'sawry'ka'po.

⁶ Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa morokon amu'nykonyombo pyrata amo'iky'san. Ika'san: “Erokon yry kapyn ky'waine man moro Tamusi 'wa tymy je'ny taka. Mynu epetyombo irombo moro man.”⁷ Taurangon epopo'san i'waine mo'ko ori'no ka'nen yinonorymbo epeka'to'me ty'waine ike, mo'karon tysenokon aito'kon wyino opy'san unendo'ko'me.⁸ Iro ke ro erome noro moro nono ety me man 'Mynu pan nono'.⁹ Iwara ro ero Tamusi auran uku'ponenymbo Jeremia nekarity'po wo'kapy'po:^f

Moro o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro amu'nymbo pyrata tapije i'waine man. Moro wara ro mo'karon Israel pajanyombo 'wa epety tajato roten man.¹⁰ Mo'ko ori'no ka'nen mainarymbo poko moro pyrata tyje i'waine man, Tamusi wyka'po wara ro.

Jesus wopotopo a'wembono auranano

¹¹ Jesus aro'po te i'waine mo'ko Rome wyinono jopoto po'ponaka. Mo'ko woturupo'po ro i'wa: “Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?” Jesus wyka'po:

“Aseke inoro me kajatoja.”^{s12} Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tamen-dory jako o'to yka'pa iwe'i'po.¹³ Morombo mero Pilatus woturupo'po I'wa: “Aneta'pa man o'toro 'ko waty ajemen-dory i'waine?”¹⁴ Amy paio oty poko te anejuku'pa Jesus we'i'po. Mo'ko Rome wyinono jopoto wonumenga'po imero.

¹⁵ Amy oty ewamary wararo te moro yja'wangan kari'na aru'katopo wyinombo o'win amy mo'karon kari'na nisanorymbo kapotopombo mo'ko jopoto 'wa kynakon.^t ¹⁶ Moro jako ro amy yja'wan me ekary aitoto Barabas tatynen wokyry kynakon moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta.¹⁷ Moro iwota'nanopy'san po ro mo'ko Pilatus wyka'po i'waine: “Noky nondary 'se ko mandon y'wa: mo'ko Barabas, mo'ko Mesias me inejatorykon Jesus te ka'tu?”¹⁸ Pilatus irombo kynuku'sakon i'se'pa tywairykon ke Jesus yry'po i'waine tainaka.

¹⁹ Moro jopoto apo'ny tu'po tandy'po a'ta ro, ipyty 'wa tauranyombo aropo'po i'wa: “Mo'ko tamamboren wokyry poko koro kyte'i. Ero koko irombo ywoneto poto me imero wata'karykai upu'po me.”

²⁰ Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa te, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa mo'karon ata'nanopy'san apokuma'san, iwoturupoto'ko'me mo'ko Barabas nondato'me i'wa, mo'ko Jesus wopoto'me te i'wa.²¹ Mo'ko jopoto wyka'po: “Nokypan nondary 'se ko mandon y'wa o'waine?” Ika'san: “Barabas.”²² Pilatus wyka'po i'waine: “O'to ko iro ke mo'ko Mesias me inejatorykon Jesus sytan?” Pa'poro ika'san: “Ipokary man wakapu poko.”²³ Ika'po: “Otypan yja'wan oty 'ne ko

^{q27:3} Apojoma'san 1:18-19 ^{r27:9} Zacharia 11:12-13

^{s27:11} Markus 15:2-5, Lukas 23:3-5, Johanes 18:33-38

^{t27:15} Markus 15:6-15, Lukas 23:13-25, Johanes 18:39-19:16

iro ke tyka'se i'wa nan?" Pari'pe 'ne ka'tu rapa iko'tapoty'san: "Ipokary man wakapu poko."

²⁴ Pilatus 'wa aronge roten moro o'to tywairy ene'po. Asemenoro te mo'karon kari'na kynokopatokon. Irombo tuna apo'i'po i'wa. Tainary ku'mity'po i'wa, embataine ro. Ika'po: "Yju'ta kapyn man moro imynuru we'kamary. Amyjaron terapa aseke atuku'toko." ^{u25} Irombo pa'poro mo'karon kari'na 'wa ejuku'po: "Moro imynuru we'kamary na'na u'ta nainen, na'na y'makon u'ta enapa." ²⁶ Irombo Barabas kapo'po i'wa ekatakaine. Jesus yry'po te i'wa mo'karon warinu pokonokon ainaka wakapu poko ipokato'me. Mene 'ne ka'tu ipoky'mapo'po i'wa.

Jesus poko iwosaijambarykon

²⁷ Irombo mo'ko Rome wyinono jopoto pyitorykon 'wa Jesus aro'po moro a'wembono auranano ytopo auto taka. Pa'poro mo'karon ta'sakarykon ko'ma'san i'waine.^v ²⁸ Iwo'mynga'po mero ty'waine, amy tapiren kamisa ke terapa iwo'myndo'po i'waine. ²⁹ U'mariry me amy sipatamu waton momy'po i'waine. Irombo upu'po tu'ponaka yry'po i'waine. Amy waruma waton ke aposenyndo'po i'waine apo'tun wyino. Irombo ipo'ponaka iwokunama'san. Aki'ma'po i'waine. Ika'san: "Na'na te kore awopy'po ewa'maje, Simosu Jopotory!" ³⁰ Irombo itu'ponaka eta'tapoty'san. Moro waruma waton pina'po i'waine ainary wyino. Ike ro iwo'po i'waine upu'po po. ³¹ Ipoko tywosaijamba'ma'san mero, moro ty'waine iwo'myndotopombo so'ka'po rapa i'waine. Moro iwo'my ke rapa

iwo'myndo'po i'waine. Irombo aro'po i'waine, ipokato'me wakapu poko.

Jesus pokary wakapu poko

³² Moro tytorykon jako ro, amy Sirene pono, Simon tatynen wokyry epyry'po i'waine. Mo'ko wury'ka'po ro i'waine moro Jesus pokatopo man wakapu aroto'me i'wa.^w ³³ Irombo itunda'san moro Golgota tatynen aitopo 'wa. Moro tauro'po man 'u'je'pombo waitopo'. ³⁴ Irombo amy itun pan oty maro i'kaima'po winu ke upa'po i'waine. Apo'po mero te enyry 'se'pa iwe'i'po.^x

³⁵ Moro wakapu poko ipoka'po wyino ty'waine, asekaro morokon iwo'mykonombo ekamy'san i'waine tymeramon tapusikiri emapoty'san wyino ty'waine.^y ³⁶ Tandy'po kynerandojatokon moro po.

³⁷ Ero wara moro emendotopo mero'po yry'po i'waine epo:
MO'KARON SIMOSU JOPOTORY JESUS
MO'SE MAN

³⁸ Imaro ro oko tokonamon manaman-gon poka'san i'waine, o'win amy apo'tun wyino, o'win amy apoje wyino.

³⁹ Mo'karon moro pato ytonon imero tupu'san sekesekekatokon. Jesus ejujatokon.^z ⁴⁰ Kyngatokon: "Amoro moro Tamusi auty akanen, irombo oruwa kurita amy'manen rapa! Aseke opano'ko, Tamusi ymuru me aja'ta. O'kako moro apokatopombo wyino." ^{a41} Iwara enapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa Jesus ere'no'satokon. Kyngatokon: ⁴² "Amykon terapa tapano'se I'wa mandon. Aseke te tywopanopyry upijan. Mo'karon Israel

^{u27:24} Deuteronomium 21:6-9 ^{v27:27} Markus 15:16-20, Lukas 23:11, Johanes 19:2-3 ^{w27:32} Markus 15:21-32, Lukas 23:26-43, Johanes 19:17-27

^{x27:34} Ware 69:21 ^{y27:35} Ware 22:18 ^{z27:39} Ware 22:7, 109:25

^{a27:40} Mateus 26:61, Johanes 2:19

pajanyambo Jopotory mo'ko man. Oro erome moro typokatopombo wyino nony'ton, kysamyikato'se me. ⁴³Tamusi amyikanon waty? Oro mo'ko ro erome nepano'nen, i'se ta'ta. 'Tamusi ymuru awu wa,' tyka irombo man." ^b

⁴⁴Iwara enapa mo'karon imaro ipoka'san manamangon kynejujatokon.

Jesus rombyry

⁴⁵Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro moro nono ewa'rumamy'po oruwa juru taronaka. ^c ⁴⁶Oruwa juru iwe'i'po mero, mo'ja imero Jesus ko'ta'po. Ika'po: "Eli, eli, lama sabaktani?" Moro tauro'po man: 'Ytamusiry, ytamusiry, o'tono'me ko o'win upu'po kynoi?' ^d

⁴⁷Irombo amykon moro po o'po'tonon 'wa moro auran eta'po. Ika'san: "Elia ko'manon." ⁴⁸O'win wytory amy 'wa amy tyimi'mi'ken oty u'mu'ka'po ty-jasakoren winu taka. Amy waruma waton pokonaka yry'po i'wa, Jesus upato'me ty'wa ike. ^e ⁴⁹Amykonymbo wyka'san te: "Nare Elia wopyry kysenesen epano'se." ⁵⁰Mo'ja 'ne ka'tu rapa Jesus ko'ta'po. Irombo iworemakepy'po.

⁵¹Morombo mero moro Tamusi auty ta isererema'po kamisa wo'seka'po ase'ra, kawo wyinombo ro po'ponaka. Nono wetytyka'po. Topukon we'mopoty'san. ^f ⁵²Morokon tu'munanokon wotapurumakapoty'san. Pyime Tamusi wyinonokonymbo iromby'san awomy'san rapa. ⁵³Morokon tytu'mungonyombo wyino ito'san. Irombo moro Jesus awomy'po wyino moro Tamusi wyinono aitopo 'wa ito'san. Moro po ro pyime kari'na 'wa iwosenepo'san.

⁵⁴Mo'karon Jesus erandonamon warinu pokonokon 'wa mo'ko tyjopotorykon maro moro nono wetytykary apo'po. Morokon otykon wo'kapyry ene'po mero ty'waine, iwety'ka'san imero. Ika'san: "Iporo ro kore Tamusi ymuru mo'se ty-waije na."

⁵⁵Irombo tyse terapa pyime woryijan kyno'po'satokon. Galilea wyino Jesus tywekena i'waine kynakon. Enenamonymbo mo'karon kynatokon. ⁸ ⁵⁶Imaroine kynatokon mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko Maria mo'ko Jakobus sano me, Josef sano me enapa kynakon inoro, mo'ko Sebedeus ymurukon sano enapa.

Jesus unemyry

⁵⁷Irombo koine 'ne amy Arimatea pono typyrataken Josef tatynen wokyry wopy'po. Jesus nemepary me e'i'po enapa mo'ko kynakon. ^h ⁵⁸Pilatus 'wa ito'po Jesus ekepy'po poko aturupo. Irombo Pilatus 'wa ypo'po ainaka.

⁵⁹Irombo Josef 'wa mo'ko ekepy'po pina'po. Amy asery tamu'nen ty'meiijen kamisa ke ijondo'po i'wa. ⁶⁰Irombo moro asery tunendopo man me ty-natokapo'po topu taka yry'po i'wa. Amy poto 'su topu uringapoty'po i'wa moro atunendopo penary apu'toto'me. Irombo ito'po. ⁶¹Moro atunendopo po ro tandy'po kynatokon mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko amy terapa Maria maro.

⁶²Irombo koro'po, moro otare'matopo kurita mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wyto'san mo'karon Farise maro Pilatus po'ponaka. ⁶³Ika'san: "Jopoto, nuro noro ta'ta 'Oruwa kurita pa'po me yjawondake rapa'

^b27:43 Ware 22:8

^c27:45 Markus 15:33-41, Lukas 23:44-49, Johanes 19:28-30

^d27:46 Ware 22:1 ^e27:48 Ware 69:21 ^f27:51 Exodus 26:31-33

⁸27:55 Lukas 8:2-3 ^h27:57 Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56, Johanes 19:38-42

mo'ko tonapiren wyka'po poko na'na netuwaro'mai rapa.ⁱ ⁶⁴Moro ijoruwanory kurita taronaka iro ke moro atunendopo erandopory 'se'pa man? Ijako irombo mo'karon inemeparykon moro ija'munumbo mona'to kynota'ton. Mo'karon kari'na 'wa kyngata'ton: 'Mo'karon iromby'san wyino nawomyi rapa.' Irombo moro wena'po tano onapi potome 'ne ka'tu rapa kynaitan moro koromono ko'po." ⁶⁵Pilatus wyka'po i'waine: "Mojan amykon oranano. Anisanorykon wara ro irupyn me moro atunendopo erandopodoko." ⁶⁶Iwara te ito'san. Mo'karon oranano 'wa moro atunendopo erandopo'po i'waine. Moro aputy topu poko amy oty yry'po i'waine ak'y'katome isakamary pona.

Jesus awomyry

28 Moro otare'matopo kurita pa'po me, emamyry jako, mo'ko Magdala pono Maria wyto'po mo'ko amy terapa Maria maro moro atunendopo ene.^j ²Typo roten amy tytyty tam'po'kory wopy'po. Amy Tamusi apojon wony'to'po irombo kapu wyino. Moro atunendopo 'wa iwopy'po. Moro atunendopo penary wyino moro aputy topu uringapoty'po i'wa. Itu'po ro iwotandy'mo'po. ³Kapekape wara imero kynakon. Moro iwo'my tamu'ne kynakon mauru wara. ⁴Mo'karon atunendopo erangon enariry wetytyka'san imero. Iromby'san wara iwo'papy'san.

⁵Mo'ko Tamusi apojon wyka'po te mo'karon worryijan 'wa: "Kytety'katon amyjaran. Suku'sa irombo mo'ko ipoka'po Jesus upiry o'waine. ⁶Ero po waty man. Tawonje rapa te man, tyka'po wara ro. O'toko 'ne. Enetoko, se, ero ytopombo. ⁷Ko'i mo'karon iromby'san

wyino awomy'po ekari'tandoko mo'karon inemeparykonymba 'wa. Ajuwapoine kynytan Galilea 'wa. Moro po ro meneta'ton. Moro roten sekari'sa o'waine."

⁸Irombo o'win wutory ito'san moro atunendopo wyino, tanarike, tawa'pore imero enapa te. Mo'karon inemeparykonymba 'wa moro oka aro eka'numy'san. ⁹Moro jako ro Jesus 'wa mo'karon worryijan epory'san. Ika'po i'waine: "Iru'pa ro rypo mandon?" Iwopy'san i'wa. Ipuuru apo'i'po i'waine. Iwokunama'san ipoponaka. ¹⁰Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Kytety'katon. Mo'karon yja'sakarykon 'wa kaitandoko Galilea 'wa itoto'ko'me. Moro po ro yjeneta'ton."

Mo'karon Simosu jopotorykon nekarityry onapi

¹¹Mo'karon worryijan wutory jako noro, amykon moro po e'i'san oranano wyto'san Jerusalem 'wa, pa'poro morokon o'kapy'san otykon ekari'se mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa. ¹²Mo'karon uwapoto'san maro tywota'nanopy'san mero, morokon taurangon epopo'san i'waine. Poto me mo'karon warinu pokonokon ainary'to'san i'waine pyrata ke. ¹³Ika'san i'waine: "Koko awo'nykyrykon jako imona'to mo'karon inemeparykonymba wopy'san ekari'toko me. ¹⁴Mo'ko Rome wyinono jopoto 'wa eta'poto, na'na kynerupatan o'to ajyry'paine iwaito'me." ¹⁵Irombo moro pyrata apo'i'po i'waine. Moro ty'waine ika'san wara ro iwe'i'san. Moro auranano wotaripapy'po ro wararo mo'karon Simosu ra'na. Erome noro kynotaripa'san.

ⁱ27:63 Mateus 16:21, 17:23, 20:19, Markus 8:31, 9:31, 10:33-34, Lukas 9:22, 18:31-33 ^j28:1 Markus 16:1-10, Lukas 24:1-12, Johanes 20:1-10

**Irombo ro mero Jesus auranary
tynemeparykon 'wa**

¹⁶Irombo mo'karon ainap-
atoro itu'ponaka o'win Jesus
nemeparykonymbo wyto'san Galilea
'wa, moro Jesus 'wa torupato'konymbo
wypy 'wa.^{k1} ¹⁷Jesus ene'po mero
ty'waine, ipo'ponaka iwokunama'san.
Amykonymbo we'i'san te anamyika-
poro'pa. ¹⁸Jesus wopy'po i'waine.

Ika'po: “Pa'poro oty yjainaka tyje man
kapu ta, nono tu'po enapa. ¹⁹Pa'poro
kari'na ytrandoko iro ke nemeparykon
me. Etykatoko me mo'ko jumynano
ety ta, mo'ko ymunano ety ta, mo'ko
Tamusi a'kary ety ta enapa. Emepatoko
me moro o'to o'waine ywyka'po wara
ro iwaito'ko'me.^m ²⁰Enetoko. Awu
kurita wararo ajekosaine waitake, nono
y'matyry 'wa ro.”

^k28:16 Markus 16:14-18, Lukas 24:36-49, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8

^l28:16 Mateus 26:32, Markus 14:28 ^m28:19 Apojoma'san 1:8

Markus nimeru'po iru'pyn oka Uwapo torupamy

Mo'ko Markus Simosu me e'i'non 'wa enapa mo'ko Jopoto Jesus amyika'po ekari'san. Amyambo po morokon Simosu emery ekari'san enapa mo'karon Simosu me e'i'non 'wa, uku'to'me i'waine (Markus 7:3). Iwo'kapy'san wara ro asewena'po ta oty ekari'san. Galilea wyino Jerusalem 'wa Jesus wyto'po enepojan 'ne ka'tu. Koromo 'ne mo'ko Mesias me tywairy uku'pory 'se'pa Jesus wairy ekari'san. Pana'pe te imero mo'ko Jesus ekari'san. Tauran ke, tamamingon ke 'ne ka'tu rapa te Jesus 'wa mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory amboty'po ekari'san (Markus 3:7-20).

Ero kareta wota'saka'san

1:1-13 Moro iru'pyn oka a'motopo auranano

1:14 - 9:50 Galilea po Jesus emamary

10:1-52 Jerusalem 'wa Jesus wytory

11:1 - 15:47 Morokon irokonymbo ro kurita Jesus emamary ero nono tupo

16:1-20 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Mo'ko kari'na etykanen Johannes

1 Jesus Kristus, mo'ko Tamusi ymuru me man inoro, ekapory wota'mory.ⁿ

²Ero wara morokon Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja wykato'konymbo mero'san man:^o

Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo. Mo'ko ro ajemary ka'tan. ³Moro iponomyn wo'i ta ero wara amy ko'tatoto auran kynotanon: "Mo'ko Jopoto emary

ika'toko. Sapatoro morokon emary ytoko." ^p

⁴Moro imero'po wararo moro iponomyn wo'i ta mo'ko Johannes waitopombo kynakon kari'na etykary poko, ero ekarory ta: "Ajemamyrykon u'matoko! Asetykapotoko! Irombo Tamusi oja'wanykonymbo katan."

⁵Pa'poro mo'karon Judea ponokon, pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon wo'to'konymbo kynakon i'wa. Iwose-tykapoto'konymbo kynakon moro Jordan tunary taka. Moro tatykarykon jako ro pa'poro yja'wan me tywe'i'san ekari'topombo i'waine kynakon.

⁶Johanes wo'my me kameri ypotymbo kapy'po kynakon. Ekundy me tonomy pi'pombo kapy'po kynakon. Kasapa erepari me kynakon wano maro.^q

⁷Ero oka ekari'sakon: "Mo'ko yko'po pana'pe man inoro kynos'an ywena'po ta. Nonsume isapatory etandy ymbokary pairo supija. ⁸Awu tuna ke katykaton. Mo'ko te Tamusi a'kary ke ajetykata'ton."

Jesus wosetykapory

⁹Moro jako ro Jesus wopy'po Nasaret wyino. Nasaret Galilea ta man. Irombo Johannes 'wa etyka'po moro Jordan taka.^r ¹⁰Irombo moro tuna wyino tu'tary akono mero, kapukon wendakary ene'po i'wa. Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory ene'po i'wa amy akukuwa wara tytu'ponaka. ¹¹Irombo kapukon wyino amy auranano wota'po: "Amoro, mo'ko nipynen ymuru amoro mana. Amoro ro yturu'po ewa'pory me mana." ^s

ⁿ1:1 Mateus 3:1-12, Lukas 3:1-18, Johannes 1:19-28 ^o1:2 Maleachi 3:1

^p1:3 Jesaja 40:3 (LXX) ^q1:6 2 Koningen 1:8

^r1:9 Mateus 3:13-17, Lukas 3:21-22, Johannes 1:32-34 ^s1:11 Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 9:7, Lukas 3:22

Mo'ko yja'wan 'wa u'kuru

¹² Irombo o'win wytory Tamusi a'kary 'wa aro'po moro iponomyn wo'i taka.^t

¹³ Moro po ro oko-kari'na kurita iwe'i'po mo'ko Satan 'wa tu'kuru ta. Tokonamon no'kan ra'na kynakon. Tamusi apojongon 'wa te epanopy'po.

Jesus wytory Galilea 'wa

¹⁴ Yja'wangan kari'na aru'katopo taka Johanes aru'kapo wyino i'waine, Jesus wyto'po Galilea 'wa. Mo'ko Tamusi ekapory ekarory arojakon.^u ¹⁵ Ero wara kynagakon: "Iporo terapa man. Moro Tamusi nundymary tyse waty terapa man. Aje-mamyrykon u'matoko. Moro iru'pyn oka amyikatoko."^v

¹⁶ Irombo moro Galilea tano tuna juwembory esi'wo tytory jako, Simon ene'po i'wa, mo'ko ipiry Andreas maro. Woto pokonokon mo'karon kynatokon. Moro tuna juwembory ta sipi pa'satokon.

¹⁷ Irombo Jesus wyka'po i'waine: "O'toko ywena'po ta. Kari'na pokonokon me terapa kyta'ton."¹⁸ Irombo o'win wytory morokon tysipirykon nonda'san i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

¹⁹ Irombo a'si 'ko rapa tyto'po mero, mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus ene'po i'wa, mo'ko ipiry Johanes maro. Kuri-jara ta morokon tysipirykon ato'satokon.

²⁰ Irombo o'win wytory iko'ma'san i'wa. Moro kurijara ta ro mo'ko tyjumykon Sebedeus no'po i'waine, mo'karon ipytorykon maro. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

Jesus 'wa ewa'rumy momary

²¹ Irombo Kafaraum taka ito'san. Irombo moro otare'matopo kurita o'win wytory ito'po moro Simosu

wota'nano'to'kon auto taka, emepato'ko'me ty'wa.^w ²² Mo'ko Jesus auranymbo 'wa poto me mo'karon kari'na enumengapo'san. Amy poto 'su jopoto wara irombo kynemepatokon. Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon wara kapyn kynemepatokon.^x

²³ Moro jako 'ne terapa moro iwota'nano'to'kon auto ta amy yja'wan akywano pan kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro: ²⁴ "O'tono'me ko na'na poko man, se, Nasaret pono Jesus? Na'na uta'ka ka'tu mopyi? Suku'sa noky me awairy. Amoro 'ne mo'ko Tamusi wyinono me mana!"

²⁵ Irombo apo'tun pe Jesus 'wa e'ma'po: "Ity'me aiko! Epa'kako mo'ko wyino!"

²⁶ Irombo mo'ko yja'wan akywano 'wa mo'ko wokyry apyipo'po wa'jo'pan 'wa. Tyko'ke imero iwepa'ka'po iwiyino.

²⁷ Pa'poro kari'na we'naranga'san imero. Ase'wa kyngatokon: "Oty ko moro nan, se? Otypan asery omepano ko moro nan? Jopoto wara kore imero mo'karon yja'wangan akywano poko napo'tunapo'sa, ran! Irombo kore i'wa nepanamaton, ran!"

²⁸ Irombo o'win wytory moro inikapy'po ekary wotaripapy'po pa'poro morokon Galilea wyinonokon aito'kon wararo.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

²⁹ Irombo moro Simosu wota'nano'to'kon auto wyino tywepa'ka'san mero, o'win wytory ito'san Simon, Andreas auty 'wa. Jakobus, Johanes wyto'san enapa imaroine.^y ³⁰ Mo'ko Simon y'menoty tapapo kynakon, komyinano pe. Irombo o'win wytory Jesus erupa'po i'waine ipoko. ³¹ Irombo ito'po mo'ko woryi 'wa.

^t1:12 Mateus 4:1-11, Lukas 4:1-13

^u1:14 Mateus 4:12-22, Lukas 4:14-15, 5:1-11 ^v1:15 Mateus 3:2 ^w1:21 Lukas 4:31-37 ^x1:22 Mateus 7:28-29 ^y1:29 Mateus 8:14-17, Lukas 4:38-41

Ainary poko awonga'po i'wa. Irombo moro komyinanombo wyto'po iwyino. Mo'ko worryi 'wa ro upa'san.

³²Irombo koine, weju wo'myry mero, pa'poro mo'karon mene je'tun pangon, pa'poro mo'karon takyramon enapa enep'y'san i'waine I'wa. ³³Pa'poro imero mo'karon aitopo tanokon wota'nanopy'san moro pena po. ³⁴Irombo Jesus 'wa pyime ukuty'pa 'ne roten anyky pe aitonon kura'ma'san. Pyime yja'wangan akywano moma'san i'wa mo'karon takyramon wyino. Mo'karon ewa'rumy anaurationano'po'pa pairo iwe'i'po, tukutyry ke i'waine.

³⁵Emamyry jako, tawa'rume noro a'ta, Jesus awomy'po. Iwepa'ka'po kurandon-aka. Amy iponomyn 'wa ito'po. Moro po ro aurana'po Tamusi 'wa.^z

³⁶Irombo Simon 'wa iwekena'po mo'karon tokosanokon kari'na maro. ³⁷Irombo epyry'po mero ty'waine, ika'san I'wa: "Pa'poro ajupijaton."

³⁸Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ka'makon amykon terapa sengenokon aito'kon 'wa, moro po enapa moro ynenep'y'po oka sekarity'se me. Moro me ro irombo tywo'se wa."

³⁹Irombo pa'poro morokon Galilea ponokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta moro tynenep'y'po oka ekarity'po i'wa. Mo'karon ewa'rumy moma'san ro rypo i'wa mo'karon takyramon wyino.^a

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

⁴⁰Irombo amy areky pan wopy'po I'wa, e'pima. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. Irombo ika'po: "I'se aja'ta, ykura'mary taro mana."^b

⁴¹Irombo Jesus 'wa ikotanory ene'po. Tainary tynga'po i'wa, apyito'me.

Irombo ika'po: "Ekura'mako rapa iro ke!"

⁴²Irombo o'win wytory moro erekyrymbo utapy'po. Iwekura'ma'po rapa. ⁴³E'ma'po mero, o'win wytory emoky'po i'wa tywyino. ⁴⁴Ero waya ika'po i'wa: "Tuwaro koro aiko! Amy 'wa pairo koro kysekarityi. Asenepotango te mo'ko Tamusi pokono 'wa. Moro awekura'ma'po poko mo'ko Moses wykatopombo yko me Tamusi 'wa, Tamusi emamina'po amyikato'me i'waine."^c

⁴⁵Irombo te moro tyto'po wyino, ekarityry aropoty'po terapa i'wa. Wararo terapa ekaro'po i'wa. Iwara te Jesus 'wa tone me noro amy aitopo taka tytory upi'po. Aito'kon wyino kurando roten terapa kynakon, iponomyn po. Kari'na wararo wyino kynosakon I'wa.

Amy iwajakuta'po kura'mary

2 Irombo Jesus tunda'po rapa Kafa-raum 'wa. Irombo amykon kurita pa'po me auto po iwairy eta'po i'waine.^d
²Moky rapa imero iwota'nanopy'san. Iwara ro moro pena po taru'se iwe'i'po. Jesus 'wa moro Tamusi auranyombo ekarityry a'mo'po i'waine.

³Irombo okupa'en amykon 'wa amy iwajakuta'po enep'y'po I'wa. ⁴I'wa itundanopyry upiry ke ty'waine, taru'se iwairy ke, mo'ko Jesus epo moro auto aputymbo ka'po i'waine. Moro ka'po mero ty'waine, ipaty tu'po ro mo'ko iwajakuta'po eny'topo'po i'waine ipo'ponaka.

⁵Moro i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: "Ito'my, oja'wanykonyombo kynokanon."

^z1:35 Lukas 4:42-44 ^a1:39 Mateus 4:23, 9:35

^b1:40 Mateus 8:1-4, Lukas 5:12-16 ^c1:44 Levitikus 14:1-32

^d2:1 Mateus 9:1-8, Lukas 5:17-26

⁶Irombo te amykon Tamusi kare-tary uku'namon moro po tandy'po kynatokon. Mo'karon wyka'san ro tyturu'san ta: ⁷“Na! O'to ko mo'se nykanon? Tamusi ety jamikaje kore, ran! Noky aina ko yja'wan me e'i'san kary nan? Tamusi aina roten kapyn?”

⁸Irombo o'win wytory Jesus 'wa moro wara iwonomengarykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko moro wara mykaton aturu'san ta? ⁹Otypan ko ija roten nan? Awykary mo'se iwajakuta'po 'wa ‘Oja'wanykonymbo kynokanon.’? Awykary te ka'tu ‘Ajawongo. Apaty anungo. I'tango!?’ ¹⁰O'po'toko, muku'to'se me mo'ko kari'na ymuru aina yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono tu'po.” Irombo ika'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: ¹¹“Ajawongo amoro. Apaty anungo. I'tango ajauty 'wa.” ¹²Irombo mo'ko iwajakuta'po awomy'po. Typaty anumy'po i'wa. Irombo o'win wytory pa'poro inenerykon mero kurandonaka ito'po.

Pa'poro imero enuta'san. Tamusi ety awonga'po i'waine. Ero wara ika'san: “Tywe'i'po poro moropan oty anene'pa na'na man!”

Jesus 'wa Levi ko'mary

¹³Irombo moro aitopo wyino Jesus wyto'po rapa. Moro tuna juwembory esi'wo ito'po. Moky rapa ekosa iwota'nanopy'san. Emepa'san I'wa.^e

¹⁴Irombo tytory jako mo'ko Alfeo ymuru, Levi, ene'po I'wa. Levi tandy'po kynakon mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'itopo auto po. Irombo Jesus wyka'po i'wa: “O'ko ywena'po ta.”

Irombo Levi awomy'po. Ito'po Jesus wena'po ta.

¹⁵Amy kurita Levi auty ta Jesus tarije'po kynendamejakon. Pyime Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon, pyime enapa amykon terapa tyja'wangamon tarije'po kynendamejatokon Jesus maro, mo'karon inemeparykon maro enapa. Pyime irombo mo'karon iwena'po ta ytonon kynatokon.

¹⁶Irombo mo'karon Farise wyinonokon Tamusi karetery uku'namon 'wa iwendamery ene'po mo'karon tyja'wangamon maro, mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon maro enapa. Irombo ika'san mo'karon inemeparykon 'wa: “Na! O'tono'me ko nendamejan mo'karon pyrata amo'inamon maro, mo'karon tyja'wangamon maro enapa?”

¹⁷Aurangon eta'po mero, Jesus wyka'po i'waine: “Anyky'non tapino'namon anupi'pa mandon. Je'tun pangon te tapino'namon upijaton. Tamamboramon ko'ma opy'pa we'i. Mo'karon tyja'wangamon ko'ma te wopyi.”

Onemano

¹⁸O'wino me mo'karon Johanes nemeparykon, mo'karon Farise nemeparykon enapa kynonematokon. Irombo iwopy'san Jesus 'wa. Ika'san: “O'tono'me ko mo'karon anemeparykon onema'pa nandon, mo'karon Johanes nemeparykon wonemary jako, mo'karon Farise nemeparykon wonemary jako enapa?”^f

¹⁹Jesus wyka'po i'waine: “Mo'karon oko amykon aimytonon ewa'manamon 'kare tywonemarykon taro nandon, mo'ko pytatoto a'ta tokosaine! Tokosaine mo'ko pytatoto a'ta, tywonemarykon upijaton. ²⁰Amy jako

^e2:13 Mateus 9:9-13, Lukas 5:27-32

^f2:18 Mateus 9:14-17, Lukas 5:33-39

te mo'ko pytatoto pinata'ton iwiyoinoine. Irombo mero kynonemata'ton.

²¹“Amy paio kari'na amy asery kamisa anatoky'pa man amy penato'po wo'mynanombo poko. Ijako irombo moro asery kamisa atoky'po moro wo'mynanombo tyngatan. Irombo potome 'ne ka'tu rapa moro iwo'seka'po kynaitan.

²²“Amy paio kari'na enapa asery winu anije'nyndo'pa man penato'san tonomy pi'sanyombo kapy'san ke. Ijako irombo moro winu morokon tyje'nykonyombo sekatan. Irombo kynotakamatan moro winu. Morokon ije'nykonyombo a'kuru upita'ton noro. Asery winu yry te man asery ije'ny taka.”

O'to tauro'po me moro otare'matopo kurita wairy

²³O'wino me moro otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta. Mo'karon inemeparykon 'wa tytorykon ta roten morokon wonatopo epery potyry a'mo'po, ena'tome ty'waine.^{gh} ²⁴Irombo mo'karon Farise wyka'san I'wa: “Eneko! O'tono'me ko moro otare'matopo kurita tykapymy waty oty ka'saton?”

²⁵Irombo ika'po i'waine: “Awe'i'san poro o'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa mandon, kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro?ⁱ ²⁶Moro Tamusi auty taka tywo'my man, mo'ko Abjatar a'ta mo'karon Tamusi pokonokon jopotory me. Irombo David 'wa morokon Tamusi embata yry'san perere tana'se man. Morokon perere enapyry waty man amy typono roten kari'na 'wa. Mo'karon Tamusi pokonokon 'wa roten te enapyry man. Irombo mo'ko David 'wa mo'karon ta'sakarykon tupa enapa man ike.”^j

²⁷Jesus wyka'po enapa i'waine: “Moro otare'matopo kurita tyka'se man kari'na 'wano me. Mo'ko kari'na te ikapy'pa tywaije man moro otare'matopo kurita 'wano me. ²⁸Iro ke ro mo'ko kari'na ymuru moro otare'matopo kurita jopotory me enapa man.”

Moro otare'matopo kurita amy kura'mary

3 Irombo Jesus wo'my'po rapa moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Moro po ro amy ainamiriri'ta'po kynakon.^k ²Jesus poko mo'karon Farise tuwaro kynatokon. Moro otare'matopo kurita ikura'mary enery 'se kynatokon i'wa, emendoto'me ty'waine.

³Irombo ika'po mo'ko ainamiriri'ta'po 'wa: “O'ko 'ne owarira'naka.” ⁴Irombo ika'po i'waine: “Iru'pa nan moro otare'matopo kurita aja'sakary poko iru'pa awairy, yja'wan me ipoko awairy te ka'tu? Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy aja'sakary rombyrymbo awongary o'wa, iromokapory te ka'tu o'wa?” Anejuku'pa te iwe'i'san.

⁵Irombo pa'poro i'waine tare'ke iwo'poty'po. Moro tyturu'pojanare iwairykon 'wa ituru'po je'tunanopy'po. Irombo ika'po mo'ko wokory 'wa: “Ajainary ityngako!” Irombo moro tainary tynga'po i'wa. Irombo iru'pa rapa moro ainary we'i'po.

⁶Irombo tywepa'ka'san mero, o'win wytory mo'karon Farise worupa'san mo'karon Herodes wyinonokon maro, one wara Jesus wory man poko.

Moro tuna juwembory esi'wo

⁷Irombo Jesus womima'po moro wyino. Moro tuna juwembory 'wa ito'po mo'karon tynemeparykon maro. Amy kari'na apyimy 'wa iwekena'san, Galilea

^g2:23 Mateus 12:1-8, Lukas 6:1-5 ^h2:23 Deuteronomium 23:25

ⁱ2:25 1 Samuel 21:1-6 ^j2:26 Levitikus 24:9 ^k3:1 Mateus 12:9-14, Lukas 6:6-11

wyino, Judea wyino, ⁸Jerusalem wyino, Idumea wyino, Jordan kopensonokon aito'kon wyino, Tyrus, Sidon wyinonokon aito'kon wyino enapa. Morokon inikapy'san ekary etary ke ty'waine, moky mo'karon kari'na kyno'satokon I'wa.

⁹Irombo ika'po mo'karon tyne-meparykon 'wa amy kurijara'membo waito'me tyse waty tokosa, itaka tywotarukato'me, mo'karon kari'na apyimy wotunsi'kory jako tytu'ponaka.¹ ¹⁰Pyime kari'na kura'mary ke i'wa, pa'poro mo'karon je'tun pangon wotunsi'ko'san itu'ponaka, i'tu'kato'me ty'waine. ¹¹Mo'karon yja'wangan akywano 'wa Jesus ene'po mero, kyno'pa'satokon ipo'ponaka. Kyniko'tapo'satokon: "Mo'ko Tamusi ymuru amoro mana." ¹²Irombo Jesus kyne'mapo'satokon imero, takarory pona i'waine.

Mo'karon Jesus napojoma'san

¹³Irombo Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka. Tynisanorykonymbo ro ko'ma'san I'wa ty'wa. Irombo iwopy'san i'wa.^m ¹⁴Ainapatoro itu'ponaka oko amykon apo'i'san i'wa, tokosa iwaito'ko'me. Tamusi auranymbo ekari'se apojomarykon 'se kynakon. Apojonanokon me enapa kynejatojatokon. ¹⁵Ipori'toma'san i'wa, mo'karon yja'wangan akywano momato'me i'waine.

¹⁶Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko Jesus napo'i'san etykon kynatokon: Simon (Petrus me enapa Jesus kynejatojakon), ¹⁷mo'ko Sebedeus ymuru Jakobus mo'ko ipiry Johanes maro (Boanerges me enapa Jesus

kynejatojatokon, moro tauro'po man konomeru y'makon), ¹⁸Andreas, Filipus, Bartolomeus, Mateus, Tomas, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus, Tadeus, mo'ko Judea poko o'wo'matoto^{‡‡} Simon, ¹⁹Judas Iskariot (mo'ko 'wa ro enapa Jesus takarama man).

Jesus Be'elsebul maro

²⁰Irombo auto taka iwo'my'po. Moky rapa kari'na wota'nanopy'san. Iwara te tywendamerykon upi'po i'waine.ⁿ ²¹Mo'karon omorykon 'wa moro eta'po mero, aije ito'san. Ero wara ika'san: "Tupu'po ta waty man."

²²Irombo mo'karon Jerusalem wyino o'pema'san Tamusi kareтары uku'namon wyka'san: "Mo'ko Be'elsebul ita man. Mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory ta ro mo'karon ewa'rumy momanon."^o

²³Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Amykon onumengato'kon auranano ekarity'po i'wa i'waine: "One wara ko mo'ko Satan aseke tywaimomary taro nan? ²⁴O'win e'i'pa amy nono undymanamon a'ta, moro nono undymary tywairy taro waty man. ²⁵O'win e'i'pa amy auto tanokon a'ta, moro auto tywairy taro waty man. ²⁶Aseke mo'ko Satan wo'wo'mary jako, o'win e'i'pa mo'karon inundymary tanokon a'ta, mo'ko Satan tywairy taro waty man. Kynuta'tan. ²⁷Amy pana'pyn kari'na auty taka amy pairo kari'na tywo'myry upijan, morokon otyry mona'toto'me, mo'ko pana'pyn animy'pa na'nen ta'ta. Imy'poto te ty'wa, morokon auty tanokon mona'tory taro man.

²⁸"Ita'ro pore, pa'poro kari'na yja'wanykonymbo, ukuty'pa 'ne roten yja'wan me iworupa'san kynokatan.

‡‡3:18 Judea poko o'wo'matonon me mo'karon Rome ponokon momary 'sangan ta-jato mandon.

l3:9 Markus 4:1, Lukas 5:1-3 **m3:13** Mateus 10:1-4, Lukas 6:12-16

n3:20 Mateus 12:22-32, Lukas 11:14-23, 12:10 **o3:22** Mateus 9:34, 10:25

²⁹ Mo'ko Tamusi a'kary poko yja'wan me orupatoto yja'wanyombo te o'ka'pa roten kynaitan. Amy aitoto roten yja'wan oty te u'ta kynaitan.”^p

³⁰ Moro wara Jesus wyka'po, amy yja'wan akywano ekarityry ke i'waine ty'tu'po.

Jesus omorykon

³¹ Irombo isano wopy'po mo'karon ipiryjan maro. Jesus ko'mapo'po i'waine kurandonaka.^q ³² Amy kari'na apyimy wotandy'mo'po 'wa tu'menje kynakon. Mo'karon wyka'san ro l'wa: “Eneko! Asano, apiryjan, ajenaunan enapa kurando mandon. Ajenery 'se mandon.”

³³ Irombo ejuku'san i'wa: “Noky ko ysano me nan? No'kan ko ymeseku'san me nandon?”

³⁴ Irombo pa'poro mo'karon tu'menamom kari'na wotandy'mo'san 'wa tywo'potyry jako ro, ika'po: “Enetoko! Ysano me, ymeseku'san me mojan mandon!

³⁵ Mo'ko Tamusi nisanory wara aitoto ro ypiry me man, yjenauty me man, ysano me enapa man.”

Mo'ko maina pokono

4 Irombo moro tuna juwembory esi'wo rapa Jesus 'wa emeparykon a'mo'po. Moky imero kari'na wota'nanopy'san ekosa. Iro ke ro amy kurijara ta iwotandy'mo'po, a'si 'ko ira'na tywaito'me. Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san mapo kynatokon.^{rs} ² Irombo Jesus 'wa pyime otykon poko emepa'san onumengato'kon auranano ke.

Ero wara emepa'san i'wa: ³ “Epanamatoko! Amy maina pokono tyto man o'ponje. ⁴ Moro iwo'pomyry jako ro, a'si 'ko amykon inipomyry epy tywo'pa'se man oma esi'wo. Irombo

mo'karon tonoro tywo'se mandon. Irombo tana'se i'waine man. ⁵ A'si 'ko enapa amykon tywo'pa'se man topu pan nono tu'ponaka. Moro po iko'po 'ne 'ne sakau waty man. O'win wutory kynatytanon, ipyimy'ma moro sakau wairy ke. ⁶ Weju wepa'ka'po mero te, asiny 'wa tykoro'ka man. Imi'pa tywairykon ke, tajuta man. ⁷ Amykon enapa tywo'pa'se man takyramon itupu paty ta. Irombo moro takyramon itupu atytary 'wa moro wonatopo tywo man. Epeta'pa tywaije man. ⁸ Amykon enapa tywo'pa'se man iru'pyn nono tu'ponaka. Tatyta man. Potonon me tywaije man. Irombo amykon tapeta tywaije man o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro me, amykon tapeta tywaije man oruwa-kari'na me, amykon tapeta tywaije man ainatone-kari'na me.”

⁹ Irombo ika'po: “Mo'ko typanaken nepanaman.”

¹⁰ A'saka'pa tywe'i'san mero, mo'karon inemeparykon maro mo'karon ekosa aitonon woturupo'san i'wa morokon onumengato'kon auranano poko. ¹¹ Irombo ika'po i'waine: “Amyjaron moro Tamusi nundymary poko tamorepa mandon. Mo'karon amykon terapa 'wa te pa'poro omepano apyiry man onumengato'kon auranano ta. ¹² Kyno'po'ta'ton ro rypo. Otyombo ro anene'pa te kynaita'ton. Kynepanamata'ton ro rypo. Otyombo ro aneta'pa te kynaita'ton. Iwara tamamyrykon anu'ma'pa kynaita'ton. Ija'wanykonyombo ika'pa kynaitan.”^t

¹³ Irombo ika'po i'waine: “O'to tauro'po me moro onumengatopo auranano wairy anukuty'pa mandon? One wara ko iro ke muku'ta'ton o'to tauro'po me pa'poro morokon onumengato'kon auranano wairy?”

^p3:29 Lukas 12:10 ^q3:31 Mateus 12:46-50, Lukas 8:19-21

^r4:1 Mateus 13:1-23, Lukas 8:4-15 ^s4:1 Lukas 5:1-3 ^t4:12 Jesaja 6:9-10 (LXX)

¹⁴“Mo'ko maina pokono Tamusi auranymbo aripa'san.

¹⁵“Amykonymbo kari'na morokon oma ta o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Moro Tamusi auranymbo etaton. Eta'po mero te i'waine, o'win wytory mo'ko Satan kyno'san. Inoro ro moro ituru'san ta o'papy'po Tamusi auranymbo pinanon.

¹⁶“Amykonymbo kari'na rapa morokon topu pan nono tu'po o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Moro Tamusi auranymbo eta'po mero ty'waine, o'win wytory tawa'porykon maro kynapyijaton. ¹⁷Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten Tamusi amyikaton. Moro Tamusi auranymbo upu'po me awosin pangon otykon 'wa toporykon jako, ta'sakarykon 'wa tykota'marykon jako, o'win wytory kynomaton.

¹⁸“Amykonymbo kari'na rapa morokon takyramon itupu paty ta o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Tamusi auranymbo etaton. ¹⁹Irombo te pyime nono tu'ponokon otykon poko kynonumengaton. Pyrata kynemu'maton. Pyime amykon terapa otykon poko enapa ituru'san kynikuminanon. Iwara te moro Tamusi auranymbo epeta'pa kyniromo'san ituru'san ta.

²⁰“Amykonymbo kari'na rapa morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'pa'tonon wonatopo epy wara mandon. Moro Tamusi auranymbo etaton. Kynapyijaton tyturu'san ta. Irombo amykonymbo o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro me kynepetaton, amykonymbo oruwa-kari'na me, amykonymbo ainatone-kari'na me.”

Jesus 'wa kari'na uruto'kon

²¹Irombo ika'po i'waine: “Akororetary 'kare myjan amy tosipi upi'nonaka, apaty upi'nonaka pai. Akororetary anyry'pa 'kare man moro apo'ny tu'ponaka.”^{uv} ²²Unemy'po oty wepa'kary man. Onepyn oty wonepory man.^w ²³Mo'ko typanaken nepanaman.”

²⁴Irombo ika'po i'waine: “Tuwaro aitokon moro anetarykon poko. Moro ana'kurukon oty u'kutopo ke enapa otykon u'kuta'ton o'waine. Itu'ponaka 'ne ka'tu rapa oty yta'ton o'waine.”^x ²⁵Mo'ko totyken 'wa irombo otykon yta'ton. Mo'ko otypyn wyino te otyrykonymbo pinata'ton.”^y

Moro Tamusi nundymary wepuiry

²⁶Irombo ika'po: “Moro Tamusi nundymary amy o'pondoto wara man. Mo'ko o'pondoto moro wonatopo epy pyryrykanon maina ta. ²⁷Iko'mamyry wararo o'ny'se kyny'san. Emamyry wararo kynawonjan rapa. Irombo moro wonatopo epy kynatytanon. Kynipuwanon. One wara 'ne moro oty wo'kapyry anukuty'pa man mo'ko o'pondoto. ²⁸Moro nono aseke wonatopo atytano'pojan. Moro epy na'sen kynatytanon, irombo moro epery je'ny, irombo moro epery 'nero. ²⁹Moro wonatopo epery we'i'po mero, o'win wytory moro i'kototopo aropojan, moro ipo'topo kurita tunda'po ke.”^z

³⁰Irombo ika'po: “Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary kysyta'ton? Otypan onumengatopo auranano ko kysekari'ta'ton ipoko?”^a ³¹Irombo ro ko'warono wonatopo epy'po'membo wara man, maina ta ipomyry jako.

^u4:21 Lukas 8:16-18 ^v4:21 Mateus 5:15, Lukas 11:33

^w4:22 Mateus 10:26, Lukas 12:2 ^x4:24 Mateus 7:2, Lukas 6:38

^y4:25 Mateus 13:12, 25:29, Lukas 19:26 ^z4:29 Joel 3:13

^a4:30 Mateus 13:31-32,34, Lukas 13:18-19

³²Typomy'poto, kynatytanon. Irombo irombo ro poto 'su wonatopo me kynaijan. Potonon me kyniporitanon. I'sanory ta ro mo'karon tonoro tapo'nykon amyjaton."

³³Pyime moropangon onumengato'kon auranano ke moro Tamusi auranymbo ekari'sakon Jesus i'waine, apyiry taro ro i'waine. ³⁴Onumengatopo auranano rato te auranapa kynakon i'waine. A'saka'pa tywe'isan mero te mo'karon tynemeparykon maro, o'to tauro'po me pa'poro morokon onumengato'kon auranano wairy ekari'sakon i'waine.

Orometa

³⁵Koine 'ne ika'po i'waine: "Moro tuna juwembory kysipatosen." ^{b36}Mo'karon kari'na apyimy no'po i'waine. Moro ita iwaitopo kurijara ta ro mo'ko Jesus aro'po i'waine. Amykon enapa kurijara wyto'san imaroine. ³⁷Irombo orometa wopy'po. Parana 'wa terapa tywotaru'kary a'mo'po moro kurijara taka. Moro kurijara kynotu'mu'sakon terapa.

³⁸Jesus moro kurijara ansety ta ta'sapony'ne kynony'sakon. Irombo embaka'po i'waine. Ika'san I'wa: "Na'na emepanen! Kutapyrykon se'me esyka'pa man?"

³⁹Tupaka'po mero, pari'pe moro pepeito e'ma'po i'wa. Ika'po moro parana 'wa: "Oity'nako! Ity'me terapa aiko!" Irombo moro pepeito yity'na'po. Ity'me imero moro parana we'i'po.

⁴⁰Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko tanarike 'ne terapa mandon? Tamusi anamyika'pa noro ka'tu mandon?"

⁴¹Poto me iwe'naranga'san. Ase'wa ika'san: "Noky 'ne ko mo'se nan, se? Moro pepeito, moro parana enapa kore nepanamaje i'wa, ran!"

Gerasa po amy takyren epanopyry

5 Irombo koposenaka itunda'san mo'karon Gerasa wyinonokon 'wa.^c ²Jesus wo'ka'po mero moro kurijara wyino, o'win wutory moro atunendopo wyino amy yja'wan akywanopan wokyry wopy'po epoje. ³Moro atunendopo ta roten iwaitopombo kynakon. Siparari kapy'po ke ro rypo amy paio noro imyry upijakon. ⁴Pyimemboto rypo ainary, ipupuru enapa tymy tywaije i'waine kynakon siparari ke. Morokon tainary myto'konyombo siparari apo'topombo te i'wa kynakon. Morokon typupuru myto'konyombo siparari y'mopo'topombo i'wa kynakon. Amy paio apyiry upijakon, ity'nato'me. ⁵Koko, kurita wararo moro atunendopo ta, morokon wypy ta enapa tyko'tapotyry aropo'topombo i'wa kynakon. Aseke ro topu ke iwo'wotopombo kynakon.

⁶Tyse ro Jesus ene'po mero ty'wa, eka'numy'po i'wa. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. ⁷Mo'ja iko'ta'po: "Oty 'se ko ymaro man, se, Jesus, inorombo ro kawono Tamusi ymuru? Tamusi embata waturupoja o'wa, yja'karykapo'pa awaito'me!" ⁸Moro wara ika'po, Jesus wyka'po ke ty'wa: "Amoro yja'wan akywano, epa'kako mo'ko kari'na wyino."

⁹Irombo Jesus woturupo'po i'wa: "One wara ko ajety nan?" ¹⁰Irombo ika'po I'wa: "Pyimano' yjety me man, pyime na'na wairy ke."

Irombo iwe'pima'po imero Jesus 'wa, moro aitopo wyino tomoky'pa iwaito'me. ¹¹Moro jako 'ne moky pyiruku moro wypy tu'po tywendamery aropo'satokon. ¹²Irombo mo'ko wokyry akyrykon we'pima'san Jesus 'wa. Ika'san: "Na'na emo'ko mo'kan pyiruku 'wa, itakaine na'na nyto'se me."

^b4:35 Mateus 8:23-27, Lukas 8:22-25 ^c5:1 Mateus 8:28-34, Lukas 8:26-39

¹³ Jesus 'wa iru'pa epory'po. Mo'ko wokyry wyino mo'karon yja'wangan akywano wepa'ka'san. Mo'karon pyiruku taka terapa ito'san. Irombo mo'karon pyiruku eka'numy'san moro eme'tary wyino moro tuna juwembory taka. O'win-kari'namboto ainatone-kari'na iwairy taro kynatokon. Pa'poro i'maty'san moro tuna juwembory ta.

¹⁴ Irombo mo'karon pyiruku enenamonymbo eka'numy'san moro wyino. Ekarity'po i'waine moro potu 'su aitopo ta, mo'karon aitopo wyino kurando amandonon 'wa enapa. Irombo otypan oty wo'kapy'po ene mo'karon aurangon etanamonymbo wopy'san.

¹⁵ Jesus 'wa iwopy'san. Moro po ro mo'ko pyime takyrenymbo ene'po i'waine tandy'po, tywewo'myndo, tupu'po ta terapa. Irombo iwety'ka'san imero. ¹⁶ Mo'karon enenamonymbo 'wa erupa'san otypan oty 'wa mo'ko takyrenymbo epory'po poko, mo'karon pyiruku poko enapa.

¹⁷ Irombo Jesus 'wa imero iwe'pima'san, moro tyinonorykon wyino itoto'me. ¹⁸ Moro kurijara taka iwotarukary jako ro, mo'ko takyrenymbo we'pima'po i'wa, ekosa tywaito'me. ¹⁹ I'se'pa te Jesus we'i'po. Ika'po i'wa: "Itango ajauty 'wa, ajomorykon 'wa. Pa'poro ekari'ko me i'waine one wara Tamusi 'wa ajyry'po, one wara akotanory ene'po i'wa."

²⁰ Irombo mo'ko wokyry wyto'po. Dekapolis po pa'poro one wara Jesus 'wa tyry'po ekarityry a'mo'po i'wa. Pa'poro mo'karon auran etanamon wonumenga'san imero.

Jairus emyiry'membo

²¹ Irombo moro kurijara ta Jesus wepato'po rapa koposenaka. Pyime

kari'na wota'nanopy'san rapa ekosa. Awopa me ro iwe'i'po.^d ²² Moro jako ro amy Jairus tatynen Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory wopy'po. Jesus ene'po mero ty'wa, tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. ²³ Iwe'pima'po imero i'wa. Ika'po: "Yjemyiry'membo kyniromo'san terapa. O'ko, ajainary myry'se me itu'ponaka, iwekura'mato'me rapa, iromby'pa iwaito'me." ²⁴ Irombo Jesus wyto'po imaro. Moky kari'na 'wa iwekena'po. Moky imero itu'ponaka kynotunsi'kojatokon.

²⁵ Ira'naine ro amy je'tun pan woryi kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko terapa no'mo roten kynakon.

²⁶ Ta'karykapo tywaije kynakon pyime epino'namon 'wa. Pa'poro totyrykonymbo tyje tywaije i'wa kynakon tapinopyry epety me. Ise'me roten ekura'ma'pa paio tywaije kynakon. Iro'ne me 'ne ka'tu rapa te tywaije kynakon.

²⁷ Mo'ko ro Jesus ekary etary poko tyto kynakon mo'karon kari'na apyimy ra'naka. Irombo Jesus ynga'na'po ta moro iwo'my y'tu'ka'po i'wa. ²⁸ Kyngakon irombo: "Iwo'my y'tu'ka'poto roten y'wa, iru'pa rapa waitake."

²⁹ Irombo o'win wytory moro imynurumbo wo'kepy'po. Tyja'mun ta moro tywekura'ma'po rapa apo'po i'wa.

³⁰ O'win wytory tywyino amy typori'torymbo wepa'kary apo'po Jesus 'wa. Irombo iwotu'ma'po mo'karon kari'na apyimy ra'na. Ika'po: "Noky ko ywo'my y'tu'kai?"

³¹ Mo'karon inemeparykon wyka'san i'wa: "Meneja kore mo'karon kari'na apyimy wotunsi'kory otu'ponaka, ran! Ise'me roten 'Noky ko y'tu'kai?' mykaje!"

^d5:21 Mateus 9:18-26, Lukas 8:40-56

³²Wararo te iwo'poty'po, noky 'wa moro oty kapy'po eneto'me ty'wa. ³³Mo'ko worryi te otypan oty wo'kapy'po uku'sakon tymaro. Tywety'kary ta ko'wu iwopy'po. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. Irombo pa'poro ekarity'po i'wa. ³⁴Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Iso'ne, moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai. Iru'pa i'tango. Ajanykyrymbo wyino iru'pa rapa aiko."

³⁵Jesus auranary jako noro, amykon wopy'san mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty wyino. Ika'san: "Ajemyiry nirombyi terapa. O'tono'me ko mo'ko amepanen poko noro man?"

³⁶Moro aurangon eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory 'wa: "Kytety'kai. Tamusi roten te amyikako."

³⁷Irombo amy paio 'wa tywekenary 'se'pa iwe'i'po. Petrus, mo'karon asepiryjan Johanes, Jakobus maro roten ito'po. ³⁸Irombo mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty 'wa tytundrykon jako, iwose'mere'karykon ene'po i'wa. Mo'ja imero kynotamojatokon. ³⁹Irombo moro auto taka tywo'my'po mero, ika'po: "O'tono'me ko mataikapo'saton, matamojaton? Mo'ko amyija'ko iromby'pa man. Kyno'ny'san te."

⁴⁰Irombo auno'poty'po i'waine. Kurandonaka pa'poro emoky'san mero ty'wa, mo'ko amyija'ko wo'ny'topo taka iwo'my'po mo'ko ijumy, isano, mo'karon tokosanokon tynemeparykon maro roten. ⁴¹Irombo mo'ko amyija'ko apo'i'po i'wa ainary poko. Ika'po i'wa: "Talita, kum!" Moro tauro'po man: "Wodi, ajawongo!"

⁴²O'win wytory mo'ko amyija'ko awomy'po. Typupuru ema'po rapa i'wa. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko

mo'ko amyija'ko kynakon. Poto'me imero iwe'naranga'san. ⁴³Irombo imero Jesus 'wa e'mapoty'san, amy 'wa terapa ekarityry pona i'waine. Irombo mo'ko amyija'ko upapo'po i'wa.

Nasaret po Jesus urumenary

6 Irombo moro wyino ito'po. Moro tywetuwaro'matopombo aitopo Nasaret 'wa ito'po. Mo'karon inemeparykon 'wa iwekena'po.^e ²Moro otare'matopo kurita tunda'po mero, Jesus 'wa emeparykon a'mo'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta. Pyime mo'karon i'wa epanamatonon enuta'san imero. Ika'san: "Oje ko morokon auranano topoje i'wa nan? One wara ko moro wara tywonumengapore tywaije nan? Otypangon pori'tonano ko morokon inepory nan? ³Mo'ko auto amynen kapyn mo'se nan? Mo'ko Maria y'me, mo'ko Jakobus, Joses, Judas, Simon yryi kapyn mo'se nan? Mo'karon enaunan waty ero po kyra'naine nemanjaton?" Jesus imero kynere'kojatokon.

⁴Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Wararo amy Tamusi auran uku'ponen ety kawo man. Moro iwetuwaro'matopombo po roten te 'kuru ety awonga'pa man, mo'karon omorykon ra'na, mo'karon auty tanokon ra'na enapa."^f

⁵Moro po ro amy paio poto 'su oty anikapy'pa iwe'i'po. Amykon je'tun pangon kura'ma'po roten i'wa, tainary yry ke ty'wa itu'ponakaine. ⁶Poto me imero iwonumenga'po moro Tamusi anamyika'pa iwairykon poko.

Jesus 'wa tynemeparykon emokyry

Irombo morokon sengenokon aito'kon wa ito'po. Emeparykon aropoty'po i'wa. ⁷Irombo mo'karon ainapatoro

^e6:1 Mateus 13:53-58, Lukas 4:16-30 ^f6:4 Johanes 4:44

itu'ponaka okonokon ko'ma'san i'wa ty'wa. Irombo oko oko pai emokyrykon a'mo'po i'wa. Pori'tonano yry'po i'wa i'waine, mo'karon yja'wangan akywano momato'me i'waine.^g

⁸Ika'po i'waine: “Amy pairo oty koro kysaroton oma tano me. Erepa'ma i'tandoko, otyje'ny'ma, ipyrata'pa. Moro ajaposenykon roten te arotoko.^h ⁹Tysapatoke i'tandoko. Awo'mykon y'petakangon te kysaroton.” ¹⁰Ika'po i'waine: “Amy auto taka awo'my'sando, moro po ro aitoko, moro aitopo wyino awytorykon 'wa ro. ¹¹Amy oje o'se'paine a'taine, o'waine tywepanamyrykon 'se'pa a'taine, i'tandoko moro aitopo wyino. Awytorykon mero moro apupurukon i'kokatoko, tu'taine oty wairy uku'to'me i'waine.”ⁱ

¹²Irombo mero ito'san. Mo'karon kari'na 'wa ika'san tamamyrykon u'mato'me i'waine. ¹³Pyime yja'wangan akywano moma'san i'waine. Pyime je'tun pangon kura'ma'san i'waine, amy wewe epery katy ke ikyrykyrymarykon ke.^j

Mo'ko kari'na etykanen Johanes rombyry

¹⁴Irombo mo'ko poto 'su jopoto Herodes 'wa Jesus ekary eta'po, wararo ety we'i'po ke takare. Kari'na irombo kyngatokon: “Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes tawonje rapa man iromby'san wyino. Iro ke ro morokon pori'tonano ita kynemaminanon.”^{kl}

¹⁵Amykonymbo wykatopombo te kynakon: “Elia mo'ko man.” Amykonymbo rapa kyngatokon: “Mo'karon penatonon Tamusi auran uku'ponamonymbo wara

enapa, amy Tamusi auran uku'ponen mo'ko man.”

¹⁶Moro eta'po mero te Herodes wyka'po: “Mo'ko ynu'kapo'po Johanes ro mo'ko tawonje rapa man.”

¹⁷Mo'ko Herodes 'wa irombo Johanes tapyipo tywaije kynakon typyitorykon 'wa. Taru'kapo i'wa kynakon yja'wangan kari'na aru'katopo taka, mo'ko typiry Filipus pytymbo Herodias upu'po me. Mo'ko ro tapyije tywaije i'wa kynakon typyty me.^m ¹⁸Johanes wykatopombo irombo kynakon Herodes 'wa: “Apiry pyty maro kapyn awairy man.” ¹⁹Moro poko ro Herodias mo'ko Johanes jenono'sakon. Iwopory 'se kynakon. Moro kapyry upijakon te, ²⁰Johanes nendory ke Herodes 'wa. Herodes 'wa tuku'se kynakon Johanes wairy amy Tamusi wyinono tamamboren kari'na me. Johanes unendopombo i'wa kynakon iwory pona. Auran etary jako ty'wa, one wara moro poko tywonumengary upitopombo i'wa kynakon. Ise'me moro i'wa iwepanamary apokupe kynakon.

²¹Irombo amy kurita Herodias 'wa oma epyry'po. Herodes moro tywomatopombo kurita ewa'makon. Arepa amy ena'pojakon mo'karon tupi'nonokon jopotokon 'wa, mo'karon warinu pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Galilea po potonon me aitonon 'wa enapa. ²²Irombo mo'ko Herodias emyiry wopy'po. Uwa'po ipo'ponakaine. Herodes apokupe imero kynakon. Mo'karon imaro endametonon apokupe enapa kynakon. Irombo mo'ko jopoto Herodes wyka'po mo'ko amyija'ko 'wa: “Anisanory ro oty poko aturupoko y'wa. Sytake o'wa.

^g6:7 Mateus 10:5-15, Lukas 9:1-6 ^h6:8 Lukas 10:4-11

ⁱ6:11 Apojoma'san 13:51 ^j6:13 Jakobus 5:14

^k6:14 Mateus 14:1-12, Lukas 9:7-9

^l6:14 Mateus 16:14, Markus 8:28, Lukas 9:19 ^m6:17 Lukas 3:19,20

²³Tamusi netary me wykaje o'wa: moro y'wa awoturupotopo oty ro sytake o'wa. Moro ynundymary paio ase'ra sa'sakatake amaro, i'se aja'ta."

²⁴Irombo mo'ko amyija'ko wyto'po rapa. Tysano 'wa iwoturupo'po: "Oty poko ko waturupotan?"

Isano wyka'po: "Mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo poko aturupoko i'wa."

²⁵Irombo o'win wytory tarawone ito'po rapa mo'ko jopoto 'wa. Iwoturupo'po: "Erome ro tapo'nyne mo'ko kari'na etykanen Johanes upu'pombo ene'ko y'wa."

²⁶Kata'mato imero mo'ko jopoto we'i'po. Ise'me te 'uwa' yka'pa iwe'i'po moro iwoturupotopo poko, Tamusi netary me, mo'karon endametonon netary me enapa taurana'po ke mo'ko amyija'ko 'wa.

²⁷Irombo o'win wytory mo'ko jopoto 'wa amy warinu pokono emoky'po, Johanes upu'pombo ene'to'me i'wa. Moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta ro Johanes u'ka'po i'wa. ²⁸Irombo amy apo'ny tu'po moro upu'pombo enepy'po i'wa. Mo'ko amyija'ko 'wa yry'po i'wa. Mo'se 'wa tysano 'wa terapa yry'po.

²⁹Irombo moro eta'po mero mo'karon Johanes nemeparykon wyto'san moro ekepy'po aije. Irombo unemy'po i'waine.

Mo'karon ainatone dusun kari'na upary

³⁰Irombo mo'karon Jesus napojoma'san wota'nanopy'san rapa ekosa. Pa'poro o'to tywe'i'san, one wara ty'waine ta'sakarykon emepa'san enapa ekarity'po i'waine.ⁿ

³¹Irombo ika'po i'waine: "O'toko ymaro amy iponomyn aitopo 'wa, a'si 'ko awotare'mato'ko'me." Moky rapa

imero kari'na i'waine kyno'satokon. Typo kyny'satokon rapa. Moro ro moro iwendamerykon upi'pojakon.

³²Irombo moro kurijara ta ito'san amy iponomyn aitopo 'wa, a'saka'pa tywaito'ko'me. ³³Pyime kari'na 'wa te itorykon ene'po. Ojapan itorykon ukuty'po i'waine. Irombo pa'poro morokon aito'kon wyino taka'ne mo'karon kari'na wyto'san uwapoine moro itundato'kon man 'wa.

³⁴Moro kurijara wyino tywo'ka'po mero, moky kari'na wota'nanopy'san ene'po Jesus 'wa. Ikotanorykon ene'po i'wa, ene'nemyngon kapara wara iwairykon ke. Irombo pyime otykon poko emeparykon a'mo'po i'wa.^o

³⁵Koine 'ne terapa iwe'i'po mero, mo'karon inemeparykon wopy'san I'wa. Ika'san: "Ero aitopo ipono'ma man. Koine 'ne terapa man. ³⁶Mo'karon kari'na emo'toko rapa, tareparykon man epeka'to'se me morokon sengenokon aito'kon po."

³⁷Jesus wyka'po te eju'to'ko'me: "Amyjaron te upatoko!"

Irombo ika'san I'wa: "Ainapatoro-kari'na amu'numbo poko perere epeka'se na'na ny'tan, upato'ko'me?"

³⁸Ika'po i'waine: "O'toro perere ko ajekosaine nan? Enetandoko 'nare!"

Irombo ene tyto'san mero, ika'san: "Ainatone perere, oko woto maro."

³⁹Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa tymondymonge mo'karon kari'na andy'mopo'san i'wa moro itupu tu'po.

⁴⁰Ainatone-kari'na pai iwotandy'mo'san, oruwa-kari'na pai enapa.

⁴¹Irombo Jesus 'wa morokon ainatone perere, mo'karon okonokon woto apo'i'po. Kapu 'wa iwo'poty'po. Tamusi ety awonga'po i'wa. Irombo mero morokon perere y'sakapoty'po i'wa.

ⁿ6:30 Mateus 14:13-21, Lukas 9:10-17, Johanes 6:1-14 ^o6:34 Numeri 27:17, 1 Koningen 22:17, 2 Kronieken 18:16, Ezechiël 34:5, Mateus 9:36

Mo'karon tynemeparykon 'wa yry'po i'wa, mo'karon ata'nanopy'san upato'me i'waine. Mo'karon okonokonymbo woto y'sakapoty'po enapa i'wa, pa'poro kari'na 'wa amy apyito'me.

⁴² Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. ⁴³ Irombo ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'iky'san i'waine. Mo'karon woto akosinykonymbo a'nanopy'san enapa i'waine. ⁴⁴ Mo'karon endame'san ainatone dusun kynatokon.

Jesus wytory tuna tu'po

⁴⁵ Irombo o'win wytory Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon wry'ka'san, iwotaru'kato'ko'me kurijara taka, tuwapo itoto'ko'me kopoulosana, Betsaida 'wa. Mo'karon kari'na apyimykon emokyry 'se na'nen kynakon aseke ro.^p ⁴⁶ "Iru'pa i'tandoko!" tyka'po mero mo'karon kari'na 'wa, moro wypy tu'ponaka ito'po, Tamusi 'wa tauranato'me.

⁴⁷ Iko'mamy'po mero, moro kurijara tuna owarira'na terapa kynakon. Jesus te o'win upu'po kynakon mapo. ⁴⁸ Irombo tywotarimarykon poko iwo'mikarykon ene'po i'wa. Pepeito po'ponaka kyny'satokon. Irombo tuna tu'po ito'po epojeine, koko, emamyry jako.

⁴⁹⁻⁵⁰ Moro tuna tu'po itory enery mero te ty'waine, amy akatombo ja'ta ekanopy'po i'waine. Tywe'i'san mero ene'po i'waine. Mo'ja imero iwety'ka'san wotaikapoty'san. O'win wytory te aurana'po i'waine. Ika'po: "Aturu'san apyitoko! Awu te wa! Kytety'katon!"

⁵¹ Irombo iwotaru'ka'po moro ikuri-jarykon taka. Irombo moro pepeito-mbo yity'na'po imero. Poto me imero iwe'naranga'san. ⁵² Morokon perere apy-

imanga'san anenutano'po'paine tywaije kynakon. Tyturu'poja'nare kynatokon.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary rapa

⁵³ Atonenaka tywepato'san mero, moro aitopo Genesaret 'wa itunda'san. Moro po ro iwo'kima'san.^q ⁵⁴ Iwo'ka'san mero moro kurijara wyino, o'win wytory mo'karon moro ponokon 'wa Jesus ukuty'po. ⁵⁵ Irombo pa'poro morokon moro ponokon aitok'on wara ro eka'numboty'san. Oje iwairy eta'po 'wa ro mo'karon je'tun pangon aropoty'san i'waine, iwo'ny'tok'on tu'po ro. ⁵⁶ Jesus tundato'po 'wa ro, itaronokon aitok'on 'wa, potonon aitok'on 'wa, siky'inon aitok'on 'wa pai, wararo morokon otykon ekaramatokon po mo'karon je'tun pangon yto'konymbi i'waine kynakon. Irombo iwe'pimato'konymbi i'wa kynakon, iwo'my sese'wuru roten y'tu'kato'me ty'waine. Irombo pa'poro mo'karon itu'kanamonymbo iru'pa rapa kynaijatokon.

Jesus mo'karon Tamusi karetery uku'namon maro

7 Irombo mo'karon Farise wopy'san, amykon Jerusalem wyino opy'san Tamusi karetery uku'namon maro. Iwota'nanopy'san Jesus ekosa.^r ² Irombo amykon inemeparykon wendamery ene'po i'waine nurija me, asainaty'pa wykaje irombo. ³ Mo'karon Farise irombo, pa'poro mo'karon Simosu wykaje irombo, asainaty'pa endame'pa mandon. Iru'pyn me morokon tainarykon ku'mity'san mero te kynendamejaton, mo'karon uwapoto'san 'wa tamepa'san wara ro. ⁴ Otykon ekaramatopo wyino tywopy'sando,

^p6:45 Mateus 14:22-33, Johanes 6:15-21

^q6:53 Mateus 14:34-36

^r7:1 Mateus 15:1-20

eku'mity'pa na'sen ta'taine, endame'pa mandon. Pyime noro otykon poko moro wara kynaijaton, mo'karon uwapoto'san 'wa tamepa'san wara ro. Tysaperarykon atywojaton, tyraparykon atywojaton, tysipararykon atywojaton, tapo'nykon ku'mi'saton a'kuru uwaporo. ⁵Mo'karon Farise, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa woturupo'san ro i'wa: "O'tono'me ko mo'karon anemeparykon mo'karon uwapoto'san wyka'san wara e'i'pa nandon? Asainaty'pa kore nendamejaton, ran!"

⁶Jesus wyka'po te i'waine: "Iporo ro imero Jesaja 'wa Tamusi auran tuku'po tywaije man, moro opangon tonapira-mon poko ero wara imerory jako ty'wa:⁵ Mojan ero ponokon yjety awongaton tyndarykon ke roten. Ituru'san te tyse man ywyino. ⁷Typo roten moro yjety awongaton. Kari'na wykato'konymbo roten ekari'saton kari'na emepato'kon me.

⁸Mo'ko Tamusi wykato'pombo mematon. Mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo wara te ko'wu majjaton."

⁹Ika'po noro i'waine: "Iru'pyn me pore man moro Tamusi wykato'pombo mematon, mo'karon uwapoto'san wykato'konymbo wara awaito'ko'me. ¹⁰Moses waty tyka nan: 'Ajumy, asano inendoko. Mo'ko tyjumy, tysano ejunen rombyry man.'^t ¹¹Amyjaron te mykaton: 'Amy wykary jako tyjumy 'wa, tysano 'wa pai: 'Pa'poro ajepano'to'kon manombo y'wa, korban moro man' ' - moro tauro'po man: Tamusi 'wa tymy moro man - ¹²ma'kotojaton terapa moro tyjumy, tysano epanopyry i'wa. ¹³Moro wara ro moro Tamusi wykato'pombo

mirupomangaton, moro uwapoto'san wykato'konymbo ekarityry ke o'waine o'makon 'wa. Pyime moropangon otykon mika'saton."

¹⁴Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po mero rapa ty'wa, ika'po i'waine: "Pa'poro epanamatoko y'wa. Uku'toko o'to ywykary. ¹⁵Amy paio indary taka o'mytoto oty kari'na anany'ma'pa man. Morokon indary wyino o'tonon otykon te kari'na any'manon." ¹⁶"

¹⁷Irombo mo'karon kari'na apyimy wyino auto taka iwo'my'po mero, mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa, moro inekarity'po onumengatopo auranano poko. ¹⁸Ika'po i'waine: "Amyjaron ro rypo ka'tu onumenga'pa mandon? Anukuty'pa mandon, moro indaka o'mytoto oty wairy kari'na anany'ma'pa? ¹⁹Moro arepa ituru'po taka ito'pa man. Uwembo taka te kyny'san. Moro wyino ro kurandonaka rapa kyno'san." Iwara te Jesus 'wa pa'poro tanapymy oty wairy ekarity'po iru'pa.

²⁰Irombo ika'po: "Morokon indary wyino o'tonon otykon te kari'na any'manon. ²¹Mo'karon kari'na turu'san wyino irombo morokon yja'wangan onumengano kyno'san kurandonaka. Tyturu'san ta kynonumengaton wararo woryijan maro, wokyryjan maro tywairykon poko, mona poko, kari'na wory poko, ²²taporitonone aino any'mary poko, tykumingon poko, yja'wan me aino poko, amu'mano poko, yja'wangan omenano poko, tamynykon poko, ojuno poko, ta'sakarykon ko'po tywairykon poko, to'merepyrykon kapyry poko. ²³Pa'poro erokon

"7:16 Amykonymbo 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Mo'ko typanaken nepanaman."

9:6 Jesaja 29:13 (LXX)

7:10 Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16, Exodus 21:17, Levitikus 20:9

yja'wangan otykon koro'na wyino kurandonaka kyno'san. Morokon ro kari'na any'manon."

Mo'ko Syro-Fenisia pono worryi

²⁴Irombo Jesus awomy'po. Moro wyino Tyrus wyinonaka terapa ito'po. Moro po ro amy auto taka iwo'my'po. Amy 'wa moro po tywairy ukutyry 'se'pa kynakon. Tywotunemyry upi'po te i'wa.^u ²⁵Irombo te o'win wytory amy worryi 'wa ekary eta'po. Emyiry'membo amy yja'wan akywano pe kynakon. Jesus 'wa tywopy'po mero, tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. ²⁶Amy Griek worryiry mo'ko kynakon, amy Syro-Fenisia po oma'po. Irombo Jesus 'wa iwe'pima'po mo'ko yja'wan akywano momato'me i'wa mo'ko tamyiry wyino. ²⁷Irombo ika'po i'wa: "Mo'karon pitanikon aimeporykon na'sen man. Yja'wan me man mo'karon pitanikon ereparymbo pinary, mo'karon pero upato'me ike."

²⁸Mo'ko worryi wyka'po te I'wa: "Jopoto, mo'karon pero paio moro endametopo upi'no mo'karon pitanikon erepary putuku'san ena'saton."

²⁹Irombo ika'po mo'ko worryi 'wa: "Moro wara ajaurana'po ke, itango ajauty 'wa. Mo'ko yja'wan akywano ajemyiry wyino nepa'kai terapa."

³⁰Irombo tauty 'wa tytunda'po mero, mo'ko amyija'ko epory'po i'wa tapapo tywo'ny'topo tu'po. Mo'ko yja'wan akywano tyto kynakon iwinyo.

Amy ipanapyn, erupopyn kura'mary

³¹Irombo moro Tyrus wyino tytory jako rapa, moro Sidon yinonory tu'po, irombo moro Dekapolis yinonory tu'po ito'po moro Galilea tano tuna juwembory 'wa. ³²Irombo amy ipanapyn enepy'po i'waine I'wa.

Erupo'pa enapa kynakon mo'ko ipanapyn. Irombo iwe'pima'san I'wa tainary yto'me I'wa itu'ponaka.

³³Irombo Jesus 'wa mo'karon kari'na apyimy wyino aro'po, typo terapa imaro tywaito'me. Irombo morokon ipanary taka morokon tainary siky'iry yry'po i'wa. Irombo eta'ta'po. Morombo mero moro inuru y'tu'ka'po i'wa. ³⁴Irombo kapu 'wa iwo'poty'po. Poto me imero iworekama'po. Irombo ika'po i'wa: "Efata!". "Otapurumakako!" tauro'po man moro. ³⁵Irombo morokon ipanary wotapurumaka'san o'win wytory. Iru'pa rapa moro inuru we'i'po. Iru'pa rapa aurana'po.

³⁶Irombo Jesus wyka'po i'waine, amy paio 'wa anekarity'pa iwaito'ko'me. Moro Jesus auran te kynypoijatokon 'ne ka'tu rapa. Moro ko'po 'ne katu rapa imero kynekari'satokon. ³⁷Iwe'naranga'san imero. Ika'san: "Pa'poro oty iru'pa tyje i'wa man. Ipana'non panatano'pojan ro rypo rapa. Erupo'non erupotano'pojan rapa."

Okupa'en dusun ata'nanopy'san upary

8 Amy jako rapa, pyime rapa kari'na tywota'nano'se kynatokon. Erepa'ma iwairykon ke, Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon ko'ma'san. Irombo ika'po i'waine:^v ²"Mo'karon pyimano kari'na kotanory seneja. Oruwa kurita terapa yjekosa mandon erepa'mambo. ³Uwembotary'pa emoky'sando rapa y'wa autykon 'wa, oma ta kynirupomanda'ton. Amykonymbo tysembo tywo'se mandon."

⁴Irombo mo'karon inemeparykon 'wa ejuku'po: "Oje ko arepa kysepota'ton ero iponomyn po mojan pyimano kari'na waimeto'me?"

⁵Irombo Jesus woturupo'po i'waine: "O'toro perere ko ajekosaine nan?"

Ika'san: "Oko-to'ima."

⁶Irombo mo'karon pyimano kari'na 'wa ika'po, nono tu'po iwotandy'moto'ko'me. Irombo morokon oko-to'ima perere anummy'po i'wa. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa. Morombo mero i'sakapoty'po i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'po i'wa, mo'karon ata'nanopy'san upato'me i'waine. Irombo mo'karon inemeparykon 'wa upa'san. ⁷Amykon enapa woto'makon ekosaine kynatokon. Irombo Tamusi ety awonga'po mero ty'wa ipoko, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa, mo'karon woto ke enapa mo'karon kari'na upato'me.

⁸Irombo iwendame'san. Iwaime'san. Irombo oko-to'ima kurukuru moro arepa akosinyumbo amo'iky'po i'waine.

⁹Okupa'en dusun me iwairy taro mo'karon kari'na kynatokon. Irombo emoky'san rapa i'wa.

¹⁰Morombo wyino o'win wytory iwotaru'ka'po moro kurijara taka mo'karon tynemeparykon maro. Irombo ito'po Dalmanuta pato.

Amy kapu nenepory oty enery 'se aino

¹¹Irombo mo'karon Farise wopy'san Jesus weto. Irombo imaro taurangon ejukuru a'mo'po i'waine. U'kuto'me iwoturupo'san i'wa, amy kapu wyinono oty enepoto'me i'wa.^{wx} ¹²Irombo potome imero Jesus worekama'po. Ika'po: "O'tono'me ko mo'karon eromenokon amy kapu wyinono oty enery 'se 'ne ka'tu nandon? Ita'ro pore, mo'karon eromenokon amy kapu wyinono otyombo ro anene'pa pairo kynaita'ton!"^{y13} Irombo ino'san i'wa. Iwotaru'ka'po

rapa moro kurijara taka. Irombo iwepato'po koposenaka.

Oty anukuty'pa mo'karon inemeparykon wairy

¹⁴Irombo te mo'karon Jesus nemeparykon tytuwarenge'se kynatokon perere arory poko tymaroine. O'win roten perere amy ekosaine kynakon moro kurijara ta.^z

¹⁵Irombo Jesus 'wa e'ma'san. Ika'po: "Tuwaro koro aitoko mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona, mo'ko Herodes 'wa perere uwapurotopo pona enapa."^a

¹⁶Irombo ase'wa iworupa'san moro iperere'pa tywairykon poko.

¹⁷Moro ukuty'po mero, Jesus wyka'po i'waine: "O'tono'me ko moro iperere'pa awairykon poko morupaton? Oty anukuty'pa noro ka'tu mandon? Anene'pa ka'tu maiton? Tyturu'poja'nare ka'tu mandon? ¹⁸Tanuke awairykon se'me oty anene'pa mandon? Typanake awairykon se'me oty aneta'pa mandon?^b ¹⁹Muta'katon terapa ka'tu morokon ainatonenombo perere y'sakapoty'pombo y'wa mo'karon ainatone dusun kari'na 'wa. O'toro kurukuru ko moro akosinyumbo mamoi'sen?"

Irombo ika'san I'wa: "Ainapatoro itu'ponaka oko."

²⁰"Morokon oko-to'imanombo perere y'sakapoty'pomboto y'wa mo'karon okupa'en dusun kari'na 'wa, o'toro kurukuru ko moro akosinyumbo mamoi'sen?"

Irombo ika'san i'wa: "Oko-to'ima."

²¹Irombo ika'po i'waine: "Ise'me roten oty anukuty'pa noro mandon?"

^w8:11 Mateus 16:1-4 ^x8:11 Mateus 12:38, Lukas 11:16

^y8:12 Mateus 12:39, Lukas 11:29 ^z8:14 Mateus 16:5-12 ^a8:15 Lukas 12:1

^b8:18 Jeremia 5:21, Ezechiël 12:2, Markus 4:12

Amy enupyn kura'mary Betsaida po

²² Irombo Betsaida 'wa itunda'san. Moro po ro amy enupyn enepyo i'waine i'wa. Iwe'pima'san i'wa mo'ko enupyn y'tu'kato'me i'wa. ²³ Irombo Jesus 'wa mo'ko enupyn apo'i'po ainary poko. Kurandonaka aro'po i'wa moro aitopo wyino. Irombo mo'ko wokryu enuru taka eta'ta'po. Tainary yry'po i'wa itu'ponaka. "Oty menejan?" iwoturupo'po i'wa.

²⁴ Mo'ko enupyn enuta'po. Irombo ika'po: "Kari'na ro rypo seneja. Wewe wytopotyrykon wara te senejaton."

²⁵ O'wimboto ro'kon tainary yry'po i'wa moro enuru tu'ponaka. Irombo enu'kyi'ma imero iwo'poty'po. Iwekura'ma'po. Pa'poro rapa oty ene'po i'wa iru'pyn me. ²⁶ Irombo auty 'wa emoky'po Jesus 'wa. Ika'po: "Moro aitopo taka te kyton rapa."

**Petrus 'wa noky me
Jesus wairy ekarityry**

²⁷ Irombo te Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon maro morokon Sesarea Filipi patonokon siky'inon aito'kon 'wa. Oma ta mo'karon tynemeparykon 'wa iwoturupo'po: "Noky me ko yjekari'saton mo'karon kari'na?" ^c

²⁸ Irombo ejuku'po i'waine: "Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes me. Amykonymbo te ajekari'saton Elia me. Amykonymbo rapa ajekari'saton amy uwaponombo Tamusi auran uku'ponenymbo me." ^d

²⁹ Irombo iwoturupo'po i'waine: "Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?" ^e

Petrus 'wa ejuku'po. Ika'po i'wa: "Mo'ko Mesias amoro mana."

³⁰ Irombo Jesus 'wa e'ma'san amy erupary pona i'waine typoko.

³¹ Irombo mero emeparykon a'mo'po i'wa. Ika'po: "Mo'ko kari'na ymuru wota'karykary imero man. Mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi karetery uku'namon 'wa emary man. Iwory man i'waine. Irombo oruwa kurita pa'po me awomyry rapa man."

³² Enari'ma imero moro wara ika'po. Irombo Petrus 'wa typo terapa aro'po. Irombo e'mary a'mo'po i'wa.

³³ Jesus wotu'ma'po te. Mo'karon tynemeparykon 'wa iwo'poty'po. Irombo apo'tun pe imero Petrus e'ma'po i'wa. Ika'po: "Omimako ywyinombo, Satan! Tamusi 'wa kapyn awonumengary man, kari'na 'wa te!"

³⁴ Irombo mo'karon kari'na apyimy ko'ma'po i'wa ty'wa, mo'karon tynemeparykon maro. Ika'po i'waine: "Ywena'po ta tywopyry 'se amy a'ta, aseke typoko ituwarengepyry man. Ywara enapa moro tywakapuru anummyry i'wa man. Irombo mero iwopyry man ywena'po ta." ^f ³⁵ Mo'ko tamamyry aijomary 'san moro tamamyrymbo uta'katan. Mo'ko yjupu'po me, moro iru'pyn oka upu'po me enapa tamamyry uta'kanenymbo te moro tamamyry epotan. ^g ³⁶ Otypan iru'pyn oty epotan ko amy kari'na, pa'poro ero nono tu'pono oty apo'i'poto ty'wa, irombo aseke moro tamamyrymbo uta'ka'poto ty'wa? ³⁷ Otypan oty ytan pai ko moro tamamyry y'petakan me? ³⁸ Ypoko, yjauranymbo poko enapa amy wepy'i'to'poto mojan taporitonokon nonamon ra'na, mojan tyja'wangamon ra'na, mo'ko kari'na

^c8:27 Mateus 16:13-28, Lukas 9:18-27 ^d8:28 Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8

^e8:29 Johanes 6:68-69 ^f8:34 Mateus 10:38, Lukas 14:27

^g8:35 Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johanes 12:25

ymuru kynepy'i'totan enapa ipoko, tyjummy kuranory ta tywopyry jako mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon maro."

**One wara Jesus wairy
moro wypy tu'po**

9 Irombo ika'po i'waine: "Ita'ro pore, amykonymbro ero po o'po'tonon iromby'pa kynaita'ton moro pori'tonano maro moro Tamusi nundymary wopyry enery uwaporo ty'waine."

²O'win-to'ima kurita pa'po me Jesus 'wa Petrus, Jakobus, Johanes aro'san tymaro amy kawono wypy tu'ponaka. Moro po a'saka'pa kynatokon. Irombo inenerykon mero iwonorima'po.^{hi} ³Tamu'ne imero moro iwo'my we'i'po, typutyre imero. Amy paio wo'mynano sa'wonen moro wara wo'mynano amuhory upijan. ⁴Irombo Elia wosene'po i'waine Moses maro. Jesus maro kynorupatokon.

⁵Irombo Petrus wyka'po Jesus 'wa: "Na'na emepanen, ka'ety ero po na'na man. Oro na'na oruwa pataja'makon amyn, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa o'win enapa." ⁶O'to tykary anukuty'pa kynakon, potome tywety'ka'san ke.

⁷Irombo amy kapurutu wopy'po eponakaine. Moro kapurutu wyino ro amy auranano wota'po: "Mo'se, nipyne ymuru mo'se man. Epanamatoko i'wa." ^{j8}Irombo moro tywotu'ma'sando typo roten Jesus roten tera'a ene'po i'waine tokosaine.

⁹Tywo'ny'torykon jako rapa moro wypy wyino, ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa, amy paio kari'na 'wa moro tynene'san oty anekarity'pa iwaito'ko'me, mo'ko kari'na ymuru

awomyry uwaporo rapa iromby'san wyino. ¹⁰Moro auranymbo kura'ma'po i'waine tyturu'san ta. Ase'wa roten te o'to tauro'po me moro iromby'san wyino rapa awono wairy poko kynorupatokon.

¹¹Irombo iwoturupo'san i'wa: "O'tono'me ko mo'karon Tamusi kareтары uku'namon nykaton: 'Elia na'nen kynotan.'" ^k

¹²Irombo ika'po i'waine: "Elia na'nen ro kynotan, pa'poro otykon yje rapa iru'pa. O'tono'me ko iro ke tymero nan mo'ko kari'na ymuru wota'karykary man, moro uwam'pono me yry man enapa? ¹³Wykaje te o'waine: Elia tywo'se terapa man. Irombo tynisanorykon tyka'se i'waine man imaro, ipoko imero'po wara ro."

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

¹⁴Irombo mo'karon tynemeparykon a'sakarykon 'wa rapa tywopyrykon jako, moky imero kari'na 'wa u'memy'san ene'po i'waine. Amykon Tamusi kareтары uku'namon taurangon eju'satokon imaroine.¹ ¹⁵Irombo Jesus ene'po mero, pa'poro mo'karon kari'na apyimy enuta'po imero. Irombo o'win wytory iwopy'san i'wa, "Mondo ro rypo man?" tykato'ko'me i'wa. ¹⁶Irombo Jesus woturupo'po tynemeparykon 'wa: "Oty poko ko imaroine ajaurangon meju'saton?"

¹⁷Irombo o'win amy ira'nanokon 'wa ejuku'po: "Amepanen, ymuru senepyi o'wa. Amy yja'wan akywano aurana'pa kynenanon. ¹⁸Apyiry wararo ty'wa, kynuwa'mojan. Indary kyna'kosatanon. Tyjery kyjan. Irombo kynija'natanon. Mo'karon anemeparykon 'wa rypo waturupoi, mo'ko akyrymbo

^{h9:2} Mateus 17:1-13, Lukas 9:28-36 ^{i9:2} 2 Petrus 1:17-18

^{j9:7} Mateus 3:17, Markus 1:11, Lukas 3:22

^{k9:11} Maleachi 4:5, Mateus 11:14 ^{l9:14} Mateus 17:14-21, Lukas 9:37-43

momato'me i'waine iwyino. Imomary upiton te.”

¹⁹ Irombo Jesus 'wa ejuku'san: “Na, oty anamyika'non pore kari'na, ran! O'toro kurita noro ko ajekosaine waitan? O'toro kurita noro ko ero wara awairykon sapyitan? Mo'ko myre'ko'ko ene'toko y'wa.”

²⁰ Irombo mo'ko myre'ko'ko enepyo'po i'waine I'wa. Mo'ko akyry 'wa Jesus ene'po mero, o'win wytory imero mo'ko myry'ko'ko apyipo'po i'wa wa'jo'pan 'wa. Sakau taka mo'ko myre'ko'ko woma'po. Ta'kosare imero kynoturingapo'sakon.

²¹ Irombo Jesus woturupo'po ijumy 'wa: “Akore'pe terapa ero oty pe nan?”

²² Irombo mo'ko ijumy wyka'po: “Pitani me iwe'i'po poro. Pyimemboto terapa wa'to taka kyneman rypo, tuna taka enapa, iromo'kato'me. Amy oty kapyry taro te aja'ta, na'na epano'ko. Na'na kotanory eneko.”

²³ Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Ikapyry taro aja'ta' mykanon? Mo'ko Tamusi amyikanen 'wa pa'poro oty tywo'kapyry taro man.”

²⁴ O'win wytory mo'ja imero mo'ko myre'ko'ko jumy wyka'po: “Tamusi ro rypo samyikaje. Kapano'ko, ru'me ro rypo a'si 'ko yja'ta!”

²⁵ Irombo mo'karon kari'na apyimy wopyry ene'po mero ty'wa, pari'pe imero Jesus 'wa mo'ko myre'ko'ko tu'ponombo yja'wan akywano moma'po: “Amoro aurana'pa, ipana'pa kari'na ynen akywano, wykaje o'wa: epa'kako mo'se myre'ko'ko wyino. Itaka noro kytopyi.”

²⁶ Irombo mo'ko myre'ko'ko apyipo'po mero ty'wa wa'jo'pan 'wa, tyko'ke iwepa'ka'po iwyino. Akepy wara imero mo'ko myre'ko'ko we'i'po. Pyime mo'karon kari'na wyka'san: “Nirombyi terapa.”

²⁷ Jesus 'wa te ainary poko apo'i'po. Awonga'po i'wa. Irombo mo'ko myre'ko'ko awomy'po.

²⁸ Irombo auto taka Jesus wo'my'po mero, tyo terapa mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa: “O'tono'me ko imomary upi na'na?”

²⁹ Irombo ika'po i'waine: “Mo'kopian akywano momary mupija Tamusi 'wa aurana'pa aja'ta.”

Jesus 'wa ijokonory mero tyrombyry man ekarityry

³⁰ Irombo moro wyino mo'ja ro ito'san moro Galilea yinonory tu'po. Amy kari'na 'wa pairo uku'pory 'se'pa Jesus kynakon,^m ³¹ mo'karon tynemeparykon emepary ke ty'wa. Ika'po i'waine: “Mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon kari'na ainaka. Mo'karon ro kyniwota'ton. Oruwa kurita tywo'po wyino te kynawondan rapa.”

³² O'to tauro'po me te moro auranano wairy anukuty'pa kynatokon. I'wa tywoturuporykon poko enapa tanarike kynatokon.

³³ Irombo Kafaraum 'wa itunda'san. Auto 'wa tytunda'po mero iwoturupo'po i'waine: “Oty poko 'ne ko morupaton moro oma ta?”ⁿ

³⁴ Anejuku'pa te iwe'i'san, oma ta ase'wa tyworupa'san ke, nokypan wairy poko poto me 'ne tyra'naine.^o

³⁵ Irombo Jesus wotandy'mo'po. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san i'wa. Ika'po i'waine: “Ta'sakary ko'po poto me tywairy 'se amy a'ta, wena'po ta imero iwairy man, pa'poro ta'sakarykon pyitory me.”^p

³⁶ Irombo amy pitani yry'po i'wa owarira'naka. Irombo ewa'mary mero ty'wa, anumy'po i'wa tapoponaka. Ika'po

^m9:30 Mateus 17:22-23, Lukas 9:43-45

ⁿ9:33 Mateus 18:1-5, Lukas 9:46-48

^o9:34 Lukas 22:24

^p9:35 Mateus 20:26-27, 23:11, Markus 10:43-44, Lukas 22:26

i'waine: ³⁷“Mo'ko yjety ta mo'sepan pitani ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen te yjewa'ma'pa man. Mo'ko yjemo'nenymbo ewa'manon te.” ^q

Oty 'wa mo'ko ta'sakary emaponen epory

³⁸Irombo Johanes wyka'po I'wa: “Na'na emepanen, na'na amy kari'na 'wa ajety ta yja'wangan no'kan momary enei. Irombo a'kotory poko rypo na'na ne'kui, kywena'san ta ito'pa iwairy ke.” ^r

³⁹Jesus wyka'po te: “Kysa'kototon. Mo'ko yjety ta amy pori'tonano eneponen ko'i 'ne yja'wan me tauranary upitan ypoko. ⁴⁰Mo'ko kyjenonopy'paine aitoto irombo kywyinonokon me man.^s ⁴¹Ita'ro pore, mo'ko saperamembo ta roten tuna ke ajupanamon mo'ko Mesias wyinonokon me awairykon ke, tapety anapo'i'pa e'i'pa kynaitan.^t

⁴²Mo'ko yja'wan taka o'win mo'sepan yjamyikanen pitani emaponenymbo emary iru'pa 'ne ka'tu rapa man parana taka, taneka'to amy poto 'su oty ami'topo topu ke.^u

⁴³Yja'wan taka moro ajainary 'wa ajemapory jako, i'kotoko. O'win roten ajainary maro awytory moro i'matypyn roten amano taka iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo ajainary maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo taka awytory ko'po, moro e'wuty'pyn roten wa'to taka awytory ko'po.^v ⁴⁴§§

⁴⁵Yja'wan taka moro apupuru 'wa ajemapory jako, i'kotoko. Syky'ta me

moro i'matypyn roten amano taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man moro okororo apupuru maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo taka ajemary ko'po. ⁴⁶*

⁴⁷Yja'wan taka moro ajenuru 'wa ajemapory jako, ikako. O'win ajenuru maro moro Tamusi nundymary taka awytory iru'pa 'ne ka'tu rapa man okororo ajenuru maro moro i'matypyn roten ata'karykatopo taka ajemary ko'po.^w

⁴⁸Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wuty'pa roten man.^x

⁴⁹Pa'poro kari'na wajo'tory man wa'to ke. ⁵⁰Wajo, iru'pyn oty moro man. Moro iposinyombo wyto'ma'poto te, oty ke noro ko miposinota'ton? Iro ke ro wajo pe awairykon man. Ase'wa enapa sara'me ajemandoko.” ^y

Ainondano

10 Irombo Jesus awomy'po moro wyino. Moro Judea yinonory 'wa terapa ito'po, moro Jordan koposeno nono tupo. Mo'karon kari'na apyimy wota'nanopy'san rapa i'wa. Tamerymbo mero emepa'san rapa i'wa.^z

²Irombo amykon Farise wopy'san I'wa. Ero wara iwoturupo'san i'wa, u'kuto'me: “Iru'pa nan amy wokyry 'wa tpyty nondary?”

³Irombo Jesus 'wa ejuku'san. Ika'po: “O'to ko Moses tyka nan o'waine moro poko?”

§§9:44 Amykon 'wa ero po tymero man: “Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wuty'pa roten man.”

*9:46 Amykon 'wa ero po tymero man: “Moro po ro mo'karon ononamon oruko i'maty'pa roten mandon. Moro po ro moro wa'to e'wuty'pa roten man.”

q9:37 Mateus 10:40, Lukas 10:16, Johanes 13:20 r9:38 Lukas 9:49-50

s9:40 Mateus 12:30, Lukas 11:23 t9:41 Mateus 10:42

u9:42 Mateus 18:6-9, Lukas 17:1-2 v9:43 Mateus 5:30 w9:47 Mateus 5:29

x9:48 Jesaja 66:24 y9:50 Mateus 5:13, Lukas 14:34-35

z10:1 Mateus 19:1-12, Lukas 16:18

⁴Irombo ika'san: “Moses ino 'wa kyni-nondapojan, amy ainondatopo kareta mero'poto mo'ko wokryry 'wa.”^a

⁵Jesus wyka'po te i'waine: “Tyturu'poja'nare awairykon ke moro wara tymero i'wa man. ⁶Koromo ero nono kapyry jako te,^b

“Tamusi 'wa wokryry me, worryi me kari'na tyka'se man. ⁷Iro ke ro amy wokryry tyjummy, tysano notan. Typyty maro kynotapyitan.^c ⁸Irombo mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton.”

“Iwara te oko noro e'i'pa mandon. O'win te mandon. ⁹Iro ke ro mo'karon Tamusi napyipo'san nondapory kapyn man kari'na 'wa.”

¹⁰Irombo auto 'wa tytunda'san mero rapa, mo'karon inemeparykon woturupo'san rapa i'wa moro ikatopombo poko. ¹¹Irombo ika'po i'waine: “Amy typyty nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono typyty maro tywairyombo any'manon.^d ¹²Amy tyino nondanenymbo 'wa amy terapa apyiry jako, mo'ko koromono tyino maro tywairyombo any'manon.”

Jesus 'wa mo'karon pitanikon kuranondory

¹³Irombo pitanikon enepy'san i'waine I'wa, apyito'ko'me I'wa. Mo'karon in-emeparykon 'wa te mo'karon ene'namon e'ma'san.^e ¹⁴Moro ene'po mero, Jesus wore'ko'po. Ika'po i'waine: “Oro tyre mo'karon pitanikon no'sen y'wa. Kysa'kototon. Mo'kopangon 'wano me ro

moro Tamusi nundymary man. ¹⁵Ita'ro pore, amy pitani'membo wara moro Tamusi nundymary anewa'ma'pa amy kari'na a'ta, itaka o'my'pa pairo kynaitan.”^f

¹⁶Irombo mo'karon pitanikon anумы'san i'wa tapoponaka. Tainary yry'po i'wa itu'ponakaine. Ikuranondo'san i'wa.

Mo'ko totyken wokryry

¹⁷Irombo oma ta Jesus wutoryi jako rapa, taka'ne imero amy wokryry wopy'po i'wa. Irombo ipo'ponaka tokuna'po iwoma'po. Iwoturupo'po: “Iru'pyn amepanen, o'to ko ywairy nan, moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?”^g

¹⁸Irombo Jesus wyka'po i'wa: “O'tono'me ko iru'pyn me kajatojan? Amy kari'na pairo iru'pa e'i'pa man. Tamusi roten iru'pa man. ¹⁹Erokon Tamusi wykato'konymbo muku'sa terapa: Woto kyte'i. Taporitonone aino kysany'mai. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapoi. Aja'sakary kysimonatoi. Ajummy, asano inendoko.”^h

²⁰Irombo mo'ko wokryry wyka'po I'wa: “Ameapanen, pa'poro morokon wara ro waija, pitani me yja'tanombo poro.”

²¹Irombo Jesus wo'poty'po i'wa. Ipyna'po i'wa. Irombo ika'po i'wa: “O'win amy oty ro'kon mamono'sa. Pa'poro ajotyrykonymbo ekaramatango. Moro epetyombo yko mo'karon oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapu ta. Irombo o'ko 'ne ywena'po ta.”

^a10:4 Deuteronomium 24:1-4, Mateus 5:31 ^b10:6 Genesis 1:27, 5:2

^c10:7 Genesis 2:24 ^d10:11 Mateus 5:32, 1 Korinte 7:10-11

^e10:13 Mateus 19:13-15, Lukas 18:15-17 ^f10:15 Mateus 18:3

^g10:17 Mateus 19:16-30, Lukas 18:18-30

^h10:19 Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20, Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16

²² Moro eta'po mero mo'ko wokyrý embatary we'petakama'po. Kata'mato terapa ito'po, pyime imero totyry wairy ke.

²³ Irombo Jesus wo'poty'po wararo mo'karon tynemeparykon 'wa. Irombo ika'po i'waine: "Tupi me pore man mo'karon totykamon wytory moro Tamusi nundymary taka."

²⁴ Moro auran 'wa imero mo'karon inemeparykon enumengapo'san. Jesus wyka'po te i'waine rapa: "Y'makon, tupi me pore man moro Tamusi nundymary taka ytono. ²⁵ Amy totyken kari'na wo'myry moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kameri wo'myry ko'po amy akusa enuru taka."

²⁶ Poto me 'ne ka'tu rapa iwonomenga'san. Ika'san ase'wa: "Noky ko iro ke uta'no wyino tunemyry taro nan?"

²⁷ Jesus wo'poty'po i'waine. Irombo ika'po: "Moro kari'na eko'sa tywokapyry upijan. Tamusi eko'sa te kynoka'san. Tamusi eko'sa irombo pa'poro oty tywokapyry taro man."

Oty epyry o'wa, Jesus wena'po ta awytyry jako

²⁸ Irombo Petrus wyka'po I'wa: "Eneko, na'na pa'poro totyrykonymbo ynoi, awena'po ta tytoto'me."

²⁹ Irombo Jesus wyka'po: "Ita'ro pore, mo'ko jyupu'po me, moro iru'pyn oka upu'po me enapa tauty, typiryjan pai, tanaunan pai, tysano pai, tyjumy pai, ty'makon pai, tymainarykonymbo pai nojan ³⁰ inoro ero nono tu'po ainatone-kari'namboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan, tywory sanory ta kari'na 'wa tywekenapotyry se'me. Irombo moro aireno nono tu'po moro i'matypyn roten amano apyitan. ³¹ Pyime uwaponokonymbo te

wena'po tanokon me kynaita'ton. Pyime wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaitaton." ⁱ

Oty 'wa Jesus epyry man Jerusalem po

³² Irombo oma ta Jerusalem 'wa kynonu'satokon. Jesus uwapoine kyny'sakon. Mo'karon inemeparykon imero poto me kynonumengatokon. Mo'karon iwekenanamon kari'na ko'wu tanarike kynatokon. Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon ko'ma'san rapa i'wa typo. Erupa'san i'wa, otypan oty 'wa topory man poko.^j ³³ "Enetokoi!" ika'po. "Jerusalem 'wa kytonu'saton. Moro po ro mo'ko kari'na ymuru yta'ton mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ainaka, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon ainaka enapa. Mo'karon ro a'wembono auranano yta'ton iwoto'me. Irombo mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynyta'ton. ³⁴ Irombo ipoko kynosaijambata'ton. Itu'ponaka kyneta'tapo'ta'ton. Kynipoky'mata'ton. Irombo kyniwota'ton. Oruwa kurita pa'po me te kynawondan rapa."

Noky wairy poto me 'ne

³⁵ Irombo mo'karon Sebedeus y'makon Johanes, Jakobus wopy'san I'wa. Ika'san: "Ameapanen, amy oty poko na'na woturupo'poto, na'na rypo takataka ikapyry 'se o'wa man." ^k

³⁶ Irombo ika'po i'waine: "Oty kapyry 'se ko mandon y'wa ajekatakaine?"

³⁷ Irombo ika'san I'wa: "Na'na 'wa oma yko, na'na wotandy'moto'me ajaporito, kurano me awe'i'poto: o'win amy ajapo'tun wyino, o'win amy ajapojery wyino."

ⁱ10:31 Mateus 20:16, Lukas 13:30 ^j10:32 Mateus 20:17-19, Lukas 18:31-34

^k10:35 Mateus 20:20-28

³⁸Jesus wyka'po te i'waine: “O'to awykarykon anukuty'pa mandon. Moro je'tun pan ysaperary tano enyry taro 'kare mandon. Moro ywota'karykary wara 'kare awota'karykarykon taro mandon.”¹

³⁹Irombo ika'san I'wa: “A'a, moro wara tywairy taro na'na man.”

Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Moro ysaperary tano menyta'ton enapa. Moro ywota'karykary wara enapa mata'karykata'ton. ⁴⁰Yjapo'tun wyino te, yjapojery wyino pai, ajandy'moporykon supija. Morokon aito'kon taporemyndo terapa man.”

⁴¹Irombo mo'karon amykon terapa ainapatoro inemeparykon 'wa eta'po. Iwore'ko'san imero Jakobus poko, Johanes poko enapa. ⁴²Irombo Jesus 'wa iko'ma'san ty'wa. Ika'po i'waine: “Muku'saton waty mo'karon 'jopoto' ikato'kon 'wa mo'karon ta'sakarykon jopotomary, mo'karon tykakamon waijopotomary ira'naine?^m ⁴³Moro wara kapyn iwairy man ara'naine. Poto me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, ta'sakary tomosiry me iwairy man.ⁿ ⁴⁴Uwapono me tywairy 'se amy a'ta ara'naine, mo'ko wairy man pa'poro ta'sakarykon pyitory me. ⁴⁵Mo'ko kari'na ymuru enapa tytomosike aije opy'pa tywaije man. Kari'na tomosiry me te tywo'se man, romo'se pyimano kari'na y'petakan me.”

Bartimeo

⁴⁶Irombo Jesus tunda'po Jeriko 'wa mo'karon tynemeparykon maro. Moro Jeriko wyino itorykon jako rapa amy kari'na apyimy maro, oma esi'wo mo'ko Timeus ymuru Bartimeo, amy enupyn epataimatoto, tandy'po kynakon.^o ⁴⁷Ty-pato mo'ko Nasaret pono Jesus wytory

eta'po mero ty'wa, tyko'tary a'mo'po i'wa: “David parymbo, Jesus! Ykotanory eneko to!”

⁴⁸Irombo pyime kari'na 'wa e'mapoty'po, ity'nato'me. Mo'ja 'ne ka'tu rapa te iko'tapoty'po: “David parymbo, ykotanory eneko to!”

⁴⁹Irombo Jesus poropy'po. Ika'po: “Iko'matoko y'wa.”

Irombo mo'ko enupyn ko'ma'po i'waine. Ika'san i'wa: “Aturu'po apyiko. Ajawongo. Ako'manon.”

⁵⁰Irombo tynoponymbo ema'po i'wa. Ta'po'ne imero awomy'po. Irombo ito'po Jesus 'wa. ⁵¹Jesus wyka'po i'wa: “O'to ko ywairy 'se man ajekataka?”

Irombo mo'ko enupyn wyka'po I'wa: “Jopoto, oro wo'po'nen rapa!”

⁵²Irombo Jesus wyka'po i'wa: “T'tango. Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai.”

Irombo o'win wytory enuru we'i'po iru'pa rapa. Irombo oma ta Jesus wena'po ta ito'po.

Jesus wo'myry Jerusalem taka

11 Irombo tyse waty Jerusalem wyino tywe'i'san mero, moro oleif paty wypy patonokon aito'kon Betfage, Betania 'wa itunda'san. Moro po ro Jesus 'wa oko amykon tynemeparykon apojoma'san.^P ²Ika'po i'waine: “Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa itandoko. Moro aitopo 'wa awo'myrykon po'takaro amy parito'membo my'po mepota'ton. Tywe'i'po poro mo'ko parito'membo amy kari'na anaro'pa noro man tynga'nary tu'po. Imbokatoko me. Irombo ene'toko me ijaro 'wa. ³Irombo amy kari'na woturupo'poto o'waine: ‘O'to ko maijaton?’ kaitoko me i'wa:

¹10:38 Lukas 12:50 ^m10:42 Lukas 22:25-26

ⁿ10:43 Mateus 23:11, Markus 9:35, Lukas 22:26 ^o10:46 Mateus 20:29-34, Lukas 18:35-43 ^P11:1 Mateus 21:1-11, Lukas 19:28-40, Johanes 12:12-19

'Mo'ko Jopoto i'se man. O'win wytory ijaro 'wa rapa kynene'potan.”

⁴Irombo ito'san. Mo'ko parito'membo my'po epy'po i'waine amy auto penary po kurando, oma esi'wo. Imboka'po i'waine. ⁵Irombo amykon moro po o'po'tonon wyka'san i'waine: “O'tono'me ko mo'ko parito'membo mimbokaton?” ⁶Irombo Jesus wyka'po wara ro ika'san i'waine. Irombo ipokoine noro e'i'pa mo'karon o'po'tonon we'i'san.

⁷Irombo mo'ko parito'membo aro'po i'waine Jesus 'wa. Tynoponykon yry'san i'waine itu'ponaka. Irombo Jesus wotandy'mo'po itu'po. ⁸Pyime kari'na 'wa tynoponykon apika'san oma rary me. Amykonyombo 'wa moro oma esi'wo tyni'koto'san sa'rombo aripapy'san moro oma rary me. ⁹Mo'karon oma ta Jesus uwapo ytotonon, mo'karon iwena'po ta ytotonon enapa kyniko'tapo'satokon: “Hosana! Mo'ko Tamusi ety ta o'toto nainen pa'poro kurano maro.” ¹⁰Mo'ko kytangon David y'petakan nundymary man nainen pa'poro kurano maro. Hosana! Tamusi ety imero kawo nainen kapu ta.”

¹¹Irombo Jesus wo'my'po Jerusalem taka. Moro Tamusi auty 'wa itunda'po. Pa'poro oty ene'ma'po mero moro po, iwepa'ka'po rapa, tyko'mamyry 'wa terapa iwairy ke. Betania 'wa ito'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon maro.

Moro oroi any'mary

¹²Irombo kokoro Betania wyino ty-torykon jako Jesus kumyry'po.^r ¹³Tyse ro amy oroi ene'po i'wa taryne. Irombo tapeke iwairy ene ito'po. Tytunda'po mero i'wa, amy paio epery anepory'pa iwe'i'po. Arymbo roten ipoko kynakon.

Tapery jako waty kynakon moro wewe. ¹⁴Irombo ika'po moro oroi 'wa: “Amy paio kari'na noro ajeperymbo enapyry upin.” Moro moro wara ikary eta'po mo'karon inemeparykon 'wa.

Jesus 'wa tyjumy auty korokary

¹⁵Irombo Jerusalem taka iwo'my'san. Moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, Jesus 'wa mo'karon Tamusi auty ta otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon moma'san. Mo'karon pyrata ambo'namon pyratary apo'nykonyombo uringa'san i'wa. Mo'karon akukuwa ekaramanamon apo'nykonyombo uringa'san enapa i'wa.^s ¹⁶Amy kari'na 'wa paio oty arory 'se'pa kynakon moro Tamusi auty ta. ¹⁷Irombo emepa'san i'wa. Ika'po: “Ero wara 'kare imero'pa nan:^t Yjauty ejatota'ton Tamusi 'wa pa'poro kari'na we'pimatopo me.

O'waine te amy tymonakamon autary me terapa tyje man.”

¹⁸Irombo mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa enapa moro o'kapy'po ekary eta'po. Irombo kynonumengatokon one wara Jesus wory man poko. Tanarike irombo kynatokon ipona, pa'poro mo'karon kari'na apyimy enumengapory ke i'wa morokon emepato'kon ke. ¹⁹Iko'mamyry mero te kurandonaka iwepa'ka'san Jerusalem wyino.

Moro oroi poko omepatopo

²⁰Irombo kokoro, moro wonatopo pato rapa tytorykon jako, tajuta terapa imero moro oroi enejatokon, moro imity wyinombo ro.^u ²¹Irombo o'to moro oroi 'wa Jesus wyka'po poko Petrus we-

^q11:9 Ware 118:25-26 ^r11:12 Mateus 21:18-19

^s11:15 Mateus 21:12-17, Lukas 19:45-48, Johanes 2:13-22

^t11:17 Jesaja 56:7, Jeremia 7:11 ^u11:20 Mateus 21:20-22

tuwaro'ma'po rapa. Irombo ika'po I'wa: "Na'na emepanen, eneko, moro ajauran ke anany'ma'po oroi tajuta man."

²²Eju'to'ko'me Jesus wyka'po: "Tamusi amyikary o'waine man. ²³Ita'ro pore, amy wykary jako ero wypy 'wa: 'Ajawongo! Parana taka omatango!' kyno'ka'tan ro, oko e'i'pa ituru'po a'ta, moro tykatopo wo'kapyry amyikary jako te ty'wa.^v ²⁴Iro ke ro wykaje o'waine: Pa'poro Tamusi 'wa awoturupoto'kon, pa'poro awe'pimato'kon apo'i'san terapa o'waine amyikatoko. Irombo mapyita'ton ro. ²⁵Irombo ajauranarykon jako Tamusi 'wa, yja'wan me apokoine amy aja'sakarykon we'i'po poko atuwarenge'toko. Moro wara awairykon jako, mo'ko kapu tano ajumykon enapa kynituwarenge'tan morokon yja'wan me awe'i'san poko." ^{w26}†

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

²⁷Irombo Jerusalem taka rapa iwo'my'san. Irombo moro Tamusi auty ta Jesus wytopotyry jako, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon, mo'karon uwapoto'san enapa wopy'san I'wa.^x ²⁸Iwoturupo'san I'wa: "Noky ko erokon otykon ka'pojan o'wa? Noky ko erokon otykon kapyry yryi ajainaka?"

²⁹Jesus 'wa ejuku'san: "O'win roten amy oty poko waturupoja o'waine. Yjauran ejuku'poto o'waine, sekari'take noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa. ³⁰Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, Tamusi nisanory moro

tywaije nan? Kari'na nisanory te ka'tu? Kaju'toko!"

³¹Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: "Kyka'sando 'Tamusi nisanory moro tywaije man,' kyngatan 'O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?' ³²Kyka'sando te 'Kari'na nisanory moro tywaije man.' ..." Tanarike irombo kynatokon mo'karon kari'na apyimy pona. Pa'poro irombo Johanes wairy amyitatokon ipororo amy Tamusi auran uku'ponenyombo me. ³³Irombo ero wara Jesus ejuku'po i'waine: "Anukuty'pa na'na man."

Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine, noky 'wa oma yry'po erokon otykon ka'to'me y'wa."

Mo'karon maina pokonokon

12 Irombo onumengato'kon auranano ekarityry a'mo'po Jesus 'wa i'waine: "Amy wokory 'wa maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje tywaije man. Moro maina tyjarando i'wa man. Moro wonatopo epery aikukato'man tatoka i'wa man. Kawo amy o'po'topo tyka'se i'wa man. Irombo tapema me amykon maina pokonokon apojomanon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa ytopo'se kyny'san.^{yz}

²"Irombo moro wonatopo epery we'i'po mero, amy typyitory emo'san mo'karon maina pokonokon 'wa, moro wonatopo epery amy aije. ³Irombo mo'karon maina pokonokon kynapyijaton. Kynipoky'maton. Irombo ainary'pa kynemo'saton rapa.

†11:26 Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: "Moro yja'wan me aja'sakary nikapy'po poko atuwarengepyry 'se'pa aja'taine, mo'ko kapu tano ajumykon enapa ituwarengepy'pa kynaitan morokon yja'wan me awe'i'san poko."

^v11:23 Mateus 17:20, 1 Korinte 13:2

^w11:25 Mateus 6:14-15

^x11:27 Mateus 21:23-27, Lukas 20:1-8

^y12:1 Mateus 21:33-46, Lukas 20:9-19

^z12:1 Jesaja 5:1-2

⁴“Irombo mo'ko jopoto 'wa amy rapa typyitory tomo'se man. Mo'ko embata'mopo'saton ro mo'karon maina pokonokon. Kynipy'i'topo'jaton imero.

⁵“Irombo amy rapa tomo'se i'wa man. Mo'ko wojaton ro imero. Moro wara enapa pyime a'sakarykon tyje i'waine man. Amykonymbo typoky'ma i'waine man. Amykonymbo imero tywo i'waine man.

⁶“O'win ro'kon amy ekosa tywaije man, mo'ko inipynary imuru. Irombo ro mero ko'wu mo'ko tomo'se i'wa man i'waine. Kynganon: ‘Ymuru nendota'ton.’

⁷“Irombo mo'karon maina pokonokon tyworupa mandon ase'wa. Kyngaton: ‘Mo'se ro mo'ko tyjumy otrykonymbo apyinen man mo'se man. O'toko 'ne! Kysiwosen! Irombo moro inapyiry manombo kotyrykon me kynaitan.’

⁸“Irombo kynapyijaton. Kyniwojaton. Moro maina wyino kynematon.

⁹“O'to ko iro ke mo'ko maina aporemy naitan? Mo'karon maina pokonokon ywo kynotan. Moro maina ytan amykon terapa 'wa.

¹⁰“Ero imero'po anerupa'pa 'kare maiton:^a

Moro auto amynamon nema'pombo topu 'ne ro moro auto pori'tomanen me tywaije man. ¹¹Tamusi emamin moro tywaije man. Moro 'wa kywo'potyrykon jako, poto me kanumengapojaton.”

¹²Irombo mero mo'karon ineruparykon wonumenga'san rypo apyiry poko, typokoine moro onumengatopo auranano ekarity'po ke i'wa. Mo'karon kari'na apyimy nendojatokon te. Iro ke ro ipoko waty iwe'i'san. Ito'san iwyino.

Moro aitopo undymary epety

¹³Irombo amykon Farise, amykon Herodes wyinonokon enapa emoky'san i'waine Jesus 'wa, auranymbo poko ro rypo apyito'me.^b ¹⁴Tytunda'san mero, ika'san I'wa: “Ameapanen, enapita'pa awairy uku'san na'na. Amy kari'na aninendo'pa awairy uku'san enapa na'na. Asewara imero kari'na menaje. Iporo ro imero moro Tamusi emary poko kari'na memepaje. Iru'pa nan iro ke na'na 'wa mo'ko Rome pono jopoto nundymary epemary? Na'na nepematan? Uwa ka'tu?”

¹⁵Jesus 'wa moro tonapire iwairykon ukuty'po. Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko ku'kujaton? Amy amu'nymbo pyrata ene'toko y'wa, sene'se me.”

¹⁶Irombo amy enepy'po i'waine I'wa. Irombo Jesus woturupo'po i'waine: “Noky ko tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan ipoko?”

Irombo ika'san I'wa: “Mo'ko Rome pono jopoto.”

¹⁷Jesus wyka'po i'waine: “Mo'ko Rome pono jopoto 'wa iroke otryry ytoko. Mo'ko Tamusi otryry te ytoko Tamusi 'wa.”

Poto me imero enumengapo'san Jesus 'wa.

Moro iromby'san wyino awono

¹⁸Irombo amykon moro iromby'san wyino awono anamyika'non Saduse wopy'san I'wa amy oty poko aturupo. Ika'san:^{cd} ¹⁹“Ameapanen, Moses 'wa tymero man ky'wanokon me:^e

“Tme'ma noro typtyy a'ta amy kari'na yryimbo romby'poto, mo'ko ipiryimbo 'wa terapa mo'ko

^a12:10 Ware 118:22-23 ^b12:13 Mateus 22:15-22, Lukas 20:20-26

^c12:18 Mateus 22:23-33, Lukas 20:27-40 ^d12:18 Apojoma'san 23:8

^e12:19 Deuteronomium 25:5

ipytymbo apyiry man. Irombo mo'ko tyryi 'mi ekataka i'mekary i'wa man."

²⁰ "Irombo te oko-to'ima amykon asepiryjan tywaije mandon. Irombo mo'ko koromono kynipytanon. I'me'ma te kyniromo'san. ²¹ Irombo mo'ko ipokorono terapa mo'ko ipytymbo apyijan. Mo'ko enapa kyniromo'san i'me'ma. Mo'ko ijoruwanyon kyniromo'san iwara enapa. ²² Oko-to'imanombo mero i'me'ma tyromo'se mandon. Irombo mero ko'wu mo'ko woryi enapa tyromo'se man. ²³ Moro iromby'san wyino awono jako awomyrykon jako rapa, nokypan pyty me ko iro ke mo'ko woryi naitan? Mo'karon oko-to'imanokon asepiryjan pyty me waty tywaije nan?"

²⁴ Jesus wyka'po i'waine: "Tamusi kareтары, Tamusi poritory enapa anukuty'pa awairykon ke, ipo waty moro awonumengarykon man.

²⁵ Moro iromby'san wyino awono jako tawomy'sando rapa wokryryjan ipyta'pa mandon, woryijan inomba'pa mandon. Kapu tanokon apojonano wara te mandon. ²⁶ Irombo mo'karon iromby'san awomyry man poko rapa, moro Moses nimeropo kareta ta 'kare anerupa'pa maiton, one wara moro paremuru po Tamusi wyka'po i'wa: 'Awu Abraham tamusiry awu wa, Isak tamusiry, Jakob tamusiry enapa.^f ²⁷ Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man. Nuronokon tamusiry te mo'ko man. Ipo waty imero monumengaton."

Moro poto 'su 'nero omenano mero'po

²⁸ Irombo o'win amy Tamusi kareтары uku'nen wopy'po i'wa. Iporo ro Jesus 'wa ejuku'san eta'po ke ty'wa, iwopy'po Jesus

'wa aturupo: "Otypan omenano mero'po ko poto me 'ne nan, morokon amykon terapa omenano ko'po?" ^g

²⁹ Jesus 'wa ejuku'po: "Ero morokon amykon terapa omenano ko'po poto me man: Epanamako, Israel! Mo'ko Jopoto mo'ko kytamusirykon me man inoro, mo'ko roten Jopoto me man.^h ³⁰ Mo'ko atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro, pa'poro aja'kary maro, pa'poro awonumengary maro, pa'poro apori'tory maro enapa. ³¹ Ipokoro ero poto me man: Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa. Amy rapa poto 'su omenano mero'po waty man morokon ko'po."ⁱ

³² Irombo mo'ko Tamusi kareтары uku'nen wyka'po i'wa: "Iporo ro man, amepanen. Iporo ro mykai Tamusi me mo'ko roten wairy poko. Mo'ko rato amy rapa waty man.^j ³³ Poto me ro man moro ipynary ky'waine pa'poro kyturu'san maro, pa'poro kywonumengarykon maro, pa'poro kypori'torykon maro enapa. Poto me enapa man ka'sakarykon pynary ky'waine, aseke kywaipynarykon wara enapa. Morokon ro potonon me man pa'poro morokon tykoro'ka me Tamusi 'wa tymy ko'po, pa'poro morokon tywo me Tamusi 'wa tymy ko'po enapa."^k

³⁴ Tywonumengapore tajuku'po ke, Jesus wyka'po i'wa: "Tyse waty terapa mana moro Tamusi nundymary wyino."

Morombo wyino pa'poro iwety'ka'san amy oty poko noro tywoturuporykon poko i'wa.

Mo'ko David parymbo

³⁵ Irombo moro Tamusi auty ta mo'karon kari'na emepary jako ty'wa, Jesus wyka'po: "One wara 'ne ko

^f12:26 Exodus 3:6 ^g12:28 Mateus 22:34-40, Lukas 10:25-28

^h12:29 Deuteronomium 6:4-5 ⁱ12:31 Levitikus 19:18

^j12:32 Deuteronomium 4:35 ^k12:33 Hosea 6:6

mo'karon Tamusi kareтары uku'namon mo'ko Mesias ekari'saton David parymbo me?¹ ³⁶Aseke mo'ko David tykambo me man, mo'ko Tamusi a'kary 'wa taurambary ta:^m

“Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: 'Yjapo'tun wyino atandy'moko, mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru upi'nonaka'.”

³⁷“Aseke ro David Tyjopotory me kynejatojan. One wara ko iro ke iparymbo me rapa nan?” Mo'karon kari'na apyimy apokupe imero kynakon moro auran etary.

Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon emery

³⁸Moro emeparykon jako ro ika'po i'waine: “Tuwaro aitoko mo'karon waino pangon Tamusi kareтары uku'namon pona. Apokupeine man masi'pyngon wo'mynano ta itopotyrykon, morokon otykon ekaramato'kon po kari'na 'wa ewa'marykon,ⁿ ³⁹uwapo imero morokon tywota'nano'to'kon auto ta iwotandy'morykon, ta'sakarykon ko'po iru'pyn me tapo'ne iwendamerykon. ⁴⁰Mo'karon ro mo'karon inongepy'san otyke'kamaton. Iru'pa tywairykon ekano'to'me kari'na 'wa, Tamusi 'wa akore'pe imero kynauranaton. Awosin pe 'ne ka'tu rapa te moro inapyirykon man a'wembono auranano kynaitan.”

Mo'ko inongepy'po nyry

⁴¹Irombo Jesus wyto'po atandy'mo moro Tamusi 'wa tymy pyrata je'ny 'wa. Irombo mo'karon pyimano kari'na 'wa pyrata yry enejakon moro pyrata je'ny taka. Pyime mo'karon tpyratakamon poto me pyrata yjatokon.^o ⁴²Irombo amy omi ta aitoto inongepy'po wopy'po.

Oko tyka'miramom pyrata'makon 'ko yry'po i'wa. A'si 'ko 'ko imero moro pyrata kynakon.

⁴³Irombo Jesus 'wa mo'karon tyne-meparykon ko'ma'san. Ika'po i'waine: “Ita'ro pore, mo'se omi tano inongepy'po pa'poro mo'karon pyrata ynamon ko'po pyrata yryi moro ije'ny taka. ⁴⁴Pa'poro mo'karon poto me pyrata ynamonymbo ekosa pyrata kynotakamon. Moro yton ro. Mo'se worryi ko'wu omi ta man. Ise'me pa'poro tpyratarymbo yryi, pa'poro tarepary epety manombo.”

Jesus auranary irokonymbo ro otykon poko

13 Irombo iwepa'kary jako rapa moro Tamusi auty wyino, o'win amy inemepary wyka'po I'wa: “Amepanen, eneko morokon kurangon pore topu! Eneko morokon kurangon pore auto!”^p

²Irombo Jesus 'wa ejuku'po: “Erokon potonon auto menejan? Pa'poro kynitororokata'ton. Oko paio topu asetu'po anino'pa kynaita'ton ero po.”

³Irombo iwotandy'mo'po moro oleif paty wypy tu'po, moro Tamusi auty 'wa tu'po 'ne. Moro a'saka'pa ta'taine ro moropo, Petrus, Johanes, Jakobus, Andreas woturupo'san i'wa: ⁴“Ekari'ko na'na 'wa, one wara a'ta moro oty wairy man. Otypan oty poko ko na'na nuku'tan one wara a'ta pa'poro morokon otykon wo'kapyry man?”

⁵Irombo Jesus 'wa tauranary a'mo'po: “Tuwaro aitoko, amy 'wa ajemu'marykon pona. ⁶Pyime irombo kari'na yjety a'kutan. 'Inoro ro awu wa', kyngata'ton. Irombo pyime kari'na emu'mata'ton. ⁷Warinu ekary, warinu wairy man ekary enapa etary jako

¹12:35 Mateus 22:41-46, Lukas 20:41-44

ⁿ12:38 Mateus 23:1-36, Lukas 20:45-47

^p13:1 Mateus 24:1-28, Lukas 21:5-24

^m12:36 Ware 110:1

^o12:41 Lukas 21:1-4

o'waine, kytety'katon. Morokon otykon wo'kapyry man. Irombo ro noro kapyn te moro man. ⁸Kari'na ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa kyn'wo'mata'ton. Aito'kon po tytyty kynaitan. Kumyno kynaitan. Morokon ro moro ata'karykano wota'mory moro kynaitan.

⁹“Amyjaron te tuwaro aitoko. Tyjopotorykon wota'nanopy'san po'ponaka ajarota'ton ajemendoto'ko'me. Irombo morokon ase'wa tywo'to'kon auto ta mene opoky'mata'ton. Poto 'su jopoto y'petakangon po'ponaka, potonon jopotokon po'ponaka enapa ajarota'ton yjupu'po me, otypan oty wo'kapy'po ekari'to'me o'waine i'waine.^q ¹⁰Pa'poro kari'na 'wa 'ne ka'tu te moro iru'pyn oka etary man.

¹¹“Ajarorykon jako i'waine ajyto'ko'me mo'karon jopoto ainaka, iko'po 'ne 'ne o'to awykarykon man poko kytesykaton. Moro moro jako ajaurambarykon wara ro ajauranata'ton. Amyjaron kapyn irombo ajauranata'ton moro jako. Mo'ko Tamusi a'kary te otaine kynauranatan. ¹²Kari'na typiry, tyryi ekaramatan iwoto'me. Jumynano ro rypo aseke ty'makon ekaramatan. Pitanikon tysanokon, tyjumykon auran po'takaro imero kynaita'ton. Kyniwopota'ton. ¹³Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. Mo'ko i'matyry 'wa ro eja'nakatoto epano'tan te Tamusi.^r

¹⁴“Amy ty'wano waty aitopo po mo'ko oty any'manen nuriya noky enery jako o'waine” - mo'ko ero kareta erupanen tuwaro nainen -, “moro jako ro mo'karon Judea tanokon netuwarikasen morokon

wypy 'wa.^s ¹⁵Tauty re'ta amy a'ta, oro netuwarikan tywony'to'po mero, tauty taka o'my'pa amy oty aije.^t ¹⁶Tymainary ta amy a'ta, erama'pa nainen tynopony aije. ¹⁷Mo'karon mynotonon 'wa, mo'karon onema'senangon 'wa enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro jako.

¹⁸“Tamusi 'wa te aturupotoko poto 'su i'sano jako o'kapy'pa morokon otykon waito'me. ¹⁹Poto 'su ata'karykano irombo kynaitan moro jako. Tamusi 'wa ero nono kapy'po poro, erome noro moropan oty o'kapy'pa man. Moropan oty enapa o'kapy'pa noro rapa kynaitan.^u ²⁰Ko'i anaike'kapo'pa Tamusi we'i'poto, amy pairo kari'na epa'ka'pa nairy. Mo'karon typo tynyry'san kari'na upu'san me te ko'i morokon otykon aike'kary man tyje i'wa man.

²¹“Moro jako ro amy wykary jako o'waine 'Eneko, mo'se ro mo'ko Mesias', ikary jako pai 'Eneko, mo'ky inoro', kysamyikaton. ²²Mo'karon Mesias me okari'tonon irombo kynawonda'ton. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon me okari'tonon kynawonda'ton. Potonon otykon enepota'ton. Iwara ro mo'karon typo Tamusi nyry'san kari'na emu'mary poko pairo kyne'kuta'ton. ²³Amyjaron te tuwaro aitoko me. Iwo'kapyry uwaporo pa'poro oty sekarityi o'waine.

²⁴“Moro jako ro, moro poto 'su ata'karykano pa'po me, moro weju kynewa'rumandan. Moro nuno aweita'pa kynaitan.^{vw} ²⁵Morokon siriko kapu rary wyino kyn'pa'tan. Irombo morokon kapu tanokon pori'tonano kynesakamapo'tan.^x ²⁶Moro jako ro mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton

^q13:9 Mateus 10:17-20, Lukas 12:11-12 ^r13:13 Mateus 10:22

^s13:14 Daniel 9:27, 11:31, 12:11 ^t13:15 Lukas 17:31 ^u13:19 Daniel 12:1, Jesus nenepo'po 7:14 ^v13:24 Mateus 24:29-35, Lukas 21:25-33 ^w13:24 Jesaja 13:10, Joel 2:10,31, 3:15, Jesus nenepo'po 6:12, Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7

^x13:25 Jesaja 34:4, Jesus nenepo'po 6:13, Joel 2:10

kapurutu ta, pori'tonano maro imero, kurano me imero.^y ²⁷Moro jako ro mo'karon kapu tanokon tapojongon apojomatan. Mo'karon typo tynry'san a'nano'potan i'waine morokon okupa'en pepeito wo'to'kon wyinombo ro, pa'poro ero nono y'maty'po 'wa ro.

²⁸“Moro oroi ajenutano'posen. Morokon iporiry sekurita'po mero, irombo arynary jako, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. ²⁹Iwara enapa uku'toko apenarykon wyino senge terapa mo'ko kari'na ymuru wairy, morokon otykon wo'kapyry enery jako o'waine.

³⁰“Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro erokon otykon wo'kapyry uwaporo. ³¹Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranymbo te utapy'pa roten kynaitan. ³²Amy pairo te anukuty'pa man otypan kurita, o'toro juru a'ta erokon otykon wo'kapyry man. Mo'karon kapu tanokon Tamusi apojongon enapa anukuty'pa mandon. Mo'ko ymunano enapa anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san.^z

³³“Tuwaro aitoko! Kyto'ny'ton! Anukuty'pa irombo mandon, one wara a'ta morokon otykon wo'kapyry man. ³⁴Amy tyse ytopo'se ytototo wokry wara man. Tytory mero mo'karon typytorykon aina moro tauty nojan. Iwararoino ro emamingon yjan. Irombo mo'ko pena eran 'wa kynganon tuwaro iwaito'me.^a ³⁵Iro ke ro tuwaro aitoko! Anukuty'pa irombo mandon one wara a'ta mo'ko tautynen weramary rapa: koine pai, koko pai, korotoko ko'ta'poto pai, kokoro 'ne pai. ³⁶Typo roten kynota'tan. Oro awo'nykyrykonymbo

anepory'pa nainen! ³⁷Ero o'waine ynekarityry pa'poro kari'na 'wano me sekari'sa: tuwaro aitoko!”

Jesus worry poko iwonomengarykon

14 Oko kurita ro'kon mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary, morokon uwaputa'non perere ewa'mary tundary we'i'poto, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi karetyry uku'namon enapa amy amepo upijatokon Jesus apyito'me ty'waine, iwoto'me.^{bc} ²Ero wara kyngatokon: “Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako kapyn apyiry ky'waine man. Aseke mo'karon kari'na kywo'mata'ton.”

³Irombo Betania po mo'ko areky pan Simon auty ta Jesus wendamery jako ro, amy worryi wopy'po amy tapenen topu kapy'po patere'membo maro. Ita amy tapenen typoporen, nardus tatynen i'kaimapyn karapa kynakon. Irombo moro patere'membo pynga'po i'wa. Moro itano karapa y'kamyp'o i'wa Jesus upu'po tu'ponaka.^{de} ⁴Amykonymbo moro po aitonon wore'ko'san te. Ase'wa ika'san: “O'tono'me ko moro wara moro karapa akamanon mo'se? ⁵Atone'pu-kari'na amu'nymbo pyrata ko'po rypo moro karapa ekaramary manombo tywaije man. Irombo moro pyrata yry manombo rypo tywaije man mo'karon ipyrata'non 'wa.” Iwore'ko'san imero mo'ko worryi poko.

⁶Jesus wyka'po te i'waine: “Ipoko ky-taiton! O'tono'me ko ipoko mandon? Iru'pyn oty kapyi y'wano me. ⁷Mo'karon ipyrata'non irombo kynaijaton roten ajekosaine. I'se awe'i'san mero, epanopy-rykon taro mandon. Awu te e'i'pa roten

^y13:26 Daniel 7:13, Jesus nenepo'po 1:7

^z13:32 Mateus 24:36-44

^a13:34 Lukas 12:36-38

^b14:1 Mateus 26:1-5, Lukas 22:1-2, Johanes 11:45-53 ^c14:1 Exodus 12:1-27

^d14:3 Mateus 26:6-13, Johanes 12:1-8 ^e14:3 Lukas 7:37-38

waitake ajekosaine.^f ⁸Typori'tory taro ro mo'se woryi oty kapyi. Yja'mun kyrykyrymai terapa typoporen karapa ke, yjunemyry uwaporo. ⁹Ita'ro pore, pa'poro wararo ero nono tu'po moro iru'pyn oka ekarityry jako, mo'se woryi nikapy'po ekari'ta'ton enapa iwonumen-gato'ko'me ipoko.”

Judas 'wa Jesus ekaramary

¹⁰Irombo Judas Iskariot, mo'ko o'win amy Jesus nemepary wyto'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, Jesus ekaramato'me ty'wa i'waine.⁸

¹¹Moro eta'san mero ty'waine, ewa'pota'san imero. Pyrata ke epemary man ejato'po i'waine. Morombo mero amy oma upijakon Jesus yto'me ty'wa ainakaine.

Mo'ko eratonomapotopombo onory

¹²Irombo moro koromono uwaputa'non perere ewa'matopo kurita tunda'po. Moro kurita ro mo'ko eratonomapotopombo kapara'membo wotopombo mo'karon Simosu 'wa kynakon. Moro jako ro mo'karon Jesus nemeparykon woturupo'san I'wa: “Oja ko na'na wutory 'se man mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka, onoto'me o'wa?”^h

¹³Irombo oko tynemeparykon emoky'san i'wa. Ika'po i'waine: “Ttandoko moro poto 'su aitopo taka. Irombo amy wokyry 'wa poty'sa ta tuna arorymbo mepota'ton. Mo'ko ro iweke-natoko me. ¹⁴Irombo amy auto taka iwo'my'poto, kaitoko mo'ko tautynen 'wa: ‘Mo'ko amepanen kynganon: ‘Oje ko moro ywaitopo man nan, mo'ko eratonomapotopombo onoto'man y'wa mo'karon ynemeparykon maro?’ ’

¹⁵Irombo kawo amy poto 'su apuru'po enepotan o'waine. Pa'poro terapa kyna'kurukon man oty ita man. Moro po ro mo'ko kapara'membo i'mo'katoko me pa'poro ky'waine.”

¹⁶Irombo mo'karon oko inemeparykon wyto'san. Irombo itunda'san moro poto 'su aitopo 'wa. Irombo Jesus wyka'po wara ro ty'waine oty epyry'po i'waine. Irombo mo'ko eratonomapotopombo y'mo'ka'po i'waine.

¹⁷Iko'mamy'po mero, Jesus wopy'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon maro. ¹⁸Irombo tar-ije'po tywendamerykon jako ro, Jesus wyka'po i'waine: “Ita'ro pore, o'win amy ara'nanokon yjekaramatan, o'win amy ymaro endametoto.”ⁱ

¹⁹Irombo kata'mato terapa iwe'i'san. Pa'poro tywe'i'san mero ika'san I'wa: “Awu kapyn waty?”

²⁰Irombo ika'po i'waine: “Ainapatoro itu'ponaka oko ynemeparykon me mandon amyjaron. O'win amy ara'nanokon te yjekaramatan. Mo'ko ywara enapa moro arepa a'pitopo taka tarepary a'pinen, mo'ko ro, inoro mo'ko man. ²¹Kyny'san ro mo'ko kari'na ymuru, typoko imero'po wara ro. Mo'ko kari'na ymuru ekaramanen te janon kynotamotan. Iru'pa nairy ero nono tu'ponaka opy'pa iwe'i'pomboto.”

²²Irombo moro tywendamerykon jako noro, amy perere anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero ipoko, i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa i'waine. Ijako ro ika'po: “Apyitoko. Yja'mun ero man.”^j

²³Irombo amy sapera anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero moro sapera tano tanymy poko,

^f14:7 Deuteronomium 15:11 ⁸14:10 Mateus 26:14-16, Lukas 22:3-6

^h14:12 Mateus 26:17-25, Lukas 22:7-14,21-23, Johanes 13:21-30

ⁱ14:18 Ware 41:9 ^j14:22 Mateus 26:26-30, Lukas 22:14-20, 1 Korinte 11:23-25

ryy'po i'wa i'waine. Pa'poro tywe'i'san mero amy enryy'po i'waine. ²⁴Irombo ika'po i'waine: “Ymynuru ero man. Kyne'kanjan moro Tamusi wykatopombo pori'tomato'me. Pyimano kari'na upu'san me kyne'kanjan.”^k ²⁵Ita'ro pore, winu anenyry'pa noro ra'a waitake. Moro Tamusi nundymary ta te asery me senytake rapa.”

²⁶Irombo Tamusi ety awongato'me tywareta'ma'san mero, ito'san moro oleif paty wypy 'wa. ²⁷Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Pa'poro ywyino matu'mata'ton. Tymero irombo man.”^{lm}

“Mo'ko kapara enenen siwotake. Irombo mo'karon kapara kynotaripa'ta'ton.”

²⁸“Moro iromby'san wyino yjawomy'po mero te, Galilea 'wa wy'take ajuwapoine.”ⁿ

²⁹Petrus wyka'po te I'wa: “Pa'poro kari'na ro rypo awyino kynotu'mata'ton. Awu te atuma'pa waitake!”

³⁰Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Ita'ro pore, ero koko noro okomboto korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa mokari'take.”

³¹Irombo paripe 'ne ka'tu rapa Petrus wyka'po: “Yrombyry man jako ro rypo amaro, ajukuty'pa okarity'pa waitake.” Moro wara enapa pa'poro mo'karon a'sakarykon wyka'san.

Getsemane po

³²Irombo amy Getsemane tatynen wonatopo paty 'wa ito'san. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Ero po atandy'motoko. Tamusi 'wa aurana wy'sa.”^o

³³Petrus, Johanes, Jakobus aro'san i'wa tymaro. Irombo amy poto 'su anari wopy'po imero itu'ponaka, kynety'ka'ko imero. ³⁴Irombo ika'po i'waine:

“Kata'mato ywairy je'tun ywory 'se rypo terapa man. Ero po ro aitoko. Tuwaro koro aitoko me.”

³⁵Irombo a'si 'ko noro ito'po. Tombata'po iwoma'po. Irombo Tamusi 'wa iwoturupo'po moro ata'karykano 'wa tuwaporimakato'me, i'se iwairy taro ro. ³⁶Irombo ika'po: “Aba, papa, pa'poro oty kapyry ajaina man. Ero je'tun pan sapera 'wa kuwaporimakapoko. Ynisanory kapynto te no'ka'nen. Anisanory te.”

³⁷Irombo iwopy'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa. Iwo'nykyrykonymbopory'po terapa i'wa. Irombo Petrus 'wa ika'po: “Simon, mo'ny'san? Ko'i roten paio nuro awairy mupijan?” ³⁸Tuwaro aitoko. Tamusi 'wa aturupotoko, moro aju'kuto'kon 'wa ajapyrykon pona. Mo'ko a'kanano ro rypo oty kapyry 'se man. Moro ja'munano te ru'me man.”

³⁹Irombo ito'po rapa. Tamusi 'wa rapa aurana'po. Koromo taurana'po wara ro rapa aurana'po. ⁴⁰Irombo tywerama'po mero rapa, iwo'nykyrykonymbopory'po rapa i'wa. Epirykon imero tawosinapo'seine kynatokon. One wara paio Jesus ejukuru upi'po i'waine.

⁴¹Irombo moro ijuwanorymbo ta tywopy'po mero rapa, ika'po i'waine: “Erome te o'ny'toko iro ke. Otare'matoko. Naikeyyi terapa. Moro ijuwuru nitundai terapa. Mo'ko kari'na ymuru yjaton terapa irombo mo'karon tyja'wangamon ainaka. ⁴²Ajawondoko. Ka'makon. Mo'ko yjekaramanen irombo nitundai terapa.”

Jesus apyiry

⁴³Moro Jesus auranary jako noro, typoro roten mo'ko o'win amy inemepary

^k14:24 Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34

Johanes 13:36-38

^m14:27 Zacharia 13:7

ⁿ14:28 Mateus 28:16

^o14:32 Mateus 26:36-46, Lukas 22:39-46

^l14:27 Mateus 26:31-35, Lukas 22:31-34,

Judas tunda'po. Imaro moky imero kari'na kynatokon supara maro, putu maro. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa tomo'se kynatokon.^{P 44} Mo'ko ekaramanen 'wa te enepoto'man takari'se kynakon i'waine. Tyka kynakon: "Mo'ko siposimateka inoro, inoro ro mo'ko man. Apyitoko me. Irombo torane arotoko me."

⁴⁵ Irombo itunda'po. O'win wytory Jesus 'wa ito'po. Ika'po i'wa: "Yjemepanen!" Irombo imero iposima'po i'wa. ⁴⁶ Irombo mo'karon imaro opy'san 'wa Jesus apo'i'po. ⁴⁷ Irombo o'win amy moro po aitoto 'wa tysuparary so'ka'po ije'ny wyino. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa.

⁴⁸ Irombo Jesus woturupo'po i'waine: "Amy tokonen manaman apyiry 'sangan wara imero supara maro, putu maro tywo'se mandon yjapyije. ⁴⁹ Kurita wara ro ajekosaine kari'na semepakon moro Tamusi auty ta. Moro jako te yjapo'i'pa maisen. Ero wara te morokon imero'san wo'kapyry man." ^q

⁵⁰ Irombo mo'karon inemeparykon 'wa o'win upu'po Jesus no'po. Pa'poro eka'numy'ma'san. ⁵¹ Irombo amy pyito kyniwekenakon. Iwo'my'ma mo'ko pyito kynakon. Amy kamisa ke roten tywainopondo kynakon. Irombo apo'i'po i'waine. ⁵² Iwo'kerenga'po te iwyinoine. Moro inoponymbo wainopo'po roten ainaine. Inopo'ma eka'numy'po.

Jesus mo'ko Tamusi pokonokon jopotory po'ponaka

⁵³ Irombo Jesus aro'po i'waine mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa. Pa'poro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa wota'nanopy'san.^f

⁵⁴ Petrus tyse terapa kyny'sakon Jesus wena'po ta. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty taka ro imero Jesus wekena'po i'wa. Irombo wa'to ekonda iwotandy'mo'po, mo'karon oranano ekosa.

⁵⁵ Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon enapa amy Jesus emendoto'man upijatokon, iwopoto'me ty'waine. Amy iwopoto'man anepory'pa te iwe'i'san. ⁵⁶ Pyime kari'na Jesus emendojatokon. Onapi roten ekari'satokon te ipoko. O'win morokon aurangon e'i'pa kynatokon. ⁵⁷ Irombo amykon tonapiramon awomy'san emendoto'me. Ika'san: ⁵⁸ "Na'na ikary etai: 'Ero ainanano ke ikapy'po Tamusi auty sakatake. Irombo oruwa kurita amy terapa samy'matake rapa, ainanano ke waty.'" ⁵⁹ Moro wara enapa te morokon Jesus emendoto'kon i'waine o'win e'i'pa kynatokon.

⁶⁰ Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory awomy'po. Owarira'naka ito'po. Irombo Jesus 'wa iwoturupo'po: "O'to yka'pa man morokon i'waine ajemendotopo poko?"

⁶¹ O'to yka'pa te Jesus we'i'po. Anejuku'paine pairo iwe'i'po. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po rapa i'wa: "Mo'ko Mesias

^{P14:43} Mateus 26:47-56, Lukas 22:47-53, Johanes 18:3-12

^{q14:49} Lukas 19:47, 21:37

^{f14:53} Mateus 26:57-68, Lukas 22:54-55,63-71, Johanes 18:13-14,19-24

^{s14:58} Johanes 2:19

amoro man? Mo'ko tykuranondo man inoro ymuru amoro man?"

⁶²Irombo Jesus wyka'po: "Inoro ro awu wa. Aire mo'ko kari'na ymuru tandy'po meneta'ton mo'ko pari'pyn apo'tun wyino. Aire kapurutu ta iwopyry meneta'ton." ^t

⁶³Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa moro tywo'mymbo seka'po. Ika'po: "O'tono'me ko emendonamon me noro amykon kysupijaton?" ⁶⁴Tamusi ety jamikary i'wa metaton. One wara ko monumengaton ipoko?" ^u

Irombo pa'poro ika'san: "Iwory man."

⁶⁵Irombo amykonymba eta'tapoty'san itu'ponaka. Kamisa ke embatapu'to'po i'waine. Irombo tainarykon amo'mere'ko'san ke iwo'po i'waine. Irombo ika'san I'wa: "Tamusi auran uku'ponen, ekari'ko noky 'wa awo'po!" Mo'karon oranano 'wa mene imero embata'mopoty'po.

Petrus enapitary

⁶⁶Irombo po'po moro pyroro ta mo'ko Petrus a'ta noro, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory emyijary amy wopy'po moro pato.^v ⁶⁷Wa'to ekonda Petrus ene'po mero ty'wa, iru'pa 'nero ene ito'po. Irombo ika'po: "Amoro enapa mo'ko Nasaret pono maro makon, mo'ko Jesus maro."

⁶⁸Petrus wyka'po te: "Uwa! Anukuty'pa wa. O'to awykary anukuty'pa pairo wa."

Irombo a'si 'ko ito'po moro o'mytopo 'wa. Irombo korotoko ko'ta'po. ⁶⁹Irombo Petrus ene'po mero rapa, mo'ko woryi wyka'po rapa mo'karon moro po o'po'tonon 'wa: "Amy a'sakarykon mo'se man." ⁷⁰Enapitary ekarity'po rapa te Petrus 'wa.

Irombo a'si 'ko a'si 'ko mo'karon o'po'tonon wyka'san rapa i'wa: "Iporo ro amy a'sakarykon amoro mana, to! Galilea pono enapa amoro mana."

⁷¹Irombo Tamusi ety ejatory ta Petrus wyka'po: "Tamusi yjuta'kan, mo'ko awykato'kon wokryry ukutyry jako y'wa!"

⁷²Irombo o'win wutory korotoko ko'ta'po rapa. Irombo Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus auranymba poko: "Okomboto korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa mokari'take." Irombo iwotamo'po imero.

Jesus yry'po Pilatus ainaka

15 Emamy'po mero, ko'i terapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa, mo'karon Tamusi karetery uku'namon 'wa, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon 'wa enapa taurangon epopo'san i'waine. Irombo Jesus my'po i'waine. Aro'po i'waine. Pilatus ainaka terapa yry'po i'waine.^w ²Pilatus woturupo'po I'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?"

Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Moro wara aseke mykaje."

³Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa pyime otykon poko Jesus emendo'po. ⁴Irombo Pilatus woturupo'po rapa I'wa: "Anejuku'paine pairo man? Etako o'toro 'ko waty ajemendory i'waine!"

⁵Anejuku'pa noro te Jesus we'i'po. Pilatus wonumenga'po imero.

Jesus wopory

⁶Amy oty ewamary wararo te moro yja'wangon kari'na aru'katopo

^t14:62 Daniel 7:13 ^u14:64 Levitikus 24:16

^v14:66 Mateus 26:69-75, Lukas 22:56-62, Johanes 18:15-18,25-27

^w15:1 Mateus 27:1-2,11-14, Lukas 23:1-5, Johanes 18:28-38

wyino o'win amy mo'karon kari'na nisanorymbo katopombo mo'ko Pilatus 'wa kynakon.^x ⁷Moro jako 'ne te mo'ko Barabas tatynen moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta kynakon ta'sakarykon maro. Amy kari'na tywo tywaije i'waine kynakon moro tywe'kurukon jako mo'karon tupi'nonakaine tynamonymbo momary poko. ⁸Irombo mo'karon kari'na apyimy wonuku'po kawonaka. Pilatus 'wa iwoturupo'san, tamerymbo mero iwaito'me takatakaine. ⁹Irombo Pilatus 'wa ejuku'san: “Mo'ko Simosu Jopotory nondary 'se'pa mandon y'wa?”

¹⁰Kynuku'sakon irombo i'se'pa tywairykon ke mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa Jesus yry'po tainaka. ¹¹Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon te imero mo'karon kari'na apyimy apokumatokon, Barabas kato'me i'wa. ¹²Irombo Pilatus woturupo'po rapa i'waine: “O'to ko iro ke mo'se wokiry sytan, mo'se Simosu Jopotory me anejatorykon?”

¹³Irombo iko'tapoty'san rapa: “Ipokary man wakapu poko!”

¹⁴Irombo Pilatus wyka'po i'waine: “O'tono'me? Otypan yja'wan oty 'ne ko iro ke tyka'se i'wa nan?”

Pari'pe 'ne ka'tu rapa te imero iko'tapoty'san: “Ipokary man wakapu poko!”

¹⁵Irombo Pilatus 'wa mo'karon kari'na apyimy nisanory wararo Barabas kapo'po. Jesus yry'po te i'wa mo'karon warinu pokonokon ainaka wakapu poko ipokato'me. Mene 'ne ka'tu ipoky'mapo'po i'wa.

Jesus poko iwasajambarykon

¹⁶Irombo mo'karon warinu pokonokon 'wa Jesus aro'po moro a'wembono auranano ytopo auto taka. Pa'poro mo'karon ta'sakarykon ko'ma'san i'waine.^y ¹⁷Irombo amy tapenen tykujuren wo'mynano ke Jesus wo'myndo'po i'waine. Amy sipatamu waton momy'po i'waine u'mariry me. Upu'po tu'ponaka yry'po i'waine. ¹⁸Irombo ewa'ma'po i'waine. Ika'san: “Na'na te kore awopy'po ewa'maje, Simosu Jopotory!” ¹⁹Irombo amy waruma waton ke iwo'po i'waine upu'po po. Itu'ponaka eta'tapoty'san. Iwokunama'san ipo'ponaka, ety awonganamon wara.

²⁰Ipoko tywasajamba'ma'san mero, moro tykujuren iwo'mymbo so'ka'po rapa i'waine. Irombo moro iwo'my ke rapa iwo'myndo'po i'waine. Irombo kuranonaka aro'po i'waine ipokato'me wakapu poko.

Jesus pokary wakapu poko

²¹Irombo amy wokiry maina wyino kyny'sakon ipatoine. Amy Sirene pono mo'ko kynakon, Simon tatynen. Aleksander, Rufus jumykon mo'ko kynakon. Mo'ko wryr'ka'po ro mo'karon warinu pokonokon 'wa, moro Jesus pokatopo man wakapu aroto'me i'wa.^{za}

²²Irombo Jesus aro'po i'waine moro Golgota tatynen aitopo 'wa. Moro tauro'po man 'u'je'pombo waitopo'. ²³Irombo amy itun pan oty maro i'kaima'po winu ke upa'po i'waine. Anenyry'pa te iwe'i'po. ²⁴Irombo ipoka'po i'waine moro wakapu poko. Morokon iwo'mykonymbombo ekamy'san i'waine asekaro. Nokypan 'wa otypan

^x15:6 Mateus 27:15-26, Lukas 23:13-25, Johanes 18:39–19:16

^y15:16 Mateus 27:27-31, Johanes 19:2-3

^z15:21 Mateus 27:32-44, Lukas 23:26-43, Johanes 19:17-27 ^a15:21 Rome 16:13

iwo'mymbo apyiry man uku'to'me ty'waine, tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine.^b ²⁵ Kokoro, okupa'en-to'ima juru a'ta ipoka'po i'waine. ²⁶ Ero wara moro Jesus emendotopo tymero kynakon epo: MO'KARON SIMOSU JOPOTORY

²⁷ Imaro ro oko tokonamon manamangon poka'san i'waine, o'win amy apo'tun wyino, o'win amy apoje wyino. ²⁸ ^c

²⁹ Mo'karon moro pato ytotonon imero tupu'san sekesekeematokon. Jesus ejujatokon. Kyngatokon: "E! Amoro moro Tamusi auty akanen, irombo oruwa kurita amy'manen rapa!^d ³⁰ Aseke opano'ko! O'kako moro apokatopombo wyino!"

³¹ Iwara enapa mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa Jesus ere'no'satokon. Kyngatokon: "Amykon terapa tapano'se i'wa mandon. Aseke te tywopanopyry upijan. ³² Oro mo'ko Mesias, mo'karon Israel pajanyombo Jopotory erome kynenerykon me nony'ton moro typokatopombo wyino, kysamyikato'se me."

Mo'karon imaro ipoka'san enapa kynejujatokon.

Jesus rombyry

³³ Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro moro nono ewa'rumamy'po, oruwa juru taronaka.^e ³⁴ Oruwa juru a'ta mo'ja imero Jesus ko'ta'po. Ika'po: "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" Moro tauro'po man: 'Ytamusiry, ytamusiry, o'tono'me ko o'win upu'po kynoi?'^f

³⁵ Irombo amykon moro po o'po'tonon 'wa moro auran eta'po. Irombo ika'san: "Etatoko! Elia ko'manon."

³⁶ Irombo ko'i amy 'wa amy tymi'mi'ken oty u'mu'ka'po tyjasakoren winu taka. Amy waruma waton pokonaka yry'po i'wa, Jesus upato'me ty'wa ike. Ika'po: "Elia wopyry kysenesen, ipokatopombo wyino ika." ^g

³⁷ Mo'ja te imero Jesus ko'ta'po. Irombo iworemakepy'po. ³⁸ Moro jako ro moro Tamusi auty ta isererema'po kamisa wo'seka'po ase'ra, kawo wyinombo ro po'ponaka.^h ³⁹ Moro moro wara irombyry ene'po mero ty'wa, mo'ko ipato o'po'toto warinu pokonokon jopotory wyka'po: "Iporo ro kore mo'se wokyry Tamusi ymuru mo'se tywaije na."

⁴⁰ Amykon enapa worryijan tyse terapa kynoposatokon. Imaroine kynatokon: mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko Salome, Maria mo'ko meseku Jakobus sano, mo'ko Joses sano me enapa man inoro enapa.ⁱ ⁴¹ Mo'karon wytotopombo ro kynakon Jesus wena'po ta, Galilea po a'ta. Upatopombo enapa i'waine kynakon. Pyime enapa amykon terapa Jesus maro Jerusalem 'wa ito'san worryijan moro po kynoposatokon.

Jesus unemyry

⁴² Irombo koine 'ne, moro otare'matopo kurita wopy'pa ro,^j ⁴³ mo'ko Arimatea pono Josef 'wa tyturu'po apo'i'po, Pilatus 'wa tytoto'me, Jesus ekepy'po poko aturupo. Mo'ko Josef ro amy potos'u

^g15:28 Amykon 'wa ero po tymero man: Iwara ro moro Tamusi kareтары ta imero'po wo'kapy'po: 'Mo'karon omenano mero'po poko o'poty'non maro u'ku'po i'waine.'

^b15:24 Ware 22:18 ^c15:28 Jesaja 53:12

^d15:29 Ware 22:7, 109:25, Markus 14:58, Johanes 2:19

^e15:33 Mateus 27:45-56, Lukas 23:44-49, Johanes 19:28-30

^f15:34 Ware 22:1 ^g15:36 Ware 69:21 ^h15:38 Exodus 26:31-33

ⁱ15:40 Lukas 8:2-3 ^j15:42 Mateus 27:57-61, Lukas 23:50-56, Johanes 19:38-42

Simosu jopotory mo'ko kynakon. Moro Tamusi nundymary wopyry po enapa kyno'po'sakon.

⁴⁴Tyromo'se terapa Jesus wairy ekary eta'po mero, Pilatus enuta'po. Irombo mo'ko warinu pokonokon jopotory ko'mapo'po i'wa. Iwoturupo'po i'wa tyromo'se terapa Jesus wairy poko.

⁴⁵Mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa iromby'po ekarity'po mero, Jesus ekepy'po ypo'po Pilatus 'wa mo'ko Josef ainaka.

⁴⁶Irombo Josef 'wa amy tamu'nen kamisa epekaty'po. Irombo Jesus ka'po i'wa moro ipokatopombo wakapu wyino. Irombo moro kamisa ke ijondo'po i'wa. Irombo moro amy topu atoka'po atunendopo taka unemy'po i'wa. Irombo amy topu uringapoty'po i'wa moro ipenary apu'toto'me. ⁴⁷Moro oje Jesus unemy'po ene'po mo'ko Magdala pono Maria 'wa, mo'ko Joses sano Maria 'wa enapa.

Jesus awomyry

16 Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, koko, mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko Jakobus sano Maria, mo'ko Salome 'waine typoporamon otykon epekaty'san, Jesus kyrykyryma tytoto'ko'me.^k ²Irombo kokoro 'ne imero, koromo weju wepa'kary jako, ito'san moro atunendopo 'wa. ³Ase'wa kyngatokon: "Noky ko moro atunendopo penary aputy topu emimatan ky'waine?" ⁴Potombo me irombo moro topu kynakon. Irombo te tyse terapa moro topu emima'po ene'po i'waine.

⁵Irombo tywo'my'san mero moro atunendopo taka, apo'tun wyino amy

pyito wotandy'mo'po ene'po i'waine, tamu'nen wo'mynano ta. Irombo poto me imero iwety'ka'san. ⁶Mo'ko wyka'po te i'waine: "Kytety'katon. Mo'ko Jesus, mo'ko Nasaret pono, mo'ko wakapu poko ipoka'po mupijaton, aine? Nawomyi rapa. Ero po uwa man. Enetoko! Ero moro ytopombo. ⁷I'tandoko rapa te. Ajuwapoine Galilea 'wa itory ekari'tandoko mo'karon inemeparykon 'wa, Petrus 'wa enapa. Moro po ro mo'ko Jesus meneta'ton, ika'pombo wararo o'waine."¹

⁸Irombo iwepa'ka'san rapa. Eka'numy'san moro atunendopo wyino, tanarirykon 'wa tytytykarykon ta. Amy paio kari'na 'wa otymbo ro anekarity'pa iwe'i'san, tywety'karykon ke.

Jesus wosenepory

⁹Moro otare'matopo kurita pa'po me, moro iromby'san wyino kokoro 'ne tawomy'po wyino, mo'ko Magdala pono Maria 'wa na'sen iwosenepo'po. Mo'ko wyino ro oko-to'ima yja'wangan no'kan tymoma I'wa kynakon.^m ¹⁰Mo'ko wyto'po ro ekari'se mo'karon Jesus maro e'i'san 'wa. Mo'karon imero kata'mato noro kynotamojatokon. ¹¹Nuro ene'po ekarity'po mero mo'ko woryi 'wa ty'waine, anamyika'pa iwe'i'san.

¹²Morombo wyino amy me terapa iwosenepo'po oko amykon a'sakarykon 'wa, moro Jerusalem wyino iwepa'karykon jako.ⁿ ¹³Irombo iwerama'san rapa ekari'se mo'karon ta'sakarykon 'wa. Mo'karon anamyika'pa enapa te iwe'i'san.

¹⁴Irombo wyino Jesus wosenepo'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win tynemeparykon 'wa, iwendamerykon

¹16:9 Amykon moro Markus 16:9-20 animero'pa tywajije mandon.

^k16:1 Mateus 28:1-8, Lukas 24:1-12, Johanes 20:1-10

¹16:7 Mateus 26:32, Markus 14:28 ^m16:9 Mateus 28:9-10, Johanes 20:11-18

ⁿ16:12 Lukas 24:13-35

jako. Oty anamyika'pa iwairykon poko, tyturu'poja'nare iwairykon poko enapa e'ma'san I'wa, mo'karon tawomy'po wyino tanenamonymbo anamyika'pa iwe'i'san ke.^o

¹⁵Irombo ika'po i'waine: "Pa'poro ero nono tu'po wararo i'tandoko. Pa'poro kari'na 'wa moro iru'pyn oka ekari'toko.^p ¹⁶Mo'ko amyikanenymbo asetykapototo utapy'pa kynaitan. Mo'ko anamyika'pa aitoto poko te mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto yja'wan auranano ytan. ¹⁷Tamusi mo'karon tauran amyikanamonymbo epanotan erokon kapu wyinono otykon ke: yjety ta yja'wangan no'kan

momata'ton; aserynon auranano ta kynauranata'ton; ¹⁸tainarykon ke okoju apo'i'poto i'waine, amy romo'kanen oty enry'poto pai i'waine, o'to pairo e'i'pa kynaita'ton; je'tun pangon tu'ponaka tainarykon yry'sando i'waine, kynekura'mata'ton rapa."

¹⁹Irombo aurana'ma'po mero i'waine, mo'ko Jopoto Jesus awo'nuku'po kapu taka. Tamusi apo'tun wyino iwotandy'mo'po.^q

²⁰Mo'karon inemeparykon wyto'san te wararo moro iru'pyn oka ekari'se. Moro jako ro mo'ko Jopoto kynepano'satokon. Aurangon amyikapojakon kapu wyinono otykon ke.

^o16:14 Mateus 28:16-20, Lukas 24:36-49, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8

^p16:15 Apojoma'san 1:8 ^q16:19 Lukas 24:50-53, Apojoma'san 1:9-11

Lukas nimeropo iru'pyn oka Uwapo torupamy

Mo'ko Lukas amykon mo'karon ta'sakarykon nekarity'tory auranano ekari'san. Morokon inimeros'an Jesus womatopo koko o'kapy'san otykon 'wa tyre o'po'toko (Lukas 2). Pa'poro kari'na 'wano me moro iru'pyn oka wairy enepojan mo'ko Lukas. Mo'ko Jesus 'wa u'ku'non kari'na pynary enepojan. Poto me moro aja'sakary pynary enepojan ero kareta (Lukas 6:27-38, 10:25-37).

Ero kareta wota'saka'san

1:1-4 Uwapo torupamy

1:5 - 2:52 Moro Johanes womary moro Jesus womary maro

3:1 - 4:13 Jesus 'wa tamamin a'mory

4:14 - 9:50 Galilea po Jesus emaminary

9:51 - 19:27 Jerusalem 'wa Jesus wutory

19:28 - 23:56 Morokon irokonymbo ro ero nono tu'po Jesus emando'kon kurita

24:1-53 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Kareta a'motopo auranano

1 Pyime terapa kari'na tywe'ku mandon morokon kyra'naine o'kapy'san otykon merory poko, ²mo'karon koromo 'ne enenamonymbo, mo'karon Tamusi auran pytorykon me tywaije mandon inaron nekarity'san wara ro.

³Iwena'san ta awu enapa pa'poro iru'pyn me imerory poko we'kui o'wa, ty-waiporen jopoto Teofilus. Morokon koromonokonymbo wyinombo ro pa'poro iru'pyn me simengai imerory uwaporo. ⁴Iwara ro tamyikapore morokon ajemepato'konymbo wairy muku'take.

Johanes womary man ekarityry

⁵Judea po poto 'su jopoto me mo'ko Herodes a'ta, amy Sakarias tatyne Tamusi pokono kynakon. Amy Abia wiyinono me kynakon mo'karon Tamusi pokonokon ta'sakarykon maro. Ipyty ety me Elisabet kynakon. A'aron parymbo mo'ko Elisabet kynakon.[†]

⁶Okororo tamambore kynatokon Tamusi embata. Pa'poro morokon Tamusi wyka'san wararo kynemanjatokon. Mo'karon a'sakarykon amy pairo yja'wan o'to yka'pa kynatokon ipokoine. ⁷I'me'ma kynatokon, Elisabet 'wa tywe'mekary upiry ke. Tytam'pota, tyno'pota terapa kynatokon.

⁸O'wino me mo'karon Abia wiyinokon ta'sakarykon maro mo'ko Sakarias tamamine kynakon Tamusi pokono me moro Tamusi auty ta. Amykon kurita ro emaminarykon kynakon Tamusi pokonokon me.

⁹Mo'karon Tamusi pokonokon emerymbo me ro tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine, o'win amy tyra'nanokon ekari'to'me amy amaminano ka'nen me. Moro wara mo'ko Sakarias ekarity'po moro Tamusi auty taka o'mytoto man me, amy Tamusi 'wa tymy typoporen oty po'ma. ¹⁰Moro Tamusi 'wa tymy typoporen oty po'mary jako ro Sakarias 'wa, pa'poro mo'karon kari'na apyimy Tamusi 'wa kynauranokon kurando.

¹¹Irombo amy Tamusi apojon wosenepo'po i'wa moro typoporen oty apo'ny apo'tun wyino. ¹²Ene'po mero, Sakarias we'naranga'po. Poto me imero iwety'ka'po. ¹³Mo'ko apojonano wyka'po te i'wa: "Kytety'kai koro, Sakarias. Tamusi 'wa awoturupotopombo tota man. Mo'ko apyty Elisabet mynoto me kynaitan.

[†]1:5 1 Kronieken 24:10

Wokyry'membo me kynonematan. Mo'ko ety me ro Johanes yry o'wa man.¹⁴ Ajewa'pory kynominotan. Pyime kari'na moro iwoma'po ewa'mata'ton.¹⁵ Mo'ko ro irombo poto me kynaitan Tamusi embata. Winu anenyry'pa kynaitan. Je'tun pan tanymy anenyry'pa kynaitan. Iwomarymbo ro Tamusi a'kary kynapyitan.^s ¹⁶Pyime Israel pajanymbo u'mapotan rapa mo'ko Ijopotorykon Tamusi 'wa. ¹⁷Inoro uwapo ro kynytan mo'ko omuru mo'ko Elia a'karymbo pori'tory ta. Mo'karon uwapoto'san turu'san ewa'portan rapa mo'karon i'makon poko. Mo'karon typanaja'naramon ypotan rapa tywonumengapore mo'karon tamamboramon wara. Iwara ro amy kari'na apyimy a'nano'tan Tamusi pyitorykon me.”^t

¹⁸Irombo Sakarias wyka'po mo'ko apojonano 'wa: “One wara ko moro wara iwairy man suku'tan? Awu irombo tam'po'ko me terapa wa. Ypyty enapa no'po'ko me terapa man.” ¹⁹Irombo mo'ko apojonano 'wa ejuku'po: “Gabriel awu wa. Tamusi embata ywaitopo man. Tamusi yjemokyi ajerupato'me, ero iru'pyn oka ekarito'me y'wa o'wa.”^u ²⁰Epanamako. Aurana'pa maitake. Ajauranary mupitake, yjauran anamyika'pa awe'i'po ke. Morokon otykon wo'kapy'matopo kurita ajauranatake rapa. Morokon otykon kyn'o'ka'tan moro tywo'kapyrykon man kurita tunda'po mero.”

²¹Ijako ro mo'karon kari'na apyimy Sakarias momokyry poko kynakon kurando. Moro wara akore'pe Tamusi auty ta iwairy kynenumengapojatokon. ²²Irombo kurandonaka tywepa'ka'po mero, tauranary upijakon terapa i'waine. Irombo i'wa moro Tamusi

auty ta amy oty wosenepo'po ukuty'po i'waine. Tainary ke roten terapa kynerupatokon. Tauranary upijakon. ²³Irombo Tamusi pokono me tamamingepy'ma'po mero ito'po rapa tauty 'wa.

²⁴Morombo pa'po me mo'ko ipyty Elisabet we'i'po mynoto me. Ainatone nuno asenepo'pa iwe'i'po. ²⁵Ika'po: “Tamusi ro ero wara jyryi. Kari'na 'wa ypy'i'toporymbo aike'ka nopyi.”

Jesus womary man ekarityry

²⁶Irombo o'win-to'ima nuno terapa mynoto me Elisabet a'ta, Tamusi 'wa moko apojonano Gabriel emoky'po amy Galilea tano, Nasaret tatynen aitopo 'wa, ²⁷amy wokyry maro e'ipyn amy-ija'ko 'wa. Mo'ko amyija'ko taporemynndo terapa kynakon amy Josef taten wokyry 'wa. Mo'ko wokyry ro amy David parymbo mo'ko kynakon. Mo'ko amyija'ko ety me Maria kynakon.^v ²⁸Irombo auto taka tywo'my'po mero, ero wara mo'ko apojonano wyka'po: “Iru'pa ro rypo man, pa'poro kurano apyinenymbo? Tamusi amaro man!”

²⁹Maria y'naranga'po te moro auranano 'wa. Iwonumenga'po o'to tauro'po me moro auranano wairy poko. ³⁰Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: “Kytety'kai, Maria. Kurano meporyi Tamusi ekosa. ³¹Epanamako. Mynoto me maitake. Irombo amy wokyry'membo me monematake. Inoro ety me ro Jesus mytake.”^w

³²Poto me kynaitan Tamusi embata. Mo'ko inorombo ro kawono Tamusi ymuru me kynejatota'ton. Mo'ko Kyjopotorykon Tamusi mo'ko itamurumbo David apo'nymbo tu'po kynandy'motan.^x ³³Mo'ko Jakob pajanymbo 'wa kynaitan roten poto 'su

^s1:15 Numeri 6:3 ^t1:17 Maleachi 4:5-6

^u1:19 Daniel 8:16, 9:21

^v1:27 Mateus 1:18 ^w1:31 Mateus 1:21

^x1:32 2 Samuel 7:12-13,16, Jesaja 9:7

jopoto me. Inundymary i'maty'pa roten kynaitan.”

³⁴Irombo Maria wyka'po mo'ko apojonano 'wa: “One wara ko moro no'ka'tan? Wokyry maro waty waipo'sa.”

³⁵Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: “Tamusi wyinono a'kanano otu'ponaka kynotan. Mo'ko inorombo ro kawono porit'ory ajondotan. Iro ke ro enapa mo'ko kurano mo'ko kynomatan inoro ejatota'ton Tamusi ymuru me. ³⁶Epanamako! Mo'ko ajomory Elisabet enapa mynoto me man. Wokyry'membo me kynonematan, no'po'ko me tywairy se'me. O'win-to'ima nuno terapa mynoto me man mo'ko e'mekapynymbo. ³⁷Ise Tamusi a'ta irombo pa'poro oty tywo'kapyry taro man.” ³⁸Irombo Maria wyka'po: “Ero po wa, Tamusi emyjiary me. Oro awyka'po wararo nainen ymaro.” Irombo mo'ko apojonano wyto'po iwiyino.

Maria wytory Elisabet etawa

³⁹Morombo wyino ro Maria awomy'po. Iwonsi'ma'po tytory poko moro wypy 'wa, amy Judea tano aitopo 'wa. ⁴⁰Iwo'my'po mo'ko Sakarias auty taka. “Iru'pa ro rypo man?” ika'po Elisabet 'wa. ⁴¹Mo'ko Maria auran eta'po mero Elisabet 'wa, mo'ko uwembo tano pitani wesakama'po. Irombo Tamusi a'kary 'wa Elisabet apo'i'po. ⁴²Mo'ja imero Elisabet wyka'po: “Tykuranondo mana pa'poro worryijan ko'po! Tykuranondo man mo'ko ajuwembo tano pitani! ⁴³Noky ko awu wan mo'ko Yjopotory sano wo'to'me yjetawa? ⁴⁴Moro ajauran etary akono mero irombo y'wa, mo'se pitani ewa'pory imero nesakamai yjuwembo ta. ⁴⁵Mo'ko worryi morokon

ty'wa Tamusi nekari'po'san otykon wo'kapy'mary man amyikanon inoro sara'me 'ne kynaitan.”

⁴⁶Irombo Maria wyka'po:^z

“Yturu'po pototo me Tamusi ety awonganon. ⁴⁷Yja'kary tawa'pore man mo'ko Yjepano'nen Tamusi poko. ⁴⁸Po'po tamyjiary wairy kotanory tone i'wa man. Erombo wyino Tamusi newa'porory me yjejatota'ton pa'poro mo'karon eromenokon kari'na, mo'karon airenokon enapa.^a ⁴⁹Mo'ko typori'token 'wa potonon otykon tyka'se man y'wano me. Kurano me 'ne ety man. ⁵⁰Mo'karon tynendonamon kotanory enetan mo'karon eromenokon kari'na ra'na, mo'karon airenokon ra'na enapa. ⁵¹Apory tywepori'toma man. Mo'karon kynaijaton 'ne inaron taripa'po i'wa mandon aseke iwonumengarykon 'wa. ⁵²Typori'tokamon tamapo i'wa mandon apo'nykon wyino. Po'po aitonon tawonga i'wa mandon.^b ⁵³Kumytonon 'wa iru'pyngon otykon tyje i'wa man. Typyratakamon ainary'pa tymoma i'wa mandon. ⁵⁴⁻⁵⁵Typyitory Israel tapano'se i'wa man. Abraham kotanory tone i'wa man. Aikeyy'pa roten mo'karon ipajanyombo kotanory enegan, kytangonyombo 'wa tyka'po wararo.”^c

⁵⁶Oruwa nuno iwairy taro Maria we'i'po Elisabet ekosa. Irombo mero ito'po rapa tauty 'wa.

Johanes womary

⁵⁷Irombo te Elisabet wonematopo kurita tunda'po. Wokyry'membo me iwonema'po. ⁵⁸Irombo one wara

^y1:37 Genesis 18:14 ^z1:46 1 Samuel 2:1-10 ^a1:48 1 Samuel 1:11

^b1:52 Job 5:11, 12:19 ^c1:54-55 Genesis 17:7

Tamusi 'wa potō me imero ikotanory ene'po ekary eta'po mo'karon emamyry a'sakarykon 'wa, mo'karon omorykon 'wa enapa. Tawa'pore imero kynatokon imaro.

⁵⁹Irombo moro iju'ruwa-to'imanory kurita iwopy'san mo'ko oma'senan y'kotory ene. Mo'ko ijumy Sakarias ety ta rypo yry 'se kynatokon.^d ⁶⁰Mo'ko isano wyka'po te: "Uwa, Johannes te ety me kynaitan." ⁶¹Irombo ika'san i'wa: "Amy paio ajomory ety te moro wara e'i'pa man." ⁶²Irombo ijumy 'wa tainarykon ke iwoturupo'san one wara mo'ko tymuru ety yry 'se iwairy poko. ⁶³Irombo amy paranga'membo poko iwoturupo'po. Moro tu'po 'Johanes ety me man' mero'po i'wa. Pa'poro imero enuta'san. ⁶⁴Irombo te o'win wutory tauranary taro rapa iwe'i'po. Iru'pa rapa inuru we'i'po. Aurana'po rapa. Moro jako ro Tamusi ety awonga'po i'wa.

⁶⁵Irombo anari wopy'po pa'poro mo'karon emamyrykon a'sakarykon tu'ponaka. Pa'poro morokon wo'kapy'san ekary wotaripapy'po pa'poro morokon Judea ponokon wypy wararo. ⁶⁶Pa'poro moro oka etanonymbo 'wa tyturu'san ta apo'i'po. Ika'san: "Oty me ko iro ke mo'se pitani naitan?" Tamusi ainary irombo kynepano'sakon.

⁶⁷Irombo mo'ko ijumy Sakarias apo'i'po Tamusi a'kary 'wa. Tamusi a'kary 'wa auranano'po'po Tamusi auran uku'ponen me. Ika'po:

⁶⁸"Tykuranondo man mo'karon Israel pajanyombo Jopotory Tamusi. Mo'karon typytorykon apyimy tatawa i'wa man. Yja'wan wyino ikato'kon tyka'se i'wa man. ⁶⁹Amy pari'pyn kaijomato'kon tyje i'wa man mo'ko typytory David auty ta, ⁷⁰mo'karon penatonon kurangon

tauran uku'pononymbo wyka'san wararo. ⁷¹Kaijomato'kon tyka'se i'wa man kyjenono'namon wyino, pa'poro mo'karon kanerykon 'se'non wyino enapa. ⁷²Mo'karon kytangonymbo kotanory tone i'wa man. Moro tykatopombo poko ituwarengepy'pa tywairy tanepo i'wa man. ⁷³Mo'ko kytangon Abraham 'wa irombo toty ejatory ta takari'sembo me Tamusi 'wa man ⁷⁴moro ky'waine enari'ma toty awongapory man ty'wa, kyjenono'namon ainary wyino kypina'san mero. ⁷⁵Kyrombyrykon 'wa ro moro ky'waine typynary man, moro tamamboramon me kywairykon man tyjembo me i'wa man. ⁷⁶Amoro te, koki, mo'ko inorombo ro kawono auran uku'ponen me ajejatota'ton. Jopoto uwapo my'take emary ka'se.^e ⁷⁷Mo'karon ipytorykon memepatake morokon ija'wanykonymbō kary man poko Tamusi 'wa, uta'no wyino un-endo'ko'me. ⁷⁸Kotano enejan mo'ko tyturu'poporen kytamusirykon. Iro ke ro kapu wyino aweinano kyno'tan katawaine karukuri wara. ⁷⁹Mo'karon ewa'rummy ta romo'no nendonamon aweipatan. Sapatoro moro sara'me amano emary taka kynarota'ton."^f

⁸⁰Mo'ko pitani wetuwaro'ma'po te. Tamusi a'kary 'wa ipori'toma'po. Morokon ipono'non wo'i ta kynemanjakon mo'karon Israel pajanyombo 'wa tywosenepotopo kurita 'wa ro.

Jesus womary

2 Moro jako ro mo'ko Rome pono jopoto Augustus 'wa tauranyombo aripa'po'po pa'poro mo'karon

^d1:59 Levitikus 12:3 ^e1:76 Maleachi 3:1 ^f1:79 Jesaja 9:2

tynundymary tanokon wytoto'me totykon meropo.⁸ ²Sirie po jopoto me Kuirinius a'ta, koromo mo'karon kari'na etykon merory moro kynakon. ³Pa'poro kari'na wyto'san tytangonymbo waito'kon 'wa totykon meropo.

⁴Josef wonuku'po enapa moro Galilea tano aitopo Nasaret wyino, moro Judea 'wa, moro Betlehem tatynen David wom-atopombo 'wa. David parymbo me ro irombo Josef kynakon. ⁵Mo'ko typty man Maria maro ito'po toty meropo. Maria mynoto me kynakon. ⁶Irombo moro Betlehem po a'taine ro, Maria nunorymbo y'maty'po. ⁷Wokryr'membo me iwonema'po. Koromo iwe'mekatopo mo'ko kynakon. Kamisa ke inopondo'po i'wa. Irombo amy tonomy wendametopo taka enaryka'po i'wa. Iwo'ny'to'kon man waty kynakon kawo moro iwaito'kon auto ta.

Mo'karon kapara enenamon

⁸Moro aitopo wyino tyse waty amykon kapara enenamon kynatokon. Wo'i ta mo'karon tokykon erandory emangatokon.

⁹Irombo amy Tamusi apojon wopy'po i'waine. Tamusi kuranory 'wa aweipa'san imero. Poto me imero iwety'ka'san. ¹⁰Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'waine: "Kytety'katon! Epanamatoko! Amy iru'pyn oka ekari'se wopyi o'waine, pa'poro mo'karon aja'sakarykon ewa'poroto'man me. ¹¹Ero kurita irombo moro David waitopombo po mo'ko Ajepano'namon man tywoma man. Mo'ko ro, Mesias me aitoto Jopoto mo'ko man. ¹²Ero poko ro muku'ta'ton inoro me iwairy: Amy pitani'membo mepota'ton tapapo amy tonomy wendametopo ta, tynopondo'ma kamisa

ke." ¹³Irombo typo roten mo'ko apojonano ekosa amy kapu tanokon apojonano apyimy wosenepo'po. Ero wara Tamusi ety awongatokon: ¹⁴"Kurano nainen Tamusi 'wa kapukon ta. Nono tu'po Tamusi nipynarykon 'wa sara'man amano nainen."

¹⁵Irombo kapu taka rapa mo'karon apojonano wyto'san mero, ase'wa mo'karon kapara enenamon wyka'san: "Ka'makon iro ke Betlehem 'wa, moro o'kapy'po oty ene, moro Tamusi nekaropo'po oty ene." ¹⁶Tonsine imero ito'san. Irombo Maria, Josef epory'san i'waine. Mo'ko pitani'membo tapapo kynakon amy tonomy wendametopo ta. ¹⁷Ene'po mero ty'waine, mo'ko pitani poko tyneta'san auranano ekaro'po i'waine. ¹⁸Pa'poro mo'karon kapara enenamon nekarory etanamon enuta'san imero.

¹⁹Maria 'wa te pa'poro morokon otykon kura'ma'san tyturu'po ta. Ipoko tywonumengary ko'mangapo'sakon. ²⁰Irombo mo'karon kapara enenamon werama'san rapa. Tamusi ety awonga'po i'waine pa'poro morokon tyneta'san, tynene'san otykon epory'san ke ty'waine moro tyneta'sanymbo oka wararo.

Jesus y'kotory

²¹Irombo, oruwa-to'ima kurita mo'ko pitani we'i'po mero, i'koto'po i'waine. Moro jako ro ety me Jesus yry'po enapa i'waine, mo'ko apojonano wykatopombo wararo mynoto me mo'ko isano wairy uwaporo.^h ²²Moro Moses kareтары tano omenano mero'po wararo tywekorokamama'san mero, Jesus aro'po i'waine Jerusalem 'wa Tamusi po'ponaka aro.ⁱ ²³Ero wara irombo moro amy Tamusi nimeropo'po omenano tymero man:^j

⁸2:1 Mateus 1:18-25 ^h2:21 Levitikus 12:3, Lukas 1:31

ⁱ2:22 Levitikus 12:6-8 ^j2:23 Exodus 13:2,12

Pa'poro mo'ko koromo 'ne tysano uwembo wyino omatoto wokryy'membo kynaitan Tamusi 'wano me.

²⁴Moro jako enapa amy tywo me Tamusi 'wa tymy aro kyny'satokon moro Tamusi nimeropo'po omenano wykary wararo:

Oko tukuruwe, oko akukuwa'makon pai.

²⁵Irombo te amy wokryy kynakon Jerusalem po, amy Simeon tatynen. Mo'ko wokryy tamambore kynakon. Tamusi poko ituwarengepy'pa roten kynemanjakon. Tamusi 'wa Israel kotanory enery man momo'sakon. Tamusi a'kary itu'po kynakon. ²⁶Tamusi a'kary 'wa ro tuku'po kynakon i'wa iromby'pa iwairy man, mo'ko Tamusi nyry'po Mesias enery uwaporo.

²⁷Mo'ko wokryy aro'po ro mo'ko Tamusi a'kary 'wa moro Tamusi auty taka. Irombo Jesus a'myka'po mero isano 'wa ijumy maro, moro omenano mero'po wararo tywaito'ko me imaro, ²⁸anumy'po enapa mo'ko Simeon 'wa tapoponaka. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa imero. ²⁹Ika'po:

“Erome te sara'me apyitory maropoja moro awyka'pombo wararo.

³⁰Yjenuru mo'ko o'wa uta'no wyino kari'na unendopo pitani enei, ³¹mo'ko anyry'po pa'poro kari'na nenery man me. ³²Mo'karon ajukuty'non kari'na 'wano me kynaweitatan, tynukuty'torykon otykon eneto'me i'waine. Mo'karon Israel pajanyombo ety awongatan.”^k

³³Moro wara Jesus poko Simeon wyka'po 'wa ijumy, isano enutano'po'san.

³⁴Irombo Simeon 'wa ikuranondo'san. Mo'ko isano Maria 'wa te ika'po: “Epanamako! Mo'se pitani poko ro pyimano

Israel pajanyombo emapota'ton Tamusi. Pyime enapa amykon awongapota'ton i'wa. Kapu tanokon otykon enepotan mo'se pitani. Pyime kari'na ato'ke te kynaitan. ³⁵Amero, aturu'po ta supara je'tun kyny'tan. Pyimano kari'na wonumengary wepa'kary te man ituru'san wyino.”

³⁶Moro jako 'ne amy Tamusi auran uku'ponen Ana tatynen woryi kynakon moro po. Mo'ko Aser parymbo Fanuel emyiry mo'ko kynakon. No'po'ko me terapa imero kynakon. Amyija'ko me noro ta'ta oko-to'ima siriko tyinone tywaijembo me kynakon. ³⁷Moro pa'po me te ino'ma iwaitopombo kynakon okupa'en-kari'na itu'ponaka okupa'en siriko iwairy taro terapa. Omima'pa iwaitopombo kynakon moro Tamusi auty wyino. Koko, kurita wararo Tamusi ety awongatopombo i'wa kynakon. Iwonematopombo kynakon. Tamusi 'wa auranatopombo kynakon. ³⁸Mo'ko wopy'po ro aporitonakaine. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa. Irombo mo'ko oma'senan poko pa'poro mo'karon yja'wan wyino Jerusalem ymbokary momo'namon erupakon.

³⁹Irombo pa'poro moro Tamusi nimeropo'po omenano wararo tywe'i'ma'san mero, iwerama'san rapa Galilea 'wa, moro tywaito'kon Nasaret 'wa.^l ⁴⁰Mo'ko pitani te kynetuwaro'makon. Aseme noro tywonumengapore kynaijakon. Tamusi kuranory imaro kynakon.

Jesus wairy rapa moro Tamusi auty ta

⁴¹Siriko wararo mo'ko Jesus sano wytotopombo kynakon ijumy maro Jerusalem 'wa, mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'ma.^m ⁴²Irombo ainapatoro itu'ponaka oko siriko Jesus

^k2:32 Jesaja 42:6, 49:6, 52:10 ^l2:39 Mateus 2:23

^m2:41 Exodus 12:1-27, Deuteronomium 16:1-8

we'i'po mero, tamerykonymbo mero Jerusalem 'wa iwonuku'san rapa mo'ko eratonapopotombo onory ewa'ma.⁴³ Ewa'ma'ma'po mero, tyweramarykon a'mo'po i'waine rapa. Mo'ko myre'ko'ko Jesus wainopo'po te Jerusalem po mo'ko tyjummy, tysano nukuty'tory me.⁴⁴ Mo'karon tytorykon a'sakarykon maro te kynekano'satokon ijummy, isano. Iro ke ro o'win kurita tyto'san mero, upi ito'san mo'karon tomorykon ra'naka, mo'karon tynukutyrykon ra'naka enapa.⁴⁵ Anepory'pa tywe'i'san mero te, upi iwerama'san rapa Jerusalem 'wa.

⁴⁶Oruwa kurita iwe'i'san upiry poko. Irombo epyry'po i'waine moro Tamusi auty ta. Mo'karon amepanamon ra'na tandy'po kynakon. I'waine kynepanamakon. Kynoturupojakon enapa i'waine otykon poko.⁴⁷ Pa'poro mo'karon i'wa epanamatonon enumengapojakon imero moro tupu'pone iwairy, moro i'wa ejukurukon enapa.⁴⁸ Ene'po mero, potome imero mo'ko ijummy, isano enuta'san. Irombo mo'ko isano wyka'po I'wa: "Koki, o'tono'me ko ero wara na'na poko me'i? Tanariry ta na'na ajupiry aropoty, awu ajummy maro!"⁴⁹ Irombo ika'po i'waine: "O'tono'me ko kupiton? Papa auty ta ywairy man anukuty'pa ka'tu maiton?"⁵⁰ O'to paio te ikary anukuty'pa kynatokon ty'waine.

⁵¹Irombo iwo'pema'po imaroin Nasaret 'wa. Pa'poro o'to ikato'kon 'wa kynepanamakon. Mo'ko isano te pa'poro morokon otykon apyijakon tyturu'po ta.⁵² Mo'ko Jesus te kynetuwaro'makon. Aseme noro tywonumengapore, typyne kynaijakon Tamusi embata, mo'karon kari'na embata enapa.ⁿ

Johanes 'wa tamamin a'mory

3 Atone'pu siriko terapa Rome pono jopoto me Tiberius a'ta, Judea pono jopoto me Pontius Pilatus a'ta, Galilea pono jopoto me Herodes a'ta, Iturea pono jopoto me, Trakonitis pono jopoto me enapa mo'ko ipiry Filipus a'ta, Abilene pono jopoto me Lysanias a'ta,^o ²mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon me Anas a'ta mo'ko Kajafas maro, Tamusi 'wa mo'ko Sakarias ymuru Johanes auramba'po moro iponomyn wo'i ta. ³Irombo Johanes wytopoty'po pa'poro moro Jordan pato, ero ekarory ta: "Ajemamyrykon u'matoko! Asetykapotoko! Irombo Tamusi oja'wanykonymbo katan."⁴ Mo'ko Tamusi auran uku'ponenyombo Jesaja wykato'konymbomero'san wara iwe'i'po:^p

Moro iponomyn wo'i ta amy ko'tatoto auran kynotanon: "Mo'ko Jopoto emary ika'toko. Sapatoro morokon emary ytoko. ⁵Pa'poro morokon nono ansikyry a'no'kata'ton. Pa'poro wypy, pa'poro nono unsikyry kata'ton. Morokon oma wotu'mapotyry sapatoro kynaitan. Morokon oma taratarary kaperota'ton. ⁶Irombo pa'poro kari'na moro Tamusi 'wa uta'no wyino tunendo'kon eneta'ton."

⁷Mo'karon kari'na apyimykon kynosatokon i'wa asetykapo. Mo'karon 'wa ro ikatopombo kynakon: "Yja'wangonymbo 'ne roten, noky ko moro o'toto Tamusi erekuru wyino awetuwarikarykon man ekano'poi o'waine?^q ⁸Ajemamyrykon u'ma'po enepotoko. Aturu'san ta te kykaton: 'Abraham na'na tamurumbo me man.' Wykaje irombo o'waine: Tamusi

ⁿ2:52 1 Samuel 2:26, Spreuken 3:4
1:19-28 ^p3:4 Jesaja 40:3-5 (LXX)

^o3:1 Mateus 3:1-12, Markus 1:1-8, Johanes
^q3:7 Mateus 12:34, 23:33

erokon topu kapyry taro man Abraham pajanyambo me.^r ⁹Moro wywy tyje terapa man moro wewe undy po. Pa'poro epepo'non wewe akotory kynaitan. Wa'to taka ipapyry kynaitan.”^s

¹⁰Irombo mo'karon kari'na apyimykon woturupo'san Johannes 'wa: “O'to ko iro ke na'na naitan?” ¹¹Irombo ero wara Johannes 'wa ejuku'san: “Mo'ko oko tywo'mynen o'win amy tywo'my ynen mo'ko iwo'mymyn 'wa. Mo'ko pyime tarepanen arepa amy ynen mo'ko erepamyn 'wa.”

¹²Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon wopy'san enapa asetykapo i'wa. Mo'karon wyka'san ro i'wa: “Amepanen, o'to ko na'na naitan?”

¹³Irombo Johannes wyka'po i'waine: “Moro anamo'ikyrykon man pyrata ko'po kysamo'i'ton.”

¹⁴Warinu pokonokon woturupo'san ro rypo i'wa: “Na'na rapa iro ke, o'to ko na'na naitan?” Irombo ika'po i'waine: “Pyrata poko kari'na kysainakerengaton. Typo roten kari'na kysemendoton, ipyratary apyito'me o'waine. Tawa'pore aitoko moro ajemamingon epety poko.”

¹⁵Mo'karon kari'na te mo'ko Mesias momo'satokon. Tyturu'san ta kynonumengatokon inoro me pai mo'ko Johannes wairy poko. ¹⁶Irombo Johannes wyka'po pa'poro i'waine: “Awu tuna ke katykaton. Mo'ko yko'po pana'pe man inoro te kyno'san. Isapatory etandy ymbokary paio supija. Mo'ko ro Tamusi a'kary ke ajetykata'ton, wa'to ke enapa.

¹⁷Moro aresi pombokatopo aina terapa man. Irombo moro aresi werikatopo a'metan. Irombo moro aresi kura'matan moro ikura'matopo auto ta. Morokon iw-

eriryambo koro'katan te e'wutypyn roten wa'to ke.”

¹⁸Pyime noro e'mapotyrykon ta moro iru'pyn oka ekari'sakon mo'karon kari'na 'wa. ¹⁹Irombo te mo'ko poto 'su jopoto Herodes e'mapoty'po i'wa, mo'ko imo'wusary Herodias poko. Pa'poro morokon inikapy'san yja'wangan otykon poko enapa Herodes e'mapoty'po i'wa.^u

²⁰Itaka ro mo'ko Johannes aru'kapo'po i'wa moro yja'wangan kari'na aru'katopo taka.

Jesus wosetykapory

²¹Johanes 'wa paporo mo'karon kari'na etykary jako noro te, Jesus etyka'po enapa. Irombo Tamusi 'wa auranary jako moro kapu wendaka'po.^v

²²Mo'ko Tamusi a'kary wony'to'po itu'ponaka amy akukuwa eneke. Irombo kapu wyino amy auranano wota'po: “Nipynen ymuru amoro mana. Yturu'po ewa'pory me ro mana.”^w

Jesus tangon etykon

²³Jesus 'wa tamamin a'mory jako, o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko iwairy taro kynakon. Mo'karon kari'na kynyjatokon mo'ko Josef ymuru me.

Josef Eli ymuru me tywaije man,^x

²⁴Eli Matat ymuru me tywaije man,

Matat Levi ymuru me tywaije man,

Levi Melki ymuru me tywaije man,

Melki Janai ymuru me tywaije man,

Janai Josef ymuru me tywaije man,

²⁵Josef Matatias ymuru me tywaije man,

Matatias Amos ymuru me tywaije man,

Amos Na'um, Na'um Hesli ymuru me tywaije man,

Hesli Nagai ymuru me tywaije man,

^r3:8 Johannes 8:33 ^s3:9 Mateus 7:19

^u3:19 Mateus 14:3-4, Markus 6:17-18

^v3:21 Mateus 3:13-17, Markus 1:9-11

Mateus 3:17, Markus 1:11, Lukas 9:35

^t3:12 Lukas 7:29

^w3:22 Genesis 22:2, Ware 2:7, Jesaja 42:1,

^x3:23 Mateus 1:1-17

²⁶ Nagai Ma'at ymuru me tywaije man,
 Ma'at Matatias ymuru me tywaije man,
 Matatias Seme'in ymuru me tywaije
 man,
 Seme'in Josek ymuru me tywaije man,
 Josek Joda ymuru me tywaije man,
²⁷ Joda Joanan ymuru me tywaije man,
 Joanan Resa ymuru me tywaije man,
 Resa Serubabel ymuru me tywaije man,
 Serubabel Sealtiel ymuru me tywaije
 man,
 Sealtiel Neri ymuru me tywaije man,
²⁸ Neri Melki ymuru me tywaije man,
 Melki Adi ymuru me tywaije man,
 Adi Kosam ymuru me tywaije man,
 Kosam Elmadan ymuru me tywaije man,
 Elmadan Er ymuru me tywaije man,
²⁹ Er Josua ymuru me tywaije man,
 Josua Elieser ymuru me tywaije man,
 Elieser Jorim ymuru me tywaije man,
 Jorim Matat ymuru me tywaije man,
 Matat Levi ymuru me tywaije man,
³⁰ Levi Simeon ymuru me tywaije man,
 Simeon Juda ymuru me tywaije man,
 Juda Josef ymuru me tywaije man,
 Josef Jonan ymuru me tywaije man,
 Jonan Eljakim ymuru me tywaije man,
³¹ Eljakim Melea ymuru me tywaije man,
 Melea Mena ymuru me tywaije man,
 Mena Matata ymuru me tywaije man,
 Matata Natan ymuru me tywaije man,
 Natan David ymuru me tywaije man,
 David Isai ymuru me tywaije man,
³² Isai Obed ymuru me tywaije man,
 Obed Boas ymuru me tywaije man,
 Boas Salmon ymuru me tywaije man,
 Salmon Nakson ymuru me tywaije man,
³³ Nakson Aminadab ymuru me tywaije
 man,
 Aminadab Admin ymuru me tywaije
 man,
 Admin Arni ymuru me tywaije man,
 Arni Hesron ymuru me tywaije man,
 Hesron Peres ymuru me tywaije man,

Peres Juda ymuru me tywaije man,
³⁴ Juda Jakob ymuru me tywaije man,
 Jakob Isak ymuru me tywaije man,
 Isak Abraham ymuru me tywaije man,
 Abraham Tera ymuru me tywaije man,
 Tera Nahor ymuru me tywaije man,
³⁵ Nahor Serug ymuru me tywaije man,
 Serug Re'u ymuru me tywaije man,
 Re'u Peleg ymuru me tywaije man,
 Peleg Eber ymuru me tywaije man,
 Eber Sela ymuru me tywaije man,
³⁶ Sela Kenan ymuru me tywaije man,
 Kenan Arpaksad ymuru me tywaije man,
 Arpaksad Sem ymuru me tywaije man,
 Sem Noe ymuru me tywaije man,
 Noe Lamek ymuru me tywaije man,
³⁷ Lamek Metusale ymuru me tywaije
 man,
 Metusale Henok ymuru me tywaije man,
 Henok Jered ymuru me tywaije man,
 Jered Mahalalel ymuru me tywaije man,
 Mahalalel Kenan ymuru me tywaije
 man,
³⁸ Kenan Enos ymuru me tywaije man,
 Enos Set ymuru me tywaije man,
 Set Adam ymuru me tywaije man,
 Adam Tamusi ymuru me tywaije man.

Jesus u'kuru moro iponomyn wo'i ta

4 Tamusi a'kary 'wa tapyije Jesus
 werama'po moro Jordan wyino.
 Moro jako ro Tamusi a'kary pori'tory ta
 itopoty'po moro iponomyn wo'i ta.^y
² Oko-kari'na kurita moro po iwe'i'po,
 mo'ko ewa'rummy tamuru 'wa tu'kuru
 ta. Morokon kurita endame'pa pairo
 iwe'i'po. Moro pa'po me te ikumyry'po.
³ Irombo mo'ko ewa'rummy tamuru
 wyka'po I'wa: "Tamusi ymuru me ro
 aja'ta iro ke, ero topu 'wa ajauranako
 iwonurimato'me perere me." ⁴ Irombo
 Jesus 'wa ejuku'po: "Tymero man:^z
 Perere poko roten kari'na emamy'pa
 kynaitan."

⁵Irombo Jesus aro'po i'wa kawon-aka. Ko'i roten imero pa'poro ero nono tu'ponokon potonon jopotokon nundy-mary enepo'san i'wa Jesus 'wa. ⁶Irombo mo'ko ewa'rumy tamuru wyka'po I'wa: "Pa'poro erokon potonon aito'kon morokon ikuranorykon maro ro ajainaka sytake. Erokon irombo yjainaka tyje man. Ynisanorymbo 'wa ro yry yjaina man. ⁷Iro ke ko'wu tokuna'po yjety awonga'poto o'wa, pa'poro ajotyry me kynaitan." ⁸Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Ero wara tymero man:^a

Ajopotory Tamusi po'ponaka roten mokunamatake. Mo'ko ety roten mawongatake."

⁹Irombo Jerusalem 'wa Jesus aro'po i'wa. Moro Tamusi auty retyry esipiry tu'ponaka yry'po i'wa. Irombo ika'po I'wa: "Tamusi ymuru me ro aja'ta, ata'porongo ero wyino po'ponaka.

¹⁰Tymero irombo man:^b

Tamusi tapojongon emo'tan ajaijomato'me i'waine. ¹¹Awomarymbo apyita'ton, apupuru aniwo'pa awaito'me topu pona."

¹²Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Moro Tamusi karetyry kynganon:^c Mo'ko Ajopotory Tamusi anu'ku'pa maitake."

¹³Irombo Jesus u'ku'ma'po mero ty'wa, inonda'po 'non mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa.

Nasaret po Jesus urumenary

¹⁴Irombo Tamusi a'kary pori'tory ta Jesus werama'po rapa Galilea 'wa. Moro po ro pa'poro wararo ekary wota'po.^d ¹⁵Emepato'konymbbo i'wa kynakon morokon iwota'nano'to'kon autokon ta. Pa'poro mo'karon auran etanamon 'wa ety awongatopombo

kynakon. ¹⁶Irombo moro Nasaret, moro tywetuwaro'matopombo 'wa itunda'po. Irombo tamerymbo me ro moro otare'matopo kurita ito'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Irombo awomy'po moro Tamusi karetyry erupato'me.^e ¹⁷Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbbo Jesaja auranymbbo mero'po kareta yry'po i'waine ainaka. Irombo moro kareta karanga'po i'wa. Ero mero'po epyry'po i'wa:

¹⁸Tamusi a'kary ytu'po man. Irokeru Tamusi 'wa tapyije wa mo'karon oty'non 'wa amy iru'pyn oka ekari'nen me. Tamusi 'wa tapojoma wa mo'karon imy'san 'wa imbokarykon man ekari'to'me, mo'karon enu'non 'wa enutarykon man ekari'to'me, sara'man amano taka mo'karon ikota'ma'san yto'me,^f ¹⁹moro Tamusi 'wa tykuranory enepotopo siriko ekaroto'me enapa.

²⁰Ero erupa'ma'po mero ty'wa, moro kareta amemy'po rapa i'wa. Yry'po rapa i'wa mo'ko pyitonano 'wa. Irombo iwotandy'mo'po. ²¹Pa'poro moro Simosu wota'nano'to'kon auto tano onunano kynopo'sakon i'wa. Irombo ko'wu Jesus wyka'po i'waine: "Erome ro moro aneta'san ynerupa'po kynoka'san." ²²Irombo pa'poro mo'karon epanamatonon 'wa iporo moro auran wairy ekarity'po. Moro auran kuranory 'wa imero pototo me enutano'po'san. Irombo ika'san: "Mo'ko Josef ymuru kapyn mo'se nan?"

²³Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ero kari'na wykatopo pa'me ro awykarykon man suku'sa y'wa: 'Apino'nen, aseke opino'ko! Pa'poro morokon na'na neta'san Kafaraum po anikapy'san otykon ero awomatopombo

^a4:8 Deuteronomium 6:13 ^b4:10 Ware 91:11-12

^c4:12 Deuteronomium 6:16 ^d4:14 Mateus 4:12-17, Markus 1:14-15

^e4:16 Mateus 13:53-58, Markus 6:1-6 ^f4:18 Jesaja 61:1-2 (LXX)

po enapa ika'ko.”²⁴ Ika'po te: “Ita'ro pore, amy paio Tamusi auran uku'ponen isano'pambo man moro tywetuwaro'matopombo aitopo po.⁸²⁵ Yjauran irombo amyikatoko. Elia jako pyime inongepy'san tywaije mandon mo'ko Israel pajanyombo ra'na. Moro jako ro oruwa siriko itu'ponaka o'win-to'ima nuno moro kapu tatapuje tywaije man. Pa'poro ero nono tu'po poto 'su kumyno tywaije man.^h²⁶ Ise'me te Elia anemoky'pa Tamusi tywaije man amy paio 'wa. Amy Sarefat pono inongepy'po 'wa roten Tamusi 'wa tomo'se tywaije man, moro aitopo Sidon wyinonaka.ⁱ²⁷ Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Elisa jako ko'wu pyime areky pangon tywaije mandon mo'ko Israel pajanyombo ra'na. Amy paio te ikura'ma'pa tywaije man. Mo'ko Sirie pono Na'aman roten iru'pa rapa tyje tywaije man.”^j

²⁸ Moro wara ikary eta'po mero ty'waine, pa'poro moro Simosu wota'nano'tokon auto tanokon wore'ko'san imero.²⁹ Awomy'san. Irombo imoma'po i'waine moro tywaito'kon wyino. Moro tywaito'kon apo'ny wypy eme'tairy 'wa ro aro'po i'waine, po'ponaka emato'me.³⁰ Ira'naine ro te Jesus wyto'po moro wyino.

Jesus 'wa ewa'rumy momary

³¹ Irombo moro Galilea tano aitopo Kafaraum 'wa iwo'pema'po. Moro po ro emepa'san i'wa morokon otare'mato'kon kurita.³² Morokon i'wa emepato'kon 'wa imero poto me enutano'po'san, amy poto 'su jopoto wara imero auranary ke.^{kl}

³³ Moro Simosu wota'nano'tokon auto ta ro amy yja'wan akywano pan wokryy

kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro mo'ja imero:³⁴ “O'tono'me 'ne ko na'na poko man, se, Nasaret pono? Na'na uta'ka ka'tu mopyi? Suku'sa noky me awairy. Amoro 'ne ro mo'ko Tamusi wyinono me mana!”³⁵ Irombo apo'tun pe Jesus 'wa e'ma'po: “Ity'me aiko! Epakako mo'ko wyino!” Irombo owarira'naka imero mo'ko yja'wan 'wa mo'ko wokryy ema'po. Irombo iwepa'ka'po iwyino. Amy o'to paio anyry'pa iwe'i'po.

³⁶ Pa'poro kari'na we'naranga'san. Ase'wa ika'san: “Otypan auranano ko moro nan? Jopoto wara kore imero mo'karon yja'wangan akywano poko napo'tunapo'sa, ran! Irombo kore nepa'katon, ran!”³⁷ Irombo moro inikapy'po ekary wotaripapy'po pa'poro morokon moro ponokon aito'kon wararo.

Jesus 'wa je'tun pangon kura'mary

³⁸ Irombo Jesus awomy'po moro Simosu wota'nano'tokon wyino. Simon auty 'wa ito'po. Mo'ko Simon y'menoty je'tun pan komynano pe kynakon. Iwoturupo'san i'wa epano'to'me.^m

³⁹ Irombo eponaka Jesus wonsuma'po. Moro komynanombo e'ma'po i'wa. Irombo moro komynanombo wyto'po iwyino. O'win wutory mo'ko woryi awomy'po. Upa'san terapa i'wa.

⁴⁰ Irombo weju wo'myry mero pa'poro kari'na 'wa mo'karon ukuty'pa 'ne roten anyky pangon ta'sakarykon enepy'san I'wa. Iwe'i'san mero tainary yry'po I'wa itu'ponakaine. Ikura'ma'san rapa I'wa.⁴¹ Pyime kari'na wyino tyko'keine imero yja'wangan akywano wepa'ka'san enapa. Kyngatokon: “Tamusi ymuru amoro mana!”

⁸4:24 Johanes 4:44 ^h4:25 1 Koningen 17:1 ⁱ4:26 1 Koningen 17:8-16

^j4:27 2 Koningen 5:1-14 ^k4:32 Markus 1:21-28 ^l4:32 Mateus 7:28-29

^m4:38 Mateus 8:14-17, Markus 1:29-34

Jesus 'wa te apo'tun pe e'ma'san. Anauranano'po'paine paio iwe'i'po, mo'ko Mesias me tywairy ukutyry ke i'waine.

Moro iru'pyn oka ekarory Galilea po

⁴² Emany'po mero iwepa'ka'po. Amy iponomyn 'wa ito'po. Moro jako ro mo'karon kari'na apyimykon kynupijatokon. Irombo itunda'san I'wa. Itory pona tywyinoine kyna'kotojatokon.ⁿ ⁴³ Ika'po te i'waine: “Morokon amykon terapa aito'kon po enapa moro Tamusi nundymary ekapory ekarityry y'wa man. Moro waton me ro irombo tomo'se wa.”

⁴⁴ Irombo morokon Judea ponokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta moro iru'pyn oka ekarory aropoty'po i'wa.

Jesus mo'karon woto pokonokon maro

5 Irombo moro Genesaret wyinono tuna juwembory esi'wo mo'karon kari'na apyimy moro Tamusi auranymbo etakon. Iwotunsi'korykon mero tytu'ponaka,^{op} ² Jesus 'wa oko kurijara wo'kima'san ene'san. Mo'karon woto pokonokon tywo'ka kynatokon morokon kurijara wyino. Tysipirykon ku'mi'satokon. ³ Irombo Jesus wotaru'ka'po moro o'win amy kurijara taka. Simon kurijary moro kynakon. Irombo Jesus woturupo'po Simon 'wa a'si 'ko moro tykurijary emo'to'me i'wa ira'naka. Ita tandy'po ro mo'karon kari'na apyimy emepakon.

⁴ Tauranary poko taikepy'po mero, ika'po Simon 'wa: “Epa'kako ira'naka. Irombo woto poko asipirykon ipa'toko.” ⁵ Irombo Simon 'wa ejuku'po. Ika'po: “Amepanen, pa'poro ero koko na'na

wo'mika'po se'me, amy nokymbo ro anapo'i'pa na'na ne'i. Ajauran poko te erokon sipi sipa'take.”^q

⁶ Moro wara tywe'i'san mero, moky imero woto apo'i'san i'waine. Morokon isipirykon imero kyno'sekakon rypo.^f ⁷ Irombo mo'karon moro kurijara akono tanokon tamamingon a'sakarykon apomapoty'san i'waine tapano'seine iwo'toko'me. Irombo iwopy'san. Okororo morokon kurijarakon a'no'ka'san i'waine. Kynotu'mu'satokon rypo.

⁸ Moro ene'po mero te ty'wa, tokuna'po Simon Petrus woma'po Jesus po'ponaka. Ika'po: “Jopoto, i'tango ywyino. Tyja'wange irombo wa.” ⁹ Mo'karon woto apyimy apo'i'po 'wa enutano'po'po pa'poro mo'karon ta'sakarykon maro. ¹⁰ Sebedeus ymurukon Jakobus, Johanes enuta'san enapa poto me imero. Mo'karon ro mo'ko Simon emaminary a'sakarykon me kynatokon. Irombo Jesus wyka'po Simon 'wa: “Kytety'kai! Erombo wyino kari'na apyiry poko maitake.” ¹¹ Morokon kurijara awo'nuku'san mero ty'waine maponaka, pa'poro totyrykonyombo nonda'san i'waine. Jesus wena'po ta terapa ito'san.

Jesus 'wa amy areky pan kura'mary

¹² Irombo amy moro pono aitopo ta Jesus a'ta, amy areky na'no'ka'po wokyry moro po kynakon. Jesus ene'po mero ty'wa, tombata'po iwoma'po. Jesus 'wa iwe'pima'po: “Jopoto, i'se aja'ta, ykura'mary taro mana.” ^{s13} Irombo Jesus 'wa tainary tynga'po. Apo'i'po i'wa. Ika'po: “Ekura'mako rapa iro ke.” Irombo o'win wytory moro erekyrymbo utapy'po.

ⁿ4:42 Markus 1:35-39 ^o5:1 Mateus 4:18-22, Markus 1:16-20

^p5:1 Mateus 13:1-2, Markus 3:9-10, 4:1 ^q5:5 Johanes 21:3

^f5:6 Johanes 21:6 ^s5:12 Mateus 8:1-4, Markus 1:40-45

¹⁴Irombo ika'po i'wa, amy paio 'wa anekarity'pa iwaito'me. Ikapo: "Asenepotango te mo'ko Tamusi pokono 'wa. Moro awekura'ma'po poko mo'ko Moses wykatopombo yko Tamusi 'wa, Tamusi emamina'po amyikato'me i'waine." ^t

¹⁵Ise'me te wararo 'ne ka'tu rapa Jesus ekary wotaripapy'po. Irombo pyime kari'na apyimykon wota'nanopy'san ekosa auran etato'me, tanykyrykonyombo kato'me enapa i'wa. ¹⁶Jesus wytotopombo te kynakon ipono'non 'wa. Moro po ro Tamusi 'wa auranatopombo kynakon.

Amy iwajakuta'po kura'mary

¹⁷Amy kurita Jesus mo'karon ata'nanopy'san emepatokon. Amykon Farise amykon omenano mero'po poko amepanamon maro moro po tandy'po kynatokon. Pa'poro morokon Galilea tanokon aito'kon wyino, morokon Judea tanokon aito'kon wyino, Jerusalem wyino enapa moro 'wa tywota'nano'se kynatokon. Tamusi porit'ory Jesus maro kynakon mo'karon je'tun pangon kura'mato'me.^u

¹⁸Irombo te amykon wokiryjan 'wa amy iwajakuta'po wokiry enepy'po ipaty tu'po ro. A'mykary u'ku'po rypo i'waine, Jesus po'ponaka yto'me ty'waine. ¹⁹Tunsi'ke mo'karon kari'na apyimy wairy ke, a'mykary upi'po i'waine. Irombo moro auto re'taka iwonuku'san. A'si 'ko moro auto aputymbo ka'po mero ty'waine, ipaty tu'po ro mo'ko iwajakuta'po eny'topo'po i'waine owarira'naka Jesus po'ponaka. ²⁰Moro i'waine poto me Tamusi amyikary enery ke ty'wa, Jesus wyka'po: "Ty'wo, morokon oja'wanykonyombo tyka man."

²¹Irombo mo'karon Tamusi kareтары uku'namon wyka'san mo'karon Farise maro: "Noky 'ne ko mo'se nan, mo'se Tamusi ety jamikanen? Noky aina ko yja'wan me e'i'san kary nan? Tamusi aina roten kapyn?"

²²Moro wara te iwonumengarykon ukuty'po mero ty'wa, ejuku'san Jesus 'wa: "O'to ko mykaton aturu'san ta? ²³Otypan ko ija roten nan? Awykary mo'se iwajakuta'po 'wa 'Oja'wanykonyombo tyka man.?' Awykary te ka'tu 'Ajawongo. Itango.?' ²⁴O'po'toko, muku'to'se me mo'ko kari'na ymuru aina moro yja'wan me e'i'po kary wairy ero nono tu'po."

Irombo ika'po mo'ko iwajakuta'po 'wa: "Ajawongo amoro. Apaty anungo. I'tango ajauty 'wa."

²⁵Irombo inenerykon me ro o'win wytory awomy'po. Moro typatymbo anumy'po i'wa. Irombo tauty 'wa ito'po, Tamusi ety awongary ta. ²⁶Pa'poro imero iwe'naranga'san. Tamusi ety awonga'po imero i'waine. Poto me tywety'karykon ta ika'san: "Atukuty'non otykon erome kyseneton."

Jesus 'wa Levi ko'mary

²⁷Morombo wyino kurandonaka tyto'po mero, mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'in'en Levi tatynen ene'po Jesus 'wa. Levi tandy'po kynakon moro pyrata amo'i'topo auto po. Irombo Jesus wyka'po i'wa: "O'ko ywena'po ta." ^{v28}Irombo Levi awomy'po. Pa'poro otymbo nonda'po i'wa. Jesus wena'po ta terapa ito'po.

²⁹Irombo Levi 'wa amy poto 'su endameno ka'po'po tauty ta Jesus ewa'mato'me. Pyime imero mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'in'amon tywo'se kynatokon.

^t5:14 Levitikus 14:1-32 ^u5:17 Mateus 9:1-8, Markus 2:1-12

^v5:27 Mateus 9:9-13, Markus 2:13-17

Pyime enapa amykon roten kari'na imaroine kynendamejatokon. ³⁰Irombo mo'karon Farise 'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa enapa toruwarykon enep'po mo'karon Jesus nemeparykon 'wa. Ika'san: "O'tono'me ko mendamejaton mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon maro, mo'karon tyja'wangamon maro enapa?" ^w

³¹Irombo Jesus 'wa ejuku'san: "Anyky'non amy tapino'namon anupi'pa mandon. Je'tun pangon te amy tapino'namon upijaton.

³²Tamamboramon ko'ma opy'pa we'i. Mo'karon tyja'wangamon ko'ma te wopyi, tamamyrykon u'mato'me i'waine."

Onemano

³³Irombo Jesus 'wa ika'san: "Mo'karon Johanes nemeparykon, mo'karon Farise nemeparykon enapa o'kapyn roten kynonematon, Tamusi 'wa otykon poko tywoturuporykon ta. Mo'karon anemeparykon te ko'wu kynendamejaton roten." ^x

³⁴Jesus wyka'po i'waine: "Mo'karon oko amykon aimytonon ewa'manamon enemapory taro 'kare mandon, mo'ko pytatoto a'ta ekosaine? ³⁵Amy jako te mo'ko pytatoto pinata'ton iwyinoine. Irombo mero kynonemata'ton."

³⁶Amy enapa onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: "Amy paio kari'na amy asery wo'mynano aniseka'pa man, amy ipunu'po ato'to'me amy penato'po wo'mynanombo pokonaka. Ijako moro asery wo'mynano any'matan. Moro penato'po 'wa waty ro rypo moro asery wo'mynano punu'po kynaitan.

³⁷Amy paio kari'na enapa asery winu anije'nyndo'pa man penato'san tonomy pi'sanyombo kapy'san ke. Ijako moro asery winu morokon tyje'nykonyombo sekatan. Irombo kynotakamatan moro winu. Morokon ije'nykonyombo kynotany'mata'ton. ³⁸Asery winu yry te man asery ije'ny taka.

³⁹Amy paio kari'na enapa asery winu 'se'pa man, penato enyry'poto ty'wa. Kynganon irombo: "Moro penato winu iru'pa 'ne ka'tu rapa man."

Jesus moro otare'matopo kurita maro

6 Amy otare'matopo kurita Jesus kyny'sakon morokon awasi paty ta. Moro jako ro mo'karon inemeparykon morokon awasi ejakatokon. Morokon epery ena'to'me ty'waine, tainarykon ke kynakatokon. ^{yz}

²Irombo te amykon Farise wyka'san: "O'tono'me ko moro otare'matopo kurita tykapymy waty oty mika'saton?"

³Irombo Jesus 'wa ejuku'san: "O'to mo'ko David we'i'po anerupa'pa mandon, moro kumyno ta ta'ta mo'karon ta'sakarykon maro?^a ⁴Moro Tamusi auty taka tywo'my man. Morokon Tamusi embata yry'san perere typina i'wa man. Tana'se i'wa man. Mo'karon ta'sakarykon enapa tupa i'wa mandon ike. Morokon perere enapyry waty man amy typono roten kari'na 'wa. Mo'karon Tamusi pokonokon 'wa roten te enapyry man." ^b

⁵Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Mo'ko kari'na ymuru moro otare'matopo kurita jopotory me man."

⁶Irombo amy terapa otare'matopo kurita Jesus wo'my'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Irombo kynemepatokon. Moro jako ro amy

^w5:30 Lukas 15:1-2 ^x5:33 Mateus 9:14-17, Markus 2:18-22

^y6:1 Mateus 12:1-8, Markus 2:23-28 ^z6:1 Deuteronomium 23:25

^a6:3 1 Samuel 21:1-6 ^b6:4 Levitikus 24:9

apo'tun wyino ainamiriri'ta'po wokryy moro po kynakon.^c

⁷Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon, mo'karon Farise enapa tuwaro kynatokon. Moro otare'matopo kurita ikura'mary enery 'se kynatokon i'wa, emendoto'me ty'waine.

⁸Jesus te iwonungarykon uku'sakon. Irombo ika'po mo'ko ainamiriri'ta'po 'wa: "Ajawongo. O'ko 'ne owarira'naka." Irombo awomy'po. Owarira'naka ito'po. ⁹Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Amy oty poko waturupoja o'waine. Iru'pa nan moro otare'matopo kurita aja'sakary poko iru'pa awairy, yja'wan me ipoko awairy te ka'tu? Iru'pa nan moro otare'matopo kurita amy aja'sakary rombyrimbo awongary o'wa, iromo'kapory te ka'tu o'wa?" ¹⁰Pa'poro i'waine Jesus wo'poty'po. Irombo ika'po mo'ko wokryy 'wa: "Ajainary ityngako!" Moro tainary tynga'po i'wa. Iru'pa rapa moro ainary we'i'po.

¹¹Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon, mo'karon Farise enapa wore'ko'san te imero. Ase'wa iworupa'san o'to Jesus yry man poko.

Jesus mo'karon tynemeparykon maro

¹²Moro jako noro Jesus wonuku'po moro wypy tu'ponaka tauranato'me Tamusi 'wa. Tauranary emanga'po i'wa Tamusi 'wa.^d ¹³Emamy'po mero, mo'karon tynemeparykon ko'ma'san i'wa ty'wa. Iwyinoine ro ainapatoro itu'ponaka oko amykon yry'san i'wa typo. Mo'karon ejatojakon enapa apojonanokon me. ¹⁴Mo'karon etykon ro kynatokon: Simon (Petrus me enapa Jesus kynejatojakon), ipiry Andreas, Jakobus, Johanes, Filipus, Bartolomeus, ¹⁵Mateus, Tomas, mo'ko

Alfeo ymuru Jakobus, Simon (mo'ko o'wo'matonon a'sakarymbo me enapa kynejatojakon), ¹⁶mo'ko Jakobus ymuru Judas, Judas Iskariot (mo'ko 'wa ro Jesus takarama man).

Pyime kari'na kura'mary

¹⁷Irombo Jesus wo'pema'po imaroine moro wypy wyino. Amy ipipakryy po iporopy'po. Moky imero inemeparykon moro po imaro kynatokon. Amy kari'na apyimy tam'pokory enapa tywo'se kynakon pa'poro morokon Judea tanokon aito'kon wyino, Jerusalem wyino, morokon parana wyinonokon aito'kon Tyrus, Sidon wyino enapa.^e ¹⁸I'wa tywo'se kynatokon epanama, tanykyrykonyombo wyino ekura'mapo enapa. Mo'karon yja'wangon akywano naki'marykon wekura'ma'san rapa. ¹⁹Pa'poro imero mo'karon kari'na apyimy i'tu'kary 'se kynakon pa'poro ikura'marykon ke i'wa moro tywyino epa'katoto pori'tonano ke.

Oko undy kari'na wairy

²⁰Irombo iwo'poty'po mo'karon tynemeparykon 'wa. Ika'po:

"Sara'me 'ne janon maita'ton, amyjaron oty'pambo aitonon! O'wanokon me ro irombo moro Tamusi nundymary man.

^f ²¹Sara'me 'ne janon maita'ton, amyjaron erome kumytonon! Maimeta'ton irombo.

Sara'me 'ne janon maita'ton, amyjaron erome atamotonon! Ajauwata'ton irombo."

²²"Sara'me 'ne janon maita'ton, mo'ko kari'na ymuru upu'po me mo'karon kari'na 'wa ajenonopyrykon jako, amomarykon jako, ajeturukon jako, ajetykon emapory jako yja'wan atywano

^c6:6 Mateus 12:9-14, Markus 3:1-6 ^d6:12 Mateus 10:1-4, Markus 3:13-19

^e6:17 Mateus 4:23-25 ^f6:20 Mateus 5:1-12

wara.^g ²³Irokon wo'kapyry jako, tawa'pore aitoko me. Ajewa'porykon nuwan. Moro ajepetykon irombo poto me man kapu ta. Iwara enapa irombo mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tykota'ma tywaije mandon mo'karon eromenokon tangonymbo 'wa.^h

²⁴“Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, typyratakamon! Aturu'san andy'moto'kon irombo mapo'i'ma'ton terapa. ²⁵Je'tun pe pore kynaitan o'waine, erome asiwo'tatonon! Akumyrykon irombo awota'ton. Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, erome auwapo'tonon! Kata'mato 'ne irombo maita'ton. ²⁶Je'tun pe pore kynaitan o'waine, pa'poro kari'na 'wa iru'pa ajekarityrykon jako. Iwara enapa irombo mo'karon Tamusi auran uku'ponen waikamon iru'pa takari'se mandon mo'karon itangonymbo 'wa.”

Ajenono'nen pynary

²⁷“O'waine te, epanamatonon me, wykaje: Ajenono'namon ipynatoko. Mo'karon tyturu'san ta ajapyinamon poko iru'pa aitoko.ⁱ ²⁸Mo'karon ajany'manamon ikuranondotoko. Mo'karon mene ajejunamon poko Tamusi 'wa ajauranatoko.

²⁹“Mo'ko apasapaikanen wyinonaka moro apasary akono enapa u'mako. Mo'ko itu'pono awo'my pinanen 'wa moro upi'nono awo'my pinary enapa kysa'kotoi. ³⁰Pa'poro mo'karon o'wa e'pimatonon 'wa inisanorykon yko. Ajotyrykonymbbo pinanen 'wa kytoturupoi morokon otykon poko. ³¹Mo'karon kari'na 'wa ajenarykon 'se awairykon wara enapa mo'karon kari'na enatoko.^j

³²“Mo'karon apynanamon pynary jako o'waine, otypan iru'pyn oty ko moro nan? Mo'karon tyja'wangamon kari'na enapa irombo mo'karon typynanamon pynaton. ³³Iru'pa mo'karon iru'pa ajenanamon enary jako o'waine, otypan iru'pyn oty ko moro nan? Mo'karon tyja'wangamon kari'na irombo moro wara enapa kynaijaton. ³⁴Mo'karon oty y'petakamanamon me anekanopyrykon 'wa oty a'kupory jako o'waine, otypan iru'pyn oty ko moro nan? Mo'karon tyja'wangamon kari'na enapa totyrykon a'kupojaton tyja'wangamon kari'na 'wa, i'petakan apyito'me rapa ty'waine.

³⁵“Mo'karon ajenono'namon te ipynatoko! Iru'pa enatoko! Ajotyrykon a'kupotoko i'waine. Yry rapa kysimomo'ton. Moro moro wara awe'i'san epety ro poto me kynaitan. Mo'ko inorombo ro kawono y'makon me maita'ton. Mo'ko enapa irombo mo'karon tynapo'i'san iru'pyn oty poko tawa'porykon anenepo'non enanon iru'pa. Mo'karon yja'wangon kari'na enanon ro rypo iru'pa.

³⁶“Kotano enetoko, mo'ko kapu tano ajumy 'wa kotano enery wara. ³⁷Aja'sakarykon kysemendoton. Irombo emendo'paine maita'ton. Aja'sakarykon u'tano me amy oty kysekari'ton. Irombo aju'tano me amy oty ekarity'pa kynaitan. Yja'wan me aja'sakarykon we'i'san ikatoko. Irombo yja'wan me awe'i'san kyno'katan.^k ³⁸Otykon ytoko. Irombo otykon mapyita'ton. Otykon mapyita'ton u'kutopo ta taky'ka me, tysekeseke me, tu'pese'ke imero. Moro ana'kurukon oty u'kutopo ke enapa otykon u'kuta'ton o'waine.”

³⁹Amy onumengatopo auranano ekarity'po enapa i'wa i'waine!^l

^g6:22 1 Petrus 4:14 ^h6:23 2 Kronieken 36:16, Apojoma'san 7:52 ⁱ6:27 Mateus 5:38-48, 7:12 ^j6:31 Mateus 7:12 ^k6:37 Mateus 7:1-5 ^l6:39 Mateus 15:14

“Amy enupyn amy enupyn arory taro nan? Okororo oma'pa naita'ton amy nono atory taka?

⁴⁰“Amy omepatoto mo'ko tamepanen ko'po e'i'pa man. Pa'poro kari'na te ty-womepa'ma'po mero mo'ko tamepanen wara kynaitan.^m

⁴¹“O'tono'me ko mo'ko aja'sakary enuru aki'manen wewe pisara'po poko mo'po'san? Moro aseke ajenuru aki'manen wakapu anene'pa te mana. ⁴²One wara ko mo'ko aja'sakary 'wa mykatan 'Ito'my, o'ko 'ne, moro wewe pisara'po sika'se me ajenuru wyino,' moro aseke ajenuru tano wakapu anene'pa aja'ta? Tonapiren 'ne roten! Moro wakapu na'nen ikako aseke ajenuru wyino! Irombo mero iru'pa mo'po'take moro aja'sakary enuru tano wewe pisara'po kato'me o'wa.”

Kurano yja'wan maro

⁴³“Amy iru'pyn wewe irombo yja'wangonymbo me epeta'pa man. Iwara enapa amy yja'wanymbo wewe kurangon me epeta'pa man.ⁿ ⁴⁴Pa'poro wewe uku'san kari'na epery poko. Kari'na irombo moro oroi epery anipoty'pa man takyramon itupu wyino. Moro winu me tykapymy wonatopo anipoty'pa enapa man paremuru wyino.^o

⁴⁵“Mo'ko iru'pyn kari'na moro kurano je'ny tyturu'po wyino kurano pa'kanon. Mo'ko yja'wan kari'na ko'wu moro tyja'wany je'ny wyino yja'wan oty pa'kanon. Moro kari'na turu'po tano wotakamary irombo indary wyino kyn'o'san.”^p

Aneta'po kapyry

⁴⁶“O'tono'me ko Jopoto me kajatopo'saton, moro o'to ywykary wara waty aja'taine?^q ⁴⁷Noky wara pa'poro mo'karon y'wa o'tonon, mo'karon yjauran 'wa epanamatanon, irombo moro tyneta'san ka'namon wairy senepoja o'waine. ⁴⁸Amy auto amynen wara mandon. Koronaka moro sakau amikanon. Topu tu'po moro apo'ny ka'san. Ikuma'po mero, moro tuna apeiny kyn'o'wojan moro auto pona. Anisakama'pa paio te man, iru'pyn me tamy iwairy ke. ⁴⁹Mo'ko y'wa epanamatoto, irombo morokon tyneta'san wara e'i'pa aitoto, amy sakau tu'po apo'ny'ma tauty amynen wara man. Moro tuna apeiny kyn'o'wojan moro auto pona. Irombo o'win wutory moro autombo kynomanon. Pa'poro imero kyn'o'tororokanon.”

Mo'ko warinu pokonokon jopotory

7 Taurana'ma'po mero mo'karon kari'na 'wa, Kafaraum taka iwo'my'po.^r ²Irombo te amy Rome pono warinu pokonokon jopotory nipynary ipyitory mene je'tun pe kynakon. Kyniromo'sakon terapa. ³Jesus ekary etary ke ty'wa, amykon uwapoto'san Simosu emoky'san i'wa Jesus 'wa, iwoturupoto'ko'me, mo'ko typyitory epano'se iwo'to'me irombyry pona.

⁴Tytunda'san mero Jesus 'wa, iwe'pima'san imero. Ika'san: “Epanopyry o'wa iru'pa man. Kypynaton irombo. Simosu pynanon, wykaje irombo. ⁵Moro kywota'nano'to'kon auto ro rypo kakatakaine tamypo i'wa man.”

⁶Irombo Jesus wyto'po imaroiné. Tyse waty iwe'i'po mero te moro auto wyino,

^m6:40 Mateus 10:24-25, Johanes 13:16, 15:20

ⁿ6:43 Mateus 7:16-20, 12:33-35 ^o6:44 Mateus 12:33 ^p6:45 Mateus 12:34

^q6:46 Mateus 7:24-27 ^r7:1 Mateus 8:5-13

mo'ko jopoto 'wa amykon ta'sakarykon emoky'san I'wa, tauranyombo ekari'se: "Jopoto, kyto'mikai! Uwam'po watapoja yjauty taka awo'myto'me. ⁷Iro ke ro aseke ywopyry 'se'pa we'i o'wa. Ajauranako roten te mo'ko ypyitory waito'me iru'pa rapa. ⁸Awu ro rypo jopoto nundymary me wa. Ynundymarykon me rapa warinu pokonokon mandon. Amy 'wa ywyka'poto: 'T'ango!' kyny'san. Amy 'wa rapa ywyka'poto: 'O'ko 'ne!' kyno'san. Ypyitory 'wa ywyka'poto: 'Ero ika'ko!' kynika'san."

⁹Moro eta'po mero, Jesus enuta'po imero. Tywotu'ma'po mero, mo'karon tywekenanamon kari'na apyimy 'wa ika'po: "Wykaje o'waine, mo'karon Israel pajanyombo ra'na mo'sepan Tamusi amyikanen anepory'pa paio we'i."

¹⁰Irombo auto 'wa tytunda'san mero rapa, iru'pa terapa mo'ko pyitonano epory'po mo'karon apojonanokonyombo 'wa.

Mo'ko Nain pono pyito

¹¹Akore'pe 'ne waty morombo wyino amy Nain tatynen aitopo 'wa Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon maro. Amy kari'na apyimy wyto'po enapa imaro. ¹²Itudary jako 'ne moro aitopo penary 'wa, mo'karon kari'na amy akepy pa'katokon. O'win'konombo tysano y'me mo'ko kynakon. Isano tyinonge'se terapa kynakon. Moky imero moro aitopo tanokon imaro kyny'satokon.

¹³Mo'ko isano ene'po mero ty'wa, potome imero mo'ko Jopoto 'wa ikotanory ene'po. Ika'po i'wa: "Kytotamoi koro." ¹⁴Irombo moro akepy arotopo 'wa ito'po. Apo'i'po i'wa. Mo'karon akepy aronamon

poropy'san. Irombo ika'po: "Koki, wykaje o'wa, ajawongo rapa!" ¹⁵Irombo mo'ko iromby'po awomy'po. Tandy'po iwe'i'po. Tauranary a'mo'po i'wa rapa. Irombo Jesus 'wa yry'po rapa isano 'wa. ¹⁶Pa'poro imero iwe'naranga'san. Poto me imero Tamusi ety awonga'po i'waine. Ika'san: "Amy potome 'su Tamusi auran uku'ponen kyra'nakaine nopyi! Tamusi typyitorykon etawai." ¹⁷Moro ekary wotaripapy'po ro pa'poro morokon Judea wyinonokon aito'kon wararo.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes napojoma'san

¹⁸Mo'ko Johanes 'wa pa'poro morokon otykon eta'san mo'karon tynemeparykon wyino.^{§s} ¹⁹Irombo oko amykon ko'ma'san i'wa ty'wa. Mo'karon emoky'san ro i'wa mo'ko Jopoto 'wa aturupo: "Mo'ko o'toto manombo amoro man? Amy terapa momo'tan te ka'tu na'na?" ²⁰Tytunda'san mero Jesus 'wa, mo'karon wokryryjan wyka'san: "Mo'ko kari'na etykanen Johanes na'na emokyi o'wa, aturupo: 'Mo'ko o'toto manombo amoro man? Amy terapa momo'tan te ka'tu na'na?'"

²¹Moro jako 'ne ro Jesus pyime je'tun pangon kura'makon anykyrykon wyino, aki'manamon otykon wyino, akryrykonyombo wyino. Pyime enapa enu'non enutano'pojakon rapa. ²²Irombo Jesus 'wa ejuku'san: "Morokon anene'san, aneta'san enapa ekari'tandoko Johanes 'wa. Enu'nonyombo kyno'po'saton rapa. Iwajakuta'sanyombo kyny'saton. Areky pangonyombo kynekura'maton rapa. Ipana'nonyombo kynipanatatton.

§7:18 Moro jako ro mo'ko Johanes moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta kynakon (eneko Lukas 3:20). A'si 'ko aire 'kopore Herodes 'wa tu'kapo tywaije man (eneko Lukas 9:9).

Iromby'sanyambo kynawonjaton. Mo'karon omi tanokon amy iru'pyn oka etaton.^t ²³Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko ypoko ataki'mapyn.”

²⁴Mo'karon Johannes apojongon wyto'san mero rapa, mo'ko Johannes poko mo'karon kari'na apyimykon erupary a'mo'po Jesus 'wa: “Oty ene ko mytoton moro iponomyn wo'i taka? Amy pepeito ne'wujukuru itupu ene ka'tu? ²⁵Oty ene ko iro ke mytoton? Amy iru'pyn tymi'mi'ken wo'mynano tano wokryry ene ka'tu? Mo'karon tapenamom wo'mynano tanokon waino pangon kari'na te 'kuru morokon potonon auto ta mandon. ²⁶Oty ene 'ne ka'tu ko iro ke mytoton? Amy Tamusi auran uku'ponen ene ka'tu? A'a, wykaje o'waine, amy Tamusi auran uku'ponen ko'pono ene 'ne ka'tu rapa! ²⁷Mo'ko poko ro tymero man:^u

“Eneko, yjapojon semo'sa ajuwapo.

Mo'ko ro moro ajemary ka'tan awytory mero.”

²⁸“Wykaje o'waine, mo'karon worryijan uwembo wyino oma'san ra'na amy paio e'i'pa man Johannes ko'po. Ise'me te mo'ko ko'waronombo moro Tamusi nundymary tano poto me man iko'po.

²⁹“Moro Johannes auran eta'po mero, pa'poro mo'karon kari'na, mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon enapa tywosetykapo i'wa mandon. Iwara ro moro Tamusi wonumengary tawa'ma i'waine man.^v ³⁰Mo'karon Farise te mo'karon omenano mero'po uku'namon maro Johannes 'wa asetykapo'pa tywaije mandon. Iwara ro moro ty'wanokon Tamusi nisanory ematon.

³¹“Otypan oty wara ko iro ke mo'karon eromenokon kari'na syta'ton?

One wara ko nandon? ³²Otykon ekaramatopo po tandy'ponokon, ero wara ta'sakarykon ko'manamom pitanikon wara mandon: ‘Na'na o'waine sina etoi. Irombo uwa'pa maiton. Na'na atamotopo ware kapyi o'waine. Irombo atamo'pa maiton.’ ³³Mo'ko kari'na etykanen Johannes irombo nopyi. Arepa anenapy'pa man. Winu anenyry'pa enapa man. Irombo mykaton: ‘Amy yja'wan noky itu'po man.’ ³⁴Mo'ko kari'na ymuru nopyi. Arepa ena'san. Winu enyjan enapa. Irombo mykaton: ‘Eneko! Amy kumi'man pore kari'na, ran! Amy tanymy 'san pore kari'na, ran! Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon a'sakary, amy tyja'wangamon kari'na a'sakary enapa mo'ko man!’

³⁵“Tywonumengapore Tamusi wairy ekari'saton pa'poro mo'karon tywonumengaporamon.”

Amy worryi 'wa poto me Jesus pynary enepory

³⁶O'win amy Farise woturupo'po Jesus 'wa tokosa iwendameto'me. Irombo iwo'my'po mo'ko Farise auty taka. Iwotunga'po moro iwendameto'kon po.^w ³⁷Mo'ko Farise auty ta ro iwairy ukuty'po amy moro pono tyja'wangen worryi 'wa. Amy tapenen topu kapy'po patere'membo ta amy tapenen tytoporen karapa enepy'po i'wa.^x ³⁸Irombo Jesus ynga'na'po taka ito'po. Kynotamojakom morokon ipupuru po. Tanakuru ke morokon ipupuru ke'purory amo'po i'wa. Irombo moro tunsety ke i'koka'po i'wa. Morokon ipupuru posimapoty'po i'wa. Irombo ikyrykyryma'po i'wa moro tytoporen karapa ke.

^t7:22 Jesaja 35:5-6, Jesaja 61:1 ^u7:27 Maleachi 3:1

^v7:29 Mateus 21:32, Lukas 3:12 ^w7:36 Mateus 13:1-9, Markus 4:1-9

^x7:37 Mateus 26:7, Markus 14:3, Johannes 12:3

³⁹Moro ene'po mero ty'wa, mo'ko Jesus ko'manenymbo Farise wyka'po ty-turu'po ta: "Tamusi auran uku'ponen me ta'ta, noky me mo'ko ty'tu'kanen worryi wairy ukutyry mo'se. Tyja'wange iwairy ukutyry."

⁴⁰Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Simon, amy o'to ywykary 'se wa o'wa." Irombo Simon wyka'po: "Ajauranako, yjemepanen." ⁴¹Jesus wyka'po: "Okoko wokuryjan o'wino me amy pyrata y'mekaponen ependomatokon. Mo'ko o'win amy u'tano me kynakon ainatonemboto ainatone-kari'na amu'nyombo pyrata. Mo'ko akono u'tano me kynakon oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro amu'nyombo pyrata. ⁴²Epemary upiry ke i'waine, mo'ko pyrata y'mekaponen wyka'po okororo i'waine: 'Moro po nainen!' Nokypanyombo ko poto me 'ne nipynatan?"

⁴³Simon 'wa ejuku'po: "Mo'ko poto me 'ne ependomanenymbo pai." Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Iporo ro mykaje."

⁴⁴Irombo mo'ko worryi 'wa tywotu'ma'po mero, Jesus wyka'po Simon 'wa: "Mo'se worryi menejan? Ajauty taka ywo'my'po mero, tuna amy anyry'pa me'i y'wa, ypupuru ku'mi'to'me. Mo'se worryi te tanakuru ke ypupuru ke'puroi. Irombo tunsety ke ni'kokai. ⁴⁵Amoro, yposima'pa me'i. Mo'se worryi te ywo'my'po poro ypupuru posimary poko roten ne'i. ⁴⁶Karapa ke pairo yjupu'po anapo'pa me'i. Mo'se worryi te tapenen karapa ke ypupuru kyrykyrymai.

⁴⁷"Iro ke ro wykaje o'wa: morokon pyimanokon ija'wanykonymbo tyka man. Moro enepojan ro moro pynato imero iwairy. A'si 'ko 'ko roten te oja'wanyombo ka'poto, a'si 'ko 'ko

roten pynato maitake." ⁴⁸Irombo Jesus wyka'po mo'ko worryi 'wa: "Oja'wanykonymbo tyka man."

⁴⁹Irombo mo'karon iwendamery a'sakarykon 'wa tyworuparykon a'mo'po: "Noky ko mo'se nan? Yja'wan me e'i'po kaje pairo kore, ran!" ⁵⁰Irombo Jesus wyka'po mo'ko worryi 'wa: "Moro o'wa Tamusi amyikary uta'no wyino ajunemyi. Iru'pa i'tango."

Jesus wena'po ta ytononon worryijan

8 Akore'pe 'ne waty morombo pa'po me Jesus 'wa potonon aito'kon wararo, siky'inon aito'kon wararo moro Tamusi nundymary ekapory aropoty'po. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon imaro kynatokon, ²amykon worryijan maro. Mo'karon worryijan wyino ro Jesus 'wa yja'wangan akywano tymoma kynatokon. Anykykon wyino enapa tykura'ma i'wa kynatokon. Etykon me kynatokon: mo'ko Magdala pono ikato'kon Maria (mo'ko wyino ro oko-to'ima yja'wangan akywano tymoma kynatokon),^y ³mo'ko Herodes upi'nono jopoto Kusas pyty Johana, mo'ko Susana, pyime enapa amykon terapa worryijan. Inaron ro aseke typyratarykon yjatokon i'wano me.

Mo'ko maina pokono

⁴Irombo amy kari'na apyimy wota'nanopy'po Jesus ekosa. Pa'poro aitopo wyino tywo'se kynatokon mo'karon kari'na. Irombo Jesus 'wa ero onumengatopo auranano ekarity'po:^z ⁵"Amy maina pokono tyto man o'ponje. Moro iwo'pomyry jako ro, a'si 'ko amykon inipomyry epy tywo'pa'se man oma esi'wo. Moro po ro tuta'mipo'se tywajje man. Irombo mo'karon tonoro 'wa tana'se man.

^y8:2 Mateus 27:55-56, Markus 15:40-41, Lukas 23:49

^z8:4 Mateus 13:1-9, Markus 4:1-9

⁶Amykon enapa tywo'pa'se man topu pan nono tu'ponaka. Irombo atytarymbo ro tajuta man, tarure 'ne moro nono wairy ke. ⁷Amykon enapa tywo'pa'se man takyramon itupu paty ta. Irombo morokon takyramon itupu atytary 'wa moro wonatopo tywo man. ⁸Amykon enapa tywo'pa'se man iru'pyn nono tu'ponaka. Tatyta'po mero tapeta tywaije man ainatone-kari'na me." Ero ekarity'ma'po mero pari'pe ika'po: "Mo'ko typanaken nepanaman."

⁹Irombo mo'karon inemeparykon woturupu'san i'wa, o'to tauro'po me moro onumengatopo auranano wairy poko.^a ¹⁰Irombo ika'po: "Amyjaron moro Tamusi nundymary poko tamorepa mandon. Mo'karon amykon terapa womepary te man onumengato'kon auranano wyino. Kyno'po'ta'ton ro rypo. Otymbo ro anene'pa te kynaita'ton. Kynepanamata'ton ro rypo. Otymbo ro aneta'pa te kynaita'ton.^b

¹¹"Moro onumengatopo auranano tauro'po man ero wara: Morokon wonatopo epy, Tamusi auranymbo morokon man. ¹²Morokon oma esi'wo o'papy'san wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo etaton. Irombo te mo'ko ewa'rummy tamuru kyn'o'san. Moro ineta'san auranano pinanon ituru'san wyino, Tamusi anamyika'pa iwaito'ko'me. Iwara epanopy'pa mandon. ¹³Morokon topu pan nono tu'ponaka o'papy'san wara mandon mo'karon Tamusi auran ewa'manamon, eta'po mero ty'waine. Ituru'san ta te atandy'mo'pa man. Ko'i roten Tamusi amyikaton. Otykon 'wa tu'kurukon jako,

kynomaton. ¹⁴Morokon takyramon itupu paty ta o'papy'san wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo etaton. Irombo te aseme noro esykano 'wa, pyrata 'wa, tysanoramom otykon 'wa kynotamiromo'kapojaton. E'i'pa mandon.

¹⁵"Morokon iru'pyn nono tu'ponaka o'papy'san wara mo'karon ero wara aitonon mandon: Moro Tamusi auranymbo eta'poto ty'waine, kynikura'maton kurangon tyturu'san ta. Tyweja'nakarykon ta kynepetaton."

Unemy'san otykon wotuku'pory

¹⁶"Amy pairo kari'na tykororeтары po'ma'po wyino anunemy'pa man amy waresa upi'no, typaty upi'no pai. Apo'ny tu'ponaka te kynyjan, mo'karon o'mytonon 'wa eneto'me!^{cd} ¹⁷Unemy'po oty kynepa'katan. Onepyn oty kynotuku'tan. Kynonepotan.^e ¹⁸Tuwaro aitoko one wara awepanamarykon poko. Mo'ko totyken 'wa otykon yta'ton. Mo'ko otypyn wyino totyry me inekanopyrymbo pinata'ton enapa."^f

Jesus omorykon

¹⁹Irombo isano wopy'po I'wa mo'karon ipiryjan maro. I'wa te tytundaykon upi'po i'waine, tywotunsi'ko mo'karon kari'na apyimy wairy ke.⁸ ²⁰Irombo ika'san i'wa: "Asano, apiryjan kurando mandon. Ajenery 'se mandon."²¹Ejuku'san te i'wa: "Mojan te, mo'karon Tamusi auranymbo etaton, irombo iwara enapa kynaijaton inaron ysano me mandon, ypiryjan me enapa mandon."

^a8:9 Mateus 13:10-23, Markus 4:10-20 ^b8:10 Jesaja 6:9 (LXX) ^c8:16 Markus 4:21-25 ^d8:16 Mateus 5:15, Lukas 11:33 ^e8:17 Mateus 10:26, Lukas 12:2
^f8:18 Mateus 25:29, Lukas 19:26 ⁸8:19 Mateus 12:46-50, Markus 3:31-35

Orometa

²² Amy kurita kurijara taka iwotaru'ka'po mo'karon tynemeparykon maro. Irombo ika'po i'waine: “Moro tuna juwembory kysipatosen.” Irombo iwaimoky'san.^h

²³ Iwepatorykon jako ro Jesus wo'nyky'po terapa. Irombo orometa woma'po moro tuna juwembory taka. Tuna terapa imero kynotaru'kakon itakaine. Yja'wan oty terapa imero kynepojatokon. ²⁴ Irombo ito'san i'wa. Embaka'po i'waine. Ika'san i'wa: “Jopoto! Jopoto! Kuta'saton terapa!” Irombo te awomy'po. Moro pepeito, morokon mapapuru e'ma'san i'wa. Irombo ity'na'san. Ity'me imero iwe'i'po.

²⁵ Jesus wyka'po ko'wu i'waine: “Oje 'ne ko moro o'waine Tamusi amyikary nan?” Mo'karon wety'ka'san te imero. Poto me imero enuta'san. Ase'wa kyngatokon: “Noky 'ne ko mo'se nan, se? Morokon pepeito 'wa, moro tuna 'wa auranapoto kore nepanamaton i'wa, ran!”

Gerasa po amy takyren epanopyry

²⁶ Irombo iwo'kima'san moro Gerasa ponokon waitopo po. Moro ro moro Galilea kopose me man.ⁱ ²⁷ Maponaka Jesus wonuku'po mero, moro aitopo wyino amy takyren wokyry wopy'po epoje. Penaro terapa wo'mynano anemyndo'pa kynakon. Amy auto ta emamy'pa kynakon. Atunendopo ta te kynemanjakon. ²⁸ Jesus ene'po mero ty'wa, tyko'ke imero tokuna'po iwoma'po Jesus po'ponaka. Pari'pe imero ika'po: “Oty 'se ko ymaro man, se, Jesus, inorombo ro kawono Tamusi ymuru? We'pimaje o'wa: Kakarykapoi koro.”

²⁹ Jesus irombo mo'ko yja'wan akywano 'wa tyka terapa kynakon

iwepa'kato'me. Pyimemboto terapa mo'ko akry 'wa mo'ko wokyry tykota'ma kynakon. Pyimemboto ro rypo siparari ke ainary, ipupuru enapa tymy i'waine kynakon. Morokon tymyto'konymba apo'topombo te i'wa kynakon. Irombo mo'ko yja'wan 'wa ipono'non 'wa arotopombo kynakon.

³⁰ Jesus woturupo'po te i'wa: “One wara ko ajety nan?” Irombo ika'po: “Pyimano.” Pyime imero irombo mo'karon ewa'rumy we'i'san mo'ko wokyry ta. ³¹ Irombo iwe'pima'san i'wa moro ije'pomyn topona taka tomoky'paine iwaito'me.

³² Moro jako 'ne amy pyiruku apyimy moro wypy tu'po tywendamery aropo'sakon. Irombo mo'karon ewa'rumy we'pima'san Jesus 'wa mo'karon pyiruku taka ta'mykapoto'ko'me. Irombo Jesus 'wa iru'pa epy'po. ³³ Mo'karon ewa'rumy wepa'ka'san ko'wu mo'ko wokyry wyino. Mo'karon pyiruku taka ito'san. Irombo mo'ko pyimano pyiruku apyimy eka'numy'po moro eme'tary wyino moro tuna juwembory taka. Tuna ta i'maty'po. ³⁴ Moro oty wo'kapy'po ene'po mero ty'waine, mo'karon pyiruku enenamon eka'numy'san. Irombo moro oty ekaro'po i'waine moro aitopo ta, moro aitopo wyino kurando enapa.

³⁵ Mo'karon kari'na wopy'san otypan oty wo'kapy'po ene. Jesus 'wa iwopy'san. Irombo mo'ko pyimano ewa'rumy ninonda'po wokyry epy'po i'waine Jesus ekonda tandy'po. Tywewo'myndo kynakon, tupu'po ta terapa. Iwety'ka'san imero. ³⁶ One wara mo'ko takyrenymba epanopy'po ekarity'po mo'karon enenamongy'mbo 'wa. ³⁷ Irombo pa'poro mo'karon Gerasa wyinonokon ata'nanopy'san woturupo'san Jesus 'wa itoto'me tywyinoine, poto me

^h8:22 Mateus 8:23-27, Markus 4:35-41

ⁱ8:26 Mateus 8:28-34, Markus 5:1-20

imero tywety'karykon ke. Irombo Jesus wotaru'ka'po kurijara taka, tyweramato'me rapa. ³⁸Mo'ko ewa'rummy ninonda'po wokury we'pima'po Jesus 'wa, ekosa tywaito'me. Jesus 'wa te emoky'po rapa. Ika'po i'wa: ³⁹“Eramako rapa ajauty 'wa. Pa'poro o'to Tamusi 'wa ajyry'po ekari'ko me.” Irombo ito'po. Pa'poro one wara Jesus 'wa tyry'po ekarityry aropoty'po i'wa pa'poro moro poto 'su aitopo ta.

Jairus emyiry'membo

⁴⁰Jesus werama'po mero rapa, itunday ewa'ma'po mo'karon kari'na apyimy 'wa. Imomokury poko irombo pa'poro tywaije kynatokon.^j ⁴¹Moro jako 'ne amy Jairus tatynen wokury wopy'po. Amy Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory mo'ko kynakon. Jesus po'ponaka tokuna'po iwoma'po. Iwe'pima'po i'wa iwo'to'me tauty 'wa, ⁴²mo'ko o'win'konombo tamyiry'membo rombyry ke terapa. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko iwairy taro kynakon mo'ko emyiry'membo.

Mo'ko Jairus auty 'wa itory jako ro, mo'karon kari'na apyimykon imero kynotunsi'kojatokon itu'ponaka. ⁴³Ira'naine ro amy je'tun pan woryi kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko siriko terapa no'mo roten kynakon. Tapino'namon 'wa pa'poro tpyratary yry'po se'me, amy pairo ikura'mary upijakon. ⁴⁴Mo'ko wyto'po ro Jesus 'wa, inga'na'po ta. Moro iwo'my sese'wuru y'tu'ka'po i'wa. O'win wytory imero moro imynurumbo wo'kepy'po.

⁴⁵Irombo Jesus wyka'po: “Noky ko y'tu'kai?” Pa'poro kari'na 'wa ani'tu'ka'pa tywairy ekarity'po. Irombo Petrus wyka'po: “Na'na emepanen, mo'karon kari'na apyimykon kore natunsi'kojaton

otu'ponaka. Ajaky'katon enapa.” ⁴⁶Jesus wyka'po te: “Amy kari'na tuwano me y'tukai. Amy ypori'torymbo wepa'kary sapoi ywyino.”

⁴⁷Atunemy'pa tywairy man ukuty'po mero ko'wu ty'wa, mo'ko woryi enariry wopy'po i'wa tytytyne. Tokuna'po iwoma'po ipo'ponaka. Irombo pa'poro kari'na netary me o'tono'me ty'wa Jesus y'tu'ka'po, one wara o'win wytory tywekura'ma'po enapa ekarity'po i'wa. ⁴⁸Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Yjemyiry, moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai. Iru'pa i'tango.”

⁴⁹Moro auranary jako noro, amy kari'na wopy'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory auty wyino. Ika'po: “Ajemyiry nirombyi terapa. Mo'ko amepanen poko noro kyte'i.” ⁵⁰Moro eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory 'wa: “Kytety'kai. Tamusi roten te amyikako. Iru'pa rapa kynaitan.”

⁵¹Moro auto 'wa tytunda'po mero, amy wo'myry 'se'pa iwe'i'po tymaro. Mojan roten wo'my'san imaro: Petrus, Johanes, Jakobus, mo'ko amyija'ko jumy, isano enapa.

⁵²Pa'poro kari'na mo'ko amyija'ko amojatokon ty'popurukon po'po'mary ta. Jesus wyka'po te: “Kytotamoton. Iromby'pa man. Kyno'ny'san te.”

⁵³Irombo auno'poty'po i'waine. Iromby'po uku'satokon. ⁵⁴Jesus 'wa te mo'ko amyija'ko ainary apo'i'po. Irombo ika'po: “Iso'ne, ajawongo!”

⁵⁵Irombo a'kary werama'po rapa. O'win wytory imero awomy'po. Irombo Jesus 'wa upapo'po. ⁵⁶Ijumy, isano enapa we'naranga'san imero. Jesus wyka'po te i'waine, amy kari'na 'wa pairo moro o'kapy'po oty anekarity'pa iwaito'ko'me.

Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon emokyry

9 Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon a'nano'po'san i'wa. Irombo ipori'toma'san i'wa. Pa'poro yja'wangan akywano momary, je'tun pangon kura'mary enapa yry'po i'wa ainakaine.^k ²Irombo moro Tamusi nundymary ekaro emoky'san i'wa, mo'karon je'tun pangon kura'ma enapa.

³Ika'po i'waine: “Amy paio oty koro kysaroton amaroine oma tano me. Aposeny'ma, otyje'ny'ma, erepa'ma, ipyrata'pa i'tandoko. Awo'mykon y'petakan kysaroton.¹ ⁴Amy auto taka awo'my'sando, moro po ro aitoko. Moro wyino ro rapa aimo'toko. ⁵O'sepaine te amy aitopo tanokon a'ta, i'tandoko moro aitopo wyino. Awaimokyrykon mero moro apupurukon i'kokatoko, tu'taine oty wairy uku'to'me i'waine.”^m

⁶Irombo mero ko'wu iwaimoky'san. Morokon aito'kon wararo ito'san. Wararo moro iru'pyn oka ekaro'po i'waine. Wararo enapa je'tun pangon kura'ma'san i'waine.

Herodes wonumengary

⁷Irombo mo'ko jopoto Herodes 'wa pa'poro otypan oty wo'kapy'po ekary eta'po. One wara morokon tyneta'san poko tywonumengary upijakon. Amykonymba Johanes awomy'po rapa ekari'satokon mo'karon iromby'san wyino.^{no} ⁸Amykonymba rapa Elia wosene'po ekari'satokon. Amykonymba rapa o'win amy mo'karon uwaponokonymbo Tamusi auran uku'ponamonymbo a'sakarymbo awomy'po ekari'satokon. ⁹Herodes

wyka'po: “Aseke ro kore Johanes su'kapoi, ran! Noky poko 'ne ko iro ke eropangon oka setanon?” Mo'ko kari'na enery 'se imero kynakon.

Jesus 'wa ainatone dusun ata'nanopy'san upary

¹⁰Tywerama'san mero, mo'karon Jesus napojoma'san 'wa pa'poro o'to tywe'i'san ekarity'po i'wa. Irombo Jesus kynarajatokon amy Betsaida tatynen aitopo 'wa, a'saka'pa tywaito'ko'me moro po.^p ¹¹Mo'karon kari'na apyimykon 'wa te moro itorykon ukuty'po moro 'wa. Irombo iwekena'san i'waine. Jesus 'wa iwopy'san ewa'ma'po. Moro Tamusi nundymary poko erupa'san i'wa. Mo'karon tywekura'marykon 'sangan kura'ma'san i'wa.

¹²Koine 'ne iwe'i'po mero, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Jesus nemeparykon wopy'san i'wa. Ika'san I'wa: “Mo'karon kari'na apyimy emo'ko rapa, morokon sengenokon aito'kon taka nytoto'se me tywo'ny'to'kon man upi, tareparykon man upi enapa. Ero po irombo amy iponomyn aitopo po kytaton.” ¹³Jesus wyka'po te i'waine: “Amyjaron te upatoko.” Irombo ika'san: “Ainatone roten perere na'na ekosa man, oko woto maro. Na'na wytory ka'tu nan pa'poro mo'karon kari'na apyimy erepary man epeka'se?” ¹⁴Ainatone dusun iwairy taro irombo mo'karon wokryryjan kynatokon moro po. Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Mo'karon kari'na andy'mopotoko oruwa-kari'na pai iwairy taro.” ¹⁵Iwara ro iwe'i'san. Pa'poro andy'mopo'san i'waine.

^k9:1 Mateus 10:5-15, Markus 6:7-13 ^l9:3 Lukas 10:4-11

^m9:5 Apojoma'san 13:51 ⁿ9:7 Mateus 14:1-12, Markus 6:14-29

^o9:7 Mateus 16:14, Markus 8:28, Lukas 9:19

^p9:10 Mateus 14:13-21, Markus 6:30-44, Johanes 6:1-14

¹⁶ Irombo Jesus 'wa morokon ainatone perere apo'isan mo'karon oko woto maro. Kapu 'wa iwo'poty'po. Tamusi ety awonga'po i'wa ipokoine. Irombo mero i'sakapoty'san i'wa. Irombo mo'karon tynemeparykon 'wa yry'san i'wa, mo'karon kari'na apyimy upato'me i'waine. ¹⁷ Pa'poro iwendame'san. Pa'poro iwaime'san. Irombo ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru morokon arepa akosinykonymbo amo'iky'san i'waine.

Noky me Jesus wairy

¹⁸ O'wino me o'win 'ne tyjummy 'wa tauranary poko Jesus kynakon. Mo'karon inemeparykon roten imaro kynatokon. Irombo iwoturupo'po i'waine: “Noky me ko yjekari'saton mo'karon kari'na apyimykon?” ¹⁹ Irombo ejuku'po i'waine: “Mo'ko kari'na etykanenymbo Johanes me. Amykonymbo te ajekari'saton Elia me. Amykonymbo rapa amy uwaponombo Tamusi auran uku'ponenymbo awomy'po ekari'saton.” ²⁰ Irombo iwoturupo'po i'waine: “Amyjaron rapa, noky me ko kakari'saton?” Irombo Petrus 'wa ejuku'po: “Mo'ko Tamusi nyry'po Mesias me.” ²¹ E'mapoty'san te Jesus 'wa. Ika'po i'waine, amy 'wa pairo anekarity'pa iwaito'ko'me. ²² Ika'po: “Poto me mo'ko kari'na ymuru wota'karykary man. Mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa i'se'pa kynaita'ton. Irombo kyniwota'ton. Moro i'joruwanyory kurita te kynawondan rapa.”

²³ Irombo pa'poro i'waine aurana'po: “Tywopyry 'se amy a'ta ywena'po ta, aseke ty'wano me kapyn noro iwairy man. Kurita wararo moro tywakapuru anummyry i'wa man. Irombo iwopyry man ywena'po ta.” ²⁴ Mo'ko tamamyry aijomary 'san irombo moro tamamyry uta'katan. Mo'ko yjupu'po me tamamyry uta'kanen man te moro tamamyry aijomatan.” ²⁵ Otypan iru'pyn oty epojan ko amy kari'na pa'poro ero nono tu'pono oty apo'ipoto ty'wa totyry me, irombo aseke moro tamamyry uta'ka'poto, any'ma'poto pai?

²⁶ “Ypoko, yjauranyombo poko enapa amy wepy'i'to'poto, mo'ko kari'na ymuru enapa kynepy'i'totan ipoko, tywopyry jako moro tykuranory ta, mo'ko tyjummy kuranory ta, mo'karon Tamusi apojongon kuranory ta enapa.

²⁷ “Ita'ro pore: amykon ero po o'po'tonon tyrombyrykon uwaporo moro Tamusi nundymary eneta'ton.”

Jesus wonurimary wypy tu'po

²⁸ Irombo oruwa-to'ima kurita iwairy taro moro wara tyka'po wyino, Jesus 'wa Petrus, Johanes, Jakobus aro'san ty-maro moro wypy tu'ponaka, Tamusi 'wa tauranato'me.” ²⁹ Tamusi 'wa auranary jako ro embatary wonurima'po. Tamu'ne imero moro iwo'my we'i'po, typtotyre imero. ³⁰ Irombo oko wokyryjan kynorupatokon imaro. Moses mo'ko kynakon Elia maro.

³¹ Kurangon me imero kynosenepojatokon. Kynerupatokon moro Jerusalem po i'wa moro tamamyry aike'kary man poko.

³² Petrus, mo'karon a'sakarykon enapa wojakon imero uwetykon. Tyja'mungon

^{99:18} Mateus 16:13-28, Markus 8:27-38 ^{199:19} Mateus 14:1-2, Markus 6:14-15,

Lukas 9:7-8 ^{99:20} Johanes 6:68-69 ^{199:23} Mateus 10:38, Lukas 14:27

^{u99:24} Mateus 10:39, Lukas 17:33, Johanes 12:25

^{v99:28} Mateus 17:1-8, Markus 9:2-8 ^{w99:28} 2 Petrus 1:17-18

apo'i'san mero ty'waine, kurano me imero Jesus ene'po i'waine. Mo'karon oko wokuryjan ene'san enapa i'waine aporito. ³³Irombo itorykon mero rapa iwiyino, Petrus wyka'po Jesus 'wa: "Jopoto, ka'ety ero po na'na man. Oro na'na oruwa pataja'makon amyn, o'wa o'win, Moses 'wa o'win, Elia 'wa o'win enapa." O'to tykary anukuty'pa kynakon.

³⁴Moro wara ikary jako noro amy kapurutu wopy'po eponakaine. Mo'karon Jesus nemeparykon wety'ka'san moro kapurutu taka Moses, Elia wonekepyrykon mero. ³⁵Moro kapurutu wyino ro amy auranano wota'po: "Ymuru mo'se man. Typo syryi. Epanamatoko i'wa." ^{x36}Moro auranano wotakepy'po mero, o'win 'ne rapa Jesus kynakon. Irombo mo'karon inemeparykon yity'na'san. Moro jako ro amy paio 'wa moro tynene'san oty anekaropa na'sen iwe'i'san.

Amy takyren myre'ko'ko kura'mary

³⁷Irombo koro'po moro wypy wyino iwony'to'san mero, amy kari'na apyimy 'wa Jesus epyo'po.^y ³⁸Irombo 'kuru mo'karon kari'na apyimy wyino amy wokury ko'ta'po: "Amepanen, we'pimaje o'wa ymuru eneto'me. O'win 'ko 'ko mo'ko ymuru man. ³⁹Amy yja'wan akywano itu'ponaka kynos'an. Typo roten kyniko'tanon. Wa'jo'pan 'wa kynapyipojan. Indary a'kosatano'pojan. Ikota'ma'po mero roten rypo kyninondanon. ⁴⁰Mo'karon anemeparykon 'wa rypo we'pimai mo'ko yja'wan akywano momato'me i'waine. Imomary upiton te." ⁴¹Irombo Jesus

'wa ejuku'po: "Oty anamyika'non 'ne roten! Yja'wangonymbo! O'toro kurita noro ko ero ajemerykon senetan? Mo'ko omuru ene'ko ijaro 'wa."

⁴²Irombo iwopyry jako noro mo'ko yja'wan 'wa uwa'mo'po nono tu'ponaka. Wa'jo'pan 'wa apyipo'po i'wa. Jesus 'wa te mo'ko yja'wan akywano aike'kapo'po. Mo'ko myre'ko'ko kura'ma'po i'wa. Irombo ijumy 'wa rapa yry'po i'wa.

⁴³Pa'poro imero kari'na enuta'san, moro Tamusi pori'tory ene'po mero.

Jesus 'wa tywota'karykary man ekarityry

Pa'poro kari'na enumengapory jako ro pa'poro morokon tynikapryrykon 'wa, Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa:^z ⁴⁴"Ero koro apanarykon ta apyitoko. Mo'ko kari'na ymuru yta'ton kari'na ainaka terapa." ⁴⁵O'to tauro'po me te ero auranano wairy anukuty'pa kynatokon. Tunenje kynakon iwiyinoine, anukuty'pa iwaito'ko'me. I'wa ipoko tywoturuporykon poko te tanarike kynatokon.

Noky wairy poto me 'ne

⁴⁶Irombo mo'karon Jesus nemeparykon ase'wa kynorupatokon nokypan wairy poko poto me 'ne tyra'naine.^{ab} ⁴⁷Jesus te morokon ituru'san wonumengary uku'sakon. Amy pitani'membo apo'i'po i'wa. Taporito yry'po i'wa. ⁴⁸Irombo ika'po i'waine: "Mo'ko yjety ta mo'se pitani ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen ro mo'ko yjemo'nenymbo ewa'manon. Mo'ko uwam'po 'ne ara'naine man inoro poto me 'ne man." ^c

^{x9:35} Jesaja 42:1, Mateus 3:17, 12:18, Markus 1:11, Lukas 3:22

^{y9:37} Mateus 17:14-18, Markus 9:14-27

^{z9:43} Mateus 17:22-23, Markus 9:30-32

^{a9:46} Mateus 18:1-5, Markus 9:33-40 ^{b9:46} Lukas 22:24

^{c9:48} Mateus 10:40, Lukas 10:16, Johanes 13:20

⁴⁹Irombo Johannes 'wa ejuku'po: "Jopoto, na'na amy kari'na 'wa ajety ta yja'wangan akywano momary enei. A'kotory poko rypo na'na ne'kui, kywena'san ta ito'pa iwairy ke." ⁵⁰Jesus wyka'po te i'wa: "Kysa'kototon. Mo'ko ajenonopy'paine aitoto awyininokon me man."

Samaria ponokon wairy Jesus apyiry 'se'pa

⁵¹Morokon kapu taka tytoto'man kuirita tundarykon mero, Jerusalem 'wa imero Jesus 'wa tomary yry'po.

⁵²Apojonanokon emoky'san I'wa tuwapo. Irombo amy Samaria ponokon waitopo taka iwo'my'san amy tywaito'ko'man upi. ⁵³Mo'karon moro ponokon te Jesus apyiry 'se'pa kynatokon, Jerusalem 'wa tomary yry'po ke i'wa. ⁵⁴Moro eta'po mero ty'waine, mo'karon inemeparykon Jakobus, Johannes wyka'san: "Jopoto, na'na auranary 'se man wa'to wo'to'me kapu wyino, ikoro'kato'ko'me?" ^{d55}Jesus wotu'ma'po te i'waine. E'ma'san i'wa. ⁵⁶Irombo amy terapa aitopo 'wa ito'san.

Jesus wena'po ta kari'na wutory

⁵⁷Irombo oma ta itorykon jako amy kari'na wyka'po Jesus 'wa: "Oja awytotopo 'wa ro wy'take awena'po ta." ^{e58}Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Mo'karon joroko tautake mandon. Mo'karon tonoro tapo'nyne mandon. Mo'ko kari'na ymuru upu'po te erematopo'ma man."

⁵⁹Irombo amy terapa 'wa ika'po: "O'ko ywena'po ta." Mo'ko 'wa te ejuku'po: "Jopoto, oro yjummy na'nen sunendamyi." ⁶⁰Jesus wyka'po te i'wa:

"Oro mo'karon iromby'san mo'karon takepyrykon unensen. Amoro te moro Tamusi nundymary ekarotango."

⁶¹Amy rapa wyka'po: "Awena'po ta wy'take, Jopoto. Oro mo'karon yjauty tanokon 'wa na'nen te ywutory sekari'tyi." ^{f62}Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko tywena'po taka o'po'toto maina uringanen uwam'po man Tamusi nundymary 'wano me."

Jesus 'wa amykon noro tynemeparykon emokyry

10 Morombo wyino Jesus 'wa oruwa-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oko amykon terapa omeptonon apojoma'san. Oko oko pai emoky'san i'wa tuwapo pa'poro aseke tytoto'man potonon aito'kon 'wa, siky'inon aito'kon 'wa enapa.**

²"Ika'po i'waine: "Moro typotymy pyime ro rypo man. Mo'karon ipo'namon te pyime waty mandon. Iro ke ro mo'ko wonatopo potyry Jopotory 'wa aturupotoko mo'karon ipo'namon man emo'to'me i'wa ipo'se.^g ³I'tandoko. Komo'saton 'kuru kapara'makon emokyry wara tokonamon pero ra'naka.^h ⁴Pyrata je'ny, oty je'ny, asapatorykon y'petakan kysaroton. Amy paio kari'na kyserupaton oma ta.ⁱ ⁵Amy auto taka awo'my'san po ro mo'karon itanokon 'wa 'ne ka'tu kaitoko: 'Sara'me aitoko, yja'sakarykon.' ⁶Moro po ro amy sara'me tywairy 'san a'ta, moro awykato'kon sara'me aino kynaitan ekosa. Moro wara e'i'pa a'ta, moro awykato'kon sara'me aino kyneramatan rapa o'waine. ⁷Mo'ko sara'me tywairy 'san auty ta ro aitoko me. Ajupato'kon ena'toko me, enytoko

**10:1 Amykon moro 'itu'ponaka oko' animero'pa tywaije mandon.

^{d9:54} 2 Koningen 1:9-16 ^{e9:57} Mateus 8:19-22 ^{f9:61} 1 Koningen 19:20

^{g10:2} Mateus 9:37-38 ^{h10:3} Mateus 10:16

^{i10:4} Mateus 10:7-14, Markus 6:8-11, Lukas 9:3-5

me enapa. Amy amaminatoto 'wa irombo emamina'po epety yry man. Kytomimapo'ton me auto wararo.^j

⁸“Amy aitopo taka awo'my'sando, irombo mo'karon moro ponokon 'wa ajewa'ma'sando, ajupato'kon ena'toko me. ⁹Mo'karon moro ponokon je'tun pangon ikura'matoko me. Kaitoko me i'waine: 'Moro Tamusi nundymary tyse waty man awyinoine.' ¹⁰Amy aitopo taka awo'my'sando te, irombo ajewa'ma'paine iwe'i'sando, epa'katoko me potonon oma taka. Irombo kaitoko me i'waine:^k ¹¹'Ero awaito'kon e'kyinyombo, moro na'na pupuru poko tywotapyije man iro y'kokanon rapa na'na o'waine. Ero te uku'toko: moro Tamusi nundymary tyse waty man.'

¹²“Wykaje o'waine: moro iwosenepotopo kurita moro aitopo kynota'karykatan moro Sodom ko'po 'ne ka'tu rapa.^l

¹³Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Korasin. Je'tun pe pore kynaitan o'wa, Betsaida. Moro Tyrus po, moro Sidon po enapa morokon otaine onepo'san Tamusi pori'torykon wo'kapy'sanyboto, penaro terapa natu'matoryine. Penato'san wo'mynano ke terapa newo'myndotoryine. Weru'no'po ke terapa natakoroitotoryine.^m ¹⁴Moro a'wembono auranano yry jako, moro Tyrus ko'po 'ne ka'tu rapa, moro Sidon ko'po enapa mata'karykata'ton. ¹⁵Amoro rapa Kafaraum, ajawongary man mekano'san kapu taka? Iromby'san waitopo taka te mony'totake.^o

¹⁶Mo'ko o'waine epanamatoto, y'wa kynepanamanon. Mo'ko o'se'non y'se'pa man. Mo'ko y'sepyn mo'ko yjemo'nenymbo 'se'pa man.”^p

Mo'karon Jesus nemeparykon weramary rapa

¹⁷Mo'karon oruwa-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oko Jesus nemoky'san werama'san rapa tawa'pore imero. Ika'san: “Jopoto, mo'karon akywano ro rypo na'na 'wa kynepanamaton ajety ejatory mero na'na 'wa.” ¹⁸Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Mo'ko Satan womary janon senejakon kapu wyino kapekape wara. ¹⁹Kypori'tomatton okoju, sipiriri uta'mito'me o'waine, pa'poro mo'ko tyjenonoken pori'tory ko'po pana'pe awaito'ko'me enapa. Amy paio yja'wan oty ajepory'paine kynaitan.^q ²⁰O'waine te mo'karon akywano wepanamary poko tawa'pore kytaiton. Kapu ta ajetykon mero'san poko te tawa'pore aitoko.”

²¹Moro jako 'ne Jesus ewa'poro'po imero mo'ko Tamusi a'kary 'wa. Ika'po: “Papa, kapu, nono Jopotory, poto me ajety sawongaje morokon ynekarity'san otykon unemy'san poko o'wa mo'karon oty uku'namon omepa'san wyino, uku'po'san poko te o'wa mo'karon oty anukuty'non 'wa. A'a, papa, moro wara iru'pa oty topoje o'wa man.^r ²²Pa'poro oty yryi yjummy yjainaka. Amy paio kari'na noky me mo'ko ymunano wairy anukuty'pa man. Mo'ko jumynano roten kynuku'san. Amy paio enapa noky me mo'ko jumynano wairy anukuty'pa

^j10:7 1 Korinte 9:14, 1 Timoteus 5:18 ^k10:10 Apojoma'san 13:51

^l10:12 Genesis 19:24-28, Mateus 11:24, Mateus 10:15

^m10:13 Mateus 11:20-24 ⁿ10:13 Jesaja 23:1-18, Ezechiël 26:1-28:26, Joel 3:4-8, Amos 1:9-10, Zacharia 9:2-4 ^o10:15 Jesaja 14:13-15

^p10:16 Mateus 10:40, Markus 9:37, Lukas 9:48, Johanes 13:20

^q10:19 Ware 91:13 ^r10:21 Mateus 11:25-27, 13:16-17

man. Mo'ko ymunano roten kynuku'san. Mo'ko i'wa mo'ko ymunano tyjummy enepory 'se tywaije man inoro enapa kynuku'san.”^s

²³ Irombo iwotu'ma'po mo'karon tyne-meparykon 'wa. I'waine roten ika'po: “Sara'me 'ne janon morokon anenerykon enenamom onunano kynaita'ton. ²⁴ Wykaje o'waine: Pyime Tamusi auran uku'ponamonymbo, potonon jopotokon enapa morokon anenerykon otykon enery 'se rypo tywaije mandon. Anene'pa te tywaije mandon. Morokon anetarykon etary 'se enapa rypo tywaije mandon. Aneta'pa te tywaije mandon.”

Noky wairy a'sakanano me

²⁵ Irombo te amy Tamusi kareтары uku'nen we'i'po u'kuru 'se. Ika'po: “Amepanen, o'to ko ywairy nan moro i'matypyn roten amano epoto'me y'wa?”

^{t26} Jesus wyka'po i'wa: “Oty ko tymero nan moro omenano kareтары ta? One wara ko moro merupanon?” ²⁷ Irombo Jesus ejuku'po i'wa: “Mo'ko Atamusiry Jopoto ipynako pa'poro aturu'po maro, pa'poro aja'kary maro, pa'poro apori'tory maro, pa'poro awonumengary maro enapa. Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa.” ^{u28} Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Iporo ro mykaje. Moro wara ro aiko. Irombo moro i'matypyn roten amano mepotake.”

^{v29} Mo'ko te Jesus 'wa ty'mondory 'se'pa kynakon. Iro ke ro iwoturupo'po i'wa: “Noky ko iro ke yja'sakary me nan?” ³⁰ Moro poko Jesus wyka'po: “Amy wokryry Jerusalem wyino kyno'pemanon Jeriko 'wa. Irombo amykon tymonakamon oma ta itorymbo apyijaton. Kyniwo'mynga'maton. Mene

imero kyniwojaton. Eke'manga'po mero, tyno i'waine man. ³¹ Ijako 'ne terapa moro oma ta amy Tamusi pokono kyno'pemanon. Mo'ko kari'na ene'po mero ty'wa, kynuremejan. ³² Iwara enapa amy Tamusi pokonokon pyitory tywaije man. Ene'po mero ty'wa, tureme enapa i'wa man. ³³ Amy moro oma ta ytoto Samaria pono enapa ipato kyny'san. Ene'po mero ty'wa, ikotanory enejan.” ^{w34} Kyny'san i'wa. Morokon iwo'san epino'san oleif katy ke, winu ke enapa. Irombo kynipererekanon. Typaritory tu'ponaka yry'po mero, amy ytopo'tonon wo'ny'topo auto 'wa kynarojan. Moro po ro iru'pa kynenejan. ³⁵ Irombo koro'po oko amu'nymbo pyrata pinanon moro typyratory je'ny wyino. Mo'ko auto aporemy 'wa kynyjan. Kynganon: 'Iru'pa eneko. Ero ko'po pyrata papypoto o'wa, awu kapematake, yweramary mero.’

³⁶ “One wara ko monumenganon? One ko mo'ko tymonakamon neke'manga'san a'sakary me tywaije nan mo'karon oruwanokon ra'na?”

³⁷ Irombo mo'ko Tamusi kareтары uku'nen 'wa ejuku'po: “Mo'ko ikotanory enenenymbo.” Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Itango. Amoro enapa moro wara aiko.”

Oty wairy poto me 'ne Jesus enuru ta

³⁸ Irombo Jerusalem 'wa tytorykon jako noro, Jesus wo'my'po amy aitopo taka. Irombo amy Marta tatynen woryi 'wa apo'i'po tauty ta.^x ³⁹ Mo'ko ro typityne kynakon. Mo'ko ipity ety me Maria kynakon. Inoro wotandy'mo'po ro Jesus po'ponaka, o'to ikary 'wa tywepanamato'me. ⁴⁰ Marta te mo'karon

^s10:22 Johanes 3:35, Johanes 10:15

^t10:25 Mateus 22:35-40, Markus 12:28-34

^u10:27 Deuteronomium 6:5, Levitikus 19:18 ^v10:28 Levitikus 18:5

^w10:33 2 Kronieken 28:15 ^x10:38 Johanes 11:1

opy'san upary poko roten kyno'mikakon. Irombo Jesus 'wa ito'po. Ika'po i'wa: “Jopoto, iru'pa mepojan ypity 'wa o'win upu'po yno'po ajupanamon me? Kaiko i'wa yjepatoma iwo'to'me!”⁴¹ Irombo mo'ko Jopoto 'wa ejuku'po: “Marta 'ko! Mesykaje 'ne, mo'mikaje 'ne pyime oty poko.”⁴² O'win roten oty poko awairy man. Maria irombo moro iru'pynymbo oty apo'i. Moro ro ipina'pa kynaitan iwiyino.”

One wara Tamusi 'wa kari'na auranary man

11 O'wino me amy oje Tamusi 'wa Jesus aurana'po. Aurana'ma'po mero, o'win amy inemepary wyka'po I'wa: “Jopoto, na'na emepako Tamusi 'wa na'na auranary poko, mo'ko Johannes 'wa tynemeparykon emepa'san wara enapa.”^{y2} Irombo ika'po i'waine: “Tamusi 'wa ajauranarykon jako, ero wara kaitoko:

“Papa, oro ajety tykuranondo nainen.

Oro moro anundymary no'nen.

³Moro eromeno na'na erepari yko na'na 'wa. ⁴Moro yja'wan me na'na we'i'po ikako. Na'na enapa irombo pa'poro yja'wan me typoko ta'sakary we'i'po kanon. Na'na kysu'kupoi mo'ko yja'wan 'wa.”

⁵Irombo ika'po i'waine: “Amy ara'nanokon pai takonone man. Irawone 'ne pai kyny'tan takono 'wa tykato'me: ‘Yjakono, oruwa perere amy ene'ko y'wa. Si'petakamatake rapa. ⁶Amy terapa yjakono te kore ytopo'sembo nopyi y'wa, ran. Upatopo waty te man yjekosa.’ ⁷Mo'ko ajakono 'kare tauty wyino nykatan o'wa: ‘Kaki'maje! Ypenary sira'kere'toi terapa. Watungai terapa y'makon maro. Yjawomyry noro supija moro oty yto'me o'wa.’ ⁸Wykaje

te o'waine: Moro perere yje ro rypo tawomyry 'se'pa ta'ta takono me iwairy ke, kynawondan toty any'mary pona. Pa'poro inisanory ytan i'wa.

⁹“Iro ke ro wykaje o'waine: Otykon poko aturupotoko. Irombo otykon mapyita'ton. Otykon upitoko. Irombo otykon mepota'ton. Pena imorykatoko. Irombo moro pena kynotapurumakatan o'waine. ¹⁰Mo'ko otykon poko aturupototo otykon apyitan. Mo'ko otykon upinen otykon epotan. Mo'ko pena morykanen 'wa moro pena kynotapurumakatan.

¹¹“Amy ara'nanokon jumynano 'kare okoju ytan tymuru 'wa, woto poko iwoturupo'poto. ¹²Sipiriri ytan 'kare i'wa, amy korotoko y'mo poko iwoturupo'poto. ¹³Yja'wan me awairykon se'me iro ke amyjaron kurangon otykon myjaton o'makon 'wa. Ako'poine 'ne ka'tu rapa mo'ko kapu tano jumynano ta'kary ytan mo'karon aturupotonon 'wa.”

One wara Jesus 'wa akywano momary

¹⁴Irombo Jesus 'wa amy erupopyn wyino akyrymbo moma'po. Mo'ko takyrymbo womima'po mero, mo'ko erupopynymbo aurana'po rapa. Mo'karon kari'na apyimykon enuta'san imero.^z ¹⁵Amykonymbo wyka'san te: “Mo'ko Be'elsebul pori'tory ta, mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory ta mo'karon ewa'rumy momanon.”^{a16} Amykonymbo woturupo'san te Jesus 'wa amy kapu wyinono oty enepoto'me i'wa. Iwara u'kuru 'se kynatokon.^b ¹⁷Jesus 'wa te iwonumengarykon ukuty'po. Irombo ikapo i'waine: “O'win e'i'pa amy nono undymanamon a'ta, moro nono undymary kynotany'matan. Autokon asetu'ponaka kyno'tororokata'ton.

^{y11:1} Mateus 6:9-13, 7:7-11 ^{z11:14} Mateus 12:22-30, Markus 3:20-27

^{a11:15} Mateus 9:34, 10:25 ^{b11:16} Mateus 12:38, 16:1, Markus 8:11

¹⁸ O'win e'i'pa mo'karon Satan nundymary tanokon a'ta, one wara noro ko nundymata'ton? Be'elsebul poritory ta irombo ewa'rumy momary mekari'saton y'wa. ¹⁹ Y'wa te mo'karon ewa'rumy momary jako Be'elsebul poritory ta, noky poritory ta ko mo'karon apyitorykon nimomaton? Iro ke ro mo'karon apyitorykon a'wembono auranano yta'ton apokoine. ²⁰ Tamusi ainary siky'iry poritory ta mo'karon ewa'rumy moma'sando y'wa, moro Tamusi nundymary tywo'se terapa man o'waine. ²¹ Amy pana'pyn tyrapanen wokyry 'wa typyrorory erandory jako, morokon otyry o'to e'i'pa kynaitan. ²² Amy iko'pono pana'pyn wopy'poto te iweto, kyni'mondotan. Pa'poro moro inamyikary iwo'wo'matopombo pinatan. Irombo pa'poro tynipina'san otyrymbo aripa'tan. ²³ Mo'ko ymaro e'i'pa aitoto yjenono'nen me man. Mo'ko ymaro a'nano'to'pa aitoto aripa'to man.”
c

Tywaitopombo 'wa akywano weramary

²⁴ “Amy yja'wan akywano wyto'poto mo'ko tynaki'marymbo wyino, tywotare'matopo upi kyny'san aruta'san aito'kon taka. Amy anepory'pa tywe'i'poto te kynganon: ‘Weramatake rapa moro ynino'po yjauty 'wa’.^d ²⁵ Irombo tytunda'po mero, moro tywaitopombo epojan terapa ta'me, sara'me. ²⁶ Irombo kyny'san rapa oko-to'ima noro amykon tyko'ponokon yja'wangon akywano aije. Irombo kynomyjaton moro po tywaito'ko'me. Iwara mo'ko wokyry yja'wan me 'ne ka'tu rapa kynaijan moro koromo tywe'i'po ko'po.”

Moro sara'me 'ne aino

²⁷ Irombo morokon otykon ekarityry jako ro I'wa, mo'karon kari'na apyimy wyino amy worryi wyka'po mo'ja I'wa: “Sara'me 'ne janon kynaitan moro ajaropo'nenymbo uwembonano, moro ajupanenymbo manaty.” ²⁸ Jesus wyka'po te: “Moro ko'po 'ne ka'tu rapa janon sara'me kynaitan mo'karon Tamusi auran etanamon, mo'karon ikura'manamon enapa.”

Mo'karon eromenokon kari'na yja'wany

²⁹ Aseme noro moky kari'na kynetu-rurukatokon Jesus 'wa. Irombo ika'po: “Mo'karon eromenokon kari'na yja'wan me mandon. Amy kapu wyinono oty enery 'se mandon. Amy anene'pa te kynaita'ton. Jona po roten te no'po'sen.^{ef} ³⁰ Mo'karon Ninive ponokon 'wa amy kapu nenepory oty me mo'ko Jona wairy wara enapa mo'ko kari'na ymuru kynaitan mo'karon eromenokon kari'na 'wa.^g

³¹ “Moro a'wembono auranano yry jako, mo'ko ijary pono worryi jopoto kynawondan mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'ko worryi ro kynemendota'ton imero. Mo'ko worryi waty tywo'se nan ero nono y'maty'po wyino, Salomo wonumengapory eta. Ero po te kore Salomo ko'po 'ne ka'tu rapa oty na.^h

³² Moro a'wembono auranano yry jako, mo'karon Ninive ponokon enapa kynawonda'ton mo'karon eromenokon kari'na maro. Mo'karon Ninive ponokon ro kynemendota'ton imero. Mo'karon Ninive ponokon waty Tamusi 'wa tywotu'ma tywaije nandon moro Jona

^c11:23 Markus 9:40 ^d11:24 Mateus 12:43-45 ^e11:29 Mateus 12:38-42

^f11:29 Mateus 16:4, Markus 8:12 ^g11:30 Jona 3:4

^h11:31 1 Koningen 10:1-10, 2 Kronieken 9:1-12

auran poko. Ero po te kore Jona ko'po 'ne ka'tu rapa oty na.”ⁱ

Ja'munano aweiry

³³“Amy paio kari'na amy tykororetary po'ma'po wyino anunemy'pa man amy oty unendopo taka, tosipi upi'nonaka pai. Amy apo'ny tu'po te kynyan, mo'karon o'mytonon 'wa eneto'me.”^{jk} ³⁴Moro aja'mun aweiry me moro ajenuru man. Iru'pa moro ajenuru a'ta, moro aja'mun ro rypo pa'poro taweije man. Yja'wan me a'ta te, moro aja'mun ro rypo tawa'rume man. ³⁵Tuwaro iro ke aiko, moro otano ajaweiry ewa'rummyry pona. ³⁶Taweije, ewa'rummy'pa paio pa'poro moro aja'mun a'ta, moro ajemamyry pa'poro taweije kynaitan, moro aweinano 'wa ajaweipary wara imero.”

Jesus 'wa mo'karon Farise e'mapotyry

³⁷Aurana'ma'po mero, amy Farise 'wa Jesus ejuku'po endame iwo'to'me ty'wa. Irombo ito'po imaro auty 'wa. Iwotunga'po moro arepa apo'ny po.¹

³⁸Tywendamery uwaporo asainaty'pa Jesus wairy ene'po mero, mo'ko Farise enuta'po imero. ³⁹Jesus wyka'po te i'wa: “Amyjaron Farise me moro asaperarykon, awendameto'kon ikorokatokon kurando wyino. Aseke otaine te moro akumington tam'po'kory, moro oja'wanykon tam'po'kory enapa man. ⁴⁰Oty anukuty'non! Mo'ko kurandono ka'nenymbo moro itano anikapy'pa enapa nan? ⁴¹Moro asaperarykon tano te ytoko mo'karon oty'non 'wa. Iwara ro pa'poro oty i'ko'ma kynaitan o'waine.

⁴²“Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, Farise. Morokon tuma poporoto'kon

itupu jainapatoronorymbo amy paio, pa'poro tanapymy sa'rombo jainapatoronorymbo amy enapa myjaton Tamusi 'wa. Moro tamambore aino poko te, moro Tamusi pynary poko enapa atuwarenge'saton. Irokon poko tuwaro awairykon manombo man, morokon koromonokon poko atuwarengepyrykon pyndo.”^m

⁴³“Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, Farise. Ajapokupeine man moro uwapo awotandy'morykon morokon awota'nano'to'kon auto ta, moro ajewa'marykon enapa morokon otykon ekaramato'kon po. ⁴⁴Je'tun pe pore te kynaitan o'waine. Morokon atukuty'non tu'munano wara mandon. Otypan oty tu'po tytorykon anukuty'pa mandon mo'karon itu'po ytotonon.”

⁴⁵Irombo o'win amy Tamusi kare-tary uku'nen 'wa ejuku'po: “Ampa-nen, moro wara awykary ke na'na ety enapa terapa memapoja.” ⁴⁶Jesus wyka'po te i'wa: “Je'tun pe pore te kynaitan o'waine enapa, Tamusi kare-tary uku'namon. Awosin pangon otykon morokon arory tupi me man irokon maropojoton aja'sakarykon 'wa. Aseke te o'win amy ajainary siky'iry ke paio morokon otykon y'tu'kary 'se'pa mandon.

⁴⁷“Je'tun pe pore te kynaitan o'waine. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tu'mungon mika'saton. Atangon 'wa te tywo mandon. ⁴⁸Moro wara ro menepojaton iru'pa morokon o'to atangon we'i'san epory o'waine. O'win mandon imaroina. I'waine ro waty mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tywo nandon. Amyjaron te ko'wu morokon itu'mungon mika'pojaton iru'pyn me.

ⁱ11:32 Jona 3:5 ^j11:33 Mateus 5:15, 6:22-23

^k11:33 Mateus 5:15, Markus 4:21, Lukas 8:16

^l11:37 Mateus 23:1-36, Markus 12:38-40 ^m11:42 Levitikus 27:30

⁴⁹“Iro ke te mo'ko oty uku'nen Tamusi tyka man: Yjauran uku'ponamon, yjapojongon enapa semo'ta'ton i'waine. Amykonymbo wota'ton. Amykonymbo kota'mata'ton. ⁵⁰Iwara ro pa'poro moro ero nono wo'kapy'po poro e'kamy'po Tamusi auran uku'ponamonymbo mynurumbo epemapotan Tamusi mo'karon eromenokon kari'na 'wa. ⁵¹Mo'ko Abel wyinombo ro mynu epemary arotat'ton mo'ko Sakarias 'wa ro. Mo'ko Sakarias mo'ko Tamusi auty po mo'ko Tamusi 'wa tymy apo'ny pato tywo man inoro, wykaje irombo. A'a, mo'karon eromenokon kari'na 'wa kynepemapotan Tamusi.ⁿ

⁵²“Je'tun pe pore te kynaitan o'waine, Tamusi kareтары uku'namon. Moro tukutyty 'wa ytototo oma mapu'toton. Aseke ro rypo ito'pa maiton ita. Mo'karon ita tytory 'sangan paio ta'koto o'waine mandon.”

⁵³Moro wyino Jesus wyto'po mero, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa mo'karon Farise maro ijenonopy'po 'ne ka'tu rapa. Tameronokon otykon poko auranano'pory a'mo'po i'waine. ⁵⁴Iwara apyiry 'se kynatokon auran poko.

Jesus auranary tynemeparykon 'wa

12 Moro jako ro moky imero kari'na wota'nanopy'san. Asetu'po imero iwe'i'san. Irombo Jesus 'wa tauranary a'mo'po mo'karon tynemeparykon 'wano me, mo'karon kari'na wepanamato'me ro rypo: “Tuwaro koro aitoko mo'karon Farise 'wa perere uwapurotopo pona. Moro tonapire aino pona, wykaje irombo.^{op}

²“Pa'poro onepyn oty kynonepotan. Unemy'po oty kynotuku'tan.^q ³Pa'poro o'to ewa'rummy ta awykato'kon kynotatan aweiry ta. Moro ajautykon apu'to'po ta aja'sakarykon panary taka anekarity'san kynokarotan autokon re'ta.

⁴“O'waine te wykaje, yja'sakarykon, tanarike kytaiton mo'karon ajamungon wonamon poko. Awo'san mero, o'to noro ajyrykon upijaton.^r ⁵Sekari'sa o'waine, nokypan 'nero poko tanarike awairykon man. Tanarike aitoko mo'ko awo'san mero moro e'wutyypyn wa'to taka ajemarykon aina man inoro poko. Wykaje kore o'waine, mo'ko poko tanarike aitoko.

⁶“Ainatone wansiri epety me oko kusiri pana'po anyry'pa nandon? O'win amy mo'kupan wansiri poko paio te Tamusi ituwarengepy'pa man. ⁷Amyjaron te, ajunsetykon paio pa'poro tu'ku man. Tanarike kytaiton. Pyimano wansiri ko'po tapene mandon amyjaron.

⁸“Wykaje o'waine: pa'poro mo'karon kari'na embata ywyinonokon me okari'tonon wyino enapa kynokari'tan mo'ko kari'na ymuru mo'karon Tamusi apojongon embata.^s ⁹Mo'ko kari'na embata yjukuty'pa tywairy ekari'nen te anukuty'pa mo'ko kari'na ymuru kynokari'tan mo'karon Tamusi apojongon embata.

¹⁰“Pa'poro mo'ko kari'na ymuru ejunen yja'wanymbo tywo'kary taro man. Mo'ko Tamusi a'kary ejunen yja'wanymbo te o'ka'pa kynaitan.^t

¹¹“Morokon Simosu wota'nano'to'kon auto taka mo'karon jopotokon po'ponaka ajarorykon jako i'waine ajemendoto'ko'me, kytesykaton o'to awykarykon man poko

ⁿ11:51 Genesis 4:8, 2 Kronieken 24:20-21 ^o12:1 Mateus 10:26-27

^p12:1 Mateus 16:6, Markus 8:15 ^q12:2 Markus 4:22, Lukas 8:17

^r12:4 Mateus 10:28-31 ^s12:8 Mateus 10:32-33, 12:32, 10:19-20

^t12:10 Mateus 12:32, Markus 3:29

awosaijomato'ko'me.^u ¹²Mo'ko Tamusi a'kary irombo moro jako 'ne moro o'to awykarykon man ekari'tan o'waine.”

Typyratake aino

¹³Irombo o'win amy mo'karon ata'nanopy'san ra'nano wyka'po I'wa: “Na'na emepanen, mo'ko yryi 'wa kaiko moro na'na jumy 'mi nino'po a'sakato'me i'wa ymaro.” ¹⁴Jesus wyka'po te i'wa: “Noky ko yjyryi ajekatakaine a'wembono auranano ynen jopoto me, se, otykon a'sakanen me pai?”

¹⁵Irombo ika'po mo'karon ata'nanopy'san 'wa: “Tuwaro koro aitoko enumene awaipotyrykon pona. Tunsike ro rypo ajaina oty a'ta, moro ajemamyry ajaina e'i'pa man.”

¹⁶Irombo amy onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine: “Amy typyrataken mainary tanokon wonato'kon tapeke imero tywaije man. ¹⁷Irombo mo'ko tymainaken tyturu'po ta tywonumenga man: ‘O'to ko waitan? Pa'poro moro wonatopo epery ytopo waty man.’ ¹⁸Irombo tyka man: ‘Ero wara waitake. Morokon yjotyrykon kura'mato'kon sakatake. Potonon me 'kopore samytake. Morokon ta ro pa'poro wonatopo epery sikura'matake, pa'poro amykon terapa yjotyrykon enapa. ¹⁹Irombo yturu'po ta wykatake: ‘Pyime imero totyke mana. Siriko poko ajapyitan. Otare'mako! Endameko! Tawa'pore aiko!’ ” ²⁰Tamusi te tyka man i'wa: ‘Oty anukutypyn! Ero koko aromo'take. Irombo noky otyry me ko naitan moro ana'nanopy'po?’ ²¹Moro wara kynaitan mo'ko ty'wa roten otykon a'nano'san, Tamusi ekosa te oty'pa man inoro.”

Esykano

²²Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Iro ke ro wykaje o'waine: kytesykaton oty enapyry man poko ajemando'ko'me, one wara aja'mungon wo'myndry man poko enapa.” ²³Poto me irombo moro amano man moro arepa ko'po. Poto me moro ja'munano man moro wo'mynano ko'po.

²⁴“O'po'toko tyre mo'karon tonoro 'wa. O'pomy'pa mandon. Wonatopo anipoty'pa mandon. Otykon kura'matopo waty man ekosaine. Tamusi te kynupaton. Mo'karon tonoro ko'po te tyse pototo me mandon amyjaron. ²⁵Noky ko a'si 'ko paio tywesykary 'wa tamamyry mosindopory taro nan? ²⁶Moropan ko'warono oty kapyry upi'poto o'waine, o'tono'me ko mesykaton morokon amykonymbon otykon poko? ²⁷Morokon itupu epyryry atytary 'wa tyre o'po'toko. Emamina'pa mandon. Mauru ane'py'i'pa mandon. Wykaje te o'waine: o'win amy itupu epyryry wara paio mo'ko Salomo ewo'myndo'pa tywaije man iru'pyn me.” ²⁸Tamusi 'wa moro itupu, moro erome mondo man iro, moro koro'po wa'to taka kynematon iro wo'myndo'poto moro wara, iko'poine 'ne ka'tu rapa awo'myndota'ton, amyjaron Tamusi anamyikaporo'non! ²⁹Amyjaron enapa kytesykaton oty enapyry man poko, oty enyry man poko o'waine. ³⁰Pa'poro morokon otykon upijaton mo'karon nono tu'ponokon kari'na. Mo'ko ajumykon te morokon anamonopyrykon otykon uku'san. ³¹Inundymary te upitoko. Irombo morokon otykon ytan enapa o'waine. ³²Kytety'katon, amyjaron pyime waty aitonon. Otykon undymanamon me

^u12:11 Mateus 10:19-20, Markus 13:11, Lukas 21:14-15

^v12:22 Mateus 6:25-34 ^w12:27 1 Koningen 10:4-7, 2 Kronieken 9:3-6

irombo ajyrykon man tyje man mo'ko ajumykon 'wa.

³³“Ajotyrykonymbó ekaramatoko. Moro epetyombo ytoko mo'karon ipyrata'non 'wa. Ija'puta'non pyrata je'ny ika'toko. Imaty'non otykon a'nano'toko kapu ta. Moro 'wa ro manaman tytory upijan. Moro po ro pisu ija'pukary upijan.^x ³⁴Ajotyrykon waitopo po ro irombo aturu'san enapa man.”

Eporomu'ka'pa aino

³⁵“Tywoku'my terapa awairykon man ajopotorykon 'wanokon me. Tyka'mure morokon akororetarykon wairy man.^y

³⁶“Aimyno ewa'majembo tyjopotorykon weramary momo'namon wara aitoko. Iwopy'poto, o'win wytory moro pena metapurumakata'ton i'wa, imoryka'poto i'wa.^z ³⁷Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon pyitonano, mo'karon ijopotorykon tywopy'poto nuro kynepota'ton inaron. Ita'ro pore, kynoku'mytan, kynungapota'ton, irombo uparykon arotan. ³⁸Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon moro wara inepory'san, irawone 'ne paio tywopy'poto, koromo korotoko ko'tary jako pai. ³⁹Ero te uku'toko: mo'ko tautynen 'wa one wara a'ta mo'ko manaman wopyry ukuty'pomboto, tauty taka ana'mykapo'pa nairy imonatato'me.^a ⁴⁰Amyjaron enapa taikese terapa awaimomokyrykon man. Mo'ko kari'na ymuru irombo typo roten kynota'ton.”

⁴¹Irombo Petrus wyka'po: “Jopoto, na'na 'wa roten moro onumengatopo auranano mekari'san? Pa'poro amykonymbó 'wa enapa te ka'tu mekari'san?” ^{b42}Irombo mo'ko Jopoto wyka'po: “Nokypan oty enenen ko iro

ke tupu'pone, tamyikapore enapa nan, mo'ko ijopotory 'wa yto'me mo'karon a'sakarykon epo, upato'ko'me i'wa arepa enapyry tunda'po mero? ⁴³Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko moro wara ijopotory nepory'po tywopy'poto. ⁴⁴Iporo ro wykaje o'waine: Mo'ko ijopotory pa'poro moro totyry ytan ainaka. ⁴⁵Mo'ko ipyitory wyka'poto te tyturu'po ta 'Yjopotory opy'pa na'nen man', irombo mo'karon tupi'nonokon wokyrjyan, worryijan ypoky'mary, tywendamery, tywetymyry a'mo'poto i'wa, ⁴⁶mo'ko ijopotory amy kurita typo roten kynota'tan. Mo'ko tpyitory poromu'katan. Irombo kynemimatan. Amyikapo'pa aitonon yry wara enapa kynyntan. ⁴⁷Mo'ko tyjopotory nisanory uku'nen pyitonano, mo'ko inisanory kapyry 'se'pa tywaije man inoro ypoky'mata'ton mene. ⁴⁸Mo'ko inisanory anukuty'pyn 'wa te epoky'mapoto'man oty kapy'poto, a'si 'ko roten epoky'mano apyitan. Pa'poro mo'ko pyime oty apyinenymbó wyino pyime oty upita'ton. Mo'ko ainaka pyime oty tyje man inoro wyino poto me 'ne ka'tu rapa oty 'se kynaita'ton.”

Ata'sakano

⁴⁹“Wa'to ema wopyi ero nono tu'ponaka. Ika'mutary 'se terapa rypo we'i.^c ⁵⁰Ywota'karykary te man. Iwo'kapyry uwaporo sara'me ywairy supija.^d

⁵¹“Sara'me aino ene'se ywopy'po mekano'saton ero nono tu'ponaka? Uwa, wykaje o'waine. Ata'sakano ene'se te wopyi. ⁵²Erombo poro ainatone amykon o'win auto tanokon kynota'sakata'ton. Oruwa oko amykon jenono'ta'ton. Oko oruwa amykon

^x12:33 Mateus 6:19-21 ^y12:35 Mateus 25:1-13 ^z12:36 Markus 13:34-36

^a12:39 Mateus 24:43-44 ^b12:41 Mateus 24:45-51

^c12:49 Mateus 10:34-36 ^d12:50 Markus 10:38

jenono'ta'ton. ⁵³ Jumynano tymuru
 jenono'tan. Sanonano tamyiry
 jenono'tan. Amyinano tysano
 jenono'tan. Y'menotynano typarysano
 jenono'tan. Iparysano ty'menoty
 jenono'tan.”^e

⁵⁴ Mo'karon kari'na apyimykon
 'wa Jesus wyka'po: “Amy kapurutu
 wopyry enery jako o'waine aretyry
 wyino, o'win wytory mykaton 'konopo
 kyno'san'. Irombo kyno'san ro.^f ⁵⁵ Ijary
 wyino pepeito woturory apory jako
 o'waine, mykaton 'asin pe kynaitan'.
 Asin pe ro kynaijan. ⁵⁶ Tonapiramon
 'ne roten! Nono, kapu embatary emery
 muku'saton. One wara ko iro ke moro
 aireno aino emery anukuty'pa mandon?

⁵⁷ “O'tono'me ko aseke one wara
 moro tamambore aino wairy anyry'pa
 mandon?”^g ⁵⁸ Mo'ko ajemendonon
 maro awytory jako mo'ko jopoto
 po'ponaka, o'mikako oma ta noro
 awonumengarykon epopory poko
 rapa. Ijako irombo mo'ko a'wembono
 auranano ynen jopoto po'ponaka
 ajarotan. Mo'ko ro mo'ko yja'wangan
 kari'na aru'katopo jopotory ainaka
 ajytan. Mo'ko ro ajaru'katan moro
 yja'wangan kari'na aru'katopo taka.
⁵⁹ Wykaje o'wa, o'ka'pa maitake moro
 wyino, moro irombo ro kusiri pana'po
 epemary uwaporo o'wa.”

Otypan oty 'wa mo'ko tamamyry anu'mapyn epyry

13 Moro jako 'ne amykon kari'na
 amy oka ekarityry a'mojatokon
 Jesus 'wa. Pilatus 'wa amykon Galilea
 ponokon wopo'san ekarity'po i'waine
 moro Tamusi 'wano me tywomy yry jako
 i'waine. Moro imynurukon we'kaima'po
 ekarity'po i'waine morokon inyrykon
 maro.

² Irombo Jesus 'wa ejuku'san:
 “Mo'karon Galilea ponokon
 mekano'saton tyja'wange pa'poro
 mo'karon amykonymba Galilea
 ponokon ko'po, moro wara imaty'san
 ke? ³ Uwa, wykaje o'waine.

Ajemamyrykon anu'ma'pa aja'taine,
 iwaraine enapa pa'poro o'ma'ta'ton.

⁴ Mo'karon Siloam po moro kawono
 auto womary niwo'san ainapatoro
 itu'ponaka oruwa-to'imanokon kari'na
 rapa mekano'saton tyja'wange pa'poro
 mo'karon Jerusalem ponokon ko'po?

⁵ Uwa, wykaje o'waine. Ajemamyrykon
 anu'ma'pa aja'taine, iwaraine enapa
 pa'poro o'ma'ta'ton.”

⁶ Irombo Jesus 'wa ero onumengatopo
 auranano ekarity'po: “Amy wokryry
 'wa moro winu paty tymainary ta amy
 oroi typonje tywaije man. Irombo
 iwo'topombo tywaije man epeta'po
 ene. Amy eperymbo ro anepory'pa
 te tywaije man. ⁷ Irombo tymainary
 enenen 'wa tyka man: 'Eneko. Oruwa
 siriko terapa epeta'po ene ywopyry
 poko wa. Amy eperymbo ro anepory'pa
 te wa. Akotoko. Typo roten nono
 aky'manganon.’

⁸ “Mo'ko imainary enenen te tyka
 man: 'Jopoto, oro o'win siriko ro'kon
 ero po nainen. Moro ekondano nono
 sasa'kary su'mendake. Sundrytotake
 a'kapotato'me. ⁹ Irombo mero pai
 kynepetatan. Epeta'pa te iwe'i'poto,
 makotopotake.”

Jesus 'wa amy worryi kura'mary

¹⁰ O'wino me otare'matopo kurita amy
 Simosu wota'nano'to'kon auto ta Jesus
 ta'sakarykon emepakon. ¹¹ Moro po ro
 amy ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'ima
 siriko terapa ewa'rumy nirupomangary
 worryi kynakon. Nonsume kyny'sakon.
 Sapatoro tywairy upijakon. ¹² Ene'po

^e12:53 Micha 7:6

^f12:54 Mateus 16:2-3

^g12:57 Mateus 5:25-26

mero ty'wa, Jesus 'wa iko'ma'po. Ika'po i'wa: “O'pi, arupomanganenymbo ny-ton.”¹³ Tainary yry'po i'wa itu'ponaka. O'win wytory sapatoto rapa iwe'i'po. Irombo Tamusi ety awonga'po i'wa.

¹⁴ Mo'ko iwota'nano'to'kon auto jopotory wore'ko'po te, moro otare'matopo kurita amy kura'ma'po ke Jesus 'wa. Ika'po mo'karon kari'na apyimy 'wa: “O'win-to'ima kurita amaminatopo man. Ijako ro ekura'mapotoko, se. Moro otare'matopo kurita kapyn te.”^h

¹⁵ Jesus 'wa te ejuku'po: “Tonapira-mon 'ne roten! Moro otare'matopo kurita 'kare ajeky paka, parito pai animboka'pa mandon moro erepari je'ny wyino, tuna enyje aroto'me. ¹⁶ Mo'se ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'ima siriko Satan nimy'po Abraham parymbo ymbokary kapyn te tywaije nan moro imytopo wyino otare'matopo kurita?”

¹⁷ Moro wara ikary 'wa pa'poro mo'karon ore'kotononymbo py'i'topo'san. Pa'poro mo'karon kari'na apyimy ewa'pota'po te morokon inikapyry potonon otykon poko.

Moro Tamusi nundymary wepuiry

¹⁸ Irombo Jesus wyka'po: “Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary nan? Oty wara ko sytan?”ⁱ ¹⁹ Amy wonatopo epy'po'membo 'ko wara man. Amy kari'na 'wa maina ta typomy'poto, kynatytanon. Wewe me kynaijan. Mo'karon tonoro tapo'nykon ka'saton morokon iporirykon poko.”

²⁰ Ika'po enapa: “Otypan oty wara ko moro Tamusi nundymary sytan?”²¹ Perere uwapurotopo wara man. Amy woryi 'wa oruwa parapi tano man poromy taka tyry'poto, pa'poro moro poromy uwapurojan.”

Moro sirapi pena

²² Moro Jerusalem 'wa tytory jako ro potonon aito'kon pato, siky'inon aito'kon pato enapa ito'po. Tytotopo wara ro mo'karon tywaitoponamon emepakon.^j

²³ Irombo amy woturupo'po I'wa: “Jopoto, iporo ro nan pyime waty mo'karon uta'no wyino Tamusi nunemyrykon wairy?” Irombo ika'po i'waine: ²⁴ “O'mikatoko moro sirapi pena ta awo'myto'ko'me. Pyime irombo, wykaje o'waine, tywo'myrykon poko kyne'kuta'ton. Tywo'myrykon upita'ton te.

²⁵ “Mo'ko auto aporemy 'wa moro pena etapuru'poto, awo'myrykon noro mupita'ton. Moro pena ro rypo mimorykata'ton. Mykata'ton: ‘Jopoto, etapurumakako na'na 'wa!’ Ajeju'ta'ton te: ‘Ajukuty'paine wa.’

²⁶ Morombo mero mykata'ton: ‘Amaro kore na'na kynendamen, ran. Na'na emandopo po kore oma ta kari'na memepan, ran.’ ²⁷ Irombo kyngatan o'waine: ‘Ajukuty'paine wa. Omimatoko ywyinombo pa'poro, yja'wangonymbo 'ne roten.’^k ²⁸ Irombo matamota'ton, maijekyta'ton, mo'ko Abraham, mo'ko Isak, mo'ko Jakob, pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enery jako o'waine moro Tamusi nundymary ta, ato'ka'marykon jako te Tamusi 'wa.^{lm} ²⁹ Irombo undy wyino, aretryry wyino, parana wyino, ijary wyino enapa kari'na kynota'ton. Kynendameta'ton moro Tamusi nundymary ta. ³⁰ Iwara mo'karon wena'po tanokonymbo uwaponokon me kynaita'ton. Irombo

^h13:14 Exodus 20:9-10, Deuteronomium 5:13-14

ⁱ13:18 Mateus 13:31-33, Markus 4:30-32 ^j13:22 Mateus 7:13-14, 21-33

^k13:27 Ware 6:8 ^l13:28 Mateus 8:11-12 ^m13:28 Mateus 22:13, 25:30

mo'karon uwaponokonyombo wena'po tanokon me kynaita'ton.”ⁿ

Jesus rombyry man Jerusalem po

³¹Moro jako 'ne amykon Farise wopy'san Jesus 'wa. Ika'san i'wa: “Oimimako ero wyino. Herodes awory 'se man.”^{o32}Irombo ika'po i'waine: “Mo'ko joroko 'wa kaitandoko: ‘Erome, koro'po enapa akywano momary, je'tun pangon kura'mary enapa sarotake. Moro iijoruwanyory kurita te yjaike'take.³³Ywytory te man erome, koro'po, mony koro'po enapa. Aipo'pa man amy Tamusi auran uku'ponen rombyry Jerusalem wyino kurando.’

³⁴“Jerusalem, Jerusalem, amoro mo'karon Tamusi auran uku'ponamon wonen, topu ke mo'karon o'wa emoky'san apojonano wonen, pyimemboto rypo o'makon a'nanopyry 'se we'i, amy korotoko 'wa ty'makon a'nanopyry wara taporiry upi'nonaka. I'se'pa te maiton.³⁵Iro ke ro moro ajautykon itary'pa kynainopotan. Wykaje te o'waine: Yjene'pa noro maita'ton moro ero wara awykarykon 'wa ro: ‘Tykuranondo man mo'ko Tamusi ety ta o'toto.’”^p

Moro otare'matopo kurita Jesus 'wa amy kura'mary

14 O'wino me, moro Simosu wotare'matopo kurita, Jesus wyto'po amy Farise jopotory auty 'wa, endame. Tuwaro imero Jesus poko kynatokon.²Irombo amy a'wese'tapoty'po wokryry we'i'po ipo'ponaka.

³Irombo mo'karon omenano mero'po uku'namon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa Jesus wyka'po: “Iru'pa

nan moro otare'matopo kurita amy kura'mary? Uwa ka'tu?”⁴Anejuku'pa te iwe'i'san. Irombo Jesus 'wa mo'ko a'wese'tapoty'po apo'i'po ainary poko. Ikura'ma'po i'wa. Irombo emoky'po rapa i'wa.⁵Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Moro otare'matopo kurita topona taka o'win amy ara'nanokon ymuru woma'poto, eky paka woma'poto pai, o'win wytory anika'pa naitan?”⁶Moro poko ejukuru upi'po i'waine.

Aseke ajety kysawongai

⁷Irombo one wara uwapo imero mo'karon iko'ma'san wotungary ene'po Jesus 'wa. Iro ke ro amy onumengatopo auranano ekarity'po i'wa i'waine:⁸“Aimytonon ewa'matopo 'wa ako'ma'poto, uwapo kytotungai. Amy ako'ponombo pai tyko'ma enapa man.”^r⁹Irombo pai tywopy'po mero mo'ko ako'manamonyombo kyngatan o'wa: ‘Mo'se 'wa 'nare moro awotungatopombo yko.’ Irombo pai amoro pyiwano me wena'po taka atunga my'take.

¹⁰“Ako'ma'poto te atungatango moro yja'wanyombo apo'nano tu'ponaka. Irombo pai tywopy'po mero, mo'ko ako'manenyombo kyngatan o'wa: ‘Yjakono, uwapo 'kopore atungako, se!’ Irombo pa'poro mo'karon moro po atunga'san ajety awongary eneta'ton.¹¹Pa'poro aseke toty awonganen ety emapota'ton. Aseke te toty emaponen ety awongata'ton.”^s

Nokypangon ko'mary

¹²Ika'po enapa mo'ko tyko'manenyombo 'wa: “Kurita'ne'nenon, koineno arepa ka'pory jako o'wa pai, apawanarykon, apiryjan,

ⁿ13:30 Mateus 19:30, 20:16, Markus 10:31 ^o13:31 Mateus 23:37-39

^p13:35 Ware 118:26 ^q14:5 Mateus 12:11 ^r14:8 Spreuken 25:6-7

^s14:11 Mateus 23:12, Lukas 18:14

ajomorykon, ajaporito amandonon typyratakamon kysiko'maton. Mo'karon ro ako'mata'ton rapa endame. Iwara ro tyndameno'po'san y'petakamata'ton rapa o'wa. ¹³ Amy poto 'su endameno ka'pory jako te o'wa, epataimatonon, turupy me aitnon, iwajakuta'san, enu'non roten iko'mako. ¹⁴ Irombo janon sara'me 'ne maitake. O'wa irombo i'petakamary upijaton. I'petakan te mapyitake mo'karon tamamboramom awomyry jako rapa.”

Mo'ko kyko'manamonymbo nisanory

¹⁵ Moro eta'po mero ty'wa, o'win amy endametoto wyka'po I'wa: “Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko Tamusi nundymary ta kynendametan inoro.” ^t

¹⁶ Jesus wyka'po i'wa: “Amy kurita amy wokyry amy poto 'su endameno ka'pory poko tywaije man. Pyime ta'sakarykon tajuse tywaije i'wa mandon. ¹⁷ Moro arepa kapy'ma'po mero, typyitory tomo'se i'wa man mo'karon tynejuku'san 'wa ekari'se: 'O'toko 'ne! Pa'poro oty naikepyi terapa!”

¹⁸ “Irombo tywe'i'san mero pa'poro tywopyrykon upiry takari'po i'waine man. Mo'ko koromono tyka man i'wa: 'Ymainary man te kore amy sepekatyi. Iro ene ro ywytory man. Waturupoja o'wa yja'wan me ypoko onumenga'pa awaito'me.’ ¹⁹ Amy rapa tyka man: 'Ainapatoro paka te kore amykon sepekatyi. Inaron menga ro ywytory man. Waturupoja o'wa yja'wan me ypoko onumenga'pa awaito'me.’ ²⁰ Amy rapa tyka man: 'Penaro waty te kore ypytai. Iro ke ro ywopyry supija.’

²¹ “Tywerama'po mero, mo'ko pyitonano 'wa pa'poro oty takari'se man tyjopotory 'wa. Irombo mo'ko jopoto

tywore'ko man. Mo'ko typyitory 'wa tyka man: 'Ko'i terapa morokon potonon oma taka, morokon siky'inon oma taka enapa i'tango ero aitopo ta. Mo'karon epataimatonon, turupy me aitnon, enu'non, iwajakuta'san ene'ko ijaro 'wa.’

²² “Taikepy'ma'po mero, mo'ko pyitonano tyka man: 'Jopoto, awykatopombo no'kapyi terapa. Ise'me te atungatopo noro mondo man.’ ²³ Irombo ijopotory tyka man mo'ko typyitory 'wa: 'Ero aitopo wyino kurandonaka i'tango morokon potonon oma taka, morokon siky'inon oma taka. Mo'karon moro ponokon iwiry'kako iwo'to'ko'me yjauty 'wa. Yjauty a'noopyry imero man. ²⁴ Wykaje o'waine: amy paio penaro ynejuku'po yjerepary anapo'pa kynaitan.”

Jesus nemepary me aino

²⁵ Pyime kari'na apyimykon Jesus maro kyny'satokon. Irombo iwotu'ma'po i'waine.^u ²⁶ Ika'po: “Tyjummy, tysano, typyty, ty'makon, typiryjan, tanaunan, aseke tamamyry anijenonopy'pa mo'ko y'wa o'toto a'ta, ynemepary me tywairy upijan.^v ²⁷ Mo'ko ywena'po ta tytoto'me tywakapuru ananumy'pa man inoro ynemepary me tywairy upijan.^w

²⁸ “Mo'ko kawono auto amyry 'san ara'nanokon 'kare atandy'mo'pa na'sen naitan epety u'kuto'me, moro tamymy kapy'mary man eneto'me ty'wa. ²⁹ Moro auto apo'ny kapy'poto i'wa, irombo aike'kary upiry jako i'wa, pa'poro mo'karon enenamon kynaki'mata'ton. ³⁰ Kyngata'ton: 'Mo'ko wokyry kore nata'moi amy oty amyry poko. Aike'kary upi te.’

³¹ “Mo'ko amy terapa jopoto maro o'wo'ma tytory 'san jopoto 'kare atandy'mo'pa na'sen nan mo'karon

^t14:15 Mateus 22:1-10 ^u14:25 Mateus 10:37-38 ^v14:26 Mateus 10:37

^w14:27 Mateus 10:38, 16:24, Markus 8:34, Lukas 9:23

turunamon maro, tyworupato'me. Mo'ko o'win-kari'na dusun warinu pokonokon maro o'toto jopoto y'mondory taro tywairy ukutyry 'se na'sen man mo'karon ainapatoro dusun typyitorykon maro. ³²Ru'me ta'ta te, amykon tauran ekari'namon emo'tan mo'ko tywo'wo'mary akono 'wa tyse noro a'ta, aturupo one wara ase'wa rapa tywairykon man poko. ³³Iwara ro pa'poro oty nondary 'se'pa amy ara'nanokon a'ta ynemepary me tywairy upijan.”

Wajo y'ketu'kepyry

³⁴“Wajo, iru'pyn oty moro man. Moro iposinybo wyto'ma'poto te, oty ke noro ko iposinary naitan?^x ³⁵Maina taro rypo noro a'kuru mupija, wonatopo a'kaporoto'me. Mipa'sa terapa. Mo'ko typanaken nepanaman.”

Mo'ko utapy'po kapara

15 O'kapyn roten pa'poro mo'karon Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon, mo'karon tyja'wangamon kari'na enapa kynosatokon Jesus 'wa epanama.^y^z ²Mo'karon Farise eruwa'san te mo'karon Tamusi kareтары uku'namon maro. Ase'wa ika'san: “Mo'se tyja'wangamon kari'na wopyry ewa'manon. Kynendamejan paio imaroine.” ³Irombo Jesus 'wa amy onumengatopo auranano ekarity'po: ⁴“Amy ara'nanokon ekosa ainatone-kari'na kapara a'ta, irombo o'win amy utapy'poto, o'to ko naitan? Mo'karon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'ima kapara anino'pa moro iponomyn wo'i ta naitan, mo'ko o'win utapy'po upi tytoto'me, epyry 'wa ro ty'wa? ⁵Irombo mo'ko kapara epyry'po mero ty'wa,

tawa'pore tymota'ponaka kynanundan. ⁶Auto 'wa tytunda'poto, mo'karon ta'sakarykon ko'matan mo'karon taporito amandonon maro. Kyngatan: ‘Tawa'pore aitoko ymaro! Mo'ko utapy'po ykaparary seporyi rapa.’ ⁷Wykaje o'waine: moro o'win amy tyja'wangen kari'na 'wa tamamyry u'mary mo'karon kapu tanokon ewa'porotan amykon okupa'en-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka okupa'en-to'imanokon tamamyrykon u'mary 'se'non tamamboramon ko'po.

Moro utapy'po amu'nymbo pyrata

⁸“Amy worryi ekosa ainapatoro amu'nymbo pyrata a'ta, irombo o'win amy utapy'poto, o'to ko naitan? Kororeta po'ma'po mero tauty ana'koka'pa naitan upito'me, epyry 'wa ro ty'wa? ⁹Epyry'poto, mo'karon ta'sakarykon ko'matan mo'karon taporito amandonon maro. Kyngatan: ‘Tawa'pore aitoko ymaro! Moro ynuta'ka'po amu'nymbo pyrata seporyi rapa.’ ¹⁰Iwara enapa mo'karon Tamusi apojongon ewa'poroan moro o'win amy tyja'wangen kari'na 'wa tamamyry u'mary.”

Mo'ko utapy'po ymunano

¹¹Irombo Jesus wyka'po: “Amy wokyry oko tymune tywaije man. ¹²Irombo mo'ko imeseku'po tyka man tyjumy 'wa: ‘Papa, erome moro aromby'po mero ynapyiry man ene'ko y'wa.’ Irombo ijumy 'wa morokon totyrykon a'saka'san i'waine. ¹³Irombo amykon kurita pa'po me, pa'poro totyrykon ekarama'san mero ty'wa, mo'ko imeseku'po tyto man amy tyseno aitopo 'wa. Moro po ro typrataray

^x14:34 Mateus 5:13, Markus 9:50 ^y15:1 Mateus 18:12-14

^z15:1 Lukas 5:29-30

takama roten i'wa man, to'merepyry maro.

¹⁴“Irombo pa'poro typyratary akama'ma'po mero, amy poto 'su kumyno tywo'se man moro aitopo taka. Morombo wyino ro omi taka tywoma man. ¹⁵Irombo tyto man o'win amy moro pono 'wa, e'pima. Mo'ko 'wa ro tomo'se man wo'i taka tokykon pyiruku ene. ¹⁶Moro po ro mo'karon tynenerykon pyiruku erepary enapary 'se terapa tywaije man. Amy kari'na paio te anupa'pa ike tywaije man.

¹⁷“Irombo tupu'po rapa tapyije i'wa man. Tyka man: ‘O'toro 'ko waty yjummy pyitorykon ekosa arepa kynotakamanon. Awu te ykumyry 'wa ero po wo'wopoja. ¹⁸Yjummy 'wa rapa wy'take. Wykatake i'wa: ‘Papa, yja'wan me we'i Tamusi embata, ajembata enapa. ¹⁹Omuru me noro yjejatory 'se'pa rypo wa. O'win amy apyitory me kyko.’’

²⁰“Irombo tyjummy 'wa tyto man. Irombo tyse noro oma ta iwopyry jako, ijummy 'wa tone terapa man. Irombo ikotanory imero tone i'wa man. Epoje taka'nunje man. Irombo taky'ka i'wa man typona. Typosimapo'se i'wa man. ²¹Irombo mo'ko imuru tyka man i'wa: ‘Papa, yja'wan me we'i Tamusi embata, ajembata enapa. Omuru me noro yjejatory 'se'pa rypo wa.’ ²²Mo'ko ijummy te tyka man mo'karon typyitorykon 'wa: ‘Koi! Moro iru'pynymbo wo'mynano ene'toko. Iwo'myndotoko ike. Ainatanondotoko. Isapato'totoko. ²³Mo'ko tykakenymbo paka'membo ene'toko. Iwotoko. Kytendamesen tawa'pore imero. ²⁴Mo'se ymuru tyromo'se rypo kynakon. Nerenai rapa te. Tuta'se rypo kynakon. Noporyi rapa te.’ Irombo tawa'pore imero tywendame mandon.

²⁵“Mo'ko uwapatory imuru te maina ta tywaije man. Irombo tytundry mero

auto 'wa, moro sina ety maro uwarykon tota i'wa man. ²⁶Irombo o'win amy pyitonano tyko'ma i'wa man. Tywoturupo man i'wa oty me moro oty wairy poko. ²⁷Mo'ko ro tyka man i'wa: ‘Apiry te nopyi rapa. Ajummy mo'ko tykakenymbo paka'membo wopoi, iru'pa rapa epyry'po ke ty'wa.’ ²⁸Mo'ko iryi te tywore'ko man. Tywo'myry 'se'pa tywaije man auto taka. Mo'ko ijummy tywo'se man kurandonaka, a'mykary u'ku.

²⁹“Mo'ko imuru te tyka man tyjummy 'wa: ‘Eneko. O'toro 'ko siriko waty yjemaminaje o'wa. Ywe'ipo poro typanaja'nare e'i'pa we'i. Ise'me te amy paio kapirita'membo ro anyry'pa me'i y'wa, tawa'pore wendame'se me yja'sakarykon maro. ³⁰Mo'ko omuru, mo'ko to'mere'samon worryjan maro ajotyrykonymbo akamanenymbo wopy'po mero te ko'wu, mo'ko tykakenymbo paka'membo tywopo o'wa man.’

³¹“Mo'ko ijummy te tyka man: ‘Koki, amoro kore awe'ipo poro yjekosa mana, ran! Pa'poro yjotyry kore ajotyry me na, ran! ³²Tawa'pore awendamery manombo man. Mo'ko apiry tyromo'se rypo kynakon. Nerenai rapa te. Tuta'se rypo kynakon. Noporyi rapa te.’”

Mo'ko tywonumengaporen pyitonano

16 Tynemeparykon 'wa enapa ika'po: “Amy typyrataken wokyry upi'no amy otryy enenen tywaije man. Irombo otryy akamanen me takarama amy 'wa man ijopotory 'wa. ²Irombo mo'ko ijopotory kyniko'mapojan. Kynganon i'wa: ‘Otypan oty ko setanon apoko? Enepoko y'wa kareta tu'po one wara moro ajainaka ynyry'po ene'po o'wa. Yjotyry enenen me o'se'pa noro wa.’

³“Irombo mo'ko tyjopotory otryy enenen kynganon tyturu'po ta: ‘O'to ko wai-tan? Yjopotory waty totyry enenen me

noro y'se'pa nan. Samba a'kuru supija. Ywepataimary poko typyike wa. ⁴O'to ywairy man te suku'sa terapa, mo'karon kari'na 'wa yjapyito'me tautykon ta, mo'ko yjopotory otryy enenen me noro e'i'pa yja'ta.'

⁵"Irombo iwe'i'san mero mo'karon tyjopotory ependomanamon ko'mapojan. Irombo kynganon mo'ko koromono 'wa: 'O'toro ko yjopotory mependomanon?' ⁶Irombo kynganon i'wa: 'Ainatone-kari'na samaku oleif katy.' Irombo kynganon i'wa: 'Ero, moro o'toro o'wa ependomary uku'potopo kareta ero man. Atandy'moko. Ko'i oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro imeroko.' ⁷Irombo mero mo'ko ijokonory 'wa kynganon: 'O'toro ko mependomanon?' Irombo kynganon: 'Ainatone-kari'na kurukuru awasi.' Irombo mo'ko tyjopotory otryy enenen kynganon i'wa: 'Ero, moro o'toro o'wa ependomary uku'potopo kareta ero man. Okupa'en-kari'na imeroko.' ⁸Irombo ijopotory 'wa mo'ko yja'wan totryy enenenymbo tamyika man imero, tupu'pone iwe'i'po ke. Mo'karon ero nono y'makon tupu'pone asepo ko mandon mo'karon aweinano y'makon ko'po.

⁹"Awu te wykaje o'waine: Moro tykoren pyrata ke ata'saka'totoko, ajapyito'ko'me i'waine morokon utapy'non aito'kon taka, pyrata utapy'po mero.

¹⁰"Amy a'si'kono oty poko tamyikapore amy a'ta, pyimano oty poko enapa tamyikapore man. Amy a'si'kono oty upu'po me emambo'pa amy a'ta, pyimano oty upu'po me enapa emambo'pa man. ¹¹Moro tykoren pyrata poko tamyikapore e'i'pa awe'i'sando, noky ko ajamyikata'ton

moro iro 'nero poto 'su oty poko? ¹²Moro aja'sakary otryy poko tamyikapore e'i'pa awe'i'sando, noky ko moro ajotyrykon man ytan o'waine?

¹³"O'win amy pyitonano oko jopotokon pyitory me tywairy upijan. Ijako irombo mo'ko o'win amy jenono'tan, mo'ko o'win amy pynatan te. Mo'ko o'win amy ekosa tywairy 'se kynaitan, mo'ko o'win amy te ato'ke kynaitan. Tamusi pyitorykon me awairykon mupijaton, moro pyrata pyitorykon me aja'taine." ^a

¹⁴Pa'poro te eta'san mo'karon Farise 'wa. Inaron ro pyrata pynatokon imero. Jesus u'kupoty'po i'waine. ^b ¹⁵Irombo ika'po i'waine: "Amyjaron aja'sakarykon embata tamamboramon wara monepojaton. Tamusi te aturu'san uku'san. Morokon poto me kari'na nenerykon Tamusi ato'ke man.

¹⁶"Moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa taurana mandon Johanes taronaka ro. Morombo wyino te moro Tamusi nundymary ekari'saton kari'na iru'pyn oka me. Pa'poro enapa itaka tywo'myrykon poko kynowo'maton. ^c ¹⁷Moro kapu ero nono maro tutapyry taro man o'win amy itinga'po utapyry ko'po moro omenano mero'po wyino. ^d

¹⁸"Amy tpyty nondanonymbo 'wa amy terapa woryi apyiry jako tpyty me, moro tpyty tywairyombo any'manon. Amy wokyry 'wa amy inonda'po woryi apyiry jako tpyty me, tyinone mo'ko woryi wairyombo any'manon." ^e

Mo'ko totyken mo'ko Lasarus maro

¹⁹"Amy tpyratakem wokyry tywaije man. Ty'meijen tykujuren mauru kapy'po wo'mynano ta

^a16:13 Mateus 6:24 ^b16:14 Mateus 11:12-13, 5:31-32, Markus 10:11-12

^c16:16 Mateus 11:12-13 ^d16:17 Mateus 5:18

^e16:18 Mateus 5:32, 1 Korinte 7:10-11

iwewo'myndotopombo man. Kurita wararo poto 'su uwano ka'pojan. ²⁰Irombo ipenary po amy epataimatoto tapapo kyniko'mambo'san. Areky pe imero man. Lasarus ety me man. ²¹Mo'ko typyrataken erepary akosinykonymbo enapyry 'se man. Pero terapa te erekyry amejaton. ²²Amy kurita mo'ko epataimatoto tyromo'se man. Irombo Tamusi apojongon 'wa mo'ko Abraham enaka taro man. ²³Mo'ko typyrataken tyromo'se enapa man. Irombo tunenje man i'waine. Irombo moro iromby'san waitopo ta tywota'karykary jako, tyse Lasarus enejan Abraham ena. ²⁴Irombo mo'ja kynganon: 'Papa Abraham, ykotanory eneko. Lasarus ene'poko y'wa, tainary aresikyry u'mu'ka'se me tuna taka a'si 'ko 'ko roten ynuru y'sanapangato'me. Wa'to ka'muru je'tun irombo yja'karykaje.' ²⁵Abraham te kynganon: 'Itomy, onumengako rapa one wara iru'pyngon oty epor'y'po poko o'wa moro nuro noro aja'ta. Moro jako ro Lasarus 'wa yja'wan oty epor'y'po. Erome te ero po Tamusi kynewa'poroan. Amoro terapa te mata'karykaje. ²⁶Itaka ro, amy poto 'su nono atory na'na a'kotojan awyinoine. Iwara te mo'karon ero wyino o'waine tytorykon 'se aitonon tytorykon upijaton. Iwara enapa mo'karon moro wyinonokon tywepatorykon upijaton na'na wyinonaka.' ²⁷Irombo te mo'ko typyratakenyombo kynganon: 'Waturupoja iro ke o'wa, papa, mo'ko Lasarus emo'to'me o'wa yjumy auty 'wa. Ainatone noro ypiryjan mandon moro po. ²⁸Oro poto me imero ne'mapo'sen, iwopyrykon pona ero ata'karykatopo taka, ywopy'po wara.' ²⁹Abraham te kynganon: 'Moro Moses nimeropo ekosaine man, mo'karon Tamusi auran

uku'ponamonymbo nimeros'an maro. Oro morokon 'wa nepanamasen.' ³⁰Irombo te mo'ko typyratakenyombo kynganon: 'Uwa, papa Abraham! Epanama'pa kynaita'ton. Iromby'san wyino amy wyto'poto te ty'waine, tamamyrykon u'mata'ton.' ³¹Abraham te tyka man i'wa: 'Moro Moses nimeropo 'wa, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimeros'an 'wa enapa epanama'pa ta'taine, amy iromby'san wyino awomy'po anamyika'pa pairo kynaita'ton.'"

Jesus 'wa tynemeparykon ururu

17 Irombo Jesus wyka'po mo'karon tynemeparykon 'wa: "Morokon yja'wan taka kari'na emapoto'kon otykon opy'pa tywairykon upijaton. Mo'ko ene'ponamon 'wa te je'tun pe pore kynaitan!^f ²O'win amy ero pono ko'warono emapory ko'po iru'pa nairy moro parana taka emary, amy miri topuru ke taneka'to. ³Tuwaro koro aitoko.^g

Yja'wan me amy aja'sakary we'i'poto e'mako. Tamamyry u'ma'poto i'wa, yja'wan me i'we'i'po ikako. ⁴O'win kurita oko-to'imamboto yja'wan me o'to ajyry'poto i'wa, irombo oko-to'imamboto o'wa iwopy'poto 'Yjemamyry su'matake' tauro me, moro yja'wan me iwe'i'po kary o'wa man."

⁵Irombo mo'karon apojoma'san wyka'san mo'ko Jopoto 'wa: "Poto me 'ne ka'tu rapa Tamusi amyikanamon me na'na yko." ⁶Irombo mo'ko Jopoto wyka'po: "Amy ko'warono wonatopo epy wara roten rypo moro o'waine Tamusi amyikary we'i'poto, irombo moro poto 'su wewe 'wa awyka'sando: 'Atungako nono wyino! Parana ta terapa o'pongo!' nepanamary o'waine.

^f17:1 Mateus 18:6-7,21-22, Markus 9:42

^g17:3 Mateus 18:15

⁷“Ara'naine o'win amy a'ta pyitonano aporemy me, irombo imainary uringajembo iwopy'poto, ekykon enejembo pai, nykatan typyitoty 'wa: 'O'ko 'ne ko'i! Endameko, se!?' ⁸Yka'pa naitan i'wa: 'Yjerepary man ika'ko! Irombo awe'wo'myndo'po mero, kupako. Ywendame'ma'po mero mendametake amoro.?' ⁹Morokon i'wa tyjopototy wykato'konymbokapy'san 'kare mo'ko jopoto ewa'porotan. ¹⁰Iwara enapa amyjaron, pa'poro mo'ko ajopotorykon wykato'konymbokapy'sando o'waine, mykata'ton: 'Uwam'ponokon pyitonano roten na'na man. Na'na tynikapry man kapyi roten.”

Mo'karon ainapatoro areky pangon

¹¹Irombo amy kurita tytory jako noro Jerusalem 'wa, Jesus wyto'po moro Samaria wairy pato Galilea maro asepona. ¹²Irombo amy aitopo'membo taka itory jako, ainapatoro areky pangon wokryjyan wopy'san epoje. Tyse a'si'ko iporopy'san. ¹³Moro po ro Jesus 'wa iko'ta'san: “Jesus! Amepanen! Na'na kotanory eneko!” ¹⁴Ene'san mero, Jesus wyka'po i'waine: “Asenepotandoko mo'karon Tamusi pokonokon 'wa.” Irombo itorykon jako ro, iwekura'ma'san rapa.^h

¹⁵Moro iru'pa tywe'i'po ene'po mero, o'win amy werama'po rapa, mo'ja imero Tamusi ety awongary ta. ¹⁶Irombo tombata'po iwoma'po Jesus pupuru pato, ety awongato'me ty'wa. Amy Samaria pono te mo'ko kynakon. ¹⁷Irombo Jesus wyka'po: “Ainapatoronombo mero kapyn tywekura'ma nandon? Oje ko iro ke mo'karon okupa'en-to'imanokon nandon? ¹⁸Amykon rapa erama'pa naiton Tamusi ety awongato'me?

Mo'se o'win Simosu me e'ipyn roten te neramai?” ¹⁹Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Ajawongo! Iru'pa itango! Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai.”

Mo'ko kari'na ymuru wo'topo kurita

²⁰Mo'karon Farise woturupo'san Jesus 'wa one wara a'ta moro Tamusi nundymary wopyry poko. Irombo ejuku'san i'wa: “Moro Tamusi nundymary tuku'se me opy'pa man.” ²¹Awykary mupitake: ‘Eneko! Ero iro!’. Awykary pai mupitake ‘Eneko! Moro iro!’. Moro Tamusi nundymary irombo ara'naine man.”

²²Irombo ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Amy jako o'win kurita roten mondo rapa mo'ko kari'na ymuru wairy enery 'se rypo maita'ton. Anene'pa te maita'ton. ²³Irombo kyngata'ton o'waine: ‘Eneko! Mo'ko inoro!’. Kyngata'ton pai: ‘Eneko! Mo'se inoro!’. O'po'se kytoton! Kysiwekenaton! ²⁴Moro kapekape ka'mutapotyry 'wa wararo kapu aweipary wara irombo mo'ko kari'na ymuru kynonepotan moro tywo'topo kurita. ²⁵Poto me na'sen te iwota'karykary man. Mo'karon eromenokon kari'na 'wa na'sen urumenary man. ²⁶Mo'ko Noe jako iwe'i'pombo wara enapa kynaitan mo'ko kari'na ymuru wopyry jako.^j ²⁷Tywendame mandon, typy'tapo'se mandon, tyinombapo'se mandon moro atunendopo tam'po'kory taka Noe wo'mytopombo kurita taronaka. Irombo mero poto me tykuma man. Irombo pa'poro kari'na ty'ma'se mandon.^k

²⁸“Lot jako enapa tywendame mandon, tywopeka'se mandon, tywokarama mandon, tywo'ponje mandon, tywotautymapo'se mandon.^l ²⁹Moro Sodom wyino Lot wytotopombo

^h17:14 Levitikus 14:1-32 ⁱ17:20 Mateus 24:23-28,37-41

^j17:26 Genesis 6:5-8 ^k17:27 Genesis 7:6-24 ^l17:28 Genesis 18:20-19:25

kurita te konopo wara imero wa'to suwapuru maro tywo'pa'se man kapu wyino. Iwara pa'poro moro ponokon kari'na ty'ma'ka mandon.³⁰ Iwara enapa kynaitan moro kari'na ymuru wepa'katopo kurita.³¹ Moro kurita tauty re'ta amy a'ta, oro netuwarikan tauty taka o'my'pa totyrkon aije. Tymainary ta amy a'ta, tywena'po taka rapa ito'pa nainen.^m³² Onumengatoko rapa mo'ko Lot pytymbo poko.ⁿ³³ Mo'ko tamamyry aijomary 'san moro tamamyry uta'katan. Mo'ko tamamyry uta'kanen man moro tamamyry ytan asery me rapa.^o

³⁴“Wykaje irombo o'waine: moro koko oko o'win o'ny'topo ta kynaita'ton. Irombo o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbo nota'ton te.³⁵ Oko worryijan kynokyta'ton aseta. Irombo o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbo nota'ton te.”³⁶††³⁷ Irombo moro poko ro inemeparykon wyka'san I'wa: “Oje ko morokon no'ka'tan, Jopoto?” Ika'po i'waine: “Amy tonomy ekepy'po po ro mo'karon kurumu kynota'nano'ta'ton.”

Mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto

18 Irombo Jesus 'wa amy onumengatopo auranano ekarity'po mo'karon tynemeparykon emepato'me, o'kapyn roten irupota'pa Tamusi 'wa auranato'ko'me.

²Ero wara ika'po: “Amy aitopo ta amy a'wembono auranano ynen jopoto tywaije man. Tamusi aninendo'pa tywaije man. Ta'sakary poko enapa esyka'pa tywaije man.³ Moro aitopo

ta ro enapa amy inongepy'po tywaije man. Mo'ko wytotopombo man mo'ko jopoto 'wa, tykato'me: ‘Mo'ko yja'wan me yjenanenyombo 'wa moro o'to yjyry'po epemapoko morokon omenano mero'san wykary wararo.’⁴ Akore'pe mo'ko worryi epanopyry 'se'pa mo'ko jopoto waitopombo man. Irombo mero te kynganon tyturu'po ta: ‘Tamusi aninendo'pa ro rypo wa. Yja'sakary poko ro rypo esyka'pa wa.⁵ Ise'me te mo'ko worryi sepano'take, yjaki'mary ke i'wa. Ka'pa rapa ypasapaikary ko'wu i'wa.”

⁶Irombo Jesus wyka'po: “O'to mo'ko emambopyn a'wembono auranano ynen jopoto wyka'po apyitoko apanarykon ta.⁷ Tamusi iro ke mo'karon typo tynry'san, mo'karon koko, kurita wararo tajatonamon epanopyry poko naimomo'tan?⁸ Wykaje o'waine, ko'i imero Tamusi kynepano'ta'ton! Mo'ko kari'na ymuru te moro Tamusi amyikary epotan ero nono tu'po, tywopy'poto?”

Mo'ko Farise mo'ko pyrata amo'i'nen maro

⁹Jesus 'wa amy noro onumengatopo auranano ekarity'po mo'karon tamamboramon me asenetonon poko, mo'karon uwam'ponon me ta'sakarykon enenamon poko enapa:¹⁰ “Oko kari'na tywonu'se tywaije mandon moro Tamusi auty 'wa tauranato'ko'me Tamusi 'wa: amy Farise amy Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'i'nen maro.

¹¹“Pyre mo'ko Farise kynaurananon Tamusi 'wa tyturu'po ta: ‘Tamusi, ajety sawongaje e'i'pa ywairy poko mo'karon amykonymbombo kari'na wara:

††**17:36** Amykon 'wa ero po tymero man Jesus wyka'po me: “Oko enapa pai maina ta kynaita'ton. Irombo o'win amymbo arota'ton Tamusi apojongon. O'win amymbo nota'ton te.”

^m**17:31** Mateus 24:17-18, Markus 13:15-16 ⁿ**17:32** Genesis 19:26

^o**17:33** Mateus 10:39, 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, Johanes 12:25

kumi'mangon wara, emambo'non wara, taporitonone aino any'manamon wara, mo'ky pyrata amo'in'en wara enapa pai. ¹²Okomboto wonemaje oko-to'ima kurita ta. Pa'poro ynapyiry otykon jainapatoronorymbo amy syja.'

¹³"Mo'ko pyrata amo'in'en te tyse moro Tamusi auty wyino typoro'se man. Tywo'potyry 'se'pa pairo tywaije man kapu 'wa. Ty'popuru po'po'mary ta te tyka man: 'Tamusi! Tyja'wange wa imero! Aturu'popory enepoko y'wa!'

¹⁴"Wykaje o'waine: mo'ko pyrata amo'in'en tamambore terapa tyto man tauty 'wa. Mo'ko Farise kapyn te. Pa'poro mo'karon aseke totykon awonganamon etykon emapotan Tamusi. Mo'karon aseke totykon emaponamon etykon awongatan te Tamusi." ^P

Jesus 'wa pitanikon ene'pory ty'wa

¹⁵Amy kurita amykon pitanikon enep'y'san enapa i'waine Jesus 'wa, apyito'ko'me i'wa. Moro ene'san mero, inemeparykon 'wa mo'karon ene'namon e'mapoty'san.^q ¹⁶Jesus 'wa te mo'karon pitanikon ene'po'san ty'wa. Ika'po: "Oro mo'karon pitanikon no'sen y'wa. Kysa'kototon! Mo'sepangon 'wano me ro moro Tamusi nundymary man. ¹⁷Ita'ro pore, amy pitani'membo wara moro Tamusi nundymary anewa'ma'pa amy kari'na a'ta, o'my'pa pairo kynaitan."

Mo'ko totyken wokiry

¹⁸Irombo amy jopoto woturupo'po Jesus 'wa: "Iru'pyn amepanen, o'to ko ywairy nan moro i'matypyn roten

amano epoto'me y'wa?" ^{r19}Irombo Jesus wyka'po i'wa: "O'tono'me ko 'iru'pyn' me kajatojan? Amy pairo kari'na iru'pa e'i'pa man. Tamusi roten iru'pa man. ²⁰Morokon Tamusi wykato'konymbo muku'sa: Taporitonone aino kysany'mai. Woto kyte'i. Amonatai. Onapi ke amy oty kysamyikapoi. Ajumy, asano inendoko." ^{s21}Irombo mo'ko wokiry wyka'po: "Pa'poro morokon wara ro we'i, pitani me yja'tanombo poro."

²²Moro eta'po mero, Jesus wyka'po i'wa: "Amy o'win oty ro'kon mamono'sa. Pa'poro ajotyrykonymbom ekaramatango. Moro epetyombo yko mo'karon oty'non 'wa. Iwara totyke imero maitake kapukon ta. Irombo o'ko 'ne ywena'po ta." ²³Moro eta'po mero, kata'mato imero iwe'i'po, tpyratakake imero tywairy ke. ²⁴Irombo kata'mato iwe'i'po ene'po mero ty'wa, Jesus wyka'po: "Tupi me pore man mo'karon totykamon wytory moro Tamusi nundymary taka. ²⁵Amy tpyratakaken kari'na wo'myry moro Tamusi nundymary taka tupi me man amy kameri wo'myry ko'po amy akusa enuru taka."

²⁶Irombo mo'karon auran etanamon wyka'san I'wa: "Noky ko iro ke tapanopyry taro nan?" ²⁷Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Morokon kari'na ekosa tywo'kapyry taro e'i'pa man irokon Tamusi ekosa tywo'kapyry taro man."

Oty epory mo'ko Jesus wena'po ta ytoto 'wa

²⁸Irombo Petrus wyka'po i'wa: "Eneko, na'na totyrykonymbom ynoi,

^{P18:14} Mateus 23:12, Lukas 14:11

^{q18:15} Mateus 19:13-15, Markus 10:13-16

^{r18:18} Mateus 19:16-30, Markus 10:17-31

^{s18:20} Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:16, Deuteronomium 5:20, Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16

awena'po ta tytoto'me.”²⁹ Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Ita'ro pore, mo'ko Tamusi nundymary upu'po me tauty, typyty pai, typiryjan pai, tysano pai, tyjummy pai, ty'makon pai nojan³⁰ inoro ro ero nono tu'po pyimemboto moro ko'po 'ne ka'tu rapa oty apyitan. Irombo moro aireno nono tu'po moro i'matypyn roten amano apyitan.”

Jesus auranary rapa tyrombyry man poko

³¹ Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko tynemeparykon aro'san i'wa typo terapa. Ika'po: “Epanamatoko! Jerusalem 'wa kytonu'saton. Moro po ro ko'wu pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimeros'an mo'ko kari'na ymuru poko kynoka'tan.^t ³² Mo'karon Simosu me e'i'non ainaka kynyta'ton. Irombo ipoko kynosajambata'ton. Kynikota'mata'ton. Itu'ponaka kyneta'tapo'ta'ton. ³³ Kynipoky'mata'ton. Irombo kyniwota'ton. Oruwa kurita pa'po me te kynawondan rapa.” ³⁴ O'to ikary anukuty'pa te mo'karon inemeparykon we'i'san. Moro auran tauro'po anukuty'pa iwe'i'san. Oty poko auranary anukuty'pa iwe'i'san.

Bartimeo

³⁵ Moro Jeriko 'wa itundaykon jako, oma esi'wo amy enupyn tandy'po kynepataimakon.^u ³⁶ Irombo amy kari'na apyimy wytory etary ke tyrato, iwoturupo'po oty me iwairy poko. ³⁷ Irombo ejuku'po i'waine: “Mo'ko Nasaret pono Jesus ero pato kyny'san.” ³⁸ Irombo iko'ta'po: “Jesus! David parymbo! Ykotanory eneko!” ³⁹ Mo'karon uwapo ytononon 'wa te e'mapoty'po, ity'nato'me. Mo'ja 'ne ka'tu

rapa iko'tapoty'po: “David parymbo! Ykotanory eneko, se!”

⁴⁰ Irombo Jesus poropy'po. Mo'ko enupyn ene'po'po i'wa ty'wa. Itunda'po mero, Jesus woturupo'po i'wa: ⁴¹ “O'to ko ywairy 'se man o'wa?” Irombo ika'po: “Jopoto, oro wo'po'nen rapa.” ⁴² Irombo Jesus wyka'po i'wa: “O'po'ko rapa! Moro o'wa Tamusi amyikary akura'mai.” ⁴³ O'win wytory enuru we'i'po iru'pa rapa. Irombo Jesus wena'po ta ito'po, Tamusi ety awongary ta. Pa'poro kari'na 'wa moro ene'po. Irombo Tamusi ety awonga'po i'waine.

Sakeus

19 Irombo moro Jeriko taka tywo'my'po mero, ita kyny'sakon. ² Irombo te amy Sakeus tatynen wokryy moro po kynakon. Mo'ko Rome pono jopoto ekataka pyrata amo'inamon jopotory me kynakon. Typyratake kynakon. ³ Noky me Jesus wairy enery 'se kynakon. Mo'karon kari'na apyimy te enery a'kotojakon i'wa, sani'myn 'ky 'ky iwairy ke. ⁴ Irombo uwaponaka eka'numy'po. Jesus eneto'me ty'wa amy oroi poko iwonuku'po, moro pato itory man ke.

⁵ Irombo moro 'wa tytunda'po mero, Jesus wo'poty'po kawonaka. Ika'po i'wa: “Sakeus, ko'i ony'toko. Ero kurita ajauty ta ywairy man!” ⁶ Irombo ko'i iwony'to'po. Tauty taka Jesus wopyry ewa'ma'po i'wa imero. ⁷ Moro ene'po mero, pa'poro mo'karon kari'na eruwa'san. Ika'san: “Amy yja'wan me aitoto auty taka otawa nyton.”

⁸ Mo'ko Sakeus awomy'po te. Ika'po mo'ko Jopoto 'wa: “Ase'ra te morokon yjekosanokon sytake mo'karon ipyrata'non 'wa. Amy kari'na 'wa moro ynamo'ikyry manombo ko'po

^t18:31 Mateus 20:17-19, Markus 10:32-34

^u18:35 Mateus 20:29-34, Markus 10:46-52

ywoturupo'poto, okupa'emboto sytake i'wa rapa.”

⁹Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Erome te ero auto tanokon kari'na tyka mandon uta'no wyino, mo'se wairy ke enapa amy Abraham parymbo me. ¹⁰Mo'ko kari'na ymuru irombo tywo'se man moro utapy'po upi, ika enapa moro uta'no wyino.”^v

O'to moro jopoto nyry'po yry

¹¹Mo'karon ty'wa epanamatonon 'wa amy noro onumengatopo auranano ekarity'po i'wa. Mo'karon kari'na irombo ko'i terapa moro Tamusi nundymary wosenepony ekanosatokon, Jerusalem wyino tyse waty terapa iwairy ke.^w

¹²Ika'po: “Amy poto me aitoto wokiry tyse tyto man amy aitopo jopotory me tandy'moto'me. Morombo wyino iweramary rapa kynakon. ¹³Tytory uwaporo ainapatoro typyitorykon tyko'ma i'wa mandon. Irombo ainatone-kari'na amunymbo pyrata tyje i'wa man i'waine. Tyka man i'waine: ‘Ajemaminatoko ike, ywopyry 'wa ro.’ ¹⁴Mo'karon inundymary man tanokon 'wa te amykon apojonano tomo'se mandon ‘Na'na mo'se wairy 'se'pa man tyjopotory me.’ tauro me.

¹⁵“Mo'ko poto me aitoto wokiry tywerama rapa man jopoto me try'po mero. O'win wytory mo'karon pyrata ke tynainary'to'san typyitorykon tyko'mapo i'wa mandon, o'to moro pyrata ke iwe'i'san uku'to'me ty'wa. ¹⁶Irombo mo'ko koromono tywo'se man i'wa. Tyka man: ‘Jopoto, apyratary tu'ponaka ainapatoromboto amy sikapyi.’ ¹⁷Irombo ijopotory tyka man i'wa: ‘Iru'pa tywaije mana, iru'pyn pyitonano. A'si'kono poko tamyikapore awe'i'po

ke, ainapatoro aitopo undymanen me maitake.’

¹⁸“Mo'ko ijokonory tywo'se man. Tyka man: ‘Jopoto, apyratary tu'ponaka ainatonemboto amy sikapyi.’ ¹⁹I'wa enapa mo'ko Jopoto tyka man: ‘Amoro, ainatone aitopo undymanen me kyja.’

²⁰“Irombo mo'ko ipokorono terapa tywo'se man. Tyka man: ‘Jopoto, ero apyratary. Amy kamisa ta sunemyi. ²¹Tanarike waty we'i apoko, tokone awonery ke. Anyry'torymbo manunja. Anipomy'torymbo mipo'sa.’

²²“Irombo ijopotory tyka man: ‘Aseke ajauranyombo ro yja'wan me ajyipojan, yja'wanyombo 'ne roten pyitonano. Tokone ywonery muku'sakon. Ynyry'torymbo anunen me ywairy muku'sakon. Ynipomy'torymbo po'nen me ywairy muku'sakon. ²³O'tono'me ko iro ke moro pyratary anyry'pa me'i moro pyrata kura'matopo auto taka? Ijako ywopy'po mero, aije rapa wytory moro iwe'mekatopo maro ro.’

²⁴“Irombo mo'karon tokosanokon 'wa tyka man: ‘Moro pyrata ipinatoko ainary wyino. Yko mo'ko ekosa ainatone-kari'na amunymbo man inoro ainaka.’ ²⁵Irombo tyka mandon i'wa: ‘Jopoto, ainatone-kari'na terapa ekosa man.’ ²⁶Mo'ko jopoto te tyka man: ‘Wykaje o'waine, pa'poro mo'ko totyken 'wa otykon yta'ton. Mo'ko otypyn wyino otrykonymbopinata'ton.’^x ²⁷Mo'karon yjenono'namon te, mo'karon tyjopotorykon me y'se'non ene'toko ijaro 'wa. Irombo ynenery me ro iwotoko!”

Jesus wo'myry Jerusalem taka

²⁸Moro wara taurana'ma'po mero, tynemeparykon uwapo tywonukuru a'mo'po rapa i'wa Jerusalem 'wa.^y

²⁹ Irombo morokon aito'kon Betfage, Betania 'wa, moro oleif paty tatynen wypy 'wa tytunda'po mero, oko amykon tynemeparykon apojoma'san i'wa. ³⁰ Ika'po i'waine: "Moro ajuwaponokon aitopo'membo 'wa i'tandoko. Awo'myrykon akono mero amy parito'membo my'po mepota'ton. Tywe'i'po poro mo'ko parito'membo amy kari'na anaro'pa noro man tynga'nary tu'po. Imbokatoke me. Irombo ene'toko me ijaro 'wa. ³¹ Irombo amy kari'na woturupo'poto o'waine: 'O'tono'me ko mimbokaton?' kaitoko me i'wa: 'Mo'ko Jopoto i'se man.'"

³² Irombo tyto'san mero, mo'karon oko inapojoma'san 'wa Jesus wyka'po wara ro oty epyry'po. ³³ Mo'ko parito'membo ymbokary jako ro i'waine, mo'karon aporenjan wyka'san i'waine: "O'tono'me ko mo'ko parito'membo mimbokaton?" ³⁴ Irombo ika'san: "Mo'ko Jopoto i'se man."

³⁵ Irombo aro'po i'waine Jesus 'wa. Tynoponykon yry'san i'waine mo'ko parito'membo tu'ponaka. Jesus andy'mopo'po i'waine itu'ponaka. ³⁶ Itory jako ro tynoponykon apika'san i'waine oma rary me. ³⁷ Tyse waty terapa Jerusalem wyino iwe'i'po mero, moro oleif paty wypy wo'pemary po, pa'poro mo'karon inemeparykon apyimy 'wa tawa'pore imero mo'ja Tamusi ety awonga'po pa'poro morokon tynene'san ipori'tory poko. ³⁸ Ika'san: "Mo'ko Tamusi ety ta o'toto Jopoto nainen pa'poro kurano maro. Sara'me aino kapu ta nainen. Mo'ko Tamusi ety imero kawo nainen kapu ta." ^z

³⁹ Irombo mo'karon ata'nanopy'san ra'nanokon Farise amykon wyka'san i'wa: "Amepanen, mo'karon

anemeparykon e'mako!" ⁴⁰ Irombo ejuku'san i'wa: "Wykaje o'waine, mojan yity'na'sando, morokon topu terapa kyniko'tapo'ta'ton!"

⁴¹ Irombo tyse waty iwe'i'po moro Jerusalem wyino. Ene'po mero, amo'po i'wa. ⁴² Ika'po: "Oty 'wa moro sara'me aino enepyry ukutyry manombo rypo man o'wa enapa ero kurita. Moro ajenuru te enery upijan. ⁴³ Amykon kurita irombo mo'karon ajenono'namon aja'koto'mata'ton. Aju'menda'ton. Wararo ajaky'kata'ton. ⁴⁴ Ajami'ta'ton pa'poro otanokon o'makon maro. Oko paio topu anino'pa ota kynaita'ton asetu'po, moro Tamusi 'wa ajetawary anukuty'pa awe'i'po ke."

Jesus 'wa tyjummy auty korokary

⁴⁵ Irombo moro Tamusi auty 'wa tytunda'po mero, mo'karon otykon ekaramanamon momary a'mo'po i'wa.^a ⁴⁶ Ika'po i'waine: "Tymero man: 'Yjauty kynaitan kari'na we'pimatopo me.' O'waine te amy tymonakamon autary me terapa tyje man." ^b

⁴⁷ Irombo kurita wararo kynemepa-tonkon moro Tamusi auty ta. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon, mo'karon jopotokon enapa iwory 'se kynatokon.^c ⁴⁸ Amy oma anepory'pa te kynatokon, pa'poro kari'na wairy ke auran etary 'se imero.

Noky 'wa pori'tonano yry Jesus 'wa

20 Irombo amy kurita mo'karon kari'na emepary jako Jesus 'wa moro Tamusi auty ta, moro iru'pyn oka ekarityry jako i'wa enapa, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon,

^z19:38 Ware 118:26

^a19:45 Mateus 21:12-13, Markus 11:15-17, Johanes 2:13-17

^b19:46 Jesaja 56:7, Jeremia 7:11 ^c19:47 Lukas 21:37

mo'karon uwapoto'san enapa wopy'san i'wa.^d ²Irombo ika'san I'wa: "Na'na 'wa ekari'ko, noky 'wa erokon otykon ka'pory o'wa, noky 'wa pai erokon otykon kapyry yry'po ajainaka?"

³Irombo ejuku'san i'wa: "Awu enapa amy oty poko waturupoja o'waine. Ekari'toko 'nare y'wa. ⁴Moro Johanes 'wa kari'na etyka'po, Tamusi nisanory moro tywaije nan? Kari'na nisanory te ka'tu?" ⁵Irombo ero wara ase'wa iworupa'san: "Kyka'sando: 'Tamusi nisanory moro tywaije man,' kyngatan: 'O'tono'me ko iro ke Johanes anamyika'pa maiton?' ⁶Kyka'sando te: 'Kari'na nisanory moro tywaije man', pa'poro mo'karon kari'na topu ke kywota'ton. Amy Tamusi auran uku'ponen me irombo Johanes we'i'po amyikaton."

⁷Irombo Jesus ejuku'po i'waine: "Anukuty'pa na'na man ojembo moro kari'na etyka'po wairy."

⁸Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Awu enapa iro ke anekarity'pa waitake o'waine, noky 'wa erokon otykon kapyry yry'po yjainaka."

Mo'karon maina pokonokon

⁹Irombo mo'karon ata'nanopy'san 'wa ero onumengatopo auranano ekarityy a'mo'po i'wa: "Amy wokyry 'wa amy maina ta winu me tykapymy wonatopo typonje man. Irombo tapema me amykon tapojoma i'wa mandon, moro maina eneto'me i'waine. Morombo wyino amy tyseno aitopo 'wa sirikokon poko amanje tyto man.^{ef} ¹⁰Irombo moro wonatopo epery we'i'po mero, amy typyitory tomo'se i'wa man mo'karon maina pokonokon 'wa, moro wonatopo epery amy aije. Mo'karon maina pokonokon 'wa te tywo'ma man.

Irombo ainary'pa tomo'se rapa i'waine man.

¹¹"Irombo mo'ko jopoto 'wa amy rapa typyitory tomo'se man. Mo'ko enapa i'waine tywo'ma man. Mene typy'i'topo i'waine man. Irombo ainary'pa tomo'se rapa i'waine man.

¹²"Irombo amy rapa tomo'se i'wa man ijuwanory typyitory me. Mo'ko enapa te mene imero tymyngapo'se i'waine man. Irombo toma i'waine man moro maina wyino.

¹³"Irombo mo'ko maina aporemy tyka man: 'O'to ko waitan? Mo'ko ynipynary ymuru semo'take. Mo'ko nendota'ton pai.'

¹⁴"Iwopyry ene'po mero te, mo'karon maina pokonokon tyworupa mandon ase'wa. Tyka mandon: 'Mo'se ro mo'ko tyjumy otyrykonymba apyinen man mo'se man. Kysiwosen, moro inapyiry manombo waito'me kotyrykon me.'

¹⁵Irombo moro maina wyino toma i'waine man. Tywo i'waine man.

"O'to ko iro ke mo'ko maina aporemy mo'karon maina pokonokon ytan? ¹⁶Iwoine kyno'tan. Irombo moro maina ytan amykon 'wa terapa."

"Moro eta'po mero mo'karon kari'na wyka'san: "Uwa pairo!" ¹⁷Jesus wo'poty'po i'waine. Irombo ika'po: "O'to ko iro ke ero imero'po tauro'po nan:^g "Moro auto amynamon nema'pombo topu 'ne ro moro auto pori'tomanen me tywaije man."

¹⁸"Pa'poro moro topu poko atamiromo'katoto ambaikata'ton. Mo'ko itu'ponaka kynomatan inoro ami'tan."

Moro aitopo undymary epety

¹⁹Typokoine moro onumengatopo auranano ekarity'po ke i'wa, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon, mo'karon

^d20:1 Mateus 21:23-27, Markus 11:27-33

^e20:9 Mateus 21:33-46, Markus 12:1-12

^f20:9 Jesaja 5:1 ^g20:17 Ware 118:22

Tamusi pokonokon jopotorykon enapa wonumenga'san rypo apyiry poko. Mo'karon pyimano kari'na nendojatokon te.^h ²⁰Amy iru'pyn oma upiry ta ty'waine, amykon emoky'san i'waine maname o'po'se. Tamamboramon wara mo'karon emoky'san wosenepory kynakon, auranymbo poko ro rypo Jesus apyito'me ty'waine, yto'me ty'waine mo'ko Rome wyino opy'po jopoto ainaka.

²¹Irombo iwoturup'o'san Jesus 'wa: "Amepanen, iru'pa o'wa kari'na erupary, emepary uku'san na'na. Asewara imero kari'na menaje. Iporo moro Tamusi emary poko memepaje. ²²Iru'pa nan iro ke na'na 'wa mo'ko Rome pono jopoto nundymary epemary? Na'na nepematan? Uwa ka'tu?"

²³Jesus 'wa te tu'kuru ukuty'po i'waine. Irombo ika'po i'waine: ²⁴"Amy amu'nyombo pyrata ene'ko y'wa sene'se me. Noky upu'po ko tu'ku nan ipoko? Noky ety ko tymero nan ipoko?" Irombo ika'san: "Mo'ko Rome pono jopoto." ²⁵Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Mo'ko Rome pono jopoto 'wa iro ke moro otyry ytoko. Mo'ko Tamusi otyry te ytoko Tamusi 'wa."

²⁶Irombo auran poko apyiry upi'po i'waine mo'karon kari'na nenery me. Moro auran 'wa tanumengaporykon ta anejuku'pa i'wei'san.

Mo'karon iromby'san wyino rapa awono

²⁷Irombo amykon moro iromby'san wyino rapa awono anamyika'non Saduse wopy'san I'wa amy oty poko aturupo. Ika'san:^{ij} ²⁸"Amepanen, Moses 'wa tymero man ky'wanokon me:^k

"I'me'ma typty a'ta amy kari'na yry romby'poto, mo'ko ipiry'mbo 'wa terapa mo'ko ipy'tymbo apyiry man. Irombo mo'ko tyry 'mi ekataka pitani kapyry i'wa man."

²⁹"Oko-to'ima amykon asepiryjan kynatokon. Irombo mo'ko koromono typta man. I'me'ma te tyromo'se man. ³⁰Irombo ipokorono 'wa terapa ipy'tymbo tapyije man. ³¹Irombo mo'ko ijoruwanykon 'wa enapa. Iwara pa'poro oko-to'imanombo mero i'me'ma tyromo'se mandon. ³²Morombo wyino mo'ko worry enapa tyromo'se man. ³³Mo'karon iromby'san wyino awomyrykon jako rapa, nokypan pyty me ko mo'ko worry naitan? Mo'karon oko-to'ima asepiryjan pyty me waty tywajjembo me nan?"

³⁴Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Mo'karon ero nono tu'ponokon kari'na kynipy'taton, tyworyjatonon yinombaton. ³⁵Moro aireno nono tu'po te mo'karon iromby'san wyino awondo'ko'me iru'pa epyry'san ipyta'pa mandon, inomba'pa mandon. ³⁶Tyrombyrykon upijatono enapa. Kapu tanokon apojonano wara irombo mandon. Iromby'san wyino tawomy'san ke, Tamusi y'makon me mandon.

³⁷"Moses enapa mo'karon iromby'san awomyry man uku'pojan moro paremuru po. Moro po kynganon:^l "mo'ko Jopoto, mo'ko Abraham tamusiry, mo'ko Isak tamusiry, mo'ko Jakob tamusiry enapa."

³⁸"Iromby'san tamusiry kapyn mo'ko man. Nuronokon tamusiry te mo'ko man. I'wa pa'poro kari'na nuro mandon."

³⁹Irombo ejuku'po amykon Tamusi kare'tary uku'namon 'wa: "Amepanen, iporo ro mykaje." ⁴⁰Irombo mo'karon

^h20:19 Mateus 22:15-22, Markus 12:13-17

ⁱ20:27 Mateus 22:23-33, Markus 12:18-27 ^j20:27 Apojoma'san 23:8

^k20:28 Deuteronomium 25:5 ^l20:37 Exodus 3:6

Saduse we'i'san tanarike amy noro oty poko tywoturuporykon poko i'wa.

Mo'ko David parymbo

⁴¹ Irombo Jesus wyka'po i'waine: “One wara 'ne ko mo'ko Mesias ekari'saton David parymbo me?^m ⁴² Aseke mo'ko David tykambo me man moro ware kare-tary ta:ⁿ

“Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: 'Yjapo'tun wyino andy'moko, ⁴³ mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru apo'ny me.”

⁴⁴ “Aseke ro David mo'ko kari'na ejato-jan Jopoto me. One wara ko iro ke David parymbo me rapa mo'ko kari'na nan?”

Mo'karon Tamusi karetery uku'namon emery

⁴⁵ Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san netary me ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa:^o ⁴⁶ “Tuwaro aitoko mo'karon waino pangon Tamusi karetery uku'namon pona. Apokupeine man masi'pyngon wo'mynano ta itopotyrykon, otykon ekaramato'kon po ewa'marykon, uwapo iwotandy'morykon morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, ta'sakarykon ko'po iru'pyn me tapo'ne iwendamerykon. ⁴⁷ Mo'karon inongepy'san otyke'katon. Iru'pa tywairykon ekano'toko'me kari'na 'wa, Tamusi 'wa akore'pe imero kynauranaton. Moro ipokoine tymy a'wembono auranano te awosin pe 'ne ka'tu rapa kynaitan.”

Mo'ko omi tano inongepy'po nyry

21 Irombo mo'karon typratakamon 'wa pyrata yry ene'po i'wa moro Tamusi 'wa tymy pyrata je'ny taka.^p

² Amy omi ta aitoto inongepy'po 'wa enapa oko tyka'miramom pyrata'makon yry ene'po i'wa itaka. ³ Irombo ika'po: “Ita'ro pore, mo'se omi tano inongepy'po pa'poro mo'karon amykon terapa ko'po nyryi. ⁴ Pa'poro mo'karon pota me pyrata ynamonymbo ekosa pyrata kynotakamanon. Moro yton ro. Mo'se woryi ko'wu omi ta man. Ise'me pa'poro typrataraymbo yryi, pa'poro tarepary epety manombo.”

Jesus auranary irokonymbro ro otykon poko

⁵ Irombo amykonymbro kynorupa-ton moro Tamusi auty kura'ma'po poko kurangon topu ke, mo'karon kari'na nyry'san kurangon otykon ke enapa. Irombo Jesus wyka'po:^q ⁶ “Pa'poro morokon anenerykon otykon tororokata'ton amy jako. Oko paio topu anino'pa kynaita'ton asetu'po.”

⁷ Irombo iwoturupo'san i'wa: “Na'na emepanen, one wara a'ta ko iro ke morokon otykon naitan? Otypan oty poko ko moro one wara a'ta pa'poro erokon otykon wo'kapyry man uku'tan na'na?”

⁸ Irombo Jesus wyka'po: “Tuwaro aitoko awomu'maporykon pona. Pyime jyety a'kuta'ton. Amykon kyngata'ton: 'Inoro ro awu wa.' Amykon terapa kyngata'ton: 'Eromembo roten kynaitan.' Iwena'san ta kytoton.

⁹ “Irombo warinu ekary etary jako o'waine, o'wo'mano ekary etary jako o'waine, kytety'katon. Morokon otykon wo'kapyry na'sen man. O'win wytory te i'matyry kapyn moro kynaitan.”

¹⁰ Irombo ika'po i'waine: “Kari'na ase'wa warinu ka'ta'ton. Potonon aito'kon ase'wa kyno'wota'ton.

¹¹ Potonon tytyty kyno'tan. Aito'kon po

^m20:41 Mateus 22:41-46, Markus 12:35-37

ⁿ20:42 Ware 110:1

^o20:45 Mateus 23:5-14, Markus 12:38-40

^p21:1 Markus 12:41-44

^q21:5 Mateus 24:1-21, Markus 13:1-19

kumyno kynaitan, anyky kynota'kutan. Anarinson otykon kyno'ka'tan. Potonon otykon enapa kynosenepotan kapu rary poko. ¹²Pa'poro morokon wairy uwaporo te, ajapyita'ton. Awetoine kyndopo'ta'ton. Tyjopotorykon wota'nanopy'san po'ponaka ajarota'ton ajemendoto'ko'me. Ajaru'kata'ton yja'wangan kari'na aru'katopo taka. Potonon jopotokon po'ponaka, poto 'su jopoto y'petakongan po'ponaka enapa ajarota'ton yjety upu'po me. ¹³Moro jako ro moro anamyikarykon mekari'ta'ton. ¹⁴Kytesykaton moro one wara awosajomarykon man poko moro ajemendorykon man uwaporo.^r ¹⁵Awu ro oty suku'potake o'waine, iru'pyn me ajauranato'ko'me. Ajaurangon ejukuru upita'ton mo'karon ajenono'namon. O'to tywairykon upita'ton.

¹⁶“Irombo ajumy, asano, apiryjan, ajomorykon, aja'sakarykon ro rypo ajekaramata'ton. Amykon ara'nanokon wopota'ton enapa. ¹⁷Pa'poro kari'na ajenono'ta'ton yjety upu'po me. ¹⁸O'win amy ajunsety paio te utapy'pa kynaitan. ¹⁹Moro aweja'nakarykon ke amano mepota'ton.

²⁰“Warinu pokonokon apyimykon 'wa Jerusalem u'memyry enery mero te o'waine, uku'toko me moro utapyry wairy tyse waty terapa. ²¹Oro moro jako ro mo'karon Judea tanokon netuwarikasen morokon wypy 'wa. Mo'karon Jerusalem ta aitonon wytory man kurandonaka. Mo'karon maina ta aitonon wairy man Jerusalem taka rapa o'my'pa. ²²Moro jako ro Tamusi mo'karon kari'na yja'wanykonymbo ramatan itu'ponakaine ro rapa, pa'poro morokon imero'san wo'ka'to'me.^s ²³Mo'karon mynotonon 'wa, mo'karon

onema'senangon 'wa enapa je'tun pe pore oty kynaitan moro jako. Awosin pangon otykon kari'na epota'ton ero nono tu'po. Tamusi erekuru kyno'tan itu'ponakaine. ²⁴Moro supara ke pyime moro ponokon y'ma'kata'ton mo'karon Simosu me e'i'non. Pyime enapa kynarota'ton pa'poro wara ro ero nono tu'po. Moro Jerusalem uta'mita'ton, moro tamaporykon man kurita 'wa ro.

²⁵“Weju poko, nuno poko, siriko poko potonon oty enepotan kapu. Ero nono tu'po moro parana wetururukary mory mo'karon kari'na ytan o'to ty-wairykon man anukuty'pa.^{tu} ²⁶Morokon nono tu'ponaka o'tonon otykon poko iwety'karykon kyniwota'ton. Morokon kapu tanokon pori'tonano irombo ky-nesakamapo'tan. ²⁷Moro jako ro mo'ko kari'na ymuru wopyry eneta'ton kapu-rutu ta, pori'tonano maro imero, kurano me imero.^v

²⁸“Morokon otykon wo'kapyry wota'mory jako, ajawondoko. Ajupu'san awongatoko. Eromembo roten moro ata'karykano wyino mo'kata'ton.”

²⁹“Irombo Jesus 'wa amy onumen-gatopo auranano ekarity'po: “Moro oroi 'wa o'po'toko, pa'poro morokon amykon terapa wewe 'wa enapa. ³⁰Arynary enery mero o'waine, senge terapa moro poto 'su iromy wairy muku'saton. ³¹Iwara enapa senge moro Tamusi nundymary wairy uku'toko, morokon otykon wo'kapyry enery mero o'waine. ³²Ita'ro pore, mo'karon eromenokon kari'na i'maty'ma'pa kynaita'ton, pa'poro otykon wo'kapyry uwaporo. ³³Kapu, nono kynuta'tan. Moro yjauranyombo te utapy'pa kynaitan.

³⁴“Tuwaro koro aitoko moro awonumengarykon any'mary pona

^r21:14 Lukas 12:11-12 ^s21:22 Hosea 9:7

^t21:25 Mateus 24:29-35, Markus 13:24-31 ^u21:25 Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7, Joel 2:31, Jesus nenepo'po 6:12-13 ^v21:27 Daniel 7:13, Jesus nenepo'po 1:7

moro kari'na u'werendy'konon tanymy 'wa, moro amano poko esykano 'wa pai. Aseke irombo moro kurita typo roten ajepota'ton ³⁵ amy ajenando'kon wara. Moro kurita irombo pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na epotan. ³⁶ Tuwaro roten te aitoko. Tamusi 'wa aturupotoko awepori'tomato'ko me pa'poro morokon kyno'ka'tan irokon otykon wyino awotunendo'ko me, mo'ko kari'na ymuru po'ponaka awo'to'ko me.”

³⁷ Kurita moro Tamusi auty ta kari'na emepatopombo i'wa kynakon. Koko te kurandonaka itotopombo kynakon moro oleif paty tatynen wypy tu'ponaka.^w ³⁸ Kokoro 'ne pa'poro mo'karon kari'na apyimy wo'topombo kynakon l'wa auran eta moro Tamusi auty taka.

Jesus ekaramary Judas 'wa

22 Morokon uwaputa'non perere ewa'mary, mo'ko 'eratonomapotopombo onory ewa'mary' me kynejatijatun iro, tyse waty terapa kynakon.^{xy} ² Moro jako ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon maro oma upijatokon Jesus woto'me. Ekapynta ta iwory 'se kynatokon, tanarike tywairykon ke mo'karon kari'na apyimy pona.

³ Irombo mo'ko Satan wo'my'po Judas Iskariot tatynen, mo'ko o'win amy Jesus nemepary me man inoro taka. ⁴ Tyto'po mero, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi auty erangon jopotorykon enapa erupa'san Judas 'wa, one wara Jesus yry man poko ty'wa ainakaine. ⁵ Mo'karon ewa'pota'san ro. Irombo pyrata ke epemary man poko taurangon

epopo'san i'waine. ⁶ Judas 'wa enapa iru'pa epory'po. Irombo amy oma upiry a'mo'po i'wa Jesus yto'me ainakaine mo'karon kari'na apyimy nukuty'tory me.

Mo'ko eratonomapotopombo y'mo'kary

⁷ Irombo te morokon uwaputa'non perere ewa'mary jakono koromono kurita tunda'po. Moro kurita ro mo'ko eratonomapotopombo kapara'membo wory kynakon.^z ⁸ Moro jako ro Jesus 'wa Petrus emoky'po Johanes maro. Ika'po i'waine: “Mo'ko eratonomapotopombo i'mo'katandoko kywotorykon me.” ⁹ Irombo iwoturupo'san l'wa: “Oje ko na'na 'wa i'mo'kary 'se man?” ¹⁰ Ika'po i'waine: “Moro Jerusalem taka awo'my'sando, amy wokury 'wa poty'sa ta tuna arorymbo mepota'ton. Mo'ko ro iwekenatoko me moro iwo'my'topo auto taka. ¹¹ Irombo mo'ko auto aporemy 'wa kaitoko me: ‘Mo'ko amepanen kynganon o'wa: ‘Oje ko mo'karon nemeparykon maro mo'ko kapara'membo onoto'man y'wa nan?’’ ¹² Irombo kawo amy potu 'su apuru'po enepotan o'waine. Pa'poro kyna'kurukon man oty ita terapa man. Moro po ro mo'ko kapara'membo i'mo'katoko me.” ¹³ Irombo ito'san. Jesus wyka'po wararo ty'waine oty epory'po i'waine. Irombo mo'ko kapara'membo y'mo'ka'po i'waine.

Mo'ko kapara'membo onory

¹⁴ Irombo mo'ko eratonomapotopombo onory mero, tari'po Jesus wei'po mo'karon apojoma'san maro tywendameto'me.^a ¹⁵ Irombo ika'po i'waine: “Mo'se eratonomapotopombo

^w21:37 Lukas 19:47 ^x22:1 Mateus 26:1-5,14-16, Markus 14:1-2,10-11, Johanes 11:45-53 ^y22:1 Exodus 12:1-27

^z22:7 Mateus 26:17-25, Markus 14:12-21, Johanes 13:21-30

^a22:14 Mateus 26:26-30, Markus 14:22-26, 1 Korinte 11:23-25

onory 'se imero we'i amaroine, moro ywota'karykary man uwaporo!¹⁶ Wykaje irombo o'waine, mo'ko eratonapopotombo anono'pa noro rapa waitake ewa'mary uwaporo moro Tamusi nundymary ta."¹⁷ Irombo amy sapera apo'i'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero, ika'po: "Ero apyitoko. A'si pai 'ko enytoko."¹⁸ Wykaje irombo o'waine, erombo wyino winu anenyry'pa noro waitake moro Tamusi nundymary wopyry 'wa ro."

¹⁹ Irombo mero amy perere anumy'po i'wa. Tamusi ety awonga'po mero ipoko, i'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa i'waine. Ika'po: "Yja'mun ero man. O'wanokon me ro syja. Ero wara aitoko me, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa."

²⁰ Iwara enapa moro endameno pa'po me moro sapera anumy'po i'wa. Ika'po: "Ero sapera moro Tamusi wykatopombo yjan rapa asery me. Ikatopombo poritomanen me ro ymynuru kyne'kanjan, ajupu'san me."^b

²¹ "Mo'ko yjekaramanen man te 'kuru erome kynendamejan ymaro."^c ²² Kyny'tan ro mo'ko kari'na ymuru, Tamusi 'wa yry'po wararo. Mo'ko ekaramanenymbo te janon kynotamotan imero."²³ Irombo ase'wa iworupa'san nokypan 'wa moro oty kapyry man poko.

Jesus 'wa tynemeparykon ururu

²⁴ Taurangon ejuku'san enapa i'waine nokypan wairy poko poto me 'ne tyra'naine."^d ²⁵ Jesus wyka'po te i'waine: "Mo'karon potonon jopotokon mo'karon typyitorykon yjaton tytomosirykon me. Mo'karon aijopotoma'san

kynojatopojaton ta'sakarykon epano'namon me."^e ²⁶ Amyjaron te, moro wara awairykon kapyn man. Ara'naine mo'ko uwapotombo wairy man amy meseku wara. Ara'naine mo'ko jopoto wairy man amy pyitonano wara."^f ²⁷ Nokypan ko poto me 'ne nan? Mo'ko endametoto? Mo'ko upanen te ka'tu? Mo'ko endametoto kapyn? Awu te ara'naine amy pyitonano wara wa."^g ²⁸ Amyjaron te mo'ja ro maiton yjekosa pa'poro yju'kuto'kon ta. ²⁹ Iro ke ro awu anundymarykon man syja o'waine, yjumy 'wa yry'po wara enapa y'wa. ³⁰ Poto 'su jopoto me ywe'i'poto, ymaro mendameta'ton ywendametopo po. Matandy'mota'ton jopoto apo'nykon tu'po. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko Israel y'makon pajanyombo poko a'wembono auranano myta'ton."^h

³¹ "Simon, Simon, epanamako te! Mo'ko Satan awonumengarykon u'kuru 'se imero ne'i."ⁱ ³² Awu te Tamusi 'wa waturupoi, o'wa Tamusi amyikakepyry pona. Amoro mo'karon aja'sakarykon ipori'tomako me, Tamusi 'wa awotu'ma'poto rapa."³³ Irombo Petrus wyka'po I'wa: "Jopoto, amaro ro yja'wangan kari'na aru'katopo taka ywytory taro wa. Amaro ro yrombyry taro enapa wa."³⁴ Jesus wyka'po te: "Wykaje o'wa, Petrus: ero koko noro korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take."

³⁵ Irombo ika'po tynemeparykon 'wa: "Ipyrata'pa, otyje'ny'ma, isapato'pa ajemoky'sando y'wa moro iru'pyn auranano ekari'se, matupiton amy oty poko?" Irombo ika'san: "Uwa."

^b22:20 Jeremia 31:31-34 ^c22:21 Ware 41:9

^d22:24 Mateus 18:1, Markus 9:34, Lukas 9:46 ^e22:25 Mateus 20:25-27, Markus 10:42-44 ^f22:26 Mateus 23:11, Markus 9:35 ^g22:27 Johanes 13:12-15

^h22:30 Mateus 19:28

ⁱ22:31 Mateus 26:31-35, Markus 14:27-31, Johanes 13:36-38

j³⁶ Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Erome te typyratake amy a'ta, typyratary aron tymaro. Iwara enapa totyje'nyne amy a'ta, totyry je'ny aron. Isupara'pa amy a'ta, tywo'mymbo ekaraman amy epeka'to me.”³⁷ Ero wara irombo wykaje o'waine: tymero man: ‘Yja'wan oty ka'namonymbo maro tu'ku man'. Moro ro kynoka'tan ymaro.”^{k38} Irombo ika'san: “Jopoto, erokon amykon oko supara.” Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Iporo terapa man!”

Moro oleif paty wypy tu'po

³⁹ Irombo Jesus wyto'po Jerusalem wyino kurandonaka. Tamery mero moro oleif paty wypy 'wa ito'po. Mo'karon inemeparykon wyto'san iwena'po ta.¹
⁴⁰ Irombo moro 'wa tytunda'po mero, mo'karon tynemeparykon 'wa ika'po: “Tamusi 'wa ajauranatoko aju'kurukon pona.”

⁴¹ Irombo iwyinoine iwomima'po, a'si 'ko tyse. Iwokonama'po. Tamusi 'wa aurana'po: ⁴² “Papa, ero je'tun pan sapers 'wa kuwaporimakapoko. Ynisanory kapyn te no'ka'nen. Anisanory te.”⁴³ Irombo amy kapu tano apojonano wosenepo'po i'wa ipori'tomato me.^{‡‡} ⁴⁴ Irombo amy potu 'su anari 'wa imero apo'i'po. Pari'pe 'ne ka'tu rapa Tamusi 'wa aurana'po. Mynu wara moro eramukuru wo'paikapoty'po nono tu'ponaka.

⁴⁵ Tamusi 'wa taurana'ma'po mero, awomy'po. Mo'karon tynemeparykon 'wa ito'po. Kata'mato iwairykon 'wa tyny'no'se epory'san i'wa. ⁴⁶ Irombo ika'po i'waine: “O'tono'me ko

mo'ny'saton? Ajawondoko! Tamusi 'wa ajauranatoko aju'kurukon pona.”

Jesus apyiry

⁴⁷ Moro Jesus auranary jako noro, amy kari'na apyimy wopy'po. Mo'ko o'win amy Jesus nemepary Judas tatynen uwapoine kynakon. Jesus 'wa iwopy'po, iposima.^m ⁴⁸ Jesus wyka'po te i'wa: “Judas, iposimary ke mo'ko kari'na ymuru mekaramanon?”

⁴⁹ Irombo otypan oty wo'kapyry man ene'po mero mo'karon Jesus ekosanokon wyka'san i'wa: “Jopoto! Nipakotota'ton na'na supara ke?”
⁵⁰ Irombo o'win amy Jesus ekosano 'wa mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po apo'tun wyino.
⁵¹ Irombo Jesus wyka'po: “Ajaike'toko!” Irombo mero mo'ko wokory panary apyipo'po rapa i'wa. Iru'pa rapa yry'po i'wa.

⁵² Irombo mo'karon tyweto opy'san Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi auty erangan jopotorykon, mo'karon uwapoto'san 'wa ika'po: “Amy manaman apyiry 'sangan wara imero supara maro, putu maro tywo'se mandon.”⁵³ Kurita wararo ajekosaine wakon moro Tamusi auty ta. Moro jako te yjapo'i'pa maiton. Erome te Tamusi anisanorykon ka'pojaton o'waine. Erome mo'ko ewa'rummy tamamin kapyry taro man.”ⁿ

Petrus enapitary

⁵⁴ Jesus apo'i'po mero, moro wyino aro'po i'waine. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty 'wa aro'po i'waine. Petrus kyniwekenatokon tyse

‡‡22:43 Amykon moro Lukas 22:43-44 animero'pa tywaije mandon.

j22:35 Mateus 10:9-10, Markus 6:8-9, Lukas 9:3, 10:4 k22:37 Jesaja 53:12

l22:39 Mateus 26:36-46, Markus 14:32-42

m22:47 Mateus 26:47-56, Markus 14:43-50, Johanes 18:3-11

n22:53 Lukas 19:47, 21:37

terapa.^o ⁵⁵ Moro auto pyrorory apu'to'po owarira'na wa'to po'manga'po i'waine. Moro wa'to ekonda iwotandy'mo'san. Petrus wotandy'mo'po enapa ira'naine. ⁵⁶ Irombo moro wa'to aweiry ta amy amyijanano 'wa iwotandy'mo'po ene'po. Iru'pyn me imero iwo'poty'po i'wa. Irombo ika'po: "Mo'se enapa kore imaro kynakon!" ⁵⁷ Petrus wyka'po te: "Uwa, worry! Anukuty'pa wa!" ⁵⁸ Akore'pe waty moro pa'po me amy terapa 'wa ene'po. Inoro wyka'po ro i'wa: "Amoro enapa amy a'sakarykon me mana!" Petrus wyka'po te: "Uwa paio, to!"

⁵⁹ A'si 'ko akore'pe moro pa'po me amy terapa wyka'po imero: "Mo'ko enapa kore imaro kynakon, ran! Galilea pono enapa mo'ko man." ⁶⁰ Petrus 'wa te ejuku'po: "O'to awykary anukuty'pa wa, se!" Irombo te moro auranary jako noro, amy korotoko ko'ta'po. ⁶¹ Irombo Jesus wotu'ma'po. Petrus 'wa iwo'poty'po. Moro tywosenerykon akono mero Petrus wetuwaro'ma'po rapa moro Jesus auranymbo poko: "Ero koko moro korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take." ⁶² Irombo iwepa'ka'po kurandonaka. Je'tun pe imero iwotamo'po.

Jesus arory mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka

⁶³ Mo'karon apyinamon wosai-jamba'san te Jesus poko. Mene iwo'po i'waine.^p ⁶⁴ Irombo kamisa ke embatapu'to'po mero ty'waine, iwoturupo'san i'wa: "Tamusi auran uku'ponen! Ekari'ko noky 'wa awo'po!" ⁶⁵ Pyime noro je'tun pe o'to ika'san i'wa. ⁶⁶ Irombo koro'po, emamy'po mero, mo'karon Tamusi pokonokon

jopotorykon wota'nanopy'san mo'karon Tamusi kareтары uku'namon maro. Jesus ene'po'po i'waine typo'ponakaine.^q ⁶⁷ Ika'san i'wa: "Mo'ko Mesias me aja'ta, ekari'ko na'na 'wa." Jesus wyka'po te i'waine: "Ekarity'poto ro rypo y'wa, yjamyika'pa maita'ton. ⁶⁸ Ywoturupo'poto ro rypo o'waine amy oty poko, yjejuku'pa maita'ton. ⁶⁹ Erome ro mo'ko kari'na ymuru tandy'po kynaitan mo'ko pari'pyn Tamusi apo'tun wyino." ⁷⁰ Irombo pa'poro iwoturupo'san Jesus 'wa: "Tamusi ymuru iro ke amoro man?" Irombo Jesus 'wa ejuku'san: "Aseke ro mykaton inoro me ywairy." ⁷¹ Irombo ika'san: "O'tono'me ko emendonon me amy kysupijaton noro? Aseke ro kore indary wyino emendoto'man kysetaton, ran!"

Jesus arory Pilatus po'ponaka

23 Irombo pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon apyimy awomy'po. Jesus aro'po i'waine Pilatus po'ponaka.^f ² Emendory a'mo'po iwaine. Ika'san: "Mo'se eporiy na'na pa'poro Simosu won-umengary any'manen me. Mo'ko Rome pono jopoto anepemapo'pa man pyrata ke, moro aitopo undymary epety me. Mesias me kynokari'san, Poto 'su Jopoto me."

³ Irombo Pilatus woturupo'po i'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?" Irombo Jesus 'wa ejuku'po: "Aseke ro moro wara mykaje." ⁴ Irombo Pilatus wyka'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon kari'na apyimykon 'wa enapa: "Amy paio oty anepory'pa wa mo'se wokyry u'ta." ⁵ Aikepy'pa te iwe'i'san tykarykon

^o22:54 Mateus 26:57-58,69-75, Markus 14:53-54,66-72, Johanes 18:12-18,25-27 ^p22:63 Mateus 26:67-68, Markus 14:65

^q22:66 Mateus 26:59-66, Markus 14:55-64, Johanes 18:19-24

^f23:1 Mateus 27:1-2,11-14, Markus 15:1-5, Johanes 18:28-38

poko: “Emeparykon ta mo'karon kari'na apokumanon pa'poro Judea ta. Galilea wyino ro kari'na apokumary tane'se i'wa man ijaro 'wa.”⁶ Moro eta'po mero, Pilatus woturupo'po i'waine: “Galilea pono mo'se nan?”⁷ Amy Herodes nundymary tano me mo'ko Jesus wairy ukuty'po mero, aropo'po i'wa Herodes 'wa. Inoro ro moro jako 'ne Jerusalem po kynakon.

Jesus arory Herodes po'ponaka

⁸ Jesus enery 'wa Herodes ewa'poro'po imero. Penaro terapa enery 'se kynakon, ekary eta'po ke ty'wa. Amy Jesus nenepory kapu wyinono oty enery po kynopo'sakon.⁹ A'si 'ko akore'pe otykon poko Herodes woturupo'po Jesus 'wa. Anejuku'pa pairo te iwe'i'po.¹⁰ Ijako ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa mene kynemendojatokon.¹¹ Irombo Herodes 'wa enu'kary a'mo'po mo'karon warinu pokonokon maro. Iwosaijamba'san ipoko. Iwo'myndopo'po i'wa amy typotyren wo'mynano ke. Moro wara ro aropo'po rapa i'wa mo'ko Pilatus 'wa.¹² Moro kurita ro Herodes we'i'po Pilatus maro asakono me. Moro uwaporo iwaijenono'to'konymbpo kynakon.

Jesus arory Pilatus po'ponaka rapa

¹³ Irombo mo'ko Pilatus 'wa ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ko'ma'san, mo'karon amykon terapa Simosu jopotorykon ko'ma'san enapa mo'karon kari'na apyimy maro. Ika'po i'waine:¹⁴ “Mo'se

wokyry mene'ton y'wa kari'na erupo'toma'san poko emendory ta. Ajembataine ro iru'pyn me simengai. Emendory se'me o'waine, otymbo ro anepory'pa we'i u'ta.¹⁵ Herodes enapa amy pairo oty anepory'pa tywaije man u'ta. Ijaro 'wa rapa irombo tane'po i'wa man. Otymbo ro anikapy'pa kore mo'se wokyry tywaije na iwopoto'me y'wa.

¹⁶ Iro ke ro sinondatake, ipoky'ma'po mero.”¹⁷ ¹⁸ Pa'poro te mo'karon kari'na apyimy ko'ta'po: “Uwa, mo'se uta'kako imero! Barabas te inondako na'na 'wa!”¹⁹ Mo'ko Barabas ro moro jako moro yja'wangan kari'na aru'katopo taka toma kynakon. O'win amy kari'na irombo tywo i'wa kynakon moro Jerusalem po iwe'kurukon jako mo'karon tupi'nonakaine tynamonymbo momary poko.²⁰ Pilatus 'wa te Jesus nondary 'se tywairy ekarity'po rapa.²¹ Mo'karon ko'tapoty'san te: “Ipokary man! Wakapu poko ipokary man!”²² Irombo te Pilatus wyka'po ijuwanory ta: “Otypan yja'wan oty kapyi 'ne ko iro ke? U'ta otymbo ro anepory'pa we'i, iwopoto'me y'wa. Iro ke ro sinondatake, ipoky'ma'po mero.”²³ Aikepy'pa te mo'karon kari'na kyniko'tapo'satokon wakapu poko ipokato'me. Iko'tykon 'wa Pilatus y'mondo'po.

²⁴ Irombo iwoturupoto'kon kapyry man ekarity'po Pilatus 'wa.²⁵ Inisanorykon wararo mo'ko warinu kapyry jako o'win amy kari'na wo'po poko moro yja'wangan kari'na aru'katopo taka aru'ka'po nondapo'po i'wa. Jesus yry'po te ainakaine iwopoto'me.

¹⁷23:17 Amykon 'wa ero po tymero man: Amy oty ewamary wararo te moro yja'wangan kari'na aru'katopo wyino o'win amy kari'na nondatopombo i'wa kynakon.

⁹23:13 Mateus 27:15-26, Markus 15:6-15, Johanes 18:39-19:16

Jesus arory ipokatopo 'wa

²⁶Irombo Jesus aro'po i'waine. Oma ta amy maina wyino o'toto wokry poro'ka'po i'waine. Amy Sirene pono Simon tatynen mo'ko kynakon. Mo'ko mota'ponaka ro moro Jesus pokatopo man wakapu yry'po i'waine, aroto'me i'wa Jesus wena'po ta.^t

²⁷Poto 'su kari'na apyimy Jesus wena'po ta kyny'sakon. Pyime worryjan enapa ira'naine kynatokon. Inaron ro Jesus amojatokon ty'popurukon po'po'mary ta. ²⁸Irombo Jesus wotu'ma'po tynga'na'po taka. Ika'po i'waine: "Jerusalem ponokon worryjan, kytotamoton ypoko. Aseke apokoine te atamotoko, o'makon poko enapa. ²⁹Amy jako irombo kyngata'ton: 'Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon i'me'non worryjan, morokon e'meka'nonyombo uwembonanokon, morokon pitani anupa'nonyombo manatykon enapa.' ³⁰Moro jako ro tykarykon a'mota'ton morokon wypy 'wa: 'Omatoko na'na tu'ponaka!' Morokon wypy'makon 'wa kyngata'ton: 'Na'na unendoko!' ³¹Ero wara moro irombypyn wewe yry jako i'waine, o'to ko iro ke moro iromby'po yta'ton?"

³²Oko yja'wangonyombo kari'na aro'san enapa i'waine, asewara imaro ipokato'ko'me.

Jesus pokary wakapu poko

³³Irombo moro 'U'je'pombo Waitopo' tatynen 'wa tytunda'san mero Jesus poka'po i'waine wakapu poko. Mo'karon okonokon tyja'wangamon poka'san enapa i'waine, o'win amy apo'tun wyino, o'win amy apoje wyino. ³⁴Irombo Jesus

wyka'po: "Papa, ija'wanykonymbo ikako. O'to tywairykon anukuty'pa mandon." Irombo iwo'mykonymbo ekamy'san i'waine ase'wa. Nokypan 'wa otypan iwo'mymbo apyiry man uku'to'me ty'waine, tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine.^v

³⁵Irombo mo'karon kari'na apyimy kynyo'posakon. Mo'karon Simosu jopotorykon Jesus ety jamikatokon. Kyngatokon: "Amykon terapa tapano'se i'wa man. Aseke nopano'nen, mo'ko Tamusi nyry'po Mesias me ta'ta!" ^{w36}Mo'karon warinu pokonokon 'wa enapa ere'nopy'po. Tyjasakoren winu ke upa iwopy'san.^x ³⁷Ika'san i'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory me ro aja'ta, aseke opano'ko!" ³⁸Epo tymero kynakon:

MO'SE MO'KARON SIMOSU JOPOTORY

³⁹Mo'ko o'win amy ipoka'po tyja'wangen 'wa ro rypo eju'po: "Mo'ko Mesias kapyn amoro man? Opano'ko aseke iro ke. Irombo na'na epano'ko enapa." ⁴⁰Mo'ko akono 'wa te e'ma'po: "Amoro Tamusi aninendo'pa paio man, iwara enapa awopory se'me? ⁴¹Ky'ko te kyrombyry iru'pa man. Moro o'to kywe'i'po epety kysapyija. Mo'se te amy paio yja'wan me o'to e'i'pa tywaije man."

⁴²Irombo ika'po Jesus 'wa: "Jesus, ypoko onumengako me, Poto 'su Jopoto me awe'i'poto." ⁴³Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Ita'ro pore, erome ro yjekosa terapa maitake Tamusi waitopo po."

Jesus rombyry

⁴⁴Kurita 'ne 'ne iwe'i'po mero, pa'poro wararo ewa'rumamy'po. Oruwa juru taronaka aweita'pa rypo moro weju

^t23:26 Mateus 27:32-44, Markus 15:21-32, Johanes 19:17-27

^v23:30 Hosea 10:8, Jesus nenepo'po 6:16 ^x23:34 Ware 22:18

^w23:35 Ware 22:7 ^{*}23:36 Ware 69:21

kynakon.^y ⁴⁵ Moro jako ro moro Tamusi auty ta isererema'po kamisa wo'seka'po ase'ra.^z ⁴⁶ Jesus wyka'po mo'ja: "Papa, ajainaka yja'kary syja." Moro wara tyka'po mero, iworemakepy'po.^a ⁴⁷ Moro ene'po mero ty'wa, mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa Tamusi ety awonga'po. Ika'po: "Iporo ro kore mo'se wokryry tamabore tywajje na!"

⁴⁸ Mo'karon oty ene opy'san kari'na apyimykon werama'san rapa tautykon 'wa, morokon otykon wo'kapyry ene'po mero ty'waine. Oma ta ty'popurukon po'po'mary aro'po i'waine.

⁴⁹ Pa'poro Jesus nukutyrykon te tyse kynop'o'satokon, mo'karon Galilea wyino iwekenanamonymbo woryijan maro.^b

Jesus unemyry

⁵⁰⁻⁵¹ Amy Josef tatynen Simosu jopotorykon te tauran anepopo'pa tywajje kynakon mo'karon ta'sakarykon nikapyry man oty poko. Amy Judea tano Arimatea tatynen aitopo pono mo'ko kynakon, amy iru'pyn, tamaboren wokryry. Moro Tamusi nundymary wopyry po enapa kynop'o'sakon.^c ⁵² Inoro wyto'po ro Pilatus 'wa aturupo Jesus ekepy'po poko. ⁵³ Moro ipokatopombo wakapu wyino ika'po i'wa. Kamisa ke ijondo'po i'wa. Unemy'po i'wa amy topu atoka'po atunendopo taka. Moro taka amy unemy'pa na'sen tywajje kynakon. ⁵⁴ Moro otare'matopo kurita te kynitundakon terapa. Moro 'wano me ro mo'karon Simosu otykon ytkon iru'pa.

⁵⁵ Mo'karon Galilea wyino Jesus maro opy'san woryijan 'wa te Josef tywekena tywajje kynakon. One wara moro unendopo taka Jesus ekepy'po yry ene'po i'waine. ⁵⁶ Irombo iwerama'san rapa auto 'wa. Moro po ro tyoporamon otykon ka'poty'san i'waine kari'na kyrykrymato'kon maro. Moro otare'matopo kurita iwotare'ma'san moro omenano mero'po wararo.^d

Jesus awomyry

24 Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, kokoro 'ne imero mo'karon woryijan wyto'san moro Jesus unendopombo 'wa morokon tynikapy'san tyoporamon otykon aro.^e ² Moro unendopombo aputy topu epyry'po i'waine tamima terapa. ³ Irombo itaka tywo'my'san mero, mo'ko Jopoto Jesus ekepy'po anepory'pa iwe'i'san. ⁴ One wara paio moro poko tywonumengarykon upijatokon. Moro jako 'ne oko wokryryjan wosenepo'san typtotyramon wo'mynano ta.

⁵ Irombo mo'karon woryijan wety'ka'san wonsuma'san. Mo'karon okonokon wokryryjan wyka'san te i'waine: "O'tono'me ko mo'ko nurono mupijataton iromby'san ra'na? ⁶ Ero po waty man! Nawomyi rapa! Onumengatoko rapa o'to ika'po poko moro Galilea po noro ta'ta,^f ⁷ moro tyja'wangamon kari'na ainaka mo'ko kari'na ymuru yry man poko, moro iwory man poko, moro ijuwanory kurita awomyry man poko rapa."

^y23:44 Mateus 27:45-56, Markus 15:33-41, Johanes 19:28-30

^z23:45 Exodus 26:31-33 ^a23:46 Ware 31:5 ^b23:49 Lukas 8:2-3

^c23:50-51 Mateus 27:57-61, Markus 15:42-47, Johanes 19:38-42

^d23:56 Exodus 20:10, Deuteronomium 5:14

^e24:1 Mateus 28:1-10, Markus 16:1-8, Johanes 20:1-10

^f24:6 Mateus 16:21, 17:22-23, 20:18-19, Markus 8:31, 9:31, 10:33-34, Lukas 9:22, 18:31-33

⁸ Irombo morokon aurangonymbo poko iwetuwaro'ma'san rapa.

⁹ Irombo tywerama'san mero, pa'poro morokon ekarity'san i'waine mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win Jesus nemeparykonyombo 'wa, pa'poro mo'karon amykon terapa 'wa enapa. ¹⁰ Ekari'namon me kynatokon mo'ko Magdala pono Maria, mo'ko Johana, mo'ko Jakobus sano Maria, mo'karon a'sakarykon worryijan enapa. ¹¹ Mo'karon apojoma'san te mo'karon worryijan 'wa tyo roten oty ekarityy ekano'satokon. Anamyika'paine iwe'i'san.

¹² Mo'ko Petrus awomy'po te. Taka'ne imero ito'po moro Jesus unendopombo 'wa. Itaka tywonsuma'po mero, inoponykonyombo roten ene'san terapa i'wa. Iwerama'po rapa. Tywonumengary aro'po i'wa.

Mo'karon Emaus 'wa ytotonon

¹³ Moro kurita noro oko amykon Jesus nemeparykonyombo kyny'satokon amy Emaus tatynen aitopo'membo 'wa. Oruwa-kari'na stadion^{§§} moro aitopo man Jerusalem wyino.[§] ¹⁴ Mo'karon ro kynorupatokon pa'poro morokon o'kapy'san poko. ¹⁵ Moro iworuparykon jako ro, iwosauranakarykon jako, aseke Jesus wopy'po i'waine. Imaroine tytory a'mo'po i'wa. ¹⁶ Anukuty'pa te kynatokon, tanupu'to tywairykon ke. ¹⁷ Irombo ika'po i'waine: “Oty poko ko moju'po'saton ero awytorykon ta?” Iporopy'san. Iposi'ma Jesus 'wa iwo'poty'san.

¹⁸ Irombo o'win amy Kleopas tatynen 'wa ejuku'po: “Jerusalem etawary se'me o'wa, amoro roten anukuty'pa man oty wo'kapy'po erokon kurita Jerusalem po?” ¹⁹ Ika'po i'waine: “Otypan oty?”

Ika'san I'wa: “Mo'ko Nasaret pono Jesus epory'po oty kore, ran! Tamusi auran uku'ponenymbo mo'ko kynakon. Pana'pe kynakon tamamin ta, tauran ta Tamusi embata, pa'poro mo'karon ero ponokon kari'na apyimy embata enapa. ²⁰ Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa te, mo'karon na'na jopotorykon 'wa enapa takarama man iwopoto'me. Typokapo i'waine man wakapu poko. ²¹ Na'na te rypo moro i'wa Israel ymbokary po no'potyi. Erome te oruwa kurita terapa morokon otykon wo'kapy'san man. ²² Amykon na'na worryijatonon enapa te na'na enutano'poton. Kokoro 'ne imero moro Jesus unendopombo 'wa tyto tywaije mandon. ²³ Ija'munumbo anepory'pa te tywaije mandon. Irombo no'ton rapa na'na 'wa. Amykon nuro ekari'namon kapu tanokon apojonano wosenepo'san ekari'ton enapa ty'waine. ²⁴ Irombo amykon na'na a'sakarykon nytoton moro unendopombo 'wa. Mo'karon worryijan wyka'san wararo topoje i'waine man. Jesus anene'pa te tywaije mandon.”

²⁵ Irombo ika'po i'waine: “Tu'ja'nare kore mandon! Pa'poro morokon Tamusi auran uku'ponamon wyka'san anamyikaporo'pa mandon! ²⁶ Mo'ko Mesias wota'karykary man kapyn tywaije nan, moro tykuranory taka tywo'myto'me?” ²⁷ Irombo pa'poro morokon Tamusi karety ta morokon typoko imero'san ekarity'san i'wa i'waine. Moses po iwota'mo'po. Irombo mo'ja ro ito'po pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo 'wa.

²⁸ Irombo tyse waty terapa moro itoto'kon aitopo 'wa itundaykon wei'po. Mo'ko wei'po amy mo'ja ro ytototo wara. ²⁹ Iwry'ka'po te

§§24:13 Moro “Otykon ekari'topo kareta” eneko.

i'waine itoto'me tymaroine. Ika'san: "Na'na ekosa aiko! Koine 'ne terapa man. Kyniko'manjan terapa." Irombo imaroine ito'po ekosaine tywaito'me. ³⁰Irombo tywotunga'san mero tywendameto'ko'me, perere anумы'po i'wa. Tamusi ety awonga'po i'wa. Moro perere y'sakapoty'po i'wa. Irombo ekamy'po i'wa i'waine. ³¹Moro jako 'ne enuta'san. Ukuty'po rapa i'waine. Tukuty'po mero te iwonekepy'po. ³²Irombo ase'wa ika'san: "Kyturu'san waty nasinakon moro oma ta korupary jako i'wa, morokon imero'san enepory jako i'wa!"

³³Irombo o'win wytory awomy'san. Iwerama'san Jerusalem 'wa rapa. Moro po ro mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win Jesus nemeparykonymbo wota'nanopy'san epory'san i'waine mo'karon ekosanokon maro. ³⁴Mo'karon wyka'san ro mo'karon Emaus wyino opy'san 'wa: "Iporo ro mo'ko Kyjopotorykon tawonje man. Simon 'wa tywosenepo man!" ³⁵Irombo mo'karon Emaus wyino opy'san 'wa moro oty 'wa oma ta topory'san, moro one wara moro perere y'sakapotyry jako ty'waine ukuty'po ekarity'po.

Jesus wosenepory tynemeparykonymbo 'wa

³⁶Morokon otykon poko iworuparykon jako noro, typo roten aseke Jesus ira'naine kynakon.^h ³⁷Ika'po i'waine: "Iru'pa ro rypo mandon?" Poto me iwety'ka'san. Tanarike imero iwe'i'san. Amy akatombo ja'ta ekanopy'po i'waine. ³⁸Ika'po te i'waine: "O'tono'me ko mety'katon? O'tono'me ko moropangon onumengano mene'pojaton aturu'san taka? ³⁹O'po'toko yjainary 'wa, ypupuru

'wa. Awu ro awu wa. Yja'mun apotoko, se, meneto'se me amy akatombo me kapyn ywairy. Amy akatombo kore ija'mu'ma man. Awu te tyja'mune wa." ⁴⁰Moro wara tykary akono mero morokon tainary, typupuru enepo'san i'wa i'waine. ⁴¹Ise'me te tawa'porykon ta anamyika'pa iwe'i'san. Enuta'san imero. Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Tanapymy me amy ajekosaine nan?" ⁴²Irombo amy woto kararaka'po punu'po ke upa'po i'waine. ⁴³Apo'i'po i'wa. Inenerykon mero ono'po i'wa.

⁴⁴Ika'po i'waine: "Ajekosaine noro yja'ta, ero wara wykan o'waine: 'Morokon Moses kareтары ta, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo kareтарыkon ta, moro ware kareтары ta enapa ypoko tymero man irokon wo'kapyry man.'" ⁴⁵Irombo enutano'po'san i'wa, morokon imero'san uku'to'me i'waine. ⁴⁶Ika'po i'waine: "Iwara tymero man mo'ko Mesias wota'karykary, moro ijuwanory kurita awomyry rapa mo'karon iromby'san wyino. ⁴⁷Jerusalem wyino pa'poro kari'na 'wa ety ta ero oka aripapyry man tymero enapa menejaton: Tamamyrykon u'mary man mo'karon kari'na 'wa, tyja'wanykonymbo kato'me Tamusi 'wa. ⁴⁸Erokon amyikaponamon me amyjaron mandon. ⁴⁹Mo'ko yjummy wykatopombo semo'take otu'ponakaine. Amyjaron te aimomo'toko me Jerusalem po, ajondorykon 'wa ro kapu tano pori'tonano ke." ⁱ

⁵⁰Irombo Jesus 'wa aro'san kuran-donaka moro aitopo'membo Betania 'wa. Moro po ro tainary awonga'po i'wa kawonaka. Ikuranondo'san i'wa.^j ⁵¹Moro ikuranondorykon jako noro, ito'po iwyinoine. Kapu taka awo'nuku'po. ⁵²Tywokunama'ma'san

^h24:36 Mateus 28:9-10,16-20, Markus 16:14-18, Johanes 20:19-23, Apojoma'san 1:6-8 ⁱ24:49 Apojoma'san 1:4 ^j24:50 Markus 16:19-20, Apojoma'san 1:9-11

mero, Jerusalem 'wa rapa iwerama'san roten moro Tamusi auty ta Tamusi ety
tawa'pore imero. ⁵³Irombo o'kapyn awongary poko iwe'i'san.

Johanes nimeropo iru'pyn oka Uwapo torupamy

Moro Johanes nimeropo kareta asewara kapyn man moro Mateus, Markus, Lukas nimerosan kareta maro. Amy me terapa kynaurananon. O'kapyn roten waretatoto wara kynaurananon. Aweinano poko, ewa'rumy poko, amano poko, romo'no poko tauranary arojan (Johanes 1:4-9, 8:12, 12:35-36). Kari'na me o'kapy'po Tamusi auran me mo'ko Jesus wairy ekari'san enapa mo'ko Johanes. Morokon tynikapry anumengaponamon otykon 'wa pari'pe, kurano me enapa mo'ko Jesus wairy enepory uku'pojan. Poto me enapa mo'ko kari'na epano'nen Tamusi a'kary ekari'san ero kareta.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-51 Mo'ko kari'na etykanen Johanes mo'ko Jesus maro

2:1 - 12:50 Jesus 'wa noky me tywairy uku'pory

13:1 - 16:33 Jesus 'wa mo'karon typy-itorykon erupary

17:1-26 Kari'na 'wano me Tamusi 'wa Jesus auranary

18:1 - 19:42 Jesus wota'karykary moro irombyry maro

20:1 - 21:25 Moro tyromby'po wyino Jesus awomyry

Moro koromo e'i'po auranano

1 Koromo moro auranano tywaije man. Moro auranano Tamusi ekosa tywaije man. Moro auranano ro Tamusi me tywaije man. ²Moro ro koromo Tamusi ekosa tywaije man. ³Moro 'wa

pa'poro oty tyka'po man. Moro pyndo amy pairo ikapy'po oty ikapy'pa tywaije man. ⁴Moro auranano ta ro amano tywaije man.* Moro amano ro mo'karon kari'na aweiry me tywaije man. ⁵Moro aweinano ro oty aweipanon ewa'rumy ta. Moro ewa'rumy 'wa e'wu'kary tupi man.[†]

⁶Irombo amy kari'na apojoma'po Tamusi 'wa. Ety me Johanes kynakon.^k ⁷Mo'ko wopy'po ro oty amykaponen me. Moro aweinano poko oty amyikapory i'wa kynakon, pa'poro kari'na yto'me ty'wa Tamusi amyikanamon me. ⁸Mo'ko kapyn moro aweinano me kynakon. Moro aweinano poko te oty amyikapory i'wa kynakon.

⁹Moro iro 'nero aweinano, moro pa'poro kari'na aweipanon iro kyno'sakon ero nono tu'ponaka.

¹⁰Irombo ero nono tu'po kynakon. Ero nono tyka'po i'wa kynakon.

Ise'me te anukuty'pa ero nono we'i'po.

¹¹Mo'karon ta'sakarykon emandopo 'wa iwopy'po. Mo'karon a'sakarykon we'i'san te i'se'pa.

¹²Pa'poro mo'karon ty'sangonyombo 'wa te, mo'karon toty amyikanamon 'wa oma yry'po i'wa,

Tamusi y'makon me iwaito'ko'me.

¹³Tamusi y'makon me yry'san uwembonano wyino omano poko kapyn, kari'na nisanory 'wa kapyn,

wokyry nisanory 'wa kapyn, Tamusi 'wa te.

¹⁴Moro auranano we'i'po kari'na me. Kyra'naine emamy'po. Moro ikuranory ene'po na'na 'wa. Mo'ko o'win'konombo tymuru 'wa mo'ko jumynano nyry kurano moro kynakon. Tyturu'popore imero, iporo enapa moro auranano

*1:4 Amykon moro '[3] Moro pyndo... [4] ...amano tywaije man.' y'petakan me ero merojaton: Moro pyndo amy pairo oty ikapy'pa tywaije man. Moro auranano ta ro moro tyka'se man iro amano me tywaije man.

†1:5 Amykon moro 'e'wu'kary' y'petakan me 'ukutyry' merojaton.

^k1:6 Mateus 3:1, Markus 1:4, Lukas 3:1-2

kynakon. ¹⁵Ipoko ro Johanes 'wa oty amyikapo'po. Iko'ta'po: "Mo'se inoro, mo'ko ero wara ynekarity'po: 'Mo'ko ywena'po ta kyno'san inoro yko'po pototo me man.' Ywairy uwaporo irombo mondo terapa tywaije man." ¹⁶Moro ituru'popory wotakamary wyino ituru'popory tapyipo'se pa'poro ky'waine man. ¹⁷Moro omenano mero'po ene'nen me irombo Moses tywaije man. Moro tyturu'popore aino ene'nen me te, moro iporono ene'nen me enapa Jesus Kristus tywaije man.

¹⁸Amy pairo kari'na Tamusi anene'pa noro man. Mo'ko o'win'konombo Tamusi ekondano ymunano, mo'ko Tamusi me enapa man inoro 'wa te tuku'po man.

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

¹⁹Mo'karon Simosu jopotorykon 'wa Jerusalem wyino Tamusi pokonokon emoky'san ipyitorykon maro Johanes 'wa ero wara aturupo: "Noky ko amoro man?" Irombo Johanes 'wa oty amyikapo'po.¹ ²⁰Oty anipyi'me'to'pa ejuku'san i'wa. Ika'po imero i'waine: "Mo'ko Mesias kapyn awu wa." ²¹Iwoturupo'san i'wa: "Noky ko iro ke amoro man? Elia?" Ika'po i'waine: "Uwa, inoro kapyn awu wa." Ika'san: "Mo'ko Tamusi auran uku'ponen ka'tu amoro man?" Ika'po eju'to'ko'me: "Uwa." ^{m22}Irombo ika'san i'wa: "Noky 'ne ko iro ke amoro man? Okari'ko, na'na nekarity'se me mo'karon tomo'namonymbo 'wa. O'to ko mykanon aseke apoko?" ²³Ika'po: "Mo'ko ero wara moro iponomyn wo'i ta ko'tatoto awu wa: 'Sapatoro mo'ko Jopoto emary ytoko.'" Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja auranymbo moro man.ⁿ

²⁴Mo'karon apojoma'san ra'na amykon Farise enapa kynatokon. ²⁵Mo'karon woturupo'san ro i'wa. Ika'san: "O'tono'me ko iro ke kari'na metykanon, mo'ko Mesias me kapyn, mo'ko Elia me kapyn, mo'ko Tamusi auran uku'ponen me kapyn enapa awairy se'me?" ²⁶Johanes wyka'po eju'to'ko'me: "Awu tuna ke kari'na setykaje. Amy te man ara'naine anukuty'torykon, ²⁷mo'ko ywena'po ta o'toto. Mo'ko sapatory etandy ymbokary pairo supija." ²⁸Moro wara 'kuru iwe'i'po moro Betania po, moro tuna Jordan kopose me, moro Johanes 'wa kari'na etykatopombo po.

²⁹Irombo koro'po ty'wa mo'ko Jesus wopyry ene'po i'wa. Irombo ika'po: "Enetoko mo'ky mo'ko Tamusi kaparary'membo, mo'ko yja'wan me ero nono we'i'po kanen. ³⁰Mo'ko ro mo'ko ero wara ynekarity'po: 'Ywena'po ta amy yko'po pototo me aitoto wokry kyno'san.' Ywairy uwaporo irombo mondo terapa tywaije man. ³¹Awu enapa anukuty'pa wakon. Mo'karon Israel pajanyombo 'wa iwonepoto'me te wopyi tuna ke kari'na etyka."

³²Johanes 'wa oty amyikapo'po. Ika'po: "Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory senei akukuwa eneke kapu wyino itu'ponaka. Irombo itu'po ro ne'i. ³³Awu enapa anukuty'pa wakon. Mo'ko tuna ke kari'na etyka yjemo'nenymbo te kyngan y'wa: 'Mo'ko Tamusi a'kary wony'tory menetake amy kari'na tu'ponaka. Irombo itu'po iwairy menetake. Mo'ko ro, mo'ko Tamusi a'kary ke kari'na etykanen mo'ko man.' ³⁴Senei ro. Mo'ko Tamusi ymuru me mo'ko wairy samyikapoja."

¹1:19 Mateus 3:1-12, Markus 1:1-8, Lukas 3:1-18

^{m1}1:21 Maleachi 4:5, Deuteronomium 18:15,18 ⁿ¹1:23 Jesaja 40:3 (LXX)

Mo'karon koromonokon Jesus nemeparykon

³⁵ Irombo koro'po Johanes moro ty'wa kari'na etykatopo po rapa kynakon oko tynemeparykon maro. ³⁶ Irombo Jesus wytory ene'po mero ty'wa, ika'po: "O'po'toko. Mo'ky mo'ko Tamusi kapary'membo." ³⁷ Mo'karon okonokon inemeparykon 'wa moro wara ikary eta'po. Irombo Jesus wekena'po i'waine. ³⁸ Jesus wotu'ma'po. Moro i'waine ty-wekenary ene'po mero, ika'po i'waine: "Oty 'se ko mandon?" Ika'san I'wa: "Rabi," (moro tauro'po man: amepanen) "oje ko ajemanjan?" ³⁹ Ika'po i'waine: "O'toko, meneto'se me." Irombo ito'san imaro. Emandopo ene'po i'waine. Moro jako okupa'en juru kynakon. Iro ke ro moro kurita ekosa iwe'i'san. ⁴⁰ O'win amy mo'ko Johanes wykatopombo poko Jesus wekenanenyombo mo'ko Simon Petrus piry Andreas mo'ko kynakon.

⁴¹ Mo'ko wyto'po ro mo'ko typiry Simon epoje na'nen. Ika'po i'wa: "Mo'ko Mesias eporyi na'na." Moro Mesias tauro'po man: ikapa'po. ⁴² Irombo aro'po i'wa Jesus 'wa. Ene'po mero, Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko Johanes ymuru Simon amoro mana. Kefas terapa ajety me kynaitan." Moro Kefas tauro'po man Petrus.[‡]

⁴³ Irombo koro'po Galilea 'wa ty-tory 'se Jesus we'i'po. Irombo Filipus epory'po i'wa. Jesus wyka'po i'wa: "O'ko ywena'po ta." ⁴⁴ Amy Betsaida pono mo'ko Filipus kynakon, mo'ko Andreas wara, mo'ko Simon wara enapa. ⁴⁵ Filipus 'wa Natanael epory'po. Ika'po i'wa: "Mo'ko omenano kareтары ta ipoko Moses 'wa oty tymero man inoro, mo'ko ipoko mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymba 'wa tymero man in-

oro eporyi na'na: Jesus, mo'ko Josef ymuru, mo'ko Nasaret pono." ⁴⁶ Irombo Natanael wyka'po i'wa: "Iru'pyn oty 'kare Nasaret wyino tywopyry taro nan." Filipus wyka'po i'wa: "O'ko 'ne, mene'se me."

⁴⁷ Natanael wopyry ene'po mero, Jesus wyka'po ipoko: "Enetoko. Mo'se amy Israel parymbo 'nero. Kari'na anemu'ma'pa man." ⁴⁸ Natanael wyka'po i'wa: "Ojembo ko kuku'san?" Jesus wyka'po eju'to'me: "Filipus 'wa ako'mary uwaporo, moro oroi upi'no konei."

⁴⁹ Natanael wyka'po I'wa: "Ameapanen, Tamusi ymuru amoro mana. Poto 'su Israel pajanyombo Jopotory amoro mana." ⁵⁰ Jesus wyka'po eju'to'me: "Moro oroi upi'no y'wa ajene'po ekarity'po ke kamyikanon? Morokon ko'ponokon potonon otykon menetake." ⁵¹ Ika'po noro i'wa: "Ita'ro pore, kapu wendaka'po meneta'ton. Mo'karon Tamusi apojongon wonukuru, iwony'torykon enapa meneta'ton mo'ko kari'na ymuru epo." °

Aimyno ewa'mary Kana po

2 Irombo oko kurita pa'po me amy aimyno ewa'mary kynakon Kana po, Galilea ta. Moro po ro mo'ko Jesus sano kynakon. ² Mo'ko Jesus enapa mo'karon inemeparykon maro taju'se kynakon moro aimyno ewa'mato'me. ³ Irombo moro winu y'matry mero mo'ko Jesus sano wyka'po I'wa: "Winu waty noro man ekosaine." ⁴ Jesus wyka'po i'wa: "O'tono'me ko ypoko man? Moro o'to ywaitopo jururu itunda'pa na'nen man." ⁵ Isano wyka'po mo'karon otykon ekanamon 'wa: "O'to ika'po wara ro aitoko!" ⁶ O'win-to'ima topu kapy'san potysa moro po kynatokon. Simosu emery wara ro mo'karon aimyno

[‡]1:42 Mo'karon Griek auran tano 'petros' tauro'po man: topu.

°1:51 Genesis 28:12

ewa'manamon wekumi'to'kon tuna je'ny morokon kynakon. Oko, oruwa samaku tuna apyiry taro kynatokon. ⁷Jesus wyka'po mo'karon otykon ekanamon 'wa: "Morokon potysa a'no'kapo'toko tuna ke." Irombo a'no'kapoty'san imero i'waine. ⁸Irombo mero ika'po i'waine: "Amy anundoko. Irombo mo'ko endameno jopotory 'wa arotoko." Amy aro'po ro i'waine. ⁹Mo'ko endameno jopotory 'wa moro winu me enurima'po tuna apo'po. Mo'karon tuna anunamonymbo ojembo moro winu wopy'po uku'satokon. Mo'ko endameno jopotory te anukuty'pa kynakon. Iro ke ro mo'ko pytatoto ko'ma'po i'wa. ¹⁰Ika'po i'wa: "Pa'poro kari'na moro iru'pynymbo winu na'nen ekambojan. Mo'karon ejuku'san wetymy'san mero te moro yja'wanymbo winu ekambojan. O'wa te moro iru'pynymbo winu tykura'ma man wena'po tano me."

¹¹Ero Kana po, Galilea ta Jesus nikapy'po oty, moro koromono me inikapy'po kapu wyinono oty moro kynakon. Iwara ro moro tykuranory enepo'po Jesus 'wa. Mo'karon inemeparykon 'wa amyika'po.

¹²Irombo mero Kafaraum 'wa iwo'pema'po mo'ko tysano maro, mo'karon typiryjan maro, mo'karon tynemeparykon maro enapa. Amykon kurita roten moro po iwe'i'san.^P

Moro Tamusi auty korokary

¹³Tyse waty mo'ko 'eratonomapo-topombo' onory ewa'mary we'i'po mero, Jesus wonuku'po Jerusalem 'wa.^{qr} ¹⁴Irombo moro Tamusi auty ta tandy'po mo'karon paka, kapara, akukuwa ekaramanamon, mo'karon pyrata ambo'namon enapa epyory'san

i'wa. ¹⁵Irombo kurawa kapy'po i'wa tonomy ypo'topo me. Mo'karon kapara, paka moma'san i'wa moro Tamusi auty wyino. Mo'karon pyrata ambo'namon pyratarymbo papy'po i'wa nono tu'ponaka. Morokon itapararykonymbu uringa'san i'wa. ¹⁶Mo'karon akukuwa ekaramanamon 'wa ika'po: "Pa'poro erokon otykon ero wyino emimatoko. Mo'ko yjummy auty kysyton amy otykon ekaramatopo auto me." ¹⁷Irombo mo'karon inemeparykon wetuwaro'ma'san rapa ero imero'po poko:^s

Moro ajauty 'wano me yjemaminary asiny ywotan.

¹⁸Mo'karon Simosu jopotorykon woturupo'san I'wa: "Otypan kapu wyinono oty menepotan, moro iru'pa moro moro wara awairy wairy uku'to'me na'na 'wa?" ¹⁹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ero Tamusi auty akatoko. Irombo oruwa kurita samy'matake rapa." ²⁰Irombo mo'karon Simosu jopotorykon wyka'san: "Oko-kari'na itu'ponaka o'win-to'ima siriko ero Tamusi auty amy'mary tywaije man. Amoro te oruwa kurita mamy'matan rapa?" ²¹Moro ipoko auranatopo Tamusi auty te moro ija'mun moro kynakon. ²²Iromby'san wyino awomy'po wyino mo'karon inemeparykon wetuwaro'ma'san rapa moro moro wara ika'po poko. Irombo moro imero'po, moro Jesus wykatopombo amyika'po i'waine.

²³Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako Jerusalem po a'ta ro, pyime kari'na 'wa moro ety amyika'po. Morokon inepory kapu wyinonokon otykon enejatokon irombo. ²⁴Jesus te ainakaine tywotyry 'se'pa kynakon.

^{P2:12} Mateus 4:13 ^{q2:13} Mateus 21:12-13, Markus 11:15-17, Lukas 19:45-46

^{r2:13} Exodus 12:1-27 ^{s2:17} Ware 69:9

^{t2:19} Mateus 26:61, 27:40, Markus 14:58, 15:29

Pa'poro irombo emerykon uku'sakon. ²⁵Kari'na 'wa kari'na poko oty ekarityry anupi'pa kynakon, kari'na ukutyry ke aseke ty'wa.

Jesus worupary Nikodemus maro

3 Irombo amy Nikodemus tatynen Simosu jopotory kynakon. Amy Farise mo'ko kynakon. ²Mo'ko wopy'po ro koko Jesus 'wa. Ika'po I'wa: "Ameapanen, Tamusi wyino amepanen me awopy'po uku'san na'na. Amy paio morokon anepory kapu wyinonokon otykon enepory upijan, imaro e'i'pa Tamusi a'ta." ³Jesus wyka'po eju'to'me: "Ita'ro pore, asery me rapa e'i'pa ta'ta, amy paio kari'na moro Tamusi nundymary enery upitan."

⁴Nikodemus wyka'po I'wa: "One wara ko asery me rapa amy kari'na naitan, tam'po'ko me ta'ta? Tysano uwembo taka rapa 'kare tywo'myry taro nan, tamapoto'me rapa i'wa." ⁵Jesus wyka'po eju'to'me: "Ita'ro pore, asery me tuna wyino, a'kanano wyino enapa opy'pa ta'ta, amy paio kari'na moro Tamusi nundymary taka tywo'myry upitan. ⁶Ja'munano wyino ja'munano kyno'san. A'kanano wyino a'kanano kyno'san. ⁷Moro 'Asery me rapa awairykon man' ywyka'po 'wa kytonumengapoton. ⁸Pepeito tynisanory 'wa ro kynoturojan. Imory metaje. Ojembo iwopyry, oja itory pai anukuty'pa te mana. Iwara enapa pa'poro a'kanano wyino opy'san mandon."

⁹Nikodemus wyka'po eju'to'me: "One wara ko moro tywo'kapyry taro nan?"

¹⁰Jesus wyka'po eju'to'me: "Israel pajanyambo emepanen me awairy se'me morokon otykon anukuty'pa man?"

¹¹Ita'ro pore, tynukutyry poko na'na kynaurananon. Tynene'po amyikapojan

na'na. Moro na'na namyikapory anapo'i'pa te mandon amyjaron. ¹²Nono tu'ponokon otykon poko o'waine yjauranary jako yjamyika'pa aja'taine, one wara ko kapu tanokon otykon poko yjauranary jako kamyikata'ton? ¹³Amy paio kapu taka anuku'pa tywaije man. Mo'ko kapu wyino opy'po roten kynonu'tan: mo'ko kari'na ymuru.

¹⁴"Mo'ko Moses 'wa moro iponomyn wo'i ta mo'ko okoju awonga'po wara enapa mo'ko kari'na ymuru awongary man," ¹⁵pa'poro amyikanen 'wa moro i'matypyn roten amano epoto'me. ¹⁶Poto me ero nono pynary ke ty'wa, Tamusi 'wa mo'ko o'win'konombo tymuru tyje man. Iwara pa'poro mo'karon amyikanamon utapy'pa kynaita'ton. Moro i'matypyn roten amano apyita'ton te. ¹⁷Tamusi 'wa mo'ko tymuru ero nono tu'ponaka tomo'se man, ero nono poko i'wa a'wembono auranano yto'me kapyn, epano'to'me te i'wa. ¹⁸Mo'ko imuru amyikanen poko a'wembono auranano yry'pa man. Mo'ko anamyikapyn poko te a'wembono auranano tyje terapa man, mo'ko o'win'konombo Tamusi ymuru ety anamyika'pa iwairy ke. ¹⁹Ero wara moro a'wembono auranano man: Moro aweinano ero nono tu'ponaka tywo'se man. Mo'karon kari'na 'wa te moro ewa'rumy typyna man moro aweinano ko'po. Morokon kari'na emamingon irombo yja'wan me kynatokon. ²⁰Mo'ko yja'wangon otykon ka'nen moro aweinano jenono'san. Moro aweinano 'wa ito'pa man. Morokon tynikapyyrykon otykon uku'pory 'se'pa irombo man. ²¹Mo'ko iporono oty ka'nen te aweinano 'wa kyny'san, Tamusi apokupe morokon tynikapyyrykon otykon wairy woneto'me."

Mo'ko kari'na etykanen Johanes

²²Irombo mero Jesus wyto'po mo'karon tynemeparykon maro moro Judea yinonory 'wa. Moro po ro imaroine a'si'ko akore'pe kynakon. Kari'na etykakon.

²³Johanes enapa kari'na etykakon Enon po, Salim wyino tyse waty. Pyime irombo tuna undykon moro po kynatokon. Kari'na kynosatokon i'wa. Irombo i'wa kynosetykapojatokon. ²⁴Moro jako mo'ko Johanes yja'wangan kari'na aru'katopo taka aru'ka'pa na'nen kynakon.^v

²⁵Moro jako ro mo'karon Johanes nemeparykon 'wa taurangon ejuku'san amy Simosu maro ekorokano poko.

²⁶Irombo Johanes 'wa iwopy'san. Ika'san i'wa: "Ameapanen, mo'ko Jordan kopo me ajekosa kynakon inoro, mo'ko mamyikapon inoro kari'na etykanon. Pa'poro kari'na kyny'saton I'wa."

²⁷Johanes wyka'po eju'to'ko'me: "Kari'na amy paio oty apyiry upijan, anyry'pa ty'wa Tamusi we'i'poto. ²⁸Aseke amyjaron ero ywyka'po amyikaponamon me mandon: 'Mo'ko Mesias kapyn awu wa. Uwapono me te tomo'se wa."^w ²⁹Mo'ko tynaporemindo'po woryi apyinen, amy pytatoto mo'ko man. Mo'ko pytatoto ekosano akono, mo'ko i'wa kynepanamanon inoro kynewa'potanon moro auran etary jako. Moro wara enapa yjewa'pory ynamorojan. ³⁰Poto me 'ne ka'tu rapa mo'ko wairy man. Awu te ko'waro 'ko 'ne ka'tu rapa ywairy man.

³¹"Mo'ko kawo wyino o'toto pa'poro kari'na epo man. Mo'ko nono wyinono nono wyino man. Nono wyino kynaurananon. Mo'ko kapu

wyino o'toto te pa'poro kari'na epo man. ³²Moro tyneta'po amyikaponen me man. Amy paio kari'na te moro inamyikapory anamyika'pa man. ³³Mo'ko inamyikapory amyikanenymbo te iporo Tamusi wairy amyikapojan. ³⁴Mo'ko Tamusi nemoky'po irombo Tamusi auran ekari'san. Poto me irombo Tamusi ta'kary yjan i'wa. ³⁵Mo'ko jumynano mo'ko tymuru pynanon. Pa'poro oty ainaka tyje i'wa man.^x ³⁶Mo'ko ymunano amyikanen ekosa i'matypyn roten amano man. Mo'ko ymunano anamyikapyn te amano anene'pa kynaitan. Tamusi erekuru te itu'po kynaitan."

Mo'ko Samaria pono woryi

4 Jesus 'wa Johanes ko'po pyime tynemeparykon me kari'na yry, etykarykon enapa eta'po mo'karon Farise 'wa. ²Aseke te Jesus kari'na anetyka'pa kynakon. Mo'karon inemeparykon te kynetykatokon. ³Mo'karon Farise 'wa moro eta'po ukuty'po mero ty'wa, Jesus wyto'po Judea wyino Galilea 'wa rapa.

⁴Samaria yinonory tu'po te itory kynakon. ⁵Moro Samaria ta ro amy Sikar tatynen aitopo 'wa itunda'po. Mo'ko tymuru Josef 'wa Jakob nyry'pombo nono wyino tyse waty moro aitopo kynakon.^y ⁶Jakob toponarymbo moro po kynakon. Tytory poko tyrupota'po ke, Jesus wotandy'mo'po moro topona po. Kurita 'ne 'ne kynakon moro jako.

⁷Irombo amy Samaria pono woryi wopy'po tuna aije. Jesus wyka'po i'wa: "Tuna ke kupako." ⁸Mo'karon inemeparykon irombo tyto kynatokon moro Sikar 'wa arepa epeka'se. ⁹Irombo mo'ko Samaria pono woryi wyka'po i'wa: "One wara ko amoro Simosu me

^v3:24 Mateus 14:3, Markus 6:17, Lukas 3:19,20 ^w3:28 Johanes 1:20

^x3:35 Mateus 11:27, Lukas 10:22 ^y4:5 Genesis 33:19, Jakobus 24:32

y'wa amy Samaria pono woryi me tuna poko maturupojan?" Mo'karon Simosu irombo mo'karon Samaria ponokon maro asato'ke mandon.²
¹⁰ Jesus wyka'po eju'to'me: "Moro Tamusi nyry ukuty'pomboto o'wa, noky me mo'ko tuna poko aturupo'po wairy ukuty'pomboto enapa o'wa, amoro i'wa maturupory tuna poko. Irombo amano ynen tuna yry o'wa."

¹¹ Irombo mo'ko woryi wyka'po I'wa: "Jopoto, tuna anundopo waty man ajekosa. Irombo moro topona jansi'pe man. One wara ko iro ke amano ynen tuna ajekosa naitan?"
¹² Mo'ko na'na tamurumbo Jakob ko'po ka'tu man? Mo'ko 'wa ro irombo ero topona tyje man na'na 'wa. Aseke iwiyino tuna tanyje i'wa man ty'makon maro, tokykon maro enapa."
¹³ Jesus wyka'po eju'to'me: "Pa'poro ero tuna enyenen tuna 'se rapa kynaitan."
¹⁴ Moro nyry tuna enyenyembo te, tuna sanory aniwo'pa noro rapa kynaitan. Moro nyry tuna kynaitan mo'ko enyenyembo ta i'matypyn amano ynen, pari'pe o'puririkatoto tuna undy me."

¹⁵ Mo'ko woryi wyka'po I'wa: "Jopoto, moro tuna ene'ko y'wa, ywo'pa noro tuna sanory waito'me, tuna aiye opy'pa noro ywaito'me ijaro 'wa."
¹⁶ Jesus wyka'po i'wa: "Oino iko'matango. Irombo ijaro 'wa rapa o'ko 'ne."
¹⁷ Mo'ko woryi wyka'po eju'to'me: "Ino'ma wa." Jesus wyka'po i'wa: "Iporo ro ino'ma mokari'sa."
¹⁸ Ainatonemboto tyinone tywajije mana. Mo'ko erome imaro mana inoro oino kapyn mo'ko man. Iporo ro moro mekari'sa."

¹⁹ Mo'ko woryi wyka'po I'wa: "Jopoto, amy Tamusi auran uku'ponen me awairy seneja."
²⁰ Na'na tangonyembo 'wa moro wypy tu'po Tamusi ety tawonga man. Amyjaron te Jerusalem po Tamusi ety

awongary man mekari'saton."
²¹ Jesus wyka'po i'wa: "Kamyikako, woryi! Amy jako moro wypy tu'po kapyn, Jerusalem po kapyn enapa Tamusi ety mawongata'ton."
²² Anukuty'torykon ety mawongaton amyjaron. Na'na te tynukutyry ety awonganon. Moro opano'no irombo Simosu wyino kyn'o'san."
²³ Aire 'kopore mo'karon inaron 'ne ro Tamusi ety awonganamon iporo Tamusi ety awongata'ton a'kanano ta. Erome ro moro wara terapa kynaijaton. Mo'kopangon 'se ro irombo mo'ko jumynano man toty awongamon me."
²⁴ A'kanano mo'ko Tamusi man. Iporo ro mo'karon ety awonganamon 'wa ety awongary man a'kanano ta."

²⁵ Mo'ko woryi wyka'po I'wa: "Suku'sa mo'ko Mesias, mo'ko Kristus me inejatorykon wopyry man. Mo'ko ro tywopy'po mero pa'poro oty ekari'tan na'na 'wa."
²⁶ Jesus wyka'po i'wa: "Inoro ro ajerupanon. Inoro ro awu wa."

²⁷ Moro jako 'ne mo'karon inemeparykon tunda'san. Woryi maro iworupary poko enuta'san imero. Ise'me amy paio we'i'po aturupo'pa i'wa oty 'se iwairy poko, o'tono'me mo'ko woryi maro iworupary poko pai."
²⁸ Irombo mo'ko woryi 'wa moro tygotysaryembo no'po. Moro aitopo taka ito'po. Ika'po mo'karon kari'na 'wa:
²⁹ "O'toko 'ne amy wokryry ene. Pa'poro o'to ywe'i'po ekarityi y'wa. Mo'ko Mesias pai 'nare mo'ko nan?"
³⁰ Irombo moro aitopo wyino iwepa'ka'san mo'ko wokryry ene."

³¹ A'saka'pa imaro tywe'i'san mero mo'karon inemeparykon wyka'san Jesus 'wa: "Na'na emepanen, endameko."
³² Ika'po te i'waine: "Anukuty'torykon arepa yjekosa man."
³³ Mo'karon inemeparykon wyka'san ase'wa: "Amy 'wa ka'tu arepa tane'se nan i'wa?"
³⁴ Jesus wyka'po i'waine: "Moro y'wa mo'ko yjemo'nenyembo nisanory kapyry,

moro y'wa inyry amaminano kapy'mary enapa yjerepary me man. ³⁵Ero wara yka'pa mandon: 'Okupa'en nuno pa'po me wonatopo potyry kynaitan.'? Wykaje o'waine, o'po'toko! Morokon maina enetoko! Wonatopo tywaije terapa man. Typotyry taro terapa man. ³⁶Mo'ko ipo'nenymbo moro tamamina'po epety apyijan terapa. Morokon tynipoty'san a'nano'san i'matypyn amano 'wanokon me. Iwara okororo mo'ko iponen mo'ko ipo'nen maro kynewa'potata'ton. ³⁷Iporo ro irombo ero taurotopo man: 'O'win amy kyniponjan. O'win amy kynipo'san.' ³⁸Awu komo'ton awo'mika'torykonymbo po'se. Amykon terapa tywo'mika mandon. Iwo'mika'marykon 'wa terapa amyjaron tywo'se mandon amamina."

³⁹Pyime moro Samaria tano aitopo ponokon 'wa Jesus amyikapo'po ero wara mo'ko worryi wykary 'wa: "Pa'poro o'to ywe'i'po ekarityi y'wa." ⁴⁰I'wa tytunda'san mero, mo'karon Samaria ponokon woturupo'san, tokosaine iwaito'me. Irombo oko kurita ekosaine iwe'i'po. ⁴¹Pyime noro kari'na 'wa amyika'po moro inekarityry poko. ⁴²Irombo mo'ko worryi 'wa ika'san: "Moro anekarityry poko noro kapyn na'na kynamyikanon. Aseke ro irombo na'na netai. Iporo ro ero nono Epano'nen me iwairy ukutyi na'na."

Amy jopoto ymuru kura'mary

⁴³Oko kurita pa'po me Jesus wyto'po moro wyino Galilea 'wa. ⁴⁴Aseke i'wa takari'se kynakon amy paio Tamusi auran uku'ponen wairy isano'pambo moro tywetuwaro'matopombo aitopo po.^a ⁴⁵Galilea 'wa itunda'po mero, mo'karon moro ponokon 'wa ewa'ma'po. Moro Jerusalem po mo'ko eratonomapo-

topombo onory ewa'mary jako irombo morokon inikapyry otykon tone i'waine kynakon. Mo'karon enapa irombo tyto tywaije kynatokon mo'ko eratonomapo-topombo onory ewa'ma.^b

⁴⁶Jesus wyto'po rapa Kana 'wa, Galilea ta, moro ty'wa winu me tuna ka'topombo aitopo 'wa. Irombo Kafaraum po amy jopoto kynakon. Imuru je'tun pe kynakon.^c ⁴⁷Mo'ko ijumy 'wa ro Judea wyino Galilea 'wa Jesus tunda'po eta'po. Ito'po I'wa. Iwoturupo'po i'wa tymuru kura'ma iwo'pemato'me tymaro Kafaraum 'wa. Kyniromo'sakon irombo mo'ko imuru. ⁴⁸Jesus wyka'po i'wa: "Potonon anumengaponamon otykon anene'pa aja'taine, potome Tamusi anamyika'pa mandon." ⁴⁹Mo'ko jopoto wyka'po te I'wa: "Jopoto, o'ko ymaro, ymuru romby'pa ro." ⁵⁰Jesus wyka'po i'wa: "Itango ajauty 'wa. Omuru nuro man."

Mo'ko wokory 'wa Jesus auran amyika'po. Ito'po. ⁵¹Iwo'pemary jako noro mo'karon ipyitorykon wopy'san epoje. Ika'san i'wa: "Omuru nuro man." ⁵²Iwoturupo'po i'waine moro o'toro juru a'ta iru'pa rapa iwe'i'po poko. Ika'san i'wa: "Koinaro o'win juru a'ta, moro ikomyinyombo no'myi." ⁵³Moro wara ijururu a'ta ro Jesus 'wa nuro tymuru wairy ekarity'po ukuty'po mo'ko ijumy 'wa. Irombo mo'ko Jesus amyika'po i'wa pa'poro mo'karon tauty tanokon maro. ⁵⁴Ero moro ijokonory Jesus nenepo'po kapu wyinono oty ero kynakon Galilea po, Judea wyino tywerama'po wyino.

Amy kura'mary Betsata po

5 Morombo wyino Simosu 'wa amy oty ewa'mary kynakon. Moro me ro Jesus wonuku'po Jerusalem 'wa.

^a4:44 Mateus 13:57, Markus 6:4, Lukas 4:24

^b4:45 Johanes 2:23

^c4:46 Johanes 2:1-11

²Moro Jerusalem po ro moro ka-para penary pato amy ekupitopo man. Simosu auran ta Betsata me kyneja-tojaton. Moro po ro ainatone pataja man. ³Morokon ta ro pyime je'tun pangon kynatokon: enu'non, iwajakuta'san, a'pota'san enapa. ⁴

⁵Irombo amy wokyry moro po kynakon. O'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oruwa-to'ima siriko terapa je'tun pe kynakon. ⁶Mo'ko wotunga'po ene'po ro Jesus 'wa. Akore'pe terapa je'tun pe iwairy ukuty'po ke ty'wa, ika'po i'wa: "Awekura'mary 'se man?" ⁷Mo'ko je'tun pan 'wa ejuku'po: "Jopoto, moro tuna wesakama'poto, amy yjemanen waty man moro ekupitopo taka. Moro tuna 'wa ywytory jako amy terapa itaka kynomanon yjuwaporo." ⁸Jesus wyka'po i'wa: "Ajawongo. Moro apaty anungo. Itango." ⁹O'win wytory mo'ko wokyry wekura'ma'po. Moro typaty anumy'po i'wa. Ito'po.

Otare'matopo kurita te moro oty wo'kapy'po. ¹⁰Iro ke ro mo'ko ekura'ma'po 'wa mo'karon Simosu jopotorykon wyka'san: "Erome otare'matopo kurita man. Moro apaty arory kapyn o'wa man." ^{d11}Ejuku'san te i'wa: "Mo'ko ykura'manenymbo te nykai y'wa: 'Moro apaty anungo. Itango.'" ¹²Iwoturupo'san i'wa: "Noky ko moro wara nykai o'wa: 'Anungo. Itango.?'"¹³Anukuty'pa te mo'ko ekura'ma'po kynakon, Jesus wyto'po ke ko'i imero mo'karon ata'nanopy'san apyimy taka. ¹⁴Morombo wyino te epy'po rapa Jesus 'wa moro Tamusi auty ta. Irombo Jesus wyka'po i'wa: "Eneko. Tywekura'ma mana.

Kyteja'wangai noro. Ka'pa rapa amy yja'wan oty 'wa 'ne ka'tu rapa ajepory!"¹⁵Irombo mo'ko wokyry wyto'po. Mo'ko tykura'manenymbo me Jesus wairy ekarity'po i'wa mo'karon Simosu jopotorykon 'wa. ¹⁶Iro ke ro mo'karon Simosu jopotorykon erekuru 'wa Jesus wekenatopo kynakon, moropangon otykon kapyry ke i'wa otare'matopo kurita.

¹⁷Ejuku'san te Jesus 'wa: "Mo'ko yjummy kynaijan roten tamaminary poko. Awu enapa." ¹⁸Iro ke ro iwory 'se 'ne ka'tu rapa mo'karon Simosu jopotorykon kynatokon. Moro otare'matopo kurita jamikakon roten kapyn. Tyjummy me te mo'ko Tamusi ejatojakon enapa. Iwara te Tamusi maro asewara kynokari'sakon.

¹⁹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ita'ro pore, amy paio oty kapyry upijan aseke mo'ko ymunano, mo'ko tyjummy 'wa ikapyry anene'pa ta'ta. Pa'poro mo'ko nikapyry ka'san ro irombo mo'ko ymunano enapa. ²⁰Tymuru pynanon mo'ko jumynano. Pa'poro tynikapyry otykon enepojan i'wa. Potonon 'ne ka'tu rapa otykon enepotan i'wa, poto me ajenutato'ko'me. ²¹Mo'ko jumynano 'wa mo'karon iromby'san awongary wara, nuro i'wa yrykon wara enapa mo'ko ymunano tynisanorykonyombo ro yjan nuro. ²²Mo'ko jumynano amy paio kari'na poko a'wembono auranano anyry'pa man. Mo'ko ymunano ainaka te pa'poro moro a'wembono auranano yry tyje i'wa man, ²³pa'poro kari'na 'wa mo'ko ymunano ety awongato'me mo'ko jumynano ety awongary wara enapa i'waine. Mo'ko ymunano ety anawongapyn mo'ko emo'nenymbo jumynano ety anawonga'pa enapa man.

^{5:4} Amykon 'wa ero po tymero man: Tamusi apojon wony'totopo kynakon moro ekupitopo taka. Moro tuna sakamapoto'po i'wa kynakon. Mo'ko iwesakama'po wyino koromono me itaka oma'po wekura'matopo kynakon pa'poro tanykyrymbo wyino.

^{d5:10} Nehemia 13:19, Jeremia 17:21

²⁴“Ita'ro pore, mo'ko yjauran etanen ekosa, mo'ko yjemo'nenymbo amyikanen ekosa enapa i'matypyn amano man. Ipoko a'wembono auranano yry'pa kynaitan. Romo'no wyino tyto man amano taka. ²⁵Ita'ro pore, amy jako mo'karon iromby'san mo'ko Tamusi ymuru auran etata'ton. Eromembo roten moro wara kynaitan. Mo'karon i'wa epanama'san nuro kynaita'ton. ²⁶Mo'ko jumynano amano undy me man. Iwara enapa mo'ko tymuru amano undy me tyje i'wa man. ²⁷Mo'ko tymuru ainaka moro a'wembono auranano yry tyje i'wa man, kari'na ymuru me iwairy ke. ²⁸Ero ajenumengapo'paine nainen: Amy jako auran etata'ton mo'karon tu'munano ta aitonon. ²⁹Irombo kynepa'kata'ton. Mo'karon iru'pyngon otykon ka'namonymbo kynawonda'ton nuro tywaito'ko'me. Mo'karon yja'wangon otykon ka'namonymbo kynawonda'ton moro a'wembono auranano apyito'me ty'waine.^e

³⁰“Amy paio oty kapyry supija aseke. Yneta'po wara ro a'wembono auranano syja. Moro ynyry a'wembono auranano iporo man. Aseke ynisanory kapyn supija, mo'ko yjemo'nenymbo nisanory te.

³¹“Aseke ypoko oty amyikapory jako y'wa, moro y'wa oty amyikapory iporo waty man. ³²Amy terapa te ypoko oty amyikapojan. Suku'sa iporo moro ypoko inamyikapory wairy. ³³Ajapojongon tomo'se o'waine mandon Johanes 'wa. Mo'ko 'wa ro iporonokon otykon tamyikapo man.^f ³⁴Awu te kari'na namyikapory 'wa opano'po'pa wa. Ajepano'to'ko'me roten moro wara wykaje. ³⁵Mo'ko ro moro tyka'muren,

taweijen kororeta me kynakon. Amyjaron ko'i roten tawa'pore awairykon 'se tywaije mandon aweiry ta.

³⁶“Yjekosa te amy Johanes namyikapory ko'pono oty man. Morokon jumynano nyry'san ynikapyry man amaminano, morokon aseke ynikapyry enapa amaminano moro jumynano 'wa yjemoky'po amyikapojan. ³⁷Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano 'wa ypoko oty tamyikapo man. Amy jako paio auran aneta'pa tywaije mandon. Amy jako paio anene'pa tywaije mandon.^g ³⁸Moro auranymbo anapo'i'pa mandon aturu'san ta. Mo'ko inemoky'po anamyika'pa irombo mandon. ³⁹Morokon kareta mimengaton. Moro i'matypyn amano epory irombo mekano'saton itaine. Ypoko te oty amyikapojaton. ⁴⁰Ise'me y'wa awopyrykon 'se'pa mandon, amano epoto'me o'waine.

⁴¹“Kari'na 'wa yjety awongary anupi'pa wa. ⁴²Suku'sa te moro Tamusi pyny wairy e'i'pa otaine. ⁴³Awu mo'ko yjummy ety ta wopyi. Yjewa'ma'pa te mandon. Aseke toty ta amy terapa wopy'poto, mewa'mata'ton mo'ko. ⁴⁴One wara ko kamyikata'ton? Ase'wa irombo ajetykon mawongaton. Mo'ko o'win'kono Tamusi 'wa ajetykon awongary anupi'pa te mandon.

⁴⁵“Y'wa ajemendorykon kysekano'ton mo'ko jumynano ekosa. Moses, mo'ko ipoko amyjaron mo'po'saton inoro ajemendonamon me man. ⁴⁶Moses amyikary jako rypo irombo o'waine, kamyikatory. Ypoko irombo mo'ko 'wa oty tymero man. ⁴⁷Mo'ko nimeros'an anamyika'pa aja'taine, one wara ko yjauran mamyikata'ton?”

^e5:29 Daniel 12:2 ^f5:33 Johanes 1:19-27, 3:27-30

^g5:37 Mateus 3:17, Markus 1:11, Lukas 3:22

Ainatone dusun kari'na upary

6 Morombo wyino Jesus 'wa moro Galilea tano tuna juwembory, moro Tiberias pono tuna juwembory me enapa kynejatojaton iro pato'po.^h ²Kari'na apyimy tam'po'kory 'wa iwekena'po. Morokon je'tun pangon poko inikapyry kapu wyinonokon otykon irombo tone i'waine kynakon. ³Wypy tu'ponaka Jesus wonuku'po. Mororo po ro iwotandy'mo'po mo'karon tynemeparykon maro. ⁴Mo'karon Simosu 'wa eratonomapotopombo onory ewa'mary tyse waty kynakon.

⁵Jesus wo'poty'po. Kari'na apyimy tam'po'kory wopyry ene'po mero ty'wa typato, Filipus 'wa ika'po: “Oje ko perere kysepeka'ta'ton iwendameto'ko'me?” ⁶U'kuto'me te moro wara ika'po. Aseke irombo moro o'to tywairy man uku'sakon. ⁷Filipus wyka'po eju'to'me: “Ainapatoro-kari'na amu'nykonyombo pyrata poko perere epekaty'poto ro rypo, pa'poro iwaraine e'i'pa kynaitan. A'si'ko pairo tywendamerykon upita'ton.” ⁸O'win amy inemepary, mo'ko Simon Petrus piry Andreas wyka'po I'wa: ⁹“Amy myre'ko'ko ero po man. Mo'ko ekosa ro ainatone perere man oko woto maro. O'to ko moro mo'karon mokynokon kari'na ytan?” ¹⁰Jesus wyka'po: “Mo'karon kari'na andy'mopotoko.” Itupu pyime kynakon moro po. Mo'karon kari'na wotandy'mo'san. Ainatone dusun iwairy taro mo'karon wokyry kynatokon. ¹¹Jesus 'wa morokon perere apo'i'san. Tamusi ety awonga'po mero, aripa'po'san i'wa mo'karon moro po atandy'mo'san kari'na ainaka. Iwara enapa mo'karon

woto aripa'po'san i'wa, i'se iwairykon taro ro. ¹²Iwaime'san mero mo'karon tynemeparykon 'wa ika'po: “Morokon arepa akosinykonyombo amo'i'toko, amy pairo waito'me atakama'pa.” ¹³Mo'karon endametonon nino'san ainatonenokon perere y'sakapoty'san akosinykonyombo amo'iky'san i'waine ainapatoro itu'ponaka oko kurukuru.

¹⁴Jesus 'wa amy kapu wyinono oty kapy'po ene'po mero ty'waine, ika'san: “Iporo ro mo'ko nono tu'ponaka o'toto manombo Tamusi auran uku'ponen mo'se man.”

¹⁵Jopoto me tyto'me tapyije tywopyrykon 'se iwairykon ukuty'po Jesus 'wa. Iro ke ro iwomima'po rapa iwyinoine morokon wypy 'wa, o'win upu'po tywaito'me.

Jesus wytory tuna tu'po

¹⁶Iko'mamyry mero mo'karon inemeparykon wo'pema'san moro tuna 'wa.ⁱ ¹⁷Kurijara taka iwotaruka'san Kafaraum 'wa tywepatoto'ko'me. Ewa'rumamy'po po Jesus opy'pa noro i'waine kynakon. ¹⁸Pepeito tam'po'kory 'wa parana awonga'po. ¹⁹O'win-kari'na itu'ponaka ainatone stadion[§] mosin po terapa tywotarima'san mero, moro tuna tu'po Jesus wytory ene'po i'waine moro kurijara wyino tyse waty. Iwety'ka'san. ²⁰Jesus wyka'po te i'waine: “Awu te wa. Kytety'katon.” ²¹Aru'kapory 'se kynatokon. O'win wytory te moro kurijara tunda'po moro itoto'kon 'wa.

Mo'karon kari'na 'wa Jesus upiry

²²Irombo koro'po mo'karon kari'na apyimy moro tuna kopose me noro kynakon. O'win roten kurijara wairy moro po, moro kurijara taka ataru'ka'pa

§6:19 Moro “Otykon ekari'topo kareta” eneko.

^h6:1 Mateus 14:13-21, Markus 6:30-44, Lukas 9:10-17

ⁱ6:16 Mateus 14:22-33, Markus 6:45-52

Jesus wairy, a'saka'pa mo'karon inemeparykon wutory enapa tone i'waine kynakon. ²³Tiberias wyino te amykon kurijara tywo'se kynatokon. Senge roten kynatokon mo'ko Jopoto 'wa Tamusi ety awongatopombo wyino, moro iwendameto'konymbo wyino. ²⁴Uwa moro po Jesus wairy, uwa enapa mo'karon inemeparykon wairy ene'po mero ty'waine, iwotaru'ka'san morokon kurijara taka. Kafaraum 'wa ito'san Jesus upi.

Moro amano ynen arepa

²⁵Moro tuna kopose me epyro'po mero ty'waine, ika'san I'wa: "Ameapanen, one wara a'ta ko ijaro 'wa mopyi?" ²⁶Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ita'ro pore, kapu wyinokon otykon ene'san poko kapyn o'waine kupijaton, moro awendame'san poko te, moro awaime'san poko enapa. ²⁷Moro atany'matoto man arepa poko kyto'mikaton. Moro aitoto man roten arepa poko te o'mikatoko. Moro ytan ro o'waine mo'ko kari'na ymuru. Mo'ko wyino ro mo'ko jumynano Tamusi tywokari'se man." ²⁸Irombo ika'san I'wa: "O'to ko na'na naitan morokon Tamusi emamingon ka'to'me ty'wa?" ²⁹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ero moro Tamusi emamin: moro o'waine mo'ko inemoky'po amyikary."

³⁰Ika'san I'wa: "Otypan kapu wyinono oty ko menepotan, na'na 'wa ajamyikato'me ene'po mero? Otypan oty ko mika'tan?" ³¹Mo'karon kytangonymbo 'wa moro Tamusi nyry arepa tana'se man moro iponomyn wo'i ta, ero imero'po wara.^j Kapu wyinono arepa ke tupa tywaije i'wa mandon."

³²Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, Moses 'wa kapyn tupa

mandon moro kapu wyinono arepa ke. Mo'ko yjummy te ajupaton moro iro 'nero kapu wyinono arepa ke. ³³Moro Tamusi wyinono arepa moro kapu wyino kyony'tojan iro, moro nono 'wa amano ynen moro man." ³⁴Irombo ika'san I'wa: "Jopoto, moro arepa yko na'na 'wa o'kapyn roten." ³⁵Jesus wyka'po i'waine: "Moro amano ynen arepa awu wa. Mo'ko y'wa o'toto aniwo'pa noro ikumyry kynaitan. Mo'ko yjamyikanen aniwo'pa noro tuna sanory kynaitan.

³⁶"Wykai terapa te o'waine: moro o'waine yjene'po se'me yjamyika'pa mandon. ³⁷Pa'poro y'wa mo'ko jumynano nyry kynotan y'wa. Amy paio y'wa o'toto animoma'pa waitake. ³⁸Kapu wyino tywony'to wa aseke ynisanory ka'se kapyn, mo'ko yjemo'nenymbo nisanory ka'se te. ³⁹Ero mo'ko yjemo'nenymbo nisanory: mo'ko y'wa inyry anuta'ka'pa ywairy man, awongary te man moro irombo ro kurita. ⁴⁰Ero irombo mo'ko yjummy nisanory: mo'ko ymunano ene'po wyino amyikanen 'wa i'matypyn amano apyiry man. Y'wa awongary enapa man moro irombo ro kurita."

⁴¹Mo'karon Simosu eruwa'san moro ero wara ika'po poko: "Moro kapu wyino ony'to'po arepa awu wa." ⁴²Ika'san: "Jesus kapyn mo'ko nan, mo'ko Josef ymuru, mo'ko ijummy, isano kysuku'saton inoro? One wara ko iro ke erome nykanon 'Kapu wyino tywony'to wa.?" ⁴³Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ase'wa ajeruwaton. ⁴⁴Amy paio y'wa tywopyry upijan, tytynga'pa mo'ko yjemo'nenymbo jumynano a'ta, moro irombo ro kurita ynowongary man me. ⁴⁵Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo karetary ta tymero man: Pa'poro Tamusi 'wa tamepa kynaita'ton. Pa'poro mo'ko jumynano

'wa tywepanamary ta omepa'po y'wa kynosan.^k ⁴⁶Amy paio 'wa te Tamusi ene'po anekarity'pa wa. Mo'ko Tamusi wyino opy'po 'wa roten mo'ko jumynano tone man.

⁴⁷"Ita'ro pore, mo'ko Tamusi amyikanen ekosa i'matypyn amano man. ⁴⁸Moro amano ynen arepa awu wa. ⁴⁹Mo'karon atangonymbo 'wa moro Tamusi nyry arepa moro iponomyn wo'i ta tana'se man. Tyromo'se te mandon. ⁵⁰Mo'ko kapu wyino ony'tototo arepa ena'nen te iromby'pa kynaitan. ⁵¹Moro kapu wyino ony'to'po nuro no arepa awu wa. Amy 'wa ero arepa enapy'poto, nuro kynaitan i'matypyn me. Moro nyry man arepa, ypunu moro man. Nuro nono yto'me man."

⁵²Morombo mero mo'karon Simosu wosauranaka'san ase'wa. Ika'san: "One wara ko mo'ko wokyry moro typunu ytan ky'waine onoto'me?" ⁵³Irombo Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, mo'ko kari'na ymuru punu anono'pa aja'taine, moro imynuru anenyry'pa aja'taine enapa, amano waty man otaine. ⁵⁴Mo'ko ypunu ononen, mo'ko ymynuru enyenen ekosa i'matypyn amano man. Mo'ko ro sawongatake moro irombo ro kurita. ⁵⁵Moro ypunu, arepa 'nero moro man. Moro ymynuru, woku 'nero moro man. ⁵⁶Mo'ko ypunu ononen, mo'ko ymynuru enyenen yta man mo'ja ro. Awu enapa mo'ko ta wa mo'ja ro. ⁵⁷Mo'ko nuro jumynano 'wa tomo'se wa. Mo'ko upu'po me ro nuro wa. Iwara enapa mo'ko yjononen nuro kynaitan yjupu'po me. ⁵⁸Moro kapu wyino ony'to'po arepa ero man. Mo'karon atangonymbo nenapy'san arepa wara kapyn man. Tyromo'se irombo mandon. Mo'ko ero arepa ena'nen te nuro kynaitan i'matypyn me roten."

⁵⁹Moro wara Jesus wyka'po mo'karon kari'na emepary jako moro Kafaraum po moro iwota'nano'to'kon auto ta.

Jesus wyino kari'na wotu'mary

⁶⁰Moro wara ikary eta'po mero ty'waine, pyime inemeparykon wyka'san: "Moro auranano apyiry je'tun pe man. Noky ko etary taro nan?"

⁶¹Moro tauranymbo poko mo'karon tynemeparykon eruwary ukuty'po mero ty'wa, Jesus wyka'po i'waine: "Moro yjauran mije'tumaton? ⁶²One wara ko iro ke monumengatory, mo'ko kari'na ymuru wonukuru ene'poto o'waine moro uwapo tywaitopombo 'wa? ⁶³Mo'ko a'kanano nuro kari'na yjan. Moro ja'munano o'tymbo ro anyry'pa man. Morokon o'waine ywykato'konymbo auranano, a'kanano morokon man. Amano morokon man. ⁶⁴Amykon te Tamusi anamyika'pa mandon ara'naine." Penaro ro irombo Tamusi anamyika'pa nokypangon wairy, nokypan 'wa enapa takaramary man uku'sakon Jesus. ⁶⁵Irombo ika'po: "Iro ke ro wykai o'waine: Amy paio y'wa tywopyry upijan, oma anyry'pa ty'wa mo'ko jumynano we'i'poto."

⁶⁶Moro poko ro pyime inemeparykon wotu'ma'san iwiyino. Imaro noro ito'pa iwe'i'san. ⁶⁷Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon 'wa Jesus wyka'po: "Amyjaron enapa ka'tu ynory 'se mandon?" ⁶⁸Mo'ko Simon Petrus wyka'po te eju'to'me: "Jopoto, noky 'wa ko na'na nytory? I'matypyn amano ynen auranano ajekosa man.¹ ⁶⁹Amoro 'ne mo'ko Tamusi wyinono me awairy uku'san na'na. Moro amyikanon ro na'na." ⁷⁰Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ainapatoro itu'ponaka okonokonymbo mero 'kare ajapo'ipaine wainen. Ise'me te o'win amy ara'nanokon ewa'rummy me man."

^k6:45 Jesaja 54:13 ¹6:68 Mateus 16:16, Markus 8:29, Lukas 9:20

⁷¹ Mo'ko Simon Iskariot ymuru Judas poko aurana'po moro kynakon. Mo'ko 'wa ro irombo Jesus ekaramary kynakon. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon ra'nano amy mo'ko kynakon.

Jesus anamyika'pa ipiryjan wairy

7 Morombo mero Jesus wytopoty'po Galilea po. Judea 'wa irombo ty-tory 'se'pa kynakon, tywory 'se mo'karon Simosu jopotorykon wairy ke.

² Tyse waty morokon pataja ewa'mary kynakon mo'karon Simosu 'wa.^m ³ Irombo mo'karon Jesus piryjan wyka'san I'wa: "Ero wyino omimako. Judea 'wa itango. Iwara mo'karon anemeparykon morokon anikapyry amaminano eneta'ton. ⁴ Amy pairo ekapyn ta o'to e'i'pa man, takare tywairy 'se ta'ta. Moropangon otykon kapyry jako o'wa, onepoko pa'poro kari'na 'wa." ⁵ Mo'karon ipiryjan enapa irombo anamyika'pa kynatokon. ⁶ Jesus wyka'po i'waine: "Moro ywytotopo jururu itunda'pa noro man. Amyjaron te o'kapyn roten awytorykon taro mandon. ⁷ Ero nono ajenonopyrykon upijan. Awu te yjenono'san. Yja'wan me irombo morokon emamin wairy samyikapoja. ⁸ Amyjaron anu'toko moro oty ewa'matopo 'wa. Awu moro 'wa anuku'pa wa, itunda'pa noro moro ywytotopo jururu wairy ke." ⁹ Moro wara tyka'po mero, Galilea po iwainopo'po.

Morokon pataja ewa'mary

¹⁰ Moro oty ewa'matopo 'wa mo'karon tpyiryjan wonuku'san mero te, Jesus wonuku'po enapa, tone me kapyn, ekapyn ta te. ¹¹ Moro oty ewa'matopo po mo'karon Simosu kynupijatokon. Kyngatokon: "Oje ko nan?" ¹² Ipoko taurane

kynatokon mo'karon kari'na apyimykon. Amykonymbo iru'pa kynekari'satokon. Amykonymbo te kyngatokon: "Uwa. Mo'karon kari'na emu'manon." ¹³ Amy pairo te enari'ma aurana'pa ipoko kynakon. Mo'karon Simosu jopotorykon pona irombo tanarike mo'karon kari'na kynatokon.

¹⁴ Ase'ra moro oty ewa'mary a'ta, Jesus wonuku'po moro Tamusi auty 'wa, kari'na emepa. ¹⁵ Mo'karon Simosu enuta'san imero. Ika'san: "One wara ko mo'se kareta uku'san, emepa'pa tywe'i'po se'me?" ¹⁶ Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Moro ynyry omepano ywyino kapyn kyn'o'san, mo'ko yjemo'nenymbo wyino te. ¹⁷ Mo'ko nisanory kapyry 'se amy a'ta, Tamusi wyino moro omepano wopyry, aseke ywykatopo me iwairy pai uku'tan. ¹⁸ Mo'ko aseke tywyino oty pa'kanen aseke toty awongary 'se man. Mo'ko tomo'nenymbo ety awongary poko o'mikatoto iporo man. Mo'ko emambo'pa e'i'pa man.

¹⁹ "Moses moro omenano kareтары anyry'pa o'waine tywaije nan? Amy pairo ara'nanokon te moro omenano anapo'i'pa man. O'tono'me ko ywory poko mo'mikaton?" ²⁰ Mo'karon kari'na apyimy 'wa ejuku'po: "Ewa'rummy otu'po man. Noky ko awory poko no'mikanon?" ²¹ Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "O'win amy amaminano sikapyi. Irombo ajenutaton imero. ²² Iro ke ro wykaje: Moses 'wa o'wanokon me moro e'kotono tyje man. Mo'ko Moses wyino kapyn te kyn'o'san moro e'kotono, mo'karon atangonymbo wyino te. Otare'matopo kurita enapa kari'na mi'kotopojaton.ⁿ ²³ Amboty'pa moro Moses nimeropo omenano waito'me otare'matopo kurita enapa kari'na mi'kotopojaton. O'tono'me ko iro ke ypoko tare'ke mandon, o'win amy

^m7:2 Levitikus 23:34, Deuteronomium 16:13

ⁿ7:22 Levitikus 12:3, Genesis 17:10

kari'na kura'ma'po ke imero y'wa moro otare'matopo kurita?^o ²⁴ Itu'pono oty poko roten a'wembono auranano kysyton. Iporo te moro a'wembono auranano ytoko.”

²⁵ Irombo amykon Jerusalem ponokon wyka'san: “Mo'ko iwory poko kyno'mikaton inoro kapyn mo'ko nan? ²⁶ Eneko te. Enari'ma imero kynaurananon. O'to pairo yka'pa mandon i'wa. Mo'karon jopoto 'wa pai 'nare iporo Mesias me iwairy tuku'se na. ²⁷ Ojeno me mo'ko wairy te kysuku'saton. Mo'ko Mesias wopyry jako te amy pairo moro ojeno me iwairy anakuty'pa kynaitan.” ²⁸ Irombo Jesus ko'ta'po moro kari'na emepary jako. Ika'po: “Kuku'saton. Ojeno me ywairy enapa muku'saton. Aseke ywonumengary me opy'pa tywaije wa. Amy iporono 'wa te tomo'se wa. Mo'ko anakuty'pa te amyjaron mandon. ²⁹ Awu suku'sa. Mo'ko wyino irombo tywo'se wa. Mo'ko 'wa enapa tomo'se wa.”

³⁰ Irombo apyiry 'se iwe'i'san. Amy pairo we'i'po te anapo'i'pa. Moro apyitopo jururu irombo itunda'pa noro kynakon. ³¹ Pyime kari'na 'wa te amyika'po. Ika'san: “Mo'ko wokury nenepo'san kapu wyinonokon otykon ko'po 'kare pyime kapu wyinonokon otykon enepotan mo'ko Mesias, tywopy'poto.” ³² Moro wara Jesus poko mo'karon kari'na auranary eta'po mo'karon Farise 'wa. Irombo mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa Tamusi auty erangon emoky'san apyije.

³³ Irombo Jesus wyka'po: “A'si'ko noro ajekosaine wa. Morombo mero wy'take mo'ko yjemo'nenymbo 'wa. ³⁴ Kupita'ton. Yjepory'pa te maita'ton.

Moro ywytotopo 'wa awopyrykon mupita'ton.” ³⁵ Irombo mo'karon Simosu wyka'san ase'wa: “Oja ko ny'tan, epory upito'me ky'waine? Mo'karon Griek waito'kon 'wa ka'tu ny'tan mo'karon moro ponokon Simosu emepa? ³⁶ O'to tauro'po ko moro ikatopo nan, moro 'Kupita'ton. Yjepory'pa te maita'ton. Moro ywytotopo 'wa awopyrykon mupita'ton.’?”

³⁷ Moro irombo ro iro 'nero oty ewa'matopo kurita Jesus ko'ta'po pyre. Ika'po: “Tuna sanory 'wa amy worry jako, y'wa no'nen tuna enyje.” ³⁸ Mo'ko yjamyikanen turu'po wyino amano ynamon tuna kynapeinatan, moro Tamusi kareтары wykary wara ro.” ³⁹ Mo'ko a'kanano poko ika'po moro kynakon. Mo'ko apyiry man ro kynakon mo'karon amyikanamonymbo 'wa. Opy'pa na'nen mo'ko a'kanano kynakon. Awonga'pa na'nen irombo Jesus kynakon.

Jesus poko kari'na wonumengary

⁴⁰ Amykonymbo moro wara ikary etanamonymbo wyka'san: “Iporo ro mo'ko Tamusi auran uku'ponen mo'ko man.” ⁴¹ Amykonymbo wyka'san rapa: “Mo'ko Mesias mo'ko man.” Amykonymbo wyka'san rapa: “Galilea wyino 'kare mo'ko Mesias no'san. ⁴² Yka'pa 'kare moro Tamusi kareтары nan: 'David parymbo mo'ko Mesias kynaitan. Moro David waitopombo Betlehem wyino kyno'tan.” ⁴³ O'win e'i'pa moro aurangon kynakon ipoko. ⁴⁴ Amykonymbo apyiry 'se kynatokon. Amy pairo we'i'po te anapo'i'pa.

⁴⁵ Mo'karon Tamusi auty erangon werama'san mero, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon woturupo'san, mo'karon Farise woturupo'san enapa i'waine: “O'tono'me ko anenep'y'pa

maiton?” ⁴⁶Mo'karon Tamusi auty erangon wyka'san eju'to'ko'me: “Mo'ko auranary wara amy paio kari'na auranapa tywaije man.” ⁴⁷Mo'karon Farise wyka'san eju'to'ko'me: “Amyjaron enapa ka'tu ajemu'maton?” ⁴⁸Amy Simosu jopotory 'wa 'kare, amy Farise 'wa enapa 'kare tamyika nan. ⁴⁹Mo'karon omenano mero'po anukuty'non kari'na apyimy te tywotany'ma man.” ⁵⁰Irombo mo'ko Nikodemus, mo'ko uwapo Jesus ene opy'po Farise wyka'po mo'karon ta'sakarykon 'wa:^s ⁵¹“Moro omenano mero'po 'kare a'wembono auranano yjan kari'na poko, moro auran etary uwaporo, moro o'to 'ne iwe'i'po ukutyry uwaporo.” ⁵²Ika'san eju'to'me: “Amoro enapa ka'tu Galilea pono me man? Moro Tamusi kareтары tyre imengako. Galilea wyino Tamusi auran uku'ponen opy'pa man.” ⁵³Irombo mero pa'poro rapa ito'san tautykon 'wa.**

8 Jesus wyto'po te moro oleif paty wypy 'wa.

Mo'ko taporitonone aino any'manen worryi

²Irombo kokoro moro Tamusi auty 'wa rapa Jesus wopy'po. Pa'poro mo'karon kari'na kynosatokon I'wa. Tywotandy'mo'po mero kynemepatokon. ³Mo'karon Tamusi kareтары uku'namon 'wa te, mo'karon Farise 'wa enapa amy worryi aro'po I'wa. I'wa taporitonone aino any'marymbo tapyije i'waine kynakon. Mo'ko worryi yry'po ro i'waine owarira'na. ⁴Irombo ika'san Jesus 'wa: “Ampapanen, mo'se worryi 'wa taporitonone aino any'marymbo apo'i na'na. ⁵Mo'kopangon worryijan tu'ponaka topu papyry man ekari'san

ky'waine mo'ko Moses moro omenano mero'po ta. Amoro te, o'to ko mykanon moro poko?” ¹⁶U'kuto'me moro wara ika'san, amy emendoto'man epoto'me ty'waine.

Tawejaku'po Jesus we'i'po. Sakau ta oty merory a'mo'po i'wa tainary ke. ⁷Tywoturuporykon poko aikepy'pa iwe'i'san mero, awomy'po. Ika'po i'waine: “Mo'ko ija'wanyypyn na'nen topu pa'nen itu'ponaka.” ⁸Tawejaku'po rapa iwe'i'po. Sakau ta oty merory a'mo'po rapa i'wa. ⁹Moro auran eta'po mero ty'waine, o'win o'win pai ito'san. Mo'karon uwapoto'san na'nen wyto'san. Jesus no'po ko'wu i'waine mo'ko owarira'nanombo worryi maro roten. ¹⁰Irombo Jesus awomy'po. Ika'po mo'ko worryi 'wa: “Woryi, oje ko nandon? Amy paio a'wembono auranano anyry'pa ne'i apoko?” ¹¹Mo'ko worryi wyka'po: “Uwa, Jopoto.” Irombo Jesus wyka'po: “Awu enapa a'wembono auranano anyry'pa wa apoko. Itango. Erombo poro yja'wan me noro kyte'i.”

Jesus wairy nono aweiry me

¹²Jesus wyka'po rapa mo'karon kari'na 'wa: “Moro nono aweiry awu wa. Mo'ko ywena'po ta ytoto itopoty'pa noro kynaitan ewa'rummy ta. Amano aweiry te ekosa kynaitan.” ^u

¹³Mo'karon Farise wyka'san te I'wa: “Aseke apoko oty mamyikapoja. Moro anamyikapory oty iporo waty man.” ^{v14}Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Aseke ypoko oty amyikapory se'me, moro ynamyikapory oty iporo man. Ojembo ywopy'po, oja ywytory enapa suku'sa. Amyjaron te ojembo ywopy'po, oja ywytory enapa anukuty'pa mandon. ¹⁵Amyjaron kari'na emery

**7:53 Amykon moro Johanes 7:53–8:11 animero'pa tywaije mandon.

⁹7:50 Johanes 3:1-2 ^t8:5 Levitikus 20:10, Deuteronomium 22:22-24

^u8:12 Mateus 5:14, Johanes 9:5 ^v8:13 Johanes 5:31

me a'wembono auranano myjaton. Awu te amy paioro poko a'wembono auranano anyry'pa wa. ¹⁶ A'wembono auranano yry jako ro rypo, moro ynyry a'wembono auranano iporo man. O'win upu'po irombo e'i'pa wa. Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano te ymaro man. ¹⁷ Moro o'wanokon omenano kareтары ta enapa tymero man oko kari'na namyikapory oty wairy iporo.^w ¹⁸ Awu aseke ypoko oty samyikapoja. Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano enapa te ypoko oty amyikapojan." ¹⁹ Irombo mero ika'san I'wa: "Oje ko mo'ko ajumy nan?" Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Yjukuty'pa mandon. Mo'ko yjumy anukuty'pa enapa mandon. Yjukutyry jako rypo, mo'ko yjumy enapa muku'tory."

²⁰ Moro wara aurana'po, moro pyrata ytopo po moro Tamusi auty ta kari'na emepary jako ty'wa. Anapo'i'pa te amy paioro we'i'po. Apyitopo jururu irombo itunda'pa na'nen kynakon.

Jesus worupary mo'karon Simosu maro

²¹ Jesus wyka'po rapa i'waine: "Wy'take. Kupita'ton. Oja'wanykon ta te aromo'ta'ton. Ywytotopo 'wa awopyrykon mupijaton amyjaron."

²² Mo'karon Simosu wyka'san: "Aseke ka'tu no'wotan? Kynganon irombo: 'Ywytotopo 'wa awopyrykon mupijaton amyjaron.'" ²³ Jesus wyka'po i'waine: "Amyjaron po'po wyino mandon. Awu kawo wyino wa. Amyjaron ero nono wyino mandon. Awu ero nono wyino kapyn wa. ²⁴ Wykai o'waine: Oja'wanykon ta aromo'ta'ton. Inoro me ro ywairy anamyika'pa aja'taine irombo, oja'wanykon ta aromo'ta'ton."

²⁵ Ika'san Jesus 'wa: "Noky ko amoro man?" Ika'po i'waine: "Mo'ko penaro

terapa ynekarity'po. ²⁶ Pyime o'to apokoine ywykary taro wa. Pyime otykon poko apokoine a'wembono auranano yry taro wa. Mo'ko yjemo'nenymbo te iporo man. Moro iwyino ynetapo sekari'sa kari'na 'wa." ²⁷ Mo'ko jumynano poko ty'waine auranary anukuty'pa iwe'i'san. ²⁸ Jesus wyka'po i'waine: "Mo'ko kari'na ymuru awonga'po mero o'waine, muku'ta'ton inoro me ywairy, amy paioro oty anikap'y'pa aseke ywairy, mo'ko jumynano 'wa yjemepa'po wara te yjauranary.

²⁹ "Mo'ko yjemo'nenymbo ymaro man. O'win upu'po yno'pa man. Morokon apokupangon otykon irombo sika'sa mo'ja ro."

Moro iporono oty

³⁰ Pyime moro wara ikary etanamonymbo 'wa amyika'po.

³¹ Mo'karon tamyikary a'monamonymbo Simosu 'wa ika'po: "Mo'ja ro moro yjauran apyiry jako o'waine, iporo ro ynemeparykon me mandon. ³² Moro iporono muku'ta'ton. Moro iporono ro ajyta'ton aporemy'ma."

³³ Ika'san eju'to'me: "Abraham pajanyombo na'na man. Tywe'i'po poro taporemyne e'i'pa tywaije man na'na. One wara ko iro ke mykanon 'Aporemy'ma maita'ton.?'"^{x34} Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Ita'ro pore, pa'poro yja'wan me aitoto yja'wan me aino naporemyndo'po me man. ³⁵ Mo'ko aporemyndo'po mo'ja ro auto ta e'i'pa kynaitan. Mo'ko ymunano te mo'ja ro moro po kynaitan. ³⁶ Mo'ko ymunano 'wa aporemy'ma ajyry'sando, iporo ro aporemy'ma maita'ton.

³⁷ Abraham pajanyombo me awairykon suku'sa. Ise'me ywory poko te mo'mikaton, yjauranyombo apyiry 'se'pa

awairykon ke. ³⁸Mo'ko yjummy ekosa ynene'san otykon sekari'sa. Amyjaron enapa mo'ko ajummykon ekosa aneta'san otykon mika'saton."

³⁹Ika'san eju'to'me: "Mo'ko Abraham na'na epy me man." Jesus wyka'po i'waine: "Abraham pajanyombo me ro aja'taine rypo, iwara enapa maitory. ⁴⁰Ywory poko te mo'mikaton, Tamusi wyino yneta'po iporono oty ekarityry se'me y'wa o'waine. Moro wara e'i'pa mo'ko Abraham tywaije man. ⁴¹Mo'ko ajepyykon wara te mandon."

Irombo ika'san I'wa: "Wo'kapyimo kapyn na'na man. Tamusi roten na'na jumy man." ⁴²Jesus wyka'po i'waine: "Ajummykon me ro Tamusi a'ta rypo, kypynatory. Tamusi wyino irombo tywo'se wa, ero po ywaito'me. Aseke opy'pa tywaije wa. Mo'ko 'wa te tomo'se wa. ⁴³O'tono'me ko yjauran anukuty'pa mandon? Yjauran etary upiry ke o'waine. ⁴⁴Mo'ko ewa'rummy tamuru ajummykon me man. Mo'ko ajummykon nisanory kapyry 'se ro mandon. Penaro ro kari'na wonen me mo'ko tywaije man. Iporono oty wyino kapyn man. Iwyino kapyn enapa iporono oty man. Tonapitary jako, typo ro kynaurananon. Tonapiren noky irombo mo'ko man. Onapi jumy mo'ko man. ⁴⁵Awu te iporono oty sekari'sa. Iro ke ro yjamyika'pa mandon. ⁴⁶Noky ko ara'naine yju'ta amy yja'wan oty wairy ekarityry taro nan? Iporono oty ekarityry jako y'wa, o'tono'me ko yjamyika'pa mandon? ⁴⁷Mo'ko Tamusi y'me Tamusi auran etanon. Amyjaron ko'wu etary 'se'pa mandon, Tamusi y'makon me kapyn awairykon ke."

Jesus wairy Abraham uwapatory me

⁴⁸Mo'karon Simosu wyka'san eju'to'me: "Iporo waty Samaria pono me, takyre enapa ajekari'san

na'na?" ⁴⁹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Takyre e'i'pa wa. Mo'ko yjummy ety te sawongaje. Amyjaron te yjety anawonga'pa mandon. ⁵⁰Awu te aseke yjety awongary poko o'mika'pa wa. Mondo terapa man mo'ko moro poko o'mikatoto. A'wembono auranano ytan enapa. ⁵¹Ita'ro pore, mo'ko yjauran kura'manen romo'no anene'pa roten kynaitan."

⁵²Irombo mero mo'karon Simosu wyka'san I'wa: "Erome te takyre ajukutyi na'na. Mo'ko Abraham tyromo'se man, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon enapa. Ise'me amoro mykaje 'Mo'ko yjauran kura'manen anepory'pa roten romo'no kynaitan.' ⁵³Mo'ko na'na epy Abraham uwapatory me ka'tu man? Tyromo'se man. Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa tyromo'se mandon. Noky me ko mokano'san?"

⁵⁴Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Aseke yjety awongary jako y'wa, amy oty kapyn moro man. Mo'ko yjummy te yjety awonganen me man. Mo'ko ro mekari'saton atamusirykon me. ⁵⁵Anukuty'pa te mandon. Awu te suku'sa. Anukuty'pa ywairy ekarityry jako rypo y'wa, awaraine tonapire wairy. Suku'sa te. Moro auran sikura'maje. ⁵⁶Mo'ko ajepyykon Abraham 'wa tawa'pore moro ywo'topo kurita tymomo'se man. Irombo ene'po mero tawa'pota man." ⁵⁷Mo'karon Simosu wyka'san I'wa: "Oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko e'i'pa na'nen mana. Irombo Abraham tone o'wa nan?" ⁵⁸Jesus wyka'po i'waine: "Ita'ro pore, mo'ko Abraham uwapatory me wa."

⁵⁹Irombo mero topu anummy'san i'waine, itu'ponaka emato'ko'me. Iwotunemy'po te. Moro Tamusi auty wyino ito'po.

Amy enupyn kura'mary

9 Tytory ta Jesus 'wa amy enu'pa oma'po wokryry ene'po. ²Irombo mo'karon inemeparykon woturupo'san i'wa. Ika'san: "Amepanen, o'tono'me ko mo'ko wokryry enu'pa tywoma nan? Aseke tyja'wany poko? Mo'ko tyjummy, tysano yja'wany poko te ka'tu?" ³Jesus wyka'po eju'to'ko'me: "Aseke tyja'wany poko kapyn, mo'ko tyjummy, tysano yja'wany poko kapyn enapa enu'pa tywoma man. Kari'na 'wa typoko Tamusi emamin eneto'me te enu'pa tywoma man. ⁴Mo'ko yjemo'nenymbo emamin kapyry ky'waine man, kurita a'ta ro'kon. Aire kyniko'mandan. Irombo amy paio tamaminary upitan. ⁵Ero nono tu'po yja'ta ro'kon, ero nono aweiry me wa." y

⁶Moro wara tyka'po mero, sakau tu'ponaka eta'ta'po. Moro tatakurumbo maro sakau y'kaima'po i'wa akuru me. Moro akuru ke ro mo'ko enupyn enuru kyrykyryma'po i'wa. ⁷Irombo mero ika'po i'wa: "Eku'mi'tango moro ekupitopo Siloam taka." Moro Siloam tauro'po man 'Emoky'po'. Mo'ko enupyn wyto'po eku'mi'se. Irombo tanure terapa iwerama'po.

⁸Mo'karon emamyry a'sakarykon, mo'karon epataimatoto me enenamonymbo enapa wyka'san: "Mo'ko tandy'po epataimatotombo wokryry kapyn mo'ko nan?" ⁹Amykonymbo wyka'san: "A'a, inoro ro mo'ko man." Amykonymbo wyka'san te: "Uwa, inoro kapyn mo'ko man. Eneke te man." Aseke te mo'ko wokryry wyka'po: "Inoro ro awu wa." ¹⁰Irombo ika'san i'wa: "One wara ko ajenutai?" ¹¹Ika'po eju'to'ko'me: "Amy Jesus tatynen wokryry sakau y'kaimai tatakurumbo maro akuru me. Moro akuru ke ro

yjenuru kyrykyrymai. Irombo mero nykai y'wa: 'Moro Siloam tunary taka eku'mi'tango.' Irombo wyton. Yweku'mity'ma'po mero, yjenutai." ¹²Ika'san i'wa: "Oje ko mo'ko wokryry nan?" Ika'po: "Anukuty'pa wa."

¹³Irombo mero mo'ko enupynymbo aro'po i'waine mo'karon Farise 'wa. ¹⁴Otare'matopo kurita irombo Jesus 'wa akuru tyka'se kynakon. Mo'ko enupynymbo tanutano'po enapa i'wa kynakon. ¹⁵Mo'karon Farise woturupo'san enapa moro one wara enuta'po poko. Irombo ika'po i'waine: "Akuru ke yjenuru kyrykyrymai. Irombo yweku'mity'po mero yjenutai."

¹⁶Amykon Farise wyka'san i'wa: "Mo'ko moro wara e'i'po wokryry Tamusi wyino opy'pa man. Moro otare'matopo kurita anu'ku'pa irombo man." Amykon rapa wyka'san te: "One wara ko amy yja'wan kari'na moropangon kapu wyinonokon otykon kapyry taro nan?" O'win e'i'pa moro iwonomengarykon we'i'po. ¹⁷Irombo ika'san mo'ko enupynymbo 'wa rapa: "O'to ko amoro mykanon mo'ko ajenutano'ponenymbo poko?" Ika'po: "Amy Tamusi auran uku'ponen mo'ko man."

¹⁸Mo'karon Simosu moro enu'pa iwe'i'po, moro enuta'po enapa amyikary 'se'pa kynatokon. Iro ke ro mo'ko ijummy, isano ko'mapo'san i'waine. ¹⁹Iwoturupo'san i'waine: "Mo'ko enu'pa tywoma anekarityrykon o'makon mo'se nan? One wara ko iro ke erome oty enejan?" ²⁰Mo'ko ijummy, isano 'wa ejuku'san. Ika'san: "Ty'me me mo'se uku'san na'na. Enu'pa tywoma man. ²¹One wara enuta'po, noky 'wa enutano'po'po pai anukuty'pa na'na man. Aturupotoko aseke i'wa. Uwapotombo me terapa man. Aseke typoko ajerupata'ton." ²²Moro

wara mo'ko ijumy, isano wyka'san, mo'karon Simosu jopotorykon pona tanarike tywairykon ke. Mo'karon 'wa ro taurangon topopo terapa kynakon, moro tywota'nano'to'kon auto taka opy'pa noro mo'ko Mesias me Jesus ekari'nen waito'me. ²³Iro ke ro mo'ko ijumy, isano wyka'san: "Uwapotombo me terapa man. Aseke i'wa aturupotoko."

²⁴Irombo mero ijokonory me mo'ko enupynymbo wokiry ko'mapo'po i'waine. Ika'san i'wa: "Tamusi ety awongako. Tyja'wange mo'ko wokiry uku'san na'na." ²⁵Ika'po eju'to'ko'me: "Tyja'wange iwairy anukuty'pa wa. O'win oty te suku'sa. Enu'pa wakon. Erome te oty seneja." ²⁶Ika'san i'wa: "O'to ko iro ke ajryri? One wara ko ajenutano'poi?" ²⁷Ika'po eju'to'ko'me: "Sekarityi terapa o'waine. Epanama'pa te maiton. Oty etary 'se ko rapa mandon? Amyjaron enapa ka'tu inemeparykon me awairykon 'se mandon?" ²⁸Irombo mero eju'po i'waine. Ika'san i'wa: "Amoro mo'ko nemepary me mana. Na'na te Moses nemeparykon me man. ²⁹Moses 'wa Tamusi aurana'po uku'san na'na. Mo'ko wopy'po anukuty'pa te na'na man ojembo." ³⁰Mo'ko wokiry wyka'po eju'to'ko'me: "Na! Anumengapoto moro oty man. Yjenutano'po'po se'me amyjaron moro ojembo iwopy'po anukuty'pa mandon. ³¹Tyja'wangamon kari'na 'wa epanama'pa Tamusi wairy kysuku'saton. Mo'ko tynendonon 'wa te, mo'ko tynisanory ka'nen 'wa te kynepanamanon. ³²Erombo ponaro amy 'wa amy enu'pa oma'po enutano'po'po ota'pa man. ³³Tamusi wyino opy'pa tywe'i'pomboto, amy paio oty kapyry upiry." ³⁴Ika'san eju'to'me: "Oja'wanykon ta tywoma mana. Ise'me na'na emepary 'se man?" Irombo imoma'po i'waine kurandonaka.

³⁵Moro i'waine imoma'po eta'po Jesus 'wa. Irombo epory'po mero ika'po i'wa: "Mo'ko kari'na ymuru mamyikanon amoro?" ³⁶Mo'ko wokiry wyka'po eju'to'me: "Inoro me noky wairy ekari'ko, Jopoto, samyika'se me." ³⁷Jesus wyka'po eju'to'me: "Tone terapa o'wa man. Mo'ko ajerupanen mo'ko man." ³⁸Irombo ika'po: "Samyikaje, Jopoto." Irombo ipo'ponaka iwokunama'po.

³⁹Irombo mero Jesus wyka'po: "Ero nono poko a'wembono auranano yje tywo'se wa. Mo'karon enu'non kynenutata'ton. Mo'karon tanuramon enu'pa kynaita'ton." ⁴⁰Moro eta'po mero ty'waine, mo'karon ekosa aitonon Farise wyka'san i'wa: "Na'na enapa ka'tu enu'pa nan?" ⁴¹Jesus wyka'po i'waine: "Enu'pa awe'i'sanyboto, ija'wany'pa maitory. Tanure te mokari'saton. Iro ke ro oja'wanykon kynaijan roten."

Mo'ko iru'pyn kapara enenen

10 "Ita'ro pore, mo'ko kapara waitopo penary ta o'mypyn, mo'ko amy terapa oje itaka anu'toto, amy manaman mo'ko man. ²Mo'ko pena ta o'mytoto te mo'karon kapara enenen me man. ³Mo'ko 'wa ro mo'ko pena eran moro pena etapurumakanon. Mo'ko tanenamon auran 'wa mo'karon kapara kynepanamaton. Mo'karon tokykon ko'manon etykon ta. Kurandonaka kynarojaton. ⁴Pa'poro mo'karon tokykon pa'ka'san mero ty'wa, uwapoine kynysan. Mo'karon kapara iwena'po ta kynysaton, auran ukutyry ke ty'waine. ⁵Amy tynukuty'torykon wena'po ta ito'pa kynaita'ton. Kynetuwarikata'ton te iwyino, auran anukuty'pa tywairykon ke." ⁶Moro onumengatopo auranano ekarityry jako Jesus 'wa ty'waine, o'to ikary anukuty'pa iwe'i'san.

⁷Jesus wyka'po rapa: "Ita'ro pore, mo'karon kapara waitopo penary

awu wa. ⁸Pa'poro mo'karon yjuwapo tywo'se mandon inaron, manamangon mo'karon mandon. Moro auranon 'wa epanama'pa te mo'karon kapara tywaije mandon. ⁹Moro pena awu wa. Mo'ko yta o'mytoto tunenje kynaitan. Kyno'mytan. Kynepa'katan. Tarepary paty epotan. ¹⁰Mo'ko manaman imona'toine, iwoine, uta'kaine roten kynosan. Awu te tywo'se wa amano epoto'me i'waine i'maty'pa roten.

¹¹“Mo'ko iru'pyn kapara enenen awu wa. Mo'ko iru'pyn kapara enenen moro tamamyrimbo nondary taro man tokykon upu'po me. ¹²Mo'ko tapema me kapara enenen, amy kapara enenen 'nero kapyn mo'ko man. Ekykon kapyn mo'karon kapara man. Amy tokonen pero wopyry ene'po mero ty'wa, mo'karon kapara nojan. Kynetuwarikanon. Mo'ko tokonen pero te mo'karon kapara apyijan. Kynaripa'pojaton. ¹³Tapema me roten tamamary ke irombo mo'karon kapara poko esyka'pa man mo'ko wokryry.

¹⁴“Iru'pyn kapara enenen awu wa. Yjyekon suku'sa. Yjyekon yjuku'saton. ¹⁵Mo'ko jumynano 'wa yjukutyry wara awu enapa mo'ko jumynano suku'sa. Yjemamyrimbo sinondaje mo'karon kapara upu'po me.^z ¹⁶Amykon terapa kapara enapa yjyekon me mandon. Ero kapara waitopo tanokon kapyn mo'karon mandon. Mo'karon arory enapa y'wa man. Yjauran 'wa kynepanamata'ton. O'win kapara apyimy me kynaita'ton. O'win amy enenamom me kynaitan.

¹⁷“Mo'ko jumynano pynanon, moro yjemamyrimbo nondary ke y'wa. Sapyitake rapa te. ¹⁸Amy paio anipina'pa man ywyino. Aseke te sinondaje. Inondary yjaina man. Apyiry rapa yjaina man. Moro wara mo'ko yjummy wyka'po man y'wa.”

¹⁹Moro auran poko mo'karon Simosu wonumengary we'i'po rapa o'win e'i'pa. ²⁰Pyime amykon wyka'san: “Takyre man. To'mere'se man. O'tono'me ko i'wa mepanamaton?” ²¹Amykon wyka'san rapa te: “Amy takyren moro wara auranapa man. Amy akywano 'kare amy enupyn enutano'pory taro nan.”

²²Irombo Tamusi 'wano me rapa moro auty yry ewa'mary kynakon Jerusalem po. Poto 'su i'sano kynakon. ²³Ijako Jesus moro Salomo ety tano Tamusi auty pery upi'no kyny'sakon.

²⁴Irombo u'memy'po mo'karon Simosu 'wa. Ika'san i'wa: “Akore'pe noro na'na wyino oty munendan? Mo'ko Mesias me aja'ta, na'na wyino kysunemyi.”

²⁵Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Wykai terapa o'waine. Yjamyika'pa te mandon. Morokon yjummy ety ta ynikapyry amaminano ypoko oty amyikapojan.

²⁶Amyjaron te yjamyika'pa mandon, yjyekon me kapyn awairykon ke.

²⁷Mo'karon yjyekon yjauran 'wa kynepanamaton. Awu suku'saton. Ywena'po ta kyny'saton. ²⁸I'matypyn amano syja i'waine. Utapy'pa roten kynaita'ton. Amy paio anipina'paine yjainary wyino kynaitan. ²⁹Moro y'wa mo'ko yjummy nyry'po pa'poro oty ko'po potome man. Amy paio kari'na oty pinary upijan mo'ko yjummy ainary wyino. ³⁰Awu mo'ko jumynano maro o'win wa.”

³¹Irombo mero topu anummy'san rapa mo'karon Simosu 'wa itu'ponaka ipa'to'ko'me. ³²Jesus wyka'po te i'waine: “Pyime mo'ko jumynano wyinonokon kurangan amaminano senepoi o'waine. Otypan poko ko topu papyry 'se mandon?” ³³Mo'karon Simosu wyka'san eju'to'me: “Amy iru'pyn amaminano poko kapyn na'na topu papyry 'se man otu'ponaka, Tamusi ety jamikary poko

^z10:15 Mateus 11:27, Lukas 10:22

te o'wa. Kari'na me awairy se'me irombo Tamusi me matyja.”^{a34} Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Moro anamyikarykon omenano kareтары ta ero imero'pa nan: 'Awu wykai 'Tamusi me mandon' ’?’^b ³⁵Moro omenano kareтары tambotyry taro waty man. Moro te mo'karon Tamusi auran nepory'san ejatojan Tamusi me. ³⁶One wara ko iro ke awu, mo'ko tywyinono me mo'ko jumynano nyry'po, mo'ko ero nono tu'ponaka inemoky'po, Tamusi ety jamikanen me kakari'saton, ywyka'po poko: ‘Tamusi ymuru awu wa?’ ³⁷Morokon yjummy emamingon anikapy'pa yja'ta, yjamyikary kapyn o'waine man. ³⁸Morokon amaminano kapyry se'me te y'wa yjamyika'pa aja'taine, morokon amaminano 'ne amyikatoko. Irombo mero muku'ta'ton moro yta mo'ko jumynano wairy, mo'ko jumynano ta awu ywairy enapa.” ³⁹Irombo apyiry poko rapa iwe'ku'san. Iwetuwarika'po te iwyinoine.

⁴⁰Ito'po rapa moro Jordan kopensenaka, moro koromo Johanes 'wa kari'na etykatopombo 'wa. Moro po ro iwe'i'po.^c ⁴¹Pyime kari'na wopy'san I'wa. Ika'san: “Amy paio kapu wyinono oty anenepo'pa ro rypo Johanes kynainen. Pa'poro mo'se wokryry poko inekarityry otykon te iporo tywaije man.” ⁴²Pyime kari'na 'wa moro po amyika'po.

Iromby'san wyino Lasarus awomyry

11 Amy Betania pono wokryry Lasarus je'tun pe kynakon. Moro Betania ro mo'karon aseptyjan Maria, Marta emando'kon me kynakon.^d ²Mo'ko Maria 'wa ro moro mere tatynen karapa ke mo'ko Jopoto kyrykyryma'po wyino moro ipupuru

ty'koka kynakon moro tunsety ke. Mo'ko piry ro, Lasarus, je'tun pe kynakon.^e ³Mo'karon aseptyjan 'wa ro ero oka aropo'po mo'ko Jesus 'wa: “Jopoto, mo'ko anipynary aja'sakary je'tun pe man.” ⁴Moro eta'po mero ty'wa, Jesus wyka'po: “Iromo'to'me kapyn moro je'tunano man, Tamusi ety awongato'me te, mo'ko Tamusi ymuru ety awongato'me enapa.” ⁵Jesus 'wa 'kuru mo'ko Marta, mo'ko ipity, mo'ko Lasarus enapa typyne kynatokon.

⁶Moro je'tun pe Lasarus wairy ekary eta'po mero ty'wa, oko kurita noro Jesus we'i'po moro ipo tywaitopo po. ⁷Irombo mero ika'po mo'karon tynemeparykon 'wa: “Judea 'wa rapa ka'makon.” ⁸Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: “Ameapanen, topu ke awory 'se mo'karon Simosu wairy se'me, moro 'wa rapa awytory 'se man?” ⁹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Ainapatoro itu'ponaka oko juru kapyn taweije nan o'win kurita? Kurita amy wytopotyry jako, oty pona o'wo'pa man, ero nono aweiry enery ke ty'wa. ¹⁰Koko amy wytopotyry jako te, oty pona kyno'wojan, awei'pa tywairy ke.”

¹¹Moro wara ika'po. Irombo mero ika'po noro i'waine: “Mo'ko ka'sakarykon Lasarus tywo'ny'se man. Awu te embaka wy'sa.” ¹²Mo'karon inemeparykon wyka'san I'wa: “Jopoto, tywo'ny'se ta'ta, iru'pa rapa kynaitan.” ¹³Iromby'po 'wa Jesus wyka'po moro kynakon. Mo'karon inemeparykon te moro Lasarus wo'nyky'po ekanos'atokon tywotare'mato'me. ¹⁴Irombo mero oty we'i'po wara ro Jesus 'wa oty ekarity'po i'waine. Ika'po: “Lasarus tyromo'se man. ¹⁵Uwa ekosa ywe'i'po poko tawa'pore wa ajupu'san me. Iwara ro Tamusi amyikary taro 'ne ka'tu rapa maita'ton.

^a10:33 Levitikus 24:16

^b10:34 Ware 82:6

^c10:40 Johanes 1:28

^d11:1 Lukas 10:38-39

^e11:2 Johanes 12:3

Ka'makon te i'wa.”¹⁶ Mo'ko Tomas, mo'ko Didymus^{††} me kynejatojaton inoro wyka'po mo'karon ta'sakarykon Jesus nemeparykon 'wa: “Imaro ka'makon, imaro ro kyromo'to'se me.”

¹⁷Tytunda'po mero, okupa'en kurita terapa mo'ko Lasarus unemy'po wairy ukuty'po Jesus 'wa.¹⁸ Moro Betania tyse waty Jerusalem wyino kynakon, atone'pu stadion^{‡‡} itysenory wairy taro.¹⁹ Pyime Simosu Marta 'wa, Maria 'wa enapa tywo'se kynatokon, ituru'san andy'moto'me mo'ko ipiryjan pa'po po.

²⁰Mo'ko Jesus wopyry eta'po mero ty'wa, mo'ko Marta wyto'po epoje. Maria we'i'po te auto po.²¹ Irombo Marta wyka'po Jesus 'wa: “Jopoto, ero po awe'i'poto, ypiry iromby'pa nairy.²² Ise'me Tamusi 'wa pa'poro awoturupotopo yry man suku'sa.”²³ Jesus wyka'po i'wa: “Kynawondan mo'ko apiry.”²⁴ Marta wyka'po I'wa: “Moro irombo ro kurita awono jako 'kuru awomyry man suku'sa.”²⁵ Jesus wyka'po i'wa: “Awu moro awono undy me, moro amano undy me enapa wa. Mo'ko yjamyikanen nuro kynaitan, tyromby'poto ro rypo.²⁶ Pa'poro mo'ko nurono yjamyikanen iromby'pa roten kynaitan. Moro mamyikanon?”²⁷ Mo'ko woryi wyka'po I'wa: “A'a, Jopoto. Mo'ko Mesias me, mo'ko Tamusi ymuru me, mo'ko ero nono tu'ponaka o'toto manombo me awairy samyikaje.”

²⁸Moro wara tyka'po mero, mo'ko Marta wyto'po. Mo'ko typity Maria ko'ma'po i'wa. Ekapyn ta ika'po i'wa: “Mo'ko amepanen nopyi. Ako'manon.”²⁹ Moro eta'po mero ty'wa, tarawone awomy'po I'wa tytoto'me.³⁰ Jesus moro aitopo taka noro o'my'pa kynakon. Moro Marta 'wa topotopombo po noro te Jesus kynakon.³¹ Tarawone Maria

awomy'po tytoto'me. Moro ene'po ro mo'karon auty 'wa iwonumengary andy'mo opy'san Simosu 'wa. Irombo iwekena'po i'waine. Moro atunendopo 'wa itory ekano'satokon atamo.

³²Maria tunda'po moro ipo Jesus waitopo 'wa. Ene'po mero ty'wa, ipupuru po iwoma'po. Ika'po I'wa: “Jopoto, ero po awe'i'poto, ypiry iromby'pa nairy.”³³ Maria wotamory, mo'karon imaro opy'san Simosu wotamory enapa ene'po mero ty'wa, Jesus worekama'po. Kata'mato iwe'i'po.³⁴ Ika'po: “Oje ko myton?” Ika'san I'wa: “Jopoto, eneko, se.”³⁵ Jesus wotamo'po.³⁶ Irombo mo'karon Simosu wyka'san: “Eneko. Poto me typyna tywaije i'wa man.”³⁷ Amykon wyka'san te: “Mo'ko enupynymbo tanutano'po i'wa man. Mo'ko Lasarus rombyry a'kotory taro te e'i'pa tywaije nan?”

³⁸Jesus worekama'po rapa. Moro atunendopo 'wa ito'po. Topu atory moro atunendopo me kynakon. Ipenary aputy me topu tyje kynakon.³⁹ Jesus wyka'po: “Moro ipenary aputy topu emimatoko.” Irombo mo'ko iromby'po enautymbo Marta wyka'po I'wa: “Jopoto, tykore terapa man mo'ko akepy. Okupa'en kurita terapa moro iromby'po man.”⁴⁰ Jesus wyka'po i'wa: “Tamusi amyikary jako o'wa, poto me Tamusi wairy menetake' yka'pa we'i o'wa?”⁴¹ Moro ipenary aputy topu emima'po i'waine. Irombo kawonaka Jesus wo'poty'po. Ika'po: “Papa, ajety sawongaje moro y'wa awepanama'po poko.⁴² Penaro terapa moro y'wa awepanamary suku'sa. Mo'karon o'po'tonon kari'na upu'san me te moro wara wykaje. Iwara ro moro o'wa yjemoky'po amyikata'ton.”⁴³ Moro wara tyka'po wyino, iko'ta'po imero:

^{††}11:16 Moro Didymus tauro'po man: Munusi.

^{‡‡}11:18 Moro “Otykon ekari'topo kareta” eneko.

“Lasarus, epa'kako.” ⁴⁴ Irombo mo'ko iromby'po wepa'ka'po. Ainari, ipupuru tyjasimembo'se kynakon kamisa ke. Tu'mytyne enapa kynakon. Irombo Jesus wyka'po mo'karon kari'na 'wa: “Ikarangatoko, nyto'se me.”

Jesus apyiry 'se mo'karon Simosu wairy

⁴⁵ Pyime mo'karon Maria ene opy'san Simosu 'wa Jesus amyika'po, moro inikapy'po oty ene'po mero ty'waine.^f ⁴⁶ Amykon wyto'san te mo'karon Farise 'wa. Moro Jesus nikapy'po oty ekarity'po i'waine.

⁴⁷ Irombo mero mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wota'nanopy'san mo'karon Farise maro. Ase'wa ika'san: “O'to ko kytaita'ton? Pyime kapu wyinonokon otykon enepojan irombo mo'ko wokryy. ⁴⁸ Ipoko e'i'pa ka'taine, pa'poro kari'na kynamyikata'ton. Irombo mo'karon Rome ponokon kyno'ta'ton moro kywaito'kon pono Tamusi auty tororoka, mo'karon ka'sakarykon Simosu uta'ka enapa.” ⁴⁹ Irombo o'win amy a'sakarykon, Kajafas, mo'ko moro siriko ta mo'karon Tamusi pokonokon jopotory me kynakon inoro wyka'po i'waine: “Onumengapo'pa mandon. ⁵⁰ Anukuty'pa mandon mo'karon ero ponokon kari'na upu'po me o'win kari'na rombyry wairy iru'pa o'wanokon me. Iwara ro pa'poro mo'karon ka'sakarykon Simosu utapy'pa kynaita'ton.” ⁵¹ Tuwano me kapyn moro wara taurana man. Moro siriko tano Tamusi pokonokon jopotory me te moro wara moro Tamusi auran tuku'po i'wa man. Mo'karon Simosu 'wano me Jesus rombyry man takari'se i'wa man, ⁵² mo'karon Simosu 'wano me roten

kapyn, mo'karon ataripapy'san Tamusi y'makon a'nano'to'me enapa te i'wa. ⁵³ Morombo wyino ro iwory man poko iworupato'kon kynakon.

⁵⁴ Iro ke ro tone me noro kapyn Jesus wytopo'topo kynakon mo'karon Simosu ra'na. Iwomima'po te moro iponomyn wo'i esi'wonaka, moro Efraim tatynen aitopo 'wa. Moro po ro iwe'i'po mo'karon tynemeparykon maro.

⁵⁵ Mo'karon Simosu 'wa mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary tyse waty kynakon. Pyime kari'na wonuku'san tywaito'kon wyino Jerusalem 'wa, mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary uwaporo Tamusi 'wano me tywekorokato'ko'me. ⁵⁶ Irombo Jesus upijatokon. Moro Tamusi auty ta tywota'nanopy'san po ase'wa kyngatokon: “One wara ko monumengaton? Opy'pa kynaitan ero oty ewa'mary 'wa, aine?” ⁵⁷ Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Farise enapa tyka kynatokon, mo'ko oje Jesus wairy uku'nen wo'to'me ty'waine ekari'se, mo'ko Jesus apyito'me ty'waine.

Jesus poporory karapa ke

12 O'win-to'ima kurita noro mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary tundary a'ta, Jesus wyto'po moro Betania 'wa. Moro Betania po ro mo'ko iromby'san wyino inawonga'po Lasarus kynemanjakon.⁸ ² Moro po ro mo'ko Jesus erepari man kapy'po i'waine. Mo'ko Marta arepa ekanen me kynakon. Mo'ko Lasarus mo'karon Jesus maro endametonon ekosa kynakon.

³ Maria 'wa o'win tukuwari'membo nardus katy ke 'ne ro tapenen karapa anumy'po. Moro karapa ke ro morokon Jesus pupuru poporo'san i'wa. Irombo

^f11:45 Mateus 26:1-5, Markus 14:1-2, Lukas 22:1-2

⁸12:1 Mateus 26:6-13, Markus 14:3-9

tunsety ke morokon ipupuru y'koka'po i'wa. Moro auto y'namoro'po moro karapa popory 'wa.^h ⁴Irombo o'win amy inemepary, Judas Iskariot, mo'ko ekaramanen man wyka'po: ⁵“O'tono'me ko moro karapa ekarama'pa tywaije nan atone'pu-kari'na amu'nymbo pyrata poko, moro epe'po yto'me mo'karon ipyrata'non 'wa?” ⁶Mo'karon ipyrata'non poko tywesykary ke kapyn te moro wara ika'po, amy manaman me tywairy ke te. Ekosa moro pyrata je'ny kynakon. Iwyino ro pyrata pinatopo i'wa kynakon. ⁷Jesus wyka'po: “Ipoko kyte'i. Oro nikura'man moro yjunedopo kurita 'wano man me. ⁸Mo'karon ipyrata'non kynaijaton roten ajekosaine. Awu te e'i'pa roten waitake ajekosaine.” ⁱ

Lasarus wory 'se mo'karon Simosu wairy

⁹Pyime Simosu 'wa Betania po Jesus wairy ukuty'po. Irombo iwopy'san, mo'ko Jesus upu'po me roten kapyn, mo'ko iromby'san wyino inawonga'po Lasarus eneto'me enapa te ty'waine. ¹⁰Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon worupa'san mo'ko Lasarus wory man poko enapa. ¹¹Pyime irombo Simosu iwyyinoine kyny'satokon. Jesus amyikatokon terapa.

Jerusalem taka Jesus wo'myry

¹²Irombo koro'po moro Jerusalem 'wa Jesus wopyry man eta'po wyino ty'waine, mo'karon eratonomapotopombo onory ewa'ma opy'san kari'na apyimy 'wa^j ¹³wasai ary y'koto'san. Jerusalem wyino iwepa'ka'san Jesus epoje. Iko'ta'san: “Hosana! Mo'ko Tamusi ety ta o'toto, mo'ko Israel pajanyombo Jopotory nainen pa'poro

kurano maro.” ^{k14}Jesus 'wa amy parito'membo epory'po. Mo'ko tu'po ro iwotandy'mo'po, imero'po wara ro:

¹⁵Tanarike kytaiton, Sion ponokon. Mo'ko Ajopotorykon kyno'san amy parito'membo tu'po.¹

¹⁶Koromo 'ne moro anukuty'pa mo'karon inemeparykon kynatokon. Kapu taka Jesus awonga'po wyino te iwetuwaro'ma'san moro ipoko tymero oty wairy wara ro kari'na 'wa yry'po poko. ¹⁷Mo'ko Jesus 'wa unedopo wyino mo'ko Lasarus ko'ma'po, moro i'wa iromby'san wyino awonga'po ekari'satokon mo'karon moro jako ekosa e'i'san. ¹⁸Moro i'wa moro kapu wyinono oty enepo'po eta'po ke ro ty'waine, mo'karon kari'na apyimy wyto'po epoje. ¹⁹Irombo mo'karon Farise wyka'san ase'wa: “Menejaton? O'to paio kywairykon kysupijaton! Pa'poro kari'na kyny'san iwena'po ta.”

Jesus 'wa tyrombyry ekarityry

²⁰Amykon Griek enapa Jerusalem 'wa tywonu'se kynatokon Tamusi ety awonga mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'matopo 'wa. ²¹Mo'karon wopy'san ro mo'ko Galilea tano Betsaida pono Filipus 'wa. Iwoturupo'san i'wa: “Jopoto, Jesus enery 'se na'na man.” ²²Filipus wyto'po Andreas 'wa ekari'se. Irombo Andreas wyto'po Filipus maro Jesus 'wa ekari'se.

²³Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Mo'ko kari'na ymuru awongatopo jururu nitundai. ²⁴Ita'ro pore, nono tu'ponaka oma'pa, iromby'pa enapa moro itupu epyry'po wei'poto, tywei'po po roten man. Iromby'poto te, tapeke imero kynaijan. ²⁵Mo'ko tamamyry pynanen kynuta'katan. Mo'ko ero nono tu'po

^h12:3 Lukas 7:37-38 ⁱ12:8 Deuteronomium 15:11

^j12:12 Mateus 21:1-11, Markus 11:1-11, Lukas 19:28-40

^k12:13 Ware 118:25-26 ^l12:15 Zacharia 9:9

tamamyry jenono'nen te kynikura'matan i'matypyn me.^m ²⁶ Ypyitory me amy a'ta, ywena'po ta iwopyry man. Moro ywaitopo po ro mo'ko ypyitory enapa kynaitan. Ypyitory me amy a'ta, ety awongatan mo'ko jumynano.

²⁷ “Erome yturu'po atandy'mo'pa man. O'to ko wykatan? ‘Papa, ero ijururu 'wa kuwaporimakapoko.’? Ero 'wano ero ijururu ta tywo'se wa. ²⁸ Papa, ajety awongapoko.” Irombo kapu wyino amy auranano wota'po: “Sawongapoi terapa. Sawongapotake rapa te.” ²⁹ Eta'po mero ty'waine, mo'karon ekosa aitonon kari'na 'wa konomeru mory me ekarity'po. Amykonymbo wyka'san te: “Amy kapu tano apojonano nauranai I'wa.” ³⁰ Jesus wyka'po te: “Yjupu'po me kapyn moro auranano nauranai, ajupu'san me te. ³¹ Erome ero nono poko a'wembono auranano ytopo jururu nitundai. Erome kuranonaka ero nono jopotory ematopo jururu nitundai. ³² Ero nono wyino yjawangap'po mero, pa'poro kari'na sityn-gata'ton y'wa.” ³³ Moro one wara tyrombyry man poko moro wara aurana'po.

³⁴ Irombo mo'karon kari'na apyimy wyka'po i'wa: “Mo'ko Mesias wairy man roten ekari'san na'na 'wa moro omenano kareтары. One wara ko iro ke mo'ko kari'na ymuru awongary man mekari'san? Noky ko mo'ko kari'na ymuru nan?” ⁿ³⁵ Jesus wyka'po i'waine: “Akore'pe noro waty moro aweinano ajekosaine kynaitan. Itopo'toko, ajekosaine moro aweinano a'ta ro'kon, aporomu'ka'paine moro ewa'rummy waito'me. Mo'ko ewa'rummy ta ytopo'toto oja tytory anukuty'pa man. ³⁶ Ajekosaine moro aweinano a'ta ro'kon, moro aweinano amyikatoko. Iwara ro aweinano y'makon me

maita'ton.” Moro wara tyka'po mero, Jesus wyto'po. Iwyinoine iwotunemy'po.

Jesus amyikary poko onumengano

³⁷ O'toro 'ko waty kapu wyinonokon otykon enepo'san se'me i'wa tombataine, anamyika'pa kynatokon. ³⁸ Iwara ro ero mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja wykatopombo wo'kapy'po:^o

Jopoto, noky ko moro na'na netapo'po amyikai? Noky 'wa ko moro Tamusi ainary nasenepoi?

³⁹ Amyikary upi'po i'waine ero wara mo'ko Jesaja wyka'po ke enapa:

⁴⁰ Tanupu'to i'wa mandon. Ituru'san tyja'naka i'wa man. Otyombo ro anene'pa kynaita'ton. Ituru'san otyombo ro anukuty'pa kynaitan. Atu'ma'pa paio kynaita'ton. Iwara anikura'ma'paine waitake.^p

⁴¹ Moro wara Jesaja tyka tywaije man, moro Jesus kuranory ene'po ke ty'wa. Mo'ko poko ro taurana tywaije man.

⁴² Ise'me pyime Simosu jopotorykon 'wa amyika'po. Mo'karon Farise nendojatokon te. Iro ke ro moro ty'waine Jesus amyikary uku'pory 'se'pa kynatokon. Ka'pa rapa Simosu wota'nano'to'kon auto wyino imomarykon. ⁴³ Kari'na 'wa totykon awongary irombo apokupeine 'ne ka'tu rapa kynakon moro Tamusi 'wa totykon awongary ko'po.

⁴⁴ Irombo mo'ja Jesus wyka'po: “Mo'ko yjamyikanen awu yjamyika'pa man. Mo'ko yjemo'nenymbo amyikanon te. ⁴⁵ Mo'ko yjenenen mo'ko yjemo'nenymbo enejan. ⁴⁶ Awu aweinano me ero nono tu'ponaka tywo'se wa. Iwara pa'poro yjamyikanen ewa'rummy ta e'i'pa kynaitan. ⁴⁷ Amy 'wa yjauran eta'poto, irombo anapo'i'pa

^m12:25 Mateus 10:39, 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, 17:33

ⁿ12:34 Ware 110:4, Jesaja 9:7, Ezechiël 37:25, Daniel 7:14

^o12:38 Jesaja 53:1 (LXX) ^p12:40 Jesaja 6:10 (LXX)

a'ta, awu a'wembono auranano anyry'pa waitake ipoko. Ero nono poko a'wembono auranano yje kapyn tywo'se wa, ero nono aijoma te. ⁴⁸Mo'ko yjurunenanen 'wano me, mo'ko yjauran anapo'ipyn 'wano me amy a'wembono auranano ynen jopoto terapa man. Moro yjauranyombo a'wembono auranano ytan ipoko moro irombo ro kurita. ⁴⁹Aseke awu aurana'pa wa. Mo'ko yjemo'nenyombo jumynano 'wa te o'to ywykary man takari'se man. ⁵⁰Moro ikatopombo wairy suku'sa i'matypyn amano me. Moro y'wa mo'ko jumynano wyka'po wara ro pa'poro morokon ywykato'kon man."

Jesus 'wa tynemeparykon pupuru ku'mityry

13 Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary wopyry uwaporo tuku'se terapa Jesus 'wa kynakon moro nono wyino mo'ko jumynano 'wa tywomimatopo jururu tunda'po. Iro ke ro mo'karon ero nono tu'po tywyinonokon tynipynarykon pynary enepory 'se imero kynakon.

²Endameno kynakon. Moro jako mo'ko Simon Iskariot ymuru Judas turu'po taka mo'ko ewa'rummy tamuru 'wa moro Jesus ekaramato'man onumengano tyje terapa kynakon. ³Mo'ko jumynano 'wa tainaka pa'poro oty yry'po, moro Tamusi wyino tywopy'po, moro Tamusi 'wa tytory man enapa uku'sakon mo'ko Jesus. ⁴Irombo moro endameno wyino awomy'po. Moro itu'pono tywo'my so'ka'po i'wa. Amy kamisa ke iwoku'my'po. ⁵Irombo amy parapi taka tuna yry'po mero ty'wa, mo'karon tynemeparykon pupuru ku'mityry a'mo'po i'wa. Morokon ipupurukon y'kokakon moro tywoku'mytopo kamisa ke.

⁶Irombo Simon Petrus 'wa itunda'po. Mo'ko wyka'po I'wa: "Jopoto, amoro ypupuru miku'mi'tan?" ⁷Jesus wyka'po eju'to'me: "Moro o'to ywairy anukuty'pa mana erome. Aire te muku'take." ⁸Petrus wyka'po I'wa: "Ypupuru aniku'mity'pa te maitake." Jesus wyka'po te eju'to'me: "Aku'mity'pa yja'ta, ywyinono kapyn amoro mana." ⁹Irombo Petrus wyka'po I'wa: "Jopoto, ypupuru roten kapyn, yjainary enapa te, yjupu'po enapa iku'mi'ko." ¹⁰Jesus wyka'po i'wa: "Mo'ko ekupi'po tykoroka imero man. Typupuru ku'mityry roten i'wa man. Amyjaron enapa tykoroka mandon. Pa'poro 'ne kapyn te." ¹¹Noky 'wa takaramary man uku'sakon irombo. Iro ke ro ika'po: "Pa'poro 'ne kapyn tykoroka mandon."

¹²Morokon ipupurukon ku'mity'ma'san mero ty'wa, moro itu'pono tywo'my e'moky'po rapa i'wa. Irombo iwendame'po rapa. Ika'po i'waine: "O'to ywe'i'po muku'saton?" ¹³Ameapanen me, Jopoto me enapa kajatojaton. Iporo ro moro wara kajatojaton. Inoro ro irombo awu wa. ¹⁴Awu morokon apupurukon siku'mityi Ajopotorykon me, Ajemepanamon me enapa. Iro ke ro o'waine enapa ase'wa apupurukon ku'mityry man. ¹⁵Oty senepoi o'waine. Moro o'to ywe'i'po wara ro awairykon enapa man. ¹⁶Ita'ro pore, amy pyitonano mo'ko tyjopotory ko'po e'i'pa man. Amy apojoma'po enapa mo'ko tapojomanenyombo ko'po e'i'pa man.^r ¹⁷Sara'me 'ne janon maita'ton, moro ukutyry jako o'waine, iwara enapa awairykon jako.

¹⁸"Pa'poro 'ne kapyn apokoine moro wara wykaje. Moro y'wa no'kan apo'i'san

suku'sa. Iporo te ero imero'po wairy man.^s

“Mo'ko ymaro endametoto kynotu'manon ywyino.”

¹⁹“Erome ro sekari'sa terapa o'waine, moro iwo'kapyry uwaporo. Iwara ro iwo'kapyry jako mamyikata'ton inoro me ro ywairy. ²⁰Ita'ro pore, mo'ko amy ynemoky'po ewa'manen yjewa'manon. Mo'ko yjewa'manen te mo'ko yjemo'nenymbo ewa'manon.”^t

Jesus 'wa takaramary man ekarityry

²¹Moro wara tyka'po mero kata'mato Jesus we'i'po. Ero wara oty amyikapo'po: “Ita'ro pore, o'win amy aja'sakarykon yjekaramatan.”^u²²Mo'karon inemeparykon wo'poty'san asembata. Noky 'wa ikary anukuty'pa kynatokon. ²³O'win amy inemepary, mo'ko pototo me inipynary, aporito kynakon. ²⁴Mo'ko 'wa ro tupu'po ke Simon Petrus wyka'po, iwoturupoto'me noky 'wa ikary poko. ²⁵Mo'ko wotu'ma'po ro Jesus 'wa. Ika'po I'wa: “Jopoto, noky 'wa ko mykanon?”²⁶Jesus wyka'po eju'to'me: “Mo'ko yna'pi'po perere punu'po sytake i'wa inoro, inoro ro mo'ko man.” Irombo amy perere punu'po a'pi'po i'wa. Yry'po i'wa mo'ko Simon Iskariot ymuru Judas 'wa. ²⁷Judas 'wa perere punu'po apo'i'po mero, mo'ko Satan wo'my'po ija'mun taka. Jesus wyka'po i'wa: “Moro anikapyry sanory ika'ta terapa.”²⁸Amy paio endametoto oty 'wa ikary anukuty'pa kynakon. ²⁹Judas ekosa moro pyrata je'ny wairy ke, amykonymbo ero wara Jesus wykary ekano'satokon: “Mo'ko eratonomapotopombo

onory ewa'mato'me kynisanorykon otykon epeka'tango.” Ero wara ikary ekano'satokon enapa: “Mo'karon ipyrata'non 'wa pyrata amy ytango.”³⁰Moro perere punu'po apo'i'po mero ty'wa, Judas wepa'ka'po. Tyko'manje terapa moro jako kynakon.

Jesus 'wa tynemeparykon ururu

³¹Mo'ko Judas wepa'ka'po mero, Jesus wyka'po: “Erome mo'ko kari'na ymuru kuranory kynonepojan. Irombo ita mo'ko Tamusi kuranory kynonepojan. ³²Ita mo'ko Tamusi kuranory wonepo'poto, tyta enapa mo'ko Tamusi ikuranory enepotan. O'win wytory kynenepotan. ³³Y'makon, akore'pe noro e'i'pa waitake ajekosaine. Kupita'ton. Mo'karon Simosu 'wa ywyka'po wara enapa erome wykaje o'waine: ‘Ywytotopo 'wa awopyrykon mupijaton amyjaron.’^v

³⁴“Asery me wykaje o'waine: Ase'wa awaipynarykon man. Moro y'wa apyna'san wara ro awaipynarykon man.”^w ³⁵Ara'naine aipynano a'ta, ynemeparykon me awairykon uku'ta'ton pa'poro kari'na.”

Jesus 'wa Petrus erupary

³⁶Irombo Simon Petrus wyka'po I'wa: “Jopoto, oja ko my'tan?” Jesus wyka'po eju'to'me: “Moro ywytotopo 'wa erome ywena'po ta awopyry mupija. Aire te moro 'wa ywena'po ta mo'take.”^x³⁷Petrus wyka'po I'wa: “Jopoto, o'tono'me ko erome awena'po ta ywopyry supijan? Yjemamyry paio sytake ajupu'po me.”³⁸Jesus wyka'po eju'to'me: “Ajemamyry paio my'tan yjupu'po me? Ita'ro pore,

^s13:18 Ware 41:9 ^t13:20 Mateus 10:40, Markus 9:37, Lukas 9:48, 10:16

^u13:21 Mateus 26:20-25, Markus 14:17-21, Lukas 22:21-23

^v13:33 Johanes 7:34 ^w13:34 Johanes 15:12,17, 1 Johanes 3:23, 2 Johanes 5

^x13:36 Mateus 26:31-35, Markus 14:27-31, Lukas 22:31-34

korotoko ko'tary uwaporo, oruwamboto yjukuty'pa awairy mekari'take.”

Mo'ko jumynano auty

14 “Kata'mato kytaiton. Tamusi amyikatoko. Kamyikatoko enapa. ²Mo'ko yjummy auty ta pyime aitopo man. Moro wara e'i'pa a'ta irombo sekarityryine o'waine. Awaito'kon man kura'ma wy'sa. ³Ikura'ma'san mero wo'take rapa ajaijeine. Iwara ro moro ywaitopo po amyjaron enapa maita'ton. ⁴Moro ywytotopo emary muku'saton.”

⁵Tomas wyka'po I'wa: “Jopoto, moro awytotopo anukuty'pa na'na man. One wara ko moro oma ukutyry taro na'na nan?” ⁶Irombo Jesus wyka'po i'wa: “Awu, moro oma, moro iporo aino, moro amano awu wa. Ypato roten mo'ko jumynano 'wa tytunday taro kari'na man. ⁷Yjukutyry jako o'waine, mo'ko yjummy enapa muku'ta'ton. Erombo poro muku'ta'ton. Tone o'waine man.”

⁸Filipus wyka'po I'wa: “Jopoto, mo'ko jumynano enepoko na'na 'wa. Moro iporo terapa na'na 'wa kynaitan.” ⁹Jesus wyka'po i'wa: “Filipus, akore'pe terapa ajekosaine ywairy se'me yjukuty'pa noro man? Mo'ko yjenenenymbo 'wa mo'ko jumynano tone man. One wara iro ke mykanon: ‘Mo'ko jumynano enepoko na'na 'wa.’” ¹⁰Mo'ko jumynano ta ywairy, moro yta mo'ko jumynano wairy enapa anamyika'pa man? Morokon o'waine ywykato'kon otykon, aseke yjauran kapyn morokon man. Mo'ko yta aitoto jumynano te morokon tamamingon ka'san. ¹¹Mo'ko jumynano ta ywairy, moro yta mo'ko jumynano wairy enapa amyikatoko yjauran poko. Moro wara anamyika'pa aja'taine, morokon ynikapy'san amaminano poko roten amyikatoko.

¹²“Ita'ro pore, mo'ko yjamyikanen morokon ynikapyry amaminano ka'tan

aseke enapa. Potonon 'ne ka'tu rapa otykon ka'tan. Awu irombo mo'ko jumynano 'wa wy'sa. ¹³Morokon yjety ta awoturupoto'kon sika'take. Iwara ro mo'ko jumynano kuranory kynonepotan mo'ko ymunano ta. ¹⁴Morokon y'wa awoturupoto'kon sika'take awu.”

Mo'ko kari'na epano'nen emokyry

¹⁵“Ypynary jako o'waine, morokon ywykato'kon mapyita'ton. ¹⁶Awu mo'ko jumynano 'wa waturupotake. Irombo ajepano'namon me amy terapa ytan o'waine, mo'ja ro ajekosaine iwaito'me. ¹⁷Mo'ko iporono oty eneponen a'kanano mo'ko man. Apyiry upijan ero nono, anene'pa tywairy ke, anukuty'pa tywairy ke enapa. Amyjaron te muku'saton, ajekosaine iwairy ke, otaine iwairy man ke enapa.

¹⁸“A'saka'pa ano'paine wa. Wo'take rapa o'waine. ¹⁹Ko'i terapa yjeneke'tan ero nono. Amyjaron te kaneta'ton. Nuro irombo awu wa. Amyjaron enapa mo'ja ro nuro maita'ton. ²⁰Moro kurita muku'ta'ton mo'ko yjummy ta ywairy, moro yta awairykon, moro otaine ywairy enapa. ²¹Mo'ko ywykato'konymbo uku'nenymbo, apyynamonymbo enapa ypyinanen me man. Mo'ko ypyinanen pynatan mo'ko yjummy. Awu enapa sipynatake. Wonepotake i'wa.”

²²“Mo'ko Judas, mo'ko Iskariot kapyn te, wyka'po I'wa: “Jopoto, o'tono'me ko na'na 'wa monepotan, ero nono 'wa kapyn te?” ²³Jesus wyka'po eju'to'me: “Mo'ko ypyinanen moro yjauran apyitan. Mo'ko yjummy kynipynatan. I'wa kyny'tan na'na. Ekosa kynemandan na'na. ²⁴Mo'ko ypynapyn moro yjauran anapo'i'pa man. Moro anetarykon auranano, yjauran kapyn moro man. Mo'ko yjemo'nenymbo jumynano auran te moro man.

²⁵“Moro wara wykaje o'waine, ajekosaine noro yja'ta. ²⁶Mo'ko kari'na epano'nen te, mo'ko Tamusi a'kary, mo'ko yjety ta mo'ko jumynano kynemo'tan inoro ajemepata'ton pa'poro oty poko. Pa'poro morokon ywykato'konymbo otykon poko atuwaro'mata'ton rapa.

²⁷“Sara'me amano sinoja ajekosaine. Moro yjekosano sara'me aino syja o'waine. Ero nono 'wa yry wara anyry'pa o'waine wa awu. Kytesykaton. Kytety'katon. ²⁸Ero wara ywykary tota o'waine man: 'Wy'sa. Wo'take rapa te o'waine.' Ypynary jako rypo o'waine, tawa'pore maitory mo'ko jumynano 'wa ywytory poko. Mo'ko jumynano irombo poto me man yko'po. ²⁹Erome ro sekarityi terapa o'waine, moro iwo'kapyry uwaporo. Iwara ro iwo'kapyry jako mamyikata'ton. ³⁰Pyime noro ajerupa'paine waitake. Ero nono jopotory irombo kynosan terapa. O'to te yjyry upijan. ³¹Ero nono 'wa te moro y'wa mo'ko jumynano pynary ukutyry man. Mo'ko jumynano wykato'konymbo wara ro y'wa oty kapyry ukutyry enapa man ero nono 'wa. Ajawondoko. Ka'makon ero wyino.”

Moro winu me tykapymy wonatopo 'ne ro

15 “Moro winu me tykapymy wonatopo 'ne ro awu wa. Mo'ko yjyry, mo'ko maina aporemy mo'ko man. ²Pa'poro epetapyn yporiry y'kotojan. Pa'poro apetatoto yporiry korokanon, epetato'me 'ne ka'tu rapa. ³Amyjaron tykoroka terapa mandon moro o'waine ywykato'konymbo auranano 'wa. ⁴Yta aitoko, otaine ywairy wara. Moro porinano aseke tapetary upijan, moro winu me

tykapymy wonatopo epy poko e'i'pa ta'ta. Moro wara amyjaron enapa ajepetarykon mupita'ton, yta e'i'pa aja'taine. ⁵Moro winu me tykapymy wonatopo awu wa. Morokon porinano amyjaron mandon. Mo'ko yta aitoto, mo'ko ita wa inoro pyime kynepetanon. Ypyndo irombo o'to paio awairykon mupijaton. ⁶Mo'ko yta e'i'pa aitoto emata'ton, moro wonatopo pori'po emary wara. Irombo kynajutanon. Moropangonymbo a'nano'saton. Wa'to taka kynematon. Irombo kynikoro'san. ⁷Yta aja'taine, otaine enapa morokon yjauranymbo a'ta, pa'poro anisanorykon poko aturupotoko. Irombo mapyita'ton. ⁸Moro pyime ajepetarykon, moro ynemeparykon me awairykon enapa mo'ko yjyry kuranory enepojan.

⁹“Mo'ko yjyry 'wa ypyry wara enapa awu kypynaton. Moro ypyry ta ro aitoko. ¹⁰Morokon ywykato'konymbo apyiry jako o'waine, moro ypyry ta roten maita'ton. Iwara enapa mo'ko yjyry wykato'konymbo sapyija. Iwara ro moro ipyny ta roten wa.

¹¹“Moro wara wykaje o'waine, otaine moro yjewa'pory waito'me, atamonopy'pa moro ajewa'porykon waito'me.

¹²“Ero wara wykaje o'waine: Ase'wa aipynatoko, moro y'wa apyna'san wara enapa.^y ¹³Moro a'sakanano upu'po me romo'no ko'pono aipynano waty man. ¹⁴Yja'sakarykon me mandon, morokon ywykato'kon kapyry jako o'waine. ¹⁵Pyitonano me noro rapa ajejato'paine wa. Mo'ko pyitonano irombo mo'ko tyjopotory nikapyry oty anukuty'pa man. Amyjaron te, yja'sakarykon me 'ne ro mandon. Pa'poro mo'ko yjyry wyino yneta'san otykon irombo suku'poi o'waine. ¹⁶O'waine kapyn tapyije wa. Y'wa te tapyije mandon. Y'wa ro

tapojoma mandon apeta awytoto'ko'me, morokon ajeperykon waito'me roten enapa. Irombo pa'poro yjety ta ty'wa awoturupoto'kon ytan mo'ko jumynano o'waine. ¹⁷Ero wara wykaje o'waine: Ase'wa aipynatoko.”

Ero nono 'wa Jesus jenonopyry

¹⁸“Ero nono 'wa ajenonopyrykon jako, awu na'nen i'wa yjenonopy'po uku'toko. ¹⁹Ero nono wyinonokon me awe'isanymboto, apynatory amy ty'wano oty pynary wara. Ero nono wyinonokon me kapyn awairykon ke te, ero nono wyino y'wa ajapo'i'san ke, ero nono ajenono'saton. ²⁰Onumengatoko rapa ero ywykatopombo poko: ‘Amy pyitonano mo'ko tyjopotory ko'po potome e'i'pa man.’ Kari'na erekuru 'wa ywekena'pomboto, amyjaron enapa moro erekurukon awekenata'ton. Yjauranyombo apo'i'pomboto i'waine, ajaurangon apyita'ton enapa.^z ²¹Moro wara te kari'na erekuru awekenata'ton yjety upu'po me. Mo'ko yjemo'nenymbo anukuty'pa irombo mandon.

²²“Opy'pa ywe'i'pomboto, anerupa'paine ywe'i'pomboto, u'tano'ma naitory. Erome te moro tyja'wanykonymbo pyi'me'tory upijaton. ²³Mo'ko yjenono'nen mo'ko yjummy jenono'san enapa. ²⁴Morokon kari'na nikapy'torykonymbo otykon anikapy'pa ira'naine ywe'i'pomboto, u'tano'ma naitory. Erome te morokon ynikapy'san otykon eneton. Ise'me te yjenono'saton. Mo'ko yjummy jenono'saton enapa. ²⁵Ero auranano, moro omenano karetary ta tymero man iro wo'kapyry te kynakon:^a “Typo roten yjenono'ton.”

²⁶“Mo'ko yjummy ekosa yja'ta, mo'ko kari'na epano'nen, iporono oty eneponen a'kanano, mo'ko yjummy wyino kynosan inoro semo'take o'waine. Mo'ko ro oty

amyikapotan ypoko. ²⁷Amyjaron enapa te oty mamyikapota'ton. Penaro terapa irombo yjekosa mandon.”

Omapoty'pa mo'karon Kristus wyinonokon wairy man

16 “Morokon otykon sekarityi o'waine, omapoty'pa awaito'ko'me. ²Morokon tywota'nano'to'kon auto wyino amomata'ton. Amy kurita pa'poro mo'karon awonamon kari'na Tamusi ety awongatopo amaminano kapyry ekano'ta'ton paio ty'waine. ³Moro wara kynaita'ton, mo'ko jumynano anukuty'pa, yjukuty'pa enapa tywairykon ke. ⁴Morokon otykon te sekarityi o'waine, moro ipokoine yjaurana'po poko awetuwaro'mato'ko'me rapa moro iwo'kapyrykon mero. Uwapo morokon otykon poko aurana'pa we'i, ajekosaine ywairy ke.”

Mo'ko kari'na epano'nen emamin

⁵“Erome te wy'sa mo'ko yjemo'nenymbo 'wa. Aturupo'pa paio te mandon moro oja ywytory poko. ⁶Morokon otykon ekarity'po ke y'wa, suku'sa morokon aturu'san a'no'ka'san kata'mato aino 'wa. ⁷Iporo te wykaje o'waine: Moro ywytory o'wanokon me iru'pa man. Ito'pa yja'ta irombo mo'ko kari'na epano'nen opy'pa o'waine kynaitan. Ywyto'po mero te semo'take o'waine. ⁸Tywopy'po mero oty me yja'wan me aino wairy, oty me tamambore aino wairy, oty me a'wembono auranano yry wairy enepotan ero nono 'wa. ⁹Yja'wan me aino enepotan moro yjamyika'pa iwairykon ke. ¹⁰Tamambore aino enepotan moro jumynano 'wa ywytory ke, moro yjene'pa noro awairykon ke enapa. ¹¹A'wembono auranano yry

^z15:20 Mateus 10:24, Lukas 6:40, Johanes 13:16 ^a15:25 Ware 35:19, 69:4

enepotan mo'ko nono jopotory poko a'wembono auranano yry'po ke.

¹²“Pyime noro otykon ekarityry y'wa man o'waine. Apyiry te mupijaton erome. ¹³Tywopy'poto te mo'ko iporono oty eneponen a'kanano pa'poro iporono oty enepotan o'waine. Aseke tauran anekarity'pa kynaitan. Morokon tyneta'san otykon ekari'tan te. Morokon o'tonon otykon ekarotan o'waine. ¹⁴Mo'ko ro yjety awongatan. Pa'poro o'waine tynekarory man apyitan irombo ywyino. ¹⁵Pa'poro mo'ko jumynano ekosanokon otykon, yjotyrykon morokon man. Iro ke ro wykai o'waine: ‘Pa'poro o'waine tynekarory man apyijan ywyino.’”

Je'tunano we'petakamary awa'ponano me

¹⁶“Ko'i terapa kaneketa'ton. Irombo mero ko'i terapa kaneta'ton rapa.” ¹⁷Irombo amykon inemeparykon wyka'san ase'wa: “O'to ika'po ko ero nan: ‘Ko'i terapa kaneketa'ton. Irombo mero ko'i terapa kaneta'ton rapa.’? O'to ika'po ko rapa ero nan: ‘Wy'sa mo'ko jumynano 'wa.’?” ¹⁸Ika'san: “O'to tauro'po ko moro ‘ko'i terapa’ nan? O'to ikary anukuty'pa kytaton.”

¹⁹“Amy oty poko tywoturuporykon 'se iwairykon ukuty'po Jesus 'wa. Irombo ika'po i'waine: “Ase'wa morupaton moro ero wara ywyka'po poko: ‘Ko'i terapa kaneketa'ton. Irombo mero ko'i terapa kaneta'ton rapa.’? ²⁰Ita'ro pore, amyjaron turare maita'ton. Matamota'ton. Ero nono te tawa'pore kynaitan. O'waine je'tun pe oty kynaitan. Moro je'tunano te kyne'petakamatan awa'ponano me. ²¹Amy onematoto worryi je'tunano apojan, moro tywonematopo jururu tunda'po ke. Tywonema'po mero te moro je'tunano poko noro onumenga'pa man. Tawa'pore irombo man moro

ty'wa ero nono tu'ponaka amy kari'na yry'po poko. ²²Iwara enapa erome oty je'tun pe o'waine man. Moro y'wa ajenerykon jako rapa te tawa'pore moro aturu'san kynaitan. Irombo amy paio moro ajewa'porykon anipina'pa kynaitan.

²³“Moro jako amy paio oty poko y'wa aturupo'pa maita'ton. Ita'ro pore, amy oty poko yjety ta mo'ko jumynano 'wa awoturupo'sando, kynytan o'waine. ²⁴Erome noro yjety ta oty poko aturupo'pa mandon. Aturupotoko. Irombo mapyita'ton. Iwara ro atamonopy'pa moro ajewa'porykon kynaitan.”

Jesus 'wa ero nono y'mondory

²⁵“Amy waretatoto wara morokon otykon sekarityi o'waine. Amy jako te waretatoto wara noro aurana'pa o'waine waitake. Tywotuku'se me te mo'ko jumynano poko oty sekari'take o'waine. ²⁶Moro kurita yjety ta oty poko maturupota'ton. Ajekatakaine mo'ko jumynano 'wa ywoturupory man anekarity'pa o'waine wa. ²⁷Mo'ko jumynano irombo aseke apynaton, moro o'waine ypynary ke, moro o'waine Tamusi wyino ywopy'po amyikary ke enapa. ²⁸Mo'ko jumynano wyino tywo'se wa ero nono tu'ponaka. Wy'sa rapa ero nono wyino mo'ko jumynano 'wa.”

²⁹Mo'karon inemeparykon wyka'san i'wa: “Erome tywotuku'se me imero ajauranaje, waretatoto wara kapyn paio. ³⁰Erome moro o'wa pa'poro oty ukutyry uku'san na'na. O'wa kapyn oty poko kari'na woturupory man. Moro poko Tamusi wyino awopy'po amyikanon na'na.” ³¹Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Erome te mamyikaton? ³²Kyno'san, tywo'se terapa man moro aseke ajautykon 'wa pa'poro awotaripa'to'kon jururu, moro o'waine o'win upu'po ynotopo jururu. O'win upu'po kapyn te wa. Mo'ko jumynano irombo ymaro man.

³³“Morokon sekarityi o'waine, yta sara'me aino epoto'me. Ero nono tu'po mata'karykaton. Aturu'san te apyitoko. Ero nono si'mondoi.”

Tamusi 'wa Jesus auranary

17 Moro wara tyka'po mero Jesus wo'poty'po kapu 'wa. Ika'po: “Papa, moro ijururu nitundai. Omuru ety awongako, omuru 'wa ajety awongato'me. ²Pa'poro kari'na irombo ainaka tyje o'wa man, pa'poro ty'wa anyry'san kari'na 'wa i'matypyn amano yto'me i'wa. ³Moro i'matypyn amano tauro'po 'kuru man moro kari'na 'wa ajukutyry, moro i'waine mo'ko o'win'kono iporono Tamusi ukutyry, moro i'waine mo'ko anemoky'po Jesus Kristus ukutyry enapa. ⁴Awu ajety sawongai ero nono tu'po, moro y'wa ika'to'me anyry'po amaminano kapy'mary ke. ⁵Papa, amoro moro awaitopo po yjety awongako, moro awaitopo po ero nono wairy uwaporo yjety awonga'po wara ro rapa.

⁶“Moro ajety sekaroi mo'karon ero nono wyino y'wa anyry'san kari'na 'wa. O'wanokon me terapa kynatokon. Irombo yjainaka tyje tywaije o'wa mandon. Moro ajauran tapyije i'waine man. ⁷Awyino pa'poro y'wa anyry'san otykon wairy uku'saton erome. ⁸Morokon y'wa anakari'po'san otykon sekarityi i'waine. Mo'karon ro kynapyisen. Iporo ro moro awyino ywopy'po wairy uku'saton. O'wa yjemoky'po amyikaton.

⁹“I'wanokon me o'wa waturupoja. Ero nono 'wano me kapyn waturupoja. Mo'karon y'wa anyry'san kari'na 'wano me te waturupoja. O'wanokon me irombo mo'karon mandon. ¹⁰Pa'poro y'wanokon kari'na o'wanokon me mandon. Pa'poro o'wanokon kari'na y'wanokon me mandon. Mo'karon

ta ro ykuranory man. ¹¹Ero nono tu'po noro e'i'pa waitake. Mo'karon te ero nono tu'po kynaita'ton. Awu wo'take o'wa. Kurano papa, moro y'wa anyry'po ajety ta unendoko, kywara enapa o'win iwaito'ko'me.

¹²Ekosaine yja'ta, sunenjatokon moro y'wa anyry'po ajety ta. Sajjomatokon. Amy paio ynunemy'po utapy'pa ne'i, mo'ko uta'toto manombo rato. Moro imero'po wo'kapyry irombo ne'i.^b

¹³Erome te wo'take o'wa. Ero nono tu'po te erokon otykon sekari'sa, itaine atamonopy'pa moro ewa'porykon waito'me. ¹⁴Ajauranyombo synen i'waine. Ero nono kynijenono'saton, ywara enapa ero nono wyino kapyn iwairykon ke. ¹⁵Waturupoja o'wa

ero nono wyino ipinato'ko'me kapyn, aijomato'ko'me te mo'ko yja'wan wyino. ¹⁶Ywara enapa ero nono wyino kapyn mandon. ¹⁷Ikuranondotoko moro iporono ta. Moro ajauran iporono me man. ¹⁸Ero nono tu'ponaka o'wa yjemoky'po wara awu enapa semo'saton wararo ero nono tu'po. ¹⁹Upu'san me

ro wekuranondoja, mo'karon waito'me enapa moro iporono ta tykuranondo. ²⁰“I'wanokon me roten kapyn, mo'karon aurangon poko yjamyikana-mon 'wano me enapa te waturupoja, ²¹o'win pa'poro iwaito'ko'me, kyta iwaito'ko'me enapa, papa, yta awairy wara, ota wairy wara enapa. Irombo mero moro o'wa yjemoky'po amyikatan ero nono. ²²Moro y'wa anyry'po kurano syryi i'waine, kywara enapa o'win iwaito'ko'me, ²³awu itaine, amoro yta. Iwara oty anamonopy'pa o'win kynaita'ton. Iwara moro o'wa yjemoky'po uku'tan ero nono. Moro o'wa ypy'na'po wara o'wa ipynarykon uku'tan enapa.

^b17:12 Ware 41:9, Johanes 13:18

²⁴“Papa, mo'karon y'wa anyry'san kari'na wairy 'se wa moro oje ywaitopo po ro. Irombo mero moro y'wa anyry'po kurano eneta'ton. Typyna irombo o'wa tywaije wa ero nono wo'kapyry uwaporo. ²⁵Tamamboren papa, ero nono ajukuty'pa man. Awu te kuku'sa. Mo'karon te moro o'wa yjemoky'po uku'saton. ²⁶Moro ajety sekaroi i'waine. Mo'ja ro enapa sekarotake, moro o'wa ypyinatopo aipynano waito'me itaine, ywaito'me enapa itaine.”

Jesus apyiry

18 Moro wara tyka'po wyino Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon maro moro i'poriry Kidron pato'po. Moro pato ro amy wonatopo paty maina kynakon. Moro taka ito'po mo'karon tyne-meparykon maro.^c

²Mo'ko ekaramanen Judas enapa moro maina uku'sakon. Moro 'wa ro irombo Jesus mo'karon tynemeparykon arojakon o'kapyn. ³Moro 'wa ro Judas wyto'po amy warinu pokonokon apyimy maro, amykon Tamusi auty erangon, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon Farise 'wa enapa tomo'se kynatokon inaron maro enapa. Turi, kororeta, o'woto'kon enapa ekosaine kynatokon. ⁴Jesus pa'poro morokon toponamon man otykon uku'sakon. Iwepa'ka'po. Ika'po mo'karon o'tonon 'wa: “Noky ko mupijaton?” ⁵Ika'san eju'to'me: “Mo'ko Nasaret pono Jesus.” Ika'po i'waine: “Inoro ro awu wa.” Mo'karon opy'san ekosa ro mo'ko ekaramanen Judas enapa kynakon. ⁶Moro “Inoro ro awu wa,” ika'po mero mo'karon kari'na wyto'san wena'po taka. Nono tu'ponaka iwo'papy'san.

⁷Jesus woturupo'po rapa i'waine: “Noky ko mupijaton?” Ika'san: “Mo'ko Nasaret pono Jesus.” ⁸Jesus wyka'po eju'to'ko'me: “Wykai terapa o'waine: inoro ro awu wa. Yjupiry jako o'waine, mojan yja'sakarykon aropotoko.” ⁹Iwara ero auranymbo wo'kapy'po: ‘Amy paio y'wa anyry'po anuta'kapo'pa we'i.’

¹⁰Simon Petrus ekosa supara kynakon. Moro so'ka'po ro i'wa. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitory panaka'po i'wa ike. Mo'ko pyitonano ety me kynakon Malkus. ¹¹Jesus wyka'po te Petrus 'wa: “Moro supara e'mo'ko rapa moro ije'ny taka. Moro y'wa mo'ko yjummy nyry'po sapera anenyry'pa ka'tu ywairy man mekano'san?”^d

¹²Mo'karon warinu pokonokon apyimy 'wa, mo'ko ijopotorykon 'wa, mo'karon Simosu nemoky'san Tamusi auty erangon 'wa Jesus apo'i'po. Apomy'po i'waine. ¹³Mo'ko Anas 'wa na'nen aro'po i'waine. Mo'ko ro mo'ko Kajafas y'metamuru me kynakon. Kajafas ro moro siriko Tamusi pokonokon jopotory me kynakon. ¹⁴Mo'ko ro enapa, mo'ko ero wara mo'karon Simosu jopotorykon urunenymbo mo'ko kynakon: “Kari'na upu'san me o'win kari'na rombyry iru'pa man.”^e

¹⁵Jesus wekena'po Simon Petrus 'wa amy enapa inemepary maro. Mo'ko inemepary ro mo'ko Tamusi pokonokon jopotory nukutyry mo'ko kynakon. Jesus maro iwo'my'po mo'ko Tamusi pokonokon jopotory auty pyrorory taka.^f ¹⁶Petrus poropy'po te kurando moro pena po. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory nukutyry Jesus nemepary wepa'ka'po. Mo'ko pena

^c18:1 Mateus 26:47-56, Markus 14:43-50, Lukas 22:47-53

^d18:11 Mateus 26:39, Markus 14:36, Lukas 22:42 ^e18:14 Johanes 11:49,50

^f18:15 Mateus 26:69-70, Markus 14:66-68, Lukas 22:55-57

eran me aitoto woryi erupa'po i'wa. Irombo Petrus a'myka'po i'wa. ¹⁷ Mo'ko pena eran wyka'po ro Petrus 'wa: "Amoro enapa kapyn mo'ko wokyry nemepary amy amoro man?" Petrus wyka'po te: "Uwa, amy kapyn awu wa." ¹⁸ Ty'sanore iwairy ke, mo'karon pyitonano 'wa, mo'karon Tamusi auty erangon 'wa enapa wa'to'po tyka'mutano'po kynakon. Moro 'wa ro kynotasino'pojatokon. Ekosaine ro Petrus enapa kynotasino'pojakon.

¹⁹ Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po Jesus 'wa mo'karon inemeparykon poko, moro inyry omepano poko enapa.⁸ ²⁰ Jesus wyka'po eju'to'me: "Kurando kari'na 'wa yjauranato. Semepatoine morokon iwota'nano'to'kon auto ta, moro Tamusi auty ta enapa. Morokon po ro pa'poro Simosu kynota'nano'saton. Amy pairo oty anekarity'pa maname waito. ²¹ O'tono'me ko y'wa maturupaja oty poko? Mo'karon ynekarity'san otykon etanamonyombo 'wa tyre aturupoko. Mo'karon o'to ywyka'po uku'saton." ²² Moro wara ika'po mero, amy oranano 'wa ipasapaika'po. Ika'po: "Moro wara mo'ko Tamusi pokonokon jopotory meju'sa, hen?" ²³ Jesus wyka'po eju'to'me: "Yja'wan me yjaurana'poto, ekari'ko one wara 'ne yja'wan me yjaurana'po. Iru'pa yjaurana'poto te, o'tono'me ko iro ke kywojan?" ²⁴ Tapomy ro Anas 'wa Jesus emoky'po mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Kajafas 'wa.

²⁵ Simon Petrus te kynotasi-nano'pojakon noro moro wa'to 'wa. Irombo ika'san i'wa: "Amoro enapa kapyn amy inemepary amoro man?"

Petrus wyka'po te: "Uwa, amy kapyn awu wa." ^{h26} Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory pyitoty amy, mo'ko Petrus nipanaka'po omory me kynakon inoro wyka'po: "Moro wonatopo paty maina ta kapyn konei imaro?" ²⁷ Enapitary ekarity'po rapa te Petrus 'wa. Irombo mero o'win wotyoty amy korotoko ko'ta'po.

Jesus arory Pilatus po'ponaka

²⁸ Irombo Jesus aro'po i'waine mo'ko Kajafas wyino mo'ko Rome wyinono jopoto auty 'wa. Kokoro 'ne kynakon. Mo'karon Simosu we'i'san te o'my'pa. Mo'ko eratonomapotopombo kapara'membo onory 'se tywairykon ke irombo tyweja'wangarykon 'se'pa kynatokon.ⁱ

²⁹ Irombo Pilatus wepa'ka'po i'waine. Ika'po: "Oty poko ko mo'se wokyry memendojaton?" ³⁰ Ika'san eju'to'me: "Yja'wan oty ka'nen me e'i'pa a'ta, o'wa anekarama'pa na'na nairy." ³¹ Pilatus wyka'po i'waine: "Arotoko iro ke. Aseke moro ajemerykon kareтары wykary wara a'wembono auranano ytoko ipoko." Mo'karon Simosu wyka'san te i'wa: "Amy pairo kari'na wory kapyn man na'na 'wa." ³² Iwara te moro Jesus auranombo, moro i'wa one wara tyrombyry man ekarity'po wo'kapyry kynakon.^j

³³ Irombo Pilatus wo'my'po rapa moro auto taka. Jesus ko'mapo'po i'wa. Ika'po I'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory amoro man?" ³⁴ Jesus wyka'po eju'to'me: "Aseke moro wara mykanon? Amykon te ka'tu ypoko ajerupaton?" ³⁵ Pilatus wyka'po eju'to'me: "Amy Simosu 'kare awu wan.

⁸18:19 Mateus 26:59-66, Markus 14:55-64, Lukas 22:66-71

^h18:25 Mateus 26:71-75, Markus 14:69-72, Lukas 22:58-62

ⁱ18:28 Mateus 27:1-2,11-14, Markus 15:1-5, Lukas 23:1-5

^j18:32 Johanes 3:14, 12:32

Aseke aja'sakarykon, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ajekaramaton y'wa. O'to ko me'i?" ³⁶Jesus wyka'po eju'to'me: "Ero nono wyino kapyn moro ynundymary man. Ero nono wyino moro ynundymary a'ta rypo, mo'karon ypyitorykon no'mikatory moro Simosu 'wa yjekaramary a'kototo'me. Ero wyino kapyn te moro ynundymary man." ³⁷Pilatus wyka'po I'wa: "Jopoto kapyn 'kare amoro man." Jesus wyka'po eju'to'me: "Aseke amoro jopoto me kakari'sa. Awu tupa'kano'se wa, ero nono tu'ponaka tywo'se wa moro iporono auranano amyikapoto'me. Pa'poro mo'karon iporono auranano wyinonokon yjauran 'wa kynepanamaton." ³⁸Pilatus wyka'po I'wa: "Oty ko moro iporono auranano nan?"

Moro wara tyka'po mero, Pilatus wepa'ka'po rapa mo'karon Simosu 'wa. Ika'po i'waine: "Amy paio oty anepory'pa we'i u'ta." ³⁹Ajemerykon wararo te moro yja'wangan kari'na aru'katopo wyino o'win amy kapory y'wa man mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary jako. Oty 'se ko mandon? Mo'ko Simosu Jopotory sinondapotan?" ⁴⁰Iko'tapoty'san: "Mo'ko kapyn. Mo'ko Barabas te." Mo'ko Barabas ro amy tokenen manaman mo'ko kynakon.

19 Irombo mero Pilatus 'wa Jesus ypoky'mapo'po. ²Mo'karon warinu pokonokon 'wa amy sipatamu waton momy'po u'mariry me. Upu'po tu'ponaka yry'po i'waine. Amy tapenen tykujuren wo'mynano ke iwo'myndo'po i'waine. ³Irombo iwopy'san i'wa. Ika'san: "Na'na te kore awopy'po ewa'maje, Simosu Jopotory!" Ipasapaika'po i'waine.

⁴Pilatus wepa'ka'po rapa. Ika'po i'waine: "Sipa'kaje o'waine, muku'to'se

me amy paio oty anepory'pa ywe'i'po u'ta." ⁵Jesus wepa'ka'po ro, moro sipatamu waton kapy'po u'mari ta, moro tykujuren wo'mynano ta enapa. Irombo Pilatus wyka'po i'waine: "Mo'se mo'ko wokyry."

⁶Ene'po mero ty'waine, mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon ko'tapoty'san mo'karon Tamusi auty erangan maro. Ika'san: "Ipokary man! Wakapu poko ipokary man!" Pilatus wyka'po i'waine: "Arotoko. Aseke ipokatoko. Awu irombo amy paio oty anepory'pa wa u'ta." ⁷Mo'karon Simosu wyka'san eju'to'me: "Omenano kareтары na'na ekosa man. Moro ro irombyry man ekari'san, Tamusi ymuru me iwotyry'po ke."

⁸Moro eta'po mero tanarike 'ne ka'tu rapa Pilatus we'i'po. ⁹Moro auto taka rapa iwo'my'po. Irombo Jesus 'wa iwoturupo'po: "Ojeno ko amoro man?" Anejuku'pa te Jesus we'i'po. ¹⁰Pilatus wyka'po I'wa: "Yjerupary 'se'pa man? Yjaina anondapory wairy, apokapory wairy enapa anukuty'pa man?" ¹¹Jesus wyka'po eju'to'me: "Ajaina kapyn wairy, kawo wyino moro wara yry'pa iwe'i'pomboto. Iro ke ro mo'ko o'wa yjekaramanenyumbo u'ta pototo 'su 'ne ka'tu rapa oty man."

¹²Morombo wyino Pilatus wo'mika'po inondapory poko. Mo'karon Simosu ko'ta'san te. Ika'san: "Mo'ko nondapo'poto o'wa, mo'ko Rome pono jopoto pawanary kapyn amoro mana. Pa'poro aseke pototo 'su jopoto me atytoto mo'ko Rome pono jopoto y'tu'kanen me man." ¹³Moro eta'po mero ty'wa, Pilatus 'wa Jesus pa'kapo'po. Iwotandy'mo'po moro jopoto me tywaitopo tapo'ny tu'po, moro topu ke ira'to'po aitopo, moro Simosu gabata me kynejatojaton iro po. ¹⁴Kurita'ne'ne

^k18:38 Mateus 27:15-31, Markus 15:6-20, Lukas 23:13-25

iwairy taro kynakon moro otare'matopo kurita uwaporo. Irombo Pilatus wyka'po mo'karon Simosu 'wa: "Mo'se mo'ko Ajopotorykon." ¹⁵ Mo'karon ko'tapoty'san ro: "Iwory man! Iwory man! Wakapu poko ipokary man!" Pilatus wyka'po i'waine: "Mo'ko Ajopotorykon iro ke sipokapotan wakapu poko?" Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wyka'san eju'to'me: "Mo'ko Rome pono jopoto rato amy na'na jopotory waty man." ¹⁶ Irombo mero Pilatus 'wa Jesus yry'po i'waine, ipokato'me.

Jesus aro'po i'waine.¹ ¹⁷ Aseke Jesus moro typokato'man wakapu arojakon. Jerusalem wyino iwepaka'po moro 'U'je'pombo Waitopo' tatynen 'wa. Golgota me mo'karon Simosu moro aitopo ejatojaton moro taurangon ta. ¹⁸ Moro po ro wakapu poko Jesus poka'po. Imaro oko amykon terapa poka'san, o'win amy apojery wyino, o'win amy apo'tun wyino. Jesus owarira'naine kynakon. ¹⁹ Paranga'membo pokapo'po enapa Pilatus 'wa mo'ko Jesus epo. Moro tu'po ro tymero kynakon: MO'KO NASARET PONO JESUS, MO'KARON SIMOSU JOPOTORY.

²⁰ Moro imero'po erupa'po pyime Simosu 'wa. Tyse waty irombo Jerusalem wyino moro Jesus pokatopo kynakon. Moro oty tymero kynakon mo'karon Simosu auran ta, mo'karon Rome ponokon auran ta, mo'karon Griek auran ta enapa. ²¹ Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon Simosu wyka'san Pilatus 'wa: "Mo'karon Simosu Jopotory me iwairy kysimeroi. Mo'karon Simosu

Jopotory me iwokarity'po te imeroko." ²² Pilatus wyka'po te eju'to'ko'me: "Moro ynimeropo'po ani'petakama'pa waitake."

²³ Jesus poka'po mero ty'waine, mo'karon warinu pokonokon 'wa morokon itu'ponokon iwo'mykonymba a'saka'san okupa'en undy, tywe'i'san wara ro. Moro upi'nono iwo'mymba te o'win kynakon. Atoky'pa moro kamisa kynakon. ²⁴ Irombo ase'wa ika'san: "Aniseka'pa kytaisen. Tymeramon tapusikiri kysemasen one 'wa apyiry man uku'to'me." Iwara ero imero'po wo'kapy'po:^m

Morokon ywo'mykonymba ekamy'san i'waine aseka ro. Ywo'my poko tapusikiri emapoty'san i'waine.

Moro wara mo'karon warinu pokonokon we'i'san.

²⁵ Moro Jesus pokatopombo wakapu ekosa kynatokon mo'ko isano, mo'ko isano pity, mo'ko Klopas pyty Maria, mo'ko Magdala pono Maria enapa. ²⁶ Mo'ko isano ekosa mo'ko poto me inipynary inemepary kynakon. Ene'san mero ty'wa, Jesus wyka'po mo'ko tysano 'wa: "Mo'ko apyiko o'me me." ²⁷ Irombo mo'ko tynemepary 'wa ika'po: "Mo'ko apyiko asano me." Morombo mero mo'ko inemepary 'wa mo'ko isano apo'i'po tokosa tauty ta.

Jesus rombyry

²⁸ Pa'poro oty aikeyy'po uku'sakon Jesus moro jako. Irombo moro imero'po wo'ka'to'me ika'po: "Tuna 'se wa." ^{no} ²⁹ Moro po ro amy parapi kynakon, ta'no'se tyjasakoren winu ke. Moro winu taka ro amy tymi'mi'ken oty u'mu'ka'po i'waine. Moro oty yry'po ro amy hysop

¹19:16 Mateus 27:32-44, Markus 15:21-32, Lukas 23:26-43

^m19:24 Ware 22:18

ⁿ19:28 Mateus 27:45-56, Markus 15:33-41, Lukas 23:44-49

^o19:28 Ware 69:21, 22:15

epy pokonaka. Irombo Jesus yndary ponaka yry'po i'waine. ³⁰Moro winu amy enyry'po mero ika'po: "Naikepyi." Irombo mero moro tupu'po sekuma'po i'wa. Iworemakepy'po.

³¹Moro jako opy'pa noro moro otare'matopo kurita kynakon. Moro otare'matopo kurita te morokon wakapu poko mo'karon ipoka'san ekepy'san wairy 'se'pa mo'karon Simosu kynatokon. Poto me irombo moro otare'matopo kurita wairy kynakon. Iro ke ro Pilatus 'wa iwoturupo'san mo'karon ipoka'san y'sairykon ambopoto'me, morokon wakapu wyino ikato'ko'me. ³²Irombo mero mo'karon warinu pokonokon 'wa mo'ko Jesus maro ipoka'san y'sairykon amboty'san, mo'ko o'win amy na'nen, irombo mo'ko akono terapa. ³³Jesus 'wa tytunda'san mero te, tyromo'se terapa ene'po i'waine. Iro ke ro morokon i'sairy anamboty'pa iwe'i'san. ³⁴Moro isoropary puka'po te o'win amy warinu pokono 'wa typosi'ken siparari ke. O'win wytory iwiyino mynu wopy'po tuna maro. ³⁵Mo'ko morokon otykon enenenymbo kynamyikapojan. Moro inamyikapory oty iporo man. Iporonokon otykon ekarityry uku'san ty'wa. O'waine enapa amyikarykon 'se man. ³⁶Moro oty tywo'ka'se man, ero imero'po wo'ka'to'me:^P

Amy pairo ije'po amboty'pa kynaitan.

³⁷Amy oje rapa tymero man:^q

Mo'ko inipuka'san 'wa kyno'po'ta'ton.

Jesus unemyry

³⁸Morombo mero Pilatus 'wa mo'ko Arimatea pono Josef woturupo'po mo'ko Jesus ekepy'po kato'me ty'wa

moro wakapu wyino. Mo'ko Josef ro amy Jesus nemepary me kynakon, maname te irombo, mo'karon Simosu jopotorykon nendory ke ty'wa. Pilatus 'wa iru'pa epory'po. Irombo Josef 'wa Jesus ekepy'po ka'po moro wakapu wyino.^f ³⁹Mo'ko Nikodemus wyto'po imaro. Mo'ko 'wa ro uwapo Jesus koko tatawa kynakon. Oruwa kiro iwairy taro mere maro aloe y'kaima'po Nikodemus ekosa kynakon.^s ⁴⁰Mo'ko Jesus ekepy'po pina'po i'waine. Irombo morokon tyoporamon otykon maro ijasimemboty'po i'waine ty'mejamon kamisa ke. Moro wara irombo mo'karon Simosu akepy unenjaton. ⁴¹Moro Jesus pokatopombo wyino tyse waty amy wonatopo paty kynakon. Moro ta ro amy asery atunendopo kynakon. Amy pairo noro kari'na yry'pa kynakon itaka. ⁴²Moro taka roten Jesus ekepy'po yry'po i'waine, senge roten iwairy ke. Moro otare'matopo kurita irombo kynitundakon terapa.

Jesus awomyry

20 Irombo moro otare'matopo kurita pa'po me, kokoro 'ne imero, tawa'rume noro a'ta, mo'ko Magdala pono Maria wyto'po moro Jesus unendopombo 'wa. Irombo moro ipenary aputy topu ene'po i'wa tamima.^t ²Irombo eka'numy'po Simon Petrus 'wa, mo'ko o'win amy omepatoto, mo'ko pototo me Jesus kynipynakon inoro 'wa enapa. Ika'po i'waine: "Mo'ko Jopoto moro unendopombo wyino taro man. Oje yry'po anukuty'pa na'na man."

³Irombo Petrus wepa'ka'po mo'ko o'win amy omepatoto maro. Ito'san moro Jesus unendopombo 'wa.

^P19:36 Exodus 12:46, Numeri 9:12, Ware 34:20

^q19:37 Zacharia 12:10, Jesus nenepo'po 1:7

^r19:38 Mateus 27:57-61, Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56

^s19:39 Johanes 3:1-2 ^t20:1 Mateus 28:1-8, Markus 16:1-8, Lukas 24:1-12

⁴Okororo eka'numy'san. Mo'ko o'win amy omePAToto taka'ne kynakon Petrus ko'po. Mo'ko tunda'po na'nen moro Jesus unendopombo 'wa. ⁵Itaka iwonsuma'po. Morokon inoponykonymbo kamisa ene'san i'wa. O'my'pa te iwe'i'po. ⁶Irombo iwena'po ta Simon Petrus tunda'po enapa. Mo'ko wo'my'po moro atunendopo taka. Morokon inoponykonymbo kamisa ene'san i'wa. ⁷Moro u'jondotopombo kamisa ene'po enapa i'wa, morokon inoponykonymbo kamisa ekosa kapyn te. Typo terapa te tamenje kynakon. ⁸Morombo mero mo'ko o'win amy omePAToto, mo'ko Petrus uwapo tytunda kynakon inoro wo'my'po enapa. Oty ene'po mero ty'wa oty amyika'po i'wa. ⁹Moro iromby'san wyino awomyry man mero'po anukuty'pa na'nen kynatokon. ¹⁰Mo'karon omePATotonon werama'san rapa moro ita tywaito'kon auto 'wa.

¹¹Maria te moro Jesus unendopombo wyino kurando kynotamojakon. Moro tywotamory ta moro atunendopo taka iwonsuma'po.^u ¹²Irombo oko tamu'ne ewo'myndo'san kapu tanokon apojo-nano ene'san i'wa. Tandy'po kynatokon moro Jesus ekepy'po waitopombo po, o'win amy moro upu'po waitopombo po, o'win amy moro ipupuru waitopombo po. ¹³Mo'karon woturupo'san ro i'wa: "Woryi, o'tono'me ko matamojan?" Ika'po i'waine: "Mo'ko Yjopotory taro man. Oje tyje iwairy anukuty'pa wa."

¹⁴Moro wara tyka'po mero iwotu'ma'po. Irombo Jesus ene'po i'wa. Jesus me iwairy anukuty'pa te kynakon. ¹⁵Jesus wyka'po i'wa: "Woryi, o'tono'me ko matamojan?

Noky ko mupijan?" Mo'ko wonatopo paty enenen ja'ta ekanopyry ke ty'wa, ika'po I'wa: "Jopoto, o'wa aro'poto, oje yry'po ekari'ko, moro wyino sarose me." ¹⁶Jesus wyka'po i'wa: "Maria." I'wa tywotu'ma'po mero Maria wyka'po I'wa Simosu auran ta: "Rabuni." Moro tauro'po man: yjemepanen. ¹⁷Jesus wyka'po i'wa: "Kapo'i koro. Awomy'pa noro irombo wa mo'ko jumynano 'wa. Mo'karon yja'sakarykon 'wa ero yjauranymbo ekari'tango: 'Mo'ko yjummy, mo'ko ajumykon me enapa man inoro 'wa yjawomyry man. Mo'ko ytamusyry, mo'ko atamusyrykon me enapa man inoro 'wa yjawomyry man.'"

¹⁸Irombo mero mo'ko Magdala pono Maria wyto'po mo'karon omePATotonon 'wa, moro ty'wa mo'ko Jopoto ene'po ekari'se, moro o'to ty'wa ika'po ekari'se enapa.

Jesus wosenepory mo'karon tynemeparykon 'wa

¹⁹Irombo koko mo'karon omePATotonon tywota'nano'se kynatokon. Morokon pena tyra'kere'to i'waine kynakon, mo'karon Simosu pona tanarike tywairykon ke. Irombo typo roten Jesus wopy'po ira'nakaine. Ika'po i'waine: "Sara'me aitoko." ^{v20}Moro wara tyka'po mero, morokon tainary, moro tysoropary enepo'po i'wa i'waine. Mo'ko Jopoto ene'po mero ty'waine, mo'karon omePATotonon ewa'pota'san imero. ²¹Jesus wyka'po rapa i'waine: "Sara'me aitoko. Mo'ko jumynano 'wa yjemoky'po wara enapa komo'saton." ²²Moro wara tyka'po mero, uro'san i'wa. Ika'po i'waine: "Mo'ko Tamusi wyinono a'kanano apyitoko. ²³Yja'wan me kari'na we'i'san ka'poto o'waine,

^u20:11 Mateus 28:9-10, Markus 16:9-11

^v20:19 Mateus 28:16-20, Markus 16:14-18, Lukas 24:36-49

tyka ro kynaitan. Anika'pa awe'i'sando te, ika'pa kynaitan.”^w

Tomas wairy oty anamyika'pa

²⁴O'win amy mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon a'sakary Tomas, mo'ko Didymus^{¶¶} me kynejatojaton inoro uwa tywajaje kynakon ekosaine, mo'ko Jesus wopyry jako. ²⁵Mo'karon iwomepary a'sakarykon wyka'san i'wa: “Mo'ko Jopoto enei na'na.” Mo'ko Tomas wyka'po te i'waine: “Morokon ainary ta morokon putuputuri pa'san anene'pa yja'ta, morokon putuputuri pa'san taka moro yjainary siky'iry ane'moky'pa yja'ta, anamyika'pa waitake.” ²⁶Irombo oko-to'ima kurita pa'po me mo'karon inemeparykon moro auto ta rapa kynatokon. Tomas ro ekosaine kynakon. Tyra'kere'to morokon pena wairy se'me typo roten Jesus wopy'po ira'nakaine. Ika'po i'waine: “Sara'me aitoko.” ²⁷Morombo mero mo'ko Tomas 'wa ika'po: “Ero 'wa moro ajainary siky'iry ene'ko. Morokon yjainary eneko. Moro ajainary ene'ko. Moro ysoropary taka e'mo'ko. Senu'ka pe kyte'i. Isenu'ka'pa te aiko.” ²⁸Tomas wyka'po eju'to'me: “Yjopotory! Ytamusiry!” ²⁹Jesus wyka'po i'wa: “Yjene'po ke oty mamyanon? Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon enery pyndo oty amyikanamon.”

Kareta y'ma'topo auranano

³⁰Pyime noro kapu wyinonokon otykon enepo'san Jesus 'wa mo'karon tynemeparykon embata. Morokon te ero kareta ta imero'pa tywajaje mandon. ³¹Morokon imero'san te tymero man mo'ko Mesias me, mo'ko Tamusi ymuru me enapa Jesus wairy

amyikato'me o'waine, amyikanamon me ajemando'ko'me enapa ety ta.

Jesus wosenepory rapa

21 Morombo wyino Jesus wosenepo'po rapa mo'karon tynemeparykon 'wa moro Tiberias juwembory esi'wo. Ero wara te iwosenepo'po.

²Asekosa kynatokon mo'ko Simon Petrus, mo'ko Tomas, mo'ko Didymus^{§§} me kynejatojaton inoro, mo'ko Galilea tano Kana pono Natanael, mo'karon Sebedeus ymurukon, oko noro amykon terapa inemeparykon enapa. ³Simon Petrus wyka'po mo'karon ta'sakarykon 'wa: “Woto poko wy'sa.” Mo'karon amykonymba wyka'san: “Na'na kyny'san amaro.” Kurandonaka ito'san. Moro kurijara taka iwotaru'ka'san. Moro koko te otymbo ro anapo'i'pa iwe'i'san.^x

⁴Emamy'po po terapa Jesus pe'ja po kynakon. Jesus me iwairy anukuty'pa te mo'karon inemeparykon kynatokon.

⁵Irombo Jesus wyka'po i'waine: “Pyitonon, perere etapyry me woto amy waty nan ajekosaine?” Ika'san: “Uwa.”

⁶Ika'po i'waine: “Moro sipi ematoko moro kurijara apo'tun wyino. Iwara amy mapyita'ton.” Ema'po i'waine. Irombo aru'kary upi'po terapa i'waine. Pyime irombo woto ita kynakon.^y

⁷Irombo mo'ko poto me Jesus nipynary omeplatoto wyka'po Petrus 'wa: “Mo'ko Jopoto mo'ko man.” Mo'ko Jopoto me iwairy eta'po mero ty'wa, Simon Petrus wewo'myndo'po. Iwoku'my'po. Moro tywo'my upi'nono ta roten irombo kynakon. Irombo iwoma'po moro tuna taka. ⁸Mo'karon a'sakarykon 'wa te moro kurijara wena'po ta moro woto na'no'ka'po sipi kyryrykary enepy'po

^{¶¶}20:24 Moro Didymus tauro'po man: Munusi.

^{§§}21:2 Moro Didymus tauro'po man: Munusi.

^w20:23 Mateus 16:19, 18:18

^x21:3 Lukas 5:5

^y21:6 Lukas 5:6

maponaka. Tyse waty irombo mapo wyino kynatokon. Ainatone-kari'na apo iwairy taro mapo wyino kynatokon.

⁹Maponaka tywo'ka'san mero, wa'to'po po'manga'po tu'po woto ene'po i'waine. Perere ene'po enapa i'waine. ¹⁰Jesus wyka'po i'waine: “Anapo'isan woto amy ene'toko.”

¹¹Irombo Simon Petrus wotaru'ka'po rapa. Moro sipi kyryryka'po i'wa maponaka. Oko-to'ima-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka oruwa potonon woto ita kynatokon. Pyime mo'karon woto wairy se'me moro sipi we'i'po o'seka'pa.

¹²Jesus wyka'po i'waine: “Endame-toko.” Amy paio inemepary tywoturu-pory 'se'pa kynakon i'wa: “Noky ko amoro man?” Mo'ko Jopoto me iwairy uku'satokon irombo. ¹³Irombo Jesus 'wa moro perere anumy'po. Ekamy'po i'wa i'waine, mo'ko woto maro. ¹⁴Moro ijuwanory me Jesus wosenepotopo moro kynakon moro iromby'san wyino tawomy'po wyino.

¹⁵Iwendame'san wyino* Jesus wyka'po Simon Petrus 'wa: “Johanes ymuru Simon, kypynanon mojan ko'po?” Petrus wyka'po I'wa: “A'a, Jopoto, moro y'wa apynary muku'sa.” Jesus wyka'po i'wa: “Mo'karon yjekyllon kapara indameno'poko.” ¹⁶Ijokonory me Jesus wyka'po rapa i'wa: “Johanes ymuru Simon, kypynanon?” Petrus wyka'po I'wa: “A'a, Jopoto, moro y'wa apynary muku'sa.” Jesus wyka'po i'wa: “Mo'karon yjekyllon kapara eneko.” ¹⁷Ijuwanory me Jesus wyka'po i'wa: “Johanes ymuru Simon, kypynanon?” Petrus 'wa moro ijuwanory me moro ‘Kypynanon?’ ikary je'tuma'po. Irombo ika'po Jesus 'wa: “Jopoto, pa'poro oty muku'sa. Moro y'wa apynary muku'sa.”

Jesus wyka'po i'wa: “Mo'karon yjekyllon kapara indameno'poko.

¹⁸“Ita'ro pore, moro apitaniry jako aseke moku'myjakon. Anisanory wara ro mytopo'sakon. Ajatypy'poto te, morokon ajainary mityngatake. Amy terapa kari'na ajeku'mytan. Awytyry 'se'tonorymbo 'wa ajarotan.” ¹⁹Moro wara Jesus 'wa moro one wara Petrus rombyry man 'wa moro Tamusi ety awongary man ekarity'po. Moro wara tyka'po wyino, ika'po Petrus 'wa: “O'ko ywena'po ta.”

²⁰Tywotu'ma'po mero, Petrus 'wa tywena'san ta mo'ko poto me Jesus nipynary omepatoto wopyry ene'po. Mo'ko ro mo'ko eratonomapotopombo onory jako Jesus aporito tywaije kynakon. Mo'ko enapa tywoturu'po kynakon i'wa: “Jopoto, noky ko ajekaramatan?” ²¹Inoro ene'po mero ty'wa, Petrus wyka'po Jesus 'wa: “Jopoto, o'to ko naitan mo'ko?” ²²Jesus wyka'po i'wa: “Moro ywopyry man 'wa ro nuro iwairy 'se yja'ta, apoko nan? Amoro te o'ko ywena'po ta.” ²³Irombo iromby'pa mo'ko omepatoto wairy man oka wotari-papy'po mo'karon Jesus wyinonokon ra'na. Jesus te yka'pa tywaije kynakon: “Iromby'pa kynaitan.” Tyka te tywaije kynakon: “Moro ywopyry man 'wa ro nuro iwairy 'se yja'ta, apoko nan?”

²⁴Mo'ko omepatoto, mo'ko erokon otykon amyikapojan inoro, mo'ko imeronamonymbo, inoro ro mo'ko man. Iporo moro inamyikapory wairy uku'san na'na.

²⁵Pyime noro amykon terapa otykon tyka'se man Jesus 'wa. O'win o'win pai morokon mero'sanymboto, ero nono tu'po morokon imero'san kareta waitopo waty nairy, wykaje awu.

*21:15 ‘Iwendame'san wyino’ y'petakan me pai ‘Tywendame'san wyino’ yry man.

Mo'karon apojoma'san

Uwapo torupamy

Ero kareta enapa mo'ko iru'pyn oka meronenymbo Lukas 'wa tymero man. Ero kareta ta mo'karon Jesus napojoma'san we'i'san ekari'san. Moro i'waine mo'ko Tamusi a'kary apo'i'po, moro one wara kapu taka Jopoto Jesus wyto'po, moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo kurita o'kapy'san otykon ekari'san enapa (Mo'karon apojoma'san 1-2). Mo'ko Petrus poko, mo'karon Jerusalem po Tamusi na'nanopy'san poko enapa oty ekari'san (Mo'karon apojoma'san 3-12). Moro wyino ro moro o'to Paulus we'i'po, moro one wara i'wa moro iru'pyn oka aripapyry ekari'san.

Mo'karon apojoma'san we'i'san ekari'san ro rypo ero kareta. Mo'ja ro mo'ko Jopoto Jesus Kristus na'mo'po amaminano wyto'po ekarityry 'se 'ne ka'tu rapa te man. Pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na 'wano me moro iru'pyn oka wairy amyikapojan mo'ko Lukas.

Ero kareta wota'saka'san

1:1 - 6:7 Jerusalem po moro iru'pyn oka wotaripapyry

6:8 - 9:31 Judea 'wa, Samaria 'wa, Galilea 'wa enapa moro iru'pyn oka wotaripapyry

9:32 - 12:25 Antioki 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry

13:1 - 16:5 Asia 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry

16:6 - 19:20 Griek yinonory 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry

19:21 - 28:31 Rome 'wa moro iru'pyn oka wotaripapyry

Moro Tamusi wykatopombo

1 Teofilus, moro koromono ykaretry simeron pa'poro o'to tywairy a'mo'po poko Jesus 'wa, pa'poro i'wa kari'na emepa'san poko enapa, ²kapu taka awo'nuku'po 'wa ro. Moro tawo'nukuru uwaporo te Tamusi a'kary poritory ta takari'se i'wa man one wara mo'karon tynapojomarykon me tynapo'i'san wairy man. ³Mo'karon 'wa ro enapa moro tywota'karyka'po wyino pyime otykon ke nuro tywairy tamyikapo i'wa man. Oko-kari'na kurita ta pyimemboto tywosenepo i'waine man. Torupa i'wa mandon moro Tamusi nundymary poko.

⁴O'wino me imaroine ta'ta, ika'po i'waine Jerusalem wyino ito'pa iwaito'ko'me. Ika'po: "Moro o'waine ynekarity'pombo yjummy wykatopombo imomo'toko.^a ⁵Johanes 'wa irombo tuna ke mo'karon kari'na tatyka mandon. Amyjaron te pyime 'ne waty amykon kurita pa'po me Tamusi a'kary ke tatyka maita'ton."^b

Jesus awo'nukuru kapu taka

⁶Mo'karon Jesus ekosa ata'nanopy'san woturupo'san i'wa: "Jopoto, erome te mo'karon Israel pajanyombo mundymapotan rapa amy aseke ijopotorykon 'wa?"

⁷Irombo te ika'po i'waine: "One wara a'ta oty wo'kapyry man Papa aina man. Ajainaine kapyn man moro ukutyry. ⁸Mepana'tomata'ton te, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po mero otu'ponakaine. Yjekary amyikaponamon me maita'ton Jerusalem po, pa'poro wararo Judea po, pa'poro wararo Samaria po enapa, ero nono y'maty'po 'wa ro."^c

^a1:4 Lukas 24:49 ^b1:5 Mateus 3:11, Markus 1:8, Lukas 3:16, Johanes 1:33

^c1:8 Mateus 28:19, Markus 16:15, Lukas 24:47-48

⁹Moro wara ika'ma'po wyino inen-erykon mero kapu taka awo'nuku'po. Amy kapurutu notaka iwonekepy'po.^d

¹⁰Onu'ka'pa kapu taka itory enery jako noro i'waine, typo roten oko wokryryjan we'i'san ekosaine tamu'namon wo'mynano ta.^e

¹¹Mo'karon wyka'san ro: “Galilea ponokon wokryryjan, o'tono'me ko moro po noro mo'po'saton kapu 'wa? Mo'ko awyinoine kapu taka awo'nuku'po Jesus kynotan rapa moro kawonaka tytory ene'po wara enapa o'waine.”

¹²Irombo Jerusalem 'wa iwerama'san rapa, moro oleif paty wypy wyino. O'win dusun apo ko'po kapyn moro wypy man Jerusalem wyino.¹³Irombo Jerusalem taka tywo'my'san mero, moro tywaito'kon poto 'su apuru'po taka ito'san kawonaka. Mo'karon moro po aitonon me ro kynatokon Petrus, Johanes, Jakobus, Andreas, Filipus, Tomas, Bartolomeus, Mateus, mo'ko Alfeo ymuru Jakobus, mo'ko o'wo'matonon a'sakarymbo Simon, mo'ko Jakobus ymuru Judas enapa.^f

¹⁴Inaron ro pa'poro o'kapyn roten o'win tywonumengarykon ta Tamusi 'wa kynauranatokon. Amykon woryijan enapa imaroine kynatokon. Mo'ko Jesus sano Maria, mo'karon ipiryjan enapa imaroine kynatokon.

Judas y'petakan

¹⁵Amy kurita te Petrus awomy'po mo'karon ta'sakarykon ra'na. O'win-to'imamboto o'win-kari'na iwairy taro mo'karon ata'nanopy'san kynatokon. Petrus wyka'po: ¹⁶“Yja'sakarykon, moro imero'po, moro penaro David 'wa Judas poko mo'ko Tamusi a'kary

nekari'po'pombo wo'kapyry ro tywaije man. Judas 'wa waty oma takari'se nan mo'karon Jesus apyinamon 'wa.¹⁷Ka'sakarykon me tu'ku man. Moro kynikapyrykon amaminano wota'saka'po amy enapa tyka'se i'wa tywaije man.¹⁸Irombo te amy nono'membo tapeka'se i'wa tywaije man moro tyja'wany epe'po poko. Irombo tombata'po tywoma tywaije man. Tywotuweseka tywaije man. Pa'poro imero uwembombo tywo'se tywaije man kurandonaka.⁸¹⁹Moro tota tywaije man pa'poro mo'karon Jerusalem po amandonon 'wa. Moro nono ro tajato i'waine man aseke taurangon ta Akeldama me. Moro tauro'po man: Mynu pan nono.²⁰Moro ware kareтары ta irombo tymero man: “Oro moro iwaitopo nipononge'nen. Oro amy paio ipo emamy'pa nainen.”

“Tymero enapa man:

“Oro amy terapa i'petakan me nainen oty enenen me.”^h

²¹“Kokosaine mo'ko Jopoto Jesus a'ta, mo'ko Johanes 'wa etyka'po wyinombo ro moro awo'nuku'po 'wa ro, amykon wokryryjan tyweramapo'se mandon kymaroine.²²Mo'karon wyino ro o'win amy apyiry man moro awomy'po amyikaponen me iwaito'me kymaroine.”ⁱ

²³Irombo oko amykon aro'san i'waine uwaponaka: mo'ko Barsabas tatynen Josef (Justus me enapa kynejatokatokon), mo'ko Matias maro.²⁴Irombo ero wara aurana'san Tamusi 'wa: “Amoro, Jopoto, pa'poro turu'ponano muku'sa. Na'na 'wa iro ke uku'poko nokypan 'se awairy mojan okonokon wyino,²⁵moro Judas nino'po

^d1:9 Markus 16:19, Lukas 24:50-51 ^e1:10 Lukas 1:1-4

^f1:13 Mateus 10:2-4, Markus 3:16-19, Lukas 6:14-16 ⁸1:18 Mateus 27:3-8

^h1:20 Ware 69:25, Ware 109:8

ⁱ1:22 Mateus 3:16, Markus 1:9, Lukas 3:21, Markus 16:19, Lukas 24:51

apojonano emamin ka'tome. Judas 'wa irombo moro amaminano tyno man moro tywaitopo 'wa tytoto'me.”

²⁶Irombo tymeramon tapusikiri emapoty'san i'waine. Iwara ro mo'ko Matias ekarity'po moro amaminano apyinen me. Mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win apojoma'san apyimy taka a'myka'po i'waine.

Mo'ko Tamusi a'kary wopyry

2 Moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo kurita tunda'po mero, pa'poro tywota'nano'se kynatokon.^j

²Irombo typo roten kapu wyino amy oty mory wopy'po, pepeito tam'po'kory mory wara imero. Moro iwotandy'moto'kon auto a'no'ka'po imero moro oty mory 'wa. ³Irombo wa'to ka'muru'makon wara otykon wosenepo'san i'waine. Pa'poro iwe'i'san mero itu'ponakaine morokon otykon wotaripapy'san. ⁴Irombo Tamusi a'kary 'wa i'namoro'san. Ukuty'non roten auranano ta tauranarykon a'mo'po i'waine, Tamusi a'kary 'wa tauranano'porykon wararo.

⁵Moro jako Jerusalem po pa'poro ero nono tu'ponokon aito'kon wyino opy'san Tamusi nendonamon Simosu kynatokon. ⁶Moro oty mory wota'po mero, pyime kari'na wota'nanopy'san. Poto me imero iwonumenga'san, pa'poro aseke taurangon ta auranarykon etary ke ty'waine. ⁷I'narangapo'san moro oty 'wa. Irombo ika'san: “Galilea ponokon kapyn pa'poro mo'karon auranatonon nandon? ⁸One wara ko iro ke pa'poro aseke kaurangon ta auranarykon kysataton? ⁹Partie ponokon me, Medië ponokon me, Elam ponokon me, Mesopotamie ponokon me, Judea ponokon me, Kapadosi ponokon me, Pontus ponokon me,

Asia ponokon me, ¹⁰Frigie ponokon me, Panfili ponokon me, Egypte ponokon me, Sirene wyino amandonon Libie ponokon me, Rome ponokon otawatonon me, ¹¹Simosu me, Simosu me atypo'san me, Kreta ponokon me, Arabi ponokon me enapa pa'poro aseke kaurangon ta auranarykon kysataton, one wara Tamusi 'wa potonon otykon kapy'san poko.”

¹²Pa'poro iwe'naranga'san.

One wara paio moro oty poko tywonumengarykon anukuty'pa iwe'i'san. Ika'san: “Oty 'ne ko ero nan?”

¹³Amykonymbote kynauno'po'satokon. Kyngatokon: “Tywetynje mandon.”

Petrus auranary

¹⁴Irombo te Petrus awomy'po mo'karon ainapatoro itu'ponaka o'win apojoma'san maro. Mo'ja aurana'po i'waine: “Yja'sakarykon Simosu, pa'poro Jerusalem po aitonon enapa, ero ukutyry 'se wa o'waine. Iru'pa koro yjauran 'wa epanamatoko. ¹⁵Mojan tywetynje anekanopyrykon irombo etymy'pa mandon. Kokoro noro man. Okupa'en-to'ima juru man.

¹⁶Mo'ko Tamusi auran uku'ponen Joel wykatopombo te ero man:

¹⁷“Morokon irombo ro kurita ero wara kynaitan, kynganon Tamusi. Yja'kary a'si'ko sytake pa'poro kari'na tu'ponaka. Irombo mo'karon omurukon, ajemyirykon yjauranyombo uku'pota'ton. Mo'karon ara'nanokon pyitonon 'wa otykon kynosenepota'ton. Mo'karon uwapoto'san kynone'po'ta'ton.^k

¹⁸Mo'karon ppyitorykon tu'ponaka, mo'karon yjemyijarykon tu'ponaka enapa morokon kurita yja'kary amy sytake. Irombo yjauranyombo uku'pota'ton. ¹⁹Anumengaponamon

otykon senepotake kawo kapu poko. Po'po ero nono tu'po potonon otykon senepotake. Mynu kynaitan. Wa'to kynaitan, to'kyine imero. ²⁰Moro weju imero kynewa'rumandan. Moro nuno mynu me imero kynaitan. Moro wara kynaitan moro poto 'su, tawejjen mo'ko Jopoto wo'topo kurita uwaporo. ²¹Irombo mero pa'poro mo'ko Jopoto ety ejatonen tunenje kynaitan uta'no wyino."

²²"Yja'sakarykon, Israel pajanyambo, ero yjauran 'wa epanamatoko! Amy tynemoky'po wokry me mo'ko Nasaret pono Jesus wairy aseke Tamusi 'wa tanepo man. Ita irombo tamamina man anumengaponamon kapu wyinono otykon, potonon pori'tonano enepoto'me ara'naine. Aseke waty morokon muku'saton. ²³Aseke ro Tamusi 'wa tyjembo me tywaije man mo'ko Jesus yry man ajainakaine. Penaro terapa tuku'se tywaije Tamusi 'wa man. Irombo wakapu poko typokapo o'waine man tyja'wangamon kari'na 'wa.¹ ²⁴Tamusi 'wa te iromby'san wyino tawongapo rapa man. Morokon iromby'po je'tun taik'e'ka i'wa man. Moro tyromo'se aino 'wa mo'ja ro apyiry tupi me tywaije man.^m ²⁵David irombo ipoko kynganon:ⁿ

"Mo'ko Jopoto yjenuru ta roten man. Mo'ko ro yjapo'tun wyino man, ywomapotyry pona. ²⁶Iro ke ro yturu'po tawa'pore man. Yndary kynominojan. Yja'mun pairo tywotunendopo amy epotan Tamusi momokyry ta. ²⁷Yja'kary anino'pa irombo mana mo'karon iromby'san waitopo po. Mo'ko ajety awonganen apyitory anuta'kapo'pa

mana. ²⁸Amano emary menepoi y'wa. Moro yjekosa awairy poto me yjewa'porojan."

²⁹"Yja'sakarykon, iru'pyn po kysuku'saton mo'ko kytangan David romby'po, unemy'po enapa. Erome noro moro itu'mun kokosaine man. ³⁰Amy Tamusi auran uku'ponen me tywaije man. Tamusi 'wa amy typarymbo andy'mory man tuku'se i'wa man moro tapo'nymbo tu'po. Aseke toty ejatory ta moro wara Tamusi tyka tywaije man.^o ³¹David 'wa penaro ro tone terapa tywaije man one wara aire oty wairy man. Iwara ro mo'ko Mesias awomyry man rapa takari'se i'wa man. Mo'karon iromby'san waitopo 'wa ino'pa iwairy man, ikota'pa moro ija'mun wairy man enapa takari'se i'wa man. ³²Mo'ko Jesus ro Tamusi 'wa tawongapo rapa man. Moro amyikaponamon me pa'poro na'na man. ³³Tawonga ro man Tamusi apo'tun wyinonaka. Irombo Tamusi a'kary tapyije i'wa man tyjumy wyino, ika'pombo wara ro. Mo'ko ro tyje i'wa man. Moro ro meneton. Metaton enapa. ³⁴David 'ne ro irombo awomy'pa tywaije man kapu taka. Aseke ro tyka man:^p

"Tamusi nykai mo'ko Yjopotory 'wa: 'Yjapo'tun wyino atandy'moko, ³⁵mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru apo'ny me."

³⁶"Iro ke ro iru'pyn po ero ukutyry man pa'poro mo'karon Israel pajanyambo 'wa: Mo'ko Jesus, mo'ko wakapu poko anipoka'san, Tamusi 'wa Jopoto me, Mesias me enapa tyje man."

³⁷Ero eta'po mero ituru'san 'wa imero iwo'san. Irombo Petrus 'wa, mo'karon amykon terapa apojoma'san 'wa enapa

^l2:23 Mateus 27:35, Markus 15:24, Lukas 23:33, Johanes 19:18

^m2:24 Mateus 28:5-6, Markus 16:6, Lukas 24:5 ⁿ2:25 Ware 16:8-11 (LXX)

^o2:30 Ware 132:11, 2 Samuel 7:12-13 ^p2:34 Ware 110:1

ika'san: “Na'na a'sakarykon, o'to ko na'na naitan?”

³⁸Irombo Petrus wyka'po i'waine: “Ajemamyrykon u'matoko. Pa'poro awe'i'san mero asetykapotoko Jesus Kristus ety ta, oja'wanykonymbo wo'kato'me. Irombo mero mo'ko Tamusi a'kary mapyita'ton. ³⁹O'wanokon me irombo moro Tamusi wykatopombo man, o'makon 'wano me, paporo mo'karon ty'wa mo'ko Kyjopotorykon Tamusi niko'marykon man tysenokon 'wano me enapa.”

⁴⁰Pyime noro Petrus aurana'po moro oty amyikaponen me. Irombo uru'san imero i'wa: “Opano'potoko mo'karon tyja'wangamon kari'na wyino.”

⁴¹Mo'karon Petrus auran amyikana-monymbo wosetykapo'san. Moro kurita ro oruwa dusun iwairy taro kari'na we'i'san Kristus wyinonokon me.

Mo'karon koromonokon Kristus wyinonokon

⁴²Mo'karon apojoma'san nyry omepano ta iweja'nakato'kon kynakon. Ase'wa iwota'nano'to'kon kynakon. Ase'wa iwendameto'kon kynakon. Auranato'kon enapa kynakon Tamusi 'wa. ⁴³Tamusi emaminatopo kynakon mo'karon apojoma'san ta, pyime potonon anumengaponamon kapu wyinonokon otykon enepoto'me i'waine. Iwara pa'poro kari'na 'wa Tamusi nendotopo kynakon. ⁴⁴Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon wota'nano'topo kynakon ase'wa. Pa'poro tywe'i'san mero ase'wa totyrykon aripa'topo i'waine kynakon.⁴ ⁴⁵Totyrykonymbo ekaramatopo i'waine kynakon. Irombo moro epetyombo ekandopo i'waine kynakon mo'karon oty'non 'wa, enekeine ro. ⁴⁶Kurita wararo ase'wa iwota'nano'to'kon

kynakon moro Tamusi auty ta. Autokon po ase'wa iwendameto'kon kynakon. Tawa'pore iwendameto'kon kynakon. E'i'pa 'ne iwaito'kon kynakon. ⁴⁷Tamusi ety awongatopo i'waine kynakon. Pa'poro mo'karon kari'na 'wa typyne iwaito'kon kynakon. Kurita wararo Tamusi 'wa mo'karon uta'no wyino tynunemyrykon apyimangatopo kynakon.

Amy iwajakuta'po kura'mary

3 O'wino me Petrus wyto'po Johanes maro moro Tamusi auty 'wa koine, oruwa juru a'ta. Moro juru ta ro mo'karon Simosu Tamusi 'wa kynauranaton. ²Moro po ro amy tywoma'po poro iwajakuta'po wokyry kynakon. Kurita wararo arotopo kynakon moro Tamusi auty penary, moro 'Kurano Pena' me kynejatokataton iro 'wa. Pyrata poko iwe'pimatopo kynakon mo'karon Tamusi auty taka o'mytonon 'wa.

³Irombo moro Tamusi auty taka Petrus, Johanes wo'myrykon ene'po mero ty'wa, pyrata poko iwe'pima'po i'waine. ⁴Irombo onu'ka'pa imero Petrus wo'poty'po i'wa Johanes maro. Ika'po i'wa: “Na'na 'wa o'po'ko.”

⁵Irombo iwo'poty'po i'waine. Tainary'tory ekano'sakon i'waine. ⁶Petrus wyka'po te: “Amu'nymbo, ika'mi'po enapa waty man yjekosa. Moro yjekosa aitoto oty te syja o'wa: Mo'ko Nasaret pono Jesus Kristus ety ta ajawongo! Itopo'ko!”

⁷Irombo ainary apo'tun poko apo'i'po i'wa. Awonga'po i'wa. O'win wytory imero morokon ipupuru, morokon ima'kariry wepori'toma'san. ⁸Ta'po'ne awomy'po. Itopoty'po! Imaroino moro Tamusi auty taka iwo'my'po tywota'porombotyry ta, Tamusi ety awongary ta.

⁹Pa'poro mo'karon moro po ata'nanopy'san 'wa moro itopotyry, moro i'wa Tamusi ety awongary ene'po. ¹⁰Irombo moro 'Kurano Pena' tatynen Tamusi auty penary po tandy'po pyrata poko e'pimatotombo me iwairy ukuty'po i'waine. Enuta'san imero. Iwe'naranga'san enapa moro wara iwe'i'po poko.

Petrus auranary moro Tamusi auty ta

¹¹Mo'ko Petrus, mo'ko Johanes enapa aninonda'paine mo'ko wajaku panyombo kynakon. Tywe'naranga imero mo'karon kari'na wetururuka'san itu'ponakaine moro Salomo ety tano Tamusi auty pery po. ¹²Moro ene'po mero, Petrus wyka'po i'waine: "Yja'sakarykon, Israel pajanyombo, o'tono'me ko moro oty ajenumengapojaton? O'tono'me ko onu'ka'pa na'na 'wa mo'po'saton? Aseke typori'tory 'wa ka'tu, aseke na'na we'pimary 'wa ka'tu mo'se wokery awongapo'po mekano'saton na'na 'wa? ¹³Mo'ko Abraham tamusiry, mo'ko Isak tamusiry, mo'ko Jakob tamusiry, mo'ko kytangon tamusiry 'wa ro mo'ko typyitory Jesus ety tawonga imero man. Mo'ko Jesus ro o'waine takarama tywaije man. Mo'ko Pilatus embata turumena o'waine tywaije man, inondary man yry'pombo se'me i'wa.^f

¹⁴"O'waine te mo'ko Tamusi wyinono tamamboren turumena man. Tywoturupo mandon amy kari'na woenyombo nondato'me i'petakan me.^g ¹⁵Iwara mo'ko amano taka kari'na aro-nen tywopo o'waine man. Tamusi 'wa te iromby'san wyino tawongapo rapa man. Moro amyikaponamon me ro na'na man. ¹⁶Mo'ko Jesus ety amyikai ro mo'se anenerykon, anukutyrykon wokery. Iro

ke ro moro ety nipori'tomai. Mo'ko Jesus amyikary ro nikura'mai. Moro ro pa'poro menejaton.

¹⁷"Yja'sakarykon, suku'sa mo'ko Jesus wo'po o'waine, mo'karon ajopotorykon 'wa enapa, anukuty'pa awe'i'san ke. ¹⁸Tamusi 'wa te pa'poro mo'karon tauran uku'ponamonymba 'wa takari'po tywaije man mo'ko Mesias me tynyry man wota'karykary man. Moro wara ro tyka'po i'wa man. ¹⁹Iro ke ro moro ajemamyrykon u'matoko. Tamusi 'wa atu'matoko, oja'wanykonymba kato'me. ²⁰Irombo Tamusi aja'karykon eremapotan. Mo'ko o'wanokon me tynyry'po Mesias Jesus emo'tan. ²¹Kapu ta mo'ko Jesus wairy man pa'poro asery me oty yry man 'wa ro rapa Tamusi 'wa. Moro poko ro penaro terapa mo'karon tauran uku'ponamonymba typyitorykon tauranano'po Tamusi 'wa man.

²²"Moses tyka man: 'Mo'ko Ajopotorykon Tamusi yjawonga'po wara enapa amy tauran uku'ponen awongatan aja'sakarykon ra'na. Pa'poro o'to ikary 'wa ro awepanamarykon man.^t ²³Irombo ero wara kynaitan: Pa'poro mo'ko Tamusi auran uku'ponen 'wa epanamapyn kari'na uta'kary man awyinomboine.^u ²⁴Samuel 'wa ro rypo, pa'poro mo'karon iwena'po ta opy'san Tamusi auran uku'ponamon 'wa enapa morokon erome o'ka'tonon otykon takari'se man. ²⁵Amyjaron mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymba pajanyombo me mandon. Moro atangonymbo 'wa Tamusi wykatopombo o'wanokon me man. Abraham 'wa waty tyka nan: 'Mo'karon apajangonymbo pa'poro ero nono tu'ponokon kuranondoponamon

^f3:13 Exodus 3:15

^g3:14 Mateus 27:15-23, Markus 15:6-14, Lukas 23:13-23, Johanes 19:12-15

^t3:22 Deuteronomium 18:15,18 (LXX) ^u3:23 Deuteronomium 18:19

me kynaita'ton.^v ²⁶O'waine na'nen Tamusi 'wa mo'ko typyitory tane'po man, akuranondoto'ko'me i'wa, awotu'ma'sando oja'wanykonymbo wyino.”

O'to mo'karon Simosu jopotorykon wykary

4 Mo'karon kari'na apyimy 'wa Petrus, Johannes auranarykon jako noro mo'karon Tamusi pokonokon, mo'ko Tamusi auty erangon jopotory, mo'karon Saduse wopy'san iwetoine. ²Tare'ke imero kynatokon, mo'karon okonokon apojoma'san 'wa mo'karon kari'na emepary ke iromby'san awomyry man poko Jesus awomy'po ke. ³Irombo apo'i'san i'waine. Moro yja'wangan kari'na aru'katopo taka aru'kapo'san i'waine. Moro po ro emangapo'san i'waine, iko'mamy'po ke terapa. ⁴Pyime te mo'ko Kristus ekary etanamonymbo we'i'san Kristus wyinonokon me. Iwara ainatone dusun iwairy taro pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon we'i'san.

⁵Irombo koro'po mo'karon Simosu jopotorykon, mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa wota'nanopy'san Jerusalem po, ⁶mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Anas maro, Kajafas, Johannes, Aleksander maroine, pa'poro mo'ko Tamusi pokonokon jopotory omorykon maro enapa. ⁷Irombo mo'karon apojoma'san ene'po'san i'waine owarira'naka. Iwoturupo'san i'waine: “Otypan pori'tonano ta ko, otypan atywano ta ko mo'ko iwajakuta'po mikura'maton?”

⁸Tamusi a'kary 'wa ty'namoro Petrus wyka'po i'waine: “Jopotokon, na'na uwapotorykon, ⁹na'na 'wa erome maturupojaton mo'ko wajaku panyambo

'wa iru'pyn oty epyry'po poko, oty 'wa ikura'ma'po poko. ¹⁰Pa'poro iro ke o'waine, pa'poro Israel pajanyambo 'wa enapa ero ukutyry man: mo'se wokyry ero po tywekura'ma ajekosaine man mo'ko Nasaret pono Jesus Kristus ety ta. Mo'ko ro miwoposen wakapu poko. Tamusi 'wa te tawongapo rapa man iromby'san wyino. ¹¹Mo'ko ro moro auto pori'tomanen topu me man. O'waine ro rypo auto amynamon me turumena tywaije man.^w ¹²Mo'ko aina roten ajunemyrykon man uta'no wyino. Amy rapa atywano irombo yry'pa kapu upi'no tywaije man kari'na ra'na kunendo'ko'me uta'no wyino.”

¹³Enari'ma Johannes maro Petrus auranary ene'po mero, omepa'non me, amorepa'non me iwairykon ukuty'po mero enapa, mo'karon aurangon etanamonymbo enuta'san imero. Jesus maro ytopo'tononymbo me ukuty'san rapa i'waine. ¹⁴O'to paio te imero tykarykon upijatokon, mo'ko ikura'ma'po wokyry enery ke ty'waine ekosaine. ¹⁵Irombo kurandonaka rapa aropo'san i'waine moro tywota'nanoto'kon wyino. Irombo ase'wa iworupa'san. ¹⁶Ika'san: “O'to ko mojan wokryryjan kysyta'ton? I'waine irombo amy potopore pori'tonano enepo'po uku'saton pa'poro mo'karon Jerusalem ponokon. Onapi me moro pori'tonano ekarityry kysupijaton. ¹⁷Mo'ja ro mo'karon kari'na ra'na ero oka wokarory pona te mojan wokryryjan kysity'ka'masen, Jesus ety ejatory ta noro amy paio kari'na erupary pona.”

¹⁸Iko'mapo'san rapa i'waine. Ika'san i'waine, moro Jesus ety anejato'pa paio noro iwaito'ko'me, amy paio noro anemepa'pa enapa iwaito'ko'me ipoko. ¹⁹Petrus 'wa te ejuku'san Johannes maro. Ika'san i'waine: “Amyjaron

terapa aseke uku'toko otypan wairy Tamusi embata iru'pa 'ne: moro o'waine na'na wepanamary, moro Tamusi 'wa na'na wepanamary te ka'tu? ²⁰Na'na irombo ity'me tywairy upijan morokon tynene'san, tyneta'san otykon poko.”
²¹Mene 'ne ka'tu rapa ity'ka'ma'ma'san mero ty'waine, inonda'san mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa. Amy oma anepory'pa iwe'i'san ipoky'mapoto'ko'me, mo'karon kari'na apyimy poko tanarike tywairykon ke. Pa'poro kari'na irombo moro o'kapy'po oty poko Tamusi ety awongatokon. ²²Mo'ko poto pore pori'tonano nikura'ma'po wokury irombo oko-kari'na siriko ko'po terapa kynakon.

Pori'tonano poko aturupono

²³Tynonda'san mero, ta'sakarykon 'wa mo'karon apojoma'san wyto'san, pa'poro morokon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon uwapoto'san wykato'konyombo ekari'se. ²⁴Morokon eta'san mero ty'waine, asewara imero Tamusi 'wa mo'karon a'sakarykon aurana'san. Ika'san: “Jopoto, pa'poro itanokon maro ro kapu, nono, parana ka'nenyombo!^x ²⁵Mo'ko apyitory David yndary ta mo'ko aja'kary ero wara tauranano'po o'wa man:^y
 “O'tono'me ko mo'karon kari'na apyimykon natamiromo'katon? O'tono'me ko aronge roten otykon poko nonumengaton? ²⁶Mo'karon ero nono jopotorykon kynawonjaton, warinu ka'se tytoto'ko'me. Mo'karon aito'kon undymanamon kynota'nano'saton Tamusi weto tytoto'ko'me, mo'ko Mesias me inapo'i'po weto enapa.”

²⁷“Iporo ro irombo ero aitopo ta mo'ko awyinono apyitory me anapo'i'po Jesus weto tytoto'ko'me tywota'nano'se tywaije mandon mo'ko Herodes mo'ko Pontius Pilatus maro, mo'karon Simosu me e'i'non maro, mo'karon Israel pa-janyombo maro enapa.^z ²⁸Morokon pe-naro terapa apori'tory ta, anisanory ta enapa awykato'konyombo tyka'se i'waine man. ²⁹Erome enapa, Jopoto, eneko moro i'waine na'na tyka'mary. Apyitorykon te epano'ko enari'ma imero ajauranyombo ekari'to'me. ³⁰Ajainary ityn-gako, kari'na kura'mato'me, potonon anumengaponamon kapu wyinonokon otykon enepoto'me enapa mo'ko awyino'no apyitory Jesus ety ejatory poko.”

³¹Tamusi 'wa aurana'ma'san mero moro iwota'nano'to'kon wesakamapoty'po imero. Pa'poro iwe'i'san mero Tamusi a'kary 'wa i'namoro'san. Irombo enari'ma imero moro Tamusi auranyombo ekarityry a'mo'po i'waine.

Mo'karon Kristus wyinonokon emamyry

³²Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon turu'san o'win kynakon. O'win a'kanano kynakon. Amy paio enapa ty'wano me roten amy totyry anekarity'pa kynakon. Pa'poro te morokon totyrykon yjatokon ase'wa ty'wanokon me.^a ³³Poto 'su pori'tonano maro mo'karon apojoma'san 'wa mo'ko Jopoto Jesus awomy'po rapa amyikapo'po. Tamusi 'wa poto me imero tyturu'popory yry'po pa'poro i'waine. ³⁴Amy paio enapa omi ta e'i'pa kynakon ira'naine. Pa'poro mo'karon tyinonokamon, tautynamon 'wa moro tyinonory, tauty pai

^x4:24 Exodus 20:11, Nehemia 9:6, Ware 146:6 ^y4:25 Ware 2:1-2 (LXX) ^z4:27

Lukas 23:7-11, Mateus 27:1-2, Markus 15:1, Lukas 23:1, Johanes 18:28-29

^a4:32 Apojoma'san 2:44-45

ekaramatopo kynakon. Irombo morokon tynekarama'san epe'san ytopo i'waine kynakon ³⁵ mo'karon apojoma'san pupurukon po. Mo'karon 'wa terapa ekandopo kynakon mo'karon kari'na 'wa, enekeine ro.

³⁶ Iwara ro amy Josef tatynen kynakon, mo'ko Barnabas me mo'karon apojoma'san kynejatokatokon inoro. Moro Barnabas tauro'po man: kari'na pana'tomanen. Amy Tamusi pokonokon pyityro mo'ko kynakon, amy Siprus po oma'pombo. ³⁷ Tyinonoke kynakon. Moro nono ekarama'po ro i'wa. Irombo moro epe'po yry'po i'wa mo'karon apojoma'san pupurukon po.

Ananias Safira maro

5 Irombo amy Ananias tatynen wokryry 'wa mo'ko tpyty Safira maro amy nono ekarama'po. ² Moro tynekarama'po epe'po wyino amy pina'po i'wa ty'wano me. Mo'ko ipyty ro rypo moro uku'sakon. Irombo moro tynipina'po a'sakarymbo yry'po i'wa mo'karon apojoma'san pupurukon po. ³ Petrus wyka'po te: "Ananias, o'tono'me ko mo'ko Satan 'wa matapyipoi Tamusi a'kary emu'mato'me o'wa, moro nono epe'po amy pinato'me o'wa? ⁴ Ekaramary uwaporo ajotyry me kapyn kynakon? Ekarama'po wyino, moro epe'po ajaina kapyn kynakon? O'to ko me'i moro wara awaito'me? Aja'sakary 'wa enapita'pa me'i. Tamusi 'wa te ajenapitai."

⁵ Moro auranano eta'po mero Ananias wotuwa'mo'po. Iromby'po. Irombo poto 'su ety'kano wopy'po mo'karon ekary etanamonymbo tu'ponaka. ⁶ Irombo mo'karon pyitonon awomy'san inopondoto'me. Irombo kurandonaka aro'po i'waine. Unemy'po i'waine.

⁷ Irombo oruwa juru pa'po me, mo'ko Ananias pyty wo'my'po, otypan

oty wo'kapy'po anukuty'pa. ⁸ Irombo Petrus wyka'po i'wa: "Moro wara moro anekarama'san epe'po nan? Kaiko y'wa." Irombo "A'a, moro wara man," ika'po. ⁹ Irombo Petrus wyka'po i'wa: "One wara ko ajaurangon mepopoton mo'ko Tamusi a'kary u'kuto'me? Eneko. Mo'karon oino unenamonymbo kynomyjaton rapa. Mo'karon ro rapa kurandonaka ajarota'ton ajunenje." ¹⁰ Irombo o'win wytory iwotuwa'mo'po Petrus pupuru po. Iromby'po enapa. Tywo'my'san po mo'karon pyitonon 'wa iromby'po epy'po enapa. Irombo kurandonaka aro'po i'waine. Ino aporito ro unemy'po i'waine. ¹¹ Irombo poto 'su ety'kano wopy'po pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy tu'ponaka, pa'poro moro oka etanamonymbo tu'ponaka enapa.

Kari'na kura'marykon

¹² Tamusi emamina'po mo'karon apojoma'san ta, pyime potonon anumengaponamon otykon enepoto'me i'waine mo'karon kari'na 'wa. O'win turu'ponano maro pa'poro ase'wa kynatokon moro Salomo ety tano Tamusi auty pery po. ¹³ Mo'karon iwyinoine e'inon tanarike kynatokon iwyinonakaine tytorykon poko. Pa'poro kari'na te mo'karon Kristus wyinonokon ety awongatokon. ¹⁴ Aseme noro mo'karon Jopoto amyikanamon kynotapyimangatokon, wokryryjan ke, woryijan ke enapa. ¹⁵ Mo'karon je'tun pangon pa'katokon pairo kurandonaka potonon oma taka, iwo'ny'to'kon tu'po ro, typatoine Petrus wytory a'kary womato'me roten amy tu'ponaka. ¹⁶ Morokon Jerusalem wyinonokon aito'kon wyino enapa moky kari'na kynosatokon je'tun pangon ene'se, yja'wan akywano pangon ene'se enapa. Irombo pa'poro kynekura'matokon.

Mo'karon apojoma'san a'kotory

¹⁷ Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory wore'ko'po te mo'karon ta'sakarykon maro. Saduse me mo'karon kynatokon. ¹⁸ Irombo mo'karon apojoma'san apyipo'san i'waine. Aru'kapo'san i'waine yja'wangan kari'na aru'katopo taka. ¹⁹ Koko te amy Tamusi apojon 'wa morokon yja'wangan kari'na aru'katopo penarykon etapurumakapoty'san. Mo'karon apojoma'san pa'kapo'san mo'ko Tamusi apojon 'wa kurandonaka. Ika'po i'waine: ²⁰ "T'tandoko moro Tamusi auty taka. Mo'karon kari'na erupatoko pa'poro ero asery amano poko." ²¹ Iwepanama'san i'wa. Kokoro 'ne, aweitary uwaporo ito'san moro Tamusi auty taka. Irombo kari'na emepatokon. Ijako ro mo'ko Tamusi pokonokon jopotory tunda'po mo'karon ta'sakarykon maro. Mo'karon Simosu jopotorykon, pa'poro mo'karon Israel pajanyombo uwapotorykon ko'mapo'san i'waine, ase'wa tywota'nano'to'ko'me. Irombo amykon oranano emoky'san i'waine moro yja'wangan kari'na aru'katopo 'wa, mo'karon apojoma'san aije. ²² Moro 'wa tytunda'san mero te mo'karon oranano we'i'san mo'karon apojoma'san anepory'pa. Irombo tywerama'san mero ika'san: ²³ "Moro yja'wangan kari'na aru'katopo eporyi na'na iru'pyn me tyra'kere'to. Mo'karon erandonamon enapa pena po kynatokon. Etapurumaka'po mero te, itary'pa na'na neporyi."

²⁴ Moro eta'po mero ty'waine, mo'ko Tamusi auty erangan jopotory maro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon we'i'san one wara moro oty wairy anukuty'pa. ²⁵ Irombo te amy wopy'po tykato'me: "Eneko, mo'karon

anaru'ka'san wokyryjan Tamusi auty ta rapa kari'na emepaton!"

²⁶ Irombo mo'ko Tamusi auty erangan jopotory wyto'po mo'karon typitorykon maro aijeine. Tokone te e'i'pa iwe'i'san ipokoine. Tanarike irombo kynatokon mo'karon kari'na 'wa topu ke tyworykon pona. ²⁷ Mo'karon apojoma'san aro'san ro i'waine mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po i'waine: ²⁸ "Aje'ma'paine na'na ne'i kari'na anemepa'pa noro awaito'ko'me mo'ko Jesus ety ejatory ta? Moro omepano te maripa'ton pa'poro ero Jerusalem ta. Mo'ko wokyry wo'po epemapory 'se mandon na'na 'wa." ^b

²⁹ Petrus 'wa te mo'karon apojoma'san maro ejuku'po. Ika'po: "Tamusi 'wa te kywepanamarykon man kari'na 'wa kywepanamarykon ko'po. ³⁰ Mo'ko kytangan tamusiry 'wa mo'ko wakapu poko aniwopo'san Jesus tawongapo rapa man. ³¹ Mo'ko ro Tamusi 'wa tyje man kawo tapo'tun wyino Jopoto me, kari'na Epano'neme enapa. Iwara ro mo'karon Israel pajanyombo 'wa tamamyrykon u'mary 'se man ija'wanykonyombo kato'me. ³² Irokon amyikaponamon me na'na man mo'ko Tamusi nyry'po a'kanano maro. Mo'ko ro tyje i'wa man mo'karon ty'wa epanamatonon 'wa."

³³ Moro eta'po mero, iwore'ko'san imero. Iworykon 'se kynatokon. ³⁴ Irombo mo'karon Simosu jopotorykon ra'na o'win amy Gamaliel tatynen Farise awomy'po. Amy Tamusi karetery uku'nen mo'ko kynakon. Pa'poro kari'na kyninendojatokon. Mo'ko wyka'po ro mo'karon apojoma'san aroto'me 'non kurandonaka. ³⁵ Irombo ta'sakarykon 'wa ikapo: "Yja'sakarykon, Israel

^b5:28 Mateus 27:25

pajanyombo, tuwaro koro aitoko o'to mo'karon wokryryjan yry man poko o'waine. ³⁶Penaro terapa a'si'ko amy Teudas tatynen tywokari'se tywaije man amy potu 'su kari'na me. Irombo amykon okupa'emboto ainatone-kari'na wokryryjan iwairy taro iwiyinonokon me tywaije mandon. Mo'ko Teudas te tywo tywaije man. Irombo iwiyinonokonyombo tywotaripa'se mandon. Tuta'se mandon. ³⁷Ipa'po me morokon atywano meropory jako mo'ko Galilea pono Judas terapa tywaije man. Iwiyinonaka ro rypo pyime kari'na tywaije mandon. Mo'ko enapa te tuta'se man. Pa'poro rapa mo'karon iwiyinonokonyombo tywotaripa'se mandon. ³⁸Iro ke ro wykaje o'waine: mojan wokryryjan poko kytaiton! Inondatoko! Kari'na nisanory me moro inikapyrykon a'ta, kynota'kototan. ³⁹Tamusi nisanory me a'ta te, a'kotorykon mupita'ton. Eromembo roten pai Tamusi maro awo'wo'marykon kynotuku'tan."

Irombo iwepanama'san i'wa.

⁴⁰Irombo mo'karon apojoma'san ko'mapo'san rapa i'waine. Ipoky'ma'san mero ika'san i'waine auranapa'no ro iwaito'ko'me Jesus ety ejatory ta. Irombo inonda'san i'waine. ⁴¹Mo'karon Simosu jopotorykon wyino ito'san, tawa'pore moro tywota'karyka'san poko moro Jesus ety upu'po me. ⁴²Kurita wararo moro Tamusi auty ta, autokon po enapa kari'na emepatokon. Mo'ko Mesias me Jesus wairy ekapory ekari'satokon aikepy'pa roten.

Mo'karon oko-to'ima pyitonano andy'mory

6 Moro jako ro, aseme noro pyime mo'karon Tamusi nemeparykon wairy jako, mo'karon Griek auran etanamon Simosu 'wa toruwarykon a'mo'po mo'karon Simosu auran etanamon Simosu poko. Kurita wararo

irombo u'ku'pa mo'karon inongepy'san tyworyjatonon enejatokon, moro inongepy'san epano'to'kon ekamyry jako. ²Irombo mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko apojoma'san 'wa pa'poro mo'karon omeptonon a'nano'po'san. Irombo ika'san: "Na'na 'wa waty man moro Tamusi auranymbo ekarityry nondary, moro arepa, pyrata pai ekamyry eneto'me. ³Yja'sakarykon, ara'naine te oko-to'ima takaporamon, a'kanano ni'namororykon, tywonu-mengaporamon wokryryjan upitoko. Mo'karon andy'mota'ton ro na'na otykon ekanamon me. ⁴Na'na Tamusi 'wa tauranary poko, Tamusi auranymbo ekarityry poko enapa aikepy'pa kynaitan."

⁵Pa'poro mo'karon ata'nanopy'san apokupe moro we'i'po. Irombo Stefanus, Filipus, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolas apo'isan i'waine. Mo'ko Stefanus ro potu me Tamusi amyikakon. Tamusi a'kary ni'namorory me kynakon. Mo'ko Nikolas amy Antioki ponombo me kynakon. Simosu me atypo'po me kynakon. ⁶Mo'karon oko-to'imanokon aro'san ro i'waine mo'karon apojoma'san po'ponaka. Itu'ponakaine ro tainarykon yry'san mo'karon apojoma'san 'wa, taurana'ma'san mero Tamusi 'wa.

⁷Aseme noro potu me moro Tamusi auran kynaijakon. Aseme noro imero pyime mo'karon omeptonon kynaijatokon Jerusalem po. Pyime imero Tamusi pokonokon 'wa enapa moro iru'pyn oka amyika'po.

Stefanus apyiry

⁸Mo'ko Stefanus y'namorojakon ro Tamusi turu'popory, ipori'tory enapa. Potonon anumengaponamon pori'tonano enepojakon. ⁹Irombo te amykon pyitonanokonyombo wota'nano'topo ikato'kon tanokon

Simosu awomy'san. Sirene, Aleksandria, Silisia, Asia ponokonymbo mo'karon kynatokon. Taurangon ejukuru a'mo'po i'waine Stefanus maro. ¹⁰Iwonumengapory amono'ke te iwe'i'san, mo'ko auranano'ponen a'kanano amono'ke enapa. ¹¹Irombo amykon wokuryjan erupo'toma'san i'waine, ikato'ko'me: "I'wa Moses ety any'mary, Tamusi ety any'mary enapa etai na'na."

¹²Iwara mo'karon kari'na apyimy, mo'karon uwapoto'san, mo'karon Tamusi kareтары uku'namon enapa apokuma'san i'waine. Stefanus weto ito'san. Apo'i'po i'waine. Irombo aro'po i'waine mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka. ¹³Ipo'ponakaine enapa onapi ekari'namon me amykon yry'san i'waine. Mo'karon wyka'san ro: "Mo'se wokury aikepy'pa yja'wan me o'to kynganon ero Tamusi waitopo poko, moro omenano mero'po poko enapa. ¹⁴Mo'ko Nasaret pono Jesus 'wa ero aitopo akary man ekarityry etai na'na i'wa, morokon ky'waine Moses nino'san omenano y'petakamary man enapa."

¹⁵Irombo pa'poro mo'karon auranano poko aitonon Simosu jopotorykon wo'poty'san Stefanus 'wa onu'ka'pa. Irombo embatary ene'po i'waine amy kapu tano apojonano embatary wara.

Stefanus auranymbo

7 Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory woturupo'po Stefanus 'wa: "Iporo nan?" ²Irombo Stefanus wyka'po: "Yja'sakarykon, yjuwapotorykon, epanamatoko! Mo'ko kurano Tamusi tywosenepo tywaije man mo'ko kytangonymbo Abraham 'wa, Mesopotamie po emamyry jako, Haran

'wa amanje itory uwaporo.^c ³Tamusi tyka man i'wa: 'Moro awomatopombo, mo'karon ajomorykon enapa inoko. Irombo moro o'wa ynekarityry man aitopo 'wa terapa itango.' ⁴Irombo mero mo'karon Kaldea ponokon waitopo tyno i'wa man. Haran 'wa amanje tyto man. Irombo ijumy romby'po mero, Tamusi 'wa tamima man ero erome ajemando'kon nono 'wa.^d ⁵Ero po ro Tamusi amy nono pisara'po pairo anyry'pa tywaije man ainaka, ipajanyombo yinonory me iwaito'me. Otyry me te, ipajanyombo otyry me enapa ero nono yry man tajato i'wa man, i'me'ma iwairy se'me.^e ⁶Tamusi 'wa takari'se enapa tywaije man mo'karon ipajanyombo emamyry man amykon terapa yinonory tu'po, aporemyndorykon man, okupa'emboto ainatone-kari'na siriko ikota'marykon man enapa.^f ⁷'Mo'karon aporemyndonamon poko te a'wembono auranano sytake awu.' tyka man Tamusi. 'Irombo mero moro nono wyino kynomimata'ton. Irombo jyety awongata'ton ero po.^g

⁸"Irombo tywyinono me Abraham wairy enepoto'me moro e'kotono omenano tyje Tamusi 'wa man i'wa. Iwara ro mo'ko tymuru Isak ty'koto Abraham 'wa man, oruwa-to'ima kurita iwe'i'po mero. Moro wara enapa Isak 'wa tymuru Jakob tyje man. Iwara ro rapa Jakob 'wa ty'makon, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Simosu epykon me tywaije mandon inaron tyje mandon.^h

⁹"Tato'keine iwairy ke mo'karon Jakob ymurukon 'wa mo'ko typiry Josef takarama tywaije man, Egypte po amy taporemynen pyitonano me iwaito'me.

^{7:2} Genesis 12:1 ^{d7:4} Genesis 11:31, Genesis 12:4 ^{e7:5} Genesis 12:7, 13:15, 15:18, 17:8 ^{f7:6} Genesis 15:13-14 ^{g7:7} Exodus 3:12

^{h7:8} Genesis 17:10-14, Genesis 21:2-4, Genesis 25:26, Genesis 29:31-35:18

Tamusi te imaro tywaije man.ⁱ
¹⁰Pa'poro morokon ikota'mato'kon
 wyino tyka i'wa man. Typyne,
 tywonumengapore enapa tyje i'wa man
 mo'ko Egypte jopotory Farao embata.
 Mo'ko Farao 'wa ro Egypte undymanen
 me, pa'poro tauty tanokon undymanen
 me enapa tyje man.^j ¹¹Irombo te
 poto 'su kumyno tywo'se tywaije man
 pa'poro moro Egypte 'wa, moro Kana'an
 'wa enapa. Poto 'su aikota'mano tywaije
 man. Mo'karon kytangon tarepange'se
 tywaije mandon.^k ¹²Egypte po arepa
 wairy eta'po mero, moro 'wa Jakob 'wa
 mo'karon kytangon tomo'se mandon
 koromono me. ¹³Ijokonory ta ro Josef
 typiryjan 'wa tywokari'se man. Irombo
 mo'ko Farao 'wa Josef omorykon
 tuku'se tywaije mandon.^l ¹⁴Irombo
 Josef 'wa tyjummy Jakob taipo tywaije
 man pa'poro tomorykon maro ro.
 Oruwa-kari'na itu'ponaka atone'pu
 kari'na tywaije mandon.^m ¹⁵Irombo
 Jakob tywo'pema man Egypte 'wa.
 Moro po ro kytangonymbo maro
 tyromo'se man.ⁿ ¹⁶Irombo ekepy'san
 taro mandon Sikem 'wa. Moro po ro
 mo'ko Abraham 'wa amy atunendopo
 tapeka'sembo me tywaije man mo'karon
 Hemor ymurukonymbo wyino. Moro po
 ro tunenje tywaije mandon.^o

¹⁷"Aseme noro senge moro Abraham
 'wa Tamusi wykatopombo wo'kapyry
 wairy jako, aseme noro enapa mo'karon
 ka'sakarykon tywotapyimanga tywaije
 mandon Egypte po.^p ¹⁸Irombo amy
 Josef anukutypyn asery jopoto tawonje
 man Egypte po. ¹⁹Moko 'wa ro

mo'karon komorykonymbo tykota'ma
 mandon. Tamu'ma'ma i'wa mandon.
 Mo'karon kytangonymbo tywiry'ka
 i'wa mandon mo'karon oma'senangon
 noto'me i'waine kurando i'ma'to'ko'me.^q
²⁰Moro jako ro Moses tywoma tywaije
 man. Iru'pyn pitani'membo me tywaije
 man Tamusi embata. Oruwa nuno
 tyjummy auty ta tytuwaro'ma tywaije
 man.^r ²¹Kurando ino'po mero te, mo'ko
 Farao emyiry 'wa tanunje tywaije man.
 Irombo ty'me me tytuwaro'ma i'wa
 tywaije man.^s ²²Irombo Moses tamepa
 tywaije i'waine man pa'poro morokon
 Egypte ponokon nukutyry otykon poko.
 Taurambore, tamamimbore enapa
 tywaije man.

²³"Irombo oko-kari'na siriko tywe'i'po
 mero, mo'karon ta'sakarykon, mo'karon
 Israel pajanymbo ene tytory poko
 tywonumenga tywaije man.^t ²⁴Irombo
 amy Egypte pono 'wa yja'wan me
 amy ta'sakary enary tone i'wa tywaije
 man. Mo'ko inikota'mary ta'sakary
 tajjoma i'wa tywaije man. Mo'ko
 Egypte pono poko tarekuru tyka i'wa
 tywaije man. Tywo i'wa tywaije man.
²⁵Moro tajjomato'ko'me Tamusi 'wa
 tomokury ukutyry takano'se i'wa
 tywaije man mo'karon ta'sakarykon
 'wa. Moro anukuty'pa te tywaije
 mandon. ²⁶Irombo koro'po amykon
 ta'sakarykon wo'wo'mary topoje i'wa
 tywaije man. Irombo iwo'wo'marykon
 aike'ka tyto tywaije man. Tyka man
 i'waine: 'Yja'sakarykon, asa'sakame
 mandon! O'tono'me ko yja'wan me
 asepo ko mandon?' ²⁷Mo'ko yja'wan

ⁱ7:9 Genesis 37:11, Genesis 37:28, Genesis 39:2,21 ^j7:10 Genesis 41:39-41

^k7:11 Genesis 42:1-2 ^l7:13 Genesis 45:1, Genesis 45:16

^m7:14 Genesis 45:9-10,17-18, Genesis 46:27 (LXX)

ⁿ7:15 Genesis 46:1-7, Genesis 49:33

^o7:16 Genesis 23:3-16, 33:19, 50:7-13, Jakobus 24:32 ^p7:17 Exodus 1:7-8

^q7:19 Exodus 1:10-11, Exodus 1:22 ^r7:20 Exodus 2:2

^s7:21 Exodus 2:3-10 ^t7:23 Exodus 2:11-15

me ta'sakary enanen 'wa Moses tarima tywaije man. Tyka tywaije man: 'Noky ko na'na undymanen me ajryri? Noky ko na'na poko a'wembono auranano ynen jopoto me ajryri?' ²⁸Ywory 'se ka'tu man, koinaro o'wa mo'ko Egypte pono wo'po wara enapa?'

²⁹"Moro eta'po mero Moses tywetuarika tywaije man. Midjan 'wa amanje tyto tywaije man. Moro po ro oko wokuryjan typa'kano'se i'wa tywaije mandon.^u

³⁰"Oko-kari'na siriko pa'po me, moro wypy Sinai pono iponomyn wo'i ta amy Tamusi apojon tywosenepo tywaije man i'wa, amy tyka'muren paremuru ta.^v ³¹Moro ene'po mero, Moses tanuta man. Imenga tytory jako ro, Tamusi auran tota i'wa man: ³²'Awu, atangonymbo tamusiry awu wa, Abraham tamusiry, Isak tamusiry, Jakob tamusiry enapa.' Moses tywetytyka man. Imenga tytory poko tanarike tywaije man. ³³Tamusi te tyka man i'wa: 'Esapatokako. Moro awaitopo nono kurano me man. ³⁴Iru'pyn po mo'karon Egypte ponokon pyyitorykon kota'mary seni. Ipu'ningon enapa setai. Iro ke ro wony'toi epano'seine. Itango. Egypte 'wa komo'sa.'

³⁵Moses mo'karon a'sakarykon 'wa turumena tywaije man. Tyka tywaije mandon: 'Noky ko na'na undymanen me ajryri? Noky ko na'na poko a'wembono auranano ynen jopoto me ajryri?' Inoro ro mo'ko paremuru ta asenepo'po Tamusi apojon 'wa tomo'se tywaije man Tamusi auranymbo me, mo'karon Israel pajanyambo undyma, epano'seine enapa.^w ³⁶Inoro 'wa ro

rapa mo'karon ta'sakarykon Egypte wyino taro mandon. Inoro 'wa ro rapa potonon anumengaponamon otykon tanepo man moro Egypte po, moro Tapiren Parana po, moro iponomyn wo'i ta enapa, oko-kari'na siriko iwairy taro.^x ³⁷Inoro ro rapa tyka man mo'karon Israel pajanyambo 'wa: 'Yjawonga'po wara enapa amy tauran uku'ponen awongatan Tamusi aja'sakarykon ra'na.^y ³⁸Inoro 'wa ro rapa moro iponomyn wo'i ta iwota'nanopyrykon jako moro wypy Sinai wyino mo'ko Tamusi apojon auranymbo taro tywaije man mo'karon kytangonymbo 'wa. Amano ynamon auranano tapyije i'wa man yto'me ky'waine.^z ³⁹Mo'karon kytangonymbo te tywepanamarykon 'se'pa tywaije mandon i'wa. Tywotu'ma iwiyino tywaije mandon. Egypte po tywairykon po tywo'po'se rapa tywaije mandon. ⁴⁰A'aron 'wa tyka tywaije mandon: 'Kytamusirykon me amykon ika'ko, kuwapoine itoto'ko'me. One wara mo'ko Egypte wyino kane'namonymbo Moses we'i'po irombo atukuty'pa man.^{za}

⁴¹"Irombo amy paka'membo tyka'se i'waine tywaije man. Mo'ko tynikapy'san tamusi 'wa amy tywomy tyje i'waine tywaije man. Moro aseke tynikapy'san tawa'ma i'waine man.^b ⁴²Irombo Tamusi tywotu'ma iwiyinoine tywaije man. Tynonda i'wa tywaije mandon morokon kapu rary pokonokon otykon ety awongato'me i'waine. Iwara ro enapa tymero man moro Tamusi auran uku'ponamonymbo kareтары ta:^c "Israel pajanyambo, tywomykon 'kare mysen y'wa moro iponomyn wo'i

^u7:29 Exodus 18:3-4 ^v7:30 Exodus 3:1-10 ^w7:35 Exodus 2:14

^x7:36 Exodus 7:3, Exodus 14:21, Numeri 14:33

^y7:37 Deuteronomium 18:15,18

^z7:38 Exodus 19:1-20:17, Deuteronomium 5:1-33 ^a7:40 Exodus 32:1

^b7:41 Exodus 32:2-6 ^c7:42 Amos 5:25-27 (LXX)

ta oko-kari'na siriko. ⁴³Moro Molok auty kore maropo'sen, ran, moro atamusirykon Raifa sirikory enapa. Mo'karon ro mu'kusen, ipo'ponakaine awokunamato'ko'me. Iro ke ro Babylon ko'po tyse kamimata'ton.”

⁴⁴“Moro iponomyn wo'i ta mo'karon kytangonymbo ekosa moro taropotymy Tamusi auty, moro Tamusi wykato'konymbo waito'kon auto tywaije man. Moro auto ro mo'ko torupaneymbo nekarity'po wara ro tyka'se Moses 'wa tywaije man, moro inenepo'po wara ro.^d ⁴⁵Morombo wyino ro mo'ko Josua maro mo'karon kytangonymbo 'wa moro Tamusi auty taro tywaije man moro Tamusi anukuty'non wyino tynipinarykon nono taka. Uwapoine Tamusi 'wa mo'karon tukuty'non tymoma tywaije mandon. Ty'makonymbo 'wano me moro Tamusi auty tynopo'se mo'karon kytangonymbo 'wa tywaije man, morokon David emando'kon siriko 'wa ro.^e ⁴⁶Mo'ko ro typyne tywaije man Tamusi embata. Irombo tywoturupo tywaije man mo'karon Jakob pajanyambo ra'na amy Tamusi auty man amyto'me ty'wa.^f ⁴⁷Mo'ko Salomo 'wa te amy Tamusi 'wano auto tamy tywaije man.^g ⁴⁸Mo'ko inorombo ro kawono te ainanano nikapy'san ta emamy'pa man. Mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo irombo tyka man:

⁴⁹“Moro kapu ywotandy'motopo me man, kynganon Tamusi. Moro nono ypupuru apo'ny me man. Otypan auto amyry 'se ko mandon y'wa? Otypan ywotare'mato'man amyry 'se ko mandon?^h ⁵⁰Yjainary 'kare

pa'poro morokon otykon anikapy'pa ne'i.”

⁵¹“Senu'ka pangon 'ne roten! Aturu'san Tamusi anamyika'pa man. Apanarykon Tamusi 'wa epanama'pa man. Tamusi a'kary arimary poko roten mandon amyjaron mo'karon atangonymbo we'i'san wara enapa.ⁱ ⁵²Nokypan Tamusi auran uku'ponenymbo aniwekena'pa ko mo'karon atangonymbo erekuru tywaije nan? Mo'ko tamamboren wopyry man ekari'namonymbo ro rypo tywo i'waine tywaije mandon. Mo'ko tamamboren ko'wu o'waine takarama man. O'waine tywo man. ⁵³Tamusi apojongon wyino moro omenano mero'po tapyije o'waine tywaije man. Anamyika'pa te tywaije mandon.”

Stefanus rombyry

⁵⁴Moro eta'po mero, mo'karon Simosu jopotorykon wore'ko'san. Ipoko imero iwaijegy'san. ⁵⁵Mo'ko Tamusi a'kary mo'ko Stefanus y'namorojakon. Kapu 'wa onu'ka'pa kynopo'sakon. Tamusi kuranory ene'po i'wa. Jesus ene'po i'wa pyre Tamusi apo'tun wyino. ⁵⁶Irombo ika'po: “Eneko, morokon kapu wendaka'san seneja. Mo'ko kari'na ymuru seneja pyre Tamusi apo'tun wyino.” ⁵⁷Mo'karon Simosu jopotorykon ko'ta'san te mo'ja imero. Iwepanapu'to'san. Asewara imero itu'ponaka iwotunsi'ko'san. ⁵⁸Moro aitopo wyino ikyryryka'po i'waine, topu pa'to'me i'waine itu'ponaka. Mo'karon emendonamonymbo 'wa tynoponykon yry'san amy Saulus tatynen pyito pupuru po. ⁵⁹Irombo topu papy'san i'waine Stefanus tu'ponaka, mo'ko Jopoto ejatory jako ro i'wa:

^d7:44 Exodus 25:9,40

^e7:45 Jakobus 3:14-17 ^f7:46 2 Samuel 7:1-16, 1 Kronieken 17:1-14 ^g7:47 1 Koningen 6:1-38, 2 Kronieken 3:1-17 ^h7:49 Jesaja 66:1-2 ⁱ7:51 Jesaja 63:10

“Jopoto Jesus, yja'kary apyiko.”
⁶⁰Irombo iwokunama'po. Iko'ta'po:
 “Jopoto! Ero yja'wan me iwe'i'san poko
 kyto'potyi!” Moro wara tyka'po wyino
 iwopisamy'po.

8 Saulus 'wa enapa moro Stefanus
 wory epyry'po iru'pa.

Mo'karon Tamusi na'nanopy'san kota'mary

Moro jako ro mo'karon Jerusalem
 ponokon Tamusi na'nanopy'san weto
 kyndopo'satokon. Pa'poro mo'karon
 Kristus wyinonokon wotaripapy'san
 wararo Judea, Samaria wo'irykon taka.
 Mo'karon apojoma'san we'i'san roten
 te ataripapy'pa. ²Amykon Tamusi
 amykanamon Simosu 'wa Stefanus
 unemy'po. Ty'popurukon po'po'mary ta
 imero amo'po i'waine. ³Irombo Saulus
 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san
 kota'mary aro'po. Wararo morokon
 autokon taka tywo'myry aro'po i'wa.
 Wokyryjan, woryijan kyryrykapotyry
 aro'po i'wa, aru'kato'ko'me yja'wangan
 kari'na aru'katopo taka.^j

Samaria po moro iru'pyn oka aripapyry

⁴Mo'karon ataripapy'san 'wa te moro
 iru'pyn oka ekarityry aro'po aito'kon
 wararo. ⁵Iwara ro Filipus tunda'po
 moro Samaria tano poto 'su aitopo 'wa.
 Moro po ro mo'ko Mesias ekaro'po i'wa.
⁶Irombo tywe'i'san mero mo'karon
 kari'na apyimykon 'wa morokon Filipus
 wyka'san apo'i'san typanarykon ta,
 moro i'wa tywepanarykon jako,
 morokon inepory kapu wyinonokon
 otykon enery jako enapa. ⁷Pyime
 yja'wan akywanopangonymbo wyino
 mo'karon akyrykonymbo wepa'ka'san
 tyko'ke. Pyime enapa iwajakuta'san,
 syky'ta me ytotononymbo kura'ma'san.

⁸Irombo poto 'su awa'ponano wopy'po
 moro aitopo taka.

⁹Irombo te amy Simon tatyne
 wokyry moro aitopo po kynakon.
 Tamoreke kynakon. Penaro
 terapa mo'karon Samaria ponokon
 enumengapojakon. Poto me
 kynokari'sakon. ¹⁰Pa'poro kari'na,
 po'ponokon, kawonokon enapa, kawo
 kynapyijatokon. Kyngatokon: “Moro
 poto 'su Tamusi porit'ory ikato'kon
 mo'se man.” ¹¹Kawo mo'karon kari'na
 kynapyijatokon, akore'pe terapa
 amoryery 'wa tanumengaporykon
 ke. ¹²Filipus 'wa te moro Tamusi
 nundymary, moro Jesus Kristus ety
 enapa ekaro'po mero, amyika'po
 i'waine. Wokyryjan, woryijan enapa
 wosetykapo'san i'wa. ¹³Mo'ko
 Simon 'wa ro rypo amyika'po.
 Tywosetykapo'po wyino, Filipus
 ekosa roten terapa iwe'i'po. Morokon
 potonon poritonano wo'kapyry enery
 kynenumengapojakon.

¹⁴Samaria ponokon 'wa Tamusi
 auranymbo apo'i'po eta'po mero
 ty'waine, mo'karon Jerusalem ponokon
 apojoma'san 'wa Johannes emoky'po
 Petrus maro eneine. ¹⁵Moro 'wa
 tytunda'san mero, Tamusi 'wa
 iwoturupo'san ta'kary emo'to'me i'wa
 itu'ponakaine. ¹⁶Amy paio tu'ponaka
 irombo mo'ko Tamusi a'kary opy'pa
 na'nen tywaije kynakon. Tatyka roten
 te kynatokon mo'ko Jopoto Jesus
 ety ta. ¹⁷Irombo Petrus 'wa Johannes
 maro tainarykon yry'san itu'ponakaine.
 Irombo Tamusi a'kary wopy'po
 itu'ponakaine.

¹⁸Moro kari'na tu'ponaka mo'karon
 apojoma'san 'wa tainarykon yry 'wa
 mo'ko Tamusi a'kary ene'pory ene'po
 mero, pyrata yry 'se mo'ko Simon
 we'i'po i'waine. ¹⁹Ika'po iwaine: “Moro

pori'tonano y'wa enapa yko, mo'ko Tamusi a'kary wo'to'me, yjainary yry'poto y'wa yja'sakary tu'ponaka.”²⁰ Petrus wyka'po te i'wa: “Amoro ro apyratary maro ajuta'ko! Pyrata poko ka'tu moro Tamusi nyry apyiry mekanos'an? ²¹ O'wano me kapyn ero oty man. Aturu'po irombo iru'pa waty man Tamusi embata. ²² Moro oja'wanymbo wyino atu'mako. Tamusi 'wa aturupoko moro yja'wan me aturu'po wonumengary kato'me. ²³ Itumbato mana. Amano any'manen me kaneja.” ²⁴ Irombo Simon 'wa ejuku'po: “Amyjaron te yjekataka Tamusi 'wa ajauranatoko amy paio awykatopombo oty waito'me yjepory'pa.”

²⁵ Mo'ko Jopoto auranyombo amyikapory poko tywei'ma'san mero, Jerusalem 'wa rapa tytorykon a'mo'po i'waine. Tytorykon jako ro pyime Samaria ponokon aitopo'makon ta moro iru'pyn oka ekarity'po i'waine.

Mo'ko Etiopi pono poto 'su jopoto pyitory

²⁶ Amy Tamusi apojon wyka'po te Filipus 'wa: “Ajawongo. Koine 'wa aiko me moro Jerusalem wyino Gasa 'wa ytototo oma ta. Iponomyn po moro oma man.” ²⁷ Irombo awomy'po. Ito'po. Moro jako 'ne amy Etiopi pono kyny'sakon Jerusalem wyino. Mo'ko Kandake, mo'ko Etiopi pono woryi jopoto pyitory amy mo'ko kynakon. Pa'poro ipyratary enenen me kynakon. Jerusalem 'wa tyto tywaije man Tamusi ety awonga. ²⁸ Mo'ko ro auto 'wa rapa kyny'sakon. Tytararary ta tywotandy'mo'po po mo'ko Tamusi

auran uku'ponenymbo Jesaja nimerop'o erupakon. ²⁹ Irombo mo'ko Tamusi a'kary wyka'po Filipus 'wa: “Moro tarara ponaronaka i'tango. Irombo aporito i'tango.” ³⁰ Tarawone Filipus wyto'po iwiyinonaka. Irombo mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja nimerop'o erupary eta'po i'wa. Ika'po: “Muku'san iro ke moro anerupary?” ³¹ Irombo ika'po: “One wara ko suku'tan, anekarity'pa amy a'ta o'to tauro'po me iwairy?” Irombo Filipus 'wa iwoturupo'po iwotaru'kato'me, taporitonaka atandy'mo. ³² Ero Tamusi karetary wota'saka'po inerupary me kynakon:^k

Amy iwoto'me inarorykon kapara wara tyndary anetapurumaka'pa man. Amy typokanen ainano kapara'membo wara ity'me man. ³³ Ikota'mary jako o'to iwe'i'po imeng'pa man. Noky ko mo'karon emamyry a'sakarykon ekari'tan? Ero nono tu'po irombo emamyrymbo aike'katon.

³⁴ Irombo mo'ko Kandake pyitory wyka'po Filipus 'wa: “Waturupoja o'wa, noky poko ko mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo naurananon? Aseke typoko? Amy terapa poko te ka'tu?” ³⁵ Irombo Filipus 'wa tauranary a'mo'po. Moro imero'po wyino ro mo'ko Jesus ekapory ekarity'po i'wa. ³⁶ Oma ta tytorykon jako, amy tuna pato ito'san. Irombo mo'ko Kandake pyitory wyka'po: “Eneko! Mony amy tuna. Oty ko ywosetykary a'kototan?” ³⁷ ^{†38} Irombo moro tytararary poro'kapo'po i'wa. Okororo ito'san moro tuna taka, Filipus mo'ko Kandake pyitory maro. Irombo Filipus 'wa mo'ko

^{†8:37} Amykon 'wa ero po tymero man: Mo'ko Filipus wyka'po: “Pa'poro aturu'po maro mo'ko Kristus amyikary jako o'wa, awosetykapory taro mana.” Ejuku'po i'wa: “Samyikaje Jesus Kristus wairy Tamusi ymuru me.”

^{k8:32} Jesaja 53:7-8 (LXX)

Kandake pyitory etyka'po. ³⁹Moro tuna wyino iwonuku'san mero, mo'ko Tamusi a'kary 'wa Filipus aro'po moro wyino. Anene'pa noro mo'ko Kandake pyitory we'i'po. Mo'ja ro ito'po tawa'pore. ⁴⁰Filipus te typo roten Asoto po terapa kynakon. Tytory jako ro mo'ja ro, pa'poro aito'kon po moro iru'pyn oka ekarity'po i'wa, Sesarea 'wa tytundry 'wa ro.

Saulus 'wa tamamyry u'mary

9 Amy anari me noro mo'ko jopoto nemeparykon 'wa mo'ko Saulus kynakon. Uta'karykon man ejatopo'sakon. Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa ito'po. ²Morokon Damaskus po Simosu wota'nano'to'kon 'wanokon kareta poko iwoturupo'po i'wa. Morokon kareta ke ro oma epory 'se kynakon mo'karon tyneporykon man Jesus wyinonokon wokryjan, woryijan enapa apyito'ko'me, irombo Jerusalem 'wa aroto'ko'me.

³Irombo itory jako ro tyse waty Damaskus wyino i'wei'po mero, typo roten kapu wyino amy anusi'kanen aweinano wopy'po ijondo. ⁴Nono tu'ponaka iwoma'po. Irombo amy auranano wykary eta'po i'wa ty'wa: "Saul, Saul, o'tono'me ko moro ajerekuru ywekenanon?" ⁵Irombo ika'po: "Noky ko amoro man, Jopoto?" Ejuku'po i'wa: "Mo'ko aniwekenary Jesus awu wa. ⁶Ajawongo te. Itango moro aitopo 'wa. Moro po ro metatake o'to awairy man."

⁷Mo'karon imaro ytotonon wokryjan enuta'san imero. O'to paio yka'pa iwei'san. Tota ro rypo moro auranano i'waine kynakon. Amy kari'na anene'pa te kynatokon. ⁸Irombo Saulus awomy'po rapa nono wyino. Tanuru etapuru-maka'po se'me, oty anene'pa terapa kynakon. Apory poko terapa aro'po i'waine

Damaskus 'wa. ⁹Oruwa kurita iwairy taro oty anene'pa kynakon. Endame'pa, o'nyry'pa enapa kynakon.

¹⁰Moro aitopo Damaskus po te amy Ananias tatynen omepatoto kynakon. Mo'ko 'wa ro mo'ko Jopoto wosenepo'po iwonetono wara. Ika'po i'wa: "Ananias!" Irombo ejuku'po i'wa: "Ero po wa, Jopoto." ¹¹Mo'ko Jopoto wyka'po i'wa: "Ajawongo. Itango moro Sapatorono Oma tatynen taka, moro Judas auty 'wa. Moro po ro amy Saulus tatynen Tarsus pono poko aturupoko. Tamusi 'wa irombo kynauranon. ¹²Amy tywonetono wara amy Ananias tatynen wokryry wo'myry enei. I'wa ro tainary yry enei tytu'ponaka, oty eneto'me rapa ty'wa." ¹³Ananias 'wa ejuku'po: "Jopoto, pyime kari'na wyino setai mo'ko wokryry 'wa Jerusalem po mo'karon awyininokon kota'ma'ma'san imero. ¹⁴Ero po paio pa'poro mo'karon ajety ejatonamon apyiry tyje man ainaka mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa." ¹⁵Mo'ko Jopoto wyka'po te i'wa: "Itango. Mo'ko irombo yjemamin ka'nen me sapo'i. Mo'ko ro jyety ekary arotan Simosu me e'inon 'wa, potonon jopotokon 'wa, mo'karon Israel pajanyombo 'wa enapa. ¹⁶Awu ro i'wa senepotake one wara iwota'karykary man jyety upu'po me."

¹⁷Irombo Ananias wyto'po. Iwo'my'po moro auto taka. Tainary yry'po i'wa Saulus tu'ponaka. Irombo ika'po: "Saul, yja'sakary, mo'ko jopoto yjemokyi o'wa, mo'ko Jesus, mo'ko awo'topombo oma ta tywosenepo o'wa man inoro. Oty enery 'se rapa o'wa man. Tamusi a'kary 'wa o'namorory 'se man." ¹⁸O'win wytory imero enuru we'i'po o'karangatoto wara. Oty ene'po rapa i'wa. Awomy'po. Irombo iwosetykapo'po. ¹⁹Iwendame'po. Iwara te iwepana'toma'po rapa.

Saulus wairy Jerusalem po

Amykon kurita noro Damaskus po Saulus we'i'po mo'karon omeptonon ekosa. ²⁰O'win wutory imero morokon Simosu wota'nano'to'kon ta Tamusi ymuru me mo'ko Jesus wairy ekarity'po i'wa. ²¹Pa'poro mo'karon auran etanamon enuta'san imero. Ika'san: "Mo'ko Jerusalem po moro atywano ejatonamon y'm'kanen kapyn mo'se nan? Ijaro 'wa opy'pa tywaije nan apyijeine, aroto'ko'me mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa?" ²²Aseme noro pari'pe mo'ko Saulus kynaijakon. Mo'karon Damaskus ponokon Simosu wonumengary e'mito'po'po i'wa, mo'ko Mesias me mo'ko Jesus ekarityry ke.

²³Amykon kurita pa'po me mo'karon Simosu worupa'san terapa iwory poko.¹ ²⁴Saulus 'wa te moro ukuty'po. Koko, kurita wararo moro aitopo penarykon erandojatokon mo'karon Simosu iwoto'me ty'waine. ²⁵Irombo koko mo'karon inemeparykon 'wa aro'po. Amy kurukuru ta eny'topo'po i'waine kurandonaka moro aitopo a'kototy wyino.

²⁶Irombo Jerusalem 'wa tytunda'po mero, mo'karon omeptonon apyimy taka tywo'myry poko Saulus kyne'kujakon. Pa'poro te tanarike ipoko kynatokon. Amy omepatoto me iwairy anamyika'pa kynatokon. ²⁷Barnabas 'wa te aro'po mo'karon apojoma'san 'wa. Moro one wara Saulus 'wa oma ta mo'ko Jopoto ene'po, moro i'wa erupa'po, moro one wara Damaskus po enari'ma Jesus ety ta aurana'po enapa ekarity'po i'wa i'waine.

²⁸Iwara te Saulus we'i'po ekosaine moro Jerusalem po. Enari'ma mo'ko Jesus ety ta kynauranakon. ²⁹Mo'karon Griek auran etanamon Simosu auran-

gon eju'sakon. Mo'karon te iwory 'se terapa kynatokon. ³⁰Moro ukuty'po mero ty'waine, mo'karon Jesus wyinonokon 'wa Sesarea 'wa aro'po. Moro wyino ro Tarsus 'wa aro'po i'waine.

³¹Moro jako pa'poro moro Judea po, Galilea po, Samaria po enapa mo'karon Tamusi na'nanopy'san sara'me kynemanjatokon. Aseme noro ituru'san kynepori'tomatokon. Tamusi nendojatokon. Aseme noro kynotapyimangatokon mo'ko Tamusi a'kary 'wa tapanopyrykon ta.

Eneas Dorkas maro

³²Moro wararo tytopotyry jako, mo'karon Lida ponokon Tamusi wyinonokon 'wa enapa Petrus tunda'po. ³³Moro po ro amy Eneas tatynen wokyry epyry'po i'wa. Oruwa-to'ima siriko ta'tanombo po ro tywo'ny'topo tu'po roten iwaitopo kynakon. ³⁴Wajaku pe kynakon. Mo'ko 'wa ro Petrus wyka'po: "Eneas! Jesus Kristus iru'pa rapa ayyjan. Ajawongo! Moro awo'ny'topo iru'pa yko!" O'win wutory imero awomy'po. ³⁵Pa'poro mo'karon Lida ponokon 'wa, Saron ponokon 'wa ene'po. Irombo mo'ko Jopoto wyinonaka iwotu'ma'san.

³⁶Moro Jope po amy Tabita tatynen omepatoto woryi kynakon. Griek auran ta Dorkas me moro atywano man. Mo'ko 'wa ro pyime ta'sakarykon epano'topo kynakon otykon poko. ³⁷Mo'ko any'ta'po ro moro jako. Irombo iromby'po. Iku'mity'po wyino kawonaka aro'po i'waine amy apu'to'po taka. ³⁸Moro Lida tyse waty man Jope wyino. Moro po Petrus wairy eta'po mero ty'waine, mo'karon omeptonon 'wa oko wokyryjan emokys'an i'wa "Ko'i terapa o'ko 'ne na'na 'wa!" tauro me.

³⁹Irombo Petrus awomy'po. Ito'po imaroine Jope 'wa. Moro 'wa tytunda'po mero, kawonaka aro'po i'waine moro apu'to'po taka. Irombo pa'poro mo'karon inongepy'san wota'nanopy'san ekondaka. Tywotamorykon ta wo'mynano, noponano enepojatokon. Morokon ka'sakon ro Dorkas, nuro noro ta'ta. ⁴⁰Petrus 'wa te pa'poro emoky'san kurandonaka. Tywokunama'po mero Tamusi 'wa aurana'po. Irombo mo'ko iromby'po 'wa iwotu'ma'po. Ika'po: "Tabita! Ajawongo!" Irombo tanuru etapurumaka'po i'wa. Petrus ene'po mero awomy'po. Tandy'po iwe'i'po. ⁴¹Ainary poko awonga'po Petrus 'wa. Irombo mo'karon Tamusi wyinonokon, mo'karon inongepy'san enapa ko'ma'san i'wa. Tarena rapa mo'ko worryi yry'po i'wa ipo'ponakaine. ⁴²Pa'poro moro aitopo Jope ta ro moro oka wota'po. Pyime kari'na we'i'san mo'ko Jopoto amyikanamon me. ⁴³Petrus we'i'po a'si'ko akore'pe moro Jope po, amy tonomy pi'pombo ka'nen Simon ekosa.

Kornelius

10 Sesarea po amy Kornelius tatynen wokry kynemanjakon. Amy Itali ety tano warinu pokonokon apyimy wota'saka'po jopotory me kynakon. ²Tamusi nendojakon. Pa'poro tauty tanokon maro Tamusi ety awongatopo i'wa kynakon. Mo'karon oty'non ainary'totopo i'wa kynakon. O'kapyn roten Tamusi 'wa auranatopo kynakon. ³Mo'ko 'wa ro amy kurita, koine, oruwa juru a'ta pai, tanuja'kandary ta amy Tamusi apojon wo'myry ene'po ty'wa. Ika'po i'wa: "Kornelius!" ⁴I'wa ro Kornelius wo'poty'po. Iwety'kapo. Ika'po: "Oty ko moro nan, jopoto?" Mo'ko Tamusi apojon wyka'po i'wa: "Moro ty'wa ajauranapoty'po poko, mo'karon oty'non ainary'topoty'po poko enapa Tamusi

ituwarengepy'pa man. ⁵Erome amykon wokryjan emo'ko Jope 'wa, Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro ko'ma. ⁶Amy tonomy pi'pombo emaminano'nen Simon ekosa man. Mo'ko ro parana po kynemanjan." ⁷Mo'ko torupanenymbo Tamusi apojon wyto'po mero, oko amykon tpyityrykon, o'win amy Tamusi nendonen toran enapa ko'ma'san i'wa. ⁸Pa'poro oty poko erupa'ma'san mero, emoky'san i'wa Jope 'wa.

⁹Irombo koro'po itorykon jako, moro aitopo 'wa tytundarykon 'wa iwe'i'san mero, Petrus wonuku'po auto tu'ponaka, Tamusi 'wa aurana. Kurita 'ne 'ne kynakon moro jako. ¹⁰Irombo ikumyry'po. Tywendamery po terapa iwo'poty'po. Iwetuma'mo'karykon jako ro tanuja'kandary a'mo'po i'wa. ¹¹Kapu wendaka'po ene'po i'wa. Poto 'su kamisa eneke amy oty eny'topory ene'po i'wa morokon okupa'en ipanakujarykon poko. ¹²Ita ro ukuty'pa 'ne roten okupa'en ipupuru aitonon, tuwembo poko ytotonon, tonoro enapa kynatokon. ¹³Irombo amy auranano eta'po i'wa: "Ajawongo, Petrus! Iwoko! Onoko!" ¹⁴Petrus wyka'po te: "Uwa pore, Jopoto! Ywe'i'po poro nurijangon no'kan anono'pa wa." ¹⁵Ijokonory ta ro amy auranano wyka'po i'wa: "Pa'poro Tamusi nekarity'po irupa yja'wan me kysekarityi." ¹⁶Oruwamboto moro wara iwe'i'po. Irombo o'win wytory rapa moro oty awo'nuku'po kapu taka. ¹⁷Oty me 'ne moro tynene'po oty wairy poko tywonumengary anukuty'pa Petrus kynakon. Moro jako ro mo'karon Kornelius napojoma'san wokryjan 'wa tywoturupo'san wyino moro Simon auty epory'po. Pena po kynatokon. ¹⁸Moro auto ta Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro wairy poko mo'ja kynoturupojatokon. ¹⁹Moro tynene'po poko Petrus wonumengary jako noro,

mo'ko Tamusi a'kary wyka'po i'wa: "Eneko! Oruwa wokryjan ajupijaton. ²⁰Ajawongo iro ke. Ony'toko. O'to yka'pa i'tango imaroine. Awu ro sene'poton." ²¹Petrus wony'to'po. Mo'karon wokryjan 'wa ika'po: "Eneko! Awu te mo'ko anupirykon me wa. Oty poko ko ijaro 'wa mo'ton?" ²²Irombo ika'san: "Amy Kornelius tatynen warinu pokonokon jopotory man. Tamambore man. Tamusi nendojan. Pa'poro Simosu ekosa takapore man. Mo'ko 'wa ro amy Tamusi apojon wyino amy oka tota man, tauty 'wa ajaipoto'me, amy auranano etato'me awyino." ²³Irombo a'myka'san i'wa. Iwo'ny'to'kon man ekarity'po i'wa i'waine.

Irombo koro'po awomy'po. Imaroine ito'po. Amykon Joje ponokon Kristus wyinonokon wyto'san imaro. ²⁴Irombo koro'po itunda'po Sesarea 'wa. Kornelius kynimomo'satokon. Mo'karon tomorykon, mo'karon tynipynarykon ta'sakarykon enapa ta'nano'po terapa i'wa kynatokon. ²⁵Tauty taka Petrus wo'myry jako, Kornelius wopy'po epoje. Ipo'ponaka iwokunama'po. ²⁶Petrus 'wa te awonga'po. Ika'po: "Ajawongo! Awara enapa kari'na me wa." ²⁷Torupary jako ro i'wa, Kornelius 'wa a'myka'po. Moro auto ta pyime kari'na wota'nanopy'san epory'san i'wa. ²⁸Irombo ika'po i'waine: "Amy Simosu 'wa waty man amy Simosu me e'ipyn apyiry ta'sakary me, etawary pai. Moro waty muku'saton. Y'wa te Tamusi yja'wan me kari'na nurija'mary wairy enepoi. ²⁹Iro ke ro o'to yka'pa wopyi, yko'mapo'po mero o'waine. Ekari'toko iro ke oty poko yko'mapo'po o'waine." ³⁰Irombo Kornelius wyka'po: "Mony 'ne koinaro, oruwa juru a'ta Tamusi 'wa yjauranakon yjauty ta. ³¹Typo roten amy wokryy we'i'po yjembata.

Iwo'my typotyre kynakon. Ika'po y'wa: 'Kornelius, moro ty'wa ajauranapoty'po tota Tamusi 'wa man. Moro o'wa oty'non ainary'topoty'po poko enapa Tamusi ituwarengepy'pa man. ³²Apojonano emo'ko Joje 'wa, Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatojaton inoro ko'ma. Amy tonomy pi'pombo emaminano'nen Simon auty po man, parana po.' ³³Irombo o'win wytory apojonano semokyi o'wa ajaije. Iru'pa 'ne man awopy'po. Erome ko'wu pa'poro na'na ero po man Tamusi embata, pa'poro morokon o'wa Tamusi wykato'konymbo etato'me."

³⁴Irombo Petrus 'wa eruparykon a'mo'po. Ika'po: "Erome te sukutyi Tamusi embata pa'poro kari'na wairy asewara.^m ³⁵Pa'poro inendonon, pa'poro tamamboren Tamusi apokupe man. Noky me iwairy poko o'poty'pa Tamusi man. ³⁶Ero moro Israel pajanyombo 'wa Tamusi naropo'po iru'pyn oka me man: Jesus Kristus mo'ko pa'poro kari'na Jopotory me man inoro ekosa sara'me aino epory taro pa'poro kari'na man. ³⁷Pa'poro moro Judea po otypan oty we'i'po muku'saton. Galilea po moro oty tywota'mo man, Johannes 'wa moro asetykaponon ekarory a'mo'po wyino. ³⁸Mo'ko Nasaret pono Jesus irombo ty'namoro Tamusi 'wa man ta'kary ke, porit'onano ke enapa, apojomato'me. Kurangon otykon kapyry taropo'se mo'ko Jesus 'wa man. Pa'poro mo'karon ewa'rummy tamuru naporemynndo'san kura'mary enapa taropo'se i'wa man. Tamusi irombo imaro tywaije man. ³⁹Na'na ro pa'poro o'to Simosu waito'kon ta, Jerusalem po enapa iwe'i'po amyikaponamon me man. Wakapu poko tysereremapo i'waine man, iromo'to'me. ⁴⁰Tamusi 'wa te ijoruwanory kurita tawongapo

rapa man. Tanepo i'wa man mo'ko Jesus ⁴¹pa'poro 'ne kari'na 'wa kapyn, mo'karon oty amyikaponamon me inapo'isanyambo 'wa roten te. Inaron ro na'na man. Na'na ro imaro kynendamen, kynynnen, moro awomy'po wyino. ⁴²Oty amyikaponamon me na'na 'wa tyka man nuronokon poko, iromby'san poko enapa a'wembono auranano nnen jopoto me Tamusi 'wa tyry'po ekari'to me mo'karon kari'na 'wa. ⁴³Mo'ko ety ta ro pa'poro mo'ko amyikanen yja'wanymbo wo'kary amyikapojaton pa'poro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo.”

⁴⁴Petrus 'wa morokon otykon ekarityry jako noro, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po pa'poro mo'karon auran etanamon tu'ponaka. ⁴⁵Pa'poro mo'karon Petrus maro opy'san i'koto'san Kristus wyinonokon enuta'san imero mo'ko Tamusi nyry a'kanano wopy'po poko mo'karon Simosu me e'i'non tu'ponaka enapa. ⁴⁶Ukuty'non auranano ta irombo auranarykon etatokon. Tamusi ety awongary etatokon enapa i'waine. Irombo mero Petrus wyka'po: ⁴⁷“Amy kari'na 'kare tuna ke etykarykon a'kotory taro nan. Kywaraine enapa irombo Tamusi a'kary tapyije i'waine man.” ⁴⁸Irombo Jesus Kristus ety ta etykapo'san i'wa. Morombo mero iwoturupo'san i'wa amykon kurita noro tokosaine iwaito'me.

Petrus 'wa mo'ko Kornelius etyka'po aijomary

11 Mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro Tamusi auranymbo amyika'po eta'po Judea po mo'karon apojoma'san 'wa, mo'karon Kristus wyinonokon 'wa enapa. ²Petrus wonuku'po mero te Jerusalem 'wa, mo'karon i'koto'san Kristus wyinonokon wonumengary o'win e'i'pa kynakon

moro Petrus wonumengary maro. ³Ika'san: “I'koto'non auty taka tywo'my mana. Imaroine tywendame mana.”

⁴Petrus 'wa te pa'poro morokon o'kapy'san otykon ekarityry a'mo'po koromono wyinombo ro. Ika'po: ⁵“Moro aitopo Jope po yjauranakon Tamusi 'wa. Moro jako ro yjenuja'kandary a'mo'po y'wa. Moro yjenuja'kandary jako ro, kapu wyino poto 'su kamisa eneke amy oty eny'topory ene'po y'wa morokon okupa'enokon ipanakujarykon poko. Y'wa imero moro oty wopy'po. ⁶Itaka ywo'potyry jako ro okupa'en ipupuru aitonon tonomy, tokonamon tonomy, tuwembo poko ytotonon, tonoro ene'san y'wa. ⁷Amy auranano wykary eta'po enapa y'wa: ‘Ajawongo, Petrus! Iwoko! Onoko!’ ⁸Wyka'po te: ‘Uwa pore, jopoto! Ywe'i'po poro nurijangon no'kan anaru'ka'pa wa yndaka.’ ⁹Ijokonorymbo ta ro kapu wyino amy auranano wota'po, yjeju'to'me: “Pa'poro Tamusi nekarity'po irupa yja'wan me kysekarityi.” ¹⁰Oruwamboto moro wara iwe'i'po. Irombo pa'poro rapa kapu taka awo'nuku'san.

¹¹Morombo mero o'win wutory oruwa wokryryjan tunda'san moro na'na waitopo auto 'wa. Sesarea wyino y'wanokon me tomo'se tywaije kynatokon. ¹²Mo'ko Tamusi a'kary wyka'po y'wa esyka'pa imaroine ywytoto'me. Ymaro ro mojan o'win-to'ima ka'sakarykon wyto'san. Irombo mo'ko yko'maponenymbo wokryry auty taka na'na wo'my'po. ¹³Mo'ko 'wa ro na'na 'wa moro one wara ty'wa tauty ta mo'ko Tamusi apojon ene'po ekarity'po. Ero wara mo'ko apojonano wyka'po ekarity'po i'wa: ¹⁴‘Apojonano emo'ko Jope 'wa Simon, mo'ko Petrus me enapa kynejatokatoin inoro ko'ma. Mo'ko ro ajerupatan, uta'no wyino ajunendo'me, pa'poro ajauty tanokon unendo'me

enapa.' ¹⁵Irombo moro yjauranary a'mo'po mero y'wa, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po itu'ponakaine, koromo 'ne na'na tu'ponaka tywopy'po wara enapa. ¹⁶Irombo mo'ko Jopoto auranyombo poko ywetuwaro'ma'po rapa: 'Johanes 'wa kari'na tatyka man tuna ke. Amyjaron te Tamusi a'kary ke tatyka maita'ton.ⁿ ¹⁷Mo'ko Jopoto Jesus Kristus amyika'po mero ky'waine, Tamusi 'wa mo'ko ta'kary tyje tywaije man ky'waine. Mo'ko ro rapa tyje Tamusi 'wa man i'waine. One wara ko iro ke awu Tamusi sa'kotory?"

¹⁸Morokon eta'san mero, ituru'san wotandy'mo'san. Tamusi ety awonga'po i'waine. Ika'san: "Tamusi 'wa iro ke mo'karon Simosu me e'i'non 'wa enapa emamyrykon tu'mapo man, utapy'pa iwaito'ko'me."

Mo'karon Antioki ponokon Kristus wyinonokon

¹⁹Moro Stefanus wo'po wyino opy'po ata'karykano 'wa ro mo'karon Kristus wyinonokon taripa'po tywaije kynatokon Jerusalem wyino. Iwara ro kynotaripa'satokon Fenisia 'wa, Siprus 'wa, Antioki 'wa enapa. Amy paio 'wa te moro oka anekarity'pa kynatokon. Mo'karon Simosu 'wa roten te kynekari'satokon.^o ²⁰Mo'karon etuwarikatnon ra'na amykon Siprus ponokon, Sirene ponokon wokryryjan enapa kynatokon. Mo'karon ro mo'karon Griek auran etanamon enapa erupatokon, moro Antioki 'wa tytunda'san mero. Mo'ko Jopoto Jesus ekapory ekari'satokon i'waine. ²¹Tamusi ainary kynakon imaroine. Pyime kari'na we'i'san Kristus wyinonokon me. Iwotu'ma'san mo'ko Jopoto 'wa.

²²Ekarykon eta'po ro mo'karon Jerusalem po Tamusi na'nanopy'san 'wa. Irombo Barnabas emoky'po i'waine Antioki 'wa. ²³Tytunda'po mero, Barnabas 'wa moro Tamusi turu'popory ene'po. Ewa'pota'po. Ipori'toma'san i'wa tyturu'san maro mo'ko Jopoto ekosa iwaito'ko'me roten. ²⁴Iru'pyn wokryry mo'ko Barnabas kynakon. Tamusi a'kary kyni'namorojakon. Poto me Tamusi amyikakon. Amy poto 'su kari'na apyimy we'i'po mo'ko Jopoto wyinono me.

²⁵Irombo Barnabas wyto'po Tarsus 'wa Saulus upi. ²⁶Epor'y'po mero, Antioki 'wa aro'po i'wa. Moro po ro o'win siriko iwairy taro mo'karon Tamusi na'nanopy'san 'wa apo'i'san tokosaine. Pyime kari'na emepa'san i'waine. Moro Antioki po ro koromo mo'karon omepatonon ejato'san Kristus ety ta.

²⁷Moro jako ro Jerusalem wyino Tamusi auran uku'ponamon tunda'san Antioki 'wa. ²⁸Irombo o'win amy ira'nanokon Agabus tatynen awomy'po. Tamusi a'kary 'wa ty'namorory ta pa'poro kari'na emando'kon 'wa amy poto 'su kumyno wopyry man ekarity'po i'wa. Moro ro 'kuru tywo'se man Rome pono jopoto me Klaudius a'ta.^P ²⁹Judea ponokon Kristus wyinonokon epanopyry man yry'po mo'karon Antioki ponokon omepatonon 'wa. Typori'torykon taro ro pyrata aropory man yry'po i'waine. ³⁰Iwara ro iwe'i'san. Barnabas maro Saulus apojoma'po i'waine moro tymy aroto'me mo'karon uwapoto'san 'wa.

Petrus epanopyry Tamusi 'wa

12 Moro jako ro mo'ko jopoto Herodes wyto'po amykon Tamusi

ⁿ11:16 Apojoma'san 1:5 ^o11:19 Apojoma'san 8:1-4

^P11:28 Apojoma'san 21:10

na'nanopy'san weto ikota'mato'ko'me.
²Mo'ko Johanes piry Jakobus u'kapo'po i'wa supara ke.

³Mo'karon Simosu apokupe moro we'i'po ene'po mero ty'wa, Petrus apyipo'po enapa i'wa, morokon uwaputa'non perere ewa'mary jako mo'karon Simosu 'wa. ⁴Apyipo'po mero, aru'kapo'po i'wa yja'wangan kari'na aru'katopo taka. Ainapatoro itu'ponaka o'win-to'ima warinu pokonokon ypo'san i'wa erangan me. Okupa'en pai iwota'saka'san. Mo'ko eratonomapotopombo onory ewa'mary pa'po me Herodes mo'ko Petrus pa'kapory 'se kynakon emendopoto'me mo'karon kari'na embata.⁴

⁵Iwara ro moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta Petrus a'ta, mo'karon Tamusi na'nanopy'san o'kapyn roten ipoko kynauranatokon Tamusi 'wa.

⁶Moro Herodes 'wa tamendopoto'man kurita uwaporo, Petrus kynony'sakon koko. Oparatoro tymy kynakon siparari ke oko warinu pokonokon poko. Pena po enapa erangan kynatokon. ⁷Typo roten amy Tamusi apojon wopy'po. Moro iwo'ny'topo aweita'po imero. Irombo Petrus y'tu'ka'po mo'ko apojonano 'wa isoropary po, upakato'me. Ika'po: "Ko'i ajawongo!" Morokon imyto'konymba woma'san morokon apory wyino. ⁸Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: "Asapatory e'mo'ko." Moro wara ro Petrus we'i'po. Irombo mo'ko apojonano wyka'po i'wa: "Ewo'myndoko. Irombo kywekenako." ⁹Irombo Petrus awomy'po kurandonaka iwekenato'me ty'wa. Iporo ro o'to mo'ko apojonano 'wa tyry anukuty'pa kynakon. Tanuja'kandary ekano'sakon. ¹⁰Irombo moro koromono oranano waito'kon, moro ijokonory enapa ratonoma'san i'waine. Morombo mero

moro kari'na emando'kon 'wano siparari pena 'wa itunda'san. Aseke ro moro pena wotapurumaka'po. Kurandonaka iwepa'ka'san. O'win amy oma y'ma'ka'po mero ty'waine, o'win wytory mo'ko Tamusi apojon wonekepy'po.

¹¹Irombo Petrus 'wa tywonumengary apo'i'po rapa. Ika'po: "Erome te suku'sa 'ne ro Tamusi 'wa tapojon emoky'po Herodes pori'tory wyino ykato'me, morokon Simosu nikapyry 'san otykon wyino enapa."

¹²Moro ukuty'po mero ty'wa, ito'po mo'ko Johanes, mo'ko Markus me enapa kynejatijataton inoro sano auty 'wa. Moro po ro pyime ata'nanopy'san kynauranatokon Tamusi 'wa. ¹³Moro o'mytopo pono pena moryka'po mero i'wa, amy Rode tatynen amyijanano wopy'po o'po'se. ¹⁴Petrus auran ukuty'po mero ty'wa, ewa'pory we'i'po moro pena anetapurumaka'pa. Pena po mo'ko Petrus wairy ekari'se eka'numy'po mo'karon auto tanokon 'wa. ¹⁵Mo'karon wyka'san ro i'wa: "Aje'mere'sa." Ise'me te tauran ja'nakakon. Irombo ika'san: "Mo'ko kapu tano erandonen te mo'ko man." ¹⁶Petrus te pena morykary poko noro kynakon. Moro pena etapurumaka'po mero ty'waine, ene'po i'waine. Enuta'san imero.

¹⁷Ity'nato'ko'me tainary awonga'po mero ty'wa, moro one wara Tamusi 'wa moro yja'wangan kari'na aru'katopo wyino tupa'kapo'po ekarity'po i'wa. Morombo wyino ika'po: "Erokon koro ekari'toko me Jakobus 'wa, mo'karon amykonymba Kristus wyinonokon 'wa enapa." Irombo ito'po amy terapa aitopo 'wa.

¹⁸Aweita'po mero, mo'karon warinu pokonokon we'naranga'san imero. O'to 'ne Petrus we'i'po anukuty'pa iwe'i'san. ¹⁹Irombo Herodes 'wa Petrus aipo'po.

Anepory'pa mo'karon ainamon we'i'san mero te, mo'karon erandonamonymbo ko'mapo'san i'wa. Oty wo'kapy'po poko i'waine tywoturupo'po wyino, iwopo'san i'wa. Irombo Herodes wo'pema'po Judea wyino Sesarea 'wa. Moro po ro iwe'i'po.

Herodes rombyry

²⁰Moro jako te Herodes kynore'kojakon mo'karon Tyrus, Sidon ponokon poko. Mo'karon wopy'san ro asewara Herodes 'wa. Mo'ko Blastus, mo'ko Herodes auty tanokon otykon enenen me kynakon inoro 'wa iwopano'po'san, Herodes 'wa tywoturupoto'ko'me areku aike'kato'me. Moro Herodes yinonory wyino irombo moro tareparykon ene'potopo i'waine kynakon.

²¹Amy erupato'kon man kurita Herodes 'wa poto 'su jopoto wo'my e'moky'po. Iwotandy'mo'po moro jopoto apo'ny tu'po. Irombo tauranary a'mo'po i'wa i'waine mo'karon ata'nanopy'san ra'na. ²²Irombo mo'karon ata'nanopy'san ko'tapoty'san i'wa: “Kari'na auran kapyn moro man! Tamusi auran te moro man!” ²³O'win wytory imero any'ko'po amy Tamusi apojon 'wa, Tamusi ety awongary wara toty awongary ana'ko'to'pa iwe'i'po ke. Oruko 'wa tonory ta iromby'po.

Barnabas, Saulus weramarykon Antioki 'wa

²⁴Aseme noro poto me moro Tamusi auran kynaijakon. Iwotaripapy'po. ²⁵Mo'karon Jerusalem ponokon Kristus wyinonokon 'wa moro tynaro'san pyrata yry'po mero ty'waine, Barnabas, Saulus werama'san Antioki 'wa. Johanes, mo'ko Markus me enapa kynejatojatokon inoro aro'po i'waine tymaroin.

Barnabas maro Paulus apojoma'po

13 Moro Antioki pono Tamusi na'nanopy'san apyimy ta ro Tamusi auran uku'ponamon me, amepanamon me enapa kynatokon Barnabas, Simeon, mo'ko Niger me kynejatojaton inoro, mo'ko Sirene pono Lusius, mo'ko jopoto Herodes maro etuwaro'ma'po Manaen, Saulus enapa. ²O'wino me Tamusi na'nanopy'san me Tamusi ety awongatokon. Kynonematokon enapa. Moro jako ro mo'ko Tamusi a'kary wyka'po: “Barnabas Saulus maro ytoko typo moro i'wanokon me ynyry'po amaminano ka'to'me.” ³Tywonema'san mero, Tamusi 'wa taurana'san mero, itu'ponakaine tainarykon yry'san mero enapa, moro tokosanokon amaminano poko Barnabas aike'ka'po, Saulus aike'ka'po enapa i'waine.

Siprus po

⁴Mo'ko Tamusi a'kary 'wa tomoky'san mero, Barnabas maro Saulus wo'pema'po Seleusie 'wa. Moro wyino ro kurijara ta ito'san Siprus 'wa. ⁵Moro aitopo Salamis 'wa tytunda'san mero, moro Tamusi auranymbo ekarity'po i'waine morokon Simosu wota'nano'to'kon autokon ta. Johanes enapa imaroin kynakon epano'namon me.

⁶Pa'poro moro pa'wu tu'po tytopoty'san wyino, Pafos 'wa itunda'san. Moro po ro amy tamoreken Simosu epyry'po i'waine. Tamusi auran uku'ponen waika kynakon. Barjesus ety me kynakon. ⁷Mo'ko ro mo'ko pa'wu undymanen Sergius Paulus ekosa kynakon. Mo'ko Sergius Paulus amy tupu'ponen wokry me kynakon. Mo'ko 'wa ro Barnabas, Saulus ko'mapo'san ty'wa. Moro Tamusi auranymbo etary 'se kynakon iwiyoin. ⁸Aurangon po'takaro te kynakon mo'ko Elymas,

mo'ko tamoreken. (Moro Elymas taurotopo ro tamoreke man.) Kristus wyinono me mo'ko pa'wu undymanen wairy a'kotory 'se kynakon. ⁹Saulus, mo'ko Paulus me enapa kynejatojaton inoro y'namoro'po Tamusi a'kary 'wa. Onu'ka'pa Elymas ene'po i'wa. ¹⁰Irombo ika'po: "Tonapiren 'ne roten! Yja'wanymbo 'ne roten! Ewa'rummy tamuru a'sakary! Pa'poro tamabore aino jenono'nen! Morokon saporonokon Tamusi emary ko'wairory poko mana! ¹¹Erome te Tamusi opoky'matan. Ajenuke'take. Weju anene'pa maitake amy kurita 'wa ro." Irombo o'win wytory imero enuru ewa'rumamy'po. Amy taronen man upi'po i'wa. ¹²Moro ene'po mero mo'ko pa'wu undymanen we'i'po Kristus wyinono me. Mo'ko Jopoto poko omepano 'wa i'naranga'po.

Moro Pisidie tano Antioki po

¹³Irombo kurijara ta Pafos wyino tyto'san mero, mo'karon ta'sakarykon maro Paulus tunda'po moro Panfili tano aitopo Perge 'wa. Johanes we'i'po te imaroine tytory 'se'pa noro. Iwerama'po rapa Jerusalem 'wa. ¹⁴Mo'karon a'sakarykon wyto'san te Perge wyino moro Pisidie tano Antioki 'wa. Moro po ro moro otare'matopo kurita iwo'my'san moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Iwotandy'mo'san. ¹⁵Moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimeros'an kareta erupa'ma'san mero enapa, mo'karon Simosu wota'nano'to'kon auto jopotorykon 'wa ero taurangonymbo aropo'po mo'karon apojoma'san 'wa: "Yja'sakarykon, amy o'to awykarykon

'se aja'taine mo'karon ijaro 'wa opy'san pori'tomato'me, kaitoko."

¹⁶Irombo Paulus awomy'po. Tainary awonga'po i'wa ity'nato'ko'me. Irombo ika'po: "Israel pajanyombo, Tamusi nendonamon, epanamatoko. ¹⁷Mo'karon Israel pajanyombo tamusiry 'wa mo'karon kytangonymbo tyje mandon tywyinonaka. Mo'karon tpyitorykon ety enapa tawonga i'wa man, mo'karon Egypte ponokon ekosa emamyrykon jako. Moro Egypte wyino ro taro i'wa mandon tytori'tory ta.^f ¹⁸Irombo oko-kari'na siriko iwairy taro moro iponomyn wo'i ta moro emepo'pa iwairykon tapyije i'wa man.^s ¹⁹Moro Kana'an yinonory tu'po oko-to'ima amykon aseke tamerykon aronamon kari'na apyimykon y'ma'ka'san wyino ty'wa, moro inonorykon aporenjan me mo'karon Israel pajanyombo tyje i'wa mandon.^t ²⁰O'win-kari'namboto o'win-kari'na itu'ponaka oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko iwairy taro morokon otykon tywo'ka'se man. Moro pa'po me undymanamon me amykon tyje mandon mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Samuel wairy 'wa ro.^u ²¹Morombo wyino tywoturupo mandon amy potu 'su jopoto poko. Tamusi 'wa mo'ko Kis ymuru Saul tyje man ijopotorykon me. Mo'ko ro amy Benjamin pajanyombo a'sakary me tywaije man. Oko-kari'na siriko jopoto me tywaije man.^v ²²Mo'ko Saul ka'po wyino, i'petakan me mo'ko David tyje man ijopotorykon me. Mo'ko poko ro Tamusi 'wa ero tuku'po man: 'Mo'ko Isai ymuru David seporyi amy yturu'po nisanory wokyry me.

^f13:17 Exodus 1:7, Exodus 12:51

^s13:18 Numeri 14:34, Deuteronomium 1:31

^t13:19 Deuteronomium 7:1, Jakobus 14:1

^u13:20 Richteren 2:16, 1 Samuel 3:20 ^v13:21 1 Samuel 8:5, 1 Samuel 10:21

Pa'poro o'to ywykato'kon ka'tan.^w
²³Mo'ko parymbo ro amy tyje Tamusi 'wa man mo'karon Israel pajanyambo Epano'namon me moro tykatopombo wararo. Mo'ko Jesus, wykaje irombo.
²⁴Mo'ko wopyry uwaporo Johanes 'wa pa'poro mo'karon Israel pajanyambo tyko'ma mandon tamamyrykon u'mato'me i'waine, iwosetykapoto'ko'me enapa.^x ²⁵Moro tamamin aike'kary 'wa Johanes tyka man: 'Mo'ko Mesias me anekanopyrykon kapyn awu wa. Ywena'po ta te kyno'tan mo'ko isapatory etandy ymbokato'me y'wa uwam'po watapoja inoro.^y

²⁶“Yja'sakarykon, Abraham pajanyambo, mo'karon ara'naine Tamusi nendonamon enapa, ky'wanokon me ro ero kari'na ymbokanen auranano tyje man. ²⁷Mo'karon Jerusalem ta amandonon irombo mo'karon tyjopatorykon maro mo'ko Jesus ukutyry 'se'pa tywaije mandon. Turumena i'waine man. Iwara te mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimeros'an, morokon otare'matopo kurita wararo tyneruparykon tyka'po i'waine man. ²⁸Amy paio iwopoto'man anepory'pa tywe'i'san se'me, Pilatus 'wa tywoturupo mandon iwopoto'me.^z ²⁹Pa'poro morokon ipoko imero'san ka'po'san mero ty'waine, tyka i'waine man moro ipokatopombo wakapu wyino. Irombo tunenje i'waine man.^a ³⁰Tamusi 'wa te iromby'san wyino tawongapo rapa man. ³¹Pyime kurita tywosenepo man mo'karon Galilea wyino Jerusalem 'wa tymaro anuku'san 'wa. Inaron ro

erome kari'na 'wa moro o'to iwe'i'po ekari'namon me mandon.^b

³²“Iru'pyn oka ekari'san ro na'na o'waine. Moro kytangonymbo 'wa tykatopombo ro ³³tyka'po Tamusi 'wa man mo'karon ipajanyambo 'wano me, ky'wanokon me, wykaje irombo. Jesus irombo tawongapo rapa i'wa man. Iwara enapa moro ijokonory ware ta tymero man:^c

“Ymuru amoro mana. Erome ajumy me tywaije wa.”

³⁴“Ikota'pa moro ija'mun waito'man me mo'karon iromby'san wyino Jesus tawongapo rapa man Tamusi 'wa. Moro poko ro tyka man Tamusi: 'Moro yturu'po maro David 'wa ywykato'konymbosika'take o'waine.’^d

³⁵Amy terapa oje irombo tyka man: 'Mo'ko tamyikaporen apyitory ja'mun anikotano'po'pa maitake.’^e ³⁶Mo'karon tamamyry jakonokon ta'sakarykon 'wano me tamamina'po mero, mo'ko David tyromo'se man Tamusi nisanory me. Mo'karon itangon tu'mungon aporito tunenje man. Ija'mun tykota man. ³⁷Mo'ko Tamusi nawongapo'po ja'mun te ikota'pa tywaije man.

³⁸Mo'ko nikapy'po poko ro morokon oja'wanykonymbosika'take o'waine.’^e ³⁹Pa'poro kari'na yja'wanykonymbosika'take o'waine.’^e ³⁹Pa'poro kari'na yja'wanykonymbosika'take o'waine.’^e ⁴⁰Tuwaro aitoko, mo'ko o'win amy Tamusi auran uku'ponenymbosika'take o'waine.’^e

^w13:22 1 Samuel 13:14, 1 Samuel 16:12, Ware 89:20 ^x13:24 Markus 1:4, Lukas 3:3 ^y13:25 Johanes 1:20, Mateus 3:11, Markus 1:7, Lukas 3:16, Johanes 1:27

^z13:28 Mateus 27:22-23, Markus 15:13-14, Lukas 23:21-23, Johanes 19:15

^a13:29 Mateus 27:57-61, Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56, Johanes 19:38-42

^b13:31 Apojoma'san 1:3 ^c13:33 Ware 2:7 ^d13:34 Jesaja 55:3 (LXX)

^e13:35 Ware 16:10

waito'me ajepory'paine. Ero wara irombo tymero i'wa man:

⁴¹ 'Senu'ka pangon! Ajenutatoko! Oneke'toko! Moro ajemamyrykon jakonokon kurita amy oty sika'sa. O'waine moro oty ekarity'pomboto amy kari'na 'wa, anamyika'pa pairo maitory.'"^f

⁴² Kurandonaka itorykon jako, mo'karon aurangonyombo etanamonymbo woturupo'san i'waine mony otare'matopo kurita rapa auranato'ko'me morokon tynekarity'san poko. ⁴³ Moro Simosu wota'nano'topo auto wyino tywepa'ka'san mero, Paulus, Barnabas wekena'san pyime Simosu 'wa, pyime Tamusi nendonamon Simosu me atypotonon 'wa enapa. Mo'karon apokuma'san ro i'waine mo'ja ro moro Tamusi turu'popory ta emando'ko'me.

⁴⁴ Moro otare'matopo kurita wopyry ta pa'poro rypo mo'karon moro ponokon wota'nanopyry manombo tywaije man, mo'ko Jopoto ekary eta. ⁴⁵ Mo'karon kari'na apyimykon ene'san mero ty'waine, mo'karon Simosu ato'ke iwe'i'po. Irombo onapi me moro Paulus nekarityry ekarity'po i'waine. ⁴⁶ Enari'ma te Paulus, Barnabas wyka'san: "O'waine na'nen moro Tamusi auranymbo etary kynakon. Amyjaron te murumenaton. Moro i'matypyn amano apyynamon me atu'ku'pa matypoaton. Iro ke ro mo'karon Simosu me e'i'non 'wa kynotu'manon na'na. ⁴⁷ Ero wara irombo mo'ko Jopoto na'na 'wa tyka man:"^g

'Mo'karon Simosu me e'i'non 'wano aweinano me kyryi. Iwara ro uta'no wyino kari'na munendake nono y'matyry 'wa ro.'"

⁴⁸ Moro eta'po mero, mo'karon Simosu me e'i'non ewa'pota'san. Mo'ko

Jopoto ekary amyika'po i'waine. Pa'poro mo'karon i'matypyn amano 'wanokon me tyje tywaije kynatokon inaron we'i'san Kristus wyinonokon me. ⁴⁹ Moro wyino ro mo'ko Jopoto ekary wotaripapy'po wararo.

⁵⁰ Mo'karon Simosu 'wa te mo'karon Tamusi nendonamon tywoneporamon worryjan, mo'karon aitopo ponokon potonon wokuryjan enapa erupo'toma'san. Mo'karon maro ro mo'karon aitopo ponokon apokuma'san i'waine, Paulus, Barnabas wetoine itoto'ko'me. Imoma'san ro i'waine moro tyinonorykon wyino. ⁵¹ Mo'karon apojoma'san 'wa te typupurukon y'koka'san, mo'karon aitopo ponokon e'mato'me ty'waine. Irombo ito'san Ikonium 'wa.^h ⁵² Mo'karon Antioki ponokon omeptonon te moro awa'ponano 'wa, Tamusi a'kary 'wa enapa ty'namororykon ko'mangapo'satokon.

Ikonium po

14 Iwara enapa oty we'i'po Ikonium po. Iwo'my'san moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka. Moro aurangon 'wa pyime Simosu, Griek enapa ypo'san Kristus wyinonokon me. ² Mo'karon aurangon anamyika'non Simosu 'wa te mo'karon Simosu me e'i'non apokuma'san mo'karon Kristus wyinonokon urumenato'me i'waine. ³ A'si' ko akore'pe mo'karon apojoma'san we'i'san moro po. Mo'ko Jopoto amyikary ta enari'ma auran'a'san. Mo'ko 'wa ro moro inekarityrykon takary amyikapo'po, anumengaponamon otykon, potonon poritonano enapa ka'pory ke ty'wa ainarykon 'wa. ⁴ Mo'karon moro po amandonon wotaripapy'san te. Amykonyombo

^f13:41 Habakuk 1:5 (LXX) ^g13:47 Jesaja 42:6, 49:6

^h13:51 Mateus 10:14, Markus 6:11, Lukas 9:5, 10:11

we'i'san mo'karon Simosu wyinonokon me. Amykonyombo we'i'san mo'karon apojoma'san wyinonokon me. ⁵Irombo mo'karon tyjopotorykon maro mo'karon Simosu, Simosu me e'i'non wemomy'san, iwetoine tytoto'ko'me, ikota'maine, topu ke enapa iwoine. ⁶Moro ukuty'po mero ty'waine, mo'karon apojoma'san wetuwarika'san Likaoni 'wa. Moro po ro morokon aito'kon Lystra, Derbe po, morokon iwiyinonokon aito'kon po enapa ⁷moro iru'pyn oka ekarityry aropoty'po i'waine.

Lystra po

⁸Lystra po ro amy wajaku pan wokyry tandy'po kynakon. Tywoma'po po ro wajaku pe kynakon. Tywe'i'po poro ito'pa kynakon. ⁹Inoro ro Paulus 'wa kynepanamakon auranary jako. Irombo Paulus wo'poty'po i'wa onu'ka'pa. Tykura'mary amyikary taro iwairy ene'po mero ty'wa, ¹⁰pari'pe Paulus wyka'po iwa: "Ajawongo!" Ta'po'ne imero awomy'po. Irombo itopoty'po. ¹¹Moro Paulus nikapy'po oty ene'po mero ty'waine, mo'karon kari'na apyimykon ko'tapoty'san mo'karon Likaoni ponokon auran ta: "Mo'karon tamusikon tywony'to mandon ky'waine, kari'na me tywonurima." ¹²Barnabas ejato'po i'waine Seus me. Paulus ejato'po i'waine Hermes me, auranano ekari'nen me iwairy ke. ¹³Irombo moro aitopo esi'wono Seus auty jopotory 'wa otykon epyryry ke eneka'to'san wokyryjan paka enepy'san pena 'wa. Mo'karon kari'na apyimykon maro mo'karon paka wory 'se kynakon mo'karon tamusi me tynekanopyrykon ewa'mato'me.

¹⁴Moro eta'po mero te ty'waine, mo'karon apojoma'san Paulus, Barnabas 'wa tynoponykon seka'san.

Iwota'poromy'san mo'karon kari'na apyimy taka. ¹⁵Iko'ta'san: "Yja'sakarykon, o'to ko maijaton? Awaraine enapa kari'na me roten na'na man. Iru'pyn oka ekari'se te na'na nopyi o'waine, moropangon arongangon otykon wyino awotu'mato'ko'me mo'ko nuroko Tamusi 'wa. Inoro 'wa ro kapu, nono, parana, pa'poro itanokon maro ro tyka'se man.¹ ¹⁶Uwapo i'wa mo'karon Simosu me e'i'non 'wa inisanorykon ro tyka'po man. ¹⁷Ise'me mondo tywairy tanepo i'wa man. Kurangon otykon tyka'se i'wa man o'wanokon me. Kapu wyino konopo tane'po i'wa man. Tapepepe wonatopo waitopo tyje i'wa man. Tarepando i'wa mandon. Aturu'san tawa'poro i'wa man."

¹⁸Moro aurangon we'i'po rypo moro tawa'mato'ko'me mo'karon kari'na apyimy 'wa mo'karon paka wory ana'koto'pa. ¹⁹Irombo Antioki wyino, Ikonium wyino enapa Simosu wopy'san mo'karon kari'na apyimykon erupo'toma. Irombo Paulus tu'ponaka topu papy'san i'waine. Ikyryryka'po i'waine moro aitopo wyino kurandonaka. Tyromo'se kynekanosatokon. ²⁰Mo'karon omepatonon 'wa tu'memy'po mero te, awomy'po rapa. Ito'po rapa moro aitopo taka. Irombo koro'po Barnabas maro ito'po Derbe 'wa.

Paulus weramary Barnabas maro

²¹Derbe po ro moro iru'pyn oka ekarity'po i'waine. Omepatonon me pyime kari'na ypo'san mero ty'waine, iwerama'san rapa Lystra 'wa, Ikonium 'wa, Antioki 'wa enapa. ²²Morokon aito'kon po ro mo'karon omepatonon pana'toma'san i'waine. Asinanopy'san i'waine Kristus wyinonokon me iwaito'ko'me mo'ja ro. Ika'san i'waine:

¹14:15 Exodus 20:11, Ware 146:6

“Moro Tamusi nundymary taka kytorykon jako, pyime awosin pangon otykon 'wa koporykon man.”²³ Wararo mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy undymanamon me uwapoto'san andy'mo'san i'waine. Tywonemarykon ta Tamusi 'wa ipokoine aurana'san. Mo'ko inamyikarykon Jopoto ainaka yry'san i'waine.

²⁴ Pisidie yinonory tu'po ro Panfili 'wa itunda'san. ²⁵ Perge po moro oka ekarity'po mero ty'waine, Atalia 'wa iwo'pema'san. ²⁶ Moro wyino ro kurijara ta ito'san Antioki 'wa. Moro po ro moro Tamusi turu'popory poko mo'karon Tamusi na'nanopy'san tywoturupo tywaije kynatokon moro erome inaike'ka'san amaminano ka'to'me. ²⁷ Moro 'wa tytunda'san mero, mo'karon Tamusi na'nanopy'san ko'mapo'san i'waine. Irombo pa'poro morokon tymaroine Tamusi nikapy'san otykon ekaro'san i'waine. Tamusi 'wa pena etapurumaka'po ekarity'po i'waine mo'karon Simosu me e'inon waito'me Kristus wyinonokon me. ²⁸ Irombo a'si 'ko akore'pe iwe'i'san mo'karon moro ponokon omepatonon ekosa.

Jerusalem po auranano poko aino

15 Irombo amykon Judea wyino o'pema'san 'wa mo'karon Antioki ponokon Kristus wyinonokon emepary a'mo'po. Ika'san: “Moro Moses nimeropo omenano o'kotopojaton. Moro wara ei'pa aja'taine, uta'no wyino ajunemyrykon tupi me kynaitan.”^{j2} Paulus, Barnabas ato'keine moro auranon kynakon. Apo'tun pe imaroine taurangon ejuku'po i'waine. Irombo Paulus, Barnabas, amykon ta'sakarykon enapa emoky'san i'waine Jerusalem 'wa mo'karon apojoma'san, uwapoto'san

po'ponaka moro atamiromo'katopo oty poko orupa. ³ Mo'karon Tamusi na'nanopy'san nemoky'san wyto'san moro Fenisia, Samaria yinonory tu'po. Moro tytorykon jako ro mo'karon Simosu me e'inon 'wa tamamyrykon u'ma'po ekarity'po i'waine. Iwara pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon ewa'poro'san imero i'waine. ⁴ Jerusalem 'wa itunda'san mero, iwopy'san ewa'ma'po mo'karon moro ponokon Tamusi na'nanopy'san 'wa, mo'karon apojoma'san 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa. Irombo pa'poro morokon tymaroine Tamusi nikapy'san otykon ekaro'san i'waine. ⁵ Irombo te amykon Kristus wyinonokon me e'i'san Farise moro po kynatokon. Inaron awomy'san ro ero tykato'ko'me: “Ikotorykon man. Moro Moses nimeropo omenano yry man inapyirykon man me.”

⁶ Irombo mo'karon apojoma'san wota'nanopy'san mo'karon uwapoto'san maro moro oty poko orupa. ⁷ Akore'pe ipoko tyworupa'san wyino, mo'ko Petrus awomy'po. Ika'po i'waine: “Yja'sakarykon, Tamusi 'wa ara'naine yjapo'i'po muku'saton mo'karon Simosu me e'inon 'wa moro iru'pyn oka ekari'nen me, etato'me, amyikato'me i'waine.”^k ⁸ Irombo mo'ko turu'ponano uku'nen Tamusi 'wa mo'karon ynerupa'san Simosu me e'inon tuku'po mandon Kristus wyinonokon me. Takary waty tyje i'wa nan i'waine, ky'waine yry'po wara enapa.¹ ⁹ Amy me terapa paio anekarity'paine tywaije man. Moro i'waine Kristus amyikary ke ituru'san tykoroka i'wa man. ¹⁰ O'tono'me ko iro ke Tamusi mu'kujaton awosin pangon otykon ka'pory ke o'waine mo'karon omepatonon 'wa. Mo'karon

^{j15:1} Levitikus 12:3 ^{k15:7} Apojoma'san 10:1-43

¹15:8 Apojoma'san 10:44, Apojoma'san 2:4

kytangonyombo 'wa, ky'waine enapa moro oty kapyry tupi tywaije man.¹¹ Mo'ko Jopoto Jesus turu'popory 'wa te uta'no wyino kunemy'san kysamyikaton. Iwara enapa te mo'karon Simosu me e'inon omeptonon tunenje mandon."

¹² Pa'poro mo'karon kari'na apyimy we'i'po ity'me, Barnabas 'wa, Paulus 'wa enapa tywepanamato'ko'me. One wara mo'karon Simosu me e'inon ra'na Tamusi 'wa ty'waine anumengaponamon otykon, potonon pori'tonano ka'po'san ekarity'po i'waine.

¹³ Aurana'ma'san mero, Jakobus 'wa tauranary a'mo'po. Ika'po: "Yja'sakarykon, epanamatoko y'wa!

¹⁴ One wara Tamusi 'wa penaro terapa mo'karon Simosu me e'inon etawa'san ekarityi mo'ko Simeon. Toty awonganamon me amy apyimykon apyiry 'se Tamusi tywaije man.

¹⁵ Iwara enapa mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo tyka tywaije mandon. Tymero irombo man:

¹⁶ 'Morombo mero weramatake rapa. Moro David patajarymbo samytake rapa. Iru'pa rapa sytake.^m

¹⁷⁻¹⁸ Iwara ro Tamusi upita'ton mo'karon amykon terapa kari'na, pa'poro mo'karon ywyinonokon me yniko'ma'san Simosu me e'inon enapa. Iwara kynganon Tamusi, mo'ko morokon penaro terapa uku'po'san otykon ka'san inoro.'

¹⁹ "Iro ke ro awu ero wara wonumengaje: mo'karon Tamusi 'wa atu'matonon Simosu me e'inon anaki'ma'pa kywairykon man.²⁰ Erokon ekarityry te ky'waine man i'waine: Morokon tanymanamon otykon uremenary i'waine man: Ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory kapyn

i'waine man, wararo roten wokryry, woryi poko iwairykon kapyn man, ena'sawiry'kary ke iwo'po tonomy onory kapyn i'waine man, mynu enapyry kapyn enapa i'waine man.ⁿ

²¹ Morokon penaro terapa Moses nimeros'san omenano erupaton ro 'kuru wararo aito'kon po morokon Simosu wota'nano'to'kon auto ta, moro otare'matopo kurita wararo."

Mo'karon Simosu me e'inon 'wano kareta

²² Irombo mero mo'karon apojoma'san, uwapoto'san 'wa pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san maro amykon tyra'nanokon wokryryjan ekarity'san, emo'to'ko'me Antioki 'wa Paulus, Barnabas maroine. Mo'karon inekarity'san ro kynatokon mo'ko Barsabas me inekaritykon Judas mo'ko Silas maro. Okororo etykon poto me kynakon mo'karon Kristus wyinonokon ra'na.²³ I'waine ro ero kareta aropo'po i'waine:

Mo'karon Kristus wyinonokon apojoma'san, uwapoto'san ero kareta aropojaton mo'karon Antioki ponokon, Sirie ponokon, Silisia ponokon Simosu me e'inon Kristus wyinonokon 'wa. Iru'pa ro rypo mandon?²⁴ Amykon ajetawanamon na'na a'sakarykon 'wa asykapo'san ekary etai na'na. Amykon aurangon 'wa moro awonumengarykon jamika'po ekary etai na'na. Na'na napojomarykon me kapyn te moro wara tywaije mandon.

²⁵ Iro ke ro tauran epopoi na'na amykon wokryryjan ekari'to'me, emo'to'ko'me o'waine na'na nipynarykon Barnabas, Paulus maroine.²⁶ Barnabas, Paulus 'waine

^m15:16 Amos 9:11-12 (LXX)

ⁿ15:20 Exodus 34:15-17, Levitikus 18:6-23, Levitikus 17:10-16

ro 'kuru moro tamamyrykon ko'po pototo me mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety tyje man. ²⁷Iwara te 'kuru Judas, Silas emo'ton na'na o'waine. Aseke ro ero na'na nimeropo ekari'ta'ton enapa o'waine. ²⁸Tamusi a'kary 'wa, na'na 'wa enapa irombo iru'pa topoje man iko'po 'ne 'ne ajaki'ma'paine na'na wairy man. Ero wara roten te awairykon man: ²⁹Ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory kapyn o'waine man, mynu enapyry kapyn o'waine man, ena'sawyry'kary ke iwo'po tonomy onory kapyn o'waine man, wararo roten wokyry, woryi poko awairykon kapyn man. Irokon poko tuwaro aja'taine, iru'pa man. Iru'pa aitoko!

³⁰Irombo mo'karon inapojomarykon wo'pema'san Antioki 'wa. Moro po ro mo'karon Kristus wyinonokon a'nano'po'san mero ty'waine, moro kareta yry'po i'waine. ³¹Erupa'ma'po mero ty'waine, ewa'pota'san moro typana'tomato'kon auranano poko. ³²Judas, Silas 'wa enapa ipana'toma'san. Tamusi auran uku'ponamon me irombo kynatokon. Pyime auranano ke mo'karon Kristus wyinonokon pori'toma'san i'waine. ³³A'si'ko akore'pe moro po tywe'i'san wyino, iwerama'san rapa Jerusalem 'wa. Imarone ro mo'karon Antioki ponokon Kristus wyinonokon 'wa "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropo'po mo'karon apojomanonymbo 'wa. ³⁴³⁵Paulus wainopo'po Barnabas maro Antioki po. Moro po ro pyime ta'sakarykon maro ro mo'karon Kristus wyinonokon emepatokon. Mo'ko Jopoto ekapory ekari'satokon enapa.

Paulus maro Barnabas wotaripapyrykon

³⁶Amykon kurita pa'po me te Paulus wyka'po Barnabas 'wa: "Kyteraman rapa, one wara mo'karon Kristus wyinonokon wairy ene pa'poro morokon ky'wa mo'ko Jopoto ekapory ekari'to'konymba 'wa." ³⁷Irombo Barnabas mo'ko Markus me inejatorykon Johanes arory 'se enapa kynakon tymarone. ³⁸Paulus te arory 'se'pa kynakon, Panfili po tyno'san ke i'wa, ito'pa enapa iwe'i'po ke tapatomaine moro amaminano poko.^o ³⁹Moro poko ro mene asepo iwe'i'san. Irombo iwotaripapy'san. Barnabas 'wa Markus aro'po tymaro kurijara ta Siprus 'wa. ⁴⁰Paulus 'wa te Silas apo'i'po tapaton me. Iwaimokyry uwaporo, i'wano me moro Tamusi turu'popory poko mo'karon Kristus wyinonokon woturupo'san. ⁴¹Irombo mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon pori'tomary aropoty'po i'wa Sirie po, Silisia po enapa.

Timoteus we'kotopory

16 Irombo Paulus tunda'po Derbe 'wa, Lystra 'wa enapa. Moro po ro amy Timoteus tatynen ome'patoto kynakon. Amy Kristus wyinono Simosu woryiry isano me kynakon. Mo'ko ijumy te amy Griek mo'ko kynakon. ²Mo'ko Timoteus ro takapore kynakon mo'karon Lystra ponokon, Ikonium ponokon Kristus wyinonokon ekosa. ³Inoro wytory 'se ro Paulus we'i'po tymaro. Moro waton me ro mo'karon moro wyinonokon Simosu upu'san me i'kotopo'po i'wa. Griek me irombo pa'poro kari'na ijumy uku'satokon.

^o15:34 Amykon 'wa ero po tymero man: Silas 'wa te a'si'ko noro moro po tywairyry'po.

⁴Morokon aito'kon wararo tytopotytrykon jako, mo'karon Jerusalem ponokon apojoma'san, uwapoto'san aurangonymbo ekaro'san i'waine mo'karon Kristus wyinonokon napyiry man me. ⁵Iwara ro mo'karon Tamusi na'nanopy'san kynepori'tomatokon Kristus wyinonokon me. Kurita wararo pyime 'ne ka'tu rapa kynaijatokon.

Troas po Paulus enuja'kandary

⁶Irombo ito'san Frigie yinonory tu'po, moro Galatie yinonory tu'po enapa. Mo'ko Tamusi a'kary 'wa te a'koto'san Asia po moro oka ekarory pona i'waine.

⁷Misie 'wa tytunda'san mero, Bitinia 'wa tytorykon poko iwe'ku'san. Mo'ko Jesus a'kary we'i'po te anarop'paine.

⁸Irombo Misie ratonoma'po mero, Troas 'wa itunda'san.

⁹Koko Paulus 'wa tywoneto amy Masedonie pono wokyry ene'po. Inoro 'wa ro iko'ma'po. Ika'po: "Masedonie 'wa epatoko na'na epano'se."

¹⁰Moro wara iwonety'po ke, o'win wytory na'na wo'mika'po Masedonie 'wa tytory poko. Tamusi 'wa tyko'ma'po ukuty'po na'na 'wa moro iru'pyn oka ekari'to'me mo'karon moro ponokon 'wa.

Lydia wairy Kristus wyinono me

¹¹Troas wyino kurijara ta tywaimoky'po mero, sapatoto na'na wyto'po Samotrake 'wa. Irombo koro'po Neapolis 'wa na'na wyto'po. ¹²Moro wyino na'na wyto'po Filipi 'wa. Amy Rome ponokon emandopo moro kynakon. Moro koromono Masedonie wota'saka'po tano aitopo moro kynakon. Moro po ro amykon kurita na'na we'i'po. ¹³Moro otare'matopo kurita na'na wepa'ka'po moro aitopo wyino, tuna wyinonaka. Moro po ro amy Tamusi 'wa auranatopo uku'sakon na'na. Tywotandy'mo'po mero, na'na 'wa mo'karon worryijan wota'nanopy'san

erupa'san. ¹⁴Amy Lydia tatynen worryi moro po kynakon. Amy tykujuramon kamisa ekaramanen Tyatira pono mo'ko kynakon. Tamusi nendonen mo'ko kynakon. Moro iwepanamary jako ro, mo'ko Jopoto 'wa moro Paulus auran aropo'po ituru'po taka. ¹⁵Irombo mo'karon tauty tanokon maro tywosetykapo'po mero, tauty 'wa na'na ejukuru poko iwo'mika'po. Ika'po: "Y'wa mo'ko Jopoto amyikary ukutyry jako o'waine, o'toko ymaro yjauty 'wa. Yjekosa aitoko." Tywo'wury'ka me na'na aro'po i'wa.

Yja'wangan kari'na aru'katopo ta Paulus wairy

¹⁶Amy kurita moro Tamusi 'wa auranatopo 'wa na'na wytory jako, na'na epyry'po amy takyren amyijanano 'wa. Airenokon otykon uku'ponen me pyime pyrata ka'sakon mo'karon taporenjan ekataka. ¹⁷Mo'ko 'wa ro Paulus wekenary, na'na wekenary a'mo'po. Iko'ta'po: "Mojan wokyryjan mo'ko inorombo ro kawono Tamusi pyitorykon mojan mandon. One wara uta'no wyino kari'na unemyry man ekari'saton o'waine." ¹⁸Pyime kurita moro wara iwe'i'po. Paulus ato'ke te moro wara iwairy we'i'po. Iwotu'mapo. Irombo ika'po mo'ko akyry 'wa: "Jesus Kristus ety ta wykaje o'wa mo'ko worryi wyino awepa'kato'me." Irombo o'win wytory iwepa'ka'po iwyino.

¹⁹Pyrata anikapy'pa noro mo'ko tamiyarykon wairy man ene'po mero ty'waine, mo'karon worryi aporenjan 'wa Paulus maro Silas apo'i'san. Ikyryryka'san i'waine moro otykon ekaramatopo 'wa, mo'karon jopoto po'ponaka. ²⁰Ipo'ponakaine aro'san mero ty'waine, ika'san: "Mojan Simosu ero kywaito'kon jamikapojaton. ²¹Morokon inekarorykon omenano apyiry kapyn ky'waine man. Mo'ko

Rome jopotory upi'nonokon 'wa waty morokon man.”²² Mo'karon worryi aporenjan maro mo'karon kari'na apyimy wopy'po enapa Paulus, Silas wetoine. Irombo mo'karon jopoto 'wa iwo'mykonymbbo sekapo'po'san. Irombo wewe ke ipoky'mapo'san i'waine.²³ Mene ipoky'mapo'san mero ty'waine, moro yja'wangan kari'na aru'katopo taka aru'kapo'san i'waine. Mo'ko yja'wangan kari'na aru'katopo eran apojoma'po i'waine iru'pyn me imero erandoto'ko'me i'wa.²⁴ Moro wara tapojoma'po ke ro, koro'na imero etapuru'san i'wa. Morokon ipupurukon uru'ka'san i'wa amy wewe kapy'po taka.

²⁵ Irawone 'ne iwairy taro a'ta, Tamusi 'wa kynauranatokon. Tamusi ety awongatokon enapa tywarerykon ta. Mo'karon aru'ka'san kynepanamatokon i'waine.²⁶ Irombo typo roten nono wetytyka'po imero. Moro yja'wangan kari'na aru'katopo apo'ny wesakamapoty'po. O'win wytory pa'poro morokon pena wotapurumaka'san. Pa'poro mo'karon aru'ka'san myto'konymbbo wo'ka'san.²⁷ Tupaka'po mero, mo'ko erangan 'wa morokon yja'wangan kari'na aru'katopo penarykon ene'po tywotapurumakapo'se. Mo'karon

aru'ka'san wetuwarika'san ekanopyry ke ty'wa, moro tysuparary so'ka'po i'wa ije'ny wyino, tywo'woto'me rypo.²⁸ Pari'pe te Paulus wyka'po i'wa: “Kyto'woi te koro! Pa'poro na'na ero po man!”²⁹ Irombo taweiry me wa'to ene'po'po mo'ko erangan 'wa. Morombo mero iwota'poromy'po moro aru'kato'kon taka. Tytyty'ne iwoma'po Paulus, Silas pupurukon po.

³⁰ Kurandonaka aro'san mero ty'wa, ika'po i'waine: “Jopotokon, o'to ko waitan uta'no wyino yjunendo'me?”

³¹ Irombo ika'san: “Mo'ko Jopoto Jesus amyikako! Moro wara awe'i'poto uta'no

wyino matunendake, ajauty tanokon maro ro.”³² Irombo mo'ko Jopoto ekary ekarity'po i'waine i'wa, pa'poro mo'karon auty tanokon 'wa enapa.

³³ Irombo aro'san i'wa tymaro, koko noro a'ta. Morokon iwo'san ku'mity'san i'wa. O'win wytory iwosetykapo'po, pa'poro mo'karon tauty tanokon maro.

³⁴ Tauty taka awo'nuku'san mero ty'wa, arepa ke upa'san i'wa. Moro ty'wa Tamusi amyika'po ewa'ma'po i'wa pa'poro mo'karon tauty tanokon maro.

³⁵ Emamy'po mero mo'karon jopoto 'wa tpyitorykon emoky'san mo'ko yja'wangan kari'na aru'katopo eran 'wa, “Mo'karon kari'na inondatoko,” tauro me.

³⁶ Irombo mo'ko yja'wangan kari'na aru'katopo eran 'wa aurangonymbo ekarity'po Paulus 'wa. Ika'po: “Mo'karon jopoto 'wa moro anondapoto'kon auranano tane'po man. Epa'katoko iro ke. Iru'pa i'tandoko.”³⁷ Paulus wyka'po te i'waine: “Mo'ko Rome jopotory upi'nonokon me na'na

wairy se'me, pa'poro kari'na nenery me na'na wosajomary pyndo na'na ypoky'ma'san mero moro yja'wangan kari'na aru'katopo taka na'na aru'katon. Erome te 'kare rapa ekapyn ta na'na pa'kapojaton. Uwa paio! Oro te aseke no'sen na'na pa'kapo.”³⁸ Moro Paulus auranymbo ekarity'po ro mo'karon pyitonano 'wa mo'karon jopotokon 'wa. Mo'ko Rome jopotory upi'nonokon me iwairykon eta'po

mero ty'waine mo'karon jopotokon wety'ka'san.³⁹ Irombo iwopy'san i'waine. Pyi'me'ke iwoturupo'san i'waine iwepa'kato'ko'me. Iwepa'ka'san mero, iwe'pima'san moro tywaito'kon wyino itoto'ko'me.⁴⁰ Moro yja'wangan kari'na aru'katopo wyino tywepa'ka'san mero,

Lydia auty 'wa ito'san. Moro po ro mo'karon Kristus wyinonokon ene'san i'waine. Ipana'toma'san i'waine. Irombo iwaimoky'san.

Paulus wairy Tesalonika po

17 Irombo Amfipolis, Apolonia pato tyto'san mero, itunda'san Tesalonika 'wa. Moro po ro amy Simosu wota'nano'to'kon auto kynakon. ²Tamerymbo mero Paulus wyto'po mo'karon ta'sakarykon ene. Oruwa otare'mato'kon kurita mo'karon ta'sakarykon erupa'san i'wa. Moro Tamusi kareтары yry'po i'wa moro tynekarityry poritomanen me. ³Moro kareta wykary wara ro mo'ko Mesias wota'karykary man we'i'po, moro iromby'san wyino awomyry man we'ipo enapa enepo'po i'wa. Ika'po i'waine: "Mo'ko Mesias me ro Jesus sekari'sa o'waine." ⁴Amykon 'wa Paulus amyika'po. Paulus, Silas wyinonokon me iwe'i'san, pyime Tamusi nendonamon Griek maro, a'si'ko pyime kawo aitonon worryijan maro enapa.

⁵Mo'karon Simosu ato'ke te iwe'i'po. Amykon yja'wangonyombo kari'na ko'mapo'san i'waine. Imaroine ro mo'karon aitopo ponokon tururukapo'san i'waine mo'ko Jason auty 'wa. Paulus, Silas arory 'se kynatokon mo'karon kari'na wota'nano'to'kon 'wa, emendoto'ko'me ty'waine. ⁶Anepory'pa tywe'i'san mero te, amykon Kristus wyinonokon maro Jason kyryryka'po i'waine mo'karon jopoto po'ponaka. Iko'tapoty'san: "Mo'karon pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na apokumanamon ijaro 'wa enapa tywo'se mandon. ⁷Jason tokosa kynenapojaton. Pa'poro mo'kopangon mo'ko Rome pono jopoto nyry'san omenano po'takaro mandon. Poto 'su jopoto me amy terapa ekari'saton: amy Jesus tatynen." ⁸Moro auranano 'wa ro mo'karon kari'na apyimy, mo'karon jopoto y'narangapo'san pota me. ⁹Jason 'wa ta'sakarykon

maro moro tynondato'ko'man pyrata epema'san mero, mo'karon jopoto 'wa inondapo'san.

Paulus wairy Berea po

¹⁰Iko'mamy'po mero ko'i terapa mo'karon Kristus wyinonokon 'wa Paulus, Silas aropo'san Berea 'wa. Moro 'wa tytunda'san mero, moro Simosu wota'nano'to'kon auto taka ito'san. ¹¹Mo'karon ro tamepore kynatokon mo'karon Tesalonika ponokon ko'po. Tyturu'san maro mo'ko Jopoto ekary ewa'ma'po i'waine. Kurita wararo moro Tamusi kareтары menga'po i'waine, iporo morokon Paulus nekarity'san wairy eneto'me. ¹²Pyime amykon ira'nanokon we'i'san Kristus wyinonokon me, a'si'ko pyime amykon kawonokon Griek worryijatonon, ikiryjatonon maro enapa.

¹³Moro Paulus 'wa Berea po enapa mo'ko Tamusi auranymbo ekarityry ukuty'po mero te ty'waine, mo'karon Tesalonika ponokon Simosu wyto'san enapa moro 'wa mo'karon kari'na apyimykon erupo'toma, amiromo'kaine enapa. ¹⁴O'win wytory mo'karon Kristus wyinonokon 'wa Paulus aropo'po parana esi'wonaka. Silas, Timoteus wainopo'san te moro po.

¹⁵Mo'karon aronamon 'wa Athene 'wa Paulus aro'po. Iwerama'san rapa, amy Silas, Timoteus 'wanokon kareta maro. Moro ta ro tymero Paulus 'wa kynakon ko'i terapa iwo'to'ko'me ty'wa.

Paulus wairy Athene po

¹⁶Athene po imomokirykon jako ro Paulus ere'kojakon moro pyime moro po u'ku'san tamusi wairy enery. ¹⁷Moro iwota'nano'to'kon auto ta mo'karon Simosu, mo'karon Tamusi nendonamon enapa erupary a'mo'po i'wa. Moro otykon ekaramatopo po enapa kurita wararo mo'karon kari'na

erupary a'mo'po i'wa. ¹⁸Amykon Epikurus wyinonokon oty uku'namon maro, amykon Stoa tanokonymbo oty uku'namon maro enapa Paulus auranapo. Amykonymbo wyka'san: "O'to 'ne ko tykary 'se mo'ko tauran pyryrykanen nan?" Amykonymbo wyka'san rapa: "Ukuty'non tamusi ekari'nen me kynonepojan." Paulus 'wa irombo mo'ko Jesus ekapory, moro iromby'san wyino awono enapa takari'se kynakon. ¹⁹Irombo tymaroina aro'po i'waine moro Areopagus po omenano enetopo 'wa. Ika'san i'wa: "Oty me moro anekarityry asery omepano wairy ekarityry 'se'pa man na'na 'wa?" ²⁰Amykon aserynon otykon metapojan na'na 'wa. O'to tauro'po me iwairykon ukutyry 'se na'na man." ²¹Pa'poro Athene ponokon apokupe, mo'karon ira'naine amandonon typonokon apokupe enapa man amy asery oty ekarityry, etary enapa.

²²Irombo Paulus wyto'po moro Areopagus po omenano enetopo owarira'naka. Ika'po: "Athene ponokon, pa'poro oty poko moro o'waine tamusikon nendory seneja. ²³Awaito'kon po yweramapotyry jako irombo, morokon o'waine tamusikon nendoto'kon aito'kon 'wa ywo'potyry jako, amy tymy apo'ny enapa seporiyi. Moro poko ro tymero man:

UKUTYPYN TAMUSI 'WA

"Moro aninendorykon anukuty'torykon ro sekari'sa o'waine. ²⁴Mo'ko pa'poro itu'pono maro ero nono ka'nenymbo Tamusi kapu, nono Jopotory me man. Amy ty'wano me kari'na namy'san auto ta emamy'pa man.^p ²⁵Kari'na 'wa opatomapo'pa man. Amono'ke waty irombo amy oty man. Aseke te pa'poro no'kan 'wa amano yjan, oremano yjan, pa'poro oty yjan. ²⁶O'win

kari'na tapyimangapo i'wa man. Pa'poro ero nono tu'po tamangapo i'wa mandon. Pa'poro i'wanokon me one wara a'ta, oje enapa emamyrykon man tyje tywaije i'wa man. ²⁷Topory 'se Tamusi tywaije man, tupiry poko iwe'kurukon jako 'ne. Tyse waty irombo Tamusi man pa'poro kywyinoine. ²⁸Mo'ko ta ro kamanjaton, kytesakamaton, kytaton. Iwara enapa amykon awyionokon waretatonon tywareta mandon:

'Imakon me irombo kytaton.'

²⁹"Tamusi y'makon me kywairykon ke ro, Tamusi ekanopyry kapyn ky'waine man amykon tainaporamon kari'na nikapy'san ika'mi'po, amu'nymbo, topu ja'ta pai. ³⁰Tamusi o'poty'pa noro man moro uwapo oty anukuty'pa kari'na we'isan poko. Erome te wararo pa'poro kari'na 'wa tamamyrykon u'mary man ekaropojan. ³¹Amy pa'poro kari'na poko a'wembono auranano yto'man kurita irombo tyje i'wa man. Moro a'wembono auranano ypotan amy tynapo'i'po wokyry 'wa. Mo'ko ro iromby'san wyino tawongapo rapa i'wa man, mo'ko tynapo'i'po wokyry me iwairy enepoto'me."

³²Mo'karon iromby'san awomyry poko auranary eta'po mero ty'waine, amykonymbo 'wa auno'poty'po. Amykonymbo wyka'san te: "Amy jako rapa moro poko auranary etatan na'na." ³³Moro wara te Paulus wyto'po iwyinoine. ³⁴Amykon wokyryjan wyto'san te imaro. Irombo Kristus wyinonokon me iwe'isan. Ira'naine enapa kynatokon mo'ko Areopagus po omenano enenen Dionysius, amy Damaris tatynen woryi, amykon noro.

Paulus wairy Korinte po

18 Morombo mero Paulus wyto'po Athene wyino Korinte 'wa.

²Moro po ro amy Akila tatynen Simosu epyro'po i'wa. Pontus po oma'po mo'ko kynakon. Penaro 'ne waty Itali wyino tywo'se kynakon mo'ko typyty Prisila maro. Mo'ko Rome pono jopoto Klaudius irombo tyka tywaije kynakon pa'poro Simosu wytoto'me Rome wyino. Mo'karon 'wa ro Paulus wyto'po. ³Asewara tamamingon wairy ke, Paulus we'i'po ekosaine. Tonomy pi'pombo emaminano'namon me irombo kynatokon.

⁴Irombo otare'matopo kurita wararo moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta Paulus kari'na erupakon. Moro oka amykipory poko kyne'kujakon i'waine, Simosu 'wa, Griek 'wa enapa. ⁵Masedonie wyino Silas tunda'po mero Timoteus maro, Paulus we'i'po roten moro iru'pyn oka ekarityry poko. Mo'ko Mesias me Jesus wairy ekari'sakon mo'karon Simosu 'wa. ⁶Tauran etary 'se'pa iwairykon ke, yja'wan me tauranarykon a'mo'po mero i'waine, tywo'my purumburunga'po i'wa oma e'kyinyombo wo'kato'me iwyino. Ika'po i'waine: "Yjaikepyi apokoine. Aseke atuku'toko. Arombyrykon jako yju'ta e'i'pa maitaton. Simosu me e'inon 'wa terapa wy'take." ⁷Irombo moro wyino ito'po. Iwo'my'po amy Tamusi nendonen Titius Justus tatynen auty taka. Moro auty ro moro Simosu wota'nano'to'kon auto aporito kynakon. ⁸Mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory Krispus we'i'po mo'ko Jopoto wyinono me pa'poro tauty tanokon maro. Pyime Paulus auran etanamonyombo Korinte ponokon we'i'san enapa Kristus wyinonokon me. Iwosetykapo'san.

⁹Irombo koko mo'ko Jopoto wyka'po Paulus 'wa iwoneto: "Tanarike kyte'i. Ajauranako. Ity'me kyte'i. ¹⁰Awu ro amaro wa. Amy paio yja'wan me o'to

ajyry upitan. Pyime irombo y'wanokon mandon ero aitopo po." ¹¹Irombo o'win siriko itu'ponaka o'win-to'ima nuno moro po Paulus we'ipo moro Tamusi auran poko kari'na emeparykon poko.

¹²Moro Akaje undymanen me Galio we'i'po mero, asewara imero mo'karon Simosu wyto'san Paulus weto. Galio po'ponaka aro'po i'waine emendoto'me ty'waine. ¹³Ika'san: "Mo'se wokyry kyn'o'mikanon moro omenano mero'po ratoro Tamusi nendopory poko mo'karon kari'na 'wa."

¹⁴Irombo tauranary 'se Paulus a'ta 'ne, Galio wyka'po mo'karon Simosu 'wa: "Amy ta'sakary poko yja'wan me iwe'i'pomboto, amy poto 'su yja'wan oty kapy'pomboto pai i'wa, moro awotamiromo'kato'kon simengary.

¹⁵Iru'pa ko'wu auranano poko, o'to tauroto'kon poko, ajemerykon poko roten te mo'saton y'wa. Aseke te morokon otykon enetoko. Moropangon otykon poko a'wembono auranano ynen me ywairy 'se'pa wa."

¹⁶Irombo imomapo'san i'wa tywyino.

¹⁷Irombo pa'poro mo'karon moro po ata'nanopy'san 'wa mo'ko Simosu wota'nano'to'kon auto jopotory Sostenes apo'i'po. Mene iwo'ma'po i'waine mo'ko a'wembono auranano ynen jopoto nenery me. Galio we'i'po te o'to yka'pa paio.

Paulus wytory undy wyinonaka

¹⁸Paulus we'i'po amykon kurita noro Korinte po. Irombo moro tytory man ekarity'po i'wa mo'karon Kristus wyinonokon 'wa. Kurijara ta ito'po. Imaro ro Prisila wyto'po Akila maro. Tytory uwaporo tunsety ty'kotopo i'wa kynakon moro Kengre po, moro amy oty kapyry man ekarity'po ke ty'wa Tamusi 'wa.^q ¹⁹Efese 'wa tytunda'san po

Prisila, Akila no'san i'wa. Irombo ito'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto 'wa. Moro po ro mo'karon Simosu erupa'san i'wa. ²⁰Mo'karon woturupo'san ro i'wa akore'pe noro iwaito'me tokosaine. I'se'pa te iwe'i'po. ²¹Tytory man ekarityry jako te ika'po: "I'se Tamusi a'ta, wo'take rapa o'waine." Irombo kurijara ta Efese wyino ito'po. ²²Sesarea 'wa tytunda'po mero iwonuku'po mo'karon Tamusi na'nanopy'san 'wa "Iru'pa ro rypo mandon?" tykato'me. Morombo mero iwo'pema'po Antioki 'wa.

²³A'si 'ko akore'pe moro po tywe'i'po wyino, ito'po morokon Galatie tanokon aito'kon 'wa, Frigie 'wa enapa, pa'poro mo'karon omepatonon pori'toma.

Apolos wairy Efese po, Korinte po enapa

²⁴Irombo amy Apolos tatynen Simosu tunda'po Efese 'wa. Aleksandria po oma'po mo'ko kynakon. Amy tauran uku'nen wokyry mo'ko kynakon. Iru'pyn me moro Tamusi kareтары uku'sakon. ²⁵Mo'ko Jopoto wyino aino poko tamepa kynakon. Asin pe imero moro poko kynauranakon. Iporo imero morokon Jesus wyinonokon otykon poko mo'karon kari'na emepakon. Moro Johanes 'wa kari'na etyka'san wara roten te kari'na etykary uku'sakon. ²⁶Mo'ko 'wa ro enari'ma tauranary a'mo'po moro Simosu wota'nano'to'kon auto ta. Auran eta'po mero ty'waine, Prisila 'wa Akila maro typo aro'po. Moro Tamusi wyino aino enepo'po i'waine i'wa iru'pyn me 'ne ka'tu rapa. ²⁷Irombo Akaje 'wa tytory 'se iwe'i'po mero, mo'karon Kristus wyinonokon 'wa asinanopy'po. Kareta aropo'po i'waine mo'karon moro po omepatonon 'wa, iru'pa itunday apyito'me i'waine.

Akaje 'wa tytunda'po mero, amy pota me mo'karon Kristus wyinonokon me e'i'san pori'tomanen me iwe'i'po Tamusi turu'popory ta. ²⁸Pari'pe irombo mo'karon Simosu auran po'takaro iwe'i'po pa'poro kari'na embata. Moro Tamusi kareтары wyino mo'ko Mesias me Jesus wairy enepo'po i'wa.

Paulus wairy Efese po

19 Korinte po Apolos a'ta, Paulus tunda'po Efese 'wa, morokon wypy tanokon aito'kon 'wa tytopoty'po wyino. Moro Efese po ro amykon omepatonon epyry'san i'wa. ²Irombo ika'po i'waine: "Kristus wyinonokon me awairykon jako, mo'ko Tamusi a'kary mapyisen?" Ika'san i'wa: "Mondo Tamusi a'kary wairy aneta'pa paio na'na kynainen." ³Irombo ika'po i'waine: "Oty me ko iro ke masetykaposen?" Irombo ika'san: "Johanes 'wa kari'na etyka'san wara na'na enapa kynosetykapon." ⁴Paulus wyka'po te: "Johanes 'wa kari'na tatyka man emamyrykon u'ma'po enepoto'me. Tyka man i'waine, mo'ko tywena'po ta o'toto man, mo'ko Jesus, amyikato'me i'waine." ¹⁵Moro eta'po mero, iwosetykapo'san Jesus ety ta. ⁶Paulus 'wa itu'ponakaine tainary yry jako ro, mo'ko Tamusi a'kary wopy'po itu'ponakaine. Ukuty'non roten auranano ta aurana'san. Tamusi auran uku'po'po enapa i'waine. ⁷Ainapatoro itu'ponaka oko iwairy taro mo'karon asetykapo'san wokyryjan kynatokon.

⁸Oruwa nuno Paulus kyndopo'sakon moro Simosu wota'nano'to'kon auto 'wa. Enari'ma mo'karon kari'na erupakon. I'waine ro moro Tamusi nundymary ekary amyikapory poko kynakon. ⁹Amykonymbo te kyneja'nakatokon. Moro oka amyikary 'sepa kynatokon.

¹⁹19:4 Mateus 3:11, Markus 1:4,7-8, Lukas 3:4,16, Johanes 1:26-27

Mo'karon kari'na apyimy embata moro Kristus wyino aino auno'potyry a'mo'po mero i'waine, Paulus wyto'po iwyyinoine. Mo'karon omeptonon aro'san i'wa tymaro. Irombo poro kurita wararo kynerupatokon moro Tiranus ety tano omepatopo auto ta. ¹⁰Oko siriko moro wara iwe'i'po. Iwara pa'poro mo'karon Asia po amandonon 'wa mo'ko Jopoto ekary eta'po, Simosu 'wa, Griek 'wa enapa.

¹¹Potonon pori'tonano ka'pojakon Tamusi mo'ko Paulus 'wa. ¹²Morokon eramukuru y'kokato'konymbu, morokon emaminato'konymbu kamisa yry'san pairo mo'karon kari'na 'wa mo'karon je'tun pangon tu'ponaka. Iwara morokon anykrykonymbu kynuta'satokon. Mo'karon akrykonymbu enapa kynepa'katokon.

Mo'karon Skevas ymurukon

¹³Irombo amykon ytopo'tonon, kari'na akykanamon Simosu we'ku'san moro Jesus ety ta mo'karon takyramon kari'na akrykary poko. Ika'san mo'karon akrykon 'wa: "Mo'ko Paulus nekarory Jesus pori'tory ta kymomaton." ¹⁴Oko-to'ima amy Tamusi pokonokon jopotory Skevas tatynen Simosu ymurukon wokryjan we'i'san moro wara. ¹⁵Mo'ko yja'wan wyka'po te i'waine eju'to'ko'me: "Jesus suku'sa. Paulus ekary setan. Amyjaron te, no'kan ko amyjaron mandon?" ¹⁶Irombo mo'ko takyren wokry wota'poromy'po itu'ponakaine. Pa'poro i'mondo'san i'wa. Iko'poine pari'pe kynakon. Iwo'my'ma, mene tywo eka'numy'san moro auto wyino.

¹⁷Moro ekary eta'po ro pa'poro mo'karon Efese ponokon Simosu 'wa, Griek 'wa enapa. Poto 'su anari wopy'po itu'ponakaine. Iwara mo'ko Jopoto Jesus ety we'i'po poto me 'ne ka'tu rapa.

¹⁸Pyime Kristus wyinonokon me e'i'san wopy'san morokon yja'wan me tywe'i'san ekari'se Tamusi embata, kari'na embata enapa. ¹⁹A'si'ko pyime enapa mo'karon tamorekamonymbo 'wa tykaretarykonymbu enepy'san. Irombo pa'poro kari'na embata ikoro'ka'san i'waine. Morokon kareta epety u'ku'po i'waine oko-kari'na itu'ponaka ainapatoro dusun amu'nymbo pyrata iwairy taro. ²⁰Iwara moro Tamusi auran pari'pe kynotaripa'sakon. Poto me 'ne ka'tu rapa kynaijakon.

Mo'karon Efese ponokon wetururukary

²¹Pa'poro morokon wo'kapy'ma'san mero, Paulus 'wa Jerusalem 'wa tytory man yry'po Masedonie tu'po, Akaje tu'po enapa. Ika'po: "Moro 'wa ywyto'po wyino, Rome 'wa enapa ywytory man." ²²Irombo oko tapatongon emoky'san i'wa Masedonie 'wa: Timoteus Erastus maro. Mo'ko 'nero we'i'po te a'si 'ko noro Asia po.

²³Moro jako ro amy poto 'su atamiromo'kano we'i'po moro Kristus wyino aino poko. ²⁴Amy Demetrius tatynen amu'nymbo ka'nen amu'nymbo ka'po'sakon Artemis auty'makon me mo'karon ta'sakarykon maro. Iwara ro poto me pyrata epojatokon. ²⁵Mo'ko Demetrius 'wa ro pa'poro moro amaminano pokonokon a'nano'po'san. Ika'po: "Yja'sakarykon, muku'saton pyime pyrata epory ky'waine ero amaminano poko. ²⁶Mo'ko Paulus te uwa mo'karon ikapy'san tamusi wairy ekarojan. Pyime kari'na 'wa moro oka tamyikapo i'wa man, ero Efese po roten kapyn, pa'poro rypo Asia po enapa te. Moro ro aseke menejaton, metaton enapa. ²⁷Moro inekarory oka moro kamamingon uta'kary taro roten kapyn man. U'ku'pa enapa te mo'ko poto 'su woryi tamusi Artemis auty ypyry taro

man. Mo'ko pa'poro Asia po, pa'poro ero nono tu'po enapa worry tamusi me kynamyikaton inoro kuranory any'maton!"

²⁸Moro eta'po mero, iwore'ko'san. Tyko'ke ika'san: "Kurano me pore mo'ko Efese pono Artemis man!"
²⁹Ekonykon 'wa ro pa'poro moro aitopo sararakapo'po. Tymonge mo'karon kari'na wetururuka'san moro asaijambatopo taka. Mo'karon Paulus maro opy'san Masedonie ponokon Gajus, Aristarko kyryryka'san i'waine tymaroiné. ³⁰Paulus we'i'po mo'karon kari'na apyimy taka tytory 'se. Anaropo'pa te mo'karon omeptonon we'i'san. ³¹Amykon ipynanamon Asia undymanamon 'wa enapa Paulus e'mapo'po moro asaijambatopo taka itory pona. ³²Tamero roten mo'karon kari'na apyimyn wota'nanopy'san ko'tapoty'san, atukuty'pa oty wairy ke. Pyime kari'na oty upu'po me tywota'nanopy'san anukuty'pa kynatokon. ³³Irombo mo'karon Simosu 'wa Aleksander arima'po uwaponaka, mo'karon kari'na 'wa auranato'me. Mo'ko Aleksander 'wa ro tainary awonga'po ity'nato'ko'me, mo'karon Simosu aijomato'me ty'wa mo'karon kari'na embata. ³⁴Simosu me te iwairy ukuty'po mero ty'waine, pa'poro asewara mo'karon kari'na ko'tapoty'san oko juru iwairy taro: "Kurano me pore mo'ko Efese pono Artemis man!"

³⁵Mo'ko kareta pokono jopoto 'wa te ko'wu mo'karon ata'nanopy'san yity'nano'po'san. Irombo ika'po i'waine: "Efese ponokon yja'sakarykon! Noky ko ero nono tu'po anukuty'pa nan Efese wairy mo'ko kurano Artemis auty enenen me, moro kapu wyino oma'po oty enenen me enapa?" ³⁶Onapi me morokon otykon ekarityry tupi me man. Iro ke ro oity'narykon man. Tonsi'ne 'ne oty kysika'ton. ³⁷Mojan wokryryjan

ro rypo tane'se o'waine mandon ijaro 'wa. Amy tamusi auty ta te imonata'pa tywaije mandon. Mo'ko kytamusirykon worry poko enapa yja'wan me o'to yka'pa tywaije mandon. ³⁸Amy kari'na emendory 'se Demetrius a'ta mo'karon ta'sakarykon maro, iru'pa man. O'kapyn roten a'wembono auranano yjaton mo'karon a'wembono auranano ynamon jopotokon. Mo'karon po'ponaka ase'wa iwosemendorykon man. ³⁹Amy terapa oty 'se noro aja'taine, moro omenano mero'po wararo kywota'nanopyrykon man, kaurangon epopoto'me ipoko. ⁴⁰⁻⁴¹Moro erome o'kapy'po oty poko kamendorykon taro kytaton warinu upinamon me. O'tono'me kywetururuka'san ekarityry kysupijaton. O'to paio kykarykon kysupijaton ipoko." Moro wara tyka'po mero mo'karon etururuka'san emoky'san i'wa autykon 'wa rapa.

Paulus wairy Masedonie po, Griek yinonory po enapa

20 Pa'poro oty yity'na'po mero rapa, Paulus 'wa mo'karon omeptonon ko'mapo'san ty'wa. Ituru'san pori'toma'san i'wa. Tytory ekarity'po mero ty'wa i'waine, iwaimoky'po Masedonie 'wa. ²Moro po tytopotyry jako ro pyime auranano ke mo'karon Kristus wyinonokon pori'toma'san i'wa. Irombo Griek yinonory 'wa itunda'po. ³Oruwa nuno moro po iwe'i'po. Irombo kurijara ta Sirie 'wa rapa tytory 'se iwe'i'po. Moro jako 'ne tywory 'se mo'karon Simosu wairy ukuty'po i'wa. Iro ke ro Masedonie tu'po rapa ito'po. ⁴Mojan wokryryjan wyto'san imaro: mo'ko Berea pono Pirus ymuru Sopater, mo'karon Tesalonika ponokon Aristarko, Sekundus enapa, mo'ko Derbe pono Gajus, Timoteus, mo'karon Asia ponokon Tikikus, Trofimus enapa.

⁵Mo'karon wyto'san ro uwapo Troas 'wa na'na momo'se. ⁶Na'na waimoky'po te Filipi wyino kurijara ta morokon uwaputa'non perere ewa'mato'kon kurita pa'po me. Ainatone kurita na'na we'i'po Troas 'wa tytory poko. Moro po ro oko-to'ima kurita na'na we'i'po.

Paulus wairy Troas po

⁷Moro otare'matopo kurita pa'po me na'na wota'nanopy'po endame. Irombo Paulus mo'karon Kristus wyinonokon erupakon. Irombo koro'po tywaimokry man yry'po ke ty'wa, irawone 'ne taronaka ro kynauranakon. ⁸A'si'ko pyime kororeta ty'po'mapo'se kynatokon moro kawo na'na wota'nanopy'po po. ⁹Pena ta amy myre'ko'ko tandy'po kynakon. Eutikus ety me kynakon. Akore'pe imero mo'ko Paulus auranary jako ro uwety kyniwojakon. Iwo'nyky'po. Irombo iwotuwa'mo'po po'ponaka moro ijoruwanory kawono auto rary wyino. Ekepy'po anumy'po terapa i'waine. ¹⁰Tywony'to'po mero, Paulus woma'po aseke itu'ponaka. Typona aky'ka'po i'wa. Ika'po: "Kytotaikapo'ton. Nuro man." ¹¹Kawonaka tyto'po mero rapa, arepa y'sakapoty'po Paulus 'wa. Iwendame'po na'na maro. Akore'pe noro erupa'san i'wa. Aweitary jako terapa aikepy'po. Morombo mero ito'po. ¹²Nuro terapa mo'ko myre'ko'ko aro'po i'waine auty 'wa. Ituru'san wepori'toma'san imero.

Paulus wairy Milete po

¹³Na'na na'nen wotaru'ka'po moro kurijara taka. Aso 'wa na'na wyto'po. Moro po ro Paulus aru'kary kynakon na'na 'wa. Moro wara ro Paulus tyka tywaije kynakon, typupuru poko Aso 'wa tytory 'se tywairy ke. ¹⁴Aso po na'na epory'po mero i'wa, aru'ka'po na'na 'wa.

Irombo na'na wyto'po Mitylene 'wa. ¹⁵Moro wyino tywaimoky'po koro'po Kio patonaka na'na tunda'po. Irombo koro'po na'na wepato'po Samos 'wa. Irombo koro'po ko'wu na'na tunda'po Milete 'wa. ¹⁶Efese ratonomary man irombo tyje Paulus 'wa kynakon, Asia po akore'pe 'ne tywairy pona. Kynonsi'makon, moro koromono wonatopo poty'po ewa'matopo kurita Jerusalem po tywairy u'kuto'me.

¹⁷Milete po ta'ta ro mo'karon Efese ponokon Tamusi na'nanopy'san uwapotorykon ko'mapo'san i'wa ty'wa. ¹⁸Ty'wa itunda'san mero, ika'po i'waine: "Muku'saton one wara ara'naine yjemamy'po moro koromo ypupuru ema'po poro y'wa ero Asia tu'ponaka. ¹⁹Tamusi 'wano me yjemaminato, po'po ywotapory ta. Ywory poko mo'karon Simosu tywe'kutoine. Moro ro tana'ke yjenato. Moro ro enapa awosin pangon otykon 'wa yju'kupoto. ²⁰Amy pairo ajepano'to'kon oty anunemy'pa wairy ta moro oka sekari'to o'waine. Kurando, autokon ta enapa kamepatoine. ²¹Mo'karon Simosu 'wa, mo'karon Griek 'wa enapa moro Tamusi 'wa iwotu'marykon man, moro i'waine mo'ko Kyjopotorykon Jesus amyikary man enapa samyikapoto.

²²"Erome ko'wu Jerusalem 'wa wy'sa. Moro 'wa ro irombo Tamusi a'kary ywry'kanon. Otypan oty 'wa moro po yjepory man anukuty'pa wa. ²³Ymyry man, ykota'mary man enapa amyikapojan te y'wa mo'ko Tamusi a'kary, aito'kon 'wa ytundary wararo. ²⁴Y'wa te moro yjemamyry poto me kapyn man. Moro ywytotopo oma y'ma'kary 'se te wa. Moro y'wa mo'ko Jopoto Jesus nyry'po amaminano kapy'mary 'se wa. Moro Tamusi turu'popory ekapory amyikapory 'se wa, wykaje irombo.⁵

²⁵“Yjene'pa noro rapa awairykon man suku'sa. Pa'poro o'waine moro Tamusi nundymary ekarory saropo'nen. ²⁶Iro ke ro ero kurita wykaje o'waine: Ajutapyrykon jako, yju'ta e'i'pa maitaton. ²⁷Pa'poro irombo o'to wainen pa'poro moro Tamusi nisanory ekaroto'me y'wa o'waine. ²⁸Tuwaro aitoko aseke apokoine, mo'karon ajekosanokon Tamusi na'nanopy'san kapara poko enapa. Enenamon me ro Tamusi a'kary 'wa tyje mandon, ituwaro'mato'ko'me. Tapeka'se Tamusi 'wa mo'karon mandon aseke tymuru mynuru ke. ²⁹Uwa ywe'i'po mero anari'non no'kan wopyry man suku'sa ara'nakaine. Mo'karon ro kynokombata'ton mo'karon Tamusi na'nanopy'san kapara poko. ³⁰Amykon ara'nanokon pairo iporo waty auranano ekari'ta'ton, mo'karon omeptonon kerengato'me tywyinonakaine. ³¹Iro ke ro tuwaro aitoko. Moro oruwa siriko koko, kurita aikepy'pa roten yjurary ta o'win o'win pai y'wa aje'mapoty'san kysuta'katon.

³²“Erome te Tamusi ainaka kyjaton. Oro moro ituru'popory ekary moro awytoto'ko'man oma enepon. Mo'ko aina ro apori'tomarykon man. Pa'poro mo'karon tywyinonokon me e'i'san 'wa moro inapyirykon man yry enapa aina man. ³³Amy pairo kari'na ekosano amu'nymbo, ika'mi'po, wo'mynano sanory po pai o'poty'pa we'i. ³⁴Aseke muku'saton erokon yjainary ke yjemamina'po morokon ynisanory poko, mo'karon yjekosanokon nisanory poko enapa. ³⁵Pa'poro o'to ywairy ta senepoi o'waine, one wara amaminano poko kywo'mikarykon man, mo'karon oty'non epano'to'me ky'waine. Mo'ko Jopoto Jesus auranymbo uta'kary kapyn ky'waine man. Aseke irombo tyka man: 'Iru'pa oty yry man oty apyiry ko'po.”

³⁶Moro wara tyka'po mero, iwokunama'po. Pa'poro imaroino Tamusi 'wa aurana'po. ³⁷Mo'ja imero pa'poro iwotamo'san. Paulus ewa'ma'po imero i'waine. Iposimapoty'po i'waine. ³⁸Moro “Yjene'pa noro maita'ton,” ika'po je'tuma'po 'ne ka'tu rapa i'waine. Aro'po ko'wu i'waine moro kurijara 'wa.

Paulus wytory Jerusalem 'wa

21 Wryr'me na'na wo'kerenga'po iwyinoine. Kurijara taka tywotaru'kapo mero, sapatoro na'na wyto'po Kos 'wa, irombo koro'po Rhodos 'wa, irombo wyino Patara 'wa. ²Moro po ro amy Fenisia 'wa ytototo kurijara epyry'po na'na 'wa. Moro taka ro na'na wotaru'ka'po. Irombo na'na waimoky'po ³Sirie 'wa. Siprus wonepo'po mero, apo'tun wyino na'na 'wa iratonoma'po. Iwara na'na tunda'po Tyrus 'wa. Moro po ro irombo moro kurijara waitarykary kynakon. ⁴Irombo mo'karon omeptonon epoje na'na wyto'po. Oko-to'ima kurita na'na we'i'po ekosaine. Tamusi a'kary 'wa ty'namororykon ke Paulus uru'po i'waine Jerusalem 'wa itory pona. ⁵Irombo ko'wu na'na waimokyry man rapa kynakon, mo'ja ro tytoto'me. Moro kurijara 'wa rapa na'na aro'po pa'poro i'waine, woryijan 'wa, pitanikon 'wa enapa. Moro aitopo no'po mero ty'wa, awopa me na'na wokunama'po, Tamusi 'wa tauranato'me. ⁶Ase'wa “Iru'pa aitoko!” tyka'po mero, na'na wotaru'ka'po moro kurijara taka. Mo'karon wyto'san te auto 'wa rapa.

⁷Tyrus wyino ro na'na tunda'po Tolemai 'wa. Moro po ro mo'karon Kristus wyinonokon etawa na'na wyto'po. O'win kurita na'na we'i'po ekosaine. ⁸Irombo koro'po na'na wyto'po Sesarea 'wa. Moro po ro na'na wo'my'po mo'ko iru'pyn oka ekaronen Filipus auty taka. Mo'karon oko-to'imanokon a'sakary amy

mo'ko kynakon.^t ⁹ Okupa'en emyirykon kynatokon, ino'maine. Tamusi auran uku'ponamon me kynatokon.

¹⁰ Amykon kurita ekosaine na'na we'i'po. Moro jako ro Judea wyino amy Agabus tatynen Tamusi auran uku'ponen wo'pema'po Sesarea 'wa.^u

¹¹ Na'na 'wa tywopy'po mero, Paulus ekundy pina'po i'wa. Aseke typupuru, tainary my'po i'wa ike. Irombo ika'po: "Ero wara mo'ko Tamusi a'kary kynganon: 'Ero wara ero akundynano aporemy myta'ton mo'karon Simosu Jerusalem po. Kynyta'ton Simosu me e'i'non ainaka.'"

¹² Moro eta'po mero, na'na 'wa, mo'karon moro ponokon Kristus wyinonokon 'wa enapa Paulus e'ma'po Jerusalem 'wa itory pona. ¹³ Paulus wyka'po te: "O'to ko maijaton? Ajurarykon terapa yturu'po ambotyry 'se man. Ywaimypory taro roten kapyn, ywo'wopory taro enapa te wa Jerusalem po mo'ko Jopoto Jesus ety upu'po me." ¹⁴ Na'na 'wa tywepanamary 'se'pa iwairy ke, na'na yity'na'po. Na'na wyka'po roten: "Mo'ko Jopoto nisanory ro no'ka'nen."

Paulus wairy Jerusalem po

¹⁵ Irombo wyino totyrykon maro na'na waimoky'po Jerusalem 'wa. ¹⁶ Amykon Sesarea ponokon omepatonon wyto'san na'na maro. Mo'karon 'wa ro na'na aro'po amy Mnason tatynen Siprus ponombo 'wa, o'ny'se. Mo'ko ro penaro terapa omepatoto me kynakon. ¹⁷ Jerusalem 'wa na'na tunda'po mero, mo'karon Kristus wyinonokon 'wa na'na ewa'ma'po imero.

¹⁸ Irombo koro'po na'na maro Paulus wyto'po Jakobus 'wa. Pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon uwapotorykon

enapa moro po kynatokon. ¹⁹ "Iru'pa ro rypo mandon?" tyka'po mero i'waine, mo'karon Simosu me e'i'non ra'na ty'wa Tamusi nika'po'san otykon ekarity'san Paulus 'wa isiky'i'po mero.

²⁰ Morokon eta'san mero ty'waine, Tamusi ety awonga'po i'waine. Irombo ika'san Paulus 'wa: "Meneja te, yja'sakary, o'toro 'ko dusun waty mo'karon Kristus wyinonokon me e'i'san Simosu wairy. Tywe'i'san mero moro omenano mero'po wykary wara tywairykon poko kyno'mikaton.

²¹ Tota te i'waine man o'wa pa'poro mo'karon Simosu me e'i'non ra'na amandonon Simosu emepary mo'ko Moses anamyika'pa noro iwaito'ko'me. Mo'karon wokryryjan ty'makon ani'kotopo'pa iwairykon man poko emeparykon ekari'saton o'wa. Morokon Simosu emery nondapory ekari'saton o'wa ty'waine. ²² One wara ko aino nan? Atunda'po ekary etata'ton irombo.

²³ Iro ke ro na'na wykary wara aiko. Okupa'en amykon wokryryjan na'na ekosa mandon. Tywonemarykon ta ty'waine amy oty kapyry man takari'se i'waine man Tamusi 'wa.^v

²⁴ Mo'karon ro arotoko amaro. Imaroina ekorokapoko. Unsetykon y'kotory epemako. Iwara onapi me roten morokon apoko inekarityrykon otykon wairy uku'ta'ton. Moro Simosu emery arory eneta'ton o'wa moro ty'waine arory wara enapa. ²⁵ Mo'karon Simosu me e'i'non Kristus wyinonokon poko na'na tauran epopon terapa. I'waine ro na'na kareta meron, ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy anono'pa iwaito'ko'me, mynu anenapy'pa iwaito'ko'me, ena'sawiry'kary ke iwo'po tonomy anono'pa iwaito'ko'me, wararo

^t21:8 Apojoma'san 6:5, 8:5 ^u21:10 Apojoma'san 11:28

^v21:23 Numeri 6:13-21

roten wokyry, woryi poko e'i'pa enapa iwaito'ko'me.”^w

²⁶Irombo Paulus 'wa mo'karon wokyryjan aro'san tymaro. Irombo koro'po imaroine tywekorokapo'po mero, moro Tamusi auty taka ito'po. Moro po ro moro ekorokano y'matyry man kurita ekarity'po i'wa. One wara a'ta pa'poro ty'waine moro Tamusi 'wa tymy yry man ekarity'po enapa i'wa.

Paulus erandory

²⁷Morokon oko-to'imanokon kurita y'matyry 'wa mo'karon Asia wyino opy'san Simosu 'wa Paulus ene'po moro Tamusi auty ta. Irombo pa'poro mo'karon kari'na apyimy sararakapo'po i'waine iweto itoto'ko'me. Apo'i'po mero ty'waine ²⁸iko'tapoty'san: “Na'na epano'toko, Israel pajanyambo! Mo'se ro mo'ko yja'wanyambo amepanen me man! Wararo pa'poro kari'na emepanon Simosu emery urumenato'me i'waine, moro omenano mero'po urumenato'me i'waine, moro Tamusi auty urumenato'me enapa i'waine. Itaka ro Griek tane'se i'wa mandon moro Tamusi auty taka. Iwara ero Tamusi waitopo tyja'wanga i'wa man.”

²⁹Moro uwaporo 'ne irombo mo'ko Efese pono Trofimus tone i'waine kynakon imaro moro aitopo ta. Mo'ko aro'po ekano'satokon ro Paulus 'wa moro Tamusi auty taka.^x ³⁰Pa'poro moro Jerusalem wesararaka'po. Kari'na wetururuka'po. Paulus kyryryka'po i'waine kurandonaka moro Tamusi auty wyino. Morombo mero o'win wutory morokon pena etapupoty'san i'waine.

³¹Iwory 'se a'taine ro, mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa moro pa'poro Jerusalem wesararaka'po

ekary tunda'po. ³²O'win wutory ito'po iwetoine typyitorykon maro, tupi'nonokon jopotokon maro enapa. Ipyitorykon maro mo'ko warinu pokono jopoto ene'po mero ty'waine, Paulus wokeypy'po i'waine. ³³Tytunda'po mero, mo'ko warinu pokono jopoto 'wa Paulus apyipo'po. Opatoro inypo'po i'wa siparari ke. Irombo noky me iwairy poko, otypan oty kapy'po poko enapa i'wa iwoturupo'po. ³⁴Tamero roten mo'karon kari'na apyimy kyniko'tapo'sakon. Morokon iko'tykon ra'na one wara 'ne moro oty wairy ukutyry upijakon. Iro ke ro Paulus aro'po i'wa moro warinu pokonokon auty 'wa. ³⁵Iwonukuru mero mo'karon kari'na apyimy ekony wyino Paulus anumy'po paio mo'karon warinu pokonokon 'wa. ³⁶“Kysiwosen!” tykary arojakon mo'karon kari'na apyimy iwena'po ta tyko'ke imero. ³⁷Mo'karon warinu pokonokon auty taka ta'mykary mero, Paulus wyka'po mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa: “Amy oty poko ywoturupory 'se wa o'wa.” Irombo Paulus ejuku'po i'wa: “Ky! Griek auran ka'tu metanon? ³⁸Mo'ko penaro waty mo'karon Rome ponokon weto kari'na apokumanenymbo, mo'ko wo'i taka okupa'en dusun tokonamon aronenymbo Egypte pono kapyn iro ke amoro man?” ³⁹Paulus wyka'po te: “Uwa. Moro Silisia tano takaren aitopo Tarsus pono Simosu awu wa. Waturupoja o'wa mo'karon kari'na 'wa yjauranato'me.” ⁴⁰Iru'pa i'wa epory'po mero, Paulus 'wa moro tawo'nuku'po po tainary awonga'po, mo'karon kari'na yity'nato'me. Ity'na'ma'san mero, aurana'po i'waine moro Simosu auran ta. Ika'po:

Paulus auranary Simosu 'waine

22 “Yja'sakarykon, uwapoto'san, epanamatoko ero ywosajomatopo yjauran 'wa.”

²Simosu auran ta auranary etary mero ty'waine, ity'na'san 'ne katu rapa. Ika'po: ³“Simosu awu wa. Tywoma wa moro Silisia tano aitopo Tarsus po. Ero po te wetuwaro'man. Gamaliel ekosa iru'pyn me 'ne womepan morokon kytangon emerykon mero'san poko. Wararo Tamusi emamin poko wo'mikan, moro erome awo'mikarykon wara enapa.^y ⁴Moro asery omepano apyinamon uta'kary 'se wainen. Wokryryjan, worryijan simysen yja'wangon kari'na aru'katopo taka aru'kato'ko'me.^z ⁵Iporo moro wairy ekarityry taro man mo'ko Tamusi pokonokon jopotory mo'karon uwapoto'san maro. Mo'karon enapa irombo mo'karon ka'sakarykon 'wanokon kareta ysen y'wa, Damaskus 'wa ywytory man jako. Moro po enapa moro asery omepano apyinamon myry 'se wainen Jerusalem 'wa ene'to'ko'me, ikota'mato'ko'me.

⁶“Irombo wytonen Damaskus 'wa. Tyse waty ytundary we'i'po mero, typo roten kurita 'ne 'ne kapu wyino amy poto 'su aweinano kynonen yjaweipa. ⁷Woman nono tu'ponaka. Irombo amy auranano wykary setan y'wa: ‘Saul, Saul, o'tono'me ko ajerekuru ywekenanon?’ ⁸Irombo seju'nen: ‘Noky ko amoro man, Jopoto?’ Irombo kyngan y'wa: ‘Mo'ko Nasaret pono Jesus awu wa, mo'ko aniwekenary.’ ⁹Mo'karon ymaro ytotonon ro rypo moro aweinano enesen. Mo'ko yjerupanen auran aneta'pa te kynaisen. ¹⁰Irombo wykan: ‘O'to ko waitan, Jopoto?’ Mo'ko Jopoto

kyngan y'wa: ‘Ajawongo. I'tango Damaskus 'wa. Moro po ro moro o'to 'ne awairy man metatake.’ ¹¹Moro anusi'kanen aweinano 'wa yjenuke'ka'po ke, mo'karon ymaro ytotonon yjapory ta terapa yjarosen Damaskus 'wa.

¹²“Moro po ro amy Ananias tatyne wokryry kynakon. Moro omenano mero'po wara amandoto mo'ko kynakon. Pa'poro mo'karon moro ponokon Simosu kynamyikatokon. ¹³Mo'ko ro kynonen y'wa. Kyngan: ‘Saul, yja'sakary, ajenutako!’ Irombo o'win wytory yjenutan rapa. Ananias senen. ¹⁴Irombo kyngan y'wa: ‘Penaro terapa mo'ko kytangon tamusiry 'wa tapyije mana moro tynisanory uku'to'me o'wa, mo'ko tamamboren eneto'me o'wa, indary wyino enapa auran etato'me o'wa. ¹⁵Ekataka ro pa'poro kari'na 'wa morokon anene'san, aneta'san otykon amyikaponen me maitake. ¹⁶Oty noro ko mimomo'san? Ajawongo. Asetykapoko. Oja'wanykonyombo iku'mi'poko, ety ejatory ta.’

¹⁷“Jerusalem 'wa ywerama'po po rapa, moro Tamusi auty ta Tamusi 'wa yjauranary jako, yjenuja'kandan. ¹⁸Inoro ro rapa Jopoto wykary senen y'wa: ‘Onsi'mako! Ko'i terapa Jerusalem wyino i'tango. Moro o'wa yjekary amyikapory anapo'i'pa kynaita'ton.’ ¹⁹Awu te wykan: ‘Jopoto, morokon Simosu wota'nano'to'kon auto wararo mo'karon ajamyikanamon myry, ipoky'marykon enapa aropo'nenymbo me ywairy uku'saton aseke. ²⁰Mo'ko ajekary amyikaponenymbo Stefanus mynuru y'kambory jako, moro po enapa wakon. Iru'pa moro wara yry sepojakon. Mo'karon iwonamon wo'mykon enenen me wakon.’^a ²¹Irombo kyngan y'wa:

^y22:3 Apojoma'san 5:34-39

^z22:4 Apojoma'san 8:3, 26:9-11

^a22:20 Apojoma'san 7:58

'Ttango. Awu komo'sa tyse mo'karon Simosu me e'i'non 'wa.'"

²²Ero eta'po mero, Paulus 'wa iwepanamakepy'san. Iko'tapoty'san: "Nuta'nen mo'ko wokyry! Mo'kopan wairy kapyn man nuro."

Paulus ypoky'mary manombo

²³Tyko'tapotyrykon ta ro iwewo'mynga'san. Kawonaka sakau e'kyino'san i'waine. ²⁴Moro ene'po mero ty'wa, mo'ko poto 'su warinu pokonokon jopotory wyka'po Paulus a'mykato'me moro warinu pokonokon auty taka, ipoky'mary ta o'to iwe'i'po mengato'me. O'tono'me ipoko iko'tapotyrykon ukutyry 'se kynakon.

²⁵Typoky'mato'me tymyry jako ro i'waine, Paulus wyka'po mo'ko tokonda aitoto warinu pokonokon jopotory 'wa: "Iru'pa nan amy Rome jopotory upi'nono ypoky'mary amy a'wembono auranano ynen jopoto auran pyndo?"

²⁶Moro eta'po mero ty'wa, mo'ko jopoto wyto'po mo'ko topono jopoto 'wa. Ika'po: "O'to ko maitan? Amy Rome jopotory upi'nono irombo mo'ko wokyry man." ²⁷Mo'ko epono jopoto wyto'po Paulus 'wa. Ika'po i'wa: "Amy Rome jopotory upi'nono amoro man? Kaiko y'wa." Paulus wyka'po: "A'a."

²⁸Mo'ko jopoto 'wa ejuku'po: "Awu poto me imero pyrata sepeman, amy Rome jopotory upi'nono me ywaito'me." Paulus wyka'po: "Awu te amy Rome jopotory upi'nono me tywoma wa."

²⁹Moro eta'po mero, anipoky'ma'pa rapa mo'karon ipoky'mary 'sangonymbo we'i'san. Mo'ko jopoto wety'ka'po enapa, amy Rome jopotory upi'nono me mo'ko tynimy'po wairy ukuty'po mero.

Mo'karon Simosu jopotorykon wykary

³⁰Mo'karon Simosu 'wa Paulus emendopo ukutyry 'se iru'pyn me mo'ko jopoto kynakon. Iro ke ro irombo koro'po mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, pa'poro mo'karon Simosu jopotorykon enapa a'nano'po'san i'wa. Ipo'ponakaine ro Paulus ene'po'po i'wa moro aru'katopombo wyino.

23 Mo'karon Simosu jopotorykon 'wa tywo'potyry ta Paulus wyka'po: "Yja'sakarykon, moro ero kurita 'wa ro ka'sakarykon ra'na Tamusi embata yjemamy'po yturu'po anamiromo'ka'pa man." ²Irombo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Ananias 'wa ipotapaikapo'po mo'karon aporitonokon 'wa. ³Morombo mero Paulus wyka'po i'wa: "Apaikatan Tamusi, kurando tywonepore aitoto! Amoro moro omenano mero'po wykary wara a'wembono auranano ypoko mytan? Moro omenano mero'po wara waty kore kypaikaipoja, ran!"

^{b4}Mo'karon Paulus aporitonokon wyka'san: "Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory mejuja!" ⁵Irombo Paulus wyka'po: "Yja'sakarykon, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory me iwairy anukuty'pa we'i. Ero wara irombo tymero man:"

'Ajundymanamon jopoto poko yja'wan me ajauranary kapyn man.'"

⁶Irombo Saduse me, Farise me enapa mo'karon Simosu jopotorykon wairy wopy'po mero tanuru taka, Paulus ko'ta'po ira'naine: "Yja'sakarykon, Farise awu wa. Farise ytangon me tywajije mandon. Moro y'wa iromby'san awomyry momokyry poko a'wembono auranano yry man ypoko."

^{d7}Moro wara ika'po mero, mo'karon Farise woseju'poty'san mo'karon Saduse maro. Iwonumengarykon wotaripapy'po. ⁸Mo'karon Saduse irombo uwa moro iromby'san wyino awono wairy ekari'saton. Uwa Tamusi apojon ekari'saton. Uwa a'kanano ekari'saton enapa. Mo'karon Farise te pa'poro mondo morokon otykon wairy amyikaton.^e ⁹Mo'ja imero ase'wa iko'tapoty'san. Irombo amykon Tamusi kareтары uku'namon Farise awomy'san. Tarekurukon ta ika'san: “Mo'se wokry ta yja'wan oty anepory'pa na'na man! Amy a'kanano, amy Tamusi apojon pai taurana man i'wa.”

¹⁰Poto me moro areku wairy ene'po mero ty'wa, mo'ko warinu pokonokon jopotory wety'ka'po Paulus sara'kapotyry pona i'waine. Iro ke ro moro warinu pokonokon apyimy ko'mapo'po i'wa emima iwiyoino. Aropo'po i'wa i'waine moro warinu pokonokon auty taka rapa. ¹¹Irombo koko mo'ko kapu tano Jopoto wonepo'po i'wa. Ika'po i'wa: “Eja'nakako. Moro Jerusalem po yjekary amyikapory poko awe'i'po wara Rome po enapa amyikapory poko maitake.”

Paulus wory 'se mo'karon Simosu wairy

¹²Irombo koro'po mo'karon Simosu 'wa taurangon epopo'po maname Paulus wory man poko. Tamusi embata endame'pa, onry'pa enapa tywairykon man ekarity'po i'waine ase'wa moro Paulus wory uwaporo. ¹³Mo'karon taurangon epoponamonymbo oko-kari'na wokryjan ko'po kynatokon. ¹⁴Mo'karon wyto'san ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa, mo'karon uwapoto'san 'wa enapa.

Ika'san: “Tamusi embata amy otyombo ro anyry'pa tyndaka tywairy man ekarityi na'na ase'wa moro Paulus wory uwaporo. ¹⁵Amyjaron te mo'karon Simosu jopotorykon maro mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa aturupotandoko Paulus aropoto'me apo'ponakaine rapa. Iru'pa 'ne ka'tu rapa ipoko oty ukutyry 'se okari'toko. Na'na mondo terapa kynaitan itunday uwaporo iwoto'me.”

¹⁶Paulus patymy 'wa te moro iwory 'se iwairykon eta'po. Irombo ito'po moro warinu pokonokon auty 'wa, Paulus 'wa ekari'se. ¹⁷Irombo Paulus 'wa o'win amy warinu pokonokon jopotory ko'ma'po. Ika'po i'wa: “Mo'se myre'ko'ko aroko mo'ko ajepono 'wa. Amy oty ekarityry 'se man i'wa.” ¹⁸Mo'ko 'wa ro mo'ko myre'ko'ko aro'po mo'ko topono 'wa. Ika'po i'wa: “Paulus, mo'ko aru'ka'po yko'mai. Naturupoi y'wa mo'se myre'ko'ko ene'to'me o'wa. Amy oty ekarityry 'se man o'wa.” ¹⁹Irombo mo'ko poto 'su warinu pokonokon jopotory 'wa mo'ko myre'ko'ko apo'i'po apory poko. Typo aro'po i'wa. Iwoturupo'po i'wa: “Oty ekarityry 'se ko man y'wa?” ²⁰Ika'po: “Mo'karon Simosu 'wa taurangon topopo man, o'wa tywoturupoto'ko'me, koro'po o'wa mo'ko Paulus aropoto'me mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka, iru'pa 'ne ka'tu rapa ipoko oty uku'to'me tiro. ²¹Kysamyikaton te. Oko-kari'na ko'po wokryjan maname iwory 'se mandon. Tamusi embata endame'pa, onry'pa enapa tywairykon man tajato i'waine man ase'wa moro Paulus wory uwaporo. Erome moro aropory momo'saton roten o'wa.” ²²Irombo mo'ko jopoto wyka'po mo'ko myre'ko'ko 'wa: “Amy 'wa koro

^d23:6 Apojoma'san 26:5, Filipi 3:5

^e23:8 Mateus 22:23, Markus 12:18, Lukas 20:27

ero y'wa anekarity'po kysekarityi.” Irombo aropo'po i'wa.

Paulus arory Sesarea 'wa

²³Irombo oko amykon warinu pokonokon jopotorykon ko'ma'san i'wa. Ika'po: “Oro ainapatoro-kari'na warinu pokonokon, oruwa-kari'na itu'ponaka ainapatoro kaware tu'ponokon, ainapatoro-kari'na waita aronamon enapa naike'sen tytoto'ko'me Sesarea 'wa, koko, okupa'en-to'ima juru a'ta. ²⁴Oro amykon kaware mondo naisen Paulus aroto'me. Oro iru'pa narosen mo'ko Rome wyinono jopoto Feliks 'wa.” ²⁵Amy kareta mero'po enapa i'wa ero wara:

²⁶Klaudius Lysias mo'ko tywaiporen jopoto Feliks 'wa ero kareta merojan. Iru'pa ro rypo man? ²⁷Mo'se wokyry mo'karon Simosu 'wa tapyije kynakon. Iwory manombo rypo i'waine kynakon. Iro ke ro yjupi'nonokon maro iwiyoino emima wytonen. Rome pono me iwairy suku'nen. ²⁸Moro i'waine emendotopo ukutyry 'se iwairy ke mo'karon ijopotorykon po'ponaka saron. ²⁹Iwara ro seponen emendory i'waine amykon tamerykon mero'san poko. Amy iwopoto'man oty poko kapyn, amy imypoto'man oty poko kapyn enapa te emendory i'waine seponen. ³⁰Iwory 'se iwairykon eta'po mero te, o'win wytory saropoi o'wa. Mo'karon emendonamon 'wa enapa suku'poi moro apo'ponaka itorykon man morokon ty'waine emendoto'kon ekari'se.

³¹Mo'ko toponokon jopoto wyka'po wararo, mo'karon warinu pokonokon wyto'san mo'ko Paulus aije. Koko aro'po

i'waine moro Antipatris 'wa. ³²Irombo koro'po mo'ko Paulus aropo'po i'waine mo'karon kaware tu'ponokon 'wa. Mo'karon 'nero werama'san te moro tautykon 'wa rapa. ³³Sesarea 'wa tytunda'san mero, mo'karon kaware tu'ponokon 'wa moro kareta yry'po mo'ko Rome wyinono jopoto ainaka. Paulus aro'po enapa i'waine ipo'ponaka. ³⁴Moro kareta erupa'po mero ty'wa, mo'ko jopoto woturupo'po Paulus 'wa ojeno me iwairy poko. Paulus wyka'po: “Silisia pono awu wa.” ³⁵Irombo mo'ko jopoto wyka'po: “Mo'karon ajemendonamon wopy'san mero, wepanamatake o'wa.” Irombo Paulus erandopo'po moro Herodes namypo'po auto ta.

Paulus wosajomary Feliks po'ponaka

24 Ainatone kurita Paulus tunda'po wei'po mero, mo'ko Tamusi pokonokon jopotory Ananias wopy'po amykon uwapoto'san maro, amy Tertulus tatynen awo'ka maro enapa. Mo'ko Rome wyinono jopoto po'ponaka iwopy'san Paulus emendotopo uku'po. ²Paulus ko'mapo'po mero, Tertulus 'wa emendory a'mo'po. Ika'po: “Tywaiporen jopoto Feliks, opo te sara'me imero na'na kynemanjan. Awonumengapory iru'pa 'ne ka'tu rapa otykon yryi na'na 'wano me. ³Wararo tyto'po po ro erokon anuta'ka'pa roten na'na man ajety awongary ta. ⁴Aromangary 'se'pa te wa. Iro ke ro waturupoja o'wa ko'i roten awepanamato'me na'na 'wa tawa'pore. ⁵Any'mato mo'se wokyry epyori na'na. Pa'poro ero nono tu'po mo'karon Simosu ere'kopojan asepo. Mo'ko Nasaret pono wyinonokon jopotory me mo'se man. ⁶⁻⁷Moro Tamusi auty yja'wangary poko paio kyne'kun. Irombo na'na

kynapyinen.”^e ⁸“O'wa imengary jako aseke pa'poro morokon na'na 'wa emendoto'kon muku'take.” ⁹Mo'ko tyjawo'karykon wyka'po pori'tomato'me ty'waine, mo'karon Simosu 'wa moro wara ro iwairy ekarity'po.

¹⁰Mo'ko jopoto 'wa tainary awonga'po mero, Paulus 'wa tauranary a'mo'po. Ika'po: “Suku'sa sirikokon poko mo'karon ero ponokon kari'na poko a'wembono auranano ynen jopoto me awairy. Iro ke ro enari'ma wasaijomaje apo'ponaka. ¹¹Ainapatoro itu'ponaka oko kurita ko'po kapyn moro Jerusalem 'wa Tamusi ety awonga ywonuku'po man. Iporo moro wairy muku'take, otykon mengary jako o'wa. ¹²Amy pairo kari'na maro ywoseju'potyry, amy pairo kari'na apyimy erupo'tomary enapa anepory'pa kynaisen y'wa, Tamusi auty ta pai, Simosu wota'nano'to'kon autokon ta pai, amy oje terapa pai.

¹³Iporo morokon erome ty'waine yjemendoto'kon wairy enepory upijaton o'wa. ¹⁴Moro amy me onumengano ikato'kon wykary wara te y'wa mo'ko kytangonyombo tamusiry ety awongary pyime'tory supija. Pa'poro moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi uku'ponamonyombo nimeros'san enapa samyikaje. ¹⁵Mojan wara enapa amy oty wopyry simomo'sa Tamusi wyino: moro tamamboramon, emambo'non enapa awomyry man rapa mo'karon iromby'san wyino. ¹⁶Moro me ro wo'mikaje yturupo yjamiromo'ka'pa iwaitome Tamusi embata, kari'na embata enapa. ¹⁷Sirikokon poko ywyto'po wyino wo'nen rapa ipyrata'non yja'sakarykon 'wa pyrata

ene'se, Tamusi 'wa tymy ene'se enapa.^f

¹⁸Morokon poko yja'ta ro ikoroka'sene yjeposen moro Tamusi auty ta, kari'na apyimy pyndo, kari'na wotaikapotyry pyndo enapa. ¹⁹Amykon Asia ponokon Simosu te moro po kynatokon. Mo'karon wairy manombo te man ero po, yjemendoto'me. Amy oty poko pairo te yjemendory upiry suku'sa i'waine. ²⁰Oro mojan wokiryjan pai aseke moro ty'waine otypan ynykapy'po yja'wan oty epory'po ekari'sen, mo'karon Simosu jopotorykon po'ponaka yja'ta. ²¹Moro tyra'naine yko'tatopombo poko roten ka'tu yjemendota'ton. Yko'tan irombo: ‘Mo'karon iromby'san awomyry poko erome a'wembono auranano yry man ypoko.”^g

²²Mo'ko Feliks mo'ko iru'pa a'si'ko moro asery omepano uku'sakon inoro 'wa amy kurita terapa moro oty mengary man yry'po. Ika'po: “Mo'ko warinu pokonokon jopotory Lysias wopy'po mero, moro ajauranato'konyombo simengatake rapa.” ²³Irombo mo'ko tupi'nono warinu pokonokon jopotory 'wa Paulus erandopo'po i'wa aru'katopo ta. Ika'po iko'po 'ne 'ne kapyn ipoko iwaito'ko'me, a'sakarykon 'wa epanopyrymbo ana'koto'pa iwaito'ko'me enapa.

²⁴Amykon kurita pa'po me Feliks wopy'po rapa mo'ko tyyty Drusila, mo'ko Simosu worryry me kynakon inoro maro. Paulus ko'mapo'po i'wa. Moro Kristus Jesus amyikary poko inekarityry 'wa Feliks wepanama'po. ²⁵Tamambore aino poko, eja'nakano poko, moro aireno a'wembono auranano poko enapa Paulus auranary

^e24:6-7 Amykon 'wa ero po tymero man Tertulus wyka'po me: “Tamery mero'po wararo a'wembono auranano yry 'se na'na kynakon ipoko. [7] Irombo mo'ko poto 'su warinu pokonokon jopotory Lysias kynonen. Pari'pe imero mo'se wokiry emiman na'na wyino. [8] Mo'karon emendonamon wytory man ekari'nen te apo'ponaka.”

^f24:17 Apojoma'san 21:17-28

^g24:21 Apojoma'san 23:6

mero te Feliks wety'ka'po. Irombo ika'po: "Iporo terapa man. Itango. Amy jako pai kyko'mapotake rapa." ²⁶Pyrata yry momo'sakon enapa Paulus 'wa ty'wa. Moro mero kyniko'mapopo'sakon ty'wa, imaro tyworupato'me.

²⁷Oko siriko pa'po me Feliks y'petakan me Porsius Festus we'i'po. Mo'karon Simosu ewa'pory me Feliks 'wa mo'ko Paulus no'po aru'ka'po po.

Paulus wosajomary Festus po'ponaka

25 Oruwa kurita moro tynundymary man 'wa tytunda'po wyino, Festus wyto'po Sesarea wyino Jerusalem 'wa. ²Moro po ro mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon wopy'san i'wa mo'karon Simosu jopotorykon maro Paulus emendo. ³Iwe'pima'san Paulus ene'poto'me i'wa Jerusalem 'wa. Yja'wan me te kynonumengatokon. Oma ta irombo iwory poko kynonumengatokon. ⁴Festus 'wa te Paulus erandory ekarity'po Sesarea po. Aseke ko'i terapa tytory 'se iwokarity'po. Ika'po: ⁵"Oro iro ke mo'karon ajopotorykon nytosen ymaro, nemendoto'se me, yja'wan oty kapy'poto i'wa."

⁶Oruwa-to'ima kurita ko'po kapyn, ainapatoro kurita ko'po kapyn pai moro ekosaine tywe'i'po wyino, Sesarea 'wa iwo'pema'po rapa. Irombo koro'po iwotandy'mo'po moro a'wembono auranano ytopo tapo'ny tu'po. Paulus ko'mapo'po i'wa typo'ponaka. ⁷Iwopy'po mero mo'karon Jerusalem wyino o'pema'san Simosu 'wa Paulus u'memy'po. Pyime yja'wangan imero otykon poko emendo'po i'waine. Iporo te morokon emendoto'kon wairy enepory upijatokon te. ⁸Tywasajomato'me te Paulus wyka'po: "Yja'wan me e'i'pa we'i moro Simosu emery mero'po poko, moro Tamusi auty

poko, mo'ko Rome pono jopoto poko enapa."

⁹Mo'karon Simosu ewa'porory 'se tywairy ke te Festus woturupo'po Paulus 'wa: "Jerusalem 'wa awytory 'se'pa man, moro po a'wembono auranano syry'se me apoko, erokon ajemendoto'kon menga'san wyino y'wa?" ¹⁰Paulus wyka'po te: "Mo'ko Rome pono jopoto ekataka ero po amy a'wembono auranano ynen jopoto apo'ny man. Moropan po ro a'wembono auranano yry man ypoko. Mo'karon Simosu anyry'pa we'i yja'wan me o'to. Amoro enapa iru'pyn po moro muku'sa. ¹¹Yja'wan oty kapy'poto y'wa, amy ywopoto'man oty kapy'poto pai y'wa, moro yrombyry anurumena'pa waitake. Iporo waty te morokon mojan 'wa yjemendoto'kon a'ta, amy pairo kari'na o'to jyry upitan mojan kari'na ewa'poroto'me. Mo'ko Rome pono jopoto 'wa a'wembono auranano yry 'se wa ypoko." ¹²Mo'karon turunamon maro tyworupa'ma'po mero, Festus wyka'po Paulus 'wa: "Mo'ko Rome pono jopoto 'wa apoko a'wembono auranano yry 'se awairy mekarityi. Mo'ko 'wa ro my'take."

Paulus poko Festus 'wa Agripa erupary

¹³Amykon kurita pa'po me mo'ko poto 'su jopoto Agripa wopy'po mo'ko Bernis maro Sesarea 'wa, Festus etawa. ¹⁴Amykon kurita moro po iwairykon ke, Festus 'wa Agripa erupa'po Paulus poko. Ika'po: "Feliks 'wa amy aru'ka'po wokyry tyno man. ¹⁵Mo'ko poko ro yjerupa kynosen mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon, mo'karon Simosu uwapotorykon enapa, Jerusalem po yja'ta. ¹⁶Mo'karon Rome ponokon emery me kapyn moro amy kari'na ewa'poroto'me o'to amy terapa kari'na yry wairy

sekari'nen. Mo'karon tamendonamon po'ponaka na'nen mo'ko emendo'po wosaijomary man wairy sekari'nen i'waine. ¹⁷Kyno'sen ro ijaro 'wa. Iwopy'san koro'po o'win wytory moro a'wembono auranano ytopo yjapo'ny tu'po watandy'mon. Mo'ko wokyry sene'pon ypo'ponaka. ¹⁸Ipo'ponaka ro te amy paio yja'wan me ynekanopyry oty poko anemendo'pa kynaisen. ¹⁹Aseke tytamusirykon amyikary emery poko te kynosauranakasen, amy Jesus tatynen poko enapa. Mo'ko ro tyromo'se man. Mo'ko Paulus te nuro kynekari'san. ²⁰Tupi me morokon otykon mengary epory ke te y'wa, waturupon i'wa, Jerusalem 'wa tytory 'se'pa iwairy poko, moro po a'wembono auranano yto'me ipoko. ²¹Paulus te mo'ko Rome pono jopoto 'wa a'wembono auranano yry man taronaka moro taru'ka'po po tywairy man ekari'nen. Irombo saru'ka'pon rapa mo'ko Rome pono jopoto 'wa emokyry man wairy taronaka y'wa." ²²Irombo Agripa wyka'po Festus 'wa: "Awu rypo te aseke enapa mo'ko wokyry etary 'se wa." Irombo Festus wyka'po: "Koro'po te metatake."

²³Irombo koro'po tywaike imero Agripa wopy'po Bernis maro. Warinu pokonokon jopotorykon maro, moro ponokon tywaiporamon kari'na maro enapa iwo'my'san moro auranano apyitopo taka. Irombo Festus 'wa Paulus ene'po'po. ²⁴Festus wyka'po: "Jopoto Agripa, pa'poro ero po aitonon, mo'se anenerykon wokyry upu'po me pa'poro mo'karon Simosu apyimy kynonen y'wa, Jerusalem po, ero po enapa. Kyniko'tapo'sen nuro noro e'i'pa iwaito'me. ²⁵Awu te suku'nen amy tywopoto'man oty anikapy'pa iwe'i'po. Aseke te mo'ko Rome pono jopoto 'wa ty'poko a'wembono auranano yry

man ekari'nen. Iro ke ro emokyry man syryi. ²⁶Iru'pa te anukuty'pa wa one wara y'wa oty merory wairy mo'ko kyjopotorykon 'wa. Iro ke ro sene'poi apo'ponakaine, apo'ponaka 'ne ka'tu rapa, jopoto Agripa, imenga'po wyino amy ynimerory man oty se'pory'se me. ²⁷Aipo'pa seneja amy aru'ka'po aropory Rome 'wa morokon emendoto'kon enepory pyndo."

Paulus wosaijomary Agripa po'ponaka

26 Irombo Agripa wyka'po Paulus 'wa: "Erome te aseke okari'ko." Paulus 'wa tainary awonga'po. Irombo tywosaijomary a'mo'po i'wa: ²"Poto 'su jopoto Agripa, tawa'pore wa apo'ponaka erome ywosaijomary poko pa'poro morokon Simosu 'wa yjemendoto'kon poko. ³Amoro 'ne ka'tu rapa iru'pyn po pa'poro morokon Simosu emery, iwosauranakato'kon enapa muku'sa. Iro ke ro waturupoja o'wa pyi'me'ke awepanamato'me y'wa.

⁴"Penaro terapa one wara yjemamy'po uku'saton pa'poro mo'karon Simosu. Myre'ko'ko me yja'tanombo poro ira'naine wainen Jerusalem po.

⁵Penaro terapa yjuku'saton. I'se ta'taine, morokon Tamusi pokonokon omenano wykary wara imero Farise me ywe'i'po amyikapota'ton.^h ⁶Erome te a'wembono auranano yry man ypoko, moro kytangon 'wa Tamusi wykatopombo momokyry ke y'wa. ⁷Moro Tamusi wykatopombo wo'kapyry momosa'ton ro mo'karon ainapatoro itu'ponaka oko kopykon. Moro me ro tyweja'nakarykon ta koko kurita maro ro Tamusi ety awongaton. Moro aimomo'topo poko ro mo'karon Simosu yjemendojaton, poto 'su jopoto. ⁸O'tono'me ko moro Tamusi 'wa iromby'san awongapory

^h26:5 Apojoma'san 23:6, Filipi 3:5

anamyikaporo'pa kari'na nandon ara'naine?

⁹“Awu te mo'ko Nasaret pono Jesus ety uta'kary poko ywo'mikary man synen.ⁱ ¹⁰Moro poko ro ywairy sa'mon Jerusalem po. Pyime Tamusi wyinonokon saru'kasen yja'wangan kari'na aru'kato'kon taka. Mo'karon Tamusi pokonokon jopotorykon 'wa moro oty kapyry tyje kynakon yjainaka. Moro iworykon jako, awu enapa iru'pa seponen. ¹¹Pa'poro morokon Simosu wota'nano'to'kon auto wararo ikota'marykon saropo'nen. Iwara ro iwiry'karykon 'se wakon moro tynamyikarykon oty nondato'me i'waine. Tysenokon aito'kon 'wa pairo jyrekuru ta iwekenarykon saropo'nen.

¹²“Iwara te o'wino me wy'sakon Damaskus 'wa moro Tamusi pokonokon jopotorykon auran poko. ¹³Moro oma ta ro, kurita 'ne 'ne a'ta, Poto 'su Jopoto, typo roten kapu wyino amy aweinano wopyry senen yjaweipa, mo'karon ymaro ytotonon aweipa enapa. Weju aweiry ko'po taweije moro aweinano kynakon. ¹⁴Pa'poro na'na kynoman nono tu'ponaka. Irombo amy auranano wykary setan y'wa Simosu auran ta: ‘Saul, Saul, o'tono'me ko ajerekuru ywekenanon? Akota'manon roten te moro apanaja'nary.’ ¹⁵Awu te wykan: ‘Noky ko amoro man, Jopoto?’ Irombo mo'ko Jopoto kyngan y'wa: ‘Mo'ko aniwekenary Jesus awu wa. ¹⁶Ajawongo te. Ypyitory me awaito'me irombo wasenepoi o'wa. Morokon ypoko anene'san otykon amyikaponen me, morokon ynenepory man otykon amyikaponen me enapa kyja. ¹⁷Simosu wyinoine, Simosu me e'i'non wyino enapa kapo'i. I'waine ro rapa komo'sa ¹⁸enutato'ko'me. O'wa

u'maporykon 'se wa moro ewa'rumy wyino moro aweinano 'wa, mo'ko Satan poritory wyino Tamusi 'wa. Iwara ro ija'wanykonymbu kynokatan. Yjamyikanamon me mo'karon tywyinonaka Tamusi nyry'san napyiry man amy apyita'ton.’

¹⁹“Morombo wyino, poto 'su jopoto Agripa, moro kapu nenepo'po oty 'wa wataropoja. ²⁰Koromo 'ne wyto'nen mo'karon Damaskus ponokon 'wa, irombo mo'karon Jerusalem ponokon 'wa, pa'poro Judea ponokon 'wa, mo'karon Simosu me e'i'non 'wa enapa. Wykan i'waine moro tamamyrykon u'mato'me i'waine, Tamusi 'wa iwotu'mato'ko'me, asery amano wyinonokon otykon ka'to'me enapa i'waine.^j ²¹Morokon poko ro mo'karon Simosu yjapyisen moro Tamusi auty ta, ywoto'me rypo ty'waine. ²²Erome noro te Tamusi 'wa yjepanopyry ta wa. Iwara erome po'ponokon kari'na 'wa, kawonokon kari'na 'wa enapa otykon amyikapory poko wa. Mo'karon Tamusi uku'ponamonymbu wyka'san wara 'ne te, mo'ko Moses wyka'po wara 'ne enapa otykon sekari'sa. ²³Mo'ko Mesias wota'karykary man takari'se i'waine man. Koromo 'ne iromby'san wyino awomy'po me aweinano ekarory man tywaije i'wa man, Simosu 'wa, Simosu me e'i'non 'wa enapa.”^k

²⁴Moro wara Paulus wosajomary jako ro, mo'ja imero Festus wyka'po: “Aje'mere'sa, Paulus! Moro iko'po 'ne 'ne terapa awomepa'po aje'mere'kanon!” ²⁵Paulus wyka'po te: “E'merepy'pa wa, tywaiporen jopoto Festus! Iporonokon, tywonumengaporamon otykon te setapoja. ²⁶Mo'ko poto 'su jopoto Agripa erokon otykon uku'san. I'wa ro enari'ma yjauranaje. Anamonopy'pa

ⁱ26:9 Apojoma'san 8:3, 22:4-5 ^j26:20 Apojoma'san 9:20,28-29

^k26:23 1 Korinte 15:20, Jesaja 42:6, 49:6

amy pairo ynekarityry oty wairy suku'sa iru'pyn po. Ekapyn ta kapyn irombo morokon otykon tywo'ka'se man. ²⁷Mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo mamyikanon, poto 'su jopoto Agripa? Suku'sa moro o'wa amyikarykon!" ²⁸Agripa wy'kapo te Paulus 'wa: "Eromembo roten Kristus wyinono me terapa moro ajauran yjypotan!" ²⁹Irombo Paulus wyka'po: "Tamusi 'wa rypo ywoturupory 'se wa, ko'i terapa ywairy wara awaito'me, amoro roten kapyn, pa'poro mo'karon erome y'wa epanamatonon enapa te. Ero ymy'po wara te amyrykon 'se'pa wa."

³⁰Irombo mo'ko poto 'su jopoto Agripa awomy'po, mo'ko jopoto Festus maro, mo'ko Bernis maro, mo'karon imaroine atandy'mo'san maro enapa. ³¹Moro wyino tyto'san mero, ase'wa iworupa'san. Ika'san: "Amy pairo tywopoto'man oty, tymypoto'man oty pai anikapypa mo'ko wokryry tywaije man." ³²Agripa wyka'po Festus 'wa: "Mo'ko wokryry nondary manombo terapa nairy, mo'ko Rome pono jopoto 'wa typoko a'wembono auranano yry man anekaritypa iwe'ipomboto."

Paulus wytory Rome 'wa

27 Itali 'wa kurijara ta na'na wytory man yry'po mero, amykon terapa aru'ka'san maro Paulus yry'po amy Julius tatynen warinu pokonokon jopotory ainaka. Mo'ko Rome pono jopoto ety tanokon warinu pokonokon a'sakary mo'ko kynakon. ²Amy Adriamitium pono kurijara wytory kynakon morokon Asia ponokon aito'kon 'wa. Moro ta ro na'na wyto'po. Mo'ko Tesalonika po amandoto Masedonie pono Aristarko enapa na'na maro kynakon. ³Irombo koro'po na'na wo'kima'po Sidon po. Moro po ro mo'ko Julius 'wa Paulus aropo'po

a'sakarykon 'wa, eneto'me i'waine. Iru'pa irombo Julius Paulus poko kynakon. ⁴Tywaimoky'po mero rapa, apo'tun wyino Siprus ratonoma'po na'na 'wa, yja'wangon pepeito uremeto'me. ⁵Silisia pato, Panfili pato enapa parana pato'po mero ty'wa, na'na tunda'po moro Lisie tano aitopo Myra 'wa. ⁶Moro po ro mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa amy Itali 'wa ytototo Aleksandria pono kurijara epy'po. Moro taka ro na'na aru'ka'po i'wa. ⁷O'toro 'ko kurita pa'po me waty aroambo na'na tunda'po moro aitopo Knidus patonaka. Pepeito 'wa na'na a'kotory ke, Kreta nota na'na 'wa tytory man yry'po apotyry Salmone rato. ⁸Arombo moro apotyry ratonoma'po mero, na'na tunda'po amy Iru'pyngon O'kimato'kon tatynen aitopo 'wa. Moro ro tyse waty moro poto 'su aitopo Lasea wyino kynakon.

⁹Na'na romamy'po ke terapa, anari me mo'ja ro ytono we'i'po. Moro onematopo kurita pairo irombo tyto terapa kynakon. Iro ke ro Paulus 'wa mo'karon kurijara tanokon uru'san. ¹⁰Ika'po i'waine: "Yja'sakarykon, mo'ja ro kytorykon jako anari'non otykon 'wa koporykon man seneja. Moro kurijara yja'wan me tywairy taro kynaitan, tytano maro ro. Kari'na pairo ty'matyry taro kynaitan." ¹¹Mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa te mo'ko kurijara undymanen, mo'ko kurijara aporemy enapa amyika'po moro Paulus auranymbo ko'po. ¹²Moro o'kimatopo iru'pa 'ne e'i'pa kynakon, moro i'sano jako moro po aito'me. Iro ke ro pyime mo'karon kurijara tanokon moro mo'ja ro ytono ekari'satokon iru'pa. Feniks 'wa tytundarykon 'se kynatokon, moro i'sano jako moro po tywaito'ko'me. Moro Feniks, amy Kreta pono o'kimatopo moro man. Moro aretyry apo'tun wyino, moro aretyry

apoje wyino enapa moro itaka o'mytopo man.

¹³ Ijary wyino pari'pe 'ne waty amy pepeito awomy'po mero te, moro tywon-umengato'kon kapyry yry'po i'waine. Angara anumy'po i'waine. Kreta esi'wo imero na'na wyto'po.

Kurijara we'mopotyry

¹⁴ Akore'pe 'ne waty moro na'na waimoky'po wyino te moro Eurakylon tatynen orometa wopy'po mapo wyino na'na tu'ponaka. ¹⁵ Moro ipori'tory 'wa moro kurijara kyryrykary ta, moro ipotyry u'mary upijakon na'na moro pepeito wo'topo wyinonaka. Irombo na'na we'i'po ipoko noro waty. Moro wara ro na'na kynotaropojakon. ¹⁶ Amy Kauda tatynen pa'wu'membo nota te a'si'ko ity'na'po po na'na 'wa arombo moro suruku yry'po iru'pa. ¹⁷ Irombo aru'ka'po na'na 'wa moro kurijara taka. Morombo mero kapuja ke moro kurijara mypoty'po i'waine, ipori'tomato'me. Moro Syrte pono koro'nano sakau tu'po turupyrykon pona enapa tanarike kynatokon. Iro ke ro moro kurijara eka'nunge'katopo ema'po i'waine parana taka. Iwara ro kynotaropojakon na'na pepeito 'wa. ¹⁸ Irombo koro'po yja'wan me imero noro pepeito 'wa na'na yry ke, amykon kurijara tanokon otykon papy'san i'waine parana taka. ¹⁹ Ijoruwanyory kurita morokon kurijara pirarykonyombo papy'san paio i'waine, imyto'konyombo maro ro. ²⁰ Kuritakon poko weju, siriko one'pa kynakon. Moro pepeito tam'po'kory pari'pe noro kynakon. Na'na tutapyry man ekano'sakon terapa.

²¹ Endame'pa paio noro mo'karon kari'na we'i'san mero, Paulus awomy'po ira'naine. Ika'po: "Yja'sakarykon, y'wa awepanamarykon manombo tywaije man, moro ywykary jako o'waine: 'Ero wyino ito'pa kytaisen.' Ijako

erokon anari'non otykon kopory'paine nairy. Ero wara yja'wan me e'i'pa oty nairy. ²² Erome paio te kurujaton aturu'san apyito'me o'waine. Amy paio ara'nanokon kari'na irombo utapy'pa kynaitan. Ero kurijara roten kynuta'tan. ²³ Ero koko irombo mo'ko Yjopotory Tamusi, mo'ko ety sawongaje inoro apojon nasenepoi y'wa. ²⁴ Nykai y'wa: 'Tanarike kyte'i, Paulus! Mo'ko Rome pono jopoto po'ponaka awutory man. Ajewa'poroto'me te Tamusi pa'poro mo'karon amaro kurijara ta ytotonon unendan.' ²⁵ Iro ke ro aturu'san apyitoko, yja'sakarykon! Tamusi samyikaje. Morokon y'wa tauroto'konyombo wararo otykon wairy man samyikaje. ²⁶ Amy pa'wu tu'po te kurupyrykon man."

²⁷ Ainapatoro itu'ponaka okupa'en kurita terapa pepeito 'wa moro Adri-amitium Zee tu'po na'na kyryrykapotyry jako, koko, irawone 'ne a'ta, mo'karon kurijara ta amaminatonon tyse waty amy aitopo wyino kynokano'satokon. ²⁸ Irombo typirotoken kurawa ke moro ijansikyry apo'po i'waine oko-kari'na apo me. A'si 'ko rapa tyto'san mero, moro tuna jansikyry apo'po i'waine o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro apo me. ²⁹ Topu tu'po turupyrykon pona tanarike tywairykon ke, okupa'en angara ema'san i'waine ansety wyino. Irombo Tamusi 'wa iwoturupo'san ko'i aweitato'me. ³⁰ Irombo mo'karon kurijara ta amaminatonon moro kurijara wyino tywetuwari'karykon 'se kynatokon. Moro suruku ema'po i'waine tuna taka, ipotyry wyino morokon angara emato'me tiro. ³¹ Moro jako 'ne Paulus wyka'po mo'ko warinu pokonokon jopotory 'wa, mo'karon ipyitorykon 'wa enapa: "Mo'karon 'wa ero kurijara no'poto, amyjaron ajuta'ta'ton." ³² Morombo mero mo'karon warinu pokonokon 'wa

morokon suruku myto'konymbó kapuja y'koto'san. Iwara parana taka moro suruku emo'po'po i'waine.

³³ Emanyry 'wa iwe'i'po mero, Paulus 'wa pa'poro uru'san, a'si'ko iwendameto'ko'me. Ika'po: "Erome ainapatoro itu'ponaka okupa'en kurita terapa endame'pa mandon oty 'wa ajeporykon man momokiry ta. Amy paio oty anaru'ka'pa mandon ondakaine. ³⁴ Iro ke ro wykaje o'waine a'si'ko awendameto'ko'me. Moro ro ajepano'ta'ton awo'kimato'ko'me. Amy paio ara'nanokon anepory'pa yja'wan oty kynaitan." ³⁵ Moro wara tyka'po wyino, perere amy apo'i'po i'wa. Pa'poro embataine ipoko Tamusi ety awonga'po i'wa. Moro perere y'sakapoty'po i'wa. Irombo enapy'po i'wa. ³⁶ Paulus wendamery enery 'wa pa'poro ipori'toma'san. Iwara enapa tywendamerykon a'mo'po i'waine. ³⁷ Moro kurijara ta ro o'win-to'imamboto oko-kari'na itu'ponaka o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro itu'ponaka o'win-to'ima kari'na me na'na kynakon. ³⁸ Tywaimema'san mero, moro awasi papy'po i'waine parana taka, sawo'ne 'kopore moro kurijara waito'me.

³⁹ Emany'po mero, tynukuty'torykon aitopo ene'po i'waine. Amy ametary po te amy awopa ene'po i'waine. Moro po ro moro kurijara e'kimary 'se kynatokon. ⁴⁰ Morokon angara amo'ty y'kotopoty'san i'waine. Parana ta ro ino'san i'waine. Morokon simona myto'konymbó ymboka'san enapa i'waine. Moro pira posumanyry awo'nuku'po i'waine. Irombo pepeito poko moro awopa 'wa moro kurijara arojatokon. ⁴¹ Irombo apipin me iwe'i'po po terapa ikurijarykonymbó urupy'po. Moro ipotyry urupy'po o'kapyn me. Moro ansety y'mopoty'po te parana porit'ory 'wa. ⁴² Irombo mero mo'karon warinu pokonokon

we'i'san mo'karon apo'i'san wory 'se, ty'po'ne amy wetuwarikary pona. ⁴³ Mo'ko warinu pokonokon jopotory te Paulus unemyry 'se kynakon. Iro ke ro tpyityorykon a'koto'san i'wa. Mo'karon tywe'pomyrykon uku'namon a'porongapo'san na'sen i'wa tuna taka, maponaka itoto'ko'me. ⁴⁴ Amykonymbó e'kimapo'san te i'wa paranga tu'po, anykonymbó moro kurijara tanokonymbó otykon tu'po roten. Iwara pa'poro na'na wo'kima'po.

Paulus wairy Malta po

28 Uta'no wyino tywo'kary pokoro, Malta me moro pa'wu ety wairy ukuty'po na'na 'wa. ² Mo'karon moro po amandonon tawa'pore imero na'na poko kynatokon. Konopo wopyry ke, ty'sanore iwairy ke, poto 'su wa'to po'ma'po i'waine. Irombo pa'poro na'na ko'ma'san moro wa'to ekondaka.

³ Irombo Paulus 'wa wewe ja'puru'san amo'iky'san. Moro wa'to taka yrykon jako ro, asiny 'wa amy okoju pa'kapo'po moro wewe wyino. Paulus eka'po i'wa ainary po. ⁴ Ainary poko mo'ko okoju wo'sereremary ene'po mero ty'waine, mo'karon moro po amandonon wyka'san ase'wa: "Kari'na wonenymbó mo'ko wokyry suku'sa. Parana ta ro rypo romo'no wyino tywepa'ka man. Erome te moro ija'wanymbó kyniwojan." ⁵ Paulus 'wa te tainary sunsugary ta mo'ko okoju emapo'po wa'to taka. Amy o'to e'i'pa iwe'i'po. ⁶ Mo'karon moro po amandonon te ainary a'mamyry, typo roten pai irombyry womary ekano'satokon. Akore'pe amy o'to e'i'pa ene'po mero ty'waine, amy me terapa iwonumenga'san. Amy tamusi me iwairy ekarity'po i'waine.

⁷ Tyse waty moro wyino mo'ko pa'wu undymanen Publius tatynen waitopo kynakon. Mo'ko 'wa ro tawa'pore imero tauty po na'na apo'i'po. Oruwa kurita

ekosa na'na kynakon. ⁸Moro jako ro mo'ko Publius jumy tapapo kynakon kominyinano pe, kawaitu pe enapa. Paulus wyto'po i'wa. Tamusi 'wa tauranary mero tainary yry'po i'wa itu'ponaka. Iwara ikura'ma'po i'wa. ⁹Moro oty wo'kapy'po mero, mo'karon amykon terapa Malta ponokon je'tun pangon wopy'san enapa i'wa. Ikura'ma'san enapa i'wa. ¹⁰Ukuty'non roten otykon ke na'na ety awonga'po i'waine. Moro wyino na'na wytory mero na'na na'kuru man otykon yry'san i'waine na'na 'wa.

Paulus wytory Rome 'wa

¹¹Oruwa nuno pa'po me na'na waimoky'po amy Aleksandria wyino o'toto kurijara ta. Moro kurijara ro moro pa'wu tu'po tywaije kynakon morokon i'sano nunorykon ta. Moro ipotyry poko mo'karon Dioskuren tatynamon tu'ku kynatokon. ¹²Sirakuse 'wa tytunda'po po, oruwa kurita na'na we'i'po. ¹³Moro wyino ro moro Sirakuse apotyry uringa'po mero ty'wa, na'na tunda'po Regium 'wa. Irombo koro'po ijary wyino pepeito wopy'po. Iwara oko kurita na'na we'i'po moro Puteoli 'wa tytundary poko. ¹⁴Moro po ro na'na 'wa amykon Kristus wyinonokon epyry'san. Mo'karon 'wa ro na'na ejuku'po oko-to'ima kurita na'na waito'me tokosaine. Morombo mero te moro Rome 'wa tytory a'mo'po na'na 'wa. ¹⁵Moro na'na wopyry ekary eta'po mero ty'waine, mo'karon Rome ponokon Kristus wyinonokon wopy'san na'na epoje moro Forum Api 'wa, moro Tres Tabernae 'wa enapa. Ene'san mero ty'wa, Paulus 'wa Tamusi ety awonga'po. Iwepori'toma'po rapa.

Paulus wairy Rome po

¹⁶Rome 'wa na'na tunda'po mero, inisanorymbo po ro Paulus emangapo'po i'waine mo'ko erandonen warinu pokono maro.

¹⁷Irombo oruwa kurita pa'po me Paulus 'wa mo'karon Simosu jopotorykon ko'mapo'san ty'wa. Iwota'nanopy'san mero, ika'po i'waine: "Yja'sakarykon, yja'wan me e'i'pa we'i mo'karon ka'sakarykon poko, morokon kytangon emerykon poko enapa. Ise'me te Jerusalem po yjapyisen. Mo'karon Rome ponokon ainaka yjysen.

¹⁸Mo'karon ro rypo ynondary 'se kynatokon, ymenga'ma'po wyino. Moro y'wa amy ywopoto'man oty kapy'po anepory'pa kynaisen. ¹⁹Mo'karon Simosu te i'se'pa kynatokon. Iro ke ro mo'ko Rome pono jopoto 'wa ypoko a'wembono auranano yry man wairy ekarityry y'wa kynakon. Yja'sakarykon emendoto'me kapyn te moro wara we'i.¹ ²⁰Iro ke ro ajenerykon 'se we'i, ajerupato'ko'me y'wa. Moro Israel nimomokyry poko ero wara ymysen."

²¹Mo'karon Simosu wyka'san te i'wa: "Na'na apoko amy paio kareta anapo'i'pa ne'i Judea wyino. Amy paio ka'sakarykon enapa apoko yja'wan oty ekari'se opy'pa ne'i. ²²Awyino ro morokon awonumengato'kon etary 'se na'na man. Wararo irombo kari'na 'wa iporo waty moro asery omeapano wairy ekarityry uku'san na'na."

²³Amy kurita yry'po i'waine ase'wa tyworupato'ko'me. Moro tynyry'san kurita pyime iwopy'san moro Paulus emandopo 'wa moro koromonombo ko'po. Tyturu'po maro moro Tamusi nundymary ekarityry a'mo'po i'wa. I'waine mo'ko Mesias me Jesus wairy amyikapory poko

kyne'kujakon mo'ko Moses nimerop'o omenano wyino, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nimeros'an wyino enapa. Kokorombo poro moro imaroine tyworupary ko'manga'po i'wa. ²⁴ Amykonymbo moro auran amyikary 'se kynatokon. Amykonymbo rapa te amyikary 'se'pa kynatokon. ²⁵ Iwara te ko'wu o'win e'i'pa mo'karon Simosu wonumengary we'i'po. Itorykon mero, ero wara noro Paulus wyka'po i'waine: "Iporo mo'ko Tamusi a'kary 'wa mo'ko Tamusi auran uku'ponenymbo Jesaja tauranano'po man mo'karon atangon 'wa, ²⁶ ero wara:^m

'Ttango mo'karon ero ponokon kari'na 'wa. Kaiko i'waine: 'Mepanamata'ton ro rypo. Otyombo ro aneta'pa te maita'ton. Mo'po'ta'ton ro rypo. Otyombo ro anene'pa te maita'ton.' ²⁷ Mo'karon ero ponokon

kari'na turu'san irombo tyja'nata man. Typanaja'nata mandon. Tanurukon tatapuje i'waine man. Iwara oty anene'pa kynaita'ton. Oty aneta'pa kynaita'ton. Oty anukuty'pa ituru'san kynaitan. Tamamyrykon anu'ma'pa kynaita'ton. Anikura'ma'paine waitake.'

²⁸ "Iro ke ko'wu mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro Tamusi 'wa kari'na unendo'kon oka ene'pory uku'toko. Mo'karon ro kynepanamata'ton." ²⁹ §

³⁰ Oko siriko imero Paulus emamy'po moro aseke tynepemary auto ta. Moro jako ro pa'poro mo'karon tatawanamon ewa'mato. ³¹ Moro Tamusi nundymary ekaroto. Mo'ko Jopoto Jesus Kristus ekary poko kari'na emepato enari'ma, a'koto'pa enapa.

§28:29 Amykon 'wa ero po tymero man: Ero wara ika'po wyino, mo'karon Simosu wyto'san tywosauranakarykon ta.

^m28:26 Jesaja 6:9-10 (LXX)

Rome ponokon 'wano kareta Uwapo torupamy

Mo'ko Paulus mo'karon Rome ponokon Tamusi amyikanamon 'wa ero kareta merojan, moro tynamyikary uku'to'me i'waine. Ero kareta ta kynonejano wara Paulus aikepy'po tera'a moro iru'pyn oka aripapyry poko. Moro Sipanijoro yinonory 'wa tytory 'se kynokari'san. Rome pato te moro 'wa tytory 'se kynokari'san. Moro uwaporo te Jerusalem 'wa tytory man ekari'san, mo'karon Jerusalem ponokon Tamusi wyinonokon epano'tome tynamo'ity'po pyrata aro.

Rome po mo'karon Tamusi amyikanamon ra'na pyime Simosu tywaije mandon. Amykon Simosu me e'i'non enapa te moro po tywaije mandon. Ero kareta erupary jako ky'waine, moro ty'wa oty merory uwaporo iru'pyn me Paulus wonumenga'po kysenejaton. Iru'pyn me imero mo'karon Tamusi amyikanamon 'wano me amykon potonon omepano tymero i'wa man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-17 Kareta a'motopo auranano moro poto 'su omepano maro

1:18 - 3:20 Tyja'wange pa'poro kari'na wairy

3:21 - 4:25 One wara Tamusi 'wa kari'na ymbokary

5:1 - 8:39 Moro asery amano

9:1 - 11:36 Mo'karon Israel pajanyambo

12:1 - 15:13 Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry

15:14 - 16:27 O'to noro tywairy 'se Paulus wairy

moro kareta y'ma'topo auranano enapa

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, amy Kristus Jesus pyitory, amy apojoma'po me iko'ma'po,

mo'ko Tamusi ekapory ekaronen me typo tyje man inoro ero kareta merojan. ²Moro iru'pyn oka wopyry man ro Tamusi 'wa penaro terapa tuku'po tywaije man mo'karon tauran uku'ponamonymbo 'wa morokan tywyinonokon kareta ta. ³Moro oka ro mo'ko Tamusi ymuru ekari'san. Moro kari'na me iwomary jako, David parymbo me tywoma man. ⁴Mo'ko Tamusi A'kary poritory te Tamusi ymuru me kynekari'san, iromby'san wyino awomy'po ke. Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus mo'ko man. ⁵Mo'ko ta ro tykuranondo na'na man. Apojoma'san me na'na tyje man Tamusi 'wa, wararo mo'karon Simosu me e'i'non ra'na toty ekaroto'me, kari'na waito'me Tamusi amyikanen me, Tamusi 'wa epanamatoto me. ⁶Itaine ro amyjaron enapa mandon Jesus Kristus niko'ma'san me. ⁷Paulus ero kareta merojan pa'poro mo'karon Rome ponokon Tamusi nipynarykon, mo'karon iwyinonokon me tyko'ma mandon inaron 'wa. Mo'ko Kyjumykon Tamusi turu'popory, mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory enapa amaroine nainen. Sara'me enapa ajysen.

Paulus wairy Rome 'wa tytory 'se

⁸Tamusi ety 'ne ka'tu sawongaje mo'ko Jesus Kristus ta pa'poro apokoine. Moro o'waine Tamusi amyikary irombo wararo ero nono tu'po kynotanon. ⁹Enapi'pa ywairy amyikaponen me man Tamusi, mo'ko yтуру'po maro imuru ekapory ekarory ta ety sawongaje inoro. Ty'wa yjauranary jako ituwarengepy'pa roten apokoine ywairy uku'san. ¹⁰O'kapyn roten I'wa yjauranary jako waturupoja, amy o'waine ywo'topo oma yto'me I'wa, tynisanory wara ro. ¹¹Ajenerikon 'se irombo imero wa, mo'ko a'kanano nyry amy oty syry'se me o'waine, apori'tomato'ko'me.

¹²Ase'wa kywepori'tomarykon man, wykaje irombo. Apori'tomarykon man moro y'wa Tamusi amyikary 'wa. Moro o'waine Tamusi amyikary 'wa enapa ypori'tomary man. ¹³Pyimemboto o'waine ywopyry 'se ywe'i'po ukutyry 'se wa o'waine, yja'sakarykon. Erombo ponaro te yjemary ta'koto man. Tamusi amyikanamon me ara'naine amykon yry 'se wa, Tamusi amyikanamon me amykon terapa aitokon po kari'na yry'san wara enapa y'wa.ⁿ ¹⁴Griek ekosa, Griek me e'i'non ekosa enapa, oty uku'namon ekosa, oty anukuty'non ekosa enapa tu'tanone wa. ¹⁵Iro ke ro o'waine enapa Rome ponokon me moro iru'pyn oka ekarityry 'se wa.

Moro iru'pyn oka pori'tory

¹⁶Moro iru'pyn oka poko irombo epy'i'to'pa wa. Amy Tamusi pori'tory moro man, uta'no wyino pa'poro mo'karon amyikanamon unendo'me, mo'ko Simosu 'ne ka'tu unendo'me, irombo mero mo'ko Simosu me e'ipyn unendo'me enapa.^o ¹⁷Moro Tamusi nyry tamambore aino irombo moro iru'pyn oka ta kynonepojan, aseme noro poto me moro Tamusi amyikary wairy ta, ero imero'po wara ro: Moro Tamusi amyikary mo'ko tamamboren kari'na 'wa amano ytan.^p

Mo'karon tyja'wangamon kari'na

¹⁸Tamusi erekuru irombo kapu wyino kynonepojan pa'poro mo'karon Tamusi aninendo'non, emambo'non kari'na 'wa. Mo'karon ro moro emambo'pa tywairykon 'wa morokon iporonokon Tamusi poko tukutymy otykon ukutyry a'kotopojaton. ¹⁹Morokon Tamusi poko tukutymy otykon ukutyry taro te 'kuru mandon. Aseke ro Tamusi

'wa tuku'po man i'waine. ²⁰One'pa iwairy se'me irombo, ero nono kapy'po po ro morokon inikapy'san otykon poko Tamusi ukutyry taro mo'ko kari'na man. Moro i'matypyn roten ipori'tory, moro tamusi me iwairy enapa kynotuku'san. Iwara mo'karon emambo'non kari'na tywosaijomarykon upijaton. ²¹Tamusi uku'saton ro rypo. Moro Tamusi me iwairy poko te ety anawonga'pa mandon. Tamusi poko tawa'pore onepo'pa mandon. Moro iwonumengarykon aronge roten kynaijan. Moro oty anukutypyn ituru'san tawa'rumanje man.^q ²²Oty uku'namon me kynokari'saton. To'mere'se te mandon. ²³Mo'ko utapypyn Tamusi kuranory y'petakan me amy uta'toto kari'na u'ku'po, tonoro u'ku'po pai, tonomy u'ku'po pai, tyrary poko ytototo noky u'ku'po pai tyje i'waine man.^f

²⁴Iro ke ro morokon tyturu'san nisanory nurijangon otykon poko imero iwairykon ana'koto'pa noro rapa Tamusi tywaije man. Iwara ase'wa moro tyja'mungon jamikaton. ²⁵Moro iporono Tamusi poko tukutymy oty ukutyry ty'petakama i'waine man onapi ke. Tamusi nikapy'san ety awongaton inendorykon ta, mo'ko Tamusi ety awongary ko'po. Mo'ko Tamusi ety awongary te man aikey'pa roten. Iwara ro nainen.

²⁶Iro ke ro pyiwano me aitonon otykon poko imero iwairykon ana'koto'pa noro rapa Tamusi tywaije man. Mo'karon iworyijatonon irombo wokyry 'se'pa noro mandon. Asepoko terapa kynowa'no'saton. ²⁷Iwara enapa mo'karon ikiryjatonon woryi 'se'pa noro mandon. Moro asepoko tywowa'no'pyrykon poko terapa

ⁿ1:13 Apojoma'san 19:21 ^o1:16 Markus 8:38 ^p1:17 Habakuk 2:4

^q1:21 Efese 4:17-18 ^f1:23 Deuteronomium 4:16-18

tasina mandon. Mo'karon wokryjan asekaro pyiwano otykon ka'saton. Iwara moro tynapyrykon manombo to'merepyrykon epety apyijaton terapa moro tyja'mungon ta.

²⁸Tu'kuru 'se'pa iwairykon ke, turu-menamy me moro iwonomengarykon wairy ana'koto'pa noro rapa Tamusi tywaije man. I'waine emepo'non otykon kapyry ana'koto'pa noro rapa tywaije man. ²⁹Ta'no'se mandon pa'poro emambo'pa aino ke, yja'wan me aino ke, amon pe aino ke, yja'wan me asenano ke, amyne aino ke, woto aino ke, tare'ke aino ke, amu'mato aino ke, ipotapo'pa aino ke, maname orupano ke enapa. ³⁰Kari'na ety jamikaton. Tamusi jenono'saton. Tokone mandon. Onu'kato mandon. Tywotamyikake mandon. Yja'wangan otykon ka'pyry poko kynonumengaton. Tysanokon, tyjummykon 'wa typanaja'nare mandon. ³¹Oty anukuty'pa mandon. Ase'wa e'i'pa mandon. Ase'wa aipyna'pa mandon. Kotano anene'pa mandon. ³²Mo'karon moro wara aitonon one wara moro Tamusi nyry a'wembono auranano wairy uku'saton: Moro moro wara tywe'i'san epety me kyniromo'ta'ton. Ise'me te morokon otykon ka'saton. Itaka ro amykonymba 'wa enapa morokon otykon kapyry epojaton iru'pa.

Moro Tamusi nyry a'wembono auranano

2Iro ke ro aijoma'pa mana, a'wembono auranano yry jako o'wa, kari'na. Amy oty ta aja'sakary poko a'wembono auranano yry jako o'wa, aseke apoko a'wembono auranano myja. Amoro enapa irombo morokon inikapyry otykon mika'sa a'wembono auranano ynen me.^s ²Iporo ro mo'karon

moropangan otykon ka'namon poko Tamusi nyry a'wembono auranano wairy kysuku'saton. ³Amoro te moro Tamusi nyry man a'wembono auranano wyino awetuwarikary mekano'san, mo'karon moropangan otykon ka'namon poko a'wembono auranano yry jako o'wa, iwaraine enapa yja'wan me o'to awairy se'me? ⁴Moro pyi'me'ke imero Tamusi wairy ka'tu, moro ko'i ore'ko'pa iwairy, moro ensi'ma iwairy enapa menu'kanon? Moro ajemamyry u'mary 'se mo'ko pyi'me'kan Tamusi wairy anukuty'pa man? ⁵Tyturu'poja'nare mana. Moro ajemamyry u'mary 'se'pa moro aturu'po man. Iwara aseme noro poto me moro apoko Tamusi wore'kory mypoja moro Tamusi wore'kotopo kurita 'wano me, moro Tamusi 'wa iporono a'wembono auranano ytopo kurita 'wano me. ⁶Tamusi pa'poro kari'na 'wa morokon inikapy'san amaminano epety ytan.^t ⁷Amykon kari'na iru'pyn amaminano ta kyneja'nakaton. Iwara kurano, toty awongary, utapy'pa aino upijaton. I'matypyn amano ytan i'waine Tamusi. ⁸Amykon kari'na ta'sakarykon ko'ponomary 'se mandon. Morokon iporonokon otykon anamyika'pa mandon. Emambo'pa aino amyikaton te. Mo'karon 'wano me ro Tamusi erekuru kynaitan ekony maro. ⁹Pa'poro mo'karon yja'wan oty ka'namon kari'na, mo'karon Simosu 'ne ka'tu ra'a, mo'karon Simosu me e'i'non enapa te, kynaikota'mata'ton imero. ¹⁰Pa'poro mo'karon iru'pyn oty ka'namon kari'na, mo'karon Simosu 'ne ka'tu ra'a, mo'karon Simosu me e'i'non enapa te, kurano apyita'ton. Etykon awongapotan Tamusi. Sara'me kynyta'ton. ¹¹Tamusi

embata irombo pa'poro kari'na asewara mandon.^u

Moro omenano mero'po

¹² Mo'karon Moses nimeropo omenano pyndo yja'wan me e'i'san Simosu me e'i'non moro omenano mero'po pyndo enapa kynuta'ton. Mo'karon omenano mero'po upi'no yja'wan me e'i'san Simosu moro omenano mero'po wykary wara a'wembono auranano apyita'ton. ¹³ Mo'karon omenano mero'po wykary etanamon kapyn tamambore kynaita'ton Tamusi ekosa. Mo'karon ikary wara oty ka'namon u'kutan te Tamusi tamamboramon me. ¹⁴ O'po'toko tyre mo'karon Simosu me e'i'non 'wa. Moro Moses nimeropo omenano waty man ekosaine. Moro omenano mero'po wykary wara tywairykon jako te, aseke ty'wanokon me omenano mero'po me mandon, moro Moses nimeropo omenano waty iwairy se'me tokosaine. ¹⁵ Moro tyturu'san ta tymero moro omenano mero'po wykary wairy enepojaton tamamyrykon ta. Moro ituru'san enapa moro wara iwairykon enepojan. O'win amy iwonomengato'kon irombo kynemendojaton. O'win amy kynaijomaton. ¹⁶ Moro wara enapa kynaitan Tamusi 'wa Kristus Jesus ta a'wembono auranano yry jako morokon kari'na nunemyry otykon poko. Moro wara iwairy man ekari'san ro moro ynekarory iru'pyn oka.

¹⁷ Amoro te Simosu me mokari'sa. Omenano mero'po poko mo'po'sa. Tamusi poko matamyrikaje. ¹⁸ Moro inisanory muku'sa. Potonon me otypangon otykon wairy ukutyry taro mana, moro omenano mero'po poko omepa'po me. ¹⁹ Matamyrikaje enu'non

aronen me awairy poko, ewa'rummy ta aitonon aweiry me awairy poko, ²⁰ oty anukuty'non tuwaro'manen me awairy poko, etuwaro'matonon emepanen me awairy poko. Oty ukutyry undy me irombo, iporono auranano undy me enapa moro omenano mero'po menaje ajekosa. ²¹ Aja'sakary memepaje. Aseke te omepa'pa man? Monatano pona kari'na me'maje. Aseke te amonatanon? ²² Taporitonone aino any'mary pona kari'na me'maje. Aseke te moro taporitonone awairy many'manon? Mo'karon ikapy'san tamusi ajato'ke mandon. Tamusi wyinonokon otykon te mijamikanon? ²³ Moro omenano mero'po poko matamyrikaje. Moro omenano mero'po wykary wara kapyn awairy te Tamusi ety emapojan. ²⁴ Tamusi irombo mejupojaton kari'na 'wa mo'karon Simosu me e'i'non ra'na, moro imero'po wara ro.^v

Mo'ko Simosu 'ne ro

²⁵ Moro e'kotono ajepano'san, moro omenano mero'po wykary wara awairy jako. Moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa aja'ta te, moro awe'koto'po kynotu'kujan i'koto'pa aino me. ²⁶ Amy i'kotopyn 'wa moro omenano mero'po tanokon apyiry jako, moro i'koto'pa iwairy e'kotono me kapyn natu'kutan? ²⁷ Mo'ko omenano mero'po wykary wara aitoto i'kotopyn apoko a'wembono auranano anyry'pa naitan, moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa awe'i'poto, ajekosa moro imero'po wairy se'me, ty'koto awairy se'me enapa? ²⁸ Simosu me 'ne ro kapyn man mo'ko Simosu me onetoto, mo'ko tone me ija'mun ty'koto man inoro. ²⁹ Simosu me 'ne ro te man mo'ko koro'na Simosu me aitoto, mo'ko ituru'po a'kanano ta, imero'po poko kapyn, ty'koto man inoro. Kari'na

kapyn, mo'ko Tamusi te moro ety awongatan.^w

Tamambore Tamusi wonepory man

3 Otypan oty ta ko iro ke mo'ko Simosu mo'karon amykon terapa ko'po nan? Otypan iru'pyn oty ene'san ko i'waine moro e'kotono? ²Tameronokon otykon ene'san i'waine. Ero moro poto 'sumbo inenepyr: moro ainakaine moro Tamusi auran yry'po. ³Amyikapo'pa amykon we'i'sando te, moro amyikapo'pa iwairykon moro tamyikapore Tamusi wairy uta'kanon? ⁴Uwa pore! Enapi'pa Tamusi wonepory man. Tonapire pa'poro kari'na wonepory man. Tymero irombo man:^x Tamambore awonepory man ajauranary jako. Mo'ko ajemendonon mi'mondotake.

⁵Moro emambo'pa kywairykon 'wa te tamamboren me Tamusi enepory jako, o'to ko kykata'ton? Emambo'pa ka'tu Tamusi nan, kypokoine tarekuru kary 'se ta'ta? (Kari'na wara yjauranaje.) ⁶Uwa pore! One wara ko ero nono poko a'wembono auranano ynen me Tamusi naitan, emambo'pa ta'ta? ⁷Moro tonapire ywairy poko imero moro enapita'pa Tamusi wairy wonepo'poto, moro tonapire ywairy 'wa moro ety awonga'poto, o'tono'me ko amy tyja'wangen me yjemendory nan? ⁸“Kurangan otykon wo'to'me, yja'wangan otykon kysika'sen!” kykata'ton? Moro wara 'ne kuru na'na wyka'po takari'se man amykon na'na ejunamon 'wa. Iporo ro moro ipokoine tmyy a'wembono auranano man.

Tyja'wange pa'poro kari'na wairy

⁹One wara ko iro ke nan? Mo'karon Simosu me e'i'non ko'po ka'tu iru'pa ky-taton? Uwa paio! Mo'karon Griek roten kapyn, mo'karon Simosu enapa te semendoton terapa moro yja'wan me aino aina iwairykon poko. ¹⁰Tymero irombo man:^y

Amy paio kari'na tamambore e'ipa man. ¹¹Amy paio oty uku'nen waty man. Amy paio Tamusi upinen 'ne ro waty man. ¹²Pa'poro iwiyino tywotu'ma mandon. Pa'poro tywotany'ma mandon. Amy paio kari'na iru'pyn oty anikapy'pa man. O'win 'ko 'ko paio amy waty man. ¹³Moro ena'sarykon akepy unemy'po etapurumaka'po wara man. Moro inurukon amu'mato man. Moro esipirykon ta okoju je'tun man.^z ¹⁴Moro indarykon je'tun pe imero any'mato man.^a ¹⁵Tarawone ipupurukon kyny'san mynu y'kambo.^b ¹⁶Tomarykon ta oty amityry arojaton. Aikota'mano ene'saton. ¹⁷One wara ty'waine sara'me aino epory man anukuty'pa mandon. ¹⁸Enurukon ta Tamusi nendory waty man.^c

¹⁹Kysuku'saton moro omenano mero'po tanokon wairy mo'karon omenano mero'po upi'nonokon kari'na 'wano me. Iwara pa'poro kari'na aurange'kary kynaitan. Tamusi embata tu'tanone pa'poro ero nono kynonepotan. ²⁰Moro omenano mero'po irombo amy paio kari'na anyry'pa man tamambore Tamusi embata. Moro omenano mero'po irombo yja'wan me kari'na wairy uku'pojan.^d

^w2:29 Deuteronomium 30:6 ^x3:4 Ware 51:4 (LXX)

^y3:10 Ware 14:1-3 (LXX), Ware 53:1-3 (LXX)

^z3:13 Ware 5:9 (LXX), Ware 140:3 ^a3:14 Ware 10:7 (LXX)

^b3:15 Jesaja 59:7-8 ^c3:18 Ware 36:1 ^d3:20 Ware 143:2, Galatie 2:16

**Moro Tamusi 'wa
tamambore kari'na yry**

²¹ Erome te moro omenano mero'po rato Tamusi 'wa tamambore kari'na ytopo oma tywonepo man. Moro amyikapojan ro moro omenano mero'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo enapa. ²² Tamusi tamambore kari'na ypojan moro Jesus Kristus amyikary 'wa. Pa'poro amyikanamon tamambore tywairykon taro mandon. Pa'poro irombo kari'na asewara mandon.^e ²³ Yja'wangon otykon irombo tyka'se pa'poro i'waine man. Moro Tamusi kuranory amono'saton pa'poro. ²⁴ Tamusi turu'popory 'wa tamambore tyje mandon epe'ma, mo'ko Kristus Jesus ta imbokarykon ta. ²⁵ Penaro terapa tyje tywaije Tamusi 'wa man moro kari'na 'wa Kristus amyikary jako imynuru 'wa iru'pa rapa kari'na ypory man. Iwara Tamusi tamambore tywairy enepory 'se tywaije man. Uwapo irombo morokon yja'wan me e'i'san poko opoty'pa tywaije man, ²⁶ ko'i ore'ko'pa tywairy ke. Erome te moro tamambore tywairy enepory 'se man. Mo'ko roten kapyn tamambore kynepojan. Mo'karon Jesus amyikanamon yjan enapa te tamambore.

²⁷ One wara noro ko iro ke kytotamyikata'ton? Kywotamyikarykon kysupijaton. Otypan omenano ko moro kywotamyikarykon upipojan? Moro tykary wara kywairykon man ekari'nen omenano ka'tu? Uwa paio. Moro ky'waine Tamusi amyikary man ekari'nen omenano te. ²⁸ Moro omenano mero'po wykary wara tywairy 'wa kapyn irombo, moro Tamusi amyikary 'wa te tamambore kari'na ypory uku'san

na'na. ²⁹ Simosu tamusiry me roten ka'tu Tamusi nan? Simosu me e'i'non tamusiry me enapa kapyn nan? A'a, Simosu me e'i'non tamusiry me enapa mo'ko man. ³⁰ Mo'ko tamambore mo'ko Simosu ynen Tamusi ro rapa irombo tamambore mo'ko Simosu me e'ipyn yjan.^f ³¹ Moro omenano mero'po u'kuke'kapojan iro ke na'na moro Tamusi amyikary 'wa? Uwa paio! Moro omenano mero'po wotu'kuru 'se imero na'na man.

**Tamusi amyikary 'wa
tamambore Abraham ypory**

4 O'to ko iro ke kykata'ton mo'ko ky-tangonymbo Abraham poko? O'to ko tywaije nan? ² Amaminano poko tamambore mo'ko Abraham yry'poto, tywotamyikary taro man. Tamusi embata te 'kuru tywotamyikary upijan. ³ Moro Tamusi kareтары irombo ero wara kyn-ganon:^g

Abraham 'wa Tamusi amyika'po. Moro poko ro tamamboren me u'ku'po Tamusi 'wa.

⁴ Amy emamina'po epemanon mo'ko emaminano'ponen tyturu'popore tywairy ke kapyn, emamina'po ke te. ⁵ Tamaminary pyndo amy 'wa Tamusi, mo'ko tamambore mo'karon tynendo'non yry taro man inoro amyikary jako, moro i'wa Tamusi amyikary tamambore kynypojan. ⁶ Iwara enapa mo'ko David sara'me 'ne janon mo'ko emaminary pyndo tamambore Tamusi nyry kari'na ekari'san. Ero wara kynganon:

⁷ Sara'me 'ne janon mandon mo'karon ija'wanykonymbó tyka Tamusi 'wa man inaron, mo'karon ija'wanykonymbó poko Tamusi tytuwarenge'se man inaron.^h

^e3:22 Galatie 2:16 ^f3:30 Deuteronomium 6:4, Galatie 3:20

^g4:3 Genesis 15:6, Galatie 3:6 ^h4:7 Ware 32:1-2

⁸Sara'me 'ne janon man mo'ko ija'wanykonymbo anu'ku'pa pairo Tamusi man inoro.

⁹Mo'karon i'koto'san roten ekari'san iro ke sara'me 'ne? Mo'karon i'koto'non enapa anekarity'pa nan sara'me 'ne? Kykaton irombo: “Moro i'wa tamyikary poko tamaboren me mo'ko Abraham tu'ku Tamusi 'wa man.” ¹⁰One wara ko iro ke tamaboren me tu'ku nan? I'koto'po me? I'kotopyn me te ka'tu? I'koto'po me kapyn. I'kotopyn me te.

¹¹I'koto'pa ta'ta, Tamusi tamyika i'wa man. Moro poko ro tamaboren me tu'ku man. Moro tamabore iwairy pori'tomato'me ro ko'wu ty'koto man. Iwara pa'poro mo'karon i'koto'non Tamusi amyikanamon tamurumbo me tywaije man. Iwara mo'karon i'toto'non enapa u'kutome tamaboramon me.ⁱ

¹²Mo'karon i'koto'san tamurumbo me enapa tywaije man. Ty'koto roten kapyn iwairykon man. Mo'ko i'koto'pa ta'ta Tamusi amyikanenymbo kytangonymbo Abraham wara enapa te iwairykon man.

¹³Tamusi 'wa i'wanokon me ero nono wairy man takari'se man mo'ko Abraham 'wa, mo'karon ipajanyombo 'wa enapa. Omenano mero'po wykary wara aino poko kapyn moro wara Tamusi tywaije man, moro tamyikary poko tamabore kari'na yry poko te.^j

¹⁴Omenano mero'po wykary wara aino poko amykon 'wano me ero nono a'ta, moro Tamusi amyikary aronge roten man. Moro Tamusi wykatopombo enapa kynotu'kuke'san.^k ¹⁵Moro omenano mero'po irombo Tamusi erekuru ene'san. Uwa moro omenano mero'po waitopo po te moro ikary wara e'i'pa aino waty man.

¹⁶Iro ke ro tamyikary poko oty wo'kapyry 'se Tamusi man. Tyturu'popore man. Pa'poro mo'karon Abraham pajanyombo 'wano me moro tykatopombo pori'tomary 'se man, mo'karon ekosaine moro omenano mero'po man inaron 'wano me roten kapyn, mo'karon Abraham wara Tamusi amyikaton inaron 'wano me enapa te. Pa'poro kytangonymbo me mo'ko Abraham man.^l ¹⁷Tymero irombo man.^m

Pyime kari'na tamurumbo me kyja.

Pa'poro kytangonymbo me mo'ko Abraham man mo'ko nuro iromby'san ynen Tamusi, mo'ko mondo morokon uwano aitonon otykon yjan inoro embata.

¹⁸Uwa aimomo'topo wairy se'me, mo'ko Abraham tywaimomo'se man Tamusi amyikary ta. Iwara pyime kari'na tamurumbo me tywaije man ero imero'po wara ro:ⁿ

Iwara enapa pyime mo'karon apajanyombo kynaita'ton.

¹⁹Ru'me kapyn moro i'wa Tamusi amyikary tywaije man, tyromo'se moro tyja'mun enery se'me ty'wa, tyromo'se moro Sara uwembo enery se'me enapa ty'wa. Ainatone-kari'na siriko terapa tywaije man moro jako.^o ²⁰Moro Tamusi wykatopombo anamyikaporo'pa tywaije man. Amyikary 'wa te typori'toma man. Tamusi ety tawonga i'wa man. ²¹Tyturu'po maro imero moro Tamusi wykatopombo kapyry taro tywairy tamyika i'wa man. ²²Moro poko ro enapa tamaboren me tu'ku Tamusi 'wa man.

²³Mo'ko Abraham upu'po me roten kapyn te moro tamaboren me u'ku'po tymero man, ²⁴kupu'san me

ⁱ4:11 Genesis 17:10 ^j4:13 Genesis 17:4-6, 22:17-18, Galatie 3:29

^k4:14 Galatie 3:18 ^l4:16 Galatie 3:7 ^m4:17 Genesis 17:5

ⁿ4:18 Genesis 15:5 ^o4:19 Genesis 17:17

enapa te. Ky'karon enapa irombo tamaboramon me ku'kurukon man. Mo'ko iromby'san wyino mo'ko Kyjopotorykon Jesus awonganenymbo Tamusi irombo kysamyikaton.²⁵ Morokon kyja'wanykonymbo poko ekarama'po, tamambore kyto'ko'me enapa awomy'po kysamyikaton.^P

Otypan oty enepyyry moro tamambore aino 'wa

5 Tamusi amyikary poko tamambore yry'san me sara'me Tamusi maro kamanjaton mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta.² Mo'ko ta ro enapa Tamusi amyikanamon me moro ituru'popory 'wa kytundaykon taro kytaton. Moro ituru'popory ro kypori'tomaton. Moro Tamusi kuranory momo'namon me kytotamyikaton.³ Kykota'marykon ta paio kytotamyikaton. Moro aikota'mano 'wa irombo eja'nakano enepyyry kysuku'saton.⁴ Moro eja'nakano rapa pori'to ene'san. Moro pori'to rapa oty po o'po'no ene'san.⁵ Moro oty po o'po'no rapa kari'na anipy'i'topo'pa man. Moro Tamusi pyny irombo kyturu'san taka tyje man kytakaine mo'ko Tamusi a'kary yry'po ke.

⁶ Ru'me ka'taine noro Tamusi aninendo'non poko mo'ko Kristus tyromo'se man moro Tamusi nyry'po ijururu ta.⁷ Amy tamamboren kari'na upu'pome irombo moro tamamyry anyporo'pa amy kynaitan. Amy iru'pyn pore kari'na upu'pome pai a'si'ko tyrombyry 'se noro amy kynaitan.⁸ Yja'wan me ka'taine noro te kypu'san me mo'ko Kristus tyromo'se man. Moro ro moro Tamusi 'wa kypynarykon enepojan.⁹ Moro imynuru ta tamambore yry'san me 'ne ka'tu rapa Tamusi kaijomapojaton

i'wa moro tarekuru wyino.¹⁰ Moro ky'waine Tamusi y'tu'kary jako noro iru'pa rapa imaro typo kytaton mo'ko imuru romby'po 'wa. Iru'pa rapa tymaro yry'san me 'ne ka'tu rapa te Tamusi uta'no wyino kaijomata'ton nuro Kristus wairy ke.¹¹ Kytotamyikaton paio Tamusi poko, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta. Mo'ko poko ro iru'pa rapa tyje kytaton Tamusi maro.

Adam Kristus maro

¹² O'win kari'na poko moro yja'wan me aino ero nono tu'ponaka tywo'se man. Moro yja'wan me aino 'wa rapa moro romo'no tane'se man. Iwara pa'poro kari'na 'wa moro romo'no tywo'se man, pa'poro yja'wan me o'to iwe'i'san ke.⁹¹³ Moro yja'wan me aino irombo moro omenano mero'po wairy uwaporo ty-waije terapa man ero nono tu'po. Uwa omenano mero'po a'ta te yja'wan me aino atu'ku'pa man.¹⁴ Moro romo'no 'wa te mo'ko Adam wyinombo ro mo'ko Moses taronaka ro mo'karon Adam wara yja'wan oty anikapy'pa e'i'san kari'na paio tyjopotoma mandon. Mo'ko Adam ro amy tywena'po ta o'toto man po y'po'poto man.

¹⁵ Moro yja'wan me e'i'po wara kapyn te moro Tamusi turu'popory nyry man. Moro yja'wan me mo'ko o'wino kari'na we'i'po poko irombo mo'karon pyi-manokon kari'na tyromo'se mandon. Poto me 'ne ka'tu rapa te pa'poro kari'na 'wano me moro Tamusi turu'popory man mo'ko o'wino kari'na Jesus Kristus ta Tamusi nyry maro.¹⁶ Yja'wan me o'win amy we'i'po wara kapyn moro Tamusi nyry man. A'wembono auranano yry jako irombo yja'wan me o'win kari'na we'i'po yja'wan auranano ene'san. Moro Tamusi nyry te yja'wan me pyime kari'na we'i'san se'me tamam-

bore aino ene'san. ¹⁷Yja'wan me o'win amy we'i'po 'wa moro romo'no jopoto me typo man, mo'ko o'wino kari'na 'wa, wykaje irombo. Jopoto me 'ne ka'tu rapa te mo'ko o'wino Jesus Kristus mo'karon moro tamambore tynamon Tamusi nyry apyinamon ypota'ton amano ta.

¹⁸Yja'wan me o'win kari'na we'i'po pa'poro kari'na 'wa yja'wan a'wembono auranoro ene'pojan. Iwara enapa tamambore o'win kari'na we'i'po pa'poro kari'na ypojan tamamboramon me. ¹⁹Typanaja'nare o'win kari'na we'i'po 'wa mo'karon pyimano kari'na typo mandon tyja'wangamon me. Iwara enapa ipanaja'na'pa o'win kari'na we'i'po mo'karon pyimano kari'na ytan tamamboramon me. ²⁰Moro omenano mero'po te tywo'se man, pyime 'ne ka'tu rapa morokon kari'na yja'wanykon waito'me. Pyime moro kari'na yja'wany we'i'po po te poto me 'ne ka'tu rapa moro Tamusi turu'popory tywaije man. ²¹Moro yja'wan me aino 'wa moro romo'no tyje tywaije man jopoto me. Iwara enapa moro Tamusi turu'popory moro tamambore aino yjan jopoto me, kari'na 'wa i'matypyn roten amano epoto'me. Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa moro wara oty tyje man.

**Kristus maro romo'no,
imaro awono enapa**

6 O'to ko iro ke kykata'ton? Mo'ja ro moro yja'wan me aino poko kywairykon nan, poto me 'ne ka'tu rapa moro Tamusi turu'popory waito'me? ²Uwa pore! Moro yja'wan me aino wyino tyromo'se kytaton. One wara noro ko iro ke ita kamanda'ton? ³Pa'poro mo'ko Kristus Jesus maro o'win tywaije kytaton, moro kywosetykarykon jako. Iwara moro iromby'po kypokoine enapa kynotukujan. Moro anukuty'pa

ka'tu mandon? ⁴Moro asetykano ta tyromo'se imaro kytaton. Imaro enapa tunenje kytaton, mo'ko jumynano kuranory 'wa iromby'san wyino mo'ko Kristus awonga'po wara enapa kamando'ko'me asery me terapa.^f ⁵Moro iromby'po maro o'win moro kyrombyrykon a'ta irombo moro kawomyrykon enapa o'win kynaitan moro awomy'po maro. ⁶Kysuku'saton mo'ko Kristus maro wakapu poko moro uwapo kywe'i'san wo'po, moro yja'wan me kywairykonymba aike'kato'me. Iwara moro yja'wan me aino aina noro e'i'pa kytaton. ⁷Mo'ko iromby'po irombo moro yja'wan me aino wyino tyka man, tamamboren me tyry'po ke. ⁸Mo'ko Kristus maro kyromby'sando, imaro enapa kamamyrykon man kysamyikaton. ⁹Kysuku'saton irombo iromby'pa noro rapa mo'ko iromby'san wyino awomy'po Kristus wairy man. Romo'no aina noro rapa e'i'pa man. ¹⁰Moro iromby'po 'wa irombo moro yja'wan me ainombo maro taikeka'po man. Moro emamyry rapa, Tamusi 'wano amano moro man. ¹¹Iwara amyjaron enapa awonerykon man moro yja'wan me aino wyino iromby'san me. Mo'ko Kristus Jesus ta te Tamusi 'wano me amandonon me awonerykon man.

¹²Jopoto me kapyn moro yja'wan me aino nainen moro romo'toto man aja'mungon ta. Morokon aja'mungon nisanory 'wa kapyn awepanamarykon man. ¹³Amy paio aja'mungon pisara'po moro yja'wan me aino 'wa kysa'kupoton yja'wan oty ka'to'me. Tamusi 'wa amaminatonon me te atytoko. Pa'poro te moro aja'mungon a'kupotoko Tamusi 'wa, iru'pyn oty ka'to'me. ¹⁴Moro yja'wan me aino irombo ajopotoma'paine kynaitan. Moro omenano mero'po kapyn irombo

ajundymaton, moro Tamusi turu'popory te.

Tamambore aino 'wa atundymapono

¹⁵One wara ko iro ke nan? Yja'wan oty kapyry ky'waine nan, moro omenano mero'po 'wa kapyn, moro Tamusi turu'popory 'wa te kundymarykon ke? Uwa pairo! ¹⁶Amy pyitorykon me awotirykon jako, awepanamarykon man mo'ko ajopotorykon 'wa. Moro anukuty'pa mandon? Yja'wan me aino 'wa awotundymaporykon jako, aromo'ta/ton. Ipanaja'na'pa aja'taine te tamambore maita/ton. ¹⁷Tamusi ety kawo nainen moro yja'wan me aino 'wa rapa atundymapo'pa awairykon poko. Moro aturu'san maro te moro aneta'san omepano 'wa erome mepanamaton. ¹⁸Moro yja'wan me aino wyino aka'san wyino erome moro tamambore aino 'wa matundymapojaton.

¹⁹Tupi me waty yjauranaje o'waine, ru'me awonumengarykon wairy ke. Uwapo tywotundymapo mandon nurija me aino 'wa, emambo'pa aino 'wa enapa. Iwara emambo'pa tywaije mandon. Erome te moro tamambore aino 'wa awotundymaporykon man. Iwara Tamusi wyinonokon me maita/ton. ²⁰Uwapo moro yja'wan me aino 'wa awotundymaporykon jako, moro tamambore aino aina kapyn tywaije mandon. ²¹Otypan iru'pyn oty epopon ko o'waine moro jako moro moro wara awairykon? Morokon moro jako anepory'san otykon erome apy'i/topojaton. Romo'no ene'san ko'wu morokon otykon. ²²Erome te moro yja'wan me aino wyino tyka mandon. Tamusi 'wa terapa matundymapojaton. Moro ro moro Tamusi wyinono me aino ene'san o'waine. Irombo ko'wu i'matypyn amano ene'tan o'waine. ²³Moro yja'wan me aino epety me romo'no man. Moro Tamusi nyry

kurano me te mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta i'matypyn amano man.

O'to tauro'po me moro omenano mero'po wairy

7 Omenano mero'po muku'saton, yja'sakarykon. Iro ke ro enapa pai muku'saton moro omenano mero'po 'wa kari'na undymary, nuro a'ta ro'kon. ²O'po'toko tyre amy inonda'po woryi 'wa. Moro omenano mero'po kynimyjan ino maro, nuro mo'ko ino a'ta ro'kon. Mo'ko inombo romby'poto te, moro ino maro imyenen omenano atu'ku'pa noro rapa man ipoko. ³Iro ke ro nuro mo'ko tyino wairy se'me amy terapa wokyry maro iwe'i'poto, taporitonone aino any'manen me mo'ko woryi ejatojaton. Mo'ko inombo romby'poto te moro omenano atu'ku'pa noro rapa ipoko man. Moro jako amy terapa wokyry maro a'ta, taporitonone aino any'manen me kapyn man.

⁴Iwara enapa amyjaron mandon, yja'sakarykon. Moro omenano mero'po ajundyma'paine noro rapa man. Mo'ko Kristus romby'po 'wa irombo moro omenano 'wano me awairykonymba taikeka man. Iwara amy terapa 'wanokon me tywaije mandon: mo'ko iromby'san wyino awomy'po 'wanokon me. Tapepore irombo awairykon man Tamusi 'wanokon me. ⁵Tamusi wyino tyse noro ka'taine irombo moro omenano mero'po nembakary yja'wangan otykon sanory tamamina man kyja'mungon ta. Iwara romo'no 'wanokon me tapepore tywaije kytaton. ⁶Erome te moro kymynamonymbo omenano mero'po kundyma'paine noro rapa man, kyromby'san ke i'wa. Asery a'kanano ta terapa Tamusi pyitorykon me kytaton. Moro uwaponombo omenano mero'po pyitorykon me kapyn noro rapa kytaton.

⁷O'to ko iro ke kykata'ton? Yja'wan oty me moro omenano mero'po nan? Uwa pairo! Uwa moro omenano mero'po we'i'pomboto te, moro yja'wan me aino anukuty'pa wairy. Tywowa'no'ke aino 'wa tyre o'po'toko. "Tywowa'no'ke kyte'i!" yka'pa moro omenano mero'po we'i'pomboto, moro tywowa'no'ke aino anukuty'pa wairy.⁸ Moro wara moro omenano mero'po wykary poko ro moro yja'wan me aino 'wa ukuty'pa 'ne roten tywowa'no'ke aino tamaminano'se man yta. Omenano mero'po waty a'ta irombo moro yja'wan me aino tyromo'se man. ⁹Uwapo omenano mero'po pyndo yjemando. Moro omenano mero'po tunda'po mero te, moro yja'wan me aino kynupakan. ¹⁰Irombo te awu yromo'nen. Moro amano ene'nen manombo omenano mero'po senen romo'no ene'nen me. ¹¹Moro omenano mero'po poko ro moro yja'wan me aino yjemu'man. Moro poko ro moro yja'wan me aino ywon.^t ¹²Iwara te moro omenano mero'po Tamusi wyino man. Moro omenano mero'po tano auranano enapa Tamusi wyino man. Iporo ro man. Iru'pa man. ¹³Amy iru'pyn oty 'wa iro ke tywo wan? Uwa pairo! Yja'wan me 'ne ro tywonepoto'me te moro yja'wan me aino 'wa amy iru'pyn oty a'kuru ta romo'no tamaminano'se man yta. Iwara yja'wan me imero moro yja'wan me aino wairy enepojan moro omenano mero'po. ¹⁴Kysuku'saton irombo a'kanano wyino moro omenano mero'po wairy. Awu te amy tyja'munen kari'na me wa. Takarama wa moro yja'wan me aino nundymary man me. ¹⁵O'to ywairy anukuty'pa irombo wa. Ynisanory ro anikapy'pa irombo wa. Moro yjato'kan oty te sika'sa.^u ¹⁶Moro y'wa moro

yjato'kan oty kapyry te iru'pa y'wa moro omenano mero'po epyry enepojan. ¹⁷Iro ke te awu 'ne ro moro oty anikapy'pa wa. Moro yta aitoto yja'wan me aino te moro oty ka'san.

¹⁸Yta irombo, moro yja'mun ta wykaje irombo, uwa iru'pyn oty wairy suku'sa. Iru'pyn oty 'se aino irombo yta man. Moro iru'pyn oty kapyry waty te man yta. ¹⁹Moro ynisanory iru'pyn oty anikapy'pa irombo wa. Moro yni'se'tonory yja'wan oty te sika'sa. ²⁰Moro yni'se'tonory oty kapyry jako te y'wa, awu 'ne kapyn moro oty sika'sa. Moro yta aitoto yja'wan me aino te moro oty ka'san. ²¹Iro ke ro ero wara iwairy seneja: Moro iru'pyn oty kapyry 'se yja'ta, moro yja'wan oty terapa yta man. ²²Yturu'po maro irombo tawa'pore wa moro Tamusi nimeropo'po omenano poko. ²³Moro yja'mun ta te amy terapa omenano wo'wo'mary seneja moro iru'pa ynepory omenano maro. Moro amy terapa omenano ro moro yja'mun tano yja'wan me aino ene'nen omenano 'wa yjapyipojan. ²⁴Awu 'ko, ran! Noky ko yjepano'tan ero romo'toto ja'munano wyino? ²⁵Tamusi ety kawo nainen! Mo'ko ro irombo mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa yjepano'pojan.

Iro ke ko'wu awu aseke moro ywonu-mengary ta moro Tamusi wyinono omenano 'wa watundymapoja. Moro yja'mun ta te moro yja'wan me aino ene'nen omenano 'wa watundymapoja.

Moro kynapyirykon man kurano

8 Iro ke ko'wu mo'karon Kristus Jesus tanokon poko yja'wan auranano yry'pa man. ²Mo'ko amano ene'nen a'kanano wyinono omenano 'wa irombo Kristus Jesus ta tapano'se mana moro yja'wan me aino ene'nen omenano

^{7:7} Exodus 20:17, Deuteronomium 5:21
^{u7:15} Galatie 5:17

^{7:11} Genesis 3:13

wyino, moro romo'no ene'nen omenano wyino.

³Moro omenano mero'po 'wa irombo kapanopyrykon tupi man, moro kari'na ja'mun 'wa ru'me tanary ke. Tamusi 'wa te tapano'se kytaton. Moro yja'wan me aino poko mo'ko tymuru tomo'se i'wa man moro ija'mun waito'me amy yja'wan ja'munano wara. Iwara ja'munano ta moro yja'wan me aino poko yja'wan auranano tyje i'wa man.

⁴Moro omenano mero'po nisanory wo'kapyry 'se irombo tywaije man kytaine. Ja'munano wyino kapyn irombo kamanjaton, a'kanano wyino te. ⁵Mo'karon ja'munano wyino amandonon irombo ja'munano nisanory kapyry 'se mandon. Mo'karon a'kanano wyino amandonon te a'kanano nisanory kapyry 'se mandon. ⁶Moro ja'munano wyino aino irombo romo'no ene'san. Moro a'kanano wyino aino te amano ene'san. Sara'me aino ene'san enapa. ⁷Moro ja'munano wyino aino irombo Tamusi jenono'nen me kari'na ypojan. Moro Tamusi wyinono omenano 'wa irombo tywotundymapory 'se'pa man. Moro 'wa tywotundymapory taro kapyn paio man. ⁸Mo'karon ja'munano 'wa atundymapotonon kari'na Tamusi apokupe tywairykon upijaton.

⁹Amyjaron te ja'munano 'wa atundymapo'pa mandon. A'kanano 'wa te matundymapojaton, otaine Tamusi a'kary a'ta irombo. Amy ta e'i'pa mo'ko Kristus a'kary a'ta, Kristus wyino kapyn mo'ko man. ¹⁰Otaine mo'ko Kristus a'ta, moro aja'mungon tyromo'se man tyja'wange tywairy ke. Moro aja'karykon te nuro man tamambore tywairy ke. ¹¹Otaine mo'ko iromby'san wyino Jesus awonganenymbo a'kary a'ta, mo'ko iromby'san wyino Jesus

awonganenymbo nuro morokon romo'tonon aja'mungon ypotan mo'ko otaine aitoto a'kanano 'wa.^v

¹²Iro ke ro, yja'sakarykon, tu'tanone kytaton, moro ja'munano ekosa kapyn te. Ja'munano wyino kapyn kamamyrykon man. ¹³Ja'munano wyino ajemamyrykon jako, aromo'ta'ton. A'kanano 'wa morokon ja'munano nikapyry otykon aike'kapo'sando o'waine, nuro maita'ton. ¹⁴Mo'karon Tamusi a'kary 'wa atundymapotonon irombo pa'poro Tamusi y'makon me mandon. ¹⁵Pyitonano me kari'na ynen a'kanano kapyn irombo tapyije o'waine man. Tanarike kapyn rapa awairykon man. Y'menano me kari'na ynen a'kanano te tapyije o'waine man. Mo'ko ta ro ako'taton: "Aba! Papa!"^{wx} ¹⁶Tamusi y'makon me kywairykon amyikapojan mo'ko a'kanano mo'ko ka'karykon maro. ¹⁷Y'menano me ka'taine, ky'waine enapa oty apyiry kynaitan. Tamusi otryr apyinamon man me kytaton mo'ko Kristus maro. Imaro kywota'karykarykon jako irombo imaro enapa kurano apyiry ky'waine man.

¹⁸Iru'pyn po irombo suku'sa moro eromeno ata'karykano wairy moro aireno ky'waine onepototo man kurano aniko'ponoma'pa. ¹⁹Pa'poro Tamusi nikapy'po irombo mo'karon Tamusi y'makon wonepory momo'san. ²⁰Aronge roten pa'poro Tamusi nikapy'po man. Aseke kapyn moro wara tywaije man. Tamusi 'wa te moro wara tyje man. Kari'na wo'potyry 'se irombo Tamusi tywaije man^y ²¹moro uta'no 'wa ijopotomary wyino pa'poro moro tynikapy'po ymbokary po. Irombo mero Tamusi nikapy'po mo'karon Tamusi y'makon napyirykon man kurano nero sara'me aino apyitan. ²²Kysuku'saton

^v8:11 1 Korinte 3:16 ^w8:15 Galatie 4:5-7 ^x8:15 Markus 14:36, Galatie 4:6
^y8:20 Genesis 3:17-19

irombo pa'poro Tamusi nikapy'po worekamary, je'tun pe enapa iwairy amy onematoto worryi uwembo je'tun wara. ²³Ky'karon enapa te mo'ko a'kanano 'ne ka'tu apyinanonymbo me kytorekamaton. Tamusi y'makon me kyrykon irombo kysimomo'saton. Moro kyja'mungon wyino kymbokarykon kysimomo'saton.^z ²⁴Moro momo'namon me irombo uta'no wyino tunenje kytaton. Amy oty wo'kapy'poto terapa, animomoky'pa noro ra'a kari'na man. Noky ko amy o'kapy'po oty momo'tan noro? ²⁵Amy o'kapy'pa noro aitoto oty momokiry jako ky'waine, moro kywaimomokirykon ta kyteja'nakaton.

²⁶Mo'ko a'kanano enapa kapano'saton moro ru'me kywairykon aike'kato'me. Oty poko, one wara enapa kywoturu-porykon man anukuty'pa irombo kytaton. Mo'ko a'kanano te aseke tyworekamary ta kynowo'manon kaijomato'ko'me. O'to ikary anukuty'pa te kari'na man. ²⁷Mo'ko turu'ponano menganen te mo'ko a'kanano wonumengary uku'san. Tamusi nisanory wara ro kynowo'manon Tamusi wyinonokon aijomato'me.

²⁸Mo'karon Tamusi pyanamon, mo'karon Tamusi nisanory wara ro tyko'ma mandon inaron epanopyry kysuku'saton Tamusi 'wa pa'poro oty ta, amy iru'pyn oty epoto'me i'waine. ²⁹Mo'karon penaro terapa tynukutyrykon irombo penaro terapa typo tyje i'wa mandon, mo'ko tymuru eneke iwaito'ko'me. Iwara pyime Tamusi y'makon ra'na uwapoto me mo'ko tymuru wairy 'se tywaije man. ³⁰Mo'karon typo tynry'san ro tyko'ma enapa i'wa mandon. Mo'karon tyniko'ma'san ro tamambore enapa tyje i'wa mandon. Mo'karon tamambore

tynry'san ro tykuranondo i'wa mandon.

Tamusi 'wa kypynarykon

³¹O'to noro ko iro ke morokon otykon poko kykata'ton? Kywyinoine Tamusi a'ta, noky noro ko ky'tukata'ton? ³²Mo'ko tymuru rory'po anaijoma'pa Tamusi tywaije man. Pa'poro kupu'san me te taropo i'wa man romo'no taka. One wara ko iro ke imaro pa'poro oty anyry'pa ky'waine naitan? ³³Noky ko Tamusi napo'i'san emendota'ton? Tamusi ro tamamboramom me kynyjaton. ³⁴Noky ko yja'wan auranano ytan ipokoine? Kristus Jesus tyromo'se man. Itaka ro tawonje man. Tamusi apo'tun wyino enapa man. Kynowo'manon enapa kaijomato'ko'me. ³⁵Noky ko mo'ko Kristus pyny nondapotan ky'waine? Aikota'mano ninondapotan ky'waine? Ata'karykano te ka'tu? Kari'na erekuru 'wa kywekenarykon te ka'tu? Kumyno te ka'tu? Iwo'my'ma aino te ka'tu? Anarinon otykon te ka'tu? Supara te ka'tu? ³⁶Tymero irombo man:^a

Ajupu'po me ro na'na romo'no ta roten man. Tywomykon kapara wara na'na enaton.

³⁷Mo'ko kypynanamonymbo po te pa'poro oty ta oty ko'ponomanamon me kytaton. ³⁸⁻³⁹Iru'pyn po irombo suku'sa amy paio oty 'wa ky'waine mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus tano Tamusi pyny nondapory upiry: romo'no 'wa kapyn, nuro aino 'wa kapyn, kapu tanokon apojonano 'wa kapyn, oty undymanamon 'wa kapyn, eromenokon otykon 'wa kapyn, airenokon otykon 'wa kapyn, pori'tonano 'wa kapyn, kawo aino 'wa kapyn, po'po imero aino 'wa kapyn, amy paio Tamusi nikapy'po oty 'wa kapyn enapa.

Mo'karon Israel pajanyambo

9 Mo'ko Kristus ta iporono auranano sekari'sa. Enapita'pa wa. Moro amyikapojan enapa mo'ko yturu'po undymanen Tamusi wyinono a'kanano. ²Kata'mato imero wa. Yturu'po imero je'tun pe roten man. ³Aseke rypo ja'wan auranano yry 'se wa Tamusi 'wa y'tu'po naka, Kristus nondary 'se wa mo'karon ymynuru me aitonon yja'sakarykon upu'san me. ⁴Israel pajanyambo irombo mo'karon mandon. Mo'karon otrykon me ro moro Tamusi y'me me aino, moro ekuranondono, morokon Tamusi nyry'san omenano, moro omenano merory, moro Tamusi ety awongary, morokon Tamusi wykato'konymbo enapa man.^b ⁵Mo'karon penatonon uwapoto'san mynuru mo'karon mandon. Imynurukon me enapa mo'ko Mesias, mo'ko pa'poro oty epo Tamusi me man inoro tywaije man. Mo'ko ro tykuranondo nainen i'matypyn me roten. Iwara ro nainen.

⁶Tu'kuke'se moro Tamusi auranymbo man, ka'pa wa. Pa'poro 'ne kapyn irombo mo'karon Israel nipa'kanopy'sanyambo Israel pajanyambo me mandon. ⁷Pa'poro 'ne kapyn mo'karon Abraham nipa'kanopy'sanyambo i'makonymbo me mandon.^c

“Mo'ko Isak roten ekari'ta'ton te apajanyambo epy me.”

⁸Moro tauro'po man: Mo'karon ja'munano nisanory me o'kapy'san kapyn Tamusi y'makon me mandon. Mo'karon Tamusi wykatopombo me o'kapy'san u'kuru te man Abraham pajanyambo me. ⁹Ero wara irombo Tamusi tyka man: “Mony siriko ta ero

wara a'ta enapa wo'take rapa. Moro jako ro Sara ty'mene kynaitan.”^d

¹⁰Mo'ko Rebeka 'wa enapa tyre o'po'toko. O'win wokyry 'wa ty'meka man: mo'ko kytangonymbo Isak 'wa. ¹¹⁻¹²Irombo kari'na apyinen me Tamusi wairy wonepory tywaije man. Penaro ro Tamusi 'wa oty yry wonepory tywaije man. Kari'na nikapy'san poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Aseke tywonumengary poko te kari'na ko'manon. Iro ke ro oma'pa na'nen mo'karon Rebeka y'makon a'ta, amy paio iru'pyn oty, yja'wan oty pai, anikapy'pa noro a'taine, Rebeka 'wa tyka man Tamusi: “Mo'ko uwapotory mo'ko tymeseku'po pyitory me kynaitan.”^{e13} Moro wara ro enapa tymero man: “Ynipynary me mo'ko Jakob synen. Ynijenonopyry me te mo'ko Esau synen.”^f

¹⁴O'to ko iro ke kykata'ton? Tamusi ka'tu emambo'pa nan? Uwa paio! ¹⁵Mo'ko Moses 'wa irombo tyka man: “Ynisanory ro kotanory seneja. Ynisanory ro sepano'take.”^{g16} Amy oty 'se kari'na wairy poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Kari'na wo'mikary poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Mo'ko kotano enenen Tamusi te kari'na apyijan tynisanory wara ro. ¹⁷Mo'ko Farao 'wa Tamusi nekarity'po me irombo ero tymero man:^h

“Kawongapoi, apoko moro ypori'tory enepoto'me y'wa, pa'poro ero nono tu'po moro yjety aripa'to'me enapa.”

¹⁸Iro ke ko'wu Tamusi mo'ko tynisanory ro kotanory enejan. Mo'ko tynisanory ro turu'po ja'nakanon enapa.

¹⁹Irombo ko'wu mykatake y'wa: “O'tono'me ko iro ke yja'wan me kari'na ekari'san Tamusi? Noky ko moro inisanory arimary taro nan?”²⁰ Noky

^b9:4 Exodus 4:22 ^c9:7 Genesis 21:12 ^d9:9 Genesis 18:10 ^e9:11-12 Genesis 25:23 ^f9:13 Maleachi 1:2-3 ^g9:15 Exodus 33:19 ^h9:17 Exodus 9:16 (LXX)

me ko amoro mokano'san, se, kari'na, Tamusi auran arimato'me o'wa? Moro ori'no kapy'po 'kare nykatan mo'ko tyka'nenymbo 'wa: "O'tono'me ko ero wara kykapyi?"ⁱ²¹ Mo'ko ori'no ka'nen aina kapyn 'kare moro ori'no nan. Moro iro noro ori'no akuro'po wyino o'win amy kurano me ta'kumy oty kapyry taro e'i'pa nan, o'win amy nurija me ta'kumy oty kapyry taro enapa e'i'pa nan?²² Iwara enapa pai moro tarekuru enepory 'se, moro typori'tory uku'pory 'se enapa tywairy ke, Tamusi onsi'ma'pa tywaije man mo'karon uta'kato'ko'me ikapy'san tarekuru apo'nykon kari'na uta'kary poko.²³ Moro tykuranory undy enepory 'se te tywaije man, yry 'se enapa mo'karon ikotanorykon tynenerykon 'wa, mo'karon tykuranory apyinamon man 'wa, wykaje irombo.

²⁴ Inaron ro ky'karon kytaton, Simosu wyino roten kapyn, Simosu me e'i'non wyino enapa te.²⁵ Iwara enapa mo'ko Hosea kareтары ta kynganon:^j

Mo'karon ypyitorykon me e'i'non sejatota'ton ypyitorykon me. Mo'karon ynipyntorykon sejatota'ton ynipyntorykon me.²⁶ Moro i'waine "Ypyitorykon me kapyn amyjaron mandon" eta'po po mo'ko nurono Tamusi y'makon me kari'na ejatota'ton.^k

²⁷ Mo'ko Jesaja ero wara mo'karon Israel pajanyombo poko kyniko'tanon:^l

Parana sakauru wara pyime mo'karon Israel pajanyombo a'ta ro rypo, pyime waty kynunenda'ton Tamusi uta'no wyino.²⁸ Ko'i irombo imero moro tykatopombo kapy'matan Tamusi ero nono tu'po.

²⁹ Penaro ro enapa Jesaja tyka man:^m

Kyparyndo'paine mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi we'i'poto, Sodom wara, Gomora wara enapa tywaije kytaitory.

Mo'karon Tamusi napo'i'san kari'na

³⁰ O'to ko iro ke kykata'ton? Ero wara: Tamambore aino anupi'nonymbo kari'na 'wa tamambore aino topoje man. Tamusi amyikary poko irombo tamambore aino topoje i'waine man.³¹ Mo'karon amy tamambore tywaito'kon omenano upinamon Israel pajanyombo te moro omenano anepory'pa tywaije mandon.³² O'tono'me? Tamusi amyikary poko kapyn, amaminano poko te tywe'i'san ke. Moro kari'na wepu'tu'motopo topu pona tywepu'tu'mo mandon,³³ ero imero'po wara ro:ⁿ

O'po'ko. Amy kari'na wepu'tu'motopo topu syja Sion po, amy kari'na wom- apo'topo topu. Mo'ko amyikanen te epy'i'to'pa kynaitan.

10 Yja'sakarykon, yturu'po maro imero uta'no wyino unemyrykon 'se wa. Moro poko ro enapa Tamusi 'wa waturupoja.² Tamusi 'wano me o'mikatonon me iwairykon irombo samyikapoja. Oty anukuty'pa 'ne te mandon.³ Moro Tamusi wyino tamambore aino anukuty'pa irombo mandon. Aseke tamambore tywairykon poko kyne'kujaton. Moro Tamusi wyino tamambore aino 'wa te atundymapo'pa mandon.⁴ Mo'ko Kristus irombo moro omenano mero'po aike'kanon. Iwara tamambore tywairykon taro pa'poro mo'karon Tamusi amyikanamon mandon.

ⁱ9:20 Jesaja 29:16, 45:9 ^j9:25 Hosea 2:23 ^k9:26 Hosea 1:10

^l9:27 Jesaja 10:22-23 (LXX) ^m9:29 Jesaja 1:9 (LXX) ⁿ9:33 Jesaja 28:16 (LXX)

⁵Moro omenano mero'po wyinono tamambore aino poko irombo Moses 'wa tymero man:^o

Mo'ko omenano mero'po wara aitoto ro kari'na moro omenano wykary wara kynemandan.

⁶Moro Tamusi amyikary wyinono tamambore aino te ero wara kynganon: "Aturu'po ta kykai: 'Noky ko kapu taka nanu'tan, mo'ko Kristus eny'topo tiro?'^p

⁷Kykai enapa: 'Noky ko nony'totan moro ije'pomyn topona taka, mo'karon iromby'san wyino tiro mo'ko Kristus awo'nu'se?'" ⁸O'to ika'po ko moro nan? Ika'po moro man: "Tyse waty awyino moro auranano man. Onda man. Aturu'po ta man."

Moro ro, moro Tamusi amyikary poko na'na nekarityry auranano moro man. ⁹Moro auranano ekari'san ro na'na ero wara: Ondary ke Jopoto me Jesus wairy ekarity'poto o'wa, aturu'po maro iromby'san wyino Tamusi 'wa awonga'po amyika'poto enapa o'wa, uta'no wyino ajunendan Tamusi. ¹⁰Tyturu'po maro Tamusi amyika'poto ty'wa, kari'na tamambore kynaijan. Tyndary ke Tamusi wyino tywairy ekarity'poto i'wa, uta'no wyino kari'na unendan Tamusi.

¹¹Ero wara irombo moro Tamusi kareтары kynganon: "Pa'poro mo'karon amyikanamon epy'i'to'pa kynaita'ton."

¹²Simosu irombo asewara man Simosu me e'ipyn maro. Mo'ko inoro noro Jopoto irombo pa'poro kari'na 'wano me man. Pa'poro mo'karon toty ejatonamon 'wa kurano yry taro imero man.

¹³Pa'poro mo'karon toty ejatonamon unendan irombo Tamusi.^f

¹⁴One wara ko iro ke Mo'ko tynamyika'torykonymbo ety ejatota'ton? One wara ko namyikata'ton ekary aneta'pa ta'taine? One wara ko ekary etata'ton, ekaro'pa a'ta? ¹⁵One wara ko oka nokarotan ekaro amy emoky'pa a'ta? Tymero irombo man:^s

Kurano me pore mo'karon iru'pyn oka ene'namon pupuru man.

¹⁶Pa'poro 'ne kapyn te kari'na moro iru'pyn oka 'wa tywepanama mandon. Mo'ko Jesaja irombo kynganon:^t

Jopoto, noky 'wa ko moro na'na nekarityry oka tamyika nan?

¹⁷Iro ke ko'wu oka etary Tamusi amyikapojan kari'na 'wa. Moro oka ro kynotanon, mo'ko Kristus ekarory jako.

¹⁸Wykaje te: Moro oka aneta'pa iro ke tywaije nandon?^u

Pa'poro ero nono tu'po te moro inekarityrykon tywota man. Morokon kari'na waito'kon nono y'matypo 'wa ro moro aurangonymbo tytunda man.

¹⁹Wykaje te: Moro anukuty'pa iro ke tywaije nandon mo'karon Israel pajanyombo? Koromo 'ne Moses kynganon:^v

Awu kamynano'pota'ton ppyitorykon me e'i'non kari'na poko. Oty anukuty'non kari'na poko kare'kopota'ton.

²⁰Mo'ko Jesaja enari'ma imero kynganon:^w

Mo'karon yjupi'non kari'na yjeposen. Mo'karon ypoko aturupo'non 'wa wonepon.

²¹Mo'karon Israel pajanyombo poko te kynganon:^x

^o10:5 Levitikus 18:5 ^p10:6 Deuteronomium 30:12-14

^q10:11 Jesaja 28:16 (LXX) ^r10:13 Joel 2:32 ^s10:15 Jesaja 52:7

^t10:16 Jesaja 53:1 (LXX) ^u10:18 Ware 19:4 (LXX)

^v10:19 Deuteronomium 32:21 ^w10:20 Jesaja 65:1 (LXX)

^x10:21 Jesaja 65:2 (LXX)

Yjapory tyngary poko roten wainen typanaja'naramon, yjauran arimana-mon kari'na 'wa.

Ito'ka'ma'pa mo'karon Israel pajanyambo wairy

11 Mo'karon typyitorykon iro ke tyto'ka'ma Tamusi 'wa nandon? Uwa pairo! Awu ro rypo irombo Israel parymbo me wa. Abraham parymbo awu wa. Yjepy me mo'ko Benjamin man.^y ²Mo'karon penaro terapa tynukuty'san typyitorykon anito'ka'ma'pa Tamusi tywaije man. Anukuty'pa ka'tu mandon moro Tamusi kareтары ta Elia wyka'po? Tamusi 'wa mo'karon Israel pajanyambo wyino tajomary 'san me 'kuru ero wara kynganon:

³Jopoto, mo'karon ajauran uku'ponamon woton. Morokon o'wa tymy apo'ny ematon. Awu roten wainopoi. Ywory 'se enapa te mandon.^z

⁴Tamusi te, o'to ko nykanon i'wa? Kynganon:^a

Oko-to'ima dusun mo'ko Ba'al po'ponaka okunama'nonyambo wokryjjan sinopoton y'wanokon me.

⁵Moro wara enapa erome pyime waty amykon tywainopo mandon. Tyturu'popory ta Tamusi 'wa tapyije mandon. ⁶Tyturu'popory ta kari'na apyiry jako ty'wa, emamingon poko kapyn kari'na apyijan Tamusi. Emami poko kari'na apyiry jako irombo moro Tamusi turu'popore tyturu'popore aino me kapyn noro nairy.

⁷One wara ko iro ke nan? Mo'karon Israel pajanyambo moro tynupirykon anepory'pa tywaije mandon. Mo'karon Tamusi napo'i'san kari'na 'wa te topoje man. Mo'karon amykonymba te ty-

uru'poja'nare tywaije mandon, ⁸ero imero'po wara ro:^b

Mi'mangato aitoto a'kanano tyje Tamusi 'wa man i'waine, oty anene'pa enurukon waito'me, oty aneta'pa ipanarykon waito'me enapa, ero kurita taronaka ro.

⁹Mo'ko David kynganon:^c
Moro iwendameto'kon nainen enando'ko'me, apyito'ko'me, iwomato'ko'me, emamingon epemato'me enapa. ¹⁰Enurukon newa'rumanen, oty anene'pa iwaito'ko'me. Nonsume roten naisen.

Simosu me e'i'non epanopyry

¹¹Wykaje iro ke: Awomy'pa noro tywaitoko'me iro ke tywomapo'se nandon? Uwa pairo! Moro yja'wan me Simosu we'i'san poko te uta'no wyino Simosu me e'i'non tunenje mandon, Simosu emynano'poto'me. ¹²Moro yja'wan me iwe'i'san poko te ero nono kuranondopoto, moro ipori'to'ma iwe'i'san poko mo'karon Simosu me e'i'non kuranondopoto, poto me 'ne ka'tu rapa moro ikuranondotoko kynaitan, oty anamonopy'pa a'taine.

¹³Simosu me e'i'non me te o'waine wykaje: Simosu me e'i'non 'wano apojoma'po me ro rypo wa. Yjewa'poroan 'ne ka'tu rapa te ero yjemamin, ¹⁴mo'karon ymynuru me aitonon yja'sakarykon emynano'pory jako y'wa, uta'no wyino amykon unemboto'me y'wa. ¹⁵Moro urumenarykon 'wa ero nono maro iru'pa rapa Tamusi yry'poto, iromby'san wyino awono anenepy'pa naitan moro apyirykon? ¹⁶Tamusi wyinono me moro koromo i'wa yry'po wonatopo a'ta, pa'poro moro perere me tykapymy enapa Tamusi wyinono me

^y11:1 Filipi 3:5 ^z11:3 1 Koningen 19:10,14 ^a11:4 1 Koningen 19:18

^b11:8 Deuteronomium 29:4, Jesaja 29:10 ^c11:9 Ware 69:22-23 (LXX)

man. Tamusi wyinono me moro wewe mity a'ta, moro wewe porirykon enapa Tamusi wyinono me man.

¹⁷ Amy oleif porirykonymbó y'koto'sando, irombo amoro amy terapa wewe poriry me moro ipa'sanymbó po ajyry'poto, irombo moro imity 'wa pa'poro morokon amykon terapa iporirykon maro akaro'poto enapa, ¹⁸ kytotamyikai morokon amykon terapa iporirykon 'wa. Awotamyikary jako rory'po uku'ko, amoro kapyn moro wewe mity nuro menaje. Moro wewe mity te nuro ajenano. ¹⁹ Mykatake pai: "Amykon wewe porirykonymbó ty'koto man, ipa'sanymbó po ywaito'me."

²⁰ Moro wara awykary jako, iporo ro mykaje. Tamusi anamyika'pa iwairykon ke ty'koto mandon. Tamusi amyikary ke te o'wa, ipa'sanymbó po mana. Kyte'i 'ne te. Tanarike te aiko.

²¹ Morokon iporiry 'ne ro anaijoma'pa Tamusi we'i'poto irombo amoro enapa ajaijoma'pa kynaitan. ²² Iru'pa Tamusi wairy uku'ko. Toko'ne iwairy enapa te uku'ko. Mo'karon oma'san poko toko'ne man. Apoko te iru'pa man, moro iru'pa iwairy 'wa awotundymapory jako 'ne. Moro wara e'i'pa aja'ta, o'kototan enapa.

²³ Mo'karon oma'san enapa apyipotán rapa Tamusi, moro Tamusi anamyika'pa tywairykon ta eja'naka'pa a'taine. Tamusi irombo apyiporykon taro rapa man. ²⁴ Amy awaitopo 'ne ro yja'wan wewe wyino ty'koto mana amoro. Amy awaitopo 'ne ro kapyn kurano oleif poko tapyipo mana. Morokon ipori'san 'ne ro apyipotán 'ne ka'tu rapa ija roten moro iwaito'kon 'ne ro oleif poko rapa.

Mo'karon Simosu epanopyry

²⁵ Tywonumengapore awairykon iro ke kysekano'ton, yja'sakarykon. Ero

atamorepatopo te uku'toko: Amykon Israel pajanymbó kyneja'nakaton mo'karon Simosu me e'i'non apyimy wo'my'mary 'wa ro. ²⁶ Irombo me ro uta'no wyino mo'karon Israel pajanymbó tuneje kynaitaton, ero imero'po wara ro:^d

Sion wyino mo'ko kari'na aijomanen kynotan. Tamusi aninendo'pa aino po pinatan Jakob pajanymbó wyino.

²⁷ Moro ro moro i'waine ynyry man omenano me kynaitan, morokon ija'wanykonymbó ka'po mero y'wa.^e

²⁸ Moro iru'pyn oka anapo'i'pa iwairykon ke, Tamusi kynijenono'saton. Ajupu'san me ro moro wara kynyjaton. Ty'wa apo'i'san ke te, Tamusi kynipynaton. Mo'karon penatonon uwapoto'san upu'san me ro moro wara kynyjaton.

²⁹ Tamusi irombo anije'tuma'pa man amy oty yry'poto ty'wa, amy ko'ma'poto pai ty'wa. ³⁰ Uwapo Tamusi 'wa epanama'pa maiton. Ty'wa epanama'pa mo'karon Simosu wairy ke te erome akotanorykon enejan Tamusi. ³¹ Iwara enapa mo'karon erome mandon. Tamusi 'wa akotanorykon eneto'me epanama'pa mandon. Aire te Tamusi 'wa moro ikotanorykon enery man.

³² Iwara pa'poro kari'na u'ta moro ty'wa epanama'pa aino tyje Tamusi 'wa man, pa'poro kari'na kotanory eneto'me ty'wa. ³³ Tywaipore pore mo'ko Tamusi! Tywonumengapore pore mo'ko Tamusi! Oty uku'nen me pore mo'ko Tamusi! Atukupo'pa pore morokon iwonumengary! Atukuty'pa pore morokon emary!^f ³⁴ Tymero irombo man: Noky ko irombo Tamusi wonumengary uku'san? Noky ko urunen me tywaije nan?^g ³⁵ Noky 'wa ko Tamusi ainaka amy ini'petakamary man oty tyje nan?^h ³⁶ Mo'ko wyino ro

^d11:26 Jesaja 59:20-21 (LXX) ^e11:27 Jesaja 27:9 (LXX)

^f11:33 Jesaja 55:8 ^g11:34 Jesaja 40:13 (LXX) ^h11:35 Job 41:11

irombo, Mo'ko upu'po me, Mo'ko 'wano me enapa pa'poro oty man. Mo'ko ety ro kurano me nainen mo'ja ro. Iwara ro nainen.ⁱ

Moro Tamusi wyinono amano

12 Moro Tamusi 'wa kotano enery poko ro kurujaton, yja'sakarykon, moro aja'mungon yto'me o'waine Tamusi 'wa amy nurono, kurano, Tamusi apokupan tymy me. Moro wara ro a'kanano wyinonokon me Tamusi ety awongary o'waine man. ²Mo'karon eromenokon kari'na wara kytaiton. Asery me te moro awonumengarykon ytoko, asery me moro ajemamyrykon waito'me. Iwara Tamusi nisanory me, iru'pyn me, Tamusi apokupan me, tywai'kero otypan oty wairy muku'ta'ton.

³Moro y'wa Tamusi nyry kurano poko irombo wykaje pa'poro o'waine, e'i'pa 'ne awaito'ko'me. Tywonumengapore te aitoko, moro o'waine Tamusi nyry'po amyikato aino wara ro. ⁴Moro kyja'mungon 'wa tyre o'po'toko. O'win man. Pyime te morokon itanokon man. Moro iro ro rapa amaminano anikapy'pa morokon itanokon man.^j ⁵Iwara enapa ky'karon pa'poro o'win ja'munano me kytaton mo'ko Kristus ta. Pa'poro ase-poko tyje kytaton. Moro iro ro rapa amaminano anikapy'pa te kytaton. ⁶Moro ky'waine Tamusi nyry kurano wara ro tameronokon amaminano kapyry taro kytaton. Tamusi auran uku'ponen me amy a'ta, moro ty'wa Tamusi amyikary wara ro nuku'pon.^k ⁷Apano'to amy a'ta, ta'sakarykon epano'nen. Amepato amy a'ta, ta'sakarykon emepan. ⁸Uruto amy a'ta, ta'sakarykon urun. Oty ekamyry taro amy a'ta, ta'sakarykon 'wa oty

ekanen amo'ma. Undymato amy a'ta, ta'sakarykon undymary poko no'mikan. Kotano enenen me amy a'ta, tawa'pory ta ta'sakarykon kotanory enen.

⁹Itu'po roten aja'sakarykon kysipynaton. Yja'wan oty wairy man ajato'keine. Iru'pyn oty wairy te man ajapokupeine. ¹⁰Kristus wyinonokon me ase'wa aipynatoko. Ako'poine kawo aja'sakarykon apyitoko. ¹¹O'mikatoko. Akinupe kytaiton. A'kanano ta asin pe aitoko. Mo'ko Jopoto 'wano me ajemaminatoko. ¹²Moro awaimomo'to'kon poko tawa'pore aitoko. Akota'marykon jako apyitoko. Tamusi 'wa ajauranarykon poko eja'nakatoko. ¹³Mo'karon omi ta aitonon Tamusi wyinonokon epano'toko. Mo'karon ajetawanamon ewa'matoko. ¹⁴Mo'karon erekurukon awekenaton inaron ikuranondotoko. Ikuranondotoko. Yja'wan me ajauranaton ipokoine.^l ¹⁵Tawa'poramon maro tawa'pore aitoko. Atamotonon maro atamotoko. ¹⁶O'win aitoko. Kawo 'ne kytotapoton. Po'po te ajemandoko. Oty uku'namon me kytokano'ton.^m ¹⁷Amy 'wa akota'marykon jako, o'waine rapa ikota'mary kapyn man. Pa'poro kari'na 'wano me iru'pyn oty 'se aitoko. ¹⁸Apori'torykon taro ro sara'me ajemandoko pa'poro kari'na maro. ¹⁹Yja'wan me ajyry'sando kytopenaton rapa, yja'sakarykon. Tamusi wore'kory te imomo'toko. Tymero irombo man.ⁿ

“Awu mo'karon yja'wan me e'i'san kota'manen me wa. Awu morokon yja'wan me e'i'san sepemapotake rapa,” kynganon Tamusi. ²⁰“Mo'ko ajenono'nen kumyry jako te, upako arepa ke. Tuna sanory 'wa iwory

ⁱ11:36 1 Korinte 8:6 ^j12:4 1 Korinte 12:12 ^k12:6 1 Korinte 12:4-11 ^l12:14
Mateus 5:44, Lukas 6:28 ^m12:16 Spreuken 3:7 ⁿ12:19 Deuteronomium 32:35

jako, upako tuna ke. Moro wara ro irombo mipy'i'topoja.”^o

²¹Yja'wan oty 'wa kyte'mondopoi. Iru'pyn oty ke te yja'wan oty i'mondoko.

Mo'karon jopoto nendory man

13 Pa'poro kari'na wairy man mo'karon tundymanamon jopoto upi'no. Amy paio Tamusi nry'tory jopoto waty irombo man. Mo'karon jopoto me aitonon pa'poro Tamusi 'wa tyje mandon. ²Iwara amy tundymanen jopoto y'tukanen amy Tamusi nry'po oty arimanon. Mo'karon arimanamon te aseke typokoine a'wembono auranano ypojaton. ³Mo'karon jopoto pona mo'ko iru'pyn oty ka'nen wairy kapyn man tanarike. Mo'ko yja'wan oty ka'nen wairy te man tanarike iponaine. Jopoto anineto'pa awairy 'se man? Iru'pyn oty iro ke ika'ko. Iwara ajety awongatan. ⁴Tamusi ekataka irombo iru'pyn oty ka'san o'wa. Yja'wan oty kapyry jako te o'wa, tanarike awairy man. Typo roten waty irombo supara arojan tymaro. Tamusi ekataka irombo tarekuru ta mo'ko yja'wan oty ka'nen poko kynopemanon. ⁵Mo'karon jopoto upi'no awairy man, moro erekurukon 'wa ajapyiry pona roten kapyn, moro aturu'po 'wa ajamiromo'kary pona enapa te. ⁶Iro ke ro enapa moro i'waine ajundymarykon mepematon. Tamusi pyitorykon me irombo mandon, moro amaminano ka'sando ro.^p ⁷Kari'na ekosa tu'tanone aja'ta, epemako. Mo'ko ajundymanamon 'wa moro ajundymarykon epety ytoko. Mo'ko o'waine oty arory epemaponen 'wa moro oty arory epety ytoko. Mo'ko

tynendomy inendotoko. Kawonokon kawo apyitoko.

Ase'wa amano

⁸Amy paio kari'na ekosa tu'tanone kytaiton. Aipynano roten wairy te manaju'tanokon me. Mo'ko ta'sakary pynanen 'wa irombo moro omenano mero'po wykary tykapy'ma terapa man. ⁹Erokon omenano mero'san: moro “taporitonone aino kysany'mai”, “woto kyte'i”, “amonatai”, “yja'wan oty 'se kyte'i”, pa'poro morokon kynota'nano'san ero o'wino omenano mero'po taka: “Aja'sakary ipynako, aseke awaipynary wara enapa.”^{q10} Mo'ko ta'sakary pynanen yja'wan me o'to mo'ko ta'sakary anyry'pa man. Mo'ko ta'sakary pynanen pa'poro moro omenano mero'po wykary ka'san.

¹¹O'toro juru iwairy ukutyry enapa o'waine man. Ajupakato'kon jururu ty-tunda terapa man. Erome irombo moro uta'no wyino kunendo'kon jururu tyse waty 'ne ka'tu rapa man moro koromo ky'waine Tamusi amyikary jakonombo ko'po. ¹²Penaro terapa tyko'manje man. Kynemanjan terapa. Moro ewa'rummy winono amaminano kysemasen. Morokon aweinano ta o'wo'mato'kon te kysapyisen. ¹³Kuritano kari'na wara tame-pore kamansen. Omeretopo uwano poko e'i'pa, etyno poko e'i'pa, o'mere'no poko e'i'pa, yja'wangan omenano poko e'i'pa, areku poko e'i'pa, amyne e'i'pa kytaisen. ¹⁴Moro kywo'wo'mato'kon me mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus nainen. Moro ajamungon nisanory poko ky-taiton. Ijako irombo yja'wangan otykon 'se maita'ton.

^o12:20 Spreuken 25:21-22 (LXX)

^p13:6 Mateus 22:21, Markus 12:17, Lukas 20:25

^{q13:9} Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17, Exodus 20:15, Deuteronomium 5:19, Exodus 20:17, Deuteronomium 5:21, Levitikus 19:18

**Ta'sakary anurumena'pa
kari'na wairy man**

14 Mo'ko Tamusi amyikary ta ru'me aitoto kysurumenaton. Kytoseju'po'ton imaro.^r ²O'win amy moro ty'wa tonomy onory ekano'san a'koto'pa. Mo'ko ru'man te tonomy anono'pa man. ³Mo'ko tonomy ononen 'wa mo'ko tonomy anonopyn enu'kary kapyn man. Mo'ko tonomy anonopyn 'wa mo'ko tonomy ononen poko a'wembono auranano yry kapyn man. Anurumena'pa irombo Tamusi tywaije man. ⁴Noky ko amoro man, amy terapa pyitory poko a'wembono auranano yto'me o'wa? Aseke ijopotory aina man moro pyre iwairy, moro iwomary pai. Pyre te kynaitan. Pyre ypory taro irombo mo'ko Jopoto man.

⁵O'win amy 'wa pa'poro kurita asewara e'i'pa man. O'win amy 'wa te pa'poro kurita asewara man. Moro poko pa'poro kari'na wotukutyry man aseke. ⁶Mo'ko typo amy kurita ynen moro wara kynyan mo'ko Jopoto 'wano me. Mo'ko tonomy ononen kynonojan mo'ko Jopoto 'wano me. Ipoko irombo mo'ko Tamusi ety awonganon. Mo'ko tonomy anonopyn rapa mo'ko Jopoto 'wano me anono'pa man. Mo'ko ononen wara enapa irombo Tamusi ety awonganon. ⁷Amy paio kyra'nanokon irombo aseke ty'wano me emamy'pa man. Amy paio enapa aseke ty'wano me iromby'pa man. ⁸Kamamyrykon jako irombo, mo'ko Jopoto 'wano me kamanjaton. Kyrombyrykon jako rapa, mo'ko Jopoto 'wano me kyromo'saton. Moro kamamyrykon jako, moro kyrombyrykon jako pai, mo'ko Jopoto aina kytaton. ⁹Mo'ko Kristus irombo tyromo'se man, nuro rapa enapa tywaije man, iromby'san Jopo-

tory me, nuronokon Jopotory me enapa tywaito'me.

¹⁰O'tono'me ko iro ke amoro aja'sakary poko a'wembono auranano myjan? O'tono'me ko rapa amoro mo'ko aja'sakary menu'kanon? Pa'poro irombo kywoneporykon man moro a'wembono auranano ytopo Tamusi apo'ny po'ponaka.^s ¹¹Tymero irombo man:^t

Moro nuro ywairy ukutyry wara o'waine ero enapa uku'toko, kynganon Tamusi: Ypo'ponaka pa'poro kari'na kynokunamatan. Pa'poro kari'na nuro Jopoto me ywairy amyikapotan.

¹²Iwara ko'wu pa'poro ky'karon Tamusi embata kytosajomata'ton.

**Ta'sakary anemapo'pa
kari'na wairy man**

¹³Iro ke ko'wu a'wembono auranano anyry'pa noro kytaisen ase-poko. Ero wara te aitoko: Mo'ko aja'sakary kysemapoton. Kysere'kopoton. ¹⁴Amy paio oty nurija me e'i'pa man. Moro ro samyikaje mo'ko Jopoto Jesus ta. Mo'ko amy oty nurija'manen 'wa roten te amy oty nurija me man. ¹⁵Moro o'wa amy noky onory 'wa mo'ko aja'sakary ere'kopory jako, aipynano ta noro emamy'pa mana. Mo'ko i'wano me Kristus tyromo'se man inoro, kysuta'kapoi moro o'wa tonomy onory 'wa. ¹⁶Moro ajekosanokon iru'pyn oty kysejupoton. ¹⁷Moro Tamusi nundymary kynotuku'san arepa poko kapyn, tanymy poko kapyn enapa. Tamusi a'kary nyry tamambore aino, sara'me aino, tawa'pore aino poko te kynotuku'san. ¹⁸Mo'ko moro wara Kristus 'wano me amaminatoto Tamusi apokupe man. Kari'na 'wa enapa tywonepore man.

^r14:1 Kolose 2:16 ^s14:10 2 Korinte 5:10 ^t14:11 Jesaja 45:23 (LXX)

¹⁹Iro ke ko'wu sara'me aino ene'namon otykon, ase'wa kypori'tomanamon otykon enapa kysupisen. ²⁰Arepa poko moro Tamusi emamin kysany'mai. Pa'poro oty rory'po irupa man, yja'wan me te man kari'na 'wa amy noky onory, moro onory 'wa ta'sakary emapory jako. ²¹Iru'pa man mo'ko aja'sakary emapory pona tonomy anono'pa awairy, winu anenyry'pa awairy pai, amy terapa oty anikapy'pa awairy pai. ²²Amoro te moro anamyikary o'wano me roten apyiko Tamusi embata. Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko amy iru'pa tynepory oty kapyry jako ty'wa aseke typoko a'wembono auranano anyry'pa man inoro. ²³Mo'ko tywendamery jako oko ituru'po aitoto poko a'wembono auranano tyje terapa man. Iru'pa o'to tywairy anamyika'pa irombo man. Pa'poro iru'pa o'to tywairy amyikary pyndo kari'na nikapy'po oty yja'wan me man.

15 Ky'waine, Tamusi amyikary ta pari'pyngon me, mo'karon ru'mangon epanopyry man morokon ru'me iwaitokon poko. Kypokoine roten kapyn kywonumengarykon man. ²Ka'sakarykon ewa'porory poko te kywairykon man, iru'pyn oty epoto'me i'wa, ipori'tomato'me enapa. ³Mo'ko Kristus enapa irombo aseke tywowa'porory poko e'i'pa tywaije man. Ero imero'po wara te tywaije man:^u Morokon ajejunamon 'wa ajejuto'kon yjejuto'kon me ne'i.

⁴Pa'poro penaro terapa imero'san otykon tymero man kamepato'ko'me. Moro Tamusi karetary kyweja'nakarykon 'se, kapokumarykon 'se enapa man, otykon wairy man momo'namon me pari'pe kywaito'ko'me.

⁵Mo'ko Tamusi, mo'ko eja'nakano undy me, pori'to undy me enapa man inoro ajepano'sen o'win awonumengarykon waito'me mo'ko Kristus Jesus wekenary ta o'waine. ⁶Iwara o'win yndanano ke mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi ety mawongata'ton ase'wa.

Pa'poro kari'na 'wano me Kristus wairy

⁷Iro ke ro kytoturumenaton ase'wa. Kristus enapa irombo ajurumena'paine tywaije man, Tamusi ety awongato'me.

⁸Ero wara irombo wykaje: Mo'ko Kristus mo'karon i'koto'san pytory me tywaije man, enapita'pa Tamusi wairy enepoto'me. Mo'karon penatonon uwapoto'san 'wa Tamusi wykato'konyombo pori'tomanen me tywaije man. ⁹Mo'ko Tamusi ety awongary taro mo'karon Simosu me e'i'non ynen me enapa te tywaije man. Tymero irombo man:^v

Iro ke ro mo'karon Simosu me e'i'non ra'na Jopoto me awairy samyikapotake. Moro ajety siwarekatakake.

¹⁰Amy oje rapa tymero man:^w Simosu me e'i'non, tawa'pore aitoko mo'karon ipytorykon maro.

¹¹Amy oje rapa tymero man:^x Pa'poro Simosu me e'i'non, Tamusi ety awongatoko. Pa'poro kari'na 'wa ety awongary man.

¹²Mo'ko Jesaja rapa kynganon:^y Amy Isai parymbo kynaitan. Amy kynawondan mo'karon Simosu me e'i'non undymanen me. Mo'ko wopyry po ro mo'karon Simosu me e'i'non kyn'po'ta'ton.

¹³Mo'ko otykon wo'kapyry po kari'na wo'potyry undy Tamusi ajysen tawa'pore, sara'me imero

^u15:3 Ware 69:9 ^v15:9 2 Samuel 22:50, Ware 18:49 ^w15:10 Deuteronomium 32:43 ^x15:11 Ware 117:1 ^y15:12 Jesaja 11:10 (LXX)

tamyikanamon me. Iwara poto me 'ne ka'tu rapa otykon wo'kapyry po mo'po'ta'ton mo'ko Tamusi a'kary porit'ory ta.

O'to tywairy ekarityry Paulus 'wa

¹⁴ Kurano ke aja'nopy'san enapa te awu samyikaje, yja'sakarykon. Oty uku'namon me imero awairykon samyikaje. Ase'wa awo'mapotyrykon taro awairykon enapa samyikaje. ¹⁵ Ise'me je'tun pe pai a'si'ko taurana wa o'waine ero kareta ta. Amykon otykon poko rapa irombo atuwaro'marykon 'se we'i. Moro y'wa Tamusi nyry iru'pyn amaminano moro wara oty meropoi y'wa. ¹⁶ Kristus Jesus pyitory me irombo wa mo'karon Simosu me e'i'non upu'po me. Tamusi pokono me wa mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro Tamusi nyry'po iru'pyn oka ekaroto'me. Iwara mo'karon Simosu me e'i'non yry Tamusi apokupe kynaitan. Mo'ko Tamusi a'kary ta typo yry'san me kynaita'ton. ¹⁷ Mo'ko Kristus Jesus ta ywotamyikary taro wa Tamusi 'wano me amaminatoto me. ¹⁸ Morokon y'wa Kristus nika'pory otykon poko roten yjauranary 'se wa. Mo'ko ro y'wa mo'karon Simosu me e'i'non ypojan ipanaja'na'pa. Yjauranano'pojan. Yjemaminano'pojan. ¹⁹ Kapu wyinonokon anumengaponamon otykon ka'pojan y'wa mo'ko Tamusi a'kary porit'ory ta. Iwara Jerusalem wyino Ilirie 'wa ro moro Kristus ekapory saripapy'man. ²⁰ Moro takare terapa Kristus waitopo po kapyn y'wa moro iru'pyn oka ekarory seponen poto me. Amy terapa kari'na nyry'po auto apo'ny tu'po irombo ywotamyry 'se'pa wakon. ²¹ Ero imero'po wara te ywairy 'se wakon:^z

Mo'karon ekary aneta'nonymbo kari'na kyneneta'ton. Mo'karon aneta'nonymbo kari'na kynuku'ta'ton.

²² Iro ke ro moro o'waine ywo'topo yjemary takotopo'se tywaije man.^a ²³ Erome te moro yjemami poko yjaikepyi erokon aito'kon po. Sirikokon poko terapa ajenerykon 'se imero ywairy ke, ²⁴ moro Sipanijoro yinonory 'wa ywytory jako, ajeneine ywopyry 'se wa. Iporo ajekosaine ywe'i'po mero, mo'ja ro ywytoto'me pai yjepanopyry 'se maita'ton.

²⁵ Erome te Jerusalem 'wa wy'sa, mo'karon moro ponokon Tamusi wyinonokon epano'se.^b ²⁶ Mo'karon Masedonie po, Akaje po enapa Tamusi amyikanamon 'wa irombo iru'pa topoje man moro ty'waine mo'karon Jerusalem ponokon Tamusi wyinonokon epanopyry. ²⁷ Iru'pa topoje i'waine man. U'taine enapa te moro i'waine epanopyrykon man. A'kanano wyinonokon otykon ta Simosu maro o'win iwe'i'san ke irombo, ja'munano wyinonokon otykon ta enapa epanopyrykon man mo'karon Simosu me e'i'non 'wa.^c ²⁸ Moro oty poko yjaikepy'po mero, ainakaine moro pyrata yry'po mero, apatoine wy'take moro Sipanijoro yinonory 'wa. ²⁹ Pa'poro Kristus kuranory maro moro o'waine ywopyry wairy man suku'sa.

³⁰ Kurujaton te, yja'sakarykon, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta, mo'ko a'kanano pyny ta enapa ymaro awo'mikato'ko'me Tamusi 'wa ajauranarykon poko y'wano me. ³¹ Aturupotoko I'wa mo'karon Judea po Tamusi 'wa epanama'non wyino yjunendo'me, mo'karon Tamusi wyinonokon apokupe moro

^z15:21 Jesaja 52:15 (LXX)

^a15:22 Rome 1:13

^b15:25 1 Korinte 16:1-4

^c15:27 1 Korinte 9:11

Jerusalem 'wa ynarory pyrata waito'me enapa. ³²Tamusi 'wa yjepanopy'poto, tawa'pore o'waine wo'take. Tamusi nisanory me amaroine worematake.

³³Mo'ko sara'me aino ynen Tamusi pa'poro amaroine nainen. Iwara ro nainen.

Kareta y'ma'topo auranano

16 A'si'ko te mo'ko ka'sakarykon worryiry Febe suku'poja o'waine. Mo'karon Kengre po Tamusi na'nanopy'san apyimy epaton mo'ko man. ²Ewa'matoko me mo'ko Jopoto ta Tamusi wyinokon emery me. Tapanopyry 'se iwairy enery jako o'waine, epano'toko. I'wa enapa irombo pyime kari'na tapano'se mandon. Awu paio yjepano'nen.

³“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'karon yjemaminary a'sakarykon Priska, Akila 'wa.^d ⁴Mo'karon ro yjupu'po me tamamyrykon uta'kary taro tywaije mandon. Awu roten kapyn moro o'to iwe'i'san poko tawa'pore wa, pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san Simosu me e'inon apyimykon enapa te. ⁵Moro autykon po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa enapa “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko. Mo'ko ynipyary Epenetus 'wa enapa “Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko. Mo'ko 'wa ro koromono me Asia po Kristus tamyika man. ⁶“Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Maria 'wa. O'wanokon me awosin pe imero tamamina man. ⁷“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'karon ywara enapa Simosu me aitonon Andronikus, Junias 'wa. Ywara enapa moro yja'wangan kari'na aru'katopo taka aru'ka'sanybo me tywaije mandon. Mo'karon apojoma'san ra'na takapore mandon. Yjuwapo Kristus amyikanamon me tywaije

mandon. ⁸“Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Jopoto ta ynipyary Ampliatus 'wa. ⁹“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Kristus ta na'na maro amaminatoto Urbanus 'wa, mo'ko ynipyary Stakis 'wa enapa. ¹⁰“Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Kristus wyinono me onepo'po Apeles 'wa. “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'karon Aristobulus wyinokon 'wa. ¹¹“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko ywara enapa Simosu me aitoto Herodion 'wa. “Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'karon Narsisus wyinokon Kristus amyikanamon 'wa. ¹²“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko Tryfena 'wa, Tryfosa 'wa enapa. Mo'karon ro mo'ko Jopoto ta awosin pe tamamina mandon. “Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko ynipyary Persis 'wa. Mo'ko enapa mo'ko Jopoto ta awosin pe imero tamamina man. ¹³“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko mo'ko Jopoto ta takapore aitoto Rufus 'wa, mo'ko isano 'wa enapa. Mo'ko ro ysano wara enapa sapyija.^e ¹⁴“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko Asynkritus 'wa, Flegon 'wa, Hermes 'wa, Patrobas 'wa, Hermas 'wa, mo'karon ekosanokon Kristus wyinokon 'wa enapa. ¹⁵“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko Filologus 'wa, Julia 'wa, Nereus 'wa, mo'ko enauty 'wa, Olympas 'wa, pa'poro mo'karon ekosanokon Tamusi wyinokon 'wa enapa. ¹⁶“Iru'pa aitoko!” kaitoko ase'wa Tamusi wyinokon me aweposimapytrykon ta. “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine pa'poro mo'karon Kristus wyinokon me Tamusi na'nanopy'san apyimykon.

¹⁷Kurujaton te, yja'sakarykon, tuwara awaito'ko'me mo'karon ta'sakarykon ere'koponamon kari'na pona, mo'karon

^d16:3 Apojoma'san 18:2 ^e16:13 Markus 15:21

ta'sakarykon emaponamon kari'na pona enapa. Moro awomepato'konymbo omepano wara kapyn o'to kynaijaton. Mo'kopangon wyino tyse aitoko.¹⁸ Mo'kopangon irombo mo'ko Kyjopotorykon Kristus 'wano me kapyn kynemaminaton, moro aseke tuwembokon 'wano me te. Mo'karon yja'wan oty anene'non kari'na turu'san emu'maton taurambosingon ke, etykon awongary ke enapa.¹⁹ Pa'poro kari'na 'wa 'kuru moro ipanaja'na'pa awairykon ekary tota man. Moro ro yjewa'porojan. Iru'pyn oty poko te tywonumengapore awairykon 'se wa. Eja'wangapo'pa enapa te awairykon man yja'wan oty 'wa.²⁰ Mo'ko sara'me aino ynen Tamusi ko'i terapa mo'ko Satan ami'tan apupurukon upi'no.

Mo'ko Kyjopotorykon Jesus turu'popory amaroine nainen.²¹ "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine mo'ko yjemaminary a'sakary Timoteus, mo'karon ywara enapa Simosu me aitonon Lusius, Jason, Sosipater enapa.^f²² Awu enapa, Tertius, mo'ko ero kareta meronenymbo, "Iru'pa aitoko!" wykaje

o'waine mo'ko Jopoto ta.²³ Mo'ko Gajus enapa "Iru'pa aitoko!" tyka'po aropojan o'waine. Mo'ko ekosa ro wa. Mo'ko auty ta ro enapa pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon apyimy kynota'nano'san. Mo'ko aitopo pyratary enenen Erastus, mo'ko ka'sakarykon Kuartus enapa "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine.^g²⁴ **

Tamusi ety awongatopo auranano

²⁵ Tamusi apori'tomaporykon taro man moro ynekarityry iru'pyn oka 'wa, moro Jesus Kristus ekary 'wa, amy atamorepatopo pa'kary 'wa. Akore'pe imero moro atamorepatopo tunenje tywaije man.²⁶ Erome te ko'wu kynonepojan. Mo'ko aitoto roten Tamusi auran poko morokon Tamusi auran uku'poto'kon kareta pa'poro mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro atamorepatopo uku'pojan, Tamusi amyikanamon me iwaito'ko'me.²⁷ Mo'ko o'wino tywonumengaporen Tamusi 'wa kurano nainen mo'ko Jesus Kristus ta i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

**16:24 Amykon 'wa ero po tymero man: Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory pa'poro amaroine nainen. Iwara ro nainen.

^f16:21 Apojoma'san 16:1

^g16:23 Apojoma'san 19:29, 1 Korinte 1:14, 2 Timoteus 4:20

Korinte ponokon 'wano koromono kareta

Uwapo torupamy

Paulus jako moro Korinte po amy poto 'su kurijarakon tundatopo tywaije man. Tyse wyino otykon ekaramanamon, otykon epeka'namon enapa tundatopombo tywaije man moro Korinte 'wa. Tameronokon roten ikapy'san tamusi amyikatopombo tywaije man moro po mo'karon kari'na 'wa. Nurija me mo'karon kari'na emery tywaije man. Mo'karon Korinte po Tamusi na'nanopy'san ra'na pyime Kristus amyikanamon Simosu me e'i'non tywaije mandon. Paulus 'wa na'nen Korinte po kari'na emamyry tu'mapo tywaije man Tamusi wyinonaka. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na yja'wan me oty wairy eta'po ke ty'wa, ero kareta tymero i'wa man. Iwara epanopyrykon 'se tywaije man iru'pa ase'wa emando'ko'me Kristus amyikanamon me.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-9 Kareta a'motopo auranano

1:10 - 4:21 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san wotaripapyry

5:1 - 6:20 Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na yja'wan me imero oty wairy

7:1-40 Aimy'san emamyry

8:1 - 11:1 Mo'karon ikapy'san tamusi 'wa tymy tonomy

11:2 - 14:40 Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry

15:1-58 Kari'na awomyry man rapa

16:1-24 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojomary

me iko'ma'po, mo'ko ka'sakarykon Sostenes maro ero kareta merojan ²mo'karon Korinte po Tamusi na'nanopy'san 'wa, mo'karon Kristus Jesus ta Tamusi wyinonokon me yry'san 'wa, mo'karon Tamusi niko'ma'san 'wa, pa'poro mo'karon wararo Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ejatonamon 'wa enapa.^h

³Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus enapa ty-turu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Tamusi ety awongary Paulus 'wa

⁴O'kapyn roten Tamusi ety sawongaje apokoine, moro Kristus Jesus ta o'waine inyry'po ituru'popory poko. ⁵Kristus ta irombo pa'poro oty ta kurano tapyije o'waine man, iru'pyn me pa'poro oty ekari'to'me o'waine, iru'pyn me pa'poro oty uku'to'me o'waine. ⁶Moro Kristus amyikapotopo oka irombo tywotandy'mo man aturu'san ta. ⁷Iro ke ro amy paio Tamusi a'kary nyry oty anamonopy'pa mandon, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry momo'namon me. ⁸Mo'ko ro i'matyry 'wa ro apori'tomata'ton. Iwara amy paio ajemendo'paine kynaitan mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wo'topo kurita. ⁹Tamusi tamyikapore man. Mo'ko 'wa ro tyko'ma mandon, o'win awaito'ko'me mo'ko tymuru Jesus Kristus, mo'ko Kyjopotorykon me man inoro maro.

O'win e'i'pa aino

¹⁰Kurujaton te mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta, yja'sakarykon, o'win ajaurangon waito'me, typo typo ataripapy'pa awaito'ko'me. O'win te imero awonumengarykon wairy man. O'win aturu'san wairy man. ¹¹Amykon

^h1:2 Apojoma'san 18:1

Kloe a'sakarykon irombo ase'wa waty awairykon ekari'ton y'wa. ¹² Pa'poro amyjaron amy me terapa o'to mykaton, wykaje irombo. Mo'ko o'win amy kynganon: "Awu Paulus wyino wa". Mo'ky terapa kynganon: "Awu Apolos wyino wa". Mo'ky terapa: "Awu Kefas wyino wa". Mo'ky terapa kynganon: "Awu Kristus wyino wa".ⁱ

¹³ Kristus ka'tu tywota'saka nan? Paulus 'kare ajupu'san me moro wakapu poko tywo nan. Paulus ety ta 'kare tatyka mandon. ¹⁴ Tamusi ety sawongaje amy pairo ara'nanokon anetyka'pa ywe'i'po poko. Krispus roten setykan Gajus maro.^j ¹⁵ Amy 'wa pairo irombo yjety ta tatyka ajekarityrykon 'se'pa we'i. ¹⁶ Ky! Mo'ko Stefanas enapa e'ka setykan, ran, mo'karon auty tanokon maro. Ynetyka'po me te amy rapa wairy anukuty'pa wa.^k ¹⁷ Kristus irombo kari'na etyka yjemoky'pa kynainen. Moro iru'pyn oka ekari'se te yjemo'nen. Omepa'san auran ta kapyn te yjemo'nen ekari'se. Ijako irombo auranano me roten moro wakapu poko Kristus romby'po nairy.

Kristus wairy Tamusi pori'tory me

¹⁸ Moro wakapu poko Kristus romby'po ekary irombo to'mere'samon auran me roten man mo'karon uta'tonon man 'wa. Ky'karon utapy'pa aitonon man 'wa te amy Tamusi pori'tory me man. ¹⁹ Tymero irombo man:^l Mo'karon omepa'san 'wa oty ukutyrymbo sany'matake. Mo'karon oty uku'namon wonumengarymbo sa'kototake.

²⁰ O'to ko iro ke ero nono tu'po amy oty uku'nen naitan? O'to ko amy

Tamusi kareтары uku'nen naitan? O'to ko amy auranano uku'nen naitan? Tamusi 'kare moro ero nono tu'po oty ukutyry anyry'pa tywaije nan oty anukuty'pa aino me.^m ²¹ Tukuty'pa amy pairo ero nono tu'po oty uku'nen we'i'po mero, mo'ko oty uku'nen Tamusi mo'karon tamyikanamon epano'pory 'se tywaije man moro oty anukuty'pa aino nenepyry iru'pyn oka 'wa.

²² Mo'karon Simosu irombo kapu wyi-nonokon otykon enery 'se mandon. Mo'karon Griek te oty ukutyry 'se mandon. ²³ Na'na te ko'wu wakapu poko Kristus romby'po ekari'san. Iro ro mo'karon Simosu ere'kojaton. Mo'karon Simosu me e'i'non ko'wu to'mere'samon auran me roten kynyjaton. ²⁴ Mo'karon iko'ma'san 'wa te, Simosu 'wa, Griek 'wa enapa, mo'ko Kristus Tamusi pori'tory me man. Mo'ko Kristus oty uku'nen me Tamusi wairy enepojan. ²⁵ Moro Tamusi wonumenga'tory irombo oty uku'san 'ne ka'tu rapa kari'na ko'po. Moro Tamusi rupory pari'pe 'ne ka'tu rapa man kari'na ko'po.

²⁶ Onumengatoko roten, yja'sakarykon, one wara awe'i'san poko moro Tamusi 'wa ako'marykon jako. Pyime 'ne waty oty uku'namon ikato'kon ara'naine kynatokon. Pyime 'ne waty typori'tokamon ara'naine kynatokon. Pyime 'ne waty tywaikamon ara'naine kynatokon. ²⁷ Mo'karon oty anukuty'non me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa ro Tamusi mo'karon oty uku'namon py'i'topory 'se tywaije man. Mo'karon ru'mangon me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa Tamusi mo'karon pari'pyngon py'i'topory 'se tywaije man. ²⁸ Mo'karon amy oty me waty

ⁱ1:12 Apojoma'san 18:24

^j1:14 Apojoma'san 18:8, Apojoma'san 19:29, Rome 16:23

^k1:16 1 Korinte 16:15 ^l1:19 Jesaja 29:14 (LXX)

^m1:20 Job 12:17, Jesaja 19:12, 33:18, Jesaja 44:25

ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa, mo'karon uwam'ponokon me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa, mo'karon e'i'non me ero nono tu'ponokon nekarityrykon 'wa Tamusi mo'karon tywaikamon aike'kary 'se tywaije man.

²⁹Iwara amy pairo kari'na tywotamyikary upitan Tamusi embata. ³⁰Tamusi te ajemangapojaton Kristus Jesus ta. Mo'ko ro kupu'san me Tamusi 'wa tyje man oty ukutyry undy me. Mo'ko 'wa ro Tamusi kypojoaton tamamboramon me, tywyinonokon me, imboka'san me. ³¹Tymero irombo man:ⁿ

Tywotamyikary 'se amy a'ta, oro Tamusi poko natamyikan.

Mo'ko ipoka'po Kristus ekary

2 Awu enapa poto 'su auranano pokono me kapyn, poto 'su omepa'po me kapyn wo'nen o'waine, yja'sakarykon, moro Tamusi nunemy'po tukutymy^{††} ekari'se. ²Amy oty ukutyry 'se'pa irombo wainen ara'naine. Jesus Kristus roten ukutyry 'se wainen. Wakapu poko Jesus Kristus romby'po roten, wykaje irombo. ³Ru'me imero wo'nen o'waine. Yjenariry imero ytytykakon.^o ⁴Oty uku'nen wara kapyn korupasen. Omepa'san auran ta kapyn oka sekari'nen o'waine. A'kanano pori'tory roten te senepon o'waine. ⁵Iwara kari'na nukutyry oty kapyn Tamusi amyikanamon me ajysen, Tamusi pori'tory te.

Moro iro 'ne ro tywonumengapore aino

⁶Oty uku'namon me te mo'karon e'i'san erupanon na'na, mo'karon ero

nono tu'po oty uku'namon wara kapyn te, mo'karon ero nono undymanamon mo'karon kynuta'taton inaron wara kapyn enapa. ⁷Tamusi nukutyrykon otykon uku'namon me te tukutymy pa'kanon na'na unendopo wyino iwokaroto'me. Moro tukutymy penaro 'ne terapa kykuranondo'ko'man me tyje tywaije man Tamusi 'wa.

⁸Moro tukutymy anukuty'pa pairo mandon mo'karon ero nono undymanamon. Ukuty'pomboto ty'waine, mo'ko kurano tano Jopoto anipoka'pa naitoryine wakapu poko. ⁹Moro imero'po wara te no'kapyi^P

moro onunano nene'torymbo oty, moro pananano neta'torymbo oty, moro turu'ponano nukuty'tory oty, moro typynanamon 'wa Tamusi nyry manombo oty.

¹⁰Ky'wanokon me te Tamusi moro tukutymy pa'kapoi mo'ko ta'kary 'wa unendopo wyino. Mo'ko a'kanano ro pa'poro oty menganon. Moro koro'nano Tamusi emery menganon enapa. ¹¹Noky ko moro kari'na emery uku'san? Mo'ko kari'na a'kary roten kynuku'san. Iwara enapa amy pairo moro Tamusi emery anukuty'pa man. Mo'ko Tamusi a'kary roten kynuku'san.

¹²Na'na te mo'ko ero nono tu'pono a'kanano anapo'i'pa ne'i. Mo'ko Tamusi wyinono a'kanano apo'i te na'na. Iwara te morokon na'na ewa'poroto'kon Tamusi nyry'san otykon uku'san na'na. ¹³Irokon ekari'san ro na'na, kari'na nuku'pory oty uku'namon omepa'san me kapyn, mo'ko Tamusi a'kary nuku'pory oty uku'namon me te. A'kanano wyinono oty ekari'san na'na a'kanano wyinonokon kari'na 'wa.

^{††}2:1 Amykon 'wa 'Tamusi namyikapory auranano' tymero man moro 'Tamusi nunemy'po tukutymy' y'petakan me.

¹⁴Mo'ko ero nono emery aronen kari'na moro Tamusi a'kary emery apyiry upijan. To'mere'samon auran me roten kynepojan. Ukutyry upijan. Mo'ko a'kanano emery aronen roten te imengary uku'san. ¹⁵Mo'ko a'kanano emekan pa'poro oty mengary uku'san enapa. Amy paio te mo'ko mengary upijan. ¹⁶Noky ko Tamusi wonumengary uku'san? Noky ko nurutan? Na'na te Kristus wonumengake man.^q

Kristus pyitorykon

3Awu ro rypo, yja'sakarykon, a'kanano emery aronamon me ajenarykon supi, yjauranary jako o'waine. Ero nono emery marojatokon noro. Pitanikon me noro matokon Kristus ta. ²Manaty aikuru syryi o'waine. Arepa anyry'pa we'i o'waine, enapyry upiry ke o'waine. Erome ro rypo moro enapyry mupijaton,^r ³ero nono emery arory ke noro o'waine. Amyne asepoke aja'taine, ase'wa areku poko aja'taine, ero nono emery anaro'pa mandon? Kari'na emery wara emamy'pa mandon? ⁴O'win amy ara'nanokon wykary jako "awu Paulus wyino wa", irombo amy wykary jako rapa "awu Apolos wyino wa", kari'na emery wara kapyn amyjaron mandon?^s

⁵Oty me ko iro ke mo'ko Apolos nan? Oty me ko mo'ko Paulus nan? Pyitono roten mo'karon mandon. I'waine ro tapano'se mandon mo'ko Jopoto amykatome o'waine. Mo'ko Jopoto 'wa tapojomarykon wara ro tamamingon ka'saton. ⁶Awu ywo'pomy'po. Apolos 'wa ikupi'po. Tamusi 'wa te atytano'po'po.^t ⁷Iro ke ko'wu mo'ko iponen mo'ko ikupinen maro poto me kapyn

mandon. Mo'ko atytano'ponen Tamusi 'ne te poto me man. ⁸Mo'ko iponen mo'ko ikupinen maro asewara mandon. Tamamina'san wararo tamamingon epety apyita'ton. ⁹Na'na irombo Tamusi emamin pokonokon me man. Amyjaron ko'wu Tamusi mainary me mandon. Tamusi namyry me enapa mandon.

¹⁰Tamusi turu'popory maro amy iru'pyn auto amynamon jopotory wara imero auto apo'ny man syryi. Amy terapa te itu'po kynotamyjan. Tuwaro te 'kuru pa'poro kari'na wairy man one wara itu'po tywotamyrykon man poko. ¹¹Amy rapa auto apo'ny man yry upijan amy paio kari'na moro yry'po ko'po iru'pyn me. Moro auto apo'ny me ro mo'ko Jesus Kristus syryi. ¹²Itu'po ro ika'mi'po ke, amu'nymbo ke, tapenamom topu ke, wewe ke, itupu ke, sa'rombo ke pai amy kari'na wotamy'poto, ¹³moro inikapy'po kynotuku'tan amy jako. Amy kurita moro inikapy'po emery pa'kapotan wa'to. One wara 'ne pa'poro iwairy u'kupotan wa'to. ¹⁴Utapy'pa moro auto apo'ny tu'po amy namy'po we'i'poto, mo'ko amynenymbo tamamin epety apyitan. ¹⁵Amy namy'po koroty'poto te, mo'ko amynenymbo emamin epema'pa kynaitan. Mo'ko 'ne te kynosaijomatan, amy wa'to wyino etuwarikatoto wara.

¹⁶Tamusi auty me awairykon anukuty'pa ka'tu mandon? Otaine mo'ko Tamusi a'kary emamyry anukuty'pa ka'tu mandon?^u ¹⁷Amy tauty any'manenymbo any'matan enapa Tamusi. Moro Tamusi auty irombo typo man. Moro Tamusi auty me ro amyjaron mandon.

¹⁸Oro amy paio omu'ma'pa nainen. Oty uku'nen me ero nono tu'po amy

^q2:16 Jesaja 40:13 (LXX) ^r3:2 Simosu 5:12-13 ^s3:4 1 Korinte 1:12

^t3:6 Apojoma'san 18:4-11, Apojoma'san 18:24-28

^u3:16 1 Korinte 6:19, 2 Korinte 6:16

ara'nanokon wokanopyry jako, oro oty anukutyryn me nainen, oty uku'to'me 'ne ro ty'wa. ¹⁹Ero nono tu'po oty ukutyry irombo oty anukuty'pa aino me man Tamusi embata. Tymero irombo Tamusi poko man: Mo'ko aseke emeporykon 'wa mo'karon oty uku'namon emu'maponen.^v ²⁰Amy rapa imero'po kynganon: Aronge roten mo'karon oty uku'namon wonumengary wairy uku'san mo'ko Jopoto.^w

²¹Iro ke ko'wu amy paio kari'na atamyika'pa nainen amy terapa kari'na poko. Pa'poro otykon irombo o'wanokon me man. ²²Paulus, Apolos pai, Kefas pai, ero nono pai, amano pai, romo'no pai, eromenokon otykon pai, airenokon otykon pai, pa'poro o'wanokon me man. ²³Amyjaron ko'wu Kristus 'wanokon me mandon. Kristus rapa Tamusi 'wano me man.

Mo'karon apojoma'san emamin

4 Iwara na'na enery man Kristus pyitorykon me, morokon Tamusi nunemy'san tukutymy pokonokon me. ²Tamyikaporamom 'se 'kuru mo'karon kari'na mandon totryrykon pokonokon me. ³Y'wa te oty me waty man moro o'waine tamyikapore ywairy mengary man, amykonymbo a'wembono auranano ynamon kari'na 'wa tamyikapore ywairy mengary man pai. Aimenga'pa paio aseke wa. ⁴Amy paio irombo yja'wan oty anukuty'pa wa ynikapy'po me. Moro te iru'pa yjyry'pa man mo'ko Jopoto embata. Tamyikapore ywairy menganen me mo'ko Jopoto man. ⁵Iro ke ro a'wembono auranano na'sen kysyton amy kari'na poko, mo'ko Jopoto wopyry uwaporo. Mo'ko ro morokon ewa'rummy ta atunemy'san aweipatan. Mo'ko ro mo'karon kari'na turu'san

wonumengato'kon enepotan. Irombo mero ko'wu pa'poro kari'na Tamusi wyino moro toty awongatopo apyitan.

⁶Morokon ynekarity'san enepoto'me y'wa o'waine, yja'sakarykon, aseke jyety sejatoi Apolos ety maro. Na'na poko awomeparykon 'se we'i moro imero'po ko'po onumenga'pa awaito'ko'me, ase'wa atamyika'pa enapa awaito'ko'me. ⁷Noky ko irombo aja'sakary ko'po ajjyan? Otypan oty ko yry'pa tywaije o'wa nan? Oty apo'i'poto te o'wa, o'tono'me ko matamyikanon? Aseke 'kare moro oty meporyi. ⁸Oty kore nunsit'aje terapa imero ajekosaine, ran! Maijopotomaton kore imero, ran! Na'na pyndo kore potonon jopotokon me imero tywaije mandon, ran! Potonon jopotokon me ro awe'i'sando, iru'pa 'ne nairy. Ijako na'na enapa potonon jopotokon me nairy amaroine.

⁹Seneja te Tamusi 'wa na'na yry'po wena'po ta imero, na'na apojoma'san me. Tywopomykon wara na'na man. Amy tanemy asajambano wara na'na man ero nono tu'po mo'karon Tamusi apojongon embata, mo'karon kari'na embata enapa. ¹⁰Na'na irombo oty anukuty'pa man Kristus upu'po me. Amyjaron te kore oty imero muku'saton Kristus ta, ran! Na'na ru'me man. Amyjaron te kore pari'pe imero mandon, ran! Amyjaron kore taneposine imero mandon, ran! Na'na te ene'pambo man. ¹¹O'kapyn na'na kumyry na'na wojan. Tuna sanory na'na wojan. Iwo'my'ma na'na man. Na'na pasapaikaton. Iwaitopo'ma na'na man. ¹²Itaka ro moro aseke tainary ke na'na emaminary sawo'ne e'i'pa man. Tajunamon kuranondojan na'na. Tykota'manamom 'wa tywekenary apyijan na'na.^x ¹³Typoko orupatonon enanon na'na iru'pa. Ero nono nipapyry

me na'na ne'i. Pa'poro kari'na 'wa wrypo me na'na ne'i. Erome noro moro wara man.

¹⁴Apy'i'topoto'ko'me kapyn erokon simeroja. Amykon ynipyarykon y'makon urunen wara te ko'maton. ¹⁵Tunsi'ke ro rypo atuwaro'manamon mandon Kristus ta. Ajumykon te pyime e'i'pa man. Kristus Jesus ta irombo awu kypa'kano'ton moro iru'pyn oka ekari'nen me. ¹⁶Iro ke ro kurujaton: ywairy wara aitoko.^y ¹⁷Moro me ro Timoteus semokyi o'waine. Mo'ko Jopoto ta amy tamyikaporen ynipyary ymuru me man. Mo'ko ro atuwaro'mata'ton rapa morokon Kristus Jesus tanokon yjemery poko. Morokon poko ro wararo mo'karon Tamusi na'nanopy'san semepaton. ¹⁸Amykonyombo o'waine opy'pa yjekano'namon te tywotamyikake tywaije mandon. ¹⁹I'se mo'ko Jopoto a'ta te, ko'i terapa imero wo'take o'waine. Irombo mero mo'karon atamyikatonon auran poko kapyn wo'po'take, ipori'torykon poko te. ²⁰Auranano ta kapyn irombo moro Tamusi nundymary kynonepojan. Pori'tonano ta te kynonepojan. ²¹Oty 'se 'ne ko mandon? Amy opoky'mato'kon man wewe maro wo'tan o'waine? Aipynano maro te ka'tu pyi'me'ke wo'tan o'waine?

Yja'wangonyombo emaminary man

5 Ara'naine te o'mere'no wairy ekari'saton. Mo'karon Tamusi anukuty'non ra'na paio moropan 'ne o'mere'no o'kapy'pa man. Setai irombo amy wokyry wairy tyjummy pyty maro.^z ²Ise'me roten matamyikaton? Kata'mato te rypo imero awairykon man. Mo'ko o'mere'toto emimatoko

awyinoine. ³Awu irombo yja'mun maro ro rypo ajekosaine uwa wa. Ywonumengary ta te ajekosaine wa. Ajekosanokon wara iro ke tu'tanone terapa mo'ko o'mere'toto sekari'sa ⁴mo'ko Kyjopotorykon Jesus ety ta. Ymaro ro awota'nanopy'san po mo'ko Kyjopotorykon Jesus porit'ory ta ⁵mo'ko wokyry yry ky'waine man mo'ko Satan ainaka. Iwara ija'mun ro rypo kynuta'tan. A'kary aijomatan te mo'ko Jopoto moro tywo'topo kurita.

⁶Yja'wan me man moro awotamyikarykon. Muku'saton waty amy a'si'konombo perere uwapurotopo 'wa roten pa'poro moro perere uwapurory.^a ⁷Moro perere uwapurotopombo ematoko, asery uwaputapyn perere me maito'se me. Mo'ko kyratonomapoto'konyombo kapara enapa irombo tywo terapa man: mo'ko Kristus.^b ⁸Iro ke ro moro eratonomaponon kysewa'masen uwaputa'san perere maro kapyn. Moro tauro'po man: yja'wan maro kapyn kysewa'masen. Uwaputa'non perere maro te kysewa'masen. Moro tauro'po man: tywekoroka, tamyikapore enapa kysewa'masen.^c

⁹Uwapo amy kareta ta simeron o'waine, e'kaima'pa awaito'ko'me mo'karon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na maro. ¹⁰Ywyka'po waty moro man pa'poro mo'karon ero nono tu'ponokon wararo roten wokyry, woryi maro aitonon kari'na poko, mo'karon kumi'mangon poko pai, mo'karon manamangon poko pai, mo'karon ikapy'san tamusi amyikanamon poko pai. Ijako irombo ero nono wyino awytorykon nairy.

¹¹Ero wara ywyka'po te moro man: amy aja'sakarykon me okari'toto maro

^y4:16 1 Korinte 11:1, Filipi 3:17 ^z5:1 Deuteronomium 22:30

^a5:6 Galatie 5:9 ^b5:7 Exodus 12:5 ^c5:8 Exodus 13:7, Deuteronomium 16:3

kyte'kaimaton, wararo roten wokry, woryi maro a'ta, kumi'me a'ta pai, amy ikapy'po tamusi amyikanen me a'ta pai, ta'sakary ety any'manen me a'ta pai, tywetynge a'ta pai, manaman me a'ta pai. Moro wara aitonon maro pairo kytendameton. ¹²Yjemamin ka'tu moro nan, mo'karon kurandonokon tu'ponaka yjauranary? Amyjaron, ajauranarykon kapyn nan mo'karon ajekosaine aitonon tu'ponaka? ¹³Tamusi te mo'karon kurandonokon tu'ponaka kynauranatan. Mo'ko yja'wan oty ka'nenymbo emimatoko awyinoine.^d

Asajjomatopo auranano upiry

6 Amy aja'sakarykon nisanory maro o'win e'i'pa amy ara'nanokon nisanory a'ta, o'tono'me ko mo'karon Tamusi anamyika'non 'wa ny'tan tajjomanen man auranano upi? O'tono'me ko mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa ito'pa naitan? ²Mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa ero nono poko a'wembono auranano yry man anukuty'pa mandon? Ero nono poko ajauranarykon man a'ta, morokon oty'makon 'ko poko pairo ajauranarykon mupijaton? ³Mo'karon kapu tanokon apojonano poko a'wembono auranano yry man ky'waine anukuty'pa mandon? Moro ko'po 'ne ka'tu rapa morokon kurita wararo o'ka'tonon otykon poko auranano anyry'pa kywairykon nan? ⁴Moropangon kurita wararo o'ka'tonon otykon poko auranano yry man jako, mo'karon Tamusi wyinonokon ekosa u'ku'non kari'na mandy'mota'ton ipoko auranatonon me?

⁵Awepy'i'toto'ko'me ero wara wykaje. Amy oty uku'nen kari'na waty pairo nan ara'naine, amykon o'win e'i'non Kristus wyinonokon erekuru aike'kato'me i'wa? ⁶Uwa pairo! Mo'ko o'win amy Kris-

tus wyinono te mo'ko Kristus wyinono ta'sakary wyino tywosajjomatopo upijan. Itaka ro amy Kristus wyino e'ipyn upijaton tajjomanamon me.

⁷Moro ase'wa awosajjomato'kon auranano upipotry roten ajemapojaton terapa. O'tono'me ko yja'wan me ajenarykon 'ne ka'tu anapo'i'pa mandon? O'tono'me ko ajamono'keine 'ne ka'tu oty wairy anapo'i'pa mandon? ⁸Amyjaron te yja'wan me kari'na menaton. Amono'keine oty mypojatton. Itaka ro Kristus wyinonokon aja'sakarykon moro wara myjaton.

⁹Moro Tamusi nundymary taka ito'pa mo'karon emambo'non kari'na wairy man anukuty'pa ka'tu mandon? Kytomu'mapoton! Mo'karon wararo roten wokry, woryi maro aitonon kari'na, mo'karon ikapy'san tamusi amyikanamon, mo'karon taporitonone aino any'manamon, mo'karon woryi wara aitonon pyitonon, mo'karon pyito maronokon uwapoto'san wokryjan, ¹⁰mo'karon monatattonon, mo'karon kumi'mangon, mo'karon tywetyngamon, mo'karon ta'sakarykon ety any'manamon, mo'karon manamangon enapa ito'pa kynaita'ton moro Tamusi nundymary taka.

¹¹Amykon ara'nanokon moro wara uwapo tywaije mandon. Erome te iru'pyn me tyku'mi'se mandon. Tamusi wyinonokon me tyje mandon. Tamamboramom me tyje mandon mo'ko Jopoto Jesus Kristus pori'tory 'wa, mo'ko kytamusirykon a'kary pori'tory 'wa enapa.

Ja'munano wairy Tamusi 'wano me

¹²Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonymbo oty kapyry te iru'pyn oty anyry'pa man. Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amy

^d5:13 Deuteronomium 13:5, 17:7 (LXX)

pairo oty 'wa te atundymapo'pa wait-ake.^e ¹³Moro arepa man moro uwembonano 'wano me. Moro uwembonano rapa moro arepa 'wano me man. Tamusi te okororo erokon aike'katan. Moro ja'munano te wararo roten o'to aito'man me kapyn man. Mo'ko Jopoto 'wano te moro man. Mo'ko Jopoto rapa, moro ja'munano 'wano mo'ko man. ¹⁴Tamusi 'wa mo'ko Jopoto tawongapo rapa man mo'karon iromby'san wyino. Kawongapota'ton enapa typori'tory ta.

¹⁵Morokon aja'mungon wairy anukuty'pa mandon mo'ko Kristus ja'mun poko? Mo'ko Kristus ja'mun pokonokon iro ke sipinatan amy wararo roten aitoto ja'mun pokonokon me terapa yto'ko'me? Uwa pore! ¹⁶Mo'ko wararo roten aitoto woryi maro aitoto wokyry ja'mun wairy o'win mo'ko woryi ja'mun maro anukuty'pa ka'tu mandon? Tymero irombo man: Mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton.^f ¹⁷Mo'ko Jopoto maro aitoto te o'win a'kanano imaro man.

¹⁸Wararo roten wokyry, woryi poko kytaiton. Pa'poro morokon amykon terapa tykapymykon yja'wangan otykon kari'na ja'mun anija'wanga'pa man. Mo'ko wararo roten woryi pokonomanen wokyry te aseke moro tyja'mun yja'wanganon. ¹⁹Anukuty'pa ka'tu mandon moro aja'mungon wairy mo'ko otaine amandoto Tamusi nry'po a'kanano auty me? Aseke o'wanokon me kapyn awairykon anukuty'pa mandon?^g ²⁰Tapeka'se irombo mandon. Iro ke ko'wu Tamusi ety awongatoko aja'mungon ke.

Moro aimyno moro aimy'pa aino maro

7 Erome te ko'wu morokon y'wa animero'san poko wykaje. Iru'pa

man woryi poko e'i'pa amy wokyry wairy. ²Wararo tywairy pona te 'kuru pa'poro wokyry wairy man aseke typyke. Pa'poro woryi wairy enapa man aseke tyinone. ³Mo'ko wokyry 'wa mo'ko typtyty ja'mun nisanory yry man i'wa. Iwara enapa mo'ko woryi 'wa mo'ko tyino ja'mun nisanory yry man i'wa. ⁴Mo'ko woryi aseke tyja'mun jopotory me e'i'pa man. Mo'ko ino te ija'mun jopotory me man. Iwara enapa mo'ko wokyry aseke tyja'mun jopotory me e'i'pa man. Mo'ko ipyty te ija'mun jopotory me man. ⁵Ase'wa aja'mungon kysaijomaton. Ase'wa ajaurangon epopo'poto roten o'waine, a'si 'ko akore'pe kytepokonomaton, Tamusi 'wa ajauranato'ko'me. Moro pa'po me te ase'wa rapa aitoko. Ijako irombo mo'ko Satan moro ru'me awaitopo ta ajapyiry poko kyne'kutan. ⁶Ajepano'to'ko'me ero wara wykaje o'waine. Amy oty poko te awyry'karykon 'se'pa wa. ⁷Pa'poro kari'na wairy 'se rypo wa ywara. Tamusi 'wa te pa'poro kari'na 'wa typo oty tyje man, mo'se 'wa ero oty, mo'ky 'wa amy terapa oty.

⁸Mo'karon ipykepy'san, mo'karon inongepy'san 'wa enapa te ero wara wykaje: Iru'pa man o'win upu'po emamyrykon jako ywara. ⁹Moro o'win upu'po amano apyiry upiry jako te ty'waine, oro naimysen. Woryi sanory 'wa, wokyry sanory 'wa awory ko'po 'ne ka'tu rapa moro aimyno iru'pa man.

¹⁰Mo'karon aimy'san 'wa te wykaje, uwa, awu kapyn, mo'ko Jopoto te kynganon: mo'ko woryi 'wa tyino

nondary kapyn man.^h ¹¹Ise'me mo'ko tyino nonda'poto i'wa, inondary kapyn noro man. Itory rapa pai man mo'ko tyino 'wa. Iwara enapa mo'ko wokyry 'wa tpyty nondary kapyn man.

¹²Mo'karon amykon terapa 'wa te wykaje awu (mo'ko jopoto auranymbo kapyn ero man): Amy Kristus wyinono wokyry a'ta amy Kristus wyino e'ipyn woryi maro, irombo mo'ko woryi 'wa iru'pa mo'ko wokyry maro tamamyry epory jako, mo'ko wokyry 'wa inondary kapyn man. ¹³Amy Kristus wyinono woryi a'ta amy Kristus wyino e'ipyn wokyry maro, irombo mo'ko wokyry 'wa iru'pa mo'ko woryi maro tamamyry epory jako, mo'ko woryi 'wa tyino nondary kapyn man. ¹⁴Mo'ko Kristus wyino e'ipyn wokyry irombo Tamusi wyinono me tyje man mo'ko woryi maro iwairy 'wa. Mo'ko Kristus wyino e'ipyn woryi enapa Tamusi wyinono me tyje man mo'ko wokyry maro iwairy 'wa. Ijako irombo mo'karon o'makon iko-roka'pa naitory. Erome te Tamusi wyinonokon me mandon.

¹⁵Tpyty, tyino nondary 'se mo'ko Kristus wyino e'ipyn a'ta te, oro ninondan. Moropan oty ta mo'ko Kristus wyinono wokyry, woryi pai imy'pa man. Tamusi 'wa tyko'ma mandon sara'me ajemando'ko'me. ¹⁶Muku'san 'kare, woryi, mo'ko oino aijomary man o'wa. Amoro pai, wokyry, muku'san 'kare mo'ko apyty aijomary man o'wa.

¹⁷Moro ainondano rato te pa'poro kari'na emamyry man mo'ko Jopoto 'wa tamangary wararo, Tamusi 'wa tyko'mary jako tywe'i'po wararo. Iwara ro pa'poro mo'karon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san semepaton. ¹⁸Tamusi 'wa tyko'mary uwaporo amy y'koto'poto, oro uta'kary poko e'ku'pa nainen. I'koto'pa tyko'ma amy a'ta,

i'koto'pa nainen. ¹⁹Moro ty'koto aino, moro i'koto'pa aino pai poto me kapyn man. Tamusi wykato'konymbo kapyry te poto me 'ne man. ²⁰Oro pa'poro kari'na moro Tamusi 'wa tyko'mary jako tywe'i'po wara ro nainen. ²¹Amy taporemynen pyitonano me tywaije aja'ta moro ako'mary jako, moro poko kytesykai. Amy oma a'ta enapa te mo'ko ajaporemy wyino awo'kato'me, apyiko moro oma. ²²Mo'ko Jopoto niko'ma'po taporemynen pyitonano irombo aporemy'ma tyje i'wa man tokosa. Iwara enapa mo'ko tyko'mary jako aporemymynymbo mo'ko Kristus naporemymyndo'po me terapa man. ²³Tapeka'se mandon. Kari'na naporemymyndo'san me kytaiton. ²⁴Yja'sakarykon, oro pa'poro kari'na moro tyko'mary jako tywe'i'po wara ro nainen Tamusi embata.

Mo'karon aimy'non uruto'kon

²⁵Mo'karon aimy'pa na'sen aitonon poko amy Jopoto auranymbo waty man yjekosa. Amy Jopoto turu'popory nyry'po tamyikaporen me te aseke ywonumengary syja. ²⁶Moro eromeno awosin pan amano ta iru'pa moro ino'ma, ipy'pa kari'na wairy sepoja. ²⁷Tpytyke aja'ta, mo'ko apyty nondary 'se kyte'i. Ipy'pa aja'ta, apytary 'se kyte'i. ²⁸Ise'me apytary jako yja'wan oty anikapypa mana. Amy amyija yinondary jako, yja'wan oty anikapypa man. Mo'kopangon 'wa te otykon awosin pe kynaitan. Morokon 'wa te 'kuru ajeporykon 'se'pa wa.

²⁹Ero wara ywyka'po moro man, yja'sakarykon: Kyniko'manjan terapa. Iro ke ko'wu mo'karon tpykamon wokyryjan emamyry man ipy'non wara. ³⁰Mo'karon atamotonon wairy man atamo'non wara. Mo'karon

^h7:10 Mateus 5:32, 19:9, Markus 10:11-12, Lukas 16:18

tawa'poramon wairy man ewa'po'non wara. Mo'karon opeka'tonon wairy man opekaty'non wara. ³¹Mo'karon ero nono tu'ponokon otykon poko aitonon wairy man ipokoine e'i'non wara. Moro eromeno nonombo irombo kynuta'san.

³²Otykon poko rypo te awesykarykon 'se'pa wa. Mo'ko ipypyn pa'poro moro tywonumengary yjan mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka. One wara mo'ko Jopoto ewa'porory man poko kynonumenganon. ³³Mo'ko tpyyken te moro tywonumengary yjan ero nono tu'ponokon otykon tu'ponaka. One wara mo'ko tpyty ewa'porory man poko kynonumenganon. ³⁴Iwara te moro iwonumengary o'win e'i'pa man. Amy inomyn worryi, amy aimy'pa na'nen aitoto amyija'ko pai pa'poro moro tywonumengary yjan mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka. One wara pa'poro tyja'mun maro, ta'kary maro enapa i'wano me imero tywairy man poko kynonumenganon. Mo'ko tyinonen worryi te moro tywonumengary yjan ero nono tu'ponokon otykon tu'ponaka. One wara tyino ewa'porory man poko kynonumenganon. ³⁵Erokon pa'poro sekari'sa o'waine ajepano'to'ko'me, aja'kototo'ko'me kapyn te. Iru'pa te imero ajemamyrykon 'se wa. Amy rapa oty poko onumenga'pa mo'ko Jopoto emamin tu'ponaka awotyrykon 'se wa.

³⁶Yja'wan me te mo'ko tynipynary amyija enary ekanopyry jako amy 'wa, aseme noro uwapotombo me iwairy ke, inondary man wairy ke rypo enapa, oro moro tynisanory oty ka'nen. Oro naimysen. Yja'wan oty anikapy'pa man. ³⁷Tyweja'nakary taro amy a'ta te, aniwry'ka'pa amy oty a'ta, anundyma'pa amy oty sanory a'ta, mo'ko tynipynary amyija kura'mary man yry'poto enapa i'wa tyturu'po ta, iru'pyn oty ka'san. ³⁸Iro ke ko'wu mo'ko tpyty me mo'ko tynipynary amyija apyinen iru'pyn oty

ka'san. Mo'ko anapyipyn te iru'pyn oty ka'san 'ne ka'tu rapa.

³⁹Amy worryi tymy man iromby'pa ro'kon mo'ko tyino a'ta. Mo'ko tyino romby'poto te tyinondary taro rapa man, tynisanorymbo wokyry ke. Jopoto wyinono me te mo'ko inondatopo wairy man. ⁴⁰Inonda'pa a'ta te sara'me 'ne ka'tu rapa man. Moro wara sepoja awu. Ymaro enapa mo'ko Tamusi a'kary wairy suku'sa.

Ikapy'po tamusi 'wa yry'san tonomy onory

8 Erome yjauranary 'se wa mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy poko. Moro poko oty ukutyry taro pa'poro kytaton. Moro oty ukutyry te kari'na ypojan tywotamyikake. Moro aipynano te kari'na pori'tomanon. ²Amy 'wa oty ukutyry ekanopyry jako ty'wa, oty me 'ne moro oty ukutyry wairy anukuty'pa na'sen man. ³Amy 'wa Tamusi pynary jako te, Tamusi 'wa mo'ko ro tuku'se man. ⁴Mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onory poko ko'wu wykaje: Uwa amy ikapy'po tamusi wairy kysuku'saton ero nono tu'po. Uwa amy rapa tamusi wairy kysuku'saton, mo'ko o'win'kono Tamusi rato. ⁵Kapu ta ro rypo, ero nono tu'po enapa tamusikon ekari'saton kari'na. Pyime ro rypo tamusi me inekarityrykon mandon, jopoto me inekarityrykon enapa. ⁶Ky'waine te o'win roten tamusi man: mo'ko kyjummykon. Mo'ko ro pa'poro oty undy me man. Mo'ko 'wanokon me ro enapa kytaton. O'win roten enapa Jopoto ky'waine man: Jesus Kristus. Mo'ko upu'po me ro pa'poro oty tyka'se man. Mo'ko upu'po me ro enapa kamanjatton.

⁷Pa'poro 'ne te kari'na ero anukuty'pa man. Amykonyombo erome noro tyturu'san ta tamepanje imero mandon mo'karon ikapy'san tamusi poko. Iwara

ro mo'ko i'waine yry'san tonomy onory jako ty'waine, ikapy'san tamusi ereparý ja'ta noro kynekanosaton. Iro ke ro mo'ko tonomy onory kynamiromokaton. Ru'me noro moro iwonumengarykon man. ⁸Tonomy onory te Tamusi 'wa karo'paine kynaitan. Tonomy anono'pa kywairykon pato, yja'wan taka ito'pa kytaita'ton. Tonomy onory pato enapa ky'waine, moro kywairykon ko'po iru'pyn taka ito'pa kytaita'ton. ⁹Tuwaro te aitoko mo'karon ru'mangon emapory pona moro ajainaine oty wairy 'wa. ¹⁰Amoro pai oty uku'nen me mana. Amy ikapy'po tamusi auty ta pai mendametake. Moro po ro ajene'poto amy ru'man ituru'po aja'sakary 'wa, apokuma'pa naitan mo'karon ikapy'san tamusi 'wa yry'san tonomy onoto'me, i'se'pa tywairy se'me rypo? ¹¹Moro o'wa oty ukutyry ro mo'ko ru'man aja'sakary uta'kapoan, mo'ko Kristus romo'topombo aja'sakary. ¹²Moro wara aja'sakarykon embata yja'wan me awairykon jako, moro ru'man ituru'po any'mary jako o'waine, Kristus embata yja'wan me maijaton. ¹³Iro ke ro moro y'wa tonomy onory 'wa mo'ko yja'sakary emapory jako, waitake roten tonomy anono'pa. Mo'ko yja'sakary emapory 'se'pa wa.

Apojoma'san nepory manombo oty

9 Amy kari'na aina e'ipyn wokury kapyn awu wan? Amy apojoma'po kapyn awu wan? Mo'ko Kyjopotorykon Jesus anene'pa tywaije wan? Yjemaminatopombo kapyn amyjaron mandon mo'ko Jopoto ta? ²Amykonymbó 'wa ro rypo apojoma'po me e'i'pa wa. O'waine te 'kuru moro wara wa. Apojoma'po me ywairy menepojaton amyjaron mo'ko Jopoto ta. ³Mo'karon apojoma'po me ywairy menganamon 'wa ero syja

ywosaijomatopo me: ⁴Na'na 'wa ka'tu tareparý apyiry manombo kapyn nan? ⁵Na'na 'wa ka'tu amy Kristus wyinono worryi aropotyry manombo kapyn nan tymaro, apo'i'poto tpyty me? Mo'karon amykon terapa apojoma'san irombo, mo'karon Jopoto piryjan, mo'ko Kefas enapa tpytykon aropo'saton tymaróine. ⁶Na'na, awu Barnabas maro, na'na roten emaminary ka'tu nan aseke? ⁷Nokypan warinu pokono ko aseke nopemanon? Nokypan winu me tykapymy wonatopo ponon ko moro tynipomy'po epery anenapy'pa nan? Nokypan kapara enenen ko mo'karon tynenerykon kapara manatyry aikuru anenyry'pa nan?

⁸Kari'na wonumengary wara roten ka'tu yjaurananon? Iwara 'kare moro omenano mero'po enapa yka'pa nan. ⁹Moro Moses nimero'po omenano karetyry ta irombo tymero man: Amy paka 'wa aresi werikary jako, anindamy'pa maitake. Tamusi ka'tu mo'karon paka poko no'po'san?ⁱ ¹⁰Ky'wanokon me kapyn moro wara tymero nan? Ky'wanokon me irombo tymero man: Mo'ko maina uringanen, mo'ko wonatopo werikanen enapa kynemaminaton moro ty'waine moro wonatopo epery amy apyiry momokury ta.

¹¹A'kanano wyinonokon otykon ponon na'na o'waine. Yja'wan me iro ke nan na'na 'wa morokon ja'munano nisanory otykon potyry awyinoine?^j ¹²Mo'karon amykon terapa 'wa morokon otykon epyry man a'ta, na'na 'wa moro ko'po 'ne ka'tu rapa epyrykon manombo kapyn nan? Morokon otykon anupi'pa te na'na ne'i. Amy paio oty poko te na'na esyka'pa man, moro Kristus ekapory ekarityry a'kotory pona. ¹³Anukuty'pa ka'tu mandon mo'karon Tamusi auty

ⁱ9:9 Deuteronomium 25:4, 1 Timoteus 5:18 ^j9:11 Rome 15:27

ta amaminatonon 'wa moro tamaminato'kon po ro tareparykon epory? Anukuty'pa enapa mandon mo'karon Tamusi 'wa tymy apo'ny po amaminatonon 'wa moro Tamusi 'wa tymy wyino amy epory?^k ¹⁴Iwara enapa mo'ko Jopoto 'wa tyje man moro iru'pyn oka ekari'namon 'wa moro iru'pyn oka wyino tareparykon epory man.¹

¹⁵Awu te amy pairo y'wano man oty anupi'pa wa. Ero animero'pa wa moro oty epoto'me y'wa. Moro oty upiry ko'po 'ne ka'tu rapa yrombyry iru'pa nairy. Uwa, amy pairo kari'na moro ywotamyikatopo pinary upitan. ¹⁶Ywotamyikato'me waty man moro y'wa moro iru'pyn oka ekarityry. Ekarityry y'wa man. Amy o'to rapa ywairy supija. Je'tun pe pore y'wa nairy, moro iru'pyn oka anekarity'pa ywe'i'pomboto. ¹⁷Aseke ynisanory me ekarity'pomboto y'wa, yjepemary manombo nairy. Aseke i'se ywaitopombo kapyn te ero man. Jopoto 'wa yjapojomatopo te ero man. ¹⁸Oty ko iro ke yjepety me nan? Yjepety me man moro epema'pa moro iru'pyn oka ekarityry y'wa. Moro iru'pyn oka ekarityry nyry manombo oty anupi'pa pairo wa.

¹⁹Amy pairo kari'na aina waty wa. Pa'poro kari'na pyitory me te we'i, pyime imero kari'na yto'me y'wa Kristus wyinonokon me. ²⁰Mo'karon Simosu ekosa amy Simosu wara ro ywe'i'po, Simosu yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Awu omenano mero'po upi'no e'i'pa wa. Ise'me te amy upi'nono wara ro ywe'i'po, mo'karon upi'nonokon yto'me y'wa Kristus wyinonaka. ²¹Mo'karon omenano mero'po anukuty'non ekosa amy omenano mero'po anukutypyn wara ro ywe'i'po, mo'karon omenano mero'po anukuty'non yto'me y'wa

Kristus wyinonaka. Tamusi nyry'po omenano 'wa epanama'pa ywe'i'po waty moro kynakon. Kristus nyry'po omenano upi'no te wakon. ²²Mo'karon ru'mangon ekosa ru'me ywe'i'po, mo'karon ru'mangon yto'me y'wa Kristus wyinonaka. Pa'poro kari'na ekosa pa'poro roten ywe'i'po, pa'poro rypo epano'to'ko'me. ²³Moro iru'pyn oka upu'po me pa'poro o'to waija, y'wa enapa epery epoto'me. ²⁴Muku'saton waty amy aka'nuno poko e'kuno ta pa'poro mo'karon aka'nundonon eka'numyry, irombo te o'win roten amy 'wa moro e'kutopo apyiry? Iro ke ko'wu ajeka'nundoko, moro e'kutopo apyito'me. ²⁵Pa'poro e'kutoto 'wa otykon nondary man. Mo'karon amy uta'toto man u'mari poko moro wara kynaijaton. Ky'karon te amy utapypyn man roten u'mari poko moro wara kytaijaton. ²⁶Iro ke ko'wu awu typo roten eka'numy'pa wa. Amy typo roten tainary amo'mere'ko'po emanen o'wo'matoto kapyn enapa awu wa. ²⁷Uwa! Moro yja'mun semepangapoja moro ynisanory oty ka'to'me i'wa. Amykon terapa kari'na 'wa moro e'kuno ekaro'po wyino y'wa, ykary 'se'pa wa.

Israel pajanyambo poko omepatoko

10 Amy oty ukutyry 'se te wa o'waine, yja'sakarykon, mo'karon kytangon poko. Moro kapurutu upi'no tywaije mandon pa'poro. Pa'poro i'waine moro tuna typato man.^m ²Pa'poro tatyka mandon Moses wena'po tanokon me moro kapurutu ta ro, moro tuna ta enapa. ³Pa'poro i'waine mo'ko inoro noro a'kanano wyinono arepa tana'se man.ⁿ ⁴Pa'poro i'waine mo'ko inoro noro a'kanano wyinono tuna tanyje man. Amy a'kanano wyinono iwekenanamon topu

^k9:13 Deuteronomium 18:1 ^l9:14 Mateus 10:10, Lukas 10:7

^m10:1 Exodus 13:21-22, Exodus 14:22-29 ⁿ10:3 Exodus 16:35

'wa ro tuna ke tupa tywaije mandon. Moro topu ro Kristus mo'ko tywaije man.^o ⁵Ise'me Tamusi pyime amykon kytangon poko ewa'po'pa tywaije man. Mo'karon ro moro potu 'su wo'i ta ty'ma'se mandon.^p

⁶Pa'poro morokon otykon moro wara tywaije man ipokoine kywore'no'to'ko'me yja'wangan otykon kapyry poko onumenga'pa kywaito'ko'me, iwe'isan wara.^q ⁷Ikapy'san tamusi etykon awonganamon me ro rypo kytaiton, amykonymbu we'isan wara ira'naine. Mo'karon ro moro imero'po wara tywaije mandon.^r Mo'karon kari'na wotandy'mo'san tywendameto'ko'me. Irombu awomy'san tyweserepekato'ko'me.

⁸Wararo wokyry, woryi maro kytaiton, amykonymbu we'isan wara ira'naine. Wararo wokyry, woryi maro tywe'isan ke ro o'win kurita roten o'win-kari'na itu'ponaka oruwa dusun me ty'ma'se mandon.^s ⁹Mo'ko Kristus^{‡‡} kysukuton, amykonymbu we'isan wara ira'naine. Tamusi u'ku'po ke ro i'waine okoju 'wa ty'ma'ka mandon.^t ¹⁰Toruke kytaiton, amykonymbu we'isan wara ira'naine. Toruke iwe'isan ke ro mo'ko kari'na y'ma'kanen Tamusi apojon 'wa ty'ma'ka mandon.^u ¹¹Morokon otykon 'wa ro mo'karon topoje mandon, amykon terapa kari'na wore'no'to'me. Ko'mapo'to'kon me tymero man, tyse waty terapa moro i'matyry wyino kywairykon ke.

¹²Iro ke ro mo'ko pyre okano'toto wairy man tuwaro tywomapotyry pona. ¹³Kari'na napyiry ko'po kapyn

moro aju'kuto'kon man. Tamusi tamyikapore man. Apori'torykon ko'po aju'kupo'paine kynaitan. Moro aju'kurukon jako ako'ponomapo'paine kynaitan moro aju'kuto'kon 'wa.

O'win perere, o'win ja'munano

¹⁴Iro ke ro, ynipynarykon, morokon ikapy'san tamusi ety awongary wyino tyse aitoko. ¹⁵Oty uku'namon 'wa irombu yjauranaje. Iro ke ro aseke uku'toko moro o'to ywykary. ¹⁶Moro Tamusi ety awongatopo sapera, moro ipoko Tamusi ety kysawongaton iro o'win kywairykon anenepo'pa nan mo'ko Kristus mynuru maro? Moro kyni'sakarykon perere o'win kywairykon anenepo'pa nan mo'ko Kristus ja'mun maro?^v ¹⁷O'win moro perere wairy ke, pa'poro ky'karon o'win ja'munano me kytaton, moky ro rypo ka'taine. Pa'poro ky'wanokon me irombu moro o'wino perere man. ¹⁸Mo'karon Israel pajanymbu 'wa o'po'toko. Mo'karon Tamusi 'wano me iwo'po amy ononamon o'win e'i'pa nandon mo'karon Tamusi 'wa mo'ko tywomy aronamonymbu maro?^w

¹⁹Oty ekarityry 'se ko wan? Amy ikapy'po tamusi 'wa yry'po tonomy wairy amy oty me? Amy ikapy'po tamusi wairy amy noky me? ²⁰Uwa pore! Morokon tynyrykon otykon yjaton ewa'rummy 'wa. Tamusi 'wa kapyn te kynyjaton. Mo'karon ewa'rummy maro te o'win awairykon 'se'pa wa.^x ²¹Mo'ko Jopoto saperary tano enyry jako o'waine, mo'karon ewa'rummy saperary tano enyry kapyn

‡‡10:9 Amykon 'wa 'Jopoto' tymero man moro 'Kristus' y'petakan me.

o10:4 Exodus 17:6, Numeri 20:11 **p10:5** Numeri 14:29,30

q10:6 Numeri 11:4 **r10:7** Exodus 32:6 **s10:8** Numeri 25:1-18

t10:9 Numeri 21:5-6 **u10:10** Numeri 16:41-49

v10:16 Mateus 26:26-28, Markus 14:22-24, Lukas 22:19,20

w10:18 Levitikus 7:6 **x10:20** Deuteronomium 32:17 (LXX)

o'waine man. Mo'ko Jopoto erepariy apo'ny po awendamerykon jako, mo'karon ewa'rumy erepariy apo'ny po awendamerykon kapyn man. ²² Mo'ko Jopoto ere'kopory 'se te ka'tu kytaton? Iko'po ka'tu pari'pe kytokano'saton?^y

Amykonyombo oty wairy pori'tomato'pa

²³ Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonyombo oty kapyry te iru'pyn oty anyry'pa man. Amy pairo oty kapyry a'koto'pa man y'wa. Amykonyombo oty te pori'tomato'pa man.^z ²⁴ Amy pairo kari'na uwaponaka aseke tytory poko o'mika'pa nainen. Ta'sakary yry poko te uwaponaka no'mikan.

²⁵ Pa'poro moro oty ekaramatopo po takaramamy tonomy onotoko. Kytoturupoi oty me mo'ko tonomy wairy poko. Moro oty aturu'po anamiromo'ka'pa nainen. ²⁶ Ero nono irombo pa'poro moro tytu'pono maro, Tamusi otyry moro man.^a ²⁷ Amy Kristus wyino e'ipyn 'wa ako'ma'sando, irombo awyto'sando, pa'poro moro i'wa ajupato'kon onotoko. Kytoturupoi oty me mo'ko tonomy wairy poko. Moro oty aturu'po anamiromo'ka'pa nainen. ²⁸ Amy wykary jako te o'waine: "Amy ikapy'po tamusi 'wa yry'po tonomy mo'ko man", kysonoton, mo'ko ekari'nenyombo upu'po me, moro turu'ponano upu'pome enapa. ²⁹ 'Aseke aturu'po 'wa ajamiromo'kary pona' yka'pa wa, mo'ko aja'sakary turu'po te. O'tono'me ko moro amy oty 'wa aja'sakary amiromo'kary moro ajaina oty wairy a'kototan? ³⁰ Tamusi ety sawongaje moro ynonory tonomy poko. One wara ko iro ke kari'na yja'wan me

nykatan y'wa, moro y'wa Tamusi ety awongatopo poko?

³¹ Iro ke ko'wu tonomy onory jako o'waine, tuna enyry jako pai o'waine, pa'poro o'to awairykon jako pai, pa'poro o'to aitoko Tamusi ety awongato'me. ³² Mo'karon Simosu te, mo'karon Griek, mo'karon Tamusi na'nanopy'san enapa kysamiromo'katon. ³³ Ywairy wara aitoko. Awu pa'poro o'to ywairy ta pa'poro kari'na ewa'porory su'kuja. Uwaponaka aseke ywytory poko o'mika'pa wa. Uwaponaka te mo'karon pyimanokon kari'na yry poko we'kuja, uta'no wyino unendo'ko'me.

11 Ywairy wara aitoko. Awu rapa Kristus wairy wara waija.^b

Mo'ko worryi u'jondy

² Tawa'pore imero wa apokoine, pa'poro oty ta awonumengarykon ke ypoko, morokon y'wa ajemepato'konyombo apyiry ke enapa o'waine.

³ Ero ukutyry 'se te 'kuru o'waine wa: pa'poro wokryry jopotory me mo'ko Kristus man. Mo'ko worryi jopotory me mo'ko wokryry man. Mo'ko Kristus jopotory me mo'ko Tamusi man. ⁴ Tu'jondyne amy wokryry auranary jako Tamusi 'wa, Tamusi auran uku'pory jako pai i'wa, mo'ko tyjopotory py'i'topojan. ⁵ U'jondy'ma amy worryi auranary jako Tamusi 'wa, Tamusi auran uku'pory jako pai i'wa, mo'ko tyjopotory py'i'topojan. Moro wara ta'ta irombo asewara imero man amy u'koro'ka'po worryi maro. ⁶ Atu'jondo'pa amy worryi a'ta, oro tunsety y'kotopon. Piywano me te moro ta'sakatory, moro tu'koro'kary pai epory jako ty'wa, oro natu'jondon.

⁷ Mo'ko wokryry wotu'jondory kapyn man, Tamusi eneke tywairy ke, Tamusi

^y10:22 Deuteronomium 32:21 ^z10:23 1 Korinte 6:12 ^a10:26 Ware 24:1

^b11:1 1 Korinte 4:16, Filipi 3:17

kuranory me tywairy ke. Mo'ko worryi te mo'ko wokyry kuranory me man.^c ⁸Mo'ko wokyry irombo mo'ko worryi wyino ikapy'pa tywaije man. Mo'ko wokyry wyino te mo'ko worryi tyka'se man.^d ⁹Mo'ko wokyry irombo ikapy'pa enapa tywaije man mo'ko worryi upu'po me. Mo'ko worryi te tyka'se man mo'ko wokyry upu'po me. ¹⁰Jopoto upi'no iwairy enepotopo wairy man mo'ko worryi upu'po tu'po, mo'karon Tamusi apojongon upu'po me. ¹¹Ise'me te mo'ko Jopoto ta mo'ko wokyry worryi pyndo tywairy upijan, mo'ko worryi 'wa wokyry pyndo tywairy upiry wara enapa. ¹²Mo'ko wokyry wyino irombo mo'ko worryi kapy'po wara enapa mo'ko wokyry mo'ko worryi wyino kyn'o'san. Tamusi te 'kuru pa'poro oty undy me man.

¹³Aseke ajaurangon ytoko ero poko: Iru'pa nan amy worryi auranary Tamusi 'wa u'jondy'ma? ¹⁴Moro one wara kykapy'san roten 'kare anenepo'pa terapa o'waine nan amy wokyry ety emapory masi'pyn unsenano 'wa, ¹⁵amy worryi ety awongary te masi'pyn unsenano 'wa. Amy u'jondy me irombo moro masi'pyn unsenano tyje worryi 'wa man. ¹⁶Mo'ko ero yjauran arimary 'san 'wa ero wara roten ywykary 'se wa: Na'na, mo'karon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san ro rypo amy terapa taromy omenano anukuty'pa man.

Kristus erepariy enapyry

¹⁷Ero one wara awairykon man ekarityry jako y'wa, amy noro oty poko aje'marykon 'se wa. Moro ase'wa awopyrykon yja'wan oty ene'san o'waine iru'pyn oty enepiry ko'po. ¹⁸Koromono me ero sekari'sa o'waine: Setai o'win e'i'pa awairykon

Tamusi na'nanopy'san me moro ase'wa awopyrykon jako. Ero ro a'si 'ko samyikaje. ¹⁹Moro ase'wa waty aino wairy ro man ara'naine, mo'karon tamyikaporamom wonepoto'me enapa ara'naine. ²⁰Mo'ko Jopoto erepariy tiro mena'saton, moro ase'wa awopyrykon jako. ²¹Moro awendamerykon jako aja'sakarykon 'wa arepa apyiry uwaporo pa'poro arepa apyiry poko monsi'maton. Iwara o'win amy wojan ikumyry, o'win amy kynetyngan. ²²Auty'ma 'kare mandon. Ajautykon po 'kare awendamerykon mupijaton. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san te ka'tu menu'katon? Mo'karon oty'non py'i'topory 'se ka'tu mandon? O'to ko wykatan o'waine? Ajetykon sawongatan? Ero oty poko te ajetykon anawonga'pa wa.

²³Y'wa irombo mo'ko Jopoto ero o'waine enapa ynekarity'po oty ekari'nen: moro takaramatopombo koko mo'ko Jopoto Jesus 'wa perere tanunje man. ²⁴Tamusi ety awonga'po wyino ty'wa, moro perere i'wa ty'sakapo'se man. Irombo tyka man: "Yja'mun ero man. O'wanokon me ro man. Ero wara aitoko, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa." ²⁵Iwara enapa moro sapera tanunje i'wa man moro tywendame'san wyino. Tyka man: "Ero sapera moro Tamusi wykatopombo yjan rapa asery me. Moro ikatopombo pori'tomanon ro moro ymynuru. Awonyrykon wararo ero wara aitoko, ypoko awetuwaro'mato'ko'me rapa." ^{e26}Moro perere enapyry wara ro o'waine, moro sapera wyino awonyrykon wara ro, Jesus romby'po mekarajatton rapa, iwopyry 'wa ro rapa.

²⁷Iro ke 'kuru mo'ko emepo'pa roten mo'ko Jopoto pererery ena'nen,

^c11:7 Genesis 1:26-27 ^d11:8 Genesis 2:18-23

^e11:25 Exodus 24:8, Jeremia 31:31-34, Exodus 24:6-8

isaperary wyino oty enyenen u'ta kynaitan mo'ko Jopoto ja'mun poko yja'wan me aino, imynuru poko yja'wan me aino enapa. ²⁸Moro perere enapyry uwaporo te 'kuru, moro sapera wyino oty enyry uwaporo enapa, iru'pyn me 'ne ka'tu aseke kari'na waimengary man. ²⁹Mo'ko Kristus ja'mun me iwairy anukutypyn irombo aseke yja'wan oty ypojan tytu'ponaka moro ty'wa perere enapyry 'wa, moro sapera wyino tywonyry 'wa enapa. ³⁰Moro wara ro ara'naine pyime imero je'tun pe mandon, ru'me mandon. Pyime paio tyromo'se mandon. ³¹Aseke na'sen kywaimenga'sanymboto te, mo'ko Jopoto kymenga'paine nairy. ³²Erome te mo'ko Jopoto kymengaton. Iro ke ro kykota'maton, moro a'wembono tauran yry pona ty'wa kypokoine asewara ero nono maro.

³³Iro ke ko'wu, yja'sakarykon, mo'ko Jopoto ereparary ena'se awopyrykon jako, aja'sakarykon imomo'toko. ³⁴Ikumyry 'wa amy wory jako, tauty po iwendamery man. Iwara ro moro ase'wa awopyrykon yja'wan me mo'ko Jopoto anauranano'po'pa kynaitan. Morokon amykon terapa ajemepato'ko'man ko'wu wyopy'po mero o'waine sa'pendake iru'pyn me.

A'kanano wyinonokon otykon

12 Morokon a'kanano wyinonokon otykon poko oty ukutyry 'se wa o'waine, yja'sakarykon. ²Tamusi anukuty'pa noro aja'taine, moro wara roten mo'karon auranan'on tamusi 'wa tywotaropo tywaije mandon, aine? ³Iro ke ro suku'poja o'waine: Amy paio Tamusi a'kary nauranano'pory kari'na "Oro Jesus nuta'nen!" yka'pa kynaitan. "Jesus Jopoto me man" yka'pa ro rypo

amy kari'na kynaitan, taro'pa Tamusi a'kary a'ta.

⁴Pyime mo'ko Tamusi a'kary nyrykon otykon man. Mo'ko ynamon te 'kuru o'win roten man, mo'ko inoro noro Tamusi a'kary.^f ⁵Pyime morokon pyitonano emamingon man. O'win te man mo'karon pyitonano Jopotory. ⁶Pyime morokon pori'tonano man. Mo'ko inoro noro Tamusi te 'kuru pa'poro kari'na pori'tomanon. ⁷Pa'poro ita tywonepotopo kari'na ta te mo'ko Tamusi a'kary kynonepojan pa'poro kari'na epano'to'me. ⁸Mo'ko o'win amymbo auranano'pojan mo'ko Tamusi a'kary tywonumengapore. Mo'ko o'win amymbo auranano'pojan te mo'ko inoro noro Tamusi a'kary oty uku'nen me. ⁹Amymbo 'wa oty amyikapojan imero mo'ko inoro noro Tamusi a'kary. Amymbo 'wa je'tun pangon kura'mapojan mo'ko inoro noro Tamusi a'kary. ¹⁰Amymbo yjan pori'tonano eneponen me. Amymbo yjan Tamusi auran uku'ponen me. Amymbo yjan yja'wangan akywano uku'nen me. Amymbo auranano'pojan ukuty'non roten auranano ta. Amymbo yjan o'to tauro'po me morokon auranano wairy ekari'nen me. ¹¹Pa'poro erokon otykon te 'kuru mo'ko inoro noro a'kanano emamin erokon man. Pa'poro kari'na emaminano'pojan te amy me terapa, i'se tywairy wara ro.

O'win ja'munano tanokon

¹²Amy ja'munano wara mo'ko Kristus man. Morokon o'win amy ja'munano pokonokon, itanokon enapa pyime man. Morokon pyimanokon amy ja'munano pokonokon, itanokon enapa o'win amy ja'munano me man.^g ¹³Iwara enapa ky'karon pa'poro o'win a'kanano ta tatyka kytaton o'win ja'munano me.

^f12:4 Rome 12:6-8 ^g12:12 Rome 12:4-5

Simosu me, Griek me, taporemynamon pyitonano me, aporemymngon me pai kywairykon ita waty man. O'win a'kanano 'wa pa'poro tapyije kytaton.

¹⁴Moro ja'munano ta enapa irombo o'win roten itano e'i'pa man. Pyime te morokon itanokon man. ¹⁵Moro pupunano wykary jako pai "Ainanano me kapyn ywairy ke, moro ja'munano ta kapyn awu wa", moro pupunano iro ke moro ja'munano ta kapyn nan? ¹⁶Moro pananano wykary jako "Onunano me kapyn ywairy ke, moro ja'munano ta kapyn awu wa", moro pananano iro ke moro ja'munano ta kapyn nan? ¹⁷Onunano me roten pa'poro moro ja'munano a'ta, one wara ko nepanamary? Pananano me roten pa'poro moro ja'munano a'ta, one wara ko oty po'nukuru? ¹⁸Tamusi 'wa te 'kuru pa'poro morokon ja'munano tanokon tyje man tywaitopone moro ja'munano ta, tynisanory wara ro. ¹⁹Pa'poro morokon otykon a'ta o'win roten moro ja'munano tano oty me, one wara ko ja'munano me nairy? ²⁰Pyime te 'kuru morokon ja'munano tanokon man. O'win te man moro ja'munano. ²¹Moro onunano tykary upijan moro ainanano 'wa "O'se'pa wa". Iwara enapa moro upu'ponano tykary upijan moro pupunano 'wa "O'se'pa wa". ²²Moro ko'po 'ne ka'tu rapa morokon ru'me kynekanopyrykon kyja'mungon tanokon otykon wotamonopyry waty man imero. ²³Morokon kyja'mungon tanokon, morokon kawo anapo'i'pa kytaton irokon poko 'ne ka'tu rapa iru'pa kytaton. Morokon pyiwano mangon kyja'mungon tanokon otykon 'ne ka'tu rapa kysikura'maton. ²⁴Morokon kurangon kyja'mungon tanokon otykon kura'mary waty man. Tamusi 'wa tameronokon otykon moro ja'munano

tanokon me tyje man. Moro po'pono itano poko 'ne ka'tu rapa te iru'pa man, ²⁵morokon itanokon wotaripapyry pona. O'win iwonomengarykon 'se man ase'wano me. ²⁶Je'tun pe o'win amy itano a'ta, pa'poro morokon itanokon enapa moro je'tunano apojaton. O'win amy itano ety awongary jako, pa'poro morokon itanokon enapa ta'wapore mandon.

²⁷Kristus ja'mun amyjaron mandon. Ija'mun tanokon me mandon. ²⁸Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na Tamusi 'wa amykonymba tyje man, koromo 'ne apojoma'san me, ijokonory me tauran uku'ponamon me, ijuwanory me amepanamon me, irombo pori'tonano enepanamon me, irombo je'tun pangon kura'manamon me, ta'sakarykon epano'namon me, oty undymanamon me, ukuty'non roten auranano ta auranatonon me enapa.^h ²⁹Pa'poro 'kare apojoma'san me nandon. Pa'poro 'kare Tamusi auran uku'ponamon me nandon. Pa'poro 'kare amepanamon me nandon. Pa'poro 'kare pori'tonano enepojaton. ³⁰Pa'poro 'kare i'waine je'tun pangon kura'mapojan mo'ko a'kanano. Pa'poro 'kare nauranaton ukuty'non roten auranano ta. Pa'poro 'kare o'to tauro'po me morokon auranano wairy ekari'saton. ³¹E'kutoko te morokon potonon 'ne ro Tamusi a'kary nyry otykon apyiry poko.

Amy oma 'ne ka'tu te senepoja o'waine, moro pa'poro erokon ko'po man iro.

Moro aipynano

13 Pa'poro ero nono tu'ponokon auranano ta, pa'poro moro kapu tanokon auranano ta enapa yjauranary jako ro rypo, aipynano anukuty'pa yja'ta te, sambura waimorykary wara

^h12:28 Efese 4:11

wa, kambana waimorykary wara pai.

²Moro Tamusi auran uku'potopo pori'tonano a'ta ro rypo yjekosa, pa'poro atunemy'san otykon ukutyry jako ro rypo y'wa, pa'poro oty ukutyry jako ro rypo y'wa, moro y'wa Tamusi amyikary 'wa wypykon emimapory jako ro rypo, aipynano anukuty'pa yja'ta te, amy otyombo me pairo e'i'pa wa.ⁱ

³Pa'poro yjotyrykonymbo ekamyry jako ro rypo y'wa kari'na wendameto'me, moro yja'mun yry jako ro rypo y'wa ykoro'kato'me, aipynano anukuty'pa yja'ta te, otyombo ro anyry'pa man y'wa.

⁴Moro aipynano pyi'me'ke man. Tawa'pore roten man. Emyny'ma man. Moro aipynano e'i'pa 'ne man. Atamyika'pa man. ⁵Emepo'pa e'i'pa man. Uwaponaka aseke tytory poko o'mika'pa man. Ko'i ore'kopo'pa man. Yja'wan me tyry'poto, ipoko o'poty'pa man. ⁶Yja'wan me kari'na enary poko ewa'po'pa man. Moro iporono oty te kynewa'porojan. ⁷Pa'poro oty jondojan. Pa'poro oty amyikanon. Pa'poro oty wo'kapyry po kynopo'san. Pa'poro oty ta kyneja'nakanon.

⁸Moro aipynano aikepy'pa roten man. Moro Tamusi auran uku'porymbo ky-naike'tan. Morokon ukuty'non roten auranano ky-naike'tan. Oty ukutyrymbo ky-naike'tan. ⁹Pa'poro 'ne oty ukutyry kysamono'saton. Pa'poro 'ne Tamusi auran uku'pory kysamono'saton. ¹⁰Oty we'i'ma'po mero te, morokon otykon amonopyry kynuta'tan. ¹¹Uwapo, pitani me noro yja'ta, pitani wara ro yjauranary, pitani wara ro ywonumengary, pitani wara ro oty enery y'wa. Erome te amy uwapotombo me ywe'i'po mero, morokon pitani me yja'tanokonymbo otykon saike'kai. ¹²Erome irombo amy supikiri ta otykon kysenejaton. Morokon otykon te to'kyine kynonejan. Aire te

asembata kyto'po'ta'ton. Erome pa'poro 'ne kapyn oty suku'sa. Aire te suku'take, yjukutyry wara enapa Tamusi 'wa.

¹³Iwara ko'wu erokon oruwa kynain-opojan: Tamusi amyikary, oty wairy po o'po'no, aipynano. Ira'naine te moro aipynano poto me 'ne man.

A'kanano wyinonokon otykon rapa

14 Moro aipynano wena'po ta aitoko. Irombo mo'ko a'kanano nyry otykon apyiry poko e'kutoko. Moro Tamusi auran uku'pory apyiry poko 'ne ka'tu rapa te e'kutoko. ²Mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto irombo kari'na anerupa'pa man. Tamusi erupanon te. Amy pairo kari'na irombo moro auran anukuty'pa man. Mo'ko Tamusi akary te atukuty'non otykon poko kynauranano'pojan. ³Mo'ko Tamusi auran uku'ponen te kari'na erupanon. Kynepano'saton. Kynurujaton. Kynipori'tomaton enapa. ⁴Mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto aseke kynepori'tomanon. Mo'ko Tamusi auran uku'ponen te mo'karon Tamusi na'nanopy'san pori'tomanon. ⁵Ukuty'non roten auranano ta pa'poro ajauranarykon 'se rypo imero wa. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa te Tamusi auran uku'ponamon me awairykon 'se wa. Mo'ko Tamusi auran uku'ponen mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto ko'po man. Asewara te mandon moro o'to tauro'po me moro tauranymbo wairy ekarityry jako roten mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto 'wa, mo'karon Tamusi na'nanopy'san epano'to'me ty'wa.

⁶Ukuty'non roten auranano ta ajerupaine ywopy'poto, yja'sakarykon, otypan oty ko ywyino mepotory? Oty pa'kanen me, oty uku'nen me pai,

ⁱ13:2 Mateus 17:20, 21:21, Markus 11:23

Tamusi auran uku'ponen me pai, amepanen me pai ajerupa'paine ywe'i'poto, otyambo ro anepory'pa maitory. ⁷Iwara enapa morokon aimorykatonon otykon man. Enurima'pa tyre sina ety, kitara ety pai nainen. Muku'tan otypan ware etory, otypan ware morykary pai? ⁸Atukuty'pa moro warinu kutiry ety a'ta enapa, noky ko o'wo'ma tytory man ytan? ⁹Iwara enapa amyjaron mandon. Atukuty'pa ajauranarykon jako, one wara ko moro ajaurangon natuku'tan? Typo roten moro ajaurangon makamata'ton. ¹⁰Ero nono tu'po pyime roten auranano man. Pa'poro auranano amy o'to tauro'po me man. ¹¹O'to tauro'po me amy auranano wairy anukuty'pa yja'ta, mo'ko yjerupanen amy tauranworono me kynaitan y'wa. Awu i'wa enapa amy tauranworono me waitake. ¹²Iwara enapa amyjaron mandon. Mo'ko Tamusi a'kary nyry otykon apyiry poko awo'mikarykon jako, e'kutoko 'ne ka'tu rapa morokon Tamusi na'nanopy'san pori'tomato'kon otykon apyiry poko.

¹³Iro ke ro mo'ko amy ukutypyn auranano ta auranatoto woturupory man Tamusi 'wa moro o'to tauro'po me iwairy ekari'topo poko. ¹⁴Amy ukutypyn auranano ta irombo Tamusi 'wa yjauranary jako, mo'ko yja'kary Tamusi 'wa kynaurananon. Moro ywonumengary te oty anepory'pa man. ¹⁵One wara ko iro ke nan? Moro Tamusi 'wa yjauranary jako, yja'kary maro Tamusi 'wa yjauranatake. Ywonumengary maro enapa te Tamusi 'wa yjauranatake. Ywaretatake yja'kary maro. Ywonumengary maro enapa te ywaretatake. ¹⁶Aja'kary maro roten amy oty poko Tamusi ety awongary jako o'wa, one wara ko mo'ko amy roten kari'na moro ety awongatopo poko "Iwara ro man" nykatan, moro o'to awykary anukuty'pa ta'ta? ¹⁷Iru'pa ro

rypo man moro o'wa Tamusi ety awongary. Mo'ko aja'sakary anipori'toma'pa te man.

¹⁸Tamusi ety sawongaje pa'poro ako'poine ukuty'non roten auranano ta yjauranary poko. ¹⁹Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na te 'kuru ywonumengary maro ainatone roten o'to ukutypyn iru'pa sepoja amy ukutypyn auranano ta ainapatoro dusun o'to ywykary ko'po. Iwara ro mo'karon yja'sakarykon emepary taro waitake.

²⁰Yja'sakarykon, pitanikon wara kytonumengaton. Pitanikon wara u'tano'ma aitoko. Uwapoto'san wara te onumengatoko. ²¹Moro omenano kareтары ta tymero man:‡

"Tauranworonokon yndary 'wa oty sekari'potake mojan ero ponokon 'wa. Ise'me te y'wa epanama'pa kynaita'ton," kynganon mo'ko Jopoto.

²²One wara ko iro ke nan? Morokon ukuty'non auranano irombo amy oty enepojan mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wa. Mo'karon Kristus wyinonokon 'wano kapyn morokon man. Moro Tamusi auran uku'pory te amy oty enepojan mo'karon Kristus wyinonokon 'wa. Mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wano kapyn moro man. ²³Pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san auranary jako ukuty'non auranano ta moro tywota'nano'to'kon po, one wara ko amykon roten o'my'san kari'na, Kristus wyino e'i'non pai nonumengata'ton? To'mere'se awairykon anekarity'pa naita'ton? ²⁴Moro pa'poro kari'na 'wa Tamusi auran uku'pory jako te, oty ko no'ka'tan amy Kristus wyino e'ipyn wo'my'poto, amy roten kari'na wo'my'poto pai? Pa'poro morokon inetary yja'wan me iwairy ekari'tan. Morokon inetary

kynimengapotan. ²⁵Moro ituru'po ta unemy'po oty kynosenepotan. Tombata'po ko'wu kynomatan Tamusi ety awongato'me ty'wa. Irombo kyngatan: "Iporo ro Tamusi ara'naine man!"

Pa'poro oty wairy man tywaitopone

²⁶One wara ko iro ke nan, yja'sakarykon? Moro ase'wa awopyrykon wara ro, pa'poro kari'na amy oty maro kynos'an: amy ware maro, amy iru'pyn omepatopo oty maro pai, amy ty'wa Tamusi nenepo'po oty maro pai, amy ukutypyn auranano maro pai, o'to tauro'po me moro auranano wairy ekari'topo maro pai. Pa'poro morokon otykon wo'kapry man mo'karon Tamusi na'nanopy'san pori'tomato'me. ²⁷Amy ukutypyn auranano ta amykon auranary jako, oro oko, oruwa roten pai moro wara naisen. Asepa'po ta nauranasen. Irombo o'win amy 'wa o'to tauro'po me moro auranano wairy ekarityry man. ²⁸Uwa amy ekari'nen a'ta te, ity'me mo'karon ukuty'non auranano ta auranatonon wairy man mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na. Ty'wanokon me roten moro jako auranarykon man, Tamusi 'wanokon me enapa. ²⁹Oro oko, oruwa roten pai Tamusi auran uku'ponamon nauranasen mo'karon amykon terapa 'wa aurangon mengary uwaporo. ³⁰Amy moro po tandy'pono 'wa te Tamusi 'wa amy oty enepory jako, mo'ko auranatoto Tamusi auran uku'ponen yity'nary man, mo'ko ta'sakary auranato'me. ³¹Asepa'po ta Tamusi auran uku'pory taro mandon pa'poro. Iwara ro pa'poro kari'na tywomeparykon taro, tywepori'tomarykon taro enapa kynaita'ton. ³²Mo'karon Tamusi auran uku'ponamon aina moro Tamusi auran

uku'pory man. ³³Tamusi irombo ato'wa roten kywairykon 'se'pa man. Sara'me te kywairykon 'se man. Iwara ro man pa'poro morokon Tamusi wyinonokon wota'nanoto'kon po.

³⁴Ity'me mo'karon worryijan wairy man morokon ata'nano'to'kon po. Auranarykon kapyn man. Moro omenano mero'po wykary wara ro tyikyryjatonon apyiry i'waine man tyjopotorykon me. ³⁵Amy oty ukutyry 'se ta'taine, auto po iwoturuporykon man tyinonon 'wa. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san ra'na amy worryi auranary pyiwano me man. ³⁶Awyinoine 'kare moro Tamusi auranymbo tywotaripa'se nan. Amyjaron roten 'kare ajepoton. ³⁷Tamusi auran uku'ponen me, a'kanano wyinono me amy wokanopyry jako, ero ynimerory wairy ukutyry i'wa man mo'ko Jopoto wykatopo me. ³⁸Mo'ko ero ukutyry 'sepy'n ukuty'pa enapa kynaitan.

³⁹Iro ke ro, yja'sakarykon, e'kutoko moro Tamusi auran uku'pory poko. Ukuty'non auranano ta kari'na auranary kysa'kototon. ⁴⁰Pa'poro oty wairy te man tywaipore, tywaitopone enapa.

Mo'ko Kristus awomy'po ekarityry

15 Kytuwaro'maton rapa, yjasa'karykon, moro o'waine ynekarity'pombo iru'pyn oka poko. Moro ro mapyisen. Moro ro ajemamyrykon andy'mojan. ²Moro ro enapa uta'no wyino ajunenjatton, moro ynekarity'po wara ro ikura'mary jako o'waine. Aronge roten 'kare Kristus mamykaton. ³Pa'poro oty uwaporo te moro ynapo'i'po oka sekari'nen o'waine. Morokon imero'san wararo kyja'wanykon upu'po me mo'ko Kristus romby'po sekari'nen o'waine.^k ⁴Unemy'po sekari'nen o'waine. Moro ijoruwanyry kurita morokon imero'san

^k15:3 Jesaja 53:5-12

wara ro awomy'po sekari'nen o'waine.¹
⁵Mo'ko Kefas 'wa iwosenepo'po sekari'nen o'waine, mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon 'wa iwosenepo'po enapa.^m ⁶Moro pa'po me tywosenepo man ainatonemboto ainatone-kari'na ko'ponokon ka'sakarykon wota'nanopy'san 'wa. Pyime enenamonymbo nuro noro mandon. Amykonymbo te tyromo'se terapa mandon. ⁷Moro pa'po me Jakobus 'wa tywosenepo man. Morombo wyino pa'poro mo'karon apojoma'san 'wa. ⁸Irombo ro mero ko'wu y'wa enapa, amy e'i'pa oma'po warano 'wa iwosenepo'po.ⁿ

⁹Awu ro inorombo ro ko'warono apojoma'po awu wa mo'karon apojoma'san ra'na. Apojoma'po me yjeatory kapyn rypo man, mo'karon Tamusi na'nanopy'san wekenapoty'san ke yjerekuru 'wa.^o ¹⁰Tamusi turu'popory te erome ero wara yjyryi. Moro y'wa inenepo'po ituru'popory aronge roten e'i'pa ne'i. Pa'poro mo'karon amykon terapa apojoma'san ko'po imero awosin pe yjemaminai. Awu kapyn te yjemaminai. Moro ymaro aitoto Tamusi turu'popory te nemaminai. ¹¹Noky 'wa, y'wa pai, mo'karon amykon terapa 'wa pai moro oka ekarityry ita waty man. Moro wara te na'na kynekarojan. Moro wara ro Kristus amyikanamon me tywaije mandon.

Moro kawomyrykon

¹²Iromby'san wyino rapa mo'ko Kristus awomy'po ekarory jako na'na 'wa, one wara ko iro ke amykonymbo aja'sakarykon awomy'pa mo'karon iromby'san ekari'saton? ¹³Awomy'pa

mo'karon iromby'san a'ta, Kristus enapa awomy'pa rapa tywaije man iromby'san wyino. ¹⁴Awomy'pa rapa Kristus we'i'poto, moro na'na nekarory aronge roten man. Moro wara a'ta, moro o'waine Kristus amyikary enapa aronge roten man. ¹⁵Moro wara a'ta enapa Tamusi poko na'na enapitary kynonejan. Na'na irombo Tamusi 'wa Kristus awongapo'po ekari'san rapa. Anawongapo'pa rapa tywaije man, awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta. ¹⁶Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta irombo mo'ko Kristus enapa awomy'pa rapa tywaije man. ¹⁷Awomy'pa rapa mo'ko Kristus we'i'poto, moro o'waine Kristus amyikary aronge roten man. Moro wara a'ta, oja'wanykon ta noro mandon. ¹⁸Moro wara a'ta, mo'karon Kristus ta i'maty'san enapa tuta'se mandon. ¹⁹Ero amano tano man me roten Kristus poko kywo'potyrykon jako, pa'poro kari'na ko'po imero kata'mato kytaton.

²⁰Iporo te 'kuru Kristus tawonje rapa man iromby'san wyino, koromono me pa'poro mo'karon iromby'san ra'na. ²¹Amy kari'na ta moro romo'no wopy'po wara enapa moro iromby'san wyino awono amy kari'na ta tywo'se man. ²²Adam ta pa'poro kari'na rombyry wara enapa pa'poro kari'na kynawondan rapa Kristus ta.

²³Ta'pemy'san wararo te pa'poro kari'na kynawondan rapa. Koromono me mo'ko Kristus tawonje man. Irombo moro iwopyry mero mo'karon iwiyinonokon terapa kynawonda'ton. ²⁴Morombo mero ko'wu pa'poro oty kynaike'tan. Pa'poro morokon ero nono tu'ponokon kawonokon pori'tonano uta'ka'san mero ty'wa, mo'ko Kristus ero

¹15:4 Ware 16:8-10, Mateus 12:40, Apojoma'san 2:24-32

^m15:5 Lukas 24:34, Mateus 28:16-17, Markus 16:14, Lukas 24:36, Johanes 20:19

ⁿ15:8 Apojoma'san 9:3-6 ^o15:9 Apojoma'san 8:3

nono ytan undymato'me mo'ko Tamusi jumynano ainaka. ²⁵Mo'ko Kristus 'wa irombo pa'poro oty undymary man pa'poro mo'karon tyjenonokamon yry 'wa ro Tamusi 'wa ipupuru upi'nonaka.^p ²⁶Moro irombo ro uta'toto man tyjenonopymy oty moro romo'no man. ²⁷Tymero irombo man: Pa'poro oty tyje Tamusi 'wa man ipupuru upi'nonaka. Upi'nonaka pa'poro oty yry jako te ty'wa, Tamusi 'ne ro aseke upi'nonaka atyry'pa tywaije man.^q ²⁸Pa'poro oty yry'po mero tupi'nonaka, mo'ko ymunano enapa aseke mo'ko tupi'nonaka pa'poro oty ynenymbo upi'no kynaitan. Iwara ro Tamusi pa'poro oty me kynaitan pa'poro oty ta.

²⁹Awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, oty epory ekano'saton ko mo'karon tyrombyrykon mero asetykapotonon? Iporo awomy'pa mo'karon iromby'san a'ta, o'tono'me ko noro tyrombyrykon mero nasetykapojaton?

³⁰O'tono'me ko na'na ro rypo otare'ma'pa roten anari ta nan?

³¹Yja'sakarykon, kurita wara ro romo'no ta wa. Iporo ywykary uku'toko, apokoine waino pe ywairy ukutyry wara enapa o'waine mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta. ³²Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta, oty poko ko moro Efese po wo'wo'man mo'karon tokonamon no'kan maro? Otypan iru'pyn oty ene'nen ko y'wa? Awomy'pa rapa mo'karon iromby'san a'ta, kytendamesen, kyto'ny'sen. Koro'po roten irombo kyromo'ta'ton.^r

³³Kytomu'maton. Emepo'non maro aino moro tamepore ainombo any'manon. ³⁴Iru'pyn me awonumengarykon apyitoko. Yja'wan me noro o'to kytaiton. Amykonyombo aja'sakarykon irombo Tamusi anukuty'pa pairo

mandon. Moro wara ywykary poko awepy'i'torykon rypo man.

Moro a'kanano wyinono ja'munano

³⁵Amy te pai kyngatan: "One wara ko mo'karon iromby'san nawonda'ton rapa? Otypan ja'munano apyita'ton ko?"

³⁶Oty anukutypyn! Moro anipomyry oty erena'pa kynaitan, iromby'pa iwe'i'poto. ³⁷Amy oty pomyry jako o'wa, moro ipuwa'po terapa anipomy'pa mana. Amy epy'po roten te miponja, awasi epy'po pai, amy terapa wonatopo epy'po pai. ³⁸Tamusi te 'kuru amy ja'munano yjan i'wa, tynisanory wara ro. Pa'poro wonatopo epy'po 'wa amy ja'munano yjan typo-typo.

³⁹Pa'poro no'kan punu asewara e'i'pa man. Kari'na punu typo man. Tonomy punu typo man. Tonoro punu typo man. Woto punu rapa typo man.

⁴⁰Kapu tanokon ja'munano mondo man. Ero nono tu'ponokon ja'munano mondo enapa man. Moro kapu tanokon kuranory te asewara e'i'pa man moro ero nono tu'ponokon kuranory maro.

⁴¹Weju kuranory typo man. Nuno kuranory typo man. Siriko kuranory typo man. Morokon siriko kuranory rapa asewara e'i'pa man.

⁴²Iwara enapa mo'karon iromby'san awomyry man. Uta'toto man kyno'ponjan. Utapypyn roten kynawonjan.

⁴³Yja'wanymbo kyno'ponjan. Kurano kynawonjan. Ru'man kyno'ponjan. Pari'pyn kynawonjan. ⁴⁴Orematoto ja'munano kyno'ponjan. A'kanano wyinono ja'munano kynawonjan.

Mondo amy orematoto ja'munano a'ta, amy a'kanano wyinono ja'munano enapa mondo man. ⁴⁵Iwara enapa tymero man: Mo'ko koromono kari'na, Adam, orematoto ja'munano me tywaije man.

Mo'ko inorombo ro Adam te amy amano ynen a'kanano wyinono ja'munano me tywaije man.^s ⁴⁶Moro a'kanano wyinono ja'munano te, koromono kapyn moro man. Moro orematoto ja'munano na'nen te man. Moro pa'po me moro a'kanano wyinono ja'munano kyno'san. ⁴⁷Mo'ko koromono kari'na ero nono wyinono me man. Mo'ko ijokonory kari'na te kapu wyinono me man. ⁴⁸Mo'ko nono wyinono kari'na wara enapa mo'karon nono wyinonokon mandon. Mo'ko kapu wyinono wara enapa mo'karon kapu wyinonokon mandon. ⁴⁹Mo'ko nono wyinono eneke kywe'i'san wara enapa mo'ko kapu tano eneke kytaita'ton.

Romo'no y'mondory

⁵⁰Ero wara wykaje o'waine, yja'sakarykon. Tywaike ro kari'na tytory upijan moro Tamusi nundymary taka. Moro uta'toto man moro utapy'pa aino apyiry upijan. ⁵¹Epanamatoko. Amy unemy'po auranano sekari'sa o'waine. Pa'poro 'ne iromby'pa kytaita'ton. Pa'poro te amy me terapa kytaita'ton,^t ⁵²ko'i roten imero, onunano wopisamyry wara roten, moro kuti wota'po mero irombo ro mero. Moro kuti wota'po mero irombo mo'karon iromby'san awongapota'ton Tamusi, iromby'pa noro rapa iwaito'ko'me. Ky'karon te amy me terapa kytaita'ton. ⁵³Ero uta'toto man ja'munano wo'myndory irombo man moro utapy'pa aino ke. Ero romo'toto man ja'munano wo'myndory man moro iromby'pa aino ke. ⁵⁴Moro uta'toto man wo'myndoma'po mero moro utapy'pa aino ke, moro romo'toto man wo'myndoma'po mero moro iromby'pa aino ke, iporo ero imero'po wairy kynosenepotan:^u

Moro romo'nombo to'mo'se man. Ty'mondo man. ⁵⁵Romo'no, one wara ko oty mi'mondotan, se? Romo'no, oje ko moro je'tun pan apori'tory nan, se?^v

⁵⁶Yja'wan me aino moro romo'no ekyry me man. Moro yja'wan me aino pori'tory me moro omenano mero'po man. ⁵⁷Tamusi ety te kysawongasen. Mo'ko 'wa ro oty y'mondonamon me tyje kytaton mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta.

⁵⁸Iro ke ko'wu, ynipyarykon yja'sakarykon, pari'pe aitoko. Esakama'pa imero aitoko. Mo'ja ro mo'ko Jopoto emamin pari'pe ika'toko. Muku'saton waty moro awo'mikarykon wairy aronge roten waty Jopoto ta.

Mo'karon Judea ponokon 'wano pyrata

16 Mo'karon Judea po Tamusi wyinonokon 'wano me ana'nanopyrykon pyrata poko ero wara ywykary 'se wa. Mo'karon Galatie tanokon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san 'wa ywykatopombo wara enapa aitoko.^w ²Aremi wara ro auto po amy pyrata typo ytoko, apori'torykon taro ro. Iwara moro o'waine ywopy'po mero pyrata amo'ipotiry noro waty kynaitan. ³Moro o'waine ytunda'po mero amykon iru'pa anepory'san wokryryjan semo'ta'ton kareta maro Jerusalem 'wa, morokon ana'nanopy'san pyrata aro. ⁴Iru'pa te aseke ywytory man wone'poto, ymaro ro kyny'ta'ton.

⁵Wo'take o'waine Masedonie 'wa ywyto'po mero. Masedonie pato irombo wo'take.^x ⁶Ajekosaine te pai a'si'ko akore'pe waitake. Moro i'sano pai ajekosaine si'ma'katakake. Iwara ro mo'ja ro ywytotome yjepanopyry

^s15:45 Genesis 2:7 ^t15:51 1 Tesalonika 4:15-17 ^u15:54 Jesaja 25:8

^v15:55 Hosea 13:14 (LXX) ^w16:1 Rome 15:25-26 ^x16:5 Apojoma'san 19:21

taro maita'ton. ⁷Ko'i roten ywytory ta ajetawarykon 'se'pa wa. Yturu'po maro a'si'ko akore'pe ajekosaine ywairy 'se wa, i'se mo'ko Jopoto a'ta. ⁸Moro koromono wonatopo poty'po ewa'mary taronaka ero Efese po waitake.^{yz} ⁹Ero po irombo amy oma notapurumakai y'wa moro iru'pyn oka ekari'to'me. Pyime ro rypo ero ponokon kari'na ato'ke man moro iru'pyn oka.

Aturuto'kon

¹⁰Timoteus wopy'poto o'waine, iru'pa enatoko me, enari'ma iwaito'me ara'naine. Ywara enapa irombo mo'ko Jopoto emamin ka'san.^a ¹¹Oro amy paio anenu'ka'pa nainen. Epano'toko me te aki'ma'pa iwo'to'me y'wa. Mo'karon ka'sakarykon maro irombo ero po simomo'sa.

¹²Mo'ko ka'sakarykon Apolos poko ero wara ywykary 'se wa. Pyimemboto rypo waturupon i'wa, mo'karon ka'sakarykon maro o'waine itoto'me. Erome 'ne te tytory 'se'pa imero man. Kyno'tan te iru'pyn oma epyry'po mero ty'wa.

¹³Tuwaro aitoko. Kristus amyikary ta eja'nakatoko. Wokyry me aitoko. Pana'pe aitoko! ¹⁴Pa'poro o'to aitoko awaipynarykon ta.

¹⁵O'win ro'kon amy oty poko ajururukon 'se wa, yja'sakarykon. Muku'saton waty mo'ko Stefanas we'i'po mo'karon tauty tanokon maro

koromonokon Kristus wyinonokon me Akaje po. Mo'karon Tamusi wyinonokon epano'namon me aseke iwotyry'san muku'saton enapa.^b ¹⁶Mo'kopangon apyitoko ako'ponokon me. Pa'poro mo'karon imaroine awosin pe amaminatonon enapa apyitoko ako'ponokon me. ¹⁷Tawa'pore wa mo'karon Stefanas, Fortunatus, Akaikus wopy'san poko. Moro ajekosaine uwa ywairy iru'pa rapa tyje i'waine man. ¹⁸Yja'kary eremapoton irombo. Aja'karykon eremapoton enapa te. Mo'kopangon ka'sakarykon apyiry ky'waine man kawo.

Kareta y'ma'topo auranano

¹⁹Mo'karon Asia tanokon aito'kon po Tamusi na'nanopy'san "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. Mo'ko Akila, Priska enapa mo'karon tautykon po Tamusi na'nanopy'san maro Jopoto ta "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. Pa'poro ka'sakarykon "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine.^c ²⁰"Iru'pa aitoko!" kaitoko ase'wa Tamusi wyinonokon me aweposimapotyrykon ta.

²¹Awu, Paulus, aseke yjainary ke "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ero po simeroja o'waine. ²²Mo'ko Jopoto anipynapyn eponen yja'wan oty! Maranata.^f ²³Jopoto Jesus turu'popory amaroine nainen. ²⁴Pa'poro kypynaton Kristus Jesus ta.

^f16:22 Moro Simosu auran tano 'maranata' tauro'po man: 'o'ko 'ne, Jopoto'.

^y16:8 Apojoma'san 19:8-10

^z16:8 Levitikus 23:15-21, Deuteronomium 16:9-11 ^a16:10 1 Korinte 4:17

^b16:15 1 Korinte 1:16 ^c16:19 Apojoma'san 18:2

Korinte ponokon 'wano ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Mo'karon Korinte po Tamusi amyikanamon 'wa Paulus nimero'po ijokonory kareta ero man. Moro koromono inimero'po kareta 'wa pyime Korinte po Tamusi amyikanamon wepanama'san amyikapojan ero ijokonory kareta. Paulus aninendo'pa amykon wairy enepojan enapa te. Mo'karon ro moro i'wa turuto'kon anamyika'pa tywaije mandon. Iro ke ro ero ijokonory kareta Paulus 'wa tymero man mo'karon Korinte ponokon 'wa. Mo'karon typanaja'naramon e'mapo'san moro Kristus wyino aino poko yja'wan me tywonumengarykonyombo u'mato'me i'waine. Ty'wa iwepanamato'ko'me, moro tamamina'po, mo'ko Jopoto napojoma'po me tywe'i'po ekari'san enapa i'waine.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-11 Kareta a'motopo auranano

1:12 - 2:11 O'tono'me Korinte 'wa itunda'pa na'nen Paulus wairy

2:12 - 7:16 Moro Paulus emamin

8:1 - 9:15 Mo'karon Jerusalem po Tamusi amyikanamon epano'topo pyrata

10:1 - 12:24 Amy Jesus napojoma'po me 'ne ro Paulus wairy

13:1-13 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojoma'po, mo'ko ka'sakarykon Timoteus maro ero kareta merojan mo'karon Korinte po Tamusi na'nanopy'san 'wa, pa'poro mo'karon Akaje po aitonon Kristus wyinonokon 'wa enapa. ²Oro mo'ko

kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Paulus 'wa Tamusi ety awongary

³Tykuranondo nainen mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi. Kotano enenen mo'ko man. Pa'poro oty ta kari'na poritomanen Tamusi mo'ko man. ⁴Pa'poro oty ta na'na kota'mary jako na'na poritomanon. Iwara pa'poro oty ta mo'karon amykon terapa kota'mary jako iporitomarykon taro na'na man moro Tamusi nyry na'na poritomatopo poritonano ke. ⁵Poto me ro rypo moro Kristus wyinonokon me na'na wota'karykary man. Iwara enapa te poto me na'na poritomanon moro Kristus wyino aino. ⁶Moro na'na kota'mary te aporitomanamon me man. Uta'no wyino ajunenamon me man. Moro na'na poritomary te aporitomanamon me enapa man. Moro ro aweja'nakarykon taro ajypojaton, moro na'na wota'karykary wara enapa awota'karykarykon ta. ⁷Iru'pyn oty 'wa ajeporykon momo'san na'na. Moro na'na wota'karykary a'sakarykon me awairykon wara enapa na'na poritomary a'sakarykon me awairykon man uku'san irombo na'na.

⁸Moro Asia po na'na kota'ma'po anukuty'pa awairykon 'se'pa irombo na'na man, na'na a'sakarykon. Na'na poritory ko'po irombo awosin pangon otykon na'na eponen. Tyrombyry ekano'nen paio rypo na'na.^d ⁹Na'na turu'po ta terapa moro na'na rombyry man kynakon. Iwara aseke typoritory poko kapyn tywo'potyry 'se na'na kynakon, moro iromby'san wyino kari'na awonganen Tamusi poritory poko te. ¹⁰Moro poto 'su romo'no

^d1:8 1 Korinte 15:32

pori'tory wyino Tamusi na'na unenen. Mo'ja ro enapa na'na unendan. Na'na unemyry man poko rapa irombo itu'ponaka na'na kyn'o'po'san.^e ¹¹ Amyjaron enapa na'na mepano'saton Tamusi 'wa auranatonon me. Iwara pyimemboto pyime kari'na moro na'na unemy'po poko Tamusi ety awongata'ton.

**Korinte 'wa ito'pa tywe'i'po
ekaritory Paulus 'wa**

¹² Ero irombo moro na'na wotamyikatopo: Na'na turu'po kynamyikapojan ipororo, e'i'pa 'ne enapa na'na wairy Tamusi embata o'wanokon me 'ne ka'tu rapa. Ero nono tu'ponokon tywonumengaporamon me kapyn, Tamusi turu'popory narorykon me te ero nono tu'po na'na kynemanen. ¹³ Pa'poro irombo morokon o'waine ynimerorykon otykon erupary taro, ukutyry taro enapa mandon. Moro o'waine ukuty'marykon te simomo'sa. ¹⁴ A'si 'ko terapa irombo muku'saton moro awotamyikato'kon me na'na wairy man mo'ko Kyjopotorykon Jesus wo'topo kurita, moro na'na wotamyikatopo me awairykon man wara enapa.

¹⁵ Moro amyikary ke ro penaro o'waine ywopyry 'se rypo wainen. Ijokonory me akuranondorykon 'se rypo wakon. ¹⁶ Apatoine ro Masedonie 'wa ywytory 'se rypo wakon, moro Masedonie wyino rapa o'waine ywo'to'me. Irombo Judea 'wa ywytory poko yjepanopyry 'se wakon o'waine.^f ¹⁷ Moro 'se ywairy ke ro ywonumengary anukuty'pa kakari'saton? Tamusi pyndo iro ke otykon poko wonumenganon? Amy oty poko iro ke "a'a" ywyka'poto,

"uwa" wykanon? ¹⁸ A'a me moro o'waine na'na nekarity'po auranano we'i'poto, uwa me tywairy upijan. Moro amyikaponen me ro Tamusi man. ¹⁹ A'a me mo'ko Tamusi ymuru Jesus Kristus, mo'ko ara'naine na'na 'wa, y'wa, Silvanus 'wa, Timoteus 'wa enapa wykaje irombo, takari'se man inoro we'i'poto, uwa me rapa e'i'pa tywaije man. Mo'ko ta pa'poro oty a'a me man.^g ²⁰ Pa'poro morokon Tamusi wykato'konymboko poko irombo a'a me man. Iro ke ro mo'ko po enapa moro "amen"^h kynganon na'na, Tamusi ety awongato'me. ²¹ Na'na pori'tomanen me, apori'tomanamon me enapa mo'ko Tamusi man, mo'ko Mesias ta. Tapyije enapa i'wa kytaton. ²² Tywyinonokon me enapa takari'se i'wa kytaton. Mo'ko a'kanano tyje i'wa man kyturu'san taka, moro tynyry man oty yry a'moto'me.

²³ Yjerekuru wyino ajunendo'ko'me, opy'pa na'nen wa Korinte 'wa. Moro uku'nen me ro Tamusi sejatoja. Yjenapitary jako, oro yjemamyry uta'kan. ²⁴ Moro o'waine Tamusi amyikary anundyma'pa na'na man. Moro o'waine Tamusi amyikary irombo pari'pe terapa ajypojaton. Ajewa'porykon epatongon me roten te na'na man.

2 Kata'mato rapa moro o'waine ywopyry wairy 'se'pa wainen. Moro wara ywonumengary synen. ² Kata'mato ajypanykon jako y'wa, noky ko rapa yjewa'porotan, mo'ko kata'mato ynypo'po rato? ³ Ytunda'pomboto, mo'karon yjewa'poronamon manombo 'wa kata'mato jyypory pona kareta simeron. Suku'sa irombo yjewa'pory wairy pa'poro ajewa'porykon me enapa. ⁴ Moro kareta merory je'tun

§§1:20 Moro Simosu auran tano 'amen' tauro'po man: 'iwara ro man', 'iwara ro nainen' pai.

^e1:10 Apojoma'san 18:1 ^f1:16 Apojoma'san 19:21 ^g1:19 Apojoma'san 18:5

pe pore y'wa kynakon. Yturu'po kynesykakon imero. Yjenakuru kynosakon. Kata'mato ajypoto'ko me kapyn moro kareta simeron. Poto me imero y'wa apynarykon ukutyry 'se te wakon o'waine.

Amy kari'na yja'wany kary

⁵Kata'mato anapoto amy we'i'poto, awu kata'mato yjenapo'pa tywaije man. Pa'poro te amyjaron kata'mato tanapo i'wa mandon a'si'ko. "A'si'ko kata'mato typo i'wa mandon" wykaje, iko'po 'ne 'ne apo'tun pe mo'ko kata'mato ajenapona-monymbo poko ywairy pona. ⁶Iporo terapa man moro ajapyimykony 'wa mo'ko kari'na e'mapotyry. ⁷Morombo wyino iru'pa man moro ija'wany kary o'waine, moro ipori'tomary enapa o'waine. Ka'pa rapa iko'po 'ne 'ne kata'mato iwairy 'wa emapory. ⁸Iro ke ro kurujaton ipynato'me o'waine. ⁹Ero poko enapa irombo moro kareta simeron: Moro iru'pa awairykon enery 'se, moro pa'poro oty ta ipanaja'na'pa awairykon enery 'se enapa wainen. ¹⁰Amy yja'wany kary jako o'waine, awu enapa moro ija'wany sikaje. Amy yja'wany kary man a'ta y'wa, tyka terapa y'wa man ajupu'san me mo'ko Kristus embata. ¹¹Iwara kyko'ponoma'paine mo'ko Satan kynaitan. Iru'pyn po irombo morokon iwonumengato'kon kysuku'saton.

Mo'karon Tamusi wyinonokon kuranory

¹²Troas 'wa ytunda'po mero moro Kristus ekapory ekari'se, mo'ko Jopoto 'wa iru'pyn oma yry'po senen.^h ¹³Yja'kary te sara'me atapo'pa kynakon, mo'ko yja'sakary Titus anepory'pa ywe'i'po ke. Iro ke ro ywytory man

ekarity'po mero y'wa mo'karon Troas ponokon 'wa, wytonen Masedonie 'wa.

¹⁴Tamusi ety awongary te man. Pa'poro oty y'mondonen me irombo mo'ko Tamusi na'na aropory poko roten kynaijan mo'ko Kristus ta. Wararo moro Kristus ukutyry popory aripa'pojan na'na 'wa. ¹⁵Tamusi embata irombo na'na ekosa moro Kristus popory man, mo'karon uta'no wyino Tamusi kynunenda'ton inaron 'wano me, mo'karon kynuta'kata'ton inaron 'wano me enapa. ¹⁶Mo'karon kynuta'ta'ton inaron 'wa utapyrykon man ekari'san moro na'na ekosano Kristus popory. Mo'karon kynemanda'ton inaron 'wa emamyrykon man ekari'san moro na'na ekosano Kristus popory. Noky ko moro amaminano kapyry taro nan? ¹⁷Mo'karon Tamusi auranymbo poko pyrata ka'namon apyimy wara kapyn irombo na'na man. Amu'mato kapyn kynaurananon na'na mo'ko Kristus ta Tamusi naurambarykon me Tamusi embata.

3 Tywotamyikary a'mojan rapa na'na? Amykonymbo kari'na wara 'kare tamyikato'kon kareta 'se na'na nan, o'wanokon me, awyinoine pai. ²Na'na kareтары amyjaron mandon. Moro kareta na'na turu'san ta tymero man. Pa'poro kari'na moro kareta uku'san. Pa'poro kari'na kynerupanon. ³Amy Kristus wyinono kareta me awairykon menepojaton. Imerory epatongon me na'na tywaije man. Tapuru'po ke kapyn, mo'ko nuro no Tamusi a'kary ke te tymero man, typipa'kamon topu poko kapyn, kari'na turu'san poko te.ⁱ

⁴Mo'ko Kristus po te na'na Tamusi amyikanon. ⁵Aseke kapyn amy oty kapyry taro na'na man. Aseke tynikapy'po oty me amy paio oty yry

^h2:12 Apojoma'san 20:1

ⁱ3:3 Exodus 24:12, Jeremia 31:33, Ezechiël 11:19, 36:26

upijan na'na. Tamusi te oty kapyry taro na'na yjan. ⁶Amy asery tykatopombo pokonokon kurangon pyitonano me na'na tyje i'wa man. Moro asery Tamusi wykatopombo imero'pa man. Tamusi a'kary nuku'pory te moro man. Moro imero'po irombo kari'na wojan. Mo'ko a'kanano te kari'na emangapojan.^j

⁷Moro romo'no emaminano'ponen, moro topu poko tymero man iro kurano me imero tywaije man. Mo'karon Israel pajanyombo 'wa pairo moro Moses embatary 'wa tywo'potyrykon tupi man, kurano me imero moro embatary wairy ke. Uta'toto me te moro kurano tywaije man.^k ⁸Moro imero'po kuranory ko'po kapyn iro ke poto me moro a'kanano emaminano'ponen kuranory naitan? ⁹Kurano me moro yja'wan a'wembono auranano ynen a'ta irombo kurano me 'ne ka'tu rapa moro iru'pyn a'wembono auranano ynen kynaitan. ¹⁰Amy oty kuranory any'manon rypo irombo moro iko'pono kurano. ¹¹Kurano me moro uta'toto a'ta irombo kurano me 'ne ka'tu rapa moro aitoto roten kynaitan.

¹²Moropan oty momo'namon me enari'ma imero na'na kynaurananon. ¹³Moses wara kapyn na'na man. Mo'ko ro tywotu'jondo man, mo'karon Israel pajanyombo 'wa moro uta'toto kurano enery pona moro i'matyry 'wa.^l ¹⁴Tyja'nata te moro iwonomengarykon man. Moro Moses waijondo'po wara enapa erome noro moro penato Tamusi wykatopombo tyjondo roten man moro erupary jako. Omima'pa man moro ijondy. Mo'ko Kristus ta roten kynuta'san. ¹⁵Erome noro moro Moses karetyry erupary jako moro ituru'san tyjondo man. ¹⁶Mo'ko Jopoto 'wa iwotu'mary jako te moro ijondy kynomimanon.^m ¹⁷Mo'ko Jopoto mo'ko

a'kanano me man. Mo'ko Jopoto a'kary waitopo po ro kari'na amy oty upi'no kapyn man. ¹⁸Ky'karon te tu'jonga kytaton. Pa'poro kysenepojaton mo'ko Jopoto kuranory supikiri tano wara. Aseme noro kurano me kytajaton, mo'ko a'kanano me aitoto Jopoto kuranory wara enapa kykuranorykon waito'me.

Moro Tamusi kuranory

4 Moro na'na kotanory ene'po ke Tamusi 'wa, moro asery ikatopombo pokonokon pyitonano me na'na man. Iro ke ro irupota'pa na'na man. ²Morokon tynunemy'san pyiwano me aitnon otykon toma na'na 'wa man. Amu'mato kapyn na'na man. Moro Tamusi auranombo anu'ma'pa na'na man. Moro iporono auranano ekari'namon me tamyikapore tywairy uku'pojan na'na pa'poro kari'na turu'san 'wa Tamusi embata. ³Tyjondo moro na'na nekarityry iru'pyn oka a'ta te tyjonge man mo'karon uta'tonon 'wa. ⁴Mo'karon Tamusi anamyika'non irombo tanupu'to mandon mo'ko eromeno nono jopotory 'wa. Iwara moro iru'pyn oka, moro Tamusi eneponen Kristus kuranory ekari'san iro aweiry anene'pa mandon.

⁵Aseke irombo okaro'pa na'na man. Jesus Kristus ekarojan te na'na Jopoto me. Apyitorykon me te na'na kynokarojan Jesus upu'po me. ⁶Mo'ko "Ewa'rummy wyino aweinano kynotan" tauronenymbo Tamusi 'wa ro enapa aweinano tyje man na'na turu'san ta. Iwara moro na'na 'wa moro Jesus Kristus embatary nenepory Tamusi kuranory ukutyry taweipa i'wa man.ⁿ

⁷Moro kurano oty enanon na'na ori'no kapy'san ta. Iwara na'na wyino

^j3:6 Jeremia 31:31 ^k3:7 Exodus 34:29

^l3:13 Exodus 34:33

^m3:16 Exodus 34:34 ⁿ4:6 Genesis 1:3

kapyn, Tamusi wyino te moro poto 'su poritonano wopyry kynotuku'san. ⁸Wararo kari'na na'na arimanon. Na'na anaky'ka'pa te kari'na man. Na'na sykapojan kari'na. Na'na aniwo'pa te moro na'na wesykary man. ⁹Kari'na erekuru na'na wekenanon. A'saka'pa te na'na ino'pa man. Kari'na na'na emapojan. Na'na aniwo'pa te moro man. ¹⁰O'kapyn roten moro Jesus rombyry arojan na'na tyja'mun ta. Iwara moro Jesus emamyry enapa kynonepotan na'na ja'mun ta. ¹¹Nuro ro rypo na'na man. Romo'no 'wa te kari'na na'na yjan o'kapyn roten Jesus upu'po me. Iwara moro Jesus emamyry enapa kynonepotan moro romo'toto na'na ja'mun ta. ¹²Iro ke ko'wu moro romo'no na'na ta kynemaminanon. Moro amano te otaine kynemaminanon.

¹³Tymero man: "Tamusi samyikaje. Iro ke ro yjauranaje." Iwara enapa na'na man. Na'na enapa irombo kynaurananon, Tamusi amyikary ke ty'wa.^o ¹⁴Mo'ko iromby'san wyino mo'ko Jopoto Jesus awonganenymbo 'wa moro awonga'po wara enapa tawongary man uku'san irombo na'na. Tokosa na'na ytan, tokosa ajyrykon man wara enapa. ¹⁵Pa'poro oty ta kyneja'nakanon na'na ajupu'san me. Iwara aseme noro pyimano kari'na ra'na moro Tamusi turu'popory kynotaripa'san. Irombo pyime 'ne ka'tu rapa kari'na Tamusi 'wa tawa'porykon enepota'ton moro o'to ty'wanokon me iwe'i'po poko. Iwara kurano me 'ne ka'tu rapa Tamusi kynaitan.

Irupota'pa Paulus wairy

¹⁶Iro ke ro irupota'pa na'na man. Na'na ja'mun ro rypo kynuta'san. Moro na'na ja'mun tano te aseme noro asery me kynaijan. ¹⁷Moro eromeno amano

ta ko'i roten aikota'mano amy pa'poro oty ko'po aitoto i'matypyn roten kurano ka'san ky'wanokon me. ¹⁸Onetoto poko o'poty'pa kytaton. Onepyn poko te kyto'po'saton. Moro onetoto irombo ko'i roten man. Moro onepyn te i'maty'pa roten man.

5 Kysuku'saton irombo moro nono tu'pono kamando'kon auto utapy'poto, Tamusi ekosa kapu ta amy kautykon wairy. Kari'na nikapy'po kapyn moro man. Kynaijan roten moro auto. ²Ero nono tu'pono auto ta ro kypu'ni'watón. Moro kapu wyinono kautykon apyiry 'se irombo kytaton amy wo'mynano wara. ³Moro koromono auto so'ka'poto 'kare iwo'my'ma kywairykon 'se kytaton. ⁴Ero nono tu'pono auto ta kypu'ni'watón. Awosin pe kamamyrykon kysepojaton. Kywo'myngarykon 'se'pa irombo kytaton. Kywo'myndorykon 'se rapa te kytaton, moro romo'no e'mo'to'me moro amano 'wa. ⁵Moro wo'ka'to'me ro iru'pa tyje kytaton Tamusi 'wa. Mo'ko a'kanano irombo tyje i'wa man ky'waine, moro tynyry man oty yry a'moto'me.

⁶Iro ke ro mo'ja ro tyturu'po apyijan na'na. Ja'munano ta amandonon me tyse mo'ko Jopoto wyino tamamyry uku'san na'na. ⁷Tamusi amyikary ta irombo na'na kynemanjan, enery ta kapyn te. ⁸Tyturu'po apyijan na'na. Ero ja'munano wyino tywomimary 'se rypo na'na man, mo'ko Jopoto ekosa tywaito'me. ⁹Iro ke ro apokupe tywairy 'se imero na'na man, auto po aitnon me pai, kurando aitnon me pai. ¹⁰Pa'poro irombo moro Jopoto me iwaitopo Kristus apo'ny uwapo kywoneporykon man. Moro po ro pa'poro kari'na 'wa moro ja'munano ta tynikapy'po epety apyiry man, iru'pa tywaito'me, yja'wan me tywaito'me pai.^p

Moro Tamusi maro rapa iru'pa aino

¹¹ Mo'ko Jopoto nendory wairy uku'namon me na'na mo'karon kari'na wonumengary u'mary poko man. O'to na'na wairy uku'san imero Tamusi. O'waine enapa aturu'san ta o'to ywairy ukutyry 'se rypo wa. ¹² Tywotamyikary poko kapyn rapa na'na man. Oma yjan te na'na o'waine typoko awotamyikato'ko me. Iwara atundy'mapo'pa maita'ton mo'karon onetoto poko atamyikatonon 'wa, mo'karon onepyn poko atamyika'non 'wa, wykaje irombo. ¹³ Moro Tamusi a'kary 'wa na'na apo'i'po Tamusi 'wano me man. Moro tywonumengapore na'na wairy o'wanokon me man. ¹⁴ Mo'ko Kristus pyny na'na undymanon imero. Ero uku'san irombo na'na: O'win amy tyromo'se man pa'poro kari'na 'wano me. Pa'poro kari'na yry iro ke man iromby'san me. ¹⁵ Pa'poro kari'na 'wano me tyromo'se man, ty'wanokon me noro emamy'pa mo'karon kari'na waito'me. Emamyrykon te man mo'ko ty'wanokon me tyromo'se man inoro 'wano me, mo'ko tawonje rapa man inoro 'wano me.

¹⁶ Iwara ero nono emery wara noro amy paio kari'na poko auranapa na'na man. Ero nono emery wara enapa mo'ko Kristus poko taurana'poto ro rypo ty'wa, erombo po ro moro wara ipoko auranapa na'na man. ¹⁷ Kristus ta amy a'ta, amy asery me ikapy'po mo'ko man. Moro penatombo tyto man. Moro asery te tywo'ka'se man. ¹⁸ Pa'poro moro Tamusi wyino man. Mo'ko ro iru'pa rapa tywaije man kymaroine mo'ko Kristus ta. Iru'pa rapa kari'na maro tywaitopo amaminano tyje Tamusi 'wa man na'na ainaka. ¹⁹ Kristus ta irombo iru'pa rapa kari'na maro kynaijan, morokon

ija'wanykonymbo poko noro o'poty'pa tywairy ta. Moro iru'pa rapa kari'na maro tywairy ekari'nen auranano tyje i'wa man na'na turu'po taka.

²⁰ Iwara Kristus ekataka apojoma'san me na'na man. Ero wara Tamusi na'na 'wa ajurupojaton: "Kristus ekataka na'na kynoturupojan o'waine: Iru'pa rapa Tamusi ypotoko amaroine." ²¹ Mo'ko Kristus yja'wan me aino anukuty'pa tywaije man. Kupus'an me te tyja'wangen me tyje man Tamusi 'wa, ita ija'wany'pa kywaito'ko me.

Paulus wosaijomatopo auranano

6 Imaro amaminatonon me na'na ajurujaton enapa typo roten moro Tamusi turu'popory anapo'i'pa awaito'ko me. ² Tymero irombo man:⁴ Amy iru'pyn ijururu po o'wa wepanamaje. Uta'no wyino kari'na unendopo kurita kapano'sa.

Erome ro 'kuru moro iru'pyn ijururu man. Erome ro 'kuru moro uta'no wyino kari'na unendopo kurita man.

³ Amy paio anere'kopo'pa na'na man, yja'wan me moro amaminano ekarityry pona. ⁴ Pa'poro oty ta Tamusi pyitorykon me kynosenepojan na'na, eja'nakano ta imero, aikota'mano ta, wryry'me amano ta, taky'kary ta, ⁵ typokery ta, taru'kary ta, areku ta, awosin pangon otykon ta, o'nyky'pa aino ta, kumyno ta,^r ⁶ tykoro-roka, oty ukutyry ta, ensi'ma, pyi'me'ke, Tamusi a'kary 'wa tarory ta, enapipyn aipynano ta, ⁷ iporono auranano ekarityry ta, Tamusi 'wa typori'tomary ta, apo'tun wyino, apoje wyino enapa taina morokon tamambore aino ene'namon o'wo'mato'kon arory ta, ⁸ tawa'mary ta, tajuru ta, yja'wangan me takarityry ta, iru'pyngon me takarityry ta enapa. Amu'matonon wara na'na man. Tamyikapore te na'na man. ⁹ Ekapo'non

wara na'na man. Takapore te na'na man. Romo'tonon wara na'na man. Nuro te na'na man. Na'na wojaton rypo. Iromby'pa te na'na man.¹⁰ Kata'matonon wara na'na man. Tawa'pore roten te na'na man. Ipyrata'non wara na'na man. Totyke te pyime kari'na yjan na'na. Oty'non wara na'na man. Pa'poro oty aporenjan me te na'na man.

¹¹Ija'posi'pa na'na kynaurananon o'waine, Korinte ponokon. Poto me na'na turu'po tywotapurumaka man o'wanokon me.¹² Na'na turu'po ajamono'keine kapyn man. Moro aturu'san te na'na amono'ke man.¹³ Na'na wara enapa aitoko. Ajumykon wara 'kuru korupaton. Amyjaron enapa moro aturu'san etapurumakatoko.

Ekorokano

¹⁴Tamusi anamyika'non maro awaimyrykon kapyn man. Asa'sakame tywairy taro moro tamambore aino nan moro emambo'pa aino maro? Ase'wa tywairy taro ka'tu aweinano nan ewa'rummy maro? ¹⁵O'win tywairy taro ka'tu mo'ko Kristus nan mo'ko Belial maro? Tamusi anamyikapyn maro tywotapyiry taro ka'tu amy Tamusi amyikanen nan? ¹⁶Moro Tamusi auty ka'tu ne'kaimanon ikapy'san tamusi maro? Ky'karon kore mo'ko nurono Tamusi auty, ran. Aseke irombo Tamusi tyka man:^s

Ira'naine yjemandake. Ira'naine wytopo'take. Itamusirykon me waitake. Mo'karon ro rapa pyyitorykon me kynaita'ton.¹⁷ Iro ke ro omimatoko iwyinoine. Typo aitoko, kynganon Tamusi. Nurija oty kysi'tu'katon. Irombo kawa'mata'ton.^t ¹⁸Ajumykon

me waitake. Ymurukon me, yjemyirykon me amyjaron maita'ton, kynganon mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi.^u

7 Ky'wanokon me morokon Tamusi wykato'konyombo wairy ke ro, typynamon na'na a'sakarykon, kytekorokasen pa'poro ja'munano yja'wanganen oty wyino, pa'poro a'kanano yja'wanganen oty wyino enapa. Tamusi wyinokon me kye'i'masen inendory ta.

Paulus ewa'pory

²Na'na 'wa aturu'san etapurumakato imero. Amy paio kari'na anyry'pa na'na ne'i yja'wan me. Amy paio kari'na anany'ma'pa na'na ne'i. Amy paio kari'na aniru'ma'ma'pa na'na ne'i. ³Yja'wan me ajekari'to'ko'me kapyn moro wara wykaje. Na'na turu'po ta imero awairykon sekari'nen. Amaroine tamamyry wara enapa amaroine tyrombyry 'se rypo na'na man. ⁴Enari'ma imero na'na kynaurananon o'waine. Na'na kynotamyikanon imero apokoine. Typori'toma imero wa. Tawa'pore imero wa, na'na kota'mary se'me.

⁵Moro Masedonie 'wa tytunda'po mero, tywotare'mary upijakon na'na ja'mun. Pa'poro oty ta na'na kynaikota'makon. Kurando areku kynakon. Koro'na anari kynakon.^v ⁶Mo'ko po'ponokon kari'na pori'tomanen Tamusi te na'na pori'tomapon mo'ko Titus wopy'po 'wa, ⁷moro iwopy'po 'wa roten kapyn te, moro na'na 'wa inekarity'po o'waine ipori'toma'po 'wa enapa te. Moro anisanorykon ekari'nen irombo. Moro kata'mato awairykon ekari'nen. Moro y'wano me

^s6:16 1 Korinte 3:16, 6:19, Levitikus 26:12, Ezechiël 37:27

^t6:17 Jesaja 52:11 ^u6:18 2 Samuel 7:14, 1 Kronieken 17:13, Jesaja 43:6, Jeremia 31:9 ^v7:5 2 Korinte 2:13

awo'mikarykon ekari'nen enapa. Iwara poto me 'ne ka'tu rapa yjewa'potan.

⁸Moro ykaretary 'wa kata'mato ajyry'sando, anije'tuma'pa wa. Ije'tuma'poto y'wa (moro kareta 'wa irombo a'si'ko kata'mato ajyry'san seneja), ⁹erome tawa'pore wa. Moro kata'mato awe'i'san kapyn te yjewa'porojan. Moro kata'mato awe'i'san 'wa moro ajemamyrykon u'ma'po te yjewa'porojan. Tamusi nisanory me irombo kata'mato tywaije mandon. Amy paio oty ta yja'wan me o'to ajyry'paine na'na tywaije man. ¹⁰Moro Tamusi nisanory me kata'mato aino irombo amano u'manon, uta'no wyino kari'na unendo'me. Moro anije'tuma'pa ro kywairykon man. Ero nono nenepyyry kata'mato aino te romo'no ene'san. ¹¹O'po'toko tyre ero 'wa: Moro Tamusi nisanory me kata'mato awe'i'san 'kuru amikaposen. Ajaijomaposen. Ajere'koposen. Aty'kaposen. Asasaroposen. Ajemaminano'posen. Iru'pa rapa oty yry 'se ajysen. Moro oty ta amy paio oty poko u'tano'ma maseneposen. ¹²Iro ke ko'wu mo'ko yja'wan me o'to e'i'po kari'na poko kapyn kareta simeron, mo'ko yja'wan me o'to inyry'po kari'na poko kapyn enapa. Tamusi embata moro na'na 'wa awo'mikarykon taro awairykon enepory 'se te wainen. ¹³Moro enepo'po na'na pori'tomanon.

Moro na'na pori'tomary tu'ponaka moro Titus ewa'pory na'na ewa'poron 'ne ka'tu rapa. Sara'me rapa irombo a'kary typo o'waine man. ¹⁴Apokoine ywotamyikary sekari'nen i'wa. Ypy'i'topo'pa tywaije mandon. Iporo pa'poro moro o'waine na'na wyka'po wairy wara iporo enapa moro Titus 'wa apokoine na'na wotamyika'po tywaije man. ¹⁵Apynaton 'ne ka'tu

rapa, ipanaja'na'pa pa'poro awe'i'san ke. Poto me inendory ta irombo tawa'ma o'waine man. ¹⁶Moro ajamyikarykon taro ywairy 'kuru yjewa'porojan imero.

Amo'ma aino

8 Yja'sakarykon, Tamusi embata tyturu'popore mo'karon Masedonie po Tamusi na'nanopy'san apyimykon we'i'san uku'pory 'se na'na man o'waine.^w ²Aikota'mano 'wa tu'kurukon se'me tawa'pore imero tywaije mandon. Omi ta tywairykon se'me amo'ma imero tywaije mandon. ³Wykaje o'waine: Typori'torykon taro, typori'torykon ko'po paio pyrata tyje i'waine man. Aseke ⁴na'na 'wa kynoturuposen, mo'karon Tamusi wyinonokon epano'to'me ty'waine, amykonymba 'wa epanopyrykon wara enapa. ⁵Na'na wonumengary ko'po tywaije mandon. Aseke tywotyje mandon mo'ko Jopoto 'wa 'ne ka'tu, irombo na'na 'wa enapa, Tamusi nisanory wara ro. ⁶Iro ke ro Titus apokuman na'na, moro tyna'mo'po pyrata amo'ikyry kapy'mato'me i'wa ajekosaine enapa.

⁷Pa'poro oty pyime ajekosaine man: Tamusi amyikary, Tamusi auran, tywonumengapore aino, o'mikano, aipynano, moro na'na 'wa ara'nakaine tyje man iro enapa. Iwara enapa moro pyrata amo'ikyry wairy man ajekosaine. ⁸Ajopotomato'ko'me kapyn y'wa moro wara wykaje. Mo'karon amykonymba 'wa ta'sakarykon pynary enenen me te o'waine enapa imero aja'sakarykon pynary enery 'se wa. ⁹Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory irombo muku'saton. Totyke tywaije man. Ajupu'san me te oty'pambo tywaije man, moro oty'pambo tywairy 'wa totyke ajypoto'ko'me. ¹⁰Ero oty ta ajururukon 'se wa. Moro iru'pa man

o'wanokon me. Moro oty kapyry roten kapyn ta'mo o'waine man koromonokon me. Iru'pa ikapyry wairy enapa te mony siriko ta topoje o'waine man. ¹¹Erome te ikapy'mary enapa o'waine man. Iru'pa o'waine moro ikapyry epyry'po wara enapa ikapy'mary o'waine man apori'torykon taro ro. ¹²Moro oty kapyry 'se awairykon iru'pa man, totyke 'ne aja'taine, oty'pambo aja'taine kapyn te. ¹³Awaikota'maporykon kapyn irombo man moro o'waine amykonymbó epanopyry 'wa. Asewara pa'poro awairykon man. ¹⁴Erome te moro totyke awairykon 'wa mo'karon kota'marymbo aike'kary man. Amy jako pai moro totyke iwairykon awaikota'marykonymbó aike'katan. Iwara asewara pa'poro maita'ton. ¹⁵Tymero irombo man:^x

Mo'ko totyken iko'po 'ne 'ne kapyn totyke man. Mo'ko oty amono'nen rapa iko'po 'ne 'ne kapyn oty amono'san.

Titus emokyry Paulus 'wa

¹⁶Tamusi ety sawongaje mo'ko Titus turu'po taka moro ajupu'san me o'mikano yry'po poko, yturu'po taka yry'po wara enapa. ¹⁷Itory man poko ro rypo na'na kynurun. Aseke tywonumengary me te kyny'san o'waine. ¹⁸Imaro ro amy ta'sakary, mo'ko pa'poro Tamusi na'nanopy'san apyimykon moro iru'pyn oka ekaronen me kynamyikatón inoro emo'san na'na. ¹⁹Mo'karón Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa pairo tyje man na'na a'sakary me, na'na maro moro na'na nikapyry amaminano ka'se ytótoto me, Tamusi ety awongato'me, tysasare na'na waito'me enapa. ²⁰Amy 'wa pairo na'na ety emapory 'se'pa na'na man moro poto 'su pyrata enenamon me.

²¹Iru'pyn me oty wairy 'se irombo na'na man Tamusi embata roten kapyn, kari'na embata enapa te.^y ²²Mo'karón maro amy rapa ta'sakary emo'san na'na. Mo'ko enen ro na'na pyimemboto pyime oty ta o'mikatoto me. Erome te poto me 'ne ka'tu rapa kyno'mikanon, poto me ajamyikarykon ke ty'wa. ²³Mo'ko Titus te yjemaminary a'sakary me man. O'wanokon me ymaro kynemaminanon. Mo'karón amykonymbó na'na a'sakarykon mo'karón Tamusi na'nanopy'san apyimykon napojoma'san me mandon. Mo'ko Kristus kuranory me mandon. ²⁴Mo'karón Tamusi na'nanopy'san apyimykon embata iro ke mo'karón opy'san pynary enepotoko i'waine. Typo roten waty apokoine na'na wotamyikary enepotoko i'waine.

Mo'karón Jerusalem ponokon epanopyry

9 Mo'karón Judea ponokon Kristus wyinonokon epanopyry man poko oty merory kapyn noro y'wa man o'waine. ²Suku'sa irombo epanopyrykon 'se imero awairykon. Moro wara awairykon poko ro watamyikaje mo'karón Masedonie ponokon 'wa. Mony siriko ta mo'karón Judea ponokon epanopyry taro terapa mo'karón Akaje ponokon we'i'san sekari'sa i'waine. Pyime imero kari'na tasinano'se mandon moro asasarykon 'wa. ³Mo'karón na'na a'sakarykon semo'saton typo roten kapyn moro apokoine ero oty ta na'na wotamyikary waito'me. Mo'karón Judea ponokon epanopyry taro awairykon 'se wa, moro ywyka'po wara ro. ⁴Amykon Masedonie ponokon pai kynota'ton ymaro. Mo'karón 'wa ro mo'karón Judea ponokon epanopyry taro e'ipa ajepory'sando, na'na imero

nepyi'tory. Amyjaron 'ne ka'tu rapa mepy'i'totory. Moro 'se'pa te na'na man. ⁵Iro ke ro iru'pa sepoja mo'karon na'na a'sakarykon apokumary na'na uwapo o'waine itoto'ko'me. Iwara moro awykato'konymbo anyrykon kura'mapota'ton o'waine. Ywopyry uwaporo typo terapa tyje iwairy man. Ajewa'porykon ta te 'kuru yry o'waine man, ajamonykon ta kapyn.

⁶Ero poko onumengatoko: Mo'ko pyime 'ne waty o'pondoto pyime 'ne waty enapa wonatopo a'nano'tan. Mo'ko pyime o'pondoto rapa pyime enapa wonatopo a'nano'tan. ⁷Pa'poro kari'na wairy man tyturu'po ta tywonumenga'po wara ro, taki'ny ta kapyn, tywry'ka me kapyn enapa. Tamusi irombo mo'ko tawa'pory ta oty ynen pynanon. ⁸Anisanorykon ko'po imero ajainakaine pa'poro kurano yry taro Tamusi man. Iwara amy jako pairo amy oty anamonopy'pa pairo maita'ton. Iru'pyn amaminano ka'to'me o'waine totyke imero maita'ton. ⁹Tymero irombo man:^z

Amo'ma oty ekanjan mo'karon oty'non 'wa. Tamambore roten man.

¹⁰Mo'ko o'pondoto 'wa Tamusi wonatopo epy yjan. Kari'na 'wa arepa yjan, ena'to'me. O'waine enapa wonatopo epy ytan. Kynapyimangatan. Moro tamambore awairykon epery atytano'potan imero.^a ¹¹Totyke imero maita'ton, amo'ma imero awaito'ko'me. Moro amo'ma awairykon ro Tamusi ety awongapotan, na'na 'wa moro anyrykon aro'poto Jerusalem 'wa. ¹²Mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon epano'san roten kapyn irombo moro anyrykon pyrata. Tamusi ety awongapotan enapa te potome. ¹³Moro o'waine tapanopyrykon ene'po mero ty'waine, mo'karon Judea

ponokon Kristus wyinonokon Tamusi ety awongata'ton moro o'waine moro Kristus ekapory amyikary wara ro o'to awe'i'san poko, moro imaroine, pa'poro kari'na maro enapa amo'ma awairykon poko enapa. ¹⁴Tamusi 'wa kynauranata'ton apokoine. Moro o'waine Tamusi nyry poto 'su kurano kyniwopota'ton moro ajenerykon sanory 'wa. ¹⁵Kawo imero moro Tamusi ety nainen moro okari'popyn inyry poko.

Paulus wosajjomary

10 Aseke awu, Paulus, ajapokumarykon 'se wa mo'ko Kristus wyinono pyi'me'ke aino ta. Ajembataine typyike rypo wa. Tyse awyinoine yja'ta te, apo'tun pe ajeruparykon taro wa. ²Ywoturupory 'se te o'waine wa apo'tun pe y'wa ajeruparykon man pona, ywopy'poto o'waine. Amykon irombo ja'munano nisanory me roten o'to na'na wairy ekano'saton. Mo'karon erupary man ro apo'tun pe suku'sa imero. ³Ja'munano ta ro rypo na'na kynemanjan. Ja'munano nisanory me te o'wo'ma'pa na'na man. ⁴Morokon na'na wo'wo'mato'kon irombo ja'munano narory kapyn morokon man. Moro Tamusi pori'tory te itaine man. Iwara morokon kari'na wosajjomato'kon tororokanon na'na. Kari'na wonumengary ambo'san na'na. ⁵Pa'poro Tamusi ukutyry a'kototo'kon kari'na namyry otykon tororokanon na'na. Pa'poro kari'na wonumengary arojan na'na, Kristus upi'no iwaito'me. ⁶Upi'no imero awe'i'sando, pa'poro typanaja'naramon kari'na e'mary 'se na'na man.

⁷Morokon tyse waty aitonon otykon 'wa o'po'toko. Kristus wyinono me amy wotukutyry jako, tywara Kristus

wyionokon me na'na wairy ukutyry enapa i'wa man. ⁸Iko'po 'ne 'ne ro rypo moro na'na 'wa mo'ko Jopoto nyry'po poritonano poko ywotamyika'poto, epy'i'to'pa waitake. Apori'tomato'ko me irombo moro poritonano tyje i'wa man na'na 'wa, aru'mangato'ko me kapyn. ⁹Morokon ynimerory kareta ke aty'kanamon me ywonepory 'se'pa wa. ¹⁰Amykon kari'na je'tun pe, pari'pe enapa morokon kareta wairy ekari'saton. Moro yja'mun enery jako ty'waine, ru'me yjekari'saton. Uwam'po enapa yjauran ekari'saton. ¹¹Mo'kopangon 'wa ero ukutyry man: Moro uwa ta'ta kareta ta tauranary wara enapa na'na kynaitan moro mondo ta'ta.

One wara aseke Paulus wonery

¹²Amykon aseke totykon awonganamon maro tu'kuru pona 'kuru, mo'kopangon wara tyry pona enapa tanarike na'na man. Asemaro tywotu'kurukon anukuty'pa pairo, asewara tyrykon anukuty'pa enapa mandon. ¹³Tyse 'ne kapyn moro tywotamyikatopo ytan na'na. Moro na'na emaminatopo me Tamusi nyry'po taro roten kynotamyikatan na'na. Moro na'na emaminatopo tanokon me 'kuru amyjaron enapa mandon. ¹⁴Moro na'na emaminatopo wyino kurando kapyn amyjaron mandon. Moro tamaminatopo anipu'i'pa na'na man, o'waine tytundato'me. O'waine enapa irombo koromonokon me na'na kyno'nen terapa moro Kristus ekapory ekari'se. ¹⁵Tyse 'ne kapyn moro tywotamyikatopo yjan na'na. Amy terapa wo'mikatopombo poko na'na atamyika'pa man. Poto me 'kopore moro o'waine Tamusi amyikary we'i'poto te, ajekosaine toty awongary momo'san na'na, tamaminatopo tanokon me awairykon ke. Irombo mero

tyse 'kopore tytory taro na'na kynaitan, ¹⁶moro awaito'kon wyino tyse 'kopore enapa moro iru'pyn oka ekari'to'me. Amykon terapa nikapy'san amaminano poko tywotamyikary 'se'pa na'na man. ¹⁷Mo'ko atamyikatoto wotamyikary man mo'ko Jopoto ta.^b ¹⁸Mo'ko aseke toty awonganen kapyn irombo iru'pyn me kynotu'kujan, mo'ko Jopoto 'wa ety tawonga man inoro te.

Apojoma'po waikamonymbo

11 A'si 'ko moro oty anukuty'pa ywairy apyiry 'se rypo wa o'waine. Mapyijaton ro rypo. ²Amyne irombo wa apokoine Tamusi emyny maro. O'win wokyry irombo sapyipoi o'waine. Amy ikoroka'po wokyry anukutypyn woryi wara kyton mo'ko Kristus po'ponaka. ³Tanarike te wa moro awonumengarykon ta moro Kristus 'wano me tamyikapore awairykon any'mary pona, moro Kristus 'wano akuranorykon any'mary pona enapa, mo'ko okoju yja'wany 'wa mo'ko Eva emu'ma'po wara.^c ⁴Amy terapa na'na nekarity'torymbo Jesus ekari'se amy wopyry jako pairo, amy terapa anapo'i'torykonymba a'kanano apyiry jako o'waine, amy terapa anewa'ma'torykonymba iru'pyn oka apyiry jako o'waine, iru'pyn me pore mapyijaton!

⁵Yko'ponokon me kapyn te mo'karon potononymbo me onetonon apojoma'san su'kujaton. ⁶Yjauran anukuty'pa ywairy se'me, oty suku'sa. Moro enepon ro na'na o'waine pa'poro oty ta.

Aseke typoko o'poty'pa Paulus wairy

⁷Ajawongato'ko me po'po watynen. Epe'ma irombo moro Tamusi ekapory sekaron o'waine. Yja'wan me moro ynikapy'po oty nan? ⁸Amykon terapa

^b10:17 Jeremia 9:24 ^c11:3 Genesis 3:1-5,13

Tamusi na'nanopy'san apyimykon sikota'man ywopemapory ke i'waine. Moro pyrata ro rapa ajepano'posen y'wa. ⁹ Ajekosaine yja'ta, omi yjeponen. Amy paio anaki'ma'pa te wainen. Mo'karon Masedonie wyino opy'san Kristus wyinonokon irombo moro ynupiry ysen y'wa. Amy paio oty poko ajaki'ma'paine wainen. Mo'ja ro enapa ajaki'ma'paine waitake. ^d ¹⁰ Mo'ko Kristus maro iporo ero wairy suku'sa: Moro ywotamyikatopo amboty'pa kynaitan moro Akaje po. ¹¹ O'tono'me ko amboty'pa naitan? Apyna'paine ywairy ke ka'tu? Tamusi te moro uku'san.

¹² Moro ywe'i'po wara ro mo'ja ro waitake. Iwara mo'karon na'na wara enapa tywotamyikarykon 'se mandon inaron sa'kotota'ton. ¹³ Mo'kopangon kari'na irombo apojoma'san wara kynonepojaton. Tamaminarykon ta kari'na emu'maton. Kristus napojoma'san wara kynonepojaton. ¹⁴ Moro poko kapyn te ajenutarykon man. Mo'ko Satan paio kynonepojan amy aweinano tano apojonano wara. ¹⁵ Tamamboramon pyitonano wara mo'karon ipyitorykon wonepory iro ke anumengapoto kapyn man. Amy jako te morokon tamamingon epety apyita'ton.

¹⁶ Wykaje rapa: amy 'wa paio oty anukuty'pa yjekanopyry kapyn man. Oty anukuty'pa yjekanopyry jako te o'waine, oty anukutypyn me kapyitoko, a'si'ko watamyika'se me. ¹⁷ Mo'ko Jopoto 'wa kapyn moro sekari'sa iro man. Amy oty anukutypyn wara te rypo yjauranaje ero atamyikano ta. ¹⁸ Nono emery me pyime kari'na wotamyikary ke, awu enapa watamyikatake. ¹⁹ Oty uku'namon me irombo ajapokupeine

man mo'karon oty anukuty'non au-ran etary. ²⁰ Iru'pa irombo mepojaton amy 'wa ajopotomarykon, amy 'wa ajo-tyke'karykon, amy 'wa aru'ma'marykon, amy 'wa ajenu'karykon, amy 'wa apas-apaikarykon. ²¹ Ru'me 'ne terapa na'na we'i'po poko wepy'i'toja.

Amy oty ta enari'ma amy a'ta, awu enapa enari'ma wa moro oty ta, wykaje amy oty anukutypyn wara. ²² Simosu mo'karon nandon? Awu enapa. Israel pajanyombo mo'karon nandon? Awu enapa. Abraham pajanyombo mo'karon nandon? Awu enapa. ²³ Kristus pyitorykon mo'karon nandon? Awu 'ne ka'tu rapa, wykaje yje'merepyry ta. Iko'poine wo'mikai. Iko'poine yjaru'katon. Iko'poine ypoky'maton. Pyimemboto romo'no ta we'i.^e

²⁴ Ainatonemboto moro o'win amono'ke oko-kari'na iwairy taro epoky'mano sapo'i mo'karon Simosu wyino.^f ²⁵ Oruwamboto wewe ke ywoton. O'wimboto topu pa'ton ytu'ponaka. Oruwamboto moro ywytotopombo kurijara wytorymbo natamboty. O'win kurita, o'win koko ikurijara'pa parana ta we'i.^g ²⁶ Pyimemboto ywytopotyry poko we'i. Tuna, manaman, Simosu, Simosu me e'ipyn enapa ykota'mai. Aikota'mano yjepory typonone iwaitopo po, iponomyn po, parana ta, Kristus wyinono waikamon ra'na enapa.^h ²⁷ O'mikano ta we'i. Awosin pe yjemamy. O'toro 'ko koko waty o'nyky'pa we'i. Ykumyry, tuna sanory enapa ywoi. O'toro 'ko kurita waty arepa anenapy'pa we'i. I'sano ywoi. Iwo'my'mambo enapa we'i. ²⁸ Amykon rapa otykon aporito moro yjemamyry awosinano'pojan moro

^d11:9 Filipi 4:15-18 ^e11:23 Apojoma'san 16:23

^f11:24 Deuteronomium 25:3 ^g11:25 Apojoma'san 16:22, Apojoma'san 14:19

^h11:26 Apojoma'san 9:23, Apojoma'san 14:5

Tamusi na'nanopy'san apyimykon poko esykano. ²⁹Ru'me amy a'ta, awu enapa ru'me watapoja. Amy womary jako, awu enapa yja'wan me watapoja.

Atamyikato'kon otykon

³⁰Ywotamyikary man a'ta, moro ru'me ywairy poko watamyikatake. ³¹Enapita'pa ywairy uku'san ro mo'ko Jopoto Jesus jumy Tamusi, mo'ko tykuranondo roten man inoro. ³²Damaskus po yja'ta, mo'ko jopoto Aretas nandy'mo'po Simosu 'wano jopoto 'wa moro aitopo penarykon torandopo man, yjapyito'me.¹ ³³Amy kurukuru ta yjeny'toposen kurandonaka moro aitopo a'kototy wyino. Iwara yjapo'i'pa mo'ko jopoto kynainen.

12 Ywotamyikary man. Otyambo ro anyry'pa ro rypo man. Mo'ko Jopoto nenepory otykon te, inuku'pory otykon enapa sekari'take. ²Ainapatoro itu'ponaka okupa'en siriko terapa Kristus ta moro ijuwanory kapu taka amy wokyry aro'po suku'sa. Moro tywaike ro aro'po, iso'ka'po me pai, anukuty'pa wa. Tamusi te kynuku'san. ³⁻⁴Moro Tamusi pyrorory 'wa aro'po suku'sa. Moro tywaike ro aro'po, iso'ka'po me pai, anukuty'pa wa. Tamusi te kynuku'san. Okari'po'non auranano, morokon ekari-tyry kapyn kari'na 'wa man irokon tota i'wa man. ⁵Mo'ko poko ywotamyikary taro wa. Aseke te ypoko ywotamyikary 'se'pa wa. Moro ru'me ywairy poko roten te watamyikatake.

⁶Ywotamyikary 'se yja'ta ro rypo, oty anukutypyn me e'i'pa wairy. Moro iporono auranano irombo sekarityry. Anekarity'pa te wa. Amy pairo kari'na 'wa morokon ypoko tynene'san otykon ko'po, morokon ywyino tyneta'san otykon ko'po enapa yjamyikary 'se'pa wa. ⁷Morokon y'wa mo'ko Jopoto

nuku'po'san anumengaponamon otykon poko kawo imero ywotapory pona, moro yja'mun aki'manon amy typosi'ken wewe. Amy Satan pyitory, wykaje irombo. Mo'ko 'wa ro tainary amo'mere'ko'po ke ywory man, moro kawo imero ywotapory pona. ⁸Oruwamboto mo'ko Jopoto 'wa waturupon mo'ko yja'wan noky womimato'me ywyino. ⁹Ero wara te yjeju'nen: "Iporo terapa o'wano me moro yturu'popory man. Ru'me aino ta irombo pori'tonano kynonepojan imero."

Moro ru'me ywairy poko 'ne ka'tu rapa ywotamyikary 'se wa, moro Kristus pori'tory 'wa yjunendo'me. ¹⁰Iro ke ro iru'pa sepoja Kristus upu'po me ru'me ywairy, yjejuru, omi ta ywairy, kari'na erekuru 'wa ywekenary, yjaky'kary enapa. Ru'me yja'ta irombo, pari'pe wa.

Paulus wesykary

¹¹Oty anukutypyn me terapa wa. Moro wara ywaito'me amyjaron kywiry'katon. O'waine irombo yjety awongary manombo tywaije man. Yko'ponokon me kapyn irombo mo'karon potononymbo me onetonon apojoma'san mandon, oty me waty ywairy se'me. ¹²Morokon apojoma'po me yjuku'poto'kon otykon tywo'ka'se ara'naine man. O'po'toko tyre moro yweja'naka'po 'wa, morokon kapu wyinonokon otykon 'wa, morokon anumengaponamon otykon 'wa, morokon pori'tonano 'wa enapa. ¹³Otypan oty ko mo'karon tyworonokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon ko'po po'po ajysen? Moro ajaki'ma'paine ywe'i'po pai 'nare po'po ajysen. Moro wara ywe'i'po ikatoko.

¹11:32 Apojoma'san 9:23-25

¹⁴Oruwamboto terapa moro o'waine ywopyry enery y'wa ero man. Ajaki'ma'paine te waitake. Apyratarykon poko irombo opy'pa wa o'waine, aseke apokoine te. Mo'karon pitani 'wa kapyn irombo pyrata kura'mary man tysanokon, tyjummykon 'wano me. Mo'ko jumynano, mo'ko sanonano 'wa te ty'makon 'wano me pyrata kura'mary man. ¹⁵Pa'poro yjekosano oty yry taro imero wa aja'karykon upu'po me. Yjutapyry taro paio wa. Poto me 'ne ka'tu rapa apynarykon jako y'wa, a'si'ko 'ko 'ne ka'tu rapa kypynata'ton?

¹⁶Iru'pa man. Awu ajaki'ma'paine tywaije wa. Amy tyja'wangen wara te imero tamu'ma y'wa mandon. ¹⁷Wepyrata'topon ka'tu amy o'waine ynemoky'po 'wa? ¹⁸Mo'ko Titus ro rypo surui o'waine itoto'me. Amy ka'sakarykon enapa semo'sa imaro. Mo'ko Titus ka'tu nepyrata'topojan o'waine? Mo'ko inoro ro rapa a'kanano 'wa kapyn natundymapojan na'na? Moro iro ro rapa wena'po ta kapyn na'na ny'san?

¹⁹Penaro terapa awyinoine asajjomatonon me na'na ekanopyry suku'sa o'waine. Tamusi embata te mo'ko Kristus ta na'na kynaurananon. Pa'poro erokon otykon ka'san te na'na apori'tomato'ko'me, typynamon na'na a'sakarykon. ²⁰Tanarike irombo wa, moro ywopy'poto moro ynisanory wara ajepory'paine ywairy pona, moro anisanorykon wara yjepory'pa awairykon pona enapa. Tanarike wa areku pona, amyne aino pona, ore'kono pona, ta'sakary ko'ponomary 'se aino pona, ojuno pona, maname orupano pona, atamyikano pona, ere'ma kapyn oty wairy pona enapa. ²¹Tanarike wa moro ywopy'poto o'waine Tamusi

'wa rapa ajekosaine po'po yjyry man pona, kata'mato ywairy man pona enapa mo'karon penaro terapa yja'wan me e'i'san apyimy poko, mo'karon nurijangon me tywe'i'san wyino, moro wararo wokury, woryi maro tywe'i'san wyino, moro ty'waine yja'wangan omenano aro'po wyino tamamyrykon anu'ma'non poko.

Irokonymbo ro o'mapo'tokon

13 Oruwamboto o'waine ywo'topo ero man. Oko, oruwa oty amyikaponamon 'wa amy kari'na emendotopo pori'tomary man.^j ²Mo'karon penaro terapa yja'wan me aitonon, pa'poro mo'karon amykon terapa enapa se'masen moro okomboto ytunda'pomboto o'waine. Erome enapa o'waine ywopy'pa ro se'maton rapa. Moro ytunda'poto rapa o'waine, amy paio anunemy'pa waitake. ³Moro yta mo'ko Kristus auranary ukutyry 'se irombo amyjaron mandon. Mo'ko ro ru'me kapyn kynonepojan o'waine. Pari'pe te man ara'naine. ⁴Wakapu poko typokary jako irombo ru'me tywaije man. Erome te nuro man Tamusi pori'tory ta. Na'na enapa ita ru'me man. Imaro te nuro na'na kynaitan o'wanokon me mo'ko Tamusi pori'tory ta.

⁵Tamusi amyikanamon me awairykon poko aseke atu'kutoko. Aseke aimengatoko. Otaine mo'ko Jesus Kristus wairy anukuty'pa ka'tu mandon? Yja'wangan me pai mandon. ⁶Yja'wangan me kapyn na'na wairy ukutyry man po te o'waine wo'po'sa. ⁷Tamusi 'wa na'na kynoturupojan amy paio yja'wan oty anikapy'pa awaito'ko'me. Iru'pa topoto'me kapyn na'na moro wara kynoturupojan. O'waine te moro iru'pyn oty kapyry

'se na'na man, wara tywonepory man se'me. ⁸Moro iporono auranano a'kotory upijan na'na. Aripapyry taro te na'na man. ⁹Tawa'pore irombo na'na man moro ru'me tywairy poko, pari'pe ro'kon aja'taine. Moro poko ro enapa na'na kynoturupojan, moro akura'marykon man poko, wykaje irombo. ¹⁰Iro ke ro erokon otykon ywopy'pa ro simeroja, ajekosaine yja'ta apo'tun pe ywairy man pona. Pari'pe irombo wa. Moro poritonano te yjainaka tyje mo'ko Jopoto 'wa man apori'tomato'ko'me, arupomangato'ko'me kapyn.

Kareta y'ma'topo auranano

¹¹Irombo ro me ro wykaje o'waine, na'na a'sakarykon: tawa'pore aitoko.

Ekura'matoko. Atapokumatoko. O'win awonumengarykon nainen. Sara'me ajemandoko. Iwara mo'ko aipynano undy, mo'ko sara'me aino undy Tamusi amaroine kynaitan. ¹²“Iru'pa aitoko!” kaitoko ase'wa Tamusi wyinonokon me aweposimapotyrykon ta. Pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon “Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine.

¹³⁻¹⁴Mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory, mo'ko Tamusi nyry aipynano, mo'ko Tamusi a'kary nyry ase'wa aino enapa pa'poro amaroine nainen.

Galatie ponokon 'wano kareta

Uwapo torupamy

Mo'karon Simosu me e'i'non koromonokon Tamusi amyikanamon moro ty'waine moro Simosu wyinono omenano mero'po arory man anukuty'pa tywaije mandon. Moro 'wa ro poto me imero mo'karon Tamusi amyikanamon tamiromo'ka tywaije mandon. Iro ke ro ero kareta tymero Paulus 'wa man mo'karon Galatie ponokon 'wa. Mo'karon Jerusalem po Tamusi amyikanamon enapa moro oty poko tyworupa mandon. Moro po ro taurangon topopo tywaije i'waine man ipoko. Ero kareta ta mo'ko Paulus mo'karon Galatie po Tamusi amyikanamon e'mapo'san, oty 'wa atamiromo'kapo'pa emando'ko me mo'ko Kristus amyikary ta.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-5 Kareta a'motopo auranano

1:6 - 2:21 Kristus nenepo'po me moro Paulus nekarityry omeapano wairy

3:1 - 5:12 Moro omenano mero'po wyino tyka mo'karon Tamusi amyikanamon wairy

5:13 - 6:10 Mo'karon Tamusi amyikanamon waipynary man ase'wa

6:11-18 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus ero kareta merojan. Kari'na nemoky'po kapyn, kari'na napojoma'po kapyn enapa awu wa. Mo'ko Jesus Kristus napojoma'po te, mo'ko iromby'san wyino awonganenymbo jumynano Tamusi napojoma'po enapa awu wa. ²Pa'poro mo'karon yjekosanokon yja'sakarykon maro ero kareta simeroja mo'karon Galatie po Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. ³Oro mo'ko kyjummykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus

enapa, moro tyturu'poporykon, sara'me aino enapa ysen o'waine. ⁴Mo'ko Jesus ro romo'no taka tywotyje man morokon kyja'wanykon upu'po me. Iwara kypinarykon 'se tywaije man moro eromeno yja'wan amano wyino, mo'ko kyjummykon Tamusi nisanory wara ro. ⁵Mo'ko Tamusi 'wa ro kurano nainen i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

Moro iru'pyn oka

⁶Moro ko'i imero mo'ko Kristus turu'popory ke ako'manamonymbo wyino amy terapa iru'pyn me inejatorykon oka 'wa awotu'ma'san poto me yjenumengapoi. ⁷Iru'pyn oka kapyn te moro man. Amykon kari'na te aje'mitokyrykon 'se mandon. Moro Kristus ekapory u'mary 'se mandon. ⁸Na'na 'wa ro rypo pai, amy kapu tano apojonano 'wa pai amy iru'pyn oka ekarity'poto o'waine moro uwapo na'na nekarity'po iru'pyn oka rato, oro yja'wan oty mo'ko ekari'nenymbo eponen. ⁹Uwapo na'na wyka'po wara enapa erome wykaje rapa: Amy 'wa amy iru'pyn oka ekarity'poto o'waine moro na'na wyino anapo'i'san rato, oro yja'wan oty mo'ko ekari'nenymbo eponen.

¹⁰Oty poko 'ne ko iro ke yjemaminanon? Kari'na 'wa yjamyikato'me? Tamusi 'wa yjamyikato'me te ka'tu? Kari'na apokupe ywairy poko e'ku'pa wa. Kari'na apokupe ywairy poko ywe'kuru jako, Kristus pyitory me kapyn wairy.

Moro Paulus apojomary

¹¹Kari'na otry me kapyn moro ynekarity'po iru'pyn oka wairy irombo suku'poja o'waine, yja'sakarykon. ¹²Kari'na wyino kapyn irombo moro sapyinen. Kari'na kapyn ipoko yjemapan. Mo'ko Jesus Kristus te y'wa kynenepon.

¹³Tota irombo o'waine man one wara uwapo moro Simosu emery wara yjemamy'po, one wara yjerekuru 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy wekenapoty'po, one wara uta'karykon poko ywe'ku'po.^k ¹⁴Pyime ysirikory a'sakarykon ko'po uwaponaka wy'sakon moro Simosu emery wara amano ta. lko'poine mo'karon na'na tangonymbo nekarity'san poko wo'mikakon imero.¹

¹⁵⁻¹⁶Ysano uwembo wyino ywomary uwaporo te Tamusi 'wa tapyije tywaije wa. Ituru'popory 'wa tyko'ma wa. Mo'ko tymuru enepory 'se tywaije man y'wa, moro ekapory ekaroto'me y'wa mo'karon Simosu me e'i'non ra'na. Moro poko one wara ywairy man poko amy paio kari'na 'wa aturupo'pa wainen.^m ¹⁷Jerusalem 'wa ito'pa wainen mo'karon yjuwapo apojoma'san 'wa. O'win wytory te Arabi 'wa wytonen. Irombo Damaskus 'wa rapa weraman.

¹⁸Oruwa siriko morombo pa'po ta Jerusalem 'wa wytonen mo'ko Kefas maro orupa. Atone'pu kurita ekosa wainen.ⁿ ¹⁹Amy rapa apojoma'po anene'pa wainen mo'ko Jopoto piry Jakobus rato. ²⁰Onapi me kapyn ero ynimerory wairy uku'san Tamusi.

²¹Irombo mero Sirie wyinonaka, Silisia wyinonaka enapa wytonen. ²²Mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon yjembatary anene'pa na'nen tywaije kynatokon moro jako. ²³Ero auranano etatokon roten: "Mo'ko uwapo tarekuru ta kywekenanamonymbo erome moro uwapo tynuta'kary 'sanymbo Jesus Kristus amyikary ekaronen me terapa man." ²⁴Irombo yjupu'po me Tamusi ety awongatokon.

Paulus mo'karon amykon terapa apojoma'san maro

2Irombo ainapatoro itu'ponaka okupa'en siriko pa'po me Jerusalem 'wa rapa wytonen Barnabas maro. Titus enapa saron ymaro.^o ²Moro ywytory man tuku'po kynakon Tamusi 'wa y'wa. Moro Simosu me e'i'non ra'na ynekarory iru'pyn oka setapon mo'karon Jerusalem ponokon 'wa, imengato'me i'waine. Typo mo'karon jopotokon 'wa setapon. Aronge roten moro ynikapyry, ynikapy'po enapa amaminano wairy 'se'pa irombo wakon. ³Mo'ko yjekosano Griek Titus paio te iwry'ka'pa kynakon iwe'kotopoto'me. ⁴Iwe'kotopory 'se te amykon ka'sakarykon onepotonon kynatokon. Mo'karon ro irombo maname kyra'nakaine tywo'se tywaije kynatokon moro ky'waine Kristus Jesus nyry'po aporemy'ma amano menga. Taporemyne kyrykon 'se kynatokon. ⁵Amy paio oma anyry'pa te na'na kynainen. Iwara mo'ja ro ajekosaine moro iporono iru'pyn oka wairy 'se na'na kynainen.

⁶Mo'karon jopotokon me onetonon ... one wara uwapo iwe'i'san o'to jyry'pa man. Pa'poro kari'na enejan irombo Tamusi asewara. Mo'karon jopoto, wykaje irombo, amy oty anyry'pa noro rapa kynaisen ytu'ponaka.^p ⁷Yjainaka moro i'koto'non 'wa takaritymy iru'pyn oka yry'po enejatokon irombo, mo'ko Petrus ainaka moro i'koto'san 'wa takaritymy iru'pyn oka yry'po wara ro. ⁸Mo'ko i'koto'san 'wano apojoma'po me Petrus emaminano'ponen awu enapa yjemaminano'pojan mo'karon Simosu me e'i'non 'wano apojoma'po me. ⁹Moro y'wa yry'po kurano enesen

^k1:13 Apojoma'san 8:3, 22:4-5, 26:9-11 ¹1:14 Apojoma'san 22:3

^m1:15-16 Apojoma'san 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18 ⁿ1:18 Apojoma'san 9:26-30

^o2:1 Apojoma'san 11:30, 15:2 ^p2:6 Deuteronomium 10:17

enapa. Irombo Jakobus, Kefas, Johanes, mo'karon wakapu me kynonejaton inaron yjainary apyisen. Barnabas ainary apyisen enapa. Iwara na'na maro ase'wa tywairykon eneposen: Na'na wytory kynakon mo'karon Simosu me e'i'non 'wa. Mo'karon wytory te kynakon mo'karon i'koto'san 'wa. ¹⁰Mo'karon omi tanokon poko enapa te na'na wonumengary kynakon. Mo'karon poko ywonumengato'me ro wo'mikan.

**Paulus ato'ke amy Kefas
nikapy'po wairy**

¹¹Antioki 'wa Kefas wopy'po mero te, embata ro imero yja'wan me iwairy poko se'man. ¹²Amykon Jakobus nemoky'san tundary uwapo ro, mo'karon Simosu me e'i'non maro kynendamejakon. Itunda'san mero te, kynomiman. Typo terapa kynotandy'mon, mo'karon i'koto'san pona tanarike tywairy ke. ¹³Mo'karon amykonymbu Simosu tyja'wanykon unenamon me kynatokon imaro. Mo'ko Barnabas tyngan paio moro inikapyrykon. ¹⁴Moro yja'wan me moro iporono iru'pyn oka poko iwairykon ene'po mero y'wa, pa'poro embataine Kefas 'wa wykan: "Simosu amoro mana. Simosu me e'ipyn emery te maroja. Simosu emery kapyn te maroja. One wara ko iro ke mo'karon Simosu me e'i'non miwiry'kanon Simosu emery aroto'me i'waine?"

¹⁵Simosu 'ne ro na'na man. Tyja'wangamon Simosu me e'i'non kapyn na'na man. ¹⁶Moro omenano mero'po wara aino te tamambore amy paio kari'na anyry'pa man. Moro uku'san ro na'na. Moro Jesus Kristus amyikary roten tamambore kari'na yjan. Kristus Jesus amyikanamon me na'na ne'i, tamambore tyto'me moro Kristus

amyikary 'wa, moro omenano mero'po wara aino 'wa kapyn te. Moro omenano mero'po wara aino irombo tamambore amy paio kari'na anyry'pa man.⁹ ¹⁷Mo'ko Kristus ta tamambore tywairy poko tywe'kuru jako mo'karon Simosu me e'i'non wara enapa tyja'wange na'na we'i'poto, mo'ko Kristus yja'wan me aino pyitory me man. Moro wara kapyn te kykarykon man. ¹⁸Moro ynaka'po amyry jako rapa y'wa, tyja'wangen me wonepoja. ¹⁹Moro omenano mero'po irombo ywon. Moro omenano mero'po 'wano me kapyn noro rapa wa. Mo'ko Tamusi 'wano me te yjemanja. Mo'ko Kristus maro wakapu poko tywo wa. ²⁰Nuro te wa. Awu kapyn te nuro wa. Mo'ko Kristus te yta kynemanjan. Moro erome yjemamyry saroja mo'ko Tamusi ymuru amyikary ta. Mo'ko 'wa ro typyna wa. Mo'ko 'wa tamamyry tyje man y'wano me. ²¹Moro Tamusi turu'popory anema'pa wa. Moro omenano mero'po 'wa moro tamambore aino enepy'pomboto, mo'ko Kristus typo roten tyromo'se nairy.

**Moro omenano mero'po moro
Tamusi amyikary maro**

3 Oty anukuty'non Galatie ponokon! Noky ko ajany'masen? Mo'ko Jesus Kristus kore iru'pyn me senepon o'waine wakapu poko ipoka'po me. ²Ero ukutyry 'se roten wa awyinoine: Moro omenano mero'po wykary wara awe'i'san ke mo'ko a'kanano tapyije o'waine nan? Moro iru'pyn oka eta'po ke te ka'tu o'waine amyikary ta? ³Moro wara imero oty anukuty'pa mandon? A'kanano maro tywota'mo mandon. Ja'munano maro terapa erome ajaike'ton? ⁴Aronge roten iro ke nan moro poto me awaikota'ma'san? Aronge waty suku'sa. ⁵Tamusi mo'ko

a'kanano yjan o'waine. Pori'tonano emaminano'san ara'naine. Moro omenano mero'po wykary wara awe'i'san ke moro wara naijan? Moro iru'pyn oka eta'po ke te ka'tu o'waine amyikary ta?

⁶Mo'ko Abraham 'wa o'po'toko. Tamusi tamyika i'wa man. Moro poko ro tamamboren me tu'ku man Tamusi 'wa.^f ⁷Iro ke ro muku'saton mo'karon Tamusi amyikanamon wairy Abraham pajanyambo me.⁵ ⁸Penaro ro moro Tamusi kareтары 'wa tone man moro Tamusi 'wa tamyikary poko tamambore kari'na yry. Penaro ro iro ke mo'ko Abraham 'wa tyka man: "Ota pa'poro kari'na tykuranondo kynaitan."⁹ Mo'karon Tamusi amyikanamon kuranondojan Tamusi mo'ko Abraham kuranondory wara enapa.

¹⁰Pa'poro mo'karon moro omenano mero'po wykary wara tywairykon poko o'mikatonon tywotany'marykon taro mandon. Tymero irombo man: Kynotany'manon mo'ko pa'poro omenano kareтары ta imero'san omenano wara e'ipyn.^u ¹¹Amy pairo kari'na anyry'pa tamambore moro omenano mero'po wairy kynotuku'san. Moro Tamusi amyikary irombo mo'ko tamamboren kari'na emangapojan.^v ¹²Moro omenano mero'po te moro Tamusi amyikary poko waty man. Kynganon irombo: Mo'ko morokon otykon wara aitoto emangapotan morokon otykon.^w ¹³Kristus 'wa 'kuru tyka kytaton moro omenano mero'po nenepyry atany'mano wyino. Kupu'san me tywotany'ma man. Tymero irombo man: Kynotany'manon mo'ko wakapu poko kynisererematon inoro.^x ¹⁴Iwara

mo'ko Jesus Kristus ta moro Abraham kuranondotopo kyny'san pa'poro kari'na 'wa. Iwara mo'ko Tamusi wykatopombo a'kanano kysapyijaton amyikary ta.

Amboty'pa moro Tamusi wykatopombo wairy

¹⁵Yja'sakarykon, kari'na 'wa enapa tyre o'po'toko. Morokon tyninorykon man otykon poko kari'na wykatopombo mero'po anamboty'pa enapa amy terapa kari'na man. Amy oty anyry'pa man itu'ponaka. ¹⁶Morokon tykato'konymbote te tyje Tamusi 'wa man mo'ko Abraham 'wa, mo'ko iwe'mekatopo 'wa enapa. Moro Tamusi kareтары yka'pa man: "mo'karon iwe'mekato'kon 'wa", pyimanokon kari'na poko auranatoto wara. O'win kari'na poko auranatoto wara te kynganon: "mo'ko iwe'mekatopo 'wa". Mo'ko ro mo'ko Kristus man. ¹⁷Ero wara ywykary 'se wa: Moro Tamusi nipori'toma'po tykatopombo anamboty'pa man moro omenano mero'po, moro o'win-kari'namboto o'win-kari'na itu'ponaka o'win-kari'na itu'ponaka ainapatoro siriko pa'po me tywo'ka'se man iro. Moro Tamusi wykatopombo wo'kapyry ana'koto'pa man.^y ¹⁸Moro omenano mero'po 'wa moro Tamusi nyry enepy'pomboto, moro Tamusi wykatopombo kapyn nenepyry. Moro tykatopombo poko te moro tynyry kurano tyje Tamusi 'wa man Abraham 'wa.^z

¹⁹Oty me 'ne ko iro ke moro omenano mero'po nan? Morokon kari'na yja'wanykonymbowoneto'me moro omenano mero'po moro Tamusi wykatopombo tu'ponaka tyje man.

^f3:6 Genesis 15:6, Rome 4:3 ⁵3:7 Rome 4:16 ^t3:8 Genesis 12:3

^u3:10 Deuteronomium 27:26 (LXX) ^v3:11 Habakuk 2:4

^w3:12 Levitikus 18:5 ^x3:13 Deuteronomium 21:23 ^y3:17 Exodus 12:40

^z3:18 Rome 4:14

Mo'ko Abraham we'mekatopo, mo'ko i'wano me moro Tamusi wykatopombo man inoro wopyry taronaka te moro omenano mero'po kynotu'kujan. Kapu tanokon apojonano 'wa Tamusi ekataka moro omenano mero'po amy ipori'tomaponen ainaka tyje man. ²⁰Amy o'wino ekatakano me kapyn mo'ko ipori'tomaponen man. Tamusi te o'win 'ne man. ²¹Moro omenano mero'po iro ke moro Tamusi wykato'konymbom arimanon? Uwa paio. Nuro kari'na yry taro moro omenano mero'po we'i'pomboto, iporo ro moro tamambore aino enepiry. ²²Moro Tamusi karety 'wa te yja'wan me aino ta pa'poro kari'na taky'ka man. Iwara moro Jesus Kristus amyikary nenepiry Tamusi wykatopombo apyijaton mo'karon amyikanamon.

²³Moro Kristus wyinono amano wopyry uwaporo te taky'se tywaije kytaton moro omenano mero'po upi'no, moro Kristus wyinono amano wo'topo kurita taronaka. ²⁴Moro omenano mero'po iro ke kanenamon me tywaije man mo'ko Kristus wopyry 'wa ro, moro Kristus wyinono amano 'wa tamambore kyto'ko'me. ²⁵Moro Kristus wyinono amano wopy'po mero te, moro kanenamon upi'no noro e'i'pa kytaton. ²⁶Pa'poro irombo Tamusi y'makon me mandon, mo'ko Kristus Jesus amyikary ke o'waine. ²⁷Moro asetykano 'wa pa'poro Kristus wyinonokon me tyje mandon. Amy wo'mynano wara Kristus to'mo'se o'waine man. ²⁸O'po'no waty man moro Simosu me aino poko, moro Griek me aino poko pai, moro taporemynen pyitonano me aino poko, moro aporemyma aino poko pai, moro wokyry me aino poko, moro worry me aino poko pai. Pa'poro irombo o'win mandon mo'ko Kristus Jesus ta.

²⁹Kristus wyino aja'taine ro, Abraham we'mekato'kon me mandon. Tamusi wyka'po wara ro moro ikatopombo mapyita'ton.^a

4 Ero wara ywykary 'se wa: Pitani me noro mo'ko tyjummy otyrymbo apyinen man a'ta, amy pyitonano wara man, pa'poro oty jopotory me tywairy se'me. ²Tanenamon aina man. Otyry enenamon moro otyry enejaton ekataka, moro ijummy wykatopombo kurita tundry 'wa ro. ³Iwara ky'karon enapa ero nono tu'ponokon otykon nundymary pyitonano me tywaije kytaton, pitani wonumengake noro ka'taine. ⁴Pa'poro otykon we'i'ma'san mero te, Tamusi 'wa mo'ko tymuru tapojoma man. Woryi wyino tywoma man. Moro omenano mero'po upi'no tywaije man. ⁵Iwara mo'karon omenano mero'po upi'nonokon kary 'se tywaije man moro ipori'tory wyino. Ky'waine moro ymunano me aino apyiry 'se tywaije man.^b ⁶Ymunano me awairykon enepoto'me, Tamusi 'wa mo'ko tymuru a'kary tomo'se man kyturu'san taka. Mo'ko ro kyniko'tanon: "Aba. Papa." ⁷Iwara pyitonano me kapyn noro mana. Ymunano me te mana. Ymunano me aja'ta te, mo'ko jumynano otyry apyinen man me enapa mana Tamusi po.

⁸Penaro Tamusi anukuty'pa tywaije mandon. Tamusi me e'i'non no'kan pyitorykon me tywaije mandon. ⁹Erome te Tamusi muku'saton. Tamusi ajuku'saton, wykatan te pai 'nare. One wara ko iro ke matu'maton rapa morokon ru'mangon, opanopy'non ero nono tu'ponokon otykon 'wa? Inundymarykon me 'su ko rapa awairykon 'se mandon? ¹⁰Mo'po'saton kurita 'wa, nuno 'wa, nuno apyimy 'wa, siriko 'wa enapa. ¹¹Aronge roten moro

^a3:29 Rome 4:13 ^b4:5 Rome 8:15-17

o'wanokon me ywo'mika'po wairy pona wesykaje.

**Paulus wesykary mo'karon
Galatie ponokon poko**

¹²Ywara aitoko. Moro 'se ro wa awyinoine, yja'sakarykon. Awu enapa irombo awaraine wa. Yja'wan me ypoko e'i'pa maiton. ¹³Amy yje'tun poko koromo moro iru'pyn oka ekarity'po y'wa muku'saton. ¹⁴Moro yje'tun 'wa imero aju'kurukon se'me, yjenu'ka'pa maisen. Yjrumena'pa maisen. Tamusi apojon wopyry ewa'mary wara te wopyry mewa'masen, Kristus Jesus wopyry ewa'mary wara paio. ¹⁵O'to ko moro ajewa'porykon tywaije nan? Ero irombo samyikapoja: Awonukarykon taro awe'i'sanyboto, monukatory, yjenu'toto'me. ¹⁶Anijenonopyrykon me terapa ka'tu tywaije wan, iporono auranano ekarityry mero y'wa? ¹⁷Amykon kari'na apokoine kynomikaton. Yja'wan me te mandon. Typo ajyrykon 'se mandon, typokoine awo'mikato'ko'me. ¹⁸Iru'pa te man ase'wa apokoine iru'pyn oty ta awo'mikarykon roten, ajekosaine yja'ta roten kapyn. ¹⁹Y'makon 'ko, tywonemary man je'tun ta amy sanonano wairy wara enapa yje'tunaje, mo'ko Kristus enekangon me awepa'kato'ko'me. ²⁰Ajekosaine rypo erome ywairy 'se wa, amy me terapa ajerupato'ko'me. Poto me irombo apokoine wesykaje.

Hagar Sara maro

²¹Kaitoko y'wa, amyjaron moro omenano mero'po upi'no tywairykon 'se aitonon: Epanama'pa mandon o'to moro omenano wykary 'wa? ²²Tymero man oko mo'karon Abraham ymurukon

we'i'san. O'win amy mo'ko taporemynen amyijanano y'me me tywaije man. O'win amy mo'ko aporemymyn woryi y'me me tywaije man.^c ²³Mo'ko taporemynen amyijanano y'me ero nono emery me roten tywo'ka'se man. Mo'ko aporemymyn woryi y'me te Tamusi wykatopombo poko tywo'ka'se man. ²⁴Morokon otykon ta amy unemy'po oty man. Mo'karon okonokon woryijan oko Tamusi wykato'konymbbo eneponamon me mandon. O'win amy moro wypy Sinai po Tamusi wykatopombo enepojan. Pyitonano me mo'karon i'makon mandon. Mo'ko ro mo'ko Hagar man. ²⁵Moro atywano Hagar moro Arabi pono wypy Sinai ekari'san. Moro eromeno Jerusalem wara mo'ko Hagar man. Pyitonano me irombo Jerusalem man mo'karon tytanokon maro. ²⁶Moro kapu tano Jerusalem wara te mo'ko aporemymyn woryi man. Mo'ko ro, kysanokon mo'ko man. ²⁷Tymero irombo man:^d

Tawa'pore aiko, e'mekapyn woryi! Ominoko, pitani je'tun anapopyn. Mo'ko inomyn y'makon irombo pyime 'ne ka'tu rapa kynaita'ton mo'ko tyinonen y'makon ko'po.

²⁸Amyjaron, yja'sakarykon, Isak wara enapa Tamusi wykatopombo me tywo'ka'se mandon. ²⁹Penaro mo'ko nono emery me roten o'kapy'po 'wa mo'ko kapu nekarity'po taki'ma man. Moro wara erome enapa oty man.^e ³⁰Moro Tamusi kareтары te kynganon:^f Mo'ko taporemynen amyijanano emo'ko mo'ko i'me maro. Mo'ko taporemynen amyijanano y'me tjumy otyrymbo anapo'i'pa kynaitan asewara mo'ko aporemymyn woryi y'me maro.

^c4:22 Genesis 16:15, Genesis 21:2 ^d4:27 Jesaja 54:1 ^e4:29 Genesis 21:9
^f4:30 Genesis 21:10

³¹Iwara te, yja'sakarykon, amy taporemynen amyijanano y'makon kapyn ky'karon kytaton. Mo'ko aporemymyn woryi y'makon te ky'karon kytaton.

Moro omenano wyino tyka aino

5 Kristus 'wa moro omenano mero'po pori'tory wyino tyka kytaton. Eja'nakatoko iro ke. Moro omenano pyitorykon me rapa kytaipoton.

²Epanamatoko! Awu, Paulus, wykaje o'waine: Awe'kotopo'sando, ajepanopy'paine mo'ko Kristus kynaitan. ³Wykaje rapa te pa'poro mo'karon e'kotopotonon 'wa: Pa'poro moro omenano mero'po wykary wara awairykon man. ⁴Amyjaron, mo'karon omenano mero'po wyino tamambore aino momo'namon, Kristus wyino tywota'koto mandon. Moro Tamusi kuranory wyino tywoma mandon. ⁵Na'na irombo a'kanano ta Tamusi amyikary wyino tamambore aino momo'san. ⁶Mo'ko Kristus Jesus ta moro e'kotono, moro i'koto'pa aino pai amy oty waty pairo man. Tamusi amyikary, moro aipynano emaminano'san iro roten kynotu'kujan mo'ko Kristus Jesus ta.

⁷Iru'pa kore rypo my'satokon! Noky ko moro o'waine iporono auranano amyikary any'mai? ⁸Mo'ko awonumengarykon y'petakamary 'san mo'ko ako'manamonymbo wyino kapyn man. ⁹Amy a'si'konombo perere uwapurotopo roten pa'poro moro perere uwapurojan.⁸ ¹⁰Awu te mo'ko Jopoto ta iru'pyn po suku'sa amy me terapa onumenga'pa awairykon. Mo'ko aje'mere'kaponamonymbo kota'mary kynaitan. Noky me iwairy u'ku'pa kynaitan. ¹¹Moro e'kotono ekarityry jako noro te y'wa, yja'sakarykon,

o'tono'me noro ko kari'na erekuru ywekenanon? Ekarityry jako y'wa, moro wakapu kari'na ato'ke e'i'pa nairy. ¹²Mo'karon ajerupo'tomanamon 'su myre nomukatory!

Ja'munano nisanory a'kanano nisanory maro

¹³Omenano mero'po upi'no awaito'ko'me kapyn tyko'ma mandon, yja'sakarykon. Moro omenano mero'po upi'no waty aino te aja'mungon nisanory otykon ka'namon me ajry'paine nainen. Aipynano ta te ase'wa awopanopyrykon man. ¹⁴Pa'poro moro omenano mero'po wykary irombo kynoka'san ero o'wino oty ta: Mo'ko aja'sakary pynary o'wa man awaipynary wara enapa.^h ¹⁵Ase'wa awokapotyrykon jako, ase'wa awosonorykon jako, tuwaro aitoko moro awo'moky'marykon pona.

¹⁶Ero wara ywykary 'se wa: A'kanano 'wa moro ajemamyrykon aropotoko. Iwara moro ja'munano nisanory otykon anikapy'pa pairo maita'ton. ¹⁷Moro ja'munano nisanory irombo mo'ko a'kanano nisanory ato'ke man. Mo'ko a'kanano nisanory enapa moro ja'munano nisanory ato'ke man. Ase'wa irombo kyne'tu'katon. Iwara moro anisanorykon ro kapyry mupijaton.ⁱ ¹⁸Mo'ko a'kanano 'wa awotundymaporykon jako te, moro omenano mero'po upi'no kapyn mandon. ¹⁹Iru'pyn po kynotuku'san otypangon otykon wairy moro ja'munano nisanory me: wararo wokyryjan, woryijan maro aino, nurijangon otykon poko aino, emepo'pa aino, ²⁰ikapy'san tamusi amyikary, tamoreke aino, tyjenono'ke aino, tokone aino, amyne aino, tare'ke aino, e'kuno, ase'poko aino, ataripa'no, ²¹tyko'ponomary 'se'pa aino, etyno,

omeretopo uwano, pa'poro moropangon otykon. Moro iwo'kapyry uwaporo wykaje o'waine, moro ywyka'po wara ro terapa: pa'poro mo'karon moropangon otykon ka'namon moro Tamusi nundymary anene'pa kynaita'ton. ²²Erokon te mo'ko a'kanano nyry sarykon: aipynano, tawa'pore aino, sara'me aino, eja'nakano, tytopapore aino, iru'pa aino, tamyikapore aino, ²³pyi'me'ke aino, ja'munano nisanory 'wa atundymapo'pa aino. Moropangon otykon y'tu'kanen me kapyn moro omenano mero'po man. ²⁴Mo'karon Kristus Jesus wyinokon 'wa moro ja'munano typoka man wakapu poko, morokon eponamon otykon maro, morokon inisanory otykon maro enapa.

²⁵A'kanano ta kamamyrykon jako, a'kanano ta enapa mo'ja ro kytorykon man. ²⁶Kywotamyikarykon kapyn man typo roten. Ase'wa kywotaki'marykon kapyn man. Kyko'ponomarykon 'se'pa kywairykon kapyn man.

Ase'wa opano'no

6 Yja'sakarykon, amy 'wa yja'wan oty kapyrymbo epyry'poto o'waine, amyjaron Tamusi a'kary narorykon me arotoko iru'pyn oma taka rapa. Pyi'me'ke erupatoko. Aseke oneko, amoro enapa aju'kuru pona. ²Ase'wa opano'toko. Iwara moro Kristus nyry'po omenano mika'ta'ton. ³Poto me amy poto me e'ipyn wokanopyry jako irombo, aseke kynomu'manon. ⁴Pa'poro kari'na 'wa aseke tamery mengary man. Moro wara ty'wano me roten kynotamyikatan. Amy terapa 'wa tywo'potyry ta kapyn kynotamyikatan. ⁵O'to aseke tywe'i'po poko irombo pa'poro kari'na wosaijomary kynaitan.

⁶Mo'ko Tamusi auran poko omeapatoto 'wa pa'poro tokosanokon iru'pyngon otykon wyino amy yry man mo'ko tamepanen ainaka.

⁷Kytomu'maton! Tamusi ataki'mapo'pa man. Kari'na irombo moro tynipomy'po po'san ro. ⁸Mo'ko aseke tyja'mun tu'po oty ponen irombo moro ja'munano nyry uta'no po'tan. Mo'ko a'kanano tu'po oty ponen rapa mo'ko a'kanano nyry i'matypyn amano po'tan. ⁹Moro iru'pyn oty kapyry poko irupota'pa kytaisen. Irupomamy'pa ka'taine, moro o'to kywe'i'san epety kysapyita'ton moro epety apyitopo kurita. ¹⁰Iro ke ko'wu, oma epyry wara ro ky'waine, moro iru'pyn oty kysika'sen pa'poro kari'na 'wano me, mo'karon Tamusi amyikanamon 'wano me 'ne ka'tu.

Kareta y'ma'topo auranano

¹¹Enetoko one wara potombo me terapa aseke yjainary ke ero merory y'wa o'waine. ¹²Pa'poro mo'karon ja'munano ta tamepore tywoneporykon 'sangan awyry'katon awe'kotopoto'ko'me. Moro wara kynaijaton moro Kristus wakapuru poko kari'na erekuru 'wa tywekenarykon uremeto'me roten. ¹³Aseke paio mo'karon e'kotono 'sangan moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa mandon. O'kotoporykon 'se te mandon, moro o'koto'san poko tywotamyikato'ko'me. ¹⁴Awu te moro wara ywotamyikary 'se'pa wa. Ywotamyikary 'se roten wa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wakapuru poko. Mo'ko poko ro ero nono wakapu poko typoka man y'wano me. Awu enapa typoka wa ero nono 'wano me. ¹⁵Otyombo ro waty irombo man e'kotono ta, i'koto'pa aino ta pai. Moro asery me aino te poto me man. ¹⁶Pa'poro mo'karon moro 'ne omenano wara amandonon 'wano me, mo'karon Tamusi pyitorykon Israel pajanyombo 'wano me enapa, sara'me aino nainen, kotano enery enapa.

¹⁷ Amy pairo noro kari'na yjamiromo'ka'pa nainen. Awu yja'mun poko irombo morokon Jesus upu'po me ywo'po pa'sanyambo kynonepojan.

¹⁸ Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory aja'karykon maro nainen, yja'sakarykon. Iwara ro nainen.

Efese ponokon 'wano kareta Uwapo torupamy

Oruwa siriko Efese po Paulus tamamina man. Iro ke ro o'win tywotapo man mo'karon moro ponokon Tamusi amyikanamon maro. Ero kareta tymero i'wa man ipori'tomato'ko'me. One wara mo'karon Tamusi na'nanopy'san wairy 'se Tamusi wairy ekari'san iru'pyn me imero ero kareta ta. Tameronokon otykon ekarityry ta moro tywonumengary uku'pojan. Amykon terapa Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wano me enapa ero kareta wairy amyikaton amykon oty uku'namon.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano

1:3 - 3:21 Kristus ta mo'karon Tamusi amyikanamon kuranondory

4:1 - 6:20 Moro asery amano emery

6:21-24 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojoma'po, ero kareta merojan mo'karon Efese* ponokon Tamusi wyinonokon 'wa, mo'karon Kristus Jesus amyikanamon 'wa.^j ²Oro mo'ko kyjummykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Mo'karon Tamusi napo'i'san waipory

³Tykuranondo nainen mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi. Mo'ko 'wa ro irombo tykuranondo kytaton pa'poro kapu tano kurano oty ke mo'ko Kristus ta. ⁴Mo'ko Kristus ta ro ero nono wo'kapyry uwaporo tapyije i'wa tywaije kytaton, tywyinonokon me

kywaito'ko'me, ija'wany'pa tombata kywaito'ko'me enapa aipynano ta. ⁵Kari'na pynary ke ty'wa penaro terapa ty'makon me kywairykon man tyje i'wa tywaije man mo'ko Jesus Kristus ta. Moro wara ro irombo oty wairy 'se tywaije man. ⁶Iwara moro toty awongapojan mo'ko tynipynary ta ky'waine tynry'po kurano poko.

⁷Mo'ko ta ro tymboka i'wa kytaton moro imynuru ke. Morokon kyja'wanykonymba tyka i'wa man, pota me imero moro tyturu'popory wairy ke.^k ⁸Tywonumengapore tywairy ta, oty ukutyry ta enapa ty'wa moro tyturu'popory pota me imero tanepo i'wa man. ⁹Mo'ko Kristus ta moro tywonumenga'pombo kapy'mary man yry'po wara ro ty'wa, moro tynisanory poka tamorepa i'wa kytaton. ¹⁰Moro inisanory me ro tywaije man moro tywonumenga'pombo kapy'mary, tywaije pa'poro oty we'i'po mero. Iwara pa'poro morokon kapu tanokon, nono tu'ponokon otykon a'nanopyry 'se tywaije man mo'ko Kristus upi'nonaka.

¹¹Mo'ko Kristus ta enapa Tamusi pyitorykon me na'na tyje tywaije man, mo'ko Tamusi 'wa moro tywonumengary yry'po wara ro. Tynisanory wara ro irombo Tamusi pa'poro oty ta kynemaminanon. ¹²Iwara moro ikuranory poka ety awongary taro na'na man mo'ko Kristus po penaro terapa o'po'tononymbo me.

¹³O'waine enapa moro iporono auranano, moro uta'no wyino ajunemyrykon man ekari'nen iru'pyn oka tota man. Moro amyika'po ke ro o'waine tywyinonokon me tyje mandon Tamusi 'wa. Mo'ko tykatopombo kurano a'kanano irombo tyje i'wa man o'waine. ¹⁴Mo'ko a'kanano ro moro

*1:1 Amykon moro 'Efese' animero'pa tywaije mandon.

^j1:1 Apojoma'san 18:19-21, 19:1 ^k1:7 Kolose 1:14

ky'waine Tamusi wyino oty apyiry man poritomanon. Tywyinonokon me kymbokarykon 'se tywaije man. Iwara moro ikuranory poko ety awongary taro kytaton.

Paulus auranary Tamusi 'wa

¹⁵ Mo'ko Jopoto Jesus ta o'waine Tamusi amyikary, o'waine pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon pynary setai. Iro ke ro ¹⁶ o'kapyn roten Tamusi ety sawongaje apokoine. O'kapyn roten irombo kajatojaton moro Tamusi 'wa yjauranary jako. ¹⁷ Waturupoja mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus tamusiry 'wa, mo'ko kurano jumynano 'wa, mo'ko tywonumengaporen a'kanano, mo'ko o'waine Tamusi uku'pojan inoro yto'me i'wa o'waine. ¹⁸ Oro moro aturu'san enuru 'wano me taweije oty nainen. Iwara muku'ta'ton oty me moro i'wa ako'mato'konymbomo aimomo'topo wairy, oty me moro tywyinonokon 'wa inyry kurano waipory wairy, ¹⁹ oty me moro ky'wanokon me ina'kuru pa'poro oty ko'pono ipori'tory wairy enapa. Moro poto 'su ipori'tory emaminary poko ro Tamusi amyikanamon me kytaton.

²⁰ Moro iro ro rapa poritonano mo'ko Kristus ta tamamina man, moro Tamusi 'wa iromby'san wyino awongary jako, moro Tamusi 'wa kapu ta tapo'tun wyino andy'mory jako enapa,¹ ²¹ pa'poro oty undymanamon epo, pa'poro typori'tokamon epo, pa'poro pana'pyngon epo, pa'poro jopotokon epo, pa'poro tajatomy atywano epo enapa iwaito'me, erome roten kapyn, aire enapa te. ²² Pa'poro oty moro ipupuru upi'nonaka tyje i'wa man. Pa'poro oty epo jopoto me tyje i'wa man mo'karon tyna'nanopy'san apyimy 'wano me.^{mn} ²³ Mo'karon ina'nanopy'san apyimy undymanen

me ro man. Mo'karon ina'nanopy'san apyimy a'no'kanon mo'ko pa'poro oty a'no'kanen.

Moro Tamusi turu'popory

2 Uwapo tyromo'se tywaije mandon morokon anikapy'san yja'wangan amaminano poko, morokon oja'wanykonymbomo poko.^o ² Morokon ta ro tamanje mandon ero nono emery wara, mo'ko yja'wangan poritonano jopotory emery wara, mo'karon typanaja'naramon kari'na ta amaminatoto a'kanano emery wara enapa. ³ Penaro ira'naine ky'karon enapa pa'poro tywaije kytaton. Morokon kyja'mungon nisanory wara tywaije kytaton. Moro kyja'mungon nisanory, moro yja'wangan kyturu'san nisanory enapa tyka'se ky'waine tywaije man. Kywoma'san po ro Tamusi erekuru apo'ny me tywaije kytaton, mo'karon amykon terapa kari'na wara enapa. ⁴ Mo'ko poto me imero kotano enenen Tamusi 'wa te poto me typyna kytaton. ⁵ Morokon kynikapy'san yja'wangan amaminano poko tyromo'se kywairykon se'me, mo'ko Kristus maro nuro rapa tyje i'wa kytaton. Ituru'popory 'wa uta'no wyino tunenje mandon. ⁶ Kristus Jesus ta tawonga rapa imaro kytaton. Kapu ta tandy'mo kytaton imaro. ⁷ Iwara mo'ja ro moro pa'poro oty ko'pono tyturu'popory waipory enepory 'se tywaije man ky'waine moro Kristus Jesus ta iru'pa kanarykon ta.

⁸ Moro ituru'popory 'wa irombo uta'no wyino tunenje mandon, amyikary ke o'waine. Opoine kapyn moro ajunemy'san man. Tamusi nyry te moro man. ⁹ Ajemamina'san poko kapyn tunenje mandon, awotamyikarykon pona. ¹⁰ Tamusi nikapy'san irombo ky'karon kytaton. Mo'ko Kristus

¹1:20 Ware 110:1

^{mn}1:22 Kolose 1:18

^o1:22 Ware 8:6

^o2:1 Kolose 2:13

Jesus ta tyka'se Tamusi 'wa kytaton, kynykapyrykon me tynyry'san kurangan amaminano ka'to'me ky'waine.

O'win mo'karon Kristus wyinonokon wairiy

¹¹ Simosu me kapyn tywoma mandon. I'koto'non me ajejatojaton mo'karon i'koto'san me okari'tonon, mo'karon ija'mungon ainanano ke ty'koto man inaron. Uku'toko ¹² moro uwapo Kristus anukuty'non me awe'i'san. Mo'karon Israel pajanyombo wyino tyse awaito'konymbu tywaije man. Morokon Tamusi wykato'konymbu wyino tyse awaito'konymbu tywaije man. Animomokyrykon oty waty tywaije man. Itamusi'pa ero nono tu'po awaito'konymbu tywaije man. ¹³ Uwapo Tamusi wyino tyse awaito'konymbu tywaije man. Erome te ko'wu mo'ko Kristus Jesus ta senge roten typo mandon mo'ko Kristus mynuru 'wa.

¹⁴ Mo'ko ro irombo sara'me kywairykon me man. Mo'ko 'wa ro mo'ko Simosu mo'ko Simosu me e'ipyn maro o'win tyje man. Moro a'sakanamonymbo jenono taka i'wa man. Aseke tyja'mun ke ¹⁵ pa'poro morokon omenano mero'san tu'kuke'se i'wa man. Tyta mo'karon okonokon kapyry 'se tywaije man o'win asery kari'na me, sara'me yrykon ta.^p ¹⁶ Tamusi maro iru'pa rapa yrykon 'se tywaije man o'win ja'munano ta. Moro me ro wakapu poko tyromo'se man. Tyta moro ijenonorykon taik'e'ka i'wa man.^q ¹⁷ Sara'me aino ekapory ekari'se o'waine, mo'karon tyse aitononymbo 'wa, mo'karon senge roten aitononymbo 'wa enapa tywo'se man.^r ¹⁸ Mo'ko po ro irombo ky'karon okororo Simosu me, Simosu me e'i'non me, o'win a'kanano

ta kytorykon taro kytaton mo'ko jumynano 'wa.

¹⁹ Iwara te tysenokon me noro e'i'pa mandon. Tysenokon me noro emamy'pa mandon. Mo'karon Tamusi wyinonokon maro te o'win mandon. Mo'karon Tamusi auty tanokon maro o'win mandon. ²⁰ Mo'karon apojoma'san nikapy'po apo'nano tu'po, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon nikapy'po apo'nano tu'po enapa tamy amyjaron mandon. Moro auto pori'tomanen topu me te mo'ko Kristus Jesus man. ²¹ Mo'ko po ro pa'poro moro auto iru'pyn me kynotamyjan, amy Tamusi waitopo me iwaito'me mo'ko Jopoto ta. ²² Mo'ko ta ro amyjaron enapa matamypojoaton mo'karon Simosu maro, amy Tamusi emandopo me awaito'ko'me a'kanano ta.

Mo'karon Simosu me e'i'non ra'na Paulus emaminary

3 Iro ke ro awu Paulus, mo'ko Kristus Jesus poko aru'ka'po, ajupu'san me, mo'karon Simosu me e'i'non upu'san me ... ² Aneta'pa 'kare maisen one wara y'wa Tamusi 'wa tyturu'popory yry'po o'wanokon me yjemaminato'me. ³ Tamusi irombo yjamorepan moro unemy'po uku'to'me y'wa, moro eromembo roten ynimeropo wara ro. ⁴ Iro erupary jako o'waine, one wara mo'ko Kristus poko ywotamorepa'po ukutyry taro maita'ton.^s ⁵ Ero uwapo moro unemy'po anuku'po'pa Tamusi tywaije man kari'na 'wa. Erome te mo'ko ta'kary 'wa tuku'po i'wa man mo'karon tywyinonokon tynapojoma'san 'wa, mo'karon tauran uku'ponamon 'wa enapa. ⁶ Iwara mo'karon Simosu maro mo'karon Simosu me e'i'non asewara moro Tamusi nyry kurano eponamon me mandon mo'ko

^p2:15 Kolose 2:14 ^q2:16 Kolose 1:20
^r3:4 Kolose 1:26-27

^s2:17 Jesaja 57:19

Kristus Jesus ta. Simosu maro o'win ja'munano me mandon. Imaroine enapa moro Tamusi wykatopombo apyinamon me mandon. Morokon wara kynyaton moro iru'pyn oka. ⁷Moro oka pyitory me ro moro Tamusi turu'popory 'wa tyje wa moro ipori'tory emamina'po wara ro.

⁸Inorombo ro ko'warono awu wa Tamusi amyikary ta. Ise'me Tamusi 'wa tyturu'popory tyje man y'wa, mo'karon Simosu me e'i'non 'wa moro atukutypyn Kristus waipory ekapory ekari'to'me. ⁹Samorepaton morokon penaro terapa mo'ko pa'poro oty ka'nenymbo Tamusi ta unemy'san otykon wo'kapyry man poko. ¹⁰Iwara erome mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy moro Tamusi wonumengapory ekarory taro man mo'karon nono epo aitonon typori'tokamon jopoto 'wa. ¹¹Moro wara oty wo'kapyry man penaro terapa Tamusi 'wa tyje tywaije man. Moro oty ro ko'wu mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus ta tyka'se i'wa man. ¹²Mo'ko 'wa ro, moro amyikary 'wa enapa enari'ma tyje kytaton Tamusi 'wa kytoto'ko'me amyikary ta. ¹³Iro ke ro waturupoja o'waine, moro ajupu'san me ykota'mary waito'me ajamboty'paine. Awotamyikarykon te man ipoko.

Mo'ko Kristus pyny

¹⁴Iro ke ro wokunamaje mo'ko jumynano, ¹⁵mo'ko ety ta pa'poro kapu tanokon, nono tu'ponokon jumynano man inoro 'wa. ¹⁶Waturupoja i'wa moro ikuranory waipory wara ro aturu'san pori'tomato'me mo'ko a'kary 'wa. ¹⁷Iwara moro o'waine Tamusi amyikary ke moro aturu'san Kristus emandopo me kynaitan. Waturupoja aipynano ta tymita, tywotapo'nyndo enapa awaito'ko'me. ¹⁸Iwara pa'poro iwyinokon maro one wara moro

Kristus pyny akumbiry, imosin, inu'sen, ijansikyry wairy ukutyry taro maita'ton. ¹⁹Pa'poro oty ukutyry ko'po moro Kristus pyny wairy muku'ta'ton. Iwara moro Tamusi kuranory imero aja'no'kata'ton.

²⁰Moro kytaine amamina-toto pori'tonano ke pa'poro kywoturupoto'kon ko'po, pa'poro kywonumengato'kon ko'po enapa oty kapyry taro man Tamusi. ²¹Mo'ko 'wa ro kurano aino nainen mo'karon tyna'nanopy'san apyimy ta, mo'ko Kristus Jesus ta enapa mo'ja ro, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

O'win mo'karon Tamusi wyinonokon wairy

4 Awu mo'ko Jopoto upu'po me aru'ka'po me kurujaton imero ajemando'ko'me moro ako'mato'konymbu wykary wara ro. ²Kytaiton 'ne. Pyi'me'ke aitoko. Aturu'san apyitoko. Asato'ke kytaiton. Ase'wa te aipynatoko.^t ³O'mikatoko mo'ko a'kanano nyry o'win aino kura'mary poko moro sara'me ase'wa ajemamyrykon ke.

⁴O'win ja'munano man. O'win a'kanano man. O'win enapa irombo moro ako'mato'konymbu aimomo'topo man. ⁵O'win Jopoto man. O'win Tamusi amyikary man. O'win asetykano man. ⁶O'win Tamusi man. O'win pa'poro kari'na jumy man. Mo'ko ro pa'poro kari'na epo man. Pa'poro kari'na ta kynemaminanon. Pa'poro kari'na ta man. ⁷Pa'poro ky'waine te typo typo pai moro tyturu'popory tyje man mo'ko Kristus 'wa, moro tynisanory wara ro. ⁸Moro Tamusi kareтары irombo kynganon:^u

Tyjenono'namon warinu pokonokon apo'i'san maro kawonaka tyto man.

Mo'karon kari'na 'wa tymykon tyje i'wa man.

⁹Moro 'kawonaka tyto man', o'to tauro'po ko moro nan? 'Po'ponaka tyto man' tauro'po kapyn 'kare moro nan. Ero nono tu'ponaka tywo'se man, wykaje irombo. ¹⁰Mo'ko po'ponaka ito'po ro rapa mo'ko pa'poro kapu eponaka ito'po me man, pa'poro oty a'no'kato'me ty'wa.

¹¹Mo'ko 'wa ro enapa amykonymbó tyje mandon apojoma'san me, amykonymbó Tamusi auran uku'ponamon me, amykonymbó moro iru'pyn oka ekari'namon me, amykonymbó Tamusi na'nanopy'san enenamon me, emepanamon me enapa.

¹²Iwara taikese terapa mo'karon Tamusi wyinonokon yry 'se tywaije man apatongon me iwaito'ko'me, moro Kristus ja'mun amyto'me enapa. ¹³Iwara o'win kywairykon man moro Tamusi amyikary ta, mo'ko Tamusi ymuru ukutyry ta enapa. Tywaike ro kywairykon man, tywaike ro imero mo'ko Kristus wairy wara enapa. ¹⁴Pitanikon wara kapyn noro kywairykon man. Parana narorykon me kapyn kywairykon man. Tameronokon omepano japepeitory 'wa kywotaropotyrykon kapyn man. Yja'wangan amepanamon 'wa kywomu'maporykon kapyn man.

¹⁵Moro iporono auranano apyinamon me te aipynano ta kywetuwaro'marykon man Kristus 'wano me. Mo'ko ro moro ja'munano undymanen me man.

¹⁶Mo'ko ro pa'poro moro ja'munano apyijan, o'win iwaito'me. Moro ja'munano wota'saka'san apyipojan ase'poko. Ipori'torykon taro ro kynemaminano'pojaton ase'wa, moro ja'munano puwato'me. Iwara aipynano

ta pa'poro moro ja'munano pori'tomary man.^v

Moro asery amano

¹⁷Mo'ko Jopoto ta iro ke ero samyikapoja o'waine: mo'karon Tamusi anukuty'non emamyry wara kapyn noro ajemamyrykon man. Aronge roten mo'karon wonumengary man. ¹⁸Tawa'rumanje moro iwonumengarykon man. Moro Tamusi nyry amano wyino tyse tywaije mandon. Oty anukuty'pa irombo mandon. Tyturu'poja'nare mandon. ¹⁹Ija'nata'ma'san me yja'wangan omenano poko tywaije mandon, nurijangan otykon poko tywaito'ko'me enumene tywairykon ta.

²⁰Amyjaron te amy me terapa mandon. Mo'ko Kristus tuku'se o'waine man. ²¹Ekary ro tota o'waine man. Ipoko tamepa mandon. Mo'ko Jesus ta moro iporono auranano wairy tuku'se o'waine man. ²²Moro penatombo ajemerykonymbó emary o'waine man. Moro ro ajuta'kapojaton moro ajemu'manamon ja'munano nisanory 'wa.^w ²³Aserynon me awairykon man mo'ko ajenumengaponamon a'kanano ta. ²⁴Aserynon me awairykon man. Moro ro Tamusi wara ajypo'jaton. Tamambore ajypo'jaton. Tamusi wyinonokon me imero ajypo'jaton.^x

²⁵Iro ke ro moro onapi emary o'waine man. Ase'wa moro iporono auranano ekarityry o'waine man. O'win ja'munano wota'saka'san me irombo pa'poro kytaton.^y ²⁶Awore'korykon jako, yja'wan oty kysika'ton. Weju wo'myry uwaporo iru'pa rapa ase'wa awairykon man.^z ²⁷Oma kysyton mo'ko ewa'rummy tamuru 'wa. ²⁸Mo'ko manaman monatory kapyn noro man.

^v4:16 Kolose 2:19 ^w4:22 Kolose 3:9 ^x4:24 Kolose 3:10, Genesis 1:26

^y4:25 Zacharia 8:16 ^z4:26 Ware 4:4 (LXX)

Iru'pyn amaminano kapyry poko 'ne ka'tu rapa te no'mikan aseke tainary ke. Iwara amy omi tano 'wa oty yry taro kynaitan. ²⁹Yja'wan auranano wepa'kary kapyn man ondarykon wyino. Amy aja'sakarykon pori'tomanen iru'pyn auranano a'ta te ajekosaine, ipa'katoko oje iru'pa ipa'kary waitopo po. Iwara Tamusi turu'popory epota'ton mo'karon epanamatoton. ³⁰Kata'mato mo'ko Tamusi a'kary kysypoton. Mo'ko ro uta'no wyino o'katonon man me ajypojaton. ³¹Pa'poro tyjenonoke aino, pa'poro tare'ke aino, pa'poro tokone aino, pa'poro tyko'ke aino, pa'poro toruke aino, pa'poro yja'wan me aino enapa, nomiman awyinoine. ³²Tawa'pore te ase'wa aitoko. Akotanorykon enetoko ase'wa. Yja'wan me awe'i'san ikatoko ase'wa. Tamusi 'wa enapa irombo mo'ko Kristus ta moro yja'wan me awe'i'san tyka man.^a

Aturuto'kon

5 Tamusi wairy wara aitoko typynamon pitanikon me. ²Aipynano ta ajemandoko, mo'ko Kristus 'wa kypyna'san wara enapa. Mo'ko ro kupu'san me tywotyje man amy typopore Tamusi 'wa tymy me, tywomy me enapa.^b

³Tamusi wyinonokon me awairykon ke, wararo worryijan, wokyryjan maro aino, ukuty'non roten nurijangon otykon poko aino, kumi'me aino enapa ejato'pa pairo nainen ara'naine. ⁴Pyiwano me ajauranaton. Oty anukuty'pa ajauranaton. Serepe me ajauranaton. Moro wara auranano aipo'pa man. Tamusi ety te awongatoko. ⁵Ero ukutyry o'waine man: Moro Kristus nundymary taka, moro Tamusi nundymary taka ito'pa kynaitan amy wararo worryi, wokyry maro aitoto, amy nurija me aitoto pai, amy kumi'man

pai. Mo'ko kumi'man irombo, ikapy'po tamusi amyikanen mo'ko man.

⁶Amy pairo ajemu'ma'paine nainen yja'wangonymbo auranano ke. Morokon ro irombo Tamusi erekuru ene'san mo'karon typanaja'naramon kari'na tu'ponaka. ⁷Asa'sakame imaroine kytaiton. ⁸Uwapo irombo amyjaron tawa'rume tywaije mandon. Erome te taweije mandon mo'ko Jopoto ta. Aweinano tanokon me ajemandoko. ⁹Moro taweije aino irombo pa'poro iru'pa aino, tamambore aino, iporo aino ene'san. ¹⁰Oty wairy Tamusi apokupe upitoko. ¹¹Mo'karon aronge roten aitonon amaminano ka'namon tawa'rumangon kari'na a'sakarykon me kytaiton. One wara 'ne iwairykon te enepotoko. ¹²Morokon one'pa inikapyrykon otykon ejatory pairo irombo pyiwano me imero man. ¹³Moro aweinano te one wara 'ne pa'poro morokon otykon wairy enepojan. ¹⁴Pa'poro atuku'toto oty irombo aweinano me man. Iro ke ro moro taurotopo man:

Ajupakako, o'ny'toto. Mo'karon iromby'san wyino ajawongo. Irombo mo'ko Kristus ajaweipatan.

¹⁵Tuwaro aitoko one wara 'ne ajemamyrykon poko. Oty anukuty'non wara ajemandon. Oty uku'namon wara te ajemandoko. ¹⁶Pa'poro aneporykon iru'pyn oma taka i'tandoko. Moro eromeno amano irombo yja'wan me man.^c ¹⁷Iro ke ro oty anukuty'pa kytaiton. Mo'ko Jopoto nisanory ukutyry poko e'kutoko. ¹⁸Kytetyndon. Moro tanymy irombo o'mere'kato man. Mo'ko Tamusi a'kary te o'namorosen. ¹⁹Ase'wa orupatoko Tamusi warery ke, Tamusi ety awonganamon ware ke, a'kanano wyinonokon ware ke enapa. Aturu'san maro kitara poko

^a4:32 Kolose 3:13 ^b5:2 Exodus 29:18, Ware 40:6 ^c5:16 Kolose 4:5

awaretatoko mo'ko Jopoto 'wa.^d
²⁰O'kapyn roten pa'poro oty poko mo'ko jumynano Tamusi ety awongatoko mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta.

Ase'wa aino

²¹Aja'sakarykon pyitorykon me aitoko mo'ko Kristus nendory ta.

²²Woryijan, oinonon apyitoko ajopotorykon me, mo'ko Jopoto apyiry wara enapa o'waine ajopotorykon me.^e

²³Mo'ko wokiry irombo mo'ko tpyty undymanen me man, mo'ko Kristus 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy undymary wara enapa. Mo'ko Kristus irombo mo'karon tyja'mun me tynapyiry Tamusi na'nanopy'san apyimy unenjan.

²⁴Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy jopotory me mo'ko Kristus wairy wara enapa mo'karon woryijan jopotory me mo'karon inonon wairy man, pa'poro oty ta.

²⁵Wokiryjan, apytykon ipynatoko, mo'ko Kristus 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy pynary wara enapa. Upu'san me ro tywotyje man romo'no taka.^f ²⁶Moro wara tywaije man Tamusi wyinonokon me yto'ko'me. Ikorokarykon 'se tywaije man moro kari'na etykatopo tuna ke, moro iru'pyn oka ke enapa. ²⁷Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy yry 'se tokosa tywaije man kurano me, iweriki'pa, ikiririky'pa, ija'wany'pa paio imero. Yja'wangan otykon poko emendo'pa iwairykon 'se tywaije man Tamusi wyinonokon me. ²⁸Moro wara enapa mo'karon wokiryjan 'wa tpytykon pynary man aseke tyja'mungon pynary wara ty'waine. Mo'ko tpyty pynanen aseke kynaipynanon.

²⁹Amy paio kari'na aseke tyja'mun anijenonopy'pa man. Iru'pa te kynenejan. Kynewa'manon. Iwara enapa Kristus mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy poko man. ³⁰Moro ija'mun wota'saka'san me irombo kytaton. ³¹Iro ke ro amy wokiry tyjummy, tysano notan. Tpyty maro kynotapyitan. Irombo mo'karon okonokon kari'na o'win ja'munano kynaita'ton.^g ³²Amy poto 'su atamorepatopo moro man. Moro wairy ro te suku'sa Kristus poko, mo'karon Tamusi na'nanopy'san poko enapa oty uku'ponen me. ³³O'waine enapa te awe'i'san me ro mo'karon apytykon pynary man aseke awaipynarykon wara enapa. Mo'ko woryi 'wa mo'ko tyino nendory man.

Ipanaja'na'pa aino

6 Pitanikon, mo'ko ajummykon, asanokon 'wa epanamatoko mo'ko Jopoto ta. Moro wara irombo awairykon man.^h ²“Mo'ko ajummy, asano ety awongako.” Moro Tamusi wykatopombo ro koromono me moro o'waine amy oty epyry man ekari'san. Ero ekari'san irombo:ⁱ ³“Iwara ro iru'pa maitake. Akore'pe ero nono tu'po ajemandake.”

⁴Jumynanokon, sanonanokon, typo roten mo'karon o'makon kysere'kopoton. Ituwaro'matoko te mo'ko Jopoto nisanory omeapano ta, o'mano ta enapa.^j

⁵Taporemynamon pyitonano, mo'karon ero nono tu'ponokon ajaporenjan 'wa epanamatoko inendorykon ta, awetytykarykon ta enapa amy iru'pyn turu'ponano maro, mo'ko Kristus 'wa awepanamarykon manombo wara.^k ⁶Mo'karon ajopotorykon enuru

^d5:19 Kolose 3:16-17 ^e5:22 Kolose 3:18, 1 Petrus 3:1

^f5:25 Kolose 3:19, 1 Petrus 3:7 ^g5:31 Genesis 2:24 ^h6:1 Kolose 3:20

ⁱ6:2 Exodus 20:12, Deuteronomium 5:16 ^j6:4 Kolose 3:21 ^k6:5 Kolose 3:22-25

me roten awa'poroto kytaiton. Mo'ko Kristus pyitorykon me te moro Tamusi nisanory ika'toko pa'poro aturu'san maro. ⁷Tawa'pore ajemaminatoko mo'ko Jopoto 'wa, kari'na 'wa kapyn te, ajemaminarykon manombo wara. ⁸Muku'saton irombo pa'poro iru'pyn amaminano ka'nenymbo 'wa mo'ko Jopoto wyino tapety apyiry man, taporemynen pyitonano me ta'ta, aporemyma pai ta'ta enapa.

⁹Amyjaron jopotokon, moro wara enapa mo'karon apytorykon poko aitoko. Moro ity'karykonymbo inondatoko. Muku'saton irombo mo'ko ijopotorykon wairy ajopotorykon me enapa kapu ta. Tamusi embata irombo pa'poro kari'na asewara mandon.¹

Morokon Tamusi nyry o'wo'mato'kon

¹⁰Wykaje ko'wu o'waine: epana'tomatoko mo'ko Jopoto ta, moro poto 'su ipori'tory ta. ¹¹Mo'ko Tamusi nyry o'wo'mato'kon e'mo'toko. Iwara mo'ko awetoine o'toto ewa'rumy tamuru 'wa omimapo'pa awairykon taro maita'ton. ¹²Kari'na maro kapyn irombo kywo'wo'marykon man, mo'karon ewa'rumy tanokon jopoto maro te, mo'karon ewa'rumy tanokon pori'tonano maro, mo'karon ewa'rumy tanokon ero nono undymanamon maro, mo'karon kapu tanokon yja'wangan akywano maro. ¹³Iro ke ro mo'ko Tamusi nyry o'wo'mato'kon apyitoko, awosajomarykon taro awaito'ko'me mo'ko yja'wan wo'topo kurita. Iwara pa'poro oty y'mondo'po mero pyre noro maita'ton. ¹⁴Oku'myitoko iro ke moro iporono auranano ke. Moro tamambore aino ytoko moro siparari kapy'po o'po'paitykon me.^m ¹⁵Moro sara'me

aino ynen iru'pyn oka aripapyry 'se aino ytoko moro asapatorykon me.ⁿ ¹⁶Moro Tamusi amyikary arotoko ajainaine aja'kototykon me. Moro ke ro pa'poro mo'ko yja'wan nemokyry tyka'muramon pyrywa me'wu'kata'ton. ¹⁷Moro ajaijomato'kon e'mo'toko siparari kapy'po aju'jondykon me. Mo'ko Tamusi a'kary nyry Tamusi auran apyitoko asuparykon me.^o

¹⁸Tamusi 'wa enapa o'kapyn ajauranatoko mo'ko a'kary ta. E'pimatoko i'wa. Moro 'wano me ro tuwaro aitoko. Tamusi 'wa ajauranarykon poka eja'nakatoko. Ajauranatoko i'wa pa'poro mo'karon Tamusi wyinonokon poka. ¹⁹Ypoko enapa ajauranatoko Tamusi 'wa, yjauranary jako yjaurambato'me i'wa, moro atamorepatopo iru'pyn oka ekaroto'me y'wa enari'ma. ²⁰Aru'ka'po me ywairy se'me irombo moro iru'pyn oka upu'po me apojoma'po me wa. Ypoko ajauranatoko Tamusi 'wa, enari'ma moro oka ekaroto'me y'wa mo'ko Tamusi nisanory wara ro.

Kareta y'ma'topo auranano

²¹Moro one wara ywairy uku'to'me o'waine enapa, Tikikus, mo'ko typy-nen ka'sakarykon, mo'ko Jopoto ta amy tamyikaporen pyitonano me man inoro pa'poro oty ekari'tan o'waine.^{pa} ²²Mo'ko ro semo'sa o'waine moro one wara na'na wairy ekari'to'me i'wa o'waine, moro aturu'san pori'tomato'me enapa i'wa.

²³Oro mo'ko jumynano Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa sara'me aino, aipynano, Tamusi amyikary ysen mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa. ²⁴Kurano nainen pa'poro mo'karon aikepy'pa roten

¹6:9 Kolose 4:1, Deuteronomium 10:17, Kolose 3:25

^m6:14 Jesaja 11:5, Jesaja 59:17 ⁿ6:15 Jesaja 52:7 ^o6:17 Jesaja 59:17

^{pa}6:21 Kolose 4:7-8 ^q6:21 Apojoma'san 20:4, 2 Timoteus 4:12

mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus
pynanamon maro.

Filipi ponokon 'wano kareta Uwapo torupamy

Moro iru'pyn oka ekaro okomboto tytoto po ta Paulus 'wa na'nen Filipi po kari'na emamyry tu'mapo tywaije man Tamusi wyinonaka. Moro koromono Europa po Tamusi na'nanopy'san apyimy me moro tywaije man. Ero kareta merory jako, mo'ko Paulus Rome po yja'wan kari'na aru'katopo ta tywaije man. Morokon ty'wa inaropo'san otykon poko tawa'pore tywairy ekari'san mo'karon Filipi ponokon 'wa ero kareta ta. Ipori'tomarykon 'se enapa man. Mo'ko Kristus ta roten tawa'pore 'ne tywairy taro kari'na wairy ekari'san.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-11 Kareta a'motopo auranano

1:12-26 Yja'wan kari'na aru'katopo ta Paulus wairy

1:27 - 2:30 Kristus maro o'win mo'karon Tamusi amyikanamon wairy man

3:1-21 Poto me 'ne moro Kristus ukutyry wairy

4:1-20 Mo'karon Filipi po Tamusi na'nanopy'san apyimy maro o'win Paulus wotapory

4:21-23 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, Timoteus enapa, mo'karon Kristus Jesus pyitorykon me mandon inaron, ero kareta merojatton pa'poro mo'karon Filipi po Kristus Jesus ta Tamusi wyinonokon 'wa, mo'karon enenamon 'wa, mo'karon enenamon epatongon 'wa enapa. ²Oro mo'ko kyjumykon Tamusi turu'popory, mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory enapa amaroine nainen. Sara'me enapa ajysen.

One wara Tamusi 'wa Paulus auranary

³⁻⁴O'kapyn roten ytamusiry ety sawongaje, apokoine ywonumengary jako. Apokoine Tamusi 'wa yjauranary wara ro tawa'pore wa. ⁵Uwaponombo poro irombo moro iru'pyn oka aripapyry mepano'saton. Erome noro moro wara maijatton. ⁶Mo'ko otaine amy iru'pyn amaminano a'monenymbo 'wa mo'ko Kristus Jesus wo'topo kurita 'wa ro ikapy'mary man enapa samyikaje imero.

⁷Iru'pa man apokoine moro wara ywonumengary. Yturu'po ta irombo pa'poro mandon. Moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta yja'ta 'kuru, moro iru'pyn oka aijomary jako y'wa, moro y'wa ipori'tomary jako enapa moro Tamusi kuranory ta yjemaminary a'sakarykon me tywaije mandon.

⁸Pa'poro ajenerykon sanory ywojan, apynarykon ke y'wa mo'ko Kristus Jesus pyny ke. Moro amyikaponen me ro Tamusi man. ⁹Tamusi 'wa waturupoja aseme noro moro pynato awairykon wepuito'me, oty ukutyry ta o'waine, tuwaro awairykon ta enapa.

¹⁰Iwara morokon kurangonyombo otykon muku'ta'ton. Irombo tykoroka, emendo'pa enapa maita'ton moro Kristus wo'topo kurita wopyry 'wa ro.^f

¹¹Tamambore imero maita'ton. Jesus Kristus 'wa moro wara tyje maita'ton, Tamusi ety awongato'me imero.

Moro iru'pyn oka amyikapory Paulus 'wa

¹²Yja'sakarykon, morokon yjeponamonyombo otykon 'wa moro iru'pyn oka aripapyry epanopy'po ukutyry 'se wa o'waine. ¹³Kristus upu'po me taru'ka ywairy irombo

^f1:10 Apojoma'san 16:12

tuku'se man pa'poro mo'karon Rome pono jopoto auty tanokon oranano 'wa, pa'poro mo'karon amykon terapa kari'na 'wa enapa.^s ¹⁴Pyime Kristus wyinonokon 'wa mo'ko jopoto tamyika 'ne ka'tu rapa man moro yja'wangan kari'na aru'katopo ta ywairy ke. Enari'ma 'ne ka'tu rapa moro iru'pyn oka ekari'saton. ¹⁵Amykonymbote mo'ko Kristus ekarojaton tyko'ponokon me Paulus wairy wairy ke tato'keine, u'kuto tywairykon ke enapa. Amykonymbote moro wara kynaijaton tywonumengapore tywairykon ke. ¹⁶Ypynaton. Moro iru'pyn oka aijmanen me tyje ywairy uku'saton. ¹⁷Mo'karon amykonymbote mo'ko Kristus ekarojaton yko'po tywairykon sanory ta. Onumengapo'pa mandon. Moro taru'ka ywairy awosinanopyry po kynopo'saton. ¹⁸O'to waty te man. Tywonumengapore, onumengapo'pa pai mo'karon ekari'namon a'ta ro rypo, mo'ko Kristus ekary kynotaripa'san. Moro ro yjewa'poroan.

Mo'ja ro enapa tawa'pore waitake. ¹⁹Iru'pa irombo ero oty wyino ywo'kary man suku'sa. Moro Tamusi 'wa ajauranarykon, moro Jesus Kristus a'kary 'wa yjepanopyry enapa yjunendan. ²⁰Epy'i'to'pa ywairy man po wo'po'sa, enari'ma yjauranary man po enapa. Iwara o'kapyn mo'ko Kristus ety awongapory wara y'wa, erome enapa sawongapotake, nuro yja'ta, yrombyry jako ro rypo enapa.

²¹Moro yjemamyry mo'ko Kristus 'wano me man. Moro yrombyry ko'wu iru'pyn oty ene'tan. ²²Yjemamyry man jako te, iru'pyn oty ene'tan enapa moro yjemaminary. Otypan apyiry man anukuty'pa wa. ²³Okororo morokon otykon yjapyiry 'se man. Ero amano nory 'se terapa wa mo'ko Kristus ekosa

ywaito'me. Moro ro irombo iru'pa 'ne ka'tu rapa man. ²⁴Ero amano ta ywairy te poto me 'ne ka'tu rapa man o'wanokon me. ²⁵Moro amyikary ke ro y'wa, ero amano ta noro ywairy man suku'sa. Ajekosaine waitake Kristus wyinonokon me ajepano'to'ko'me, ajewa'poroto'ko'me enapa. ²⁶Iwara Kristus Jesus ta ypoko matamyikata'ton 'ne ka'tu rapa, ywopy'poto rapa o'waine.

Mo'karon Filipi ponokon ururu Paulus 'wa

²⁷Mo'ko Kristus ekapory wara roten te moro ajemamyrykon arotoko. Ajeneine ywopy'poto, uwa yja'ta ro rypo, o'win a'kanano ta aweja'nakarykon etary 'se wa. O'win turu'ponano maro moro tamyikamy iru'pyn oka poko awo'mikarykon etary 'se wa. ²⁸Awety'kaporykon kapyn pairo man mo'karon ajenono'namon 'wa. Moro iru'pyn oka amyikanamon me awairykon irombo utapyrykon man enepojan. Amyjaron te ajunemyrykon man enepojan. Tamusi ajunenda'ton. ²⁹Kurano tapyije o'waine man Kristus 'wanokon me awaito'ko'me. Mamyikataton roten kapyn. Maikota'maton enapa te i'wano me. ³⁰Ywe'kuru wara enapa me'kujaton. Moro ywe'kuru ro tone o'waine man. Erome metaton enapa.^t

2 Mo'ko Kristus ta ajapokumarykon jako iro ke, aipynano 'wa apana'tomarykon jako, o'win a'kanano ta aja'taine, kotano enery jako o'waine, ²kawa'poropotoko imero moro o'win awonumengarykon wairy 'wa, moro o'win awaipynarykon wairy 'wa, moro ase'wa awairykon 'wa, moro o'win awo'mikarykon wairy 'wa enapa. ³Aja'sakarykon ko'po awairykon 'se kytaiton. Typo roten kawonokon me

kytokano'ton. Po'ponokon me te aitoko. Mo'karon aja'sakarykon apyitoko ako'ponokon me. ⁴Ajotyrykon poko roten kytonumengaton. Morokon aja'sakarykon otyrykon poko enapa te onumengatoko.

⁵Oro moro onumengano, moro Jesus Kristus ekosa tywajje man iro ajekosaine enapa nainen.

⁶Mo'ko ro Tamusi eneke tywajje man. Mo'ja ro moro Tamusi wara tywairy apyiry poko te tyweja'nakary 'se'pa tywajje man. ⁷Aseke moro poto me tywairymbo tynonda i'wa man, pyitonano eneke, kari'na eneke enapa tywotyry ta. ⁸Kari'na eneke tywosenepo man. Po'po tywotyje man. Ipanaja'na'pa tywajje man moro tyrombyry 'wa ro, moro wakapu poko tyrombyry 'wa ro. ⁹Iro ke ro Tamusi 'wa kawo imero tyje man. Pa'poro atywano ko'po kawo moro ety tyje i'wa man. ¹⁰Iwara mo'ko Jesus ety ta pa'poro kapu tano, nono tu'pono, nono upi'nono wokunamary kynaitan.^u ¹¹Pa'poro nunano 'wa Jopoto me Jesus Kristus ekarityry kynaitan mo'ko jumynano Tamusi ety awongato'me.

¹²Ynipynarykon, ipanaja'na'pa maiton. Mondo yja'ta roten moro wara kytaiton. Erome uwa yja'ta 'ne ka'tu rapa ajenarirykon 'wa atytykarykon ta o'mikatoko, uta'no wyino ajunendo'ko'me. ¹³Tamusi irombo otaine kynemaminanon. Moro tynisanory kapyry 'se ajynamon me man. Moro o'waine tynisanory ka'ponen me enapa man.

¹⁴Pa'poro morokon anikapyrykon otykon kapyry o'waine man eru'pa, asauranaka'pa enapa. ¹⁵Tupi me ajemendorykon wairy man. Ija'wany'pa imero awairykon man. Eja'wanga'pa

awairykon man Tamusi y'makon me yja'wangan atany'ma'san kari'na ra'na. Kapu tanokon aweinano wara taweije awairykon man ero nono tu'po.^v ¹⁶Moro amano ene'nen oka apyitoko. Iwara mo'ko Kristus wo'topo kurita wopyry 'wa ro watamyikatake moro typo roten eka'numboty'pa ywe'i'po poko, moro typo roten o'mika'pa ywe'i'po poko enapa. ¹⁷Tamusi 'wa tymy me moro o'waine Tamusi amyikary arory jako y'wa moro ymynuru we'kamary man a'ta ro rypo, tawa'pore wa pa'poro amaroine. ¹⁸Iwara amyjaron enapa tawa'pore aitoko ymaro.

Timoteus Epafroditus maro

¹⁹Mo'ko Jopoto Jesus ta ko'i terapa mo'ko Timoteus emokyry 'se wa o'waine. Iwara one wara awairykon eta'poto y'wa, awu enapa sara'me waitake. ²⁰Mo'ko roten ywara oty apojan. Mo'ko roten iru'pa apokoine tywonumengary enepotan. ²¹Pa'poro irombo mo'karon amykon terapa ty'wanokon me roten kynomikaton, mo'ko Jesus Kristus 'wano me kapyn te. ²²Tamyikapore te mo'ko Timoteus wairy muku'saton. Amy tyjumy maro amaminatoto pitani wara nemaminai ymaro moro iru'pyn oka aripa'to'me. ²³Mo'ko emokyry 'se ro wa o'waine, moro one wara ywairy man ukuty'po mero y'wa. ²⁴Aseke te awu enapa ko'i ywopyry man suku'sa imero mo'ko Jopoto ta.

²⁵Mo'ko yja'sakary, mo'ko yjemaminary a'sakary, mo'ko ywo'wo'mary a'sakary, mo'ko yjepaton me anemoky'san Epafroditus emokyry rapa y'wa o'waine iru'pa sepoja. ²⁶Pa'poro irombo ajenerykon 'se imero man. Kynesykanon, je'tun pe tywairy eta'po ke o'waine. ²⁷Iporo ro je'tun pe kynainen. Kyniromo'sakon rypo.

Tamusi te ikotanory enen. Mo'ko kotanory roten kapyn, ykotanory enapa te. O'kapyn ywaikota'mary 'se'pa kynakon. ²⁸Ko'i terapa mo'ko Epafroditus semo'sa o'waine. Iwara enery rapa ajewa'porota'ton. Moro ro kata'mato ywairymbo aike'katan a'si'ko. ²⁹Moro o'waine iwopyry ewa'matoko iro ke imero mo'ko Jopoto wyinonokon me. Mo'kopangon apyitoko kawo imero. ³⁰Moro Kristus emamin upu'po me irombo romo'no tone i'wa man. Tamamyry uta'kary taro tywaije man amykon otykon, morokon ikapyry tupi o'waine man irokon poko yjepatomary poko.

Kareta erupanamon uruto'kon

3 Wykaje ko'wu o'waine, yja'sakarykon: tawa'pore aitoko mo'ko Jopoto ta. Moro iro ro rapa oty merory yjaki'ma'pa man. Iru'pa irombo o'waine man moro y'wa moro iro ro rapa oty merory.

²Mo'karon pero pona tuwaro aitoko. Mo'karon yja'wangan amaminatonon pona tuwaro aitoko. Mo'karon i'koto'san nany'ma'san pona tuwaro aitoko. ³Ky'karon irombo i'koto'san me kytaton. Ky'karon Tamusi a'kary ta Tamusi ety kysawongaton. Ky'karon Kristus Jesus poko kytotamyikaton. Ky'karon ja'munano poko kapyn kytotamyikaton. ⁴Ja'munano poko te ywotamyikary taro imero wa awu.

Ja'munano poko tywotamyikary taro amy wokanopyry jako, awu iko'po 'ne ka'tu rapa ywotamyikary taro wa. ⁵Oruwa-to'ima kurita moro ywoma'po a'ta, ty'koto wa. Israel parymbo awu wa. Israel ymuru Benjamin parymbo awu wa. Simosu nipa'kanopy'po Simosu awu wa. Moro omenano mero'po apyiry ta Farise me wa.^w ⁶Asin pe yjemaminary

ta mo'karon Tamusi na'nanopy'san apy-imy tywekena man yjerekuru 'wa. Moro omenano mero'po wara tamambore yjemamyry ta amy paio yjemendory upi-jan.^x

⁷Pa'poro morokon y'wa kurano ene'namonymbo otykon te any'mato seneja mo'ko Kristus upu'po me. ⁸Pa'poro otykon paio seneja any'mato, mo'ko Yjopotory Kristus Jesus ukutyry wairy ke pa'poro oty ko'po kawo. Mo'ko upu'po me ro pa'poro otykon suta'kan. Typapymy me seneja Kristus sanory ta. ⁹Mo'ko ta ro ywopory 'se wa. Tamambore tyje wa moro omenano mero'po 'wa kapyn, moro Kristus amyikary 'wa te. Tamusi 'wa tamambore tyje wa, tamyikary ke y'wa. ¹⁰Kristus ukutyry 'se ro wa. Moro awomy'po pori'tory ukutyry 'se wa. Moro iwaikota'ma'po apory 'se wa. Moro iromby'po enepory 'se wa moro yja'mun 'wa, ¹¹mo'ko wara enapa moro iromby'san wyino awono apyito'me y'wa.

¹²“Sapo'i terapa” yka'pa wa. “Ywytotopo 'wa ytundai terapa” yka'pa enapa wa. Wo'mikaje te apyiry poko, mo'ko Kristus Jesus 'wa yjapo'i'po wara enapa. ¹³Yja'sakarykon, moro tapyije y'wa iwairy anekanopy'pa wa awu. Ero wara roten te wonumengaje: Moro ywena'po tanombo oty poko ytuwarenge'sa. Moro yjuwapono oty apyiry poko te wo'mikaje. ¹⁴Moro yniwekenary 'wa ytunday poko wo'mikaje, moro ynapyiry man apyito'me y'wa. Moro me ro mo'ko kapu tano Tamusi 'wa tyko'ma wa Kristus Jesus ta. ¹⁵Moro wara ro moro kywonumengarykon wairy man, atamonopy'pa ka'taine. Amy me terapa moro awonumengarykon a'ta, moro enepotan enapa Tamusi o'waine.

^w3:5 Rome 11:1, Apojoma'san 23:6, 26:5

^x3:6 Apojoma'san 8:3, 22:4, 26:9-11

¹⁶Moro kynapo'i'san oma ta te mo'ja ro ka'makon.

O'mapo'to'kon

¹⁷Ywairy wara aitoko, yja'sakarykon. Moro na'na 'wa one wara awairykon man enepory wara ro amandonon 'wa o'po'toko.¹⁸ Pyime irombo kari'na amy terapa amano arojaton. O'kapyn terapa ipokoine korupaton. Erome ywotamory ta korupaton rapa ipokoine. Mo'ko Kristus wakapuru jenono'namon me mandon. ¹⁹Kynuta'ta'ton ko'wu. Moro uwembokon itamusirykon me man. Piywano me tynikap'y'san otykon iwotamyikato'kon me man. Nono wyinonokon otykon poko roten kynonumengaton. ²⁰Ky'karon te kapu wyinonokon me kytaton. Kapu wyino enapa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry kysimomo'saton kajjomanamon me. ²¹Mo'ko ro moro po'pono kyja'mungon ytan asewara moro kurano tyja'mun maro, moro tupi'no pa'poro oty yry taro aitoto typori'tory ke.

4 Iro ke ro, ynipyarykon yja'sakarykon, ynupirykon, yjewa'pory me aitonon, yju'mariry me aitonon, moro wara eja'nakatoko mo'ko Jopoto ta, ynipyarykon.

²Euodia suruja, Sintike suruja enapa, o'win iwonumengarykon waito'me mo'ko Jopoto ta. ³O'wa enapa, tamyikaporen yjemaminary a'sakary, waturupoja, mo'karon worryjan epatomato'me o'wa. Mo'karon ro moro iru'pyn oka aripapyry poko ymaro tywo'mika mandon, mo'ko Klemens maro enapa, mo'karon amykon terapa yjemaminary a'sakarykon maro enapa. Morokon etykon tymero man moro amano kareтары ta.

⁴Tawa'pore roten aitoko mo'ko Jopoto ta. Wykaje rapa o'waine: tawa'pore aitoko. ⁵Moro tawa'pore awairykon ukutyry man pa'poro kari'na 'wa. Mo'ko Jopoto tyse waty man. ⁶Amy pairo oty poko kytesykaton. Pa'poro oty ta te morokon anisanorykon uku'potoko Tamusi 'wa. Ajauranatoko i'wa. Otykon poko aturupotoko i'wa, ety awongary ta. ⁷Irombo moro Tamusi nyry sara'me aino, moro pa'poro onumengano epo man iro morokon aturu'san, moro awonumengarykon enapa, erandotan mo'ko Kristus Jesus ta.

⁸Wykaje ko'wu o'waine, yja'sakarykon: morokon iporo man irokon, morokon kawo man irokon, morokon tamambore man irokon, morokon tywekoroka man irokon, morokon typyne man irokon, morokon tywotapore man irokon, morokon tamamimbore man irokon, morokon ajetykon awonganon irokon, morokon poko onumengatoko. ⁹Morokon y'wa ajemepato'konymba otykon, morokon ywyino anapo'i'san otykon, morokon ywyino aneta'san otykon, morokon yta anene'san otykon enapa apyitoko ajemerykon me. Irombo mo'ko sara'me aino ynen Tamusi amaroine kynaitan.

Tapanopy'po poko tawa'pore Paulus wairy

¹⁰Moro o'waine erome pore rapa ypoko awonumengarykon enepory yjewa'poroi imero mo'ko Jopoto ta. Uwapo ro rypo ypoko tywonumenga mandon. Enepory te tupi o'waine man. ¹¹Omi tano me kapyn moro wara wykaje. Pa'poro oty ta irombo aseke ywopanopyry poko womepan. ¹²Omi ta amano suku'sa. Totyke amano suku'sa. Pa'poro roten amano ta watamorepan: tasiwo'ke aino ta, kumyno ta, totyke

aino ta, omi ta aino ta enapa. ¹³Pa'poro amano 'wano me typori'toke wa mo'ko ypori'tomanen ta.

¹⁴Ise'me iru'pa sepoja moro o'waine ero ykota'marymbo epanopy'po.

¹⁵Amyjaron enapa, Filipi ponokon, muku'saton moro ky'waine roten

ase'wa otykon y'petakama'san moro Masedonie wyino ywopy'po wyino

koromo moro iru'pyn oka ekarityry jako y'wa ajekosaine. Amy rapa Tamusi

na'nanopy'san apyimy moro wara e'i'pa kynainen.^z ¹⁶Moro Tesalonika

po yja'ta enapa, o'wimboto kapyn, okomboto te pyrata mene'posen y'wa

yjepano'to'me.^a ¹⁷Awyinoine otykon 'se kakano'ton. Kapu ta te aseme noro

moro apyratarykon we'mekary 'se wa. ¹⁸Pa'poro ypyratary sapyinen terapa

awyinoine. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa seponen. Waijopotoman imero mo'ko

Epafroditus wyino moro anene'po'san

apo'i'po mero y'wa. Typopore imero man moro anyry'san, Tamusi 'wa iru'pyn

tymy wara. Tamusi apokupe imero man.^b ¹⁹Mo'ko ytamusyry kurano maro

pa'poro anisanorykon ytan o'waine Kristus Jesus ta. Totyke irombo imero

man. ²⁰Mo'ko kyjumykon Tamusi 'wa i'matypyn me imero kurano me aino

nainen. Iwara ro nainen.

Kareta y'ma'topo auranano

²¹“Iru'pa aitoko!” ywyka'po ekari'toko pa'poro mo'karon Kristus

Jesus wyinonokon 'wa. Mo'karon yjekosanokon ka'sakarykon enapa

“Iru'pa aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine. ²²Pa'poro mo'karon Kristus

wyionokon, mo'ko Rome pono jopoto auty tanokon 'ne ka'tu rapa, “Iru'pa

aitoko!” tyka'san aropojaton o'waine.

²³Mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory aja'karykon maro nainen.

^z4:15 2 Korinte 11:9

^a4:16 Apojoma'san 17:1

^b4:18 Exodus 29:18

Kolose ponokon 'wano kareta Uwapo torupamy

Mo'karon Kolose po Tamusi na'nanopy'san apyimy ta moro Kristus wyino aino maro moro nono emery y'kaimary 'se amyikon kari'na tywajije mandon. Mo'karon ro Tamusi apojongon ety awongaton. Amykon tonomy anono'pa kari'na wairy man ekari'saton. Moro Kristus wyino amano maro te opory'pa moro man. Iro ke ro ero kareta Paulus 'wa tymero man. Mo'ko Kristus ta mondo pa'poro morokon inisanorykon otykon wairy ekari'san mo'karon Tamusi amyikanamon 'wa. Kristus ekosa pa'poro pori'tonano man. Mo'ko roten kari'na ymbokary taro man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-14 Kareta a'motopo auranano

1:15 - 2:15 Kristus ta mondo pa'poro oty wairy

2:16 - 4:6 Asery me mo'karon Kristus wyinonokon emamyry wairy

4:7-18 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wararo Jesus Kristus napojomary mo'ko ta'sakary Timoteus maro ero kareta merojan ²mo'karon Kolose po Kristus ta Tamusi wyinonokon me aitonon tamyikaporamon ta'sakarykon 'wa. Oro mo'ko kyjumykon Tamusi turu'popory amaroine nainen. Sara'me enapa ajysen.

Paulus 'wa Tamusi ety awongary

³O'kapyn roten mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy Tamusi ety awonganon na'na apokoine i'wa tauranary jako. ⁴Moro o'waine

Kristus Jesus amyikary ekary etan irombo na'na. Moro o'waine pa'poro Tamusi wyinonokon pynary ekary etan enapa na'na. ⁵Kapu ta irombo moro awaimomo'to'kon tyje man o'wanokon me. Moro awaimomo'to'kon ro tota o'waine man uwapo moro iporono auranano, moro iru'pyn oka etary jako o'waine. ⁶Moro oka ro muku'saton. Pa'poro ero nono tu'po enapa irombo kynepetanon. Aseme noro kynotapyimanganon. Iwara enapa ajekosaine man, moro Tamusi turu'popory ekary eta'po po ro o'waine, iporono me ukuty'po po ro enapa o'waine. ⁷Morokon otykon poko irombo tamepa mandon mo'ko na'na nipynary, na'na emaminary a'sakary Epafras 'wa. Mo'ko ro o'wanokon me kynemaminanon amy tamyikaporen Kristus pyitory me.^c ⁸Mo'ko ro enapa moro a'kanano ta aitoto ajekosanokon aipynano ekary ekari'nen na'na 'wa.

⁹Moro eta'po po ro na'na enapa aikeyy'pa roten man moro apokoine Tamusi 'wa tauranary poko. Na'na kynoturupojan i'wa, moro inisanory uku'to'me imero o'waine, tywonumengapore imero awairykon ta, a'kanano ta oty ukutyry ta enapa o'waine. ¹⁰Iwara Tamusi nisanory wara ajemanda'ton. Moro inisanory mika'ta'ton. Pa'poro iru'pyn amaminano ta tapepore maita'ton. Iru'pa 'ne ka'tu rapa Tamusi muku'ta'ton. ¹¹Moro tykuranory pori'tory 'wa imero apori'tomapota'ton, mo'ja ro aweja'nakato'ko'me, aturu'san apyito'me enapa o'waine.

Noky me mo'ko Kristus wairy

Tawa'pore ¹²mo'ko jumynano ety awongatoko. Mo'ko 'wa ro mo'karon tywyinonokon napyiry man aweinano

^c1:7 Kolose 4:12, Filemon 23

tano apyinamon me tyje kytaton. ¹³Mo'ko 'wa ro typina kytaton moro ewa'rumy porit'ory wyino. Mo'ko tynipynary tymuru nundymary taka tyje i'wa kytaton. ¹⁴Mo'ko imuru ro kymbokanamom me man. Morokon kyja'wanykonymbom kaponen me man.^d ¹⁵Mo'ko onepyn Tamusi eneponen me man. Pa'poro Tamusi nikapy'san epono me man. ¹⁶Ita ro pa'poro oty tyka'se man kapu ta, nono tu'po enapa: onetonon, one'non enapa, ukuty'pa 'ne roten jopotokon nundymary enapa. Upu'po me, I'wano me enapa pa'poro oty tyka'se man.

¹⁷Pa'poro oty uwapo mo'ko man. Pa'poro oty ita tywotapyije man. ¹⁸Mo'ko enapa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy ja'mun upu'po me man. Oty a'motopo me man. Koromono me iromby'san wyino tawonje man. Iwara pa'poro oty ta koromono me tywaije man.^e ¹⁹Pa'poro tykuranory maro irombo Tamusi ita tywairy 'se tywaije man. ²⁰I'wa pa'poro oty ypory 'se tywaije man iru'pa rapa tymaro nono tu'po, kapu ta enapa. Moro wakapu poko e'kamyp'o imynuru ke sara'me aino tane'se Tamusi 'wa man.^f

²¹Amyjaron enapa uwapo Tamusi wyino tyse tywaije mandon. Tamusi tyjenono'se o'waine man moro awonumengarykon ta. Yja'wangan otykon tyka'se o'waine man. ²²Erome te iru'pa rapa tyje i'wa mandon tymaro, moro iromby'po ke. Iwara tywyinonokon me, eja'wanga'non me, emendo'non me enapa awairykon 'se tombata tywaije man. ²³Moro wara ro maita'ton, moro Tamusi amyikary ta aweja'nakarykon jako, tywepatyma aja'taine, omima'pa aja'taine moro aneta'san iru'pyn oka nyry aimomo'topo wyino. Moro iru'pyn oka ro pa'poro

kapu upi'nonokon Tamusi nikapy'san 'wa takari'se man. Ipyit'ory me ro awu, Paulus, tywaije wa.

Paulus wota'karykary

²⁴Erome tawa'pore wa moro ajupu'san me ywota'karykary poko. Iwara ero yja'mun ta moro Kristus wota'karyka'po akosinyombo si'ma'kaje, moro ija'mun upu'po me, mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy upu'po me, wykaje irombo. ²⁵Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy pyit'ory me ro awu tywaije wa. Tamusi 'wa ro moro wara tyje wa, ajupu'san me. Moro Tamusi auranyombo ekaronen me wa. ²⁶Koromonombo po ro moro auranano tunenje i'wa tywaije man pa'poro kari'na wyino. Erome te mo'karon tywyinonokon 'wa tuku'po i'wa man. ²⁷I'waine ro mo'karon Simosu me e'i'non ra'na moro kurano atamorepatopo waipory uku'pory 'se Tamusi tywaije man. Mo'ko otanokon Kristus uku'pory 'se tywaije man, wykaje irombo. Mo'ko ro moro akuranorykon momo'topo me man. ²⁸Mo'ko ekarojan ro na'na tywonumengapore imero pa'poro kari'na e'mary ta, pa'poro kari'na emepary ta enapa. Iwara pa'poro kari'na ytan na'na atamonopy'pa imero Kristus ta. ²⁹Moro me ro 'kuru wo'mikaje imero moro yta amaminatoto ipori'tory ta.

2 O'wanokon me, mo'karon Laodisea ponokon 'wano me, pa'poro mo'karon yjembatary anene'pa e'i'san 'wano me enapa irombo ywo'mikary ukutyry 'se o'waine wa. ²Apori'tomarykon 'se wa o'win awaito'ko'me aipynano ta, moro o'waine oty ukutyry 'wa imero awaiporoto'ko'me. Iwara moro Tamusi nyry atamorepatopo muku'ta'ton. Mo'ko Kristus muku'ta'ton, wykaje irombo.

^d1:14 Efese 1:7

^e1:18 Efese 1:22-23

^f1:20 Efese 2:16

³ Mo'ko ta ro pa'poro tywonumengapore aino waipory, pa'poro tukutymy waipory enapa tunenje man.

⁴ Moro wara wykaje, omu'mapo'pa awaito'ko'me taurambosinamon 'wa.

⁵ Uwa yja'ta ro rypo ajekosaine, mo'ko yja'kary ajekosaine man. Tawa'pore wa. Moro iru'pyn me ase'wa ajemamyrykon irombo, moro pari'pe moro o'waine Kristus amyikary wairy enapa seneja.

Mo'ko Tamusi pori'tory

⁶ Mo'ko Ajopotorykon me mo'ko Kristus Jesus ewa'ma'po ke o'waine, mo'ko ta ajemandoko. ⁷ Mo'ko ta tymike awairykon man. Mo'ko tu'po aweja'nakarykon man. Moro Tamusi amyikary 'wa apori'tomarykon man, moro ajemepa'san wara ro. Tamusi ety awongary 'wa imero e'namoropotoko.

⁸ Tuwaro aitoko amy oty uku'nen me okano'toto 'wa atyngarykon pona. Mo'kopan ta'sakary emu'manon roten. Kynotundymapojan kari'na nekarity'san otykon 'wa, ero nono tu'ponokon otykon 'wa, mo'ko Kristus 'wa kapyn te. ⁹ Mo'ko Kristus ja'mun ta ro pa'poro tamusi me aino kuranory kynemanjan. ¹⁰ Mo'ko ta ro enapa kurangan me tywaije mandon. Pa'poro jopoto epo, pa'poro pori'tonano epo enapa mo'ko man.

¹¹ Mo'ko ta ro enapa kari'na ainary 'wa kapyn ty'koto mandon. Moro Kristus ta o'koto'san 'wa moro yja'wan aja'mungon wyino tyka mandon.

¹² Moro ajetykarykon ta tunenje imaro mandon. Moro ajetykarykon ta enapa tawonje rapa mandon, moro iromby'san wyino Kristus awonganenymbo Tamusi pori'tory amyikary ke o'waine.⁸

¹³ Uwapo tyromo'se tywaije mandon tyja'wange awairykon ke, i'koto'pa awairykon ke enapa. Kristus maro

te nuro tyje mandon Tamusi 'wa. Moro kyja'wanykonymbo tyka i'wa man.^h ¹⁴ Moro tu'tanone kywairykon enepotopombo kareta, moro omenano mero'san ke kyja'wangaton iro tykaka i'wa man. Tuta'kapo i'wa man moro wakapu poko ipokary 'wa.ⁱ ¹⁵ Morokon kapu y'tu'kanamon pori'tonano tambo'se i'wa man. Tone me imero moro embatarykon tamapo i'wa man. Moro wakapu ke i'mondo'san poko tywomino man.

Ero nono tu'ponokon wonumengary

¹⁶ Amy 'wa paio yja'wan me o'to kykapoton apokoine arepa upu'po me, anenyrykon upu'po me pai, oty ewa'matopo kurita upu'po me pai, asery me nuno wepa'katopo kurita upu'po me pai, otare'matopo kurita upu'po me enapa pai.^j ¹⁷ Morokon ro morokon o'tonon man otykon a'kary me roten man. Mo'ko Kristus te iporo man. ¹⁸ Amy 'wa paio typo kytaipoton. Typo irombo ajyrykon 'se mandon amykon po'po onepotonon, mo'karon Tamusi apojongon ety awongaton inaron, mo'karon tynene'san otykon poko kynotamorepaton inaron. Typo roten potonon me kynokano'saton. Moro yja'wan ija'mungon nisanory 'wa undymarykon kynemu'maton. ¹⁹ Mo'ko Kristus, mo'ko moro ja'munano upu'po me man inoro poko tuwaro e'i'pa mandon. Mo'ko ro te pa'poro moro ja'munano puwano'san Tamusi nisanory wara ro. Morokon imitykon 'wa kynapyipojan o'win iwaito'me.^k

²⁰ Mo'ko Kristus maro aromby'san 'wa ero nono tu'ponokon otykon wyino omboka'sando, o'tono'me ko iro ke ero nono tu'ponokon wara matundymapojaton omenano 'wa?

⁸2:12 Rome 6:4 ^h2:13 Efese 2:1-5 ⁱ2:14 Efese 2:15 ^j2:16 Rome 14:1-6

^k2:19 Efese 4:16

²¹Erokon omenano poko wykaje irombo: “Kysapo'!” “Kysapoi!” “Kysi'tu'kai!” ²²Morokon omenano ro kynuta'san ta'kuru jako. Kari'na nikapy'san ome'pato'kon morokon man. ²³Tywonumengaporamon kari'na, mo'karon aseke tynikapy'san omenano wara ro Tamusi ety awongaton inaron, mo'karon po'po kynotyjaton inaron, mo'karon aseke tyja'mungon wojaton inaron nekarityry wara morokon otykon man. Typo roten man. Ja'munano nisanory ka'pojan roten.

3 Mo'ko Kristus maro ajawomy'sando iro ke morokon kapu tanokon otykon upitoko. Kapu ta irombo mo'ko Kristus tandy'po man mo'ko Tamusi ainary apo'tun wyino.¹ ²Morokon kapu tanokon otykon poko onumengatoko, morokon nono tu'ponokon otykon poko kapyn. ³Tyromo'se irombo mandon. Moro ajemamyrykon mo'ko Kristus maro tunenje man Tamusi ta. ⁴Mo'ko Kristus, mo'ko ajemamyrykon me man inoro wosenepory jako, amyjaron enapa imaro masenepota'ton kurano ta.

Moro asery amano

⁵Aike'katoko iro ke morokon nono wyinonokon otykon: wararo wokry, woryi maro aino, nurija me aino, tysanoramon otykon 'wa atundymapono, jya'wan oty 'se aino, enumene aino enapa. Moro enumene aino, ikapy'san tamusi ety awongary moro man. ⁶Pa'poro morokon otykon moro Tamusi erekuru ene'san mo'karon Tamusi anamyika'non 'wa. ⁷Amyjaron enapa uwapo morokon otykon poko tywaije mandon, itaine ajemamyrykon jako. ⁸Erome te pa'poro morokon otykon nondary enapa o'waine man: ore'kono, tare'ke imero aino, jya'wan

me aino, aja'sakarykon poko orupano, pyiwano me auranano. ⁹Ase'wa ajenapitaton. Pa'poro moro penatombo ajemerykonymbo irombo toma o'waine man.^m ¹⁰Aserynon me tywaije mandon. Aserynon me 'ne ka'tu rapa maijaton. Aseme noro mo'ko aserynon me ajynamonymbo eneke maijaton, uku'to'me o'waine.ⁿ ¹¹Asery me amy a'ta, amy oty waty man moro Griek me aino ta, Simosu me aino ta pai, moro ty'koto aino ta, i'koto'pa aino ta pai, moro tyseno me aino ta, moro Skyth me aino ta, moro taporemynen pyitonano me aino ta, moro aporemyma aino ta. Mo'ko Kristus pa'poro oty me, pa'poro oty ta enapa man.

¹²Tamusi 'wa tapyije mandon tywyinonokon me, tynipynarykon me enapa. Ajemerykon me iro ke apyitoko kotano enery, typotapore aino, po'po okano'no, pyi'me'ke aino, eja'nakano.^o ¹³Ase'wa aitoko. Asepoko tare'ke aja'taine, mo'ko aja'sakarykon jya'wany ikatoko. Mo'ko Jopoto 'wa moro oja'wanykonymbo ka'po wara amyjaron enapa moro aja'sakarykon jya'wany ikatoko.^p ¹⁴Moro aipynano, moro o'win imero ajy'pojaton iro 'ne ka'tu rapa apyitoko ajemerykon me. ¹⁵Moro Kristus nyry sara'me aino 'wa aturu'san ta oty undymary man. Moro me ro tyko'ma mandon o'win ja'munano ta awaito'ko'me. Anepory'san kurangan otykon poko tawa'pore aitoko.

¹⁶Moro Kristus auranyombo pota me nainen otaine. Tywonumengapore aitonon me ome'patoko ipoko. Ase'wa o'matoko ike. Moro aturu'san tano ajewa'porykon enepotoko Tamusi 'wa Tamusi warery ke, Tamusi ety awonganamon ware ke, a'kanano wyinonokon ware ke enapa.^q ¹⁷Pa'poro

¹3:1 Ware 110:1 ^m3:9 Efese 4:22 ⁿ3:10 Efese 4:24, Genesis 1:26

^o3:12 Efese 4:2 ^p3:13 Efese 4:32 ^q3:16 Efese 5:19-20

auranano ta, amaminano ta pai anikaprykon otykon ika'toko mo'ko Jopoto Jesus ety ta. Mo'ko poko ro mo'ko jumynano Tamusi ety awongatoko.

Moro Tamusi wyinonokon emamyry emery

¹⁸ Woryijan, oinonon apyitoko ajopotykon me. Moro wara awairykon man mo'ko Jopoto ta.^t

¹⁹ Wokryjan, apytykon ipynatoko. Apo'tun pe ipokoine kytaiton.^s

²⁰ Pitanikon, ajumykon 'wa, asanokon 'wa epanamatoko pa'poro oty ta. Moro ro irombo Tamusi apokupe man.^t

²¹ Jumynanokon, typo roten o'makon kysere'kopoton, ka'pa rapa otykon poko isasakepyrykon.^u

²² Taporemynamon pyitonano, mo'karon ero nono tu'ponokon ajaporenjan 'wa epanamatoko pa'poro oty ta. Enurukon me kapyn o'to aitoko, kari'na 'wa ajetykon awongary sanory ta. Tamusi nendonamon me te ajemaminatoko, e'i'pa 'ne.^v ²³ Aturu'san maro pa'poro morokon anikaprykon otykon ika'toko, Tamusi 'wano mangon wara, kari'na 'wano mangon wara kapyn te. ²⁴ Uku'toko moro Tamusi 'wa ajemamina'san epemary man, moro o'waine anapyirykon man apyiry man enapa. Mo'ko i'wa ajemaminato'kon Jopoto irombo Kristus mo'ko man. ²⁵ Mo'ko yja'wan me oty ka'nen irombo moro tyja'wany epety apyitan. Tamusi embata pa'poro kari'na asewara mandon.^w

4 Jopotokon, iru'pa mo'karon apyitorkon enatoko. Muku'saton irombo

amyjaron enapa tyjopotone awairykon kapu ta.^x

² Moro Tamusi 'wa ajauranarykon jako eja'nakatoko, tuwaro aitoko, tawa'pore aitoko. ³ Moro Tamusi 'wa ajauranarykon jako na'na poko enapa ajauranatoko, oma yto'me i'wa moro oka ekaroto'me, moro Kristus poko atamorepatopo auranano ekaroto'me, wykaje irombo. Moro amaminano poko ro enapa taru'ka wa. ⁴ Aturupotoko ekaroto'me y'wa moro y'wa ekarityry man wara ro. ⁵ Tywonumengapore ajemandoko mo'karon kurandonokon maro. Amy erupato'kon oma epory'poto o'waine, moro oma apyitoko.^y ⁶ Tawa'pore ajauranatoko. Typosine ajauranatoko. Moro one wara o'waine pa'poro kari'na auran ejukuru man ukutyry o'waine man.

Kareta y'ma'topo auranano

⁷ Moro one wara ywairy ekari'tan o'waine mo'ko typynen ka'sakarykon Tikikus, mo'ko tamyikapore kynemaminanon inoro, mo'ko Jopoto ta yjemaminary a'sakary me man inoro.^{za}

⁸ Moro me ro semo'sa o'waine. Iwara one wara na'na wairy muku'ta'ton. Morokon aturu'san porit'omatan. ⁹ Imaro semo'sa mo'ko tamyikaporen, typynen Onesimus, mo'ko aja'sakarykon me man inoro. Mo'karon ro pa'poro one wara ero po oty wairy ekari'ta'ton o'waine.^b

¹⁰ "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine mo'ko ymaro aru'ka'po Aris-tarko, mo'ko Barnabas patymy Markus (mo'ko poko ro moro yjauranyombo saropon o'waine, iwopyry ewa'mato'me

^t3:18 Efese 5:22, 1 Petrus 3:1 ^s3:19 Efese 5:25, 1 Petrus 3:7

^t3:20 Efese 6:1 ^u3:21 Efese 6:4 ^v3:22 Efese 6:5-8

^w3:25 Deuteronomium 10:17, Efese 6:9 ^x4:1 Efese 6:9 ^y4:5 Efese 5:16 ^z4:7 Efese 6:21-22 ^a4:7 Apojoma'san 20:4, 2 Timoteus 4:12 ^b4:9 Filemon 10-12

o'waine, iwopy'poto),^c ¹¹ mo'ko Jesus, mo'ko Justus me kynejatojaton inoro enapa. Mo'karon oruwanokon roten Simosu me yjepatongon me mandon moro Tamusi nundymary ekarory poko. Yturu'po ewa'poronamon me tywaije mandon. ¹² "Iru'pa aitoko!" tyka'po aropojan enapa o'waine mo'ko Kristus Jesus pyitory aja'sakarykon Epafras. Mo'ko ro o'kapyn roten asin pe imero ajupu'san me Tamusi 'wa kynoturupojan, atamonopy'pa aweja'nakato'ko'me, pa'poro Tamusi nisanory 'wa o'namoroto'ko'me enapa.^d ¹³ Moro ajupu'san me, mo'karon Laodisea ponokon upu'san me, mo'karon Hierapolis ponokon upu'san me enapa poto me iwo'mikary amyikapory taro wa. ¹⁴ "Iru'pa aitoko!"

tyka'san aropojaton enapa o'waine mo'ko typynen apino'nen Lukas mo'ko Demas maro.^e

¹⁵ "Iru'pa aitoko!" ywyka'po ekari'toko mo'karon Laodisea ponokon ka'sakarykon 'wa, Nymfa 'wa, mo'karon auty po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa enapa. ¹⁶ Ero kareta erupa'po mero o'waine, mo'karon Laodisea po Tamusi na'nanopy'san apyimy ra'na enapa erupapotoko. Iwara enapa moro Laodisea 'wanokon kareta erupary o'waine man. ¹⁷ Mo'ko Arkipo 'wa kaitoko: "Moro Jopoto ta anapo'i'po amaminano ikapy'mako."^f

¹⁸ Aseke yjainary ke awu, Paulus, ero simeroja o'waine: "Iru'pa aitoko!" Moro yjaru'ka'po poko atuwarenge'ton. Tamusi turu'popory amaroine nainen.

^c4:10 Apojoma'san 19:29, 27:2, Filemon 24, Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39 ^d4:12 Kolose 1:7, Filemon 23 ^e4:14 2 Timoteus 4:11, Filemon 24, 2 Timoteus 4:10, Filemon 24 ^f4:17 Filemon 2

Tesalonika ponokon 'wano koromono kareta

Uwapo torupamy

Penaro 'ne waty moro Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san apyimy tywaije man. Moro Tamusi amyikary ta iwetuwaro'marykon noro tywaije man. Moro Kristus wopyry man poko rapa tywonumenga imero tywaije mandon. Amykonymbó 'wa ko'i terapa iwopyry man tamyika man. Amykonymbó rapa tywonumenga mandon mo'karon iromby'san ja'mun awomyry man poko. Morokon otykon ekari'to'me ro iru'pyn me mo'ko Paulus 'wa ero kareta tymero man. Mo'karon Tamusi amyikanamon pori'tomanon. Iporo moro Kristus wopyry man wairy amyikapojan i'waine.

Ero kareta wota'saka'san

1:1 Kareta a'motopo auranano

1:2 - 3:13 Mo'karon Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san

4:1-12 Mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry

4:13 - 5:11 Moro Jesus weramatopo kurita

5:12-28 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, Silvanus maro, Timoteus maro enapa ero kareta merojan mo'karon Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa, mo'karon jumynano Tamusi ta, mo'ko Jopoto Jesus Kristus ta enapa mandon inaron 'wa. Tamusi turu'popory, sara'me aino enapa amaroine nainen.⁸

Moro Tamusi auranymbo wairy typori'toke

²O'kapyn roten Tamusi ety awonganon na'na pa'poro apokoine. O'kapyn roten irombo na'na ajejatojaton moro Tamusi 'wa tauranary jako. Aikepy'pa roten ³na'na kynonumenganon moro Tamusi amyikanamon me ajemaminarykon poko, moro aipynano ta awo'mikarykon poko, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry momokury ta aweja'nakarykon poko enapa mo'ko kyjumykon Tamusi embata. ⁴Moro Tamusi 'wa ajapo'i'san uku'san irombo na'na, Tamusi nipynarykon na'na a'sakarykon. ⁵Moro na'na nekarityry iru'pyn oka auranano me roten kapyn tywo'se man o'waine, typori'toke enapa te, Tamusi a'kary maro enapa, tamyikapore enapa imero. Muku'saton irombo one wara ara'naine na'na we'i'po ajupu'san me.

⁶Amyjaron ro na'na wara, mo'ko Jopoto wara enapa tywaije mandon. Moro Tamusi a'kary nyry awa'ponano maro moro auranano tapyije o'waine man, aja'karykarykon ta awairykon se'me imero.^h ⁷Iwara moro one wara iwairykon man menepojaton mo'karon Masedonie po, Akaje po enapa Kristus amyikanamon 'wa. ⁸Awyinomboine irombo mo'ko Jopoto auran tywota man moro Masedonie po roten kapyn, moro Akaje po roten kapyn enapa. Wararo te moro o'waine Tamusi amyikary ekary tywotaripa'se man. Moro poko amy oty ekarityry upijan noro na'na. ⁹Aseke irombo one wara o'waine na'na ewa'ma'po ekari'saton. One wara mo'karon ikapy'san tamusi wyino awotu'ma'san ekari'saton, mo'ko nurono Tamusi 'ne ro ety awongato'me. ¹⁰Mo'ko iromby'san wyino inawonga'po

⁸1:1 Apojoma'san 17:1 ^h1:6 Apojoma'san 17:5-9

imuru, mo'ko o'toto Tamusi erekuru wyino kaijomanamon Jesus wopyry momokyry ekari'saton o'waine kapu wyino.

One wara Paulus emaminary Tesalonika po

2 Aseke irombo muku'saton, na'na a'sakarykon, aronge roten kapyn moro o'waine na'na wyto'po we'i'po. ²Moro o'waine na'na wopyry uwaporo Filipi po imero na'na kota'ma'po muku'saton enapa. Morombo wyino wryr'me, enari'ma te imero mo'ko ky-tamusirykon ta moro Tamusi ekapory ekari'nen na'na o'waine.¹

³Kari'na urujan irombo na'na tonapiry maro kapyn, yja'wangon onumengano maro kapyn, omu'mano maro kapyn enapa. ⁴Moro iru'pyn oka ekaronamon me iru'pa Tamusi 'wa topory'po ke te na'na kari'na erupanon. Kari'na apokupe tywairy 'se'pa na'na man. Mo'ko ky-turu'san menganen Tamusi apokupe te tywairy 'se'pa na'na man.

⁵Typosinen ta kapyn kari'na wonumengary u'mary 'se'na'na we'i'po muku'saton. Pyrata upito'me waty na'na aurana'po amyikaponen me Tamusi man. ⁶Kari'na 'wa toty awongary 'se'pa na'na kynainen, o'waine pai, amykon terapa 'wa pai. ⁷Kawo rypo te tywairy taro na'na kynainen Kristus napojoma'san me. Po'po⁷ te na'na kynainen ara'naine. Amy ty'makon tuwaro'manen sanonano wara ⁸apynasen na'na. Moro Tamusi ekapory ekarityry 'se'roten kapyn na'na kynainen. Ajupu'san me moro tamamyry uta'kapory 'se'pairo te na'na kynainen. Typyne irombo na'na 'wa maisen.

⁹Moro awosin pe na'na wo'mika'po irombo muku'saton, na'na a'sakarykon. Koko, kurita pyrata poko na'na kynemaminan ajaki'ma'paine tywaito'me. Iwara ro moro Tamusi ekapory ekaron na'na o'waine. ¹⁰Ero amyikaponamon me amyjaron mandon Tamusi maro: tamepore, tamambore, emendo'pa enapa na'na kynainen ara'naine, amyjaron Kristus wyinonokon me. ¹¹⁻¹²Muku'saton irombo one wara na'na 'wa pa'poro 'ne ajuru'san, amy jumynano 'wa ty'makon ururu wara. Na'na ajapokumasen. Na'na kyngan o'waine Tamusi wyinonokon me ajemando'ko'me. Mo'ko Tamusi ro ako'maton moro kurano tynundymary taka.

¹³Na'na enapa aikepy'pa Tamusi ety awonganon ero poko: moro na'na wyino aneta'san Tamusi auran tapyije o'waine man amy kari'na auran me kapyn, amy Tamusi auran me te. Iporo ro enapa Tamusi auran me man. Moro ro enapa otaine kynemaminanon, amyjaron Kristus wyinonokon me.

¹⁴Mo'karon Judea po Kristus Jesus ta Tamusi na'nanopy'san apyimykon wara enapa amyjaron tywaije mandon, na'na a'sakarykon. Amyjaron aja'sakarykon 'wa tykota'ma mandon mo'karon a'sakarykon 'wa mo'karon Judea ponokon Kristus wyinonokon kota'ma'san wara enapa.^j ¹⁵Mo'karon Judea ponokon Simosu 'wa irombo mo'ko Jopoto Jesus, mo'karon Tamusi auran uku'ponamonyombo enapa tywo mandon. Mo'karon erekuru 'wa na'na enapa tywekena man. Tamusi apokupe e'i'pa mandon. Pa'poro kari'na y'tu'katon.^k ¹⁶Na'na a'kotojatton mo'karon Simosu me e'inon 'wa moro

ⁱ2:7 Amykon 'wa 'Tawa'pore' tymero man moro 'Po'po' y'petakan me.

^j2:2 Apojoma'san 16:19-24, Apojoma'san 17:1-9 ^j2:14 Apojoma'san 17:5

^k2:15 Apojoma'san 9:23,29, 13:45,50, 14:2,5,19, 17:5,13, 18:12

aijomato'kon ekarityry pona. Iwara ro aikepy'pa roten morokon tyja'wanykon apyimangaton, iporo terapa morokon tyja'wanykon wairy se'me. Moro Tamusi erekuru ko'wu tywo'se man itu'ponakaine.

Mo'karon Tesalonika ponokon enery sanory

¹⁷Na'na te a'si'ko akore'pe terapa ajene'paine man, na'na a'sakarykon. Na'na ja'mun rypo tyse man, nykaje irombo na'na. Na'na turu'po te tyse waty man. Ajenerykon 'se rapa imero ty-wairy ke na'na no'mikai 'ne ka'tu rapa ajeneine tytory poko. ¹⁸O'waine ty-tory poko irombo na'na ne'kui. Awu, Paulus, o'wimboto roten kapyn, okomboto te moro poko we'kui. Mo'ko Satan te na'na a'kotoi. ¹⁹Noky ko moro na'na waimomo'topo me, moro na'na ewa'pory me, moro na'na wotamyikatopo u'mari me naitan mo'ko Kyjopotorykon Jesus embata moro iwo'topo kurita? Amyjaron kapyn enapa? ²⁰A'a! Amyjaron na'na kuranory me mandon, na'na ewa'pory me enapa.

3 Akore'pe noro apyiry upiry ke ty'wa, Athene po a'saka'pa tywainopory eponen na'na iru'pa,¹ ²mo'ko ka'sakarykon Timoteus, mo'ko Kristus ekapory ekari'nen Tamusi emamin pokono emo'to'me ty'wa. Apana'tomarykon i'wa kynakon. Kristus wyinonokon me ajururukon enapa i'wa kynakon, ³amy paio waito'me omapoty'pa eropan aikota'mano ta. Kari'na erekuru 'wa irombo kykota'marykon man muku'saton. ⁴Ajekosaine ta'ta enapa, moro kywaikota'marykon man ekari'nen na'na o'waine. Moro wara ro enapa tywaije man. Moro ro muku'saton. ⁵Awu enapa akore'pe noro apyiry

supin. Mo'ko Timoteus semo'nen moro one wara o'waine Tamusi amyikary uku'to'me. Mo'ko u'kuto aitoto 'wa aju'kurukon 'se'pa wa, ka'pa rapa moro na'na wo'mikatopombo wairy aronge roten.

⁶Penaro 'ne waty mo'ko Timoteus neramai rapa awyinoine na'na 'wa. Iru'pyn oka enepyi moro o'waine Tamusi amyikary poko, moro ajekosanokon aipynano poko enapa. O'kapyn roten na'na poko tawa'pore awonumengarykon ekarityi. Ajenerykon 'se na'na wairy wara enapa na'na enery 'se imero awairykon ekarityi enapa.^m ⁷Moro o'waine Tamusi amyikary na'na pana'tomai, na'na a'sakarykon, awosin pe na'na emamyry wairy se'me. ⁸Na'na kynerenanon rapa, mo'ko Jopoto ta aweja'nakarykon jako. ⁹One wara ko apokoine Tamusi ety awonga'matan na'na? Tawa'pore irombo imero na'na man apokoine mo'ko kytamusirykon embata. ¹⁰Koko, kurita asin pe 'ne ka'tu rapa Tamusi 'wa na'na kynoturupojan tytoto'me ajeneine, iru'pa enapa moro o'waine Tamusi amyikary ta anamonopyrykon yje.

¹¹Oro aseke mo'ko kyjummykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus enapa moro o'waine na'na wytoto'man oma ysen sapatoto. ¹²Oro mo'ko Jopoto moro ase'wa awaipynarykon, moro o'waine pa'poro kari'na pynary enapa ynen poto me 'ne ka'tu rapa, moro na'na 'wa apynarykon wara enapa. ¹³Iwara pana'pe 'ne ka'tu rapa morokon aturu'san kynaitan. Iwara Tamusi wyinonokon me emendo'pa maita'ton mo'ko kyjummykon Tamusi embata mo'karon tywyinonokon maro mo'ko Kyjopotorykon Jesus wo'topo kurita. Iwara ro nainen.

Moro Tamusi wyinono amano

4 Yja'sakarykon, moro one wara Tamusi apokupe ajemamyrykon man tota o'waine man na'na wyino. Iwara enapa 'kuru ajemanjaton terapa. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa Tamusi apokupe imero ajemando'ko'me te kynoturupojan na'na o'waine mo'ko Jopoto Jesus ta. ²Muku'saton irombo otypangon aturuto'kon yry'san na'na 'wa o'waine mo'ko Jopoto Jesus ta.

³Ero wara 'kuru awairykon 'se Tamusi man: tywyino awairykon 'se man. Nurija me awairykon kapyn man. ⁴Moro one wara Tamusi nendory ta, kari'na nendory ta enapa amy typyty man apyiry ukutyry man pa'poro o'waine. ⁵Moro aja'mungon nisanory 'wa kytotaropoton, mo'karon Tamusi anukuty'non wotaropory wara. ⁶Ero oty ta yja'wan me aja'sakarykon poko awairykon kapyn man. Aja'sakarykon kysemu'maton. Pa'poro moropangon otykon epemapotan kari'na 'wa Tamusi. Moro wara ro na'na kyngan terapa uwapo. ⁷Nurijangon onumengano 'wa kapyn Tamusi 'wa tyko'ma kytaton, tywyinono amano 'wa te. ⁸Mo'ko erokon omepano urumenanen kari'na anurumena'pa man. Mo'ko o'waine ta'kary ynen Tamusi urumenanon te.

⁹Moro ase'wa aipynano poko oty merory kapyn y'wa man o'waine. Aseke irombo Tamusi 'wa tamepa mandon moro ase'wa awaipynarykon poko. ¹⁰Moro aipynano ro irombo menepojaton pa'poro mo'karon Masedonie ponokon aja'sakarykon 'wa. Kapokumaton te, na'na a'sakarykon, moro aipynano poko 'ne ka'tu rapa awaito'ko'me. ¹¹Kawo moro ity'me amano apyitoko. Aseke terapa ajemamyrykon enetoko. Aseke

ajainarykon ke ajemaminatoko, moro na'na wyka'po wara ro. ¹²Iwara ro tamepore monepota'ton mo'karon Kristus wyino e'i'non 'wa. Iwara ro amy paio oty ajamonopy'paine kynaitan.

O'to mo'karon iromby'san wairy man

¹³Mo'karon iromby'san poko te oty anukuty'pa awairykon 'se'pa na'na man, na'na a'sakarykon. Kata'mato awairykon kapyn man, mo'karon amykon terapa kari'na wairy wara. Mo'karon waimomo'topo waty irombo man. ¹⁴Moro tyromby'po wyino Jesus awomy'po anamyika'pa 'kare kytaton. Iwara enapa Tamusi mo'karon Jesus wyinonokon me iromby'san aropotan imaro.

¹⁵Mo'ko Jopoto auranyombo ta ro na'na ero wara kynganon o'waine: ky'karon, mo'ko Jopoto wopyry 'wa ro nuro kytaita'ton inaron, mo'karon iromby'san uwaponokon me kapyn kytaita'ton.ⁿ ¹⁶Moro oty a'mory man uku'po'po mero, mo'ko kapu tanokon apojonano Jopotory aurana'po mero, moro kuti tam'po'kory eto'po mero enapa, aseke mo'ko Jopoto kapu wyino kynony'totan. Irombo mo'karon Kristus wyinonokon me iromby'san na'nen kynawonda'ton. ¹⁷Irombo mero te ky'karon, mo'karon nuro noro kytaita'ton inaron kerengapotan Tamusi kapurutu ta kawonaka, mo'ko Jopoto epoje. Irombo mero mo'ja ro mo'ko Jopoto maro kytaita'ton.

¹⁸Morokon auranano ke ro iro ke ase'wa atapokumatoko.

Tuwaro aino

5 One wara a'ta oty wairy man poko oty merory kapyn y'wa man o'waine. ²Aseke irombo iru'pyn po muku'saton mo'ko Jopoto wo'topo

ⁿ4:15 1 Korinte 15:51-52

kurita wopyry man amy manaman wopyry wara koko.^o ³“Sara'me, aki'ma'pa kamanjaton” kari'na wykary jako, typo roten uta'no kynepota'ton, uwembo je'tun 'wa amy mynoto woryi epory wara. O'to noro tywairykon upita'ton.

⁴Amyjaron te, na'na a'sakarykon, moro ewa'rummy ta kapyn mandon. Iro ke ro moro kurita amy manaman wopyry wara aporomu'ka'paine kynaitan. ⁵Amyjaron irombo pa'poro aweinano ta mandon. Kuritanokon me mandon. Kokonokon me kapyn kytaton. Ewa'rummy ta kapyn enapa kytaton. ⁶Iro ke ko'wu kywo'nykyrykon kapyn man, mo'karon amykon terapa wo'nykyry wara. Tuwaro kywairykon man. Etymy'pa kywairykon man.

⁷Mo'karon o'ny'tonon koko kynoy'ny'saton. Mo'karon etyndonon koko kynety'njaton. ⁸Ky'karon te kuritanokon me etymy'pa kytaisen. Siparari kapy'po ky'po'paitykon me moro Tamusi amyikary nainen moro aipynano maro. Siparari kapy'po ku'jondykon me moro ky'waine moro kaijomato'kon momokyry nainen.^p ⁹Tyware'koto'me kapyn tyje Tamusi 'wa kytaton, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus najomarykon me te. ¹⁰Mo'ko Jesus ro ky'wanokon me tyromo'se man. Imaro ro kamanda'ton, nuro ka'taine, kywo'nyky'sando enapa. ¹¹Iro ke ro ase'wa atapokumatoko. Ase'wa epori'tomatoko, ajemerykon me ro.

Morokon irokonyombo ro aturuto'kon

¹²Na'na kynoturupojan o'waine, na'na a'sakarykon, mo'karon apokoine o'mikatonon, mo'karon Jopoto ta ajundymanamon, mo'karon aje'manamon apyito'me kawo o'waine. ¹³Moro inikapyrykon amaminano poko

typyne 'ne ka'tu rapa iwairykon man o'waine. Sara'me aitoko ase'wa.

¹⁴Ero wara na'na ajurujaton, na'na a'sakarykon: Mo'karon emepo'non e'matoko. Mo'karon siky'inon me atapotonon ipana'tomatoko. Mo'karon ru'mangon epano'toko. Amy paio kari'na poko tonsine kytaiton. ¹⁵Amy 'wa akota'marykon jako, moro o'waine rapa ikota'mary pona tuwaro aitoko. Iru'pa awairykon poko roten te o'mikatoko aseke ara'naine, pa'poro amykonymbob kari'na ra'na enapa. ¹⁶Tawa'pore roten aitoko. ¹⁷Aikepy'pa roten Tamusi 'wa ajauranatoko. ¹⁸Pa'poro oty ta Tamusi ety awongatoko. Tamusi nisanory irombo moro man, mo'ko Kristus Jesus ta. ¹⁹Tamusi a'kary wa'tory kyse'wu'katon. ²⁰Tamusi auran uku'ponamon auran kysenu'katon. ²¹Pa'poro oty imengatoko, iru'pa, yja'wan me pai iwairy eneto'me. Irombo moro iru'pynymbob apyitoko. ²²Pa'poro yja'wan me onepototo oty wyino tyse aitoko.

²³Aseke mo'ko sara'me aino ynen Tamusi tywyinonokon me imero ajysen. Oro ija'wany'pa mo'ko aja'karykon, moro awonumengarykon, moro aja'mungon kura'man imero Tamusi mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry 'wa ro. ²⁴Mo'ko ako'manamon tamyikapore man. Moro tykatopombob ka'san.

²⁵Na'na a'sakarykon, na'na poko enapa Tamusi 'wa ajauranatoko.

²⁶“Iru'pa aitoko!” na'na wyka'pob ekari'tokob pa'porob ka'sakarykon 'wa, Tamusi wyinonokon me aweposimapotyrykon ta. ²⁷Tamusi ety ejatory ta wykaje o'waine ero kareta erupato'me pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon 'wa.

²⁸Oro mo'ko Kyjopotorykon Jesus
Kristus turu'popory amaroine nainen.

Tesalonika ponokon 'wano ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Moro Jesus weramatopo kurita poko oty anukuty'pa noro rapa pyime Tesalonika po Tamusi amyikanamon tywaije mandon. Ko'i terapa moro Kristus weramatopo kurita wairy man ekanopyry ke ty'waine, amyikon tamaminake'se tywaije mandon. Iro ke ro Paulus 'wa ero kareta tymero man. Moro moro wara iwonomengarykon 'wa emaminake'karykon 'se'pa man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano

1:3 - 2:17 Tamusi amyikanen ane'mere'ka'pa moro Kristus weramatopo kurita wairy man

3:1-15 Mo'karon Tamusi amyikana-mon emamyry

3:16-18 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, Silvanus maro, Timoteus maro enapa ero kareta merojan mo'karon Tesalonika po Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa mo'ko kyjumykon Tamusi ta, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ta enapa.⁹ ²Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Jopoto Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Sara'me enapa ajysen.

Moro a'wembono auranano ytopo kurita

³O'kapyn roten Tamusi ety awongary man na'na 'wa apokoine, na'na a'sakarykon. Moro wara na'na wairy iru'pa man, moro o'waine Tamusi amyikary wepuiry ke, aseme noro poto me moro ase'wa awaipynarykon

wairy ke enapa. ⁴Iro ke ro aseke na'na kynotamyikanon apokoine pa'poro mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Kynotamyikanon na'na moro Tamusi amyikary ta aweja'nakarykon poko morokon kari'na erekuru 'wa awekenarykon se'me, akota'marykon se'me enapa. ⁵Morokon otykon ro iru'pyn a'wembono auranano ynen Jopoto me Tamusi ekari'san. Iru'pa ajepota'ton moro tynundymary tanokon me. Moro waton me ro irombo maikota'maton. ⁶Tamusi iru'pyn a'wembono auranano ytan. Mo'karon akota'manamon kota'mapotan. ⁷Akota'marykon wyino ajeremapota'ton, na'na eremapory man wara enapa. Moro wara Tamusi kynaitan moro kapu wyino mo'karon kapu tanokon pari'pyngon tapojongon maro mo'ko Jopoto Jesus wonepory jako ⁸wa'to ka'muru ta. Mo'karon Tamusi anukuty'non kota'matan. Mo'karon mo'ko Kyjopotorykon Jesus ekapory 'wa epanama'non kota'matan enapa. ⁹Moro yja'wan me tywe'i'san epemata'ton ro i'matypyn uta'no ke tyse Tamusi wyino, moro ipori'tory kuranory wyino enapa.^r

¹⁰Moro wara ro kynaitan moro iwo'topo kurita, moro toty awongapo iwopyry jako mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa, pa'poro mo'karon Tamusi amyikanamon 'wa. Amyjaron enapa itaine maita'ton. Moro na'na namyikapory oka irombo tamyika o'waine man.

¹¹Moro me ro enapa o'kapyn roten mo'ko kytamusirykon 'wa kynaurananon na'na apokoine, iru'pa ajepoto'ko'me i'wa moro ako'mato'konymbbo 'wanokon me. Typori'tory ta pa'poro anisanorykon iru'pyn oty kapy'mapon o'waine, pa'poro

tamyikanamon me anikapyrykon amaminano kapy'mapon enapa o'waine. ¹²Iwara ro mo'ko Kyjopotorykon Jesus ety tawonga kynaitan otaine. Moro ajetykon enapa mo'ko ta tawonga kynaitan, mo'ko kytamusirykon turu'popory poko, mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory poko enapa.

Mo'ko Jopoto wo'topo kurita

2 Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry man poko, moro imaro kywota'nanopyrykon man poko enapa kynoturupojan na'na o'waine, na'na a'sakarykon,^s ²ko'i 'ne o'mere'kapo'pa awaito'ko'me, tare'ne atypo'pa awaito'ko'me enapa, amy a'kanano 'wa, amy auranano 'wa pai, amy na'na nimeropo ikato'kon kareta 'wa pai mo'ko Jopoto wo'topo kurita tundary ekaro'poto.

³Awomu'maporykon kapyn pairo man. Mo'ko Tamusi wyino atu'mano wopyry na'nen man. Mo'ko uta'toto man yja'wanymbo imero kari'na wonepory na'nen man. ⁴Pa'poro tamusi me kari'na nekarityry, pa'poro tamusi nendory wara tynendomy oty y'tu'katan. Iko'poine pairo kawonaka kynotawongatan. Mo'ko Tamusi 'ne ro auty ta kynotandy'motan tamusi me tywairy enepoto'me tiro.^t

⁵Anukuty'pa noro mandon moro y'wa o'wanokon me pa'poro morokon otykon ekarity'san ajekosaine noro yja'ta? ⁶Oty 'wa erome noro iwopyry a'kotory muku'saton. Moro iwonepotopo kurita te kynonepotan. ⁷Maname irombo moro yja'wan me aino kynemaminanon terapa. Mo'ko yja'wan kari'na wonepory a'kotonen roten emimary noro man. ⁸Irombo mero kynonepotan. Mo'ko wotan ro mo'ko Jopoto Jesus moro

tyworemary ke, moro tywonepory ke enapa.^u

⁹Mo'ko Satan porit'ory ta kynotan pari'pe imero. Amu'mato aitonon porit'onano enepotan. Anumengaponamon otykon enepotan enapa.^v ¹⁰Tamero roten mo'karon uta'tonon man emu'matan. Moro taijomato'ko'manyombo aipynano 'ne ro anapo'i'pa irombo tywaije mandon. ¹¹Iro ke ro mo'ko Tamusi amy amu'mato aitoto porit'onano emaminano'potan itaine, onapi amyikato'me i'waine. ¹²Iwara ro pa'poro mo'karon iporono auranano anamyika'nonyombo, mo'karon yja'wan me aino 'se tywaije mandon inaron poko a'wembono auranano ytan Tamusi.

¹³Na'na 'wa te o'kapyn roten Tamusi ety awongary man apokoine, Jopoto nipynarykon na'na a'sakarykon. Tamusi 'wa irombo tapyije mandon koromonokon me uta'no wyino ajunemboto'ko'me mo'ko tywyinonokon me ajynamon ta'kary 'wa, moro o'waine moro iporono auranano amyikary 'wa enapa.

¹⁴Moro na'na nekarityry iru'pyn oka 'wa tyko'mapo i'wa mandon, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus kuranory apyito'me o'waine.

¹⁵Iro ke ko'wu aturu'san apyitoko, na'na a'sakarykon. Morokon na'na nekarity'san, na'na nimerosan pai omepano kysinondaton.

¹⁶⁻¹⁷Oro pa'poro anikapyrykon iru'pyn amaminano ta, iru'pyn auranano ta pai apori'tomasen, aturu'san apokumasen enapa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus mo'ko kyjumykon Tamusi maro. Mo'ko Tamusi 'wa ro moro kypynarykon tanepo man. Moro tyturu'popory ta

^s2:1 1 Tesalonika 4:15-17 ^t2:4 Daniel 11:36, Ezechiël 28:2

^u2:8 Jesaja 11:4 ^v2:9 Mateus 24:24

typori'toma i'wa kytaton, utapy'pa roten kywaito'ko'me. Amy iru'pyn oty tyje i'wa man kynimomokrykon me.

Typoko Tamusi 'wa auranano 'se Paulus wairy

3 Irombo ko'wu Tamusi 'wa na'na poko ajauranatoko, na'na a'sakarykon, moro Tamusi auran aripa'to'me, kawo iwaito'me enapa, moro ajekosaine kawo iwairy wara. ²Aturupotoko na'na unendo'me mo'karon to'mere'samon yja'wangon kari'na wyino. Pa'poro 'ne kari'na 'wa kapyn moro Tamusi amyikary man.

³Tamusi te tamyikapore man. Mo'ko ro apori'tomata'ton. Ajunenda'ton mo'ko yja'wan wyino. ⁴Moro o'waine morokon na'na nekarityry otykon kapyry amyikanon na'na mo'ko Jopoto ta. Moro mo'ja ro o'waine ikapyry man amyikanon enapa na'na. ⁵Oro mo'ko Jopoto morokon aturu'san aron moro Tamusi pyny 'wa, moro Kristus ta eja'nakano 'wa enapa.

Kari'na emaminary 'se Paulus wairy

⁶Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus ety ta na'na kynganon o'waine, na'na a'sakarykon, tyse awaito'ko'me amy emepo'pa amandoto, moro na'na wyino tynapo'i'po omepano wara e'ipyn aja'sakarykon wyino. ⁷Aseke irombo muku'saton one wara na'na we'i'po wara awairykon man. Emepo'pa kapyn irombo na'na ara'naine kynainen. ⁸Amy paio ekosa epemary pyndo arepa anenapy'pa na'na kynainen. Awosin pe tywo'mikary ta te koko, kurita

na'na kynemaminan ajaki'ma'paine tywaito'me. ⁹Na'na aina ro rypo man ajekosaine arepa enapyry ajepemarykon pyndo. Typoko te moro one wara awairykon man enepory 'se na'na kynainen. ¹⁰Ajekosaine ta'ta irombo ero wara na'na kyngan o'waine: mo'ko tamaminary 'sepyn wairy man endame'pa enapa. ¹¹Emepo'pa amykon ara'nanokon emamyry etan irombo na'na. Emamina'pa mandon. Ty'wanokon me kapyn aitonon otykon poko te etaika'pa mandon. ¹²Mo'kopangon urujan imero na'na mo'ko Jopoto Jesus Kristus ta, aseke tareparykon poko ity'me emaminato'ko'me.

¹³Amyjaron te, na'na a'sakarykon, iru'pyn oty ka'namon me arupotarykon kapyn man. ¹⁴Mo'ko ero kareta ta na'na nimeros'an otykon wara e'ipyn ekarotoko ase'wa. Imaro awairykon kapyn man. Iwara pai kynepy'i'totan. ¹⁵Ajenono'namon me te kysapyiton. Amy aja'sakarykon me te e'matoko.

Kareta y'ma'topo auranano

¹⁶Aseke te mo'ko sara'me aino undy Jopoto o'kapyn roten sara'me ajysen pa'poro oty ta. Mo'ko Jopoto pa'poro amaroine nainen.

¹⁷Aseke yjainary ke awu, Paulus, ero simeroja o'waine: "Iru'pa aitoko!" Moro wara ro pa'poro ynimerory kareta suku'poja ykaretary me. Yjainapory ro ero man. ¹⁸Oro mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus turu'popory pa'poro amaroine nainen.

Timoteus 'wano koromono kareta

Uwapo torupamy

Mo'ko Timoteus amy Paulus emaminary a'sakary me tywajje man. Efese 'wa tomo'se Paulus 'wa man, mo'karon moro ponokon Tamusi amyikanamon ra'na amy yja'wan omepano wairy ke. Iwara Timoteus moro po a'si'ko tamamina man. Mo'ko pori'tomato'me ro Paulus 'wa ero kareta tymero man. One wara amy pyito Tamusi amyikanamon jopotory me emaminary man poko kynurujan.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano

1:3-20 Yja'wan omepano wopyry man

2:1 - 3:16 One wara oty wairy man mo'karon Tamusi amyikanamon ekosa

4:1 - 6:10 One wara Timoteus wairy man

6:11-21 Mo'ja ro emaminato'me Timoteus ururu

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Kapano'namon Tamusi wyka'po wara ro, mo'ko kynimomokyrykon Kristus Jesus wyka'po wara ro enapa Kristus Jesus napojoma'po ero kareta merojan ² mo'ko Tamusi amyikary ta tymuru wara 'ne ro tynenary 'wa. Mo'ko jumynano Tamusi turu'popory, mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus turu'popory enapa amaro nainen. Akotanory enesen. Sara'me enapa ajysen.^w

Omepano u'manamon amepanamon

³ Moro Masedonie 'wa ywytory jako wykan o'wa Efese po awaito'me, amykon kari'na e'mato'me amy terapa omepano yry pona i'waine. ⁴ Ikapy'san

auranano poko kapyn, i'maty'pa imero'san kari'na tangonymbo etykon a'pemy'san poko kapyn enapa iwairykon man. Morokon otykon asauranakano ene'san, mo'ko Tamusi 'wa mo'karon tamyikanamon undymary enepiry ko'po. ⁵ Moro o'mano kari'na arory 'se man amy ikoroka'po turu'ponano wyinono aipynano 'wa, amy otykon 'wa atamiromo'kapopyn turu'ponano wyinono aipynano 'wa, amy enapi'pa Tamusi amyikary wyinono aipynano 'wa enapa. ⁶ Morokon otykon amonopyry a'mo'po mero ty'waine, amykon kari'na tywoma mandon aronge roten aitoto auranano taka. ⁷ Moro omenano mero'po poko amepanamon me tywairykon 'se mandon. O'to tykarykon anukuty'pa te mandon. Tynukuty'torykon otykon ekarityry ta kyneja'nakaton.

⁸ Iru'pa moro omenano mero'po wairy kysuku'saton, moro ikary wara 'ne a'kuru jako. ⁹ Mo'ko a'kunen 'wa ero ukutyry man: mo'ko tamamboren 'wano me kapyn moro omenano mero'po man, mo'karon eme'non 'wano me te, mo'karon Jopoto upi'no tywairykon 'se'non 'wano me, mo'karon nendoto e'i'non 'wano me, mo'karon tyja'wangamon 'wano me, mo'karon Tamusi wyino e'i'non 'wano me, mo'karon ekoroka'non 'wano me, mo'karon tjjumykon wonamon 'wano me, mo'karon tyanokon wonamon 'wano me, mo'karon kari'na wonamon 'wano me, ¹⁰⁻¹¹ mo'karon wara ro wokyry, woryi maro aitonon 'wano me, mo'karon wokyryjan maro ytotonon wokyryjan 'wano me, mo'karon kari'na mona'tonamon 'wano me, mo'karon tonapiramom 'wano me, mo'karon Tamusi ety ejatory ta tykato'konymbom any'manamom 'wano me, pa'poro

^w1:2 Apojoma'san 16:1

mo'karon amykon terapa, mo'karon iru'pyn omepano y'tu'kanamon me moro y'wa yry'po sara'man Tamusi kuranory ekapory ekari'saton inaron 'wano me enapa.

Mo'ko Paulus 'wano Tamusi turu'popory

¹² Mo'ko ypana'tomanenymbo Kyjopotorykon Kristus Jesus ety sawongaje, moro i'wa tamyikapore yjepory'po poko. Typyitory me irombo tyje i'wa wa, ¹³ moro uwapo y'wa taju'po se'me, moro yjerekuru 'wa tywekena'po se'me, moro y'wa tykota'ma'po se'me enapa. Ykotanory te tone i'wa man, oty anukutypyn me, Tamusi anamyikapyn me o'to ywe'i'po ke.^x ¹⁴ Mo'ko Kyjopotorykon turu'popory poto me tywaije man. Tamusi amyikanen me tyje i'wa wa. Tamusi wyinonokon pynanen me tyje i'wa wa. ¹⁵ Tamyikapore, tapyiry taro enapa imero ero auranano man: Kristus Jesus ero nono tu'ponaka tywo'se man tyja'wangamon unenje uta'no wyino. Awu 'ne ka'tu rapa tyja'wange wa. ¹⁶ Ykotanory te tone mo'ko Kristus Jesus 'wa man, ypoko 'ne ka'tu moro ensi'ma tywairy enepory 'se tywairy ke. Iwara mo'karon amyikanamon manombo 'wano me, mo'karon i'matypyn amano apyinanon manombo 'wano me enapa one wara iwairykon man enepotopo me yjyry 'se tywaije man. ¹⁷ Mo'ko i'matypyn me Jopoto me man inoro, mo'ko utapypyn enepyn o'wino Tamusi ety kawo, kurano me enapa nainen i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

¹⁸ Moro kari'na e'mary ro ajainaka syja, ymuru Timoteus, morokon uwapo apoko Tamusi nekari'po'san auranano wara ro. Morokon poko ro tuwaro aja'ta, iru'pa mo'wo'matake,

¹⁹ Tamusi amyikary ta, otykon 'wa atamiromo'kapopyn turu'ponano maro enapa. Moro moro wara atuku'no tamapo amykon 'wa man. Irombo mero Tamusi amyikanamon me tywotany'ma mandon. ²⁰ Imaroine ro mo'ko Himeneus, mo'ko Aleksander enapa man. Mo'karon ro mo'ko Satan ainaka syton, Tamusi ejuru poko iwore'no'to'ko'me.

2 Kurujaton 'ne ka'tu Tamusi 'wa awoturupoto'ko'me, ajauranato'ko'me, awe'pimato'ko'me, ety awongato'me enapa o'waine, pa'poro kari'na poko, ² potonon jopoto poko, pa'poro typori'tokamon poko enapa. Iwara pyi'me'ke, sara'me enapa ajemamyrykon taro maita'ton Tamusi nendonamon me imero. ³ Moro ro iru'pa man mo'ko Kapano'namon Tamusi embata. Apokupe man. ⁴ Pa'poro kari'na unemyry 'se irombo man uta'no wyino. Moro iporono oka apyiry 'se man i'waine. ⁵ O'win roten irombo Tamusi man. O'win roten Tamusi 'wa kari'na aronen man: mo'ko kari'na Kristus Jesus. ⁶ Mo'ko ro aseke tywotyje man pa'poro kari'na ymbokato'kon me. Moro oka ro kynokari'san moro tywokari'topo jururu tunda'po mero. ⁷ Moro ekaronen me ro awu tyje wa. Moro 'wano me tapojoma wa. (Iporo ro moro yjauran man. Enapita'pa wa.) Moro Tamusi amyikary poko, moro iporono oka poko Simosu me e'i'non emepanen me enapa tyje wa.^y

⁸ Pa'poro aitopo po Tamusi 'wa mo'karon wokryryjan auranary 'se wa kurangon ainanano awongary ta, ereku'pa, asauranaka'pa enapa.

⁹ Iwara enapa iru'pyn me mo'karon worryijan wewo'myndory man, pyiwano me kapyn, tywonumengapore te. Tamero roten tunsetykon mombotyry

kapyn i'waine man. Ika'mi'po ke, paraso topurumbo ke, tapenamon wo'mynano ke iwekura'marykon kapyn man.² ¹⁰Kurangon amaminano ke te iwekura'marykon man. Moro wara ro woryi wairy man, Tamusi nendonen me tywokarityry jako.

¹¹Ity'me, po'po imero tywairy ta woryi womepary man. ¹²Ameapanen me amy woryi wairy 'se'pa, moro i'wa wokury jopotomary 'se'pa enapa wa. Ity'me iwairy man. ¹³Adam na'nen irombo tyka'se man, irombo mero Eva.^a ¹⁴Adam enapa emu'ma'pa tywaije man. Mo'ko woryi te tywomu'mapo man yja'wan oty ka'to'me ty'wa.^b ¹⁵Pitani pa'kanopyry ta te uta'no wyino tunenje kynaitan, Tamusi amyikanen me a'ta irombo, aipy-nano poko a'ta, Tamusi wyino a'ta, ty-wonumengapore a'ta enapa.

Mo'karon uwapoto'san mo'karon tapatongon maro

3 Tamyikapore ero auranano man: uwapoto me tywairy 'se amy a'ta, amy iru'pyn oty 'se man. ²Mo'ko uwapoto wairy ro man takapore, o'win woryi yino me, tuwaro, tywonumengapore, tamepore, kari'na wopyry ewa'manen me, iru'pyn amepanen me,^c ³tywetynge kapyn, tywo'wo'make kapyn, typotapore te, ereku'pa, pyrata poko kumi'me e'i'pa, ⁴iru'pyn me tauty undymanen me, iru'pyn me imero ty'makon 'wa tynendory ta ty'makon enenen me. ⁵Aseke tauty undymary anukuty'pa amy a'ta, one wara ko Tamusi na'nanopy'san enetan? ⁶Atu'ma'sene kapyn enapa iwairy man, ka'pa rapa moro tywotamyikake iwairy 'wa ipoko a'wembono auranano ypory, mo'ko

ewa'rummy tamuru poko yry'po wara enapa. ⁷Kurando enapa takapore iwairy man, ka'pa rapa moro ekapo'pa iwairy 'wa mo'ko ewa'rummy tamuru nenamyry me ypory.

⁸Iwara enapa mo'karon uwapoto'san epatongon wairy man tynendomy me. Oko aurangon wairy kapyn man. Tywetynge kapyn iwairykon man. Pyiwano me pyrata kapyry kapyn i'waine man. ⁹Moro tywotamorepato'konymba Tamusi amyikary kura'mary i'waine man amy ikoroka'po turu'ponano ta, otykon 'wa atamiromo'kapo'pa. ¹⁰Mo'karon u'kuru ro 'ne ka'tu enapa man. Irombo mero, emendo'pa a'taine, mo'karon uwapoto'san epatongon me emaminarykon man.

¹¹Iwara enapa mo'karon uwapoto'san epatongon pytykon[‡] wairy man tynendomy me, tyworupake kapyn, tuwaro, pa'poro oty ta tamyikapore. ¹²Mo'ko uwapoto'san epaton wairy man o'win woryi yino me, iru'pa ty'makon, tauty undymanen me enapa. ¹³Mo'karon iru'pa amaminatonon irombo morokon totykon awongapojaton Kristus Jesus wyinonokon me. Enari'ma enapa imero kynaijaton tauranato'ko'me.

¹⁴Ko'i o'wa ywopyry po ywo'potyry se'me, erokon otykon simeroja o'wa. ¹⁵O'poro'pa yja'ta ro rypo muku'sa terapa one wara awairykon man moro Tamusi auty ta, mo'ko nurono Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosa, wykaje irombo. Moro ro moro iporono oka wakapuru me, apo'ny me enapa man. ¹⁶Pa'poro kysuku'saton pota me moro kywotamorepato'konymba tynendomy wairy. Mo'ko ja'munano ta onepo'pombo a'kanano ta tamambore tyje man. Kapu tanokon apojonano 'wa

[‡]3:11 Moro 'pytykon' y'petakan me 'woryijan' tywairy taro enapa man.

[‡]2:9 1 Petrus 3:3 ^a2:13 Genesis 2:7, Genesis 2:21-22 ^b2:14 Genesis 3:1-6

^c3:2 Titus 1:6-9

tywosenepo man. Kari'na ra'na takaro man. Nono tu'po tamyika man. Kapu kuranory taka tawonga man.

O'to Timoteus wairy man

4 Tywotuku'se me te ero ekari'san mo'ko a'kanano: Aire 'kopore amykonyombo kynomata'ton moro Tamusi amyikary wyino. Uta'kato aitonon akywano poko irombo, ewa'rumy nyry omepano poko enapa kyn'o'po'saton. ²Amu'mato aitonon kari'na irombo onapi ekari'saton. Iru'pa otypan oty wairy, yja'wan me pai otypan oty wairy anukuty'pa nora rapa ituru'san man. ³Kari'na waimyry a'kotojaton. Amykonyombo tonomy onory a'kotojaton enapa, Tamusi 'wa ikapy'san se'me mo'karon Tamusi amyikanamon iporono auranano uku'namon 'wa onoto'ko'me Tamusi ety awongary ta. ⁴Pa'poro irombo Tamusi nikapy'po tonomy iru'pa man. Turumenamy me amy waty man, Tamusi ety awongary ta apyiry jako. ⁵Tamusi wyinono me irombo kynaijan moro Tamusi auran poko, moro kari'na 'wa ipoko Tamusi ety awongary poko enapa.

⁶Mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa morokon otykon ekarityry jako o'wa, iru'pyn Kristus Jesus epaton me maitake. Moro Tamusi amyikary pokono auranano 'wa, moro iru'pyn anapyiry omepano 'wa enapa metuwaro'mapotake. ⁷Yja'wangan auranano wyino te tyse aiko.

Tamusi wyino imero awairy poko e'kuko. ⁸Moro ja'munano pana'tomatopo e'kuno irombo iru'pyn oty anenepy'pa rypo man. Moro Tamusi wyino imero aino te pa'poro iru'pyn oty ene'san. Moro Tamusi wykatopombo amano ene'san irombo, erome, aire enapa. ⁹Tamyikapore, tapyiry taro enapa imero ero auranano man:

¹⁰Kyto'mikaton 'kuru, kyte'kujaton enapa, mo'ko nurono Tamusi po kywo'potyrykon ke. Pa'poro kari'na Epano'nen me irombo man. Mo'karon tywyinonokon aijomanen me 'ne ka'tu rapa te man.

¹¹Morokon otykon apyipoko mo'karon kari'na 'wa. Ipokoine emepatoko. ¹²Amy 'wa paio ajenu'kary kapyn man pitani me awairy poko. Aseke apoko te mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa enepoko one wara auranarykon man, one wara emamyrykon man, one wara ase'wa iwaipynarykon man, one wara i'waine Tamusi amyikary man, one wara tykoroka iwairykon man enapa. ¹³Moro ywopyry 'wa ro, kari'na 'wano me kareta erupary poko aiko. Ururukon poko aiko. Emepatoko. ¹⁴Moro o'wa Tamusi nyry'po kurano oty kysenu'kai. Ajainaka irombo tyje man amykon Tamusi nekaripory auranano maro ro, mo'karon uwapoto'san 'wa ajupu'po tu'ponaka tainarykon yry jako. ¹⁵Morokon otykon poko ro e'kuko. Morokon otykon poko ro aiko. Iwara moro uwaponaka awytory enetan pa'poro kari'na. ¹⁶Aseke apoko, moro omepano poko ro enapa tuwaro aiko. Morokon poko eja'nakako. Moro wara aja'ta irombo aseke masaijomatake mo'karon o'wa epanamatonon maro ro.

Mo'karon inongepy'san

5 Amy tam'po'ko poko apo'tun pe kyte'i. Ajumy wara te uruko. Mo'karon pyitonon enako apiryjan wara. ²Mo'karon no'po'kokonyombo enako asano wara. Mo'karon amyijanon ajenaunan wara enako, ipyitamarykon ta.

³Mo'karon inongepy'san eneko, omo'ma a'taine. ⁴Ty'mene, typaryne pai amy inongepy'po a'ta te, mo'karon i'makon 'wa 'ne ka'tu, mo'karon ipajan

'wa enapa mo'karon tauty tanokon enery man. Morokon tynapo'isan otykon y'petakamary i'waine man mo'karon inongepy'san uwapoto'san 'wa. Moro ro irombo Tamusi apokupe man. ⁵Amy o'win upu'po aitoto inongepy'po Tamusi po kyno'po'san. Koko, kurita wara ro otykon poko Tamusi 'wa tywoturupory poko, tauranary poko roten man. ⁶Mo'ko eserepekatoto woryi te nuro ro tyromo'se man. ⁷Morokon otykon ro apyipoko mo'karon woryijan 'wa, takapore iwaito'ko'me. ⁸Tomory anene'pa, amy tauty tano tomory 'ne ka'tu rapa anene'pa amy a'ta, moro Tamusi amyikanen me aino anukuty'pa tywairy enepojan. Amy Tamusi wyino e'ipyn ko'po yja'wan me man.

⁹Amy Tamusi na'nanopy'san apyimy nenery me amy inongepy'po u'kuru man oruwa-kari'na siriko amono'ke e'i'pa a'ta, o'win wokry pytymbo me a'ta, ¹⁰iru'pyngon amaminano ka'nen me takare a'ta, pitanikon tuworo'ma'poto i'wa, kari'na wopyry ewa'manen me iwe'i'poto, Tamusi wyinonokon pupuru ku'mity'poto i'wa, mo'karon awosin pe emamyrykon man inaron epanopy'poto i'wa, pa'poro iru'pyn amaminano poko iwo'mika'poto enapa. ¹¹Mo'karon inongepy'san amyijanon kysu'kui Tamusi na'nanopy'san nenery me. Wokry sanory 'wa moro Kristus wyino roten tywairykon rupomangary jako irombo, tywaimyrykon 'se rapa kynaijaton. ¹²Iwara ro a'wembono auranano ypojaton typokoine, moro koromo tamyikapore tywe'i'san any'ma'po ke ty'waine. ¹³Itaka ro emamina'non me autokon wara ro tytopotyrykon poko kynemepanjaton. Emami'ma roten kapyn mandon. Tyworuparykon aropo'saton enapa

te. Iko'po 'ne 'ne ta'sakarykon undymanamon me kynotyjaton. Aipo'non otykon ekari'saton.

¹⁴Iro ke ro mo'karon inongepy'san amyijanon waimyry 'se rapa wa. Iwe'mekarykon 'se wa. Tautykon undymary 'se wa i'waine. Mo'ko kyjenono'namon eruwano'pory 'se'pa wa. ¹⁵Amykon 'wa irombo moro iru'pyn oma tyno terapa man mo'ko Satan wena'po ta. ¹⁶Amy Tamusi wyinono woryi omorykon me amykon inongepy'san a'ta, oro mo'ko woryi nepano'sen, enerykon 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy emamyry awosinano'pory pona. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy te mo'karon omo'non inongepy'san enen.

Uwapoto'san ururu

¹⁷Mo'karon iru'pa oty undymanamon uwapoto'san ety awongary man poto me imero. Mo'karon Tamusi auran ekarityry poko, kari'na emepary poko enapa o'mikatonon ety awongary 'ne ka'tu rapa te man. ¹⁸Moro Tamusi karetyry irombo kynganon: "Mo'ko ipu'kato'me wonatopo tu'po eramapo'toto paka potamyry kapyn o'wa man." Kynganon enapa: "Mo'ko amaminatoto 'wa moro tamamin epety apyiry man." ^{d19}Amy uwapotombo emendotopo poko typo roten kyte'i. Oko, oruwa pai moro emendotopo amyikaponamon a'ta te, ipoko aiko.^e

²⁰Mo'karon yja'wan me aitonon e'mako pa'poro kari'na embata. Iwara mo'karon amykon terapa kynety'kata'ton enapa.

²¹Tamusi embata, mo'ko Kristus Jesus embata, mo'karon kapu tanokon apojonano embata enapa kuruja, morokon otykon wara ro awaito'me. Ko'i

^d5:18 Deuteronomium 25:4, Mateus 10:10, Lukas 10:7

^e5:19 Deuteronomium 17:6, 19:15

'ne a'wembono auranano kysyryi. Aseke anisanory 'wa ro rypo kytotaropoi. ²²Ko'i 'ne ajainary kysyryi amy kari'na tu'ponaka. Mo'karon amykon terapa weja'wangary a'sakary me kyte'i. Aweko-roka'po po roten aiko.

²³Tuna roten noro kysenyryi. Winu te amy enyko moro ajuwembo poko, morokon pyimano aje'tun poko enapa. ²⁴Amykonymbo kari'na uwaporo morokon ija'wanykonymbo tone me imero kyny'san moro a'wembono auranano ytopo 'wa. Amykonymbo kari'na wekenanon te morokon ija'wanykonymbo. ²⁵Iwara enapa morokon iru'pyngon amaminano tone me imero man. Morokon yja'wargon amaminano ro rypo tywotunemyry upijan.

Mo'karon taporemynamon pyitonano

6 Pa'poro mo'karon taporemynamon pyitonano 'wa mo'karon taporenjan ety apyiry man kawo, moro Tamusi ety jamikary pona, moro Kristus wyinono omepano jamikary pona enapa. ²Tamusi wyinonokon me mo'karon taporenjan a'ta, moro asewara tymaroine Tamusi amyikanamon me iwairykon poko enu'karykon kapyn man mo'karon ipyitorykon 'wa. Iru'pa 'ne ka'tu rapa te tamamingon kapyry i'waine man pyitonano me. Typynamon Tamusi wyinonokon me irombo mo'karon tamamimboramon pyitonano newa'pororykon jopoto mandon.

O'mapo'to'kon

Irokon poko ro kari'na emepako. Irokon wara ro iwaito'ko'me urutoko. ³Amy kari'na 'wa amy terapa omepano yry jako, morokon iru'pyngon Kyjopotomykon Jesus Kristus wykato'konymbo wara ro kapyn, moro Tamusi wyinono omepano wara ro kapyn oty ekarityry jako, ⁴kynaijan 'ne, otyombo anukuty'pa

tywairy se'me. Iwosauranakary sanory kyniwojan. Moro ro amyne aino, areku, ojuno, omendono, ⁵oju'po'no ene'san to'mere'samon ra'naka. Mo'karon 'wa ro moro iporono auranano tuta'ka man. Moro Tamusi amyikary ene'jaton amy pyrata ene'nen oty me.

⁶Typyratake 'kuru imero moro Tamusi amyikary kari'na yjan, morokon tokosanokon otykon poko 'ne tawa'pore a'ta. ⁷Amy paio oty anepypa 'kuru ero nono tu'ponaka tywaije kytaton. Amy paio oty arory enapa irombo kysupijaton iwyino. ⁸Tarepane, tynopone enapa ka'taine, tawa'pore kywairykon man.

⁹Mo'karon typyratake tywairykon 'se aitonon epojan atu'kuno. Kynotapyipojaton tameronokon yja'wargon otykon sanory 'wa. Moro ro moro emamyrykon any'manon. Moro ro kari'na uta'kanon. Kari'na y'ma'kanon. ¹⁰Pa'poro yja'wan oty apo'ny me irombo moro pyrata sanory man. Moro pyrata sanory 'wa ro amykonymbo kari'na tuta'kapo mandon moro Tamusi amyikary wyino. Tameronokon je'tunano 'wa tywopopo mandon.

Irokonymbo ro aturuto'kon

¹¹Amoro te, Tamusi wyinono kari'na, morokon otykon wyino tyse aiko. Tamambore aino, Tamusi wyino aino, Tamusi amyikanen me aino, aipynano, eja'nakano, pyi'me'ke aino upiko. ¹²Tamusi wyinono e'kutoto me o'mikako, i'matypyn amano apyito'me o'wa. Moro waton me ro tyko'ma mana. Moro waton me ro enapa Tamusi amyikanen me tywokari'se mana iru'pyn me, pyimanokon kari'na netary me.

¹³Mo'ko oremano undy Tamusi embata, mo'ko Pontius Pilatus embata iru'pyn me oty amyikaponenymbo Kristus Jesus embata enapa wykaje

o'wa,^f ¹⁴ moro ywykatopombo apyiko ija'wany'pa, takapore enapa, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wonepotopo kurita taronaka ro. ¹⁵ Iwonepotopo kurita ro kynenepotan mo'ko o'wino sara'man Jopoto, mo'karon potonon jopoto Jopotory, mo'karon oty undymanamon undymanen, ¹⁶ mo'ko o'wino iromby'pa aino aporemy, mo'ko kari'na wopyry a'kotonen aweinano ta amandoto, mo'ko kari'na nene'torymbo, mo'ko amy paio enery upijan inoro. Mo'ko 'wa ro nainen kurano me aino, typori'toke aino enapa, i'maty'pa. Iwara ro nainen.

¹⁷ Mo'karon ero nono tu'po typyratake aitonon urutoko imero, kawo okanopy'pa iwaito'ko'me. Mo'ja ro e'ipyn typyratake aino poko iwo'potyrykon kapyn man. Tamusi poko

te iwo'potyrykon man. Mo'ko ro amo'ma imero pa'poro oty yjan a'kuto'me, ¹⁸ iru'pyn amaminano ka'to'me kari'na 'wa, kurangon amaminano undy me iwaito'ko'me, amo'ma iwaito'ko'me, ase'wa iwaito'ko'me enapa. ¹⁹ Iwara ro ty'wanokon me amy iru'pyn amano apo'ny kura'mata'ton. Aire moro iro 'ne ro amano apyita'ton.

²⁰ Timoteus, moro o'wa yry'po oty ikura'mako. Itary'non, yja'wangon auranano, mo'karon tonapirykon ta oty uku'namon me ojatotonon kari'na wykato'kon etary 'se kyte'i. ²¹ Moro oty uku'namon me tywokarityrykon ta ro amykon kari'na 'wa moro Tamusi amyikary emary tuta'ka man.

Oro Tamusi turu'popory amaroine nainen.

Timoteus 'wano ijokonory kareta Uwapo torupamy

Ero kareta merory jako, mo'ko Paulus Rome po yja'wan kari'na aru'katopo ta tywaije man. Timoteus ainaka moro tamamin yry 'se Paulus wairy amyikapojan ero kareta. Kynipori'tomanon. Kynurujan. Morokon potonon me tynepory otykon ekari'san i'wa. Iru'pa kari'na emepary man ekari'san. Mo'ja ro Tamusi amyikary man ekari'san. Mo'ja ro kari'na weja'nakary man ekari'san. Tamyikapore kari'na wairy man ekari'san enapa.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano

1:3 - 2:13 Tykota'mary jako Timoteus weja'nakary man

2:14 - 3:9 One wara mo'karon Tamusi auran u'manamon yry man

3:10 - 4:8 Paulus wara Timoteus wairy man

4:9-22 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi nisanory wara ro Kristus Jesus napojoma'po, mo'ko Tamusi wykatopombo Kristus Jesus tano amano ekarojan inoro ero kareta merojan ²mo'ko typynen tymuru wara tynenary Timoteus 'wa. Mo'ko jumynano Tamusi turu'popory, mo'ko Kyjopotorykon Kristus Jesus turu'popory enapa amaro nainen. Akotanory enesen. Sara'me enapa ajysen.⁸

Timoteus pori'tomary Paulus 'wa

³Mo'karon ytangonymbo wara enapa amy ikoroka'po turu'ponano maro mo'ko ynamyikary Tamusi ety sawongaje apoko. Koko, kurita Tamusi

'wa yjauranary wara ro irombo apoko wonumengaje. ⁴Moro awotamo'po poka rapa ywonumengary jako, ajenery 'se rapa wa, tawa'pore imero ywaito'me. ⁵Moro enapi'pa o'wa Kristus amyikary poka enapa wonumengapo'sa. Mo'ko anoty Lois, mo'ko asano Eunike enapa ajuwapo Kristus amyikanamon me tywaije mandon. Erome amoro enapa Kristus amyikanen me awairy samyikaje imero.^h

⁶Iro ke ro kytuwaro'maje rapa moro o'wa Tamusi nyry'po pori'tomato'me o'wa. Moro ro tapyije o'wa man otu'ponaka yjainary yry jako y'wa. ⁷Tamusi 'wa irombo amy tanarike kananamon a'kanano kapyn tyje man, amy pari'pe kananamon a'kanano te, amy ase'wa aipynatonon me kananamon a'kanano, amy tywonumengapore kananamon a'kanano. ⁸Typyike kyte'i mo'ko Kyjopotorykon amyikapory poka, moro upu'po me yjaru'ka'po poka enapa. Moro iru'pyn oka upu'po me amykonymba maro awaikota'mary 'se'pa kyte'i. Tamusi pori'tory irombo mondo man. ⁹Tamusi 'wa ro tunenje kytaton. Tyko'ma i'wa kytaton tywyinonokon me kywaito'ko'me, morokon kynikapy'san amaminano poka kapyn, aseke tywonumengapore tywairy ke te, tyturu'popore tywairy ke enapa. Moro tyturu'popory ro penaro terapa tyje i'wa man ky'waine mo'ko Kristus Jesus ta. ¹⁰Erome te moro tyturu'popory tanepo i'wa man mo'ko Kapano'namon Kristus Jesus wonepory ta. Mo'ko 'wa ro moro romo'no pori'tory tambo'se man. Taweije imero amano, iromby'pa aino enapa typo i'wa man moro iru'pyn oka 'wa.

¹¹Moro ekaroto'me ro apojoma'po me, amepanen me enapa tyje wa awu.ⁱ ¹²Iro poka ro ero wara wata'karykaje. Ipoko

⁸1:2 Apojoma'san 16:1 ^h1:5 Apojoma'san 16:1 ⁱ1:11 1 Timoteus 2:7

te epy'i'to'pa wa. Suku'sa irombo noky amyikary y'wa. Samyikaje imero moro a'wembono auranano ytopo kurita 'wa ro moro y'wa tynyry'po^f kura'mary taro iwairy.

¹³Tamusi amyikary ta, moro Kristus Jesus tano aipynano ta enapa morokon ywyino aneta'san iru'pyngon auranano poko roten o'po'ko. ¹⁴Mo'ko kytaine amandoto Tamusi a'kary 'wa ajepanopyry ta moro o'wa yry'po iru'pyn oty ikura'mako.

¹⁵Muku'sa pa'poro mo'karon Asia ponokon wotu'ma'san ywyino. Imaroine ro mo'ko Fygelus, Hermogenes enapa mandon. ¹⁶Oro mo'ko Jopoto tyturu'popory enepon mo'karon Onesiforus auty tanokon 'wa. Mo'ko Onesiforus irombo o'kapyn yturu'po ewa'poron. Aru'ka'po me ywairy poko epy'i'to'pa kynainen. ¹⁷Rome 'wa tywopy'pomboto te yjupiry taropo'se i'wa man. Yjeponen enapa. ¹⁸Oro mo'ko Jopoto moro Tamusi turu'popory enepon i'wa moro a'wembono auranano ytopo kurita. Morokon pyimano Efese po inikap'y'san amaminano muku'sa aseke iru'pyn po.

Mo'ko Timoteus emamin

2 Amoro, ymuru, epana'tomapoko moro Kristus Jesus tano Tamusi turu'popory 'wa. ²Moro ywyino aneta'san, pyimano kari'na namyikapory auranano ikura'mapoko tamyikaporamom kari'na 'wa. Mo'karon ro amykon terapa emepary taro enapa kynaita'ton. ³Aikota'matonon a'sakary me aiko, amy iru'pyn Kristus Jesus 'wano warinu pokono wara. ⁴Amy pairo warinu pokono esyka'pa man one wara arepa enapyry man poko. Mo'ko tyko'maponeny'mbo warinu pokonokon

jopotory nisanory wara roten irombo iwairy man. ⁵Amy e'kutoto moro u'mari apyitan, moro e'kuno emery wara tywe'ku'poto roten. ⁶Mo'ko o'mikatoto maina pokono 'wa 'ne ka'tu moro wonato'kon epery apyiry man. ⁷Moro ywykary uku'ko. Tamusi irombo pa'poro oty ta oty uku'potan o'wa.

⁸Onumengako rapa mo'karon iromby'san wyino mo'ko David parymbo Jesus Kristus awomy'po poko. Moro ro moro ynekarory iru'pyn oka man. ⁹Moro poko ro enapa waikota'maje. Amy yja'wan kari'na wara pairo taru'ka wa. Moro Tamusi auranymbo te aru'ka'pa man. ¹⁰Iro ke ro amy pairo o'to yjyry anije'tuma'pa wa, mo'karon Tamusi napo'i'san upu'san me, i'waine enapa i'matypyn kurano maro moro Kristus Jesus ta atuneno epoto'me. ¹¹Tamyikapore ero auranano man: Imaro kyromby'sando, imaro enapa nuro kytaita'ton. ¹²Kyweja'nakarykon jako, imaro enapa jopoto me kytaita'ton. Mo'ko wyino okarity'pa ka'taine, mo'ko enapa kywyinonokon me okarity'pa kynaitan.^j ¹³Tamyikapore e'i'pa ka'taine, mo'ko mo'ja ro tamyikapore man. Moro one wara tywairy poko irombo tytuwarengepyry upijan.

Mo'karon iru'pyn oka u'manamom

¹⁴Morokon otykon poko ro mo'karon Tamusi amyikanamon ituwaro'mako. Tamusi poko roten urutoko, asauranaka'pa iwaito'ko'me. Asauranakano amy pairo iru'pyn oty anenepy'pa man. Mo'karon epanamatonon any'manon roten. ¹⁵O'mikako, Tamusi 'wa tapokupe ajepoto'me. Epy'i'topyn amaminatoto me aiko. Iru'pyn me moro iporono oka poko kari'na emepako. ¹⁶Yja'wangan,

^f1:12 Moro 'y'wa tynyry'po' ty'petakamary taro man 'ty'wa ynyry'po' ke.

^j2:12 Mateus 10:33, Lukas 12:9

itary'non auranano uremeko. Mo'karon moro wara tauronamon irombo aseme noro Tamusi nendoke'ta'ton. ¹⁷Y'ma'kato aitoto anyky wara moro auranon kynotaripa'tan. Imaroine ro enapa mo'ko Himeneus man mo'ko Filetus maro. ¹⁸Mo'karon 'wa ro moro iporono oka tynonda man. Mo'karon iromby'san awomyry ekari'saton irombo tywo'ka'se terapa. Iwara ro Tamusi amyikanamon me amykonymbu wairy ambo'saton.

¹⁹Moro Tamusi nikapy'po auto apo'ny te tyja'nare imero man. Moro poko ro tymero man.^k

Tamusi mo'karon tywyinonokon uku'san.

Tymero enapa man:

Pa'poro mo'karon Tamusi ety ejatonamon wairy man yja'wan me aino wyino tyse.

²⁰Amy poto 'su auto ta ika'mi'po kapy'san, amu'nymbu kapy'san otykon roten kapyn, wewe kapy'san, ori'no kapy'san otykon enapa te man. Amykonymbu tywaipore man. Amykonymbu aipo'pa man.

²¹Aipo'non otykon wyino amy kari'na wekoroka'poto, tywaipore kynaitan. Tamusi wyino tywaije kynaitan. Mo'ko tyjopotory na'kuru me kynaitan. Pa'poro iru'pyn amaminano kapyry taro enapa kynaitan.

²²Pyito, amyija wowa'no'to'kon otykon urumenatoko. Erokon otykon te upiko mo'karon ikoroka'san turu'ponano maro Tamusi ety ejatonamon maro: tamambore aino, tamyikapore aino, aipynano, sara'me aino enapa. ²³Upu'po'ma, omepa'pa enapa kari'na ekari'namon auranano wyino te tyse aiko. Morokon 'wa irombo areku enepyry muku'sa. ²⁴Amy Tamusi pyitory 'wa areku kapyry kapyn man.

Pa'poro ta'sakarykon poko te tawa'pore iwairy man. Iru'pyn me kari'na emepary ukutyry i'wa man. Yja'wan oty 'wa topory jako, iweja'nakary man. ²⁵Pyi'me'ke mo'karon ty'tu'kanamon e'mary i'wa man. Iwara ro pai Tamusi mo'karon i'tu'kanamon u'mapotan, moro iporono auranano uku'to'me i'waine. ²⁶Mo'ko ewa'rumy tamuru 'wa tapyirykon jako pai morokon i'wa tonando'konymbu wyino kynokata'ton. Kynenutata'ton rapa pai, mo'ko Tamusi nisanory ka'to'me ty'waine.

Mo'karon Tamusi auran u'manamon emery

3 Morokon irokonymbu ro kurita awosin pe amano wairy man uku'ko. ²Aseke typoko roten kari'na kynonumengatan. Pyrata poko enumene kynaitan. Tywotamyikake kynaitan. Kawo kynotapotan. Ajuto kynaitan. Tyjummy 'wa, tysano 'wa epanama'pa kynaitan. Tynapo'i'po iru'pyn oty poko tawa'pore onepo'pa kynaitan. Nendoto'pa kynaitan. ³Aipynano anukuty'pa kynaitan. Tarekuru nondary 'se'pa kynaitan. Ta'sakary ety emapotan. Aseke tywotundymary upitan. Tokone kynaitan. Iru'pyn oty apokupe e'i'pa kynaitan. ⁴Ta'sakary ekaramatan. Onumenga'pa anarinon otykon ka'tan. Kynaitan 'ne. Tyja'mun nisanory pynatan Tamusi pynary ko'po. ⁵Tamusi wyinono wara kynonepotan. Moro Tamusi wyino aino pori'tory urumenatan te. Mo'kopangon wyino tyse aiko.

⁶⁻⁷Mo'karon wyino ro mandon mo'karon typosinen ta roten kari'na autykon taka o'mytonon. Ru'mangon worryijan, mo'karon ija'wanykon tunsiki'e man inaron, mo'karon tameronokon inisanorykon kynarojaton inaron,

^k2:19 Numeri 16:5

mo'karon tywomepaporykon poko roten tywairykon se'me moro iporono oty ukutyry upijaton inaron yry 'se mandon tupi'nonakaine. ⁸Mo'ko Janes 'wa, mo'ko Jambres 'wa enapa moro Moses auran arima'po wara enapa mo'karon moro iporono auranano arimaton. Moro iwonomengarykon tywotany'ma man. Tamusi amyikanamon me u'kurukon kapyn man.¹ ⁹Aronge roten terapa te o'to kynaita'ton. Moro oty anukuty'pa iwairykon eneta'ton irombo pa'poro kari'na, moro oty anukuty'pa mo'karon okonokon wairy ene'po wara enapa.

Irokonyombo ro aturuto'kon

¹⁰Amoro te ywekenanen me me'i moro ynyry omepano ta, moro yjemamyry emery ta, moro ywytotopo ta, moro Tamusi amyikanen me ywairy ta, moro y'wa otykon apyiry ta, moro pynato ywairy ta, moro yweja'nakary ta, ¹¹moro kari'na erekuru 'wa ywekenary ta, moro ywota'karykary ta enapa. Ata'karykato'kon otykon irombo yjeponen moro Antioki po, moro Ikonium po, moro Lystra po enapa. Moro moro wara kari'na erekuru 'wa ywekenary ta te weja'nakai. Pa'poro morokon otykon wyino Tamusi yjunemyi.^m ¹²Pa'poro mo'karon Kristus Jesus ta Tamusi amyikanamon me tamamyrykon 'se mandon inaron wekenatan kari'na erekuru. ¹³Mo'karon yja'wangan, amu'mato aitonon kari'na te yja'wan me 'ne ka'tu rapa kynaita'ton, ta'sakarykon emu'mary ta, aseke tywomu'marykon ta enapa.

¹⁴Amoro te morokon awom-epato'konyombo anamyikary otykon aroko mo'ja ro. Mo'karon ajemepanamonyombo irombo muku'sa. ¹⁵Morokon Tamusi wyinonokon kareta

enapa muku'sa, pitani me awe'i'po po ro. Morokon ro tywonumengapore ajyry taro man, ajunendo'me moro Kristus Jesus amyikary 'wa. ¹⁶Pa'poro Tamusi kareтары tano mo'ko Tamusi a'kary ni'namoro'po me man. Iru'pa man kari'na emepato'me, onumengapo'pa kari'na wairy enepoto'me, iru'pa rapa kari'na yto'me, tamabore aino ta kari'na tuwaro'mato'me enapa. ¹⁷Tamepore mo'ko Tamusi wyinono kari'na yjan. Pa'poro iru'pyn amaminano ka'to'me irombo tywomepa'ma kynaitan.

4 Tamusi embata, Kristus Jesus, mo'ko nuronokon poko, iromby'san poko enapa a'wembono auranano ytan inoro embata, moro iwopyry upu'po me, moro inundymary upu'po me enapa wykaje o'wa: ²Moro Tamusi auran ekaroko. Moro poko ro aiko, iru'pa oma a'ta, yja'wan me oma a'ta enapa. Onumengapo'pa kari'na wairy enepoko. Kari'na e'mako. Kari'na ipana'tomako. Eja'nakatoto amepanen me imero aiko.

³Amy jako irombo mo'karon kari'na moro iru'pyn omepano apyiry 'se'pa noro kynaita'ton. Tamepanamon unsi'kota'ton tokosaine, morokon tyнетarykon 'san auranano ekari'to'me i'waine. ⁴Moro iporono auranano wyino kynotu'mata'ton morokon ikapy'san auranano 'wa terapa.

⁵Amoro te pa'poro oty ta tuwaro aiko. Aikota'mano ta atapyiko. Iru'pyn oka ekari'nen emamin ika'ko. Moro anikapyry amaminano ikapy'mako.

⁶Awu irombo, ymynuru kyne'kanjan terapa. Yrombyry 'wa terapa wa. ⁷Iru'pa tywe'ku wa. Moro aka'nuno ty'ma'ka y'wa man. Moro Tamusi amyikary tykura'ma y'wa man. ⁸Moro tamamboramom 'wano u'mari apyiry

¹3:8 Exodus 7:11

^m3:11 Apojoma'san 13:14-52, Apojoma'san 14:1-7, Apojoma'san 14:8-20

roten y'wa man. Moro ytan ro y'wa moro a'wembono auranano ytopo kurita mo'ko iporo a'wembono auranano ynen Jopoto. Y'wa roten kapyn te kynyntan. Pa'poro mo'karon iwopyry ewa'manamon 'wa enapa te kynyntan.

Kareta y'ma'topo auranano

⁹O'mikako me ko'i awo'to'me y'wa. ¹⁰Moro eromeno nono pynary ke ty'wa, mo'ko Demas 'wa tyno wa. Tesalonika 'wa tyto man. Mo'ko Kresens Galatie 'wa tyto man. Mo'ko Titus Dalmati 'wa tyto man.ⁿ ¹¹Mo'ko Lukas roten yjekosa man. Mo'ko Markus aitango. Ene'ko amaro. Iru'pyn yjemamin epaton man mo'ko man.^o

¹²Mo'ko Tikikus Efese 'wa semo'nen.^p ¹³Awopyry jako moro Troas po Karpus ekosa ynino'po wo'mynano ene'ko y'wa. Morokon kareta enapa, morokon kareta me tonomy pi'pombo kapy'san 'ne ka'tu rapa ene'ko.^q ¹⁴Mo'ko siparari pokono Aleksander yja'wan me imero ypoko kynainen. Moro wara iwe'i'po epemapotan i'wa mo'ko Jopoto.^r ¹⁵Ipona tuwaro aiko amoro enapa. Moro kynekarityrykon auranano arimanen me imero tywaije man.

¹⁶Moro koromo ywosajomary jako amy paio yjepatoma'pa kynainen. Pa'poro te ynosen. Moro anepemapo'pa i'waine Tamusi nainen. ¹⁷Mo'ko Jopoto te yjepano'nen. Ypori'toman. Iwara moro oka sekaro'man. Pa'poro mo'karon Simosu me e'i'non kynetasen. Ononen yndary wyino taijoma wa. ¹⁸Yjaijomatan mo'ko Jopoto yja'wan oty wyino. Yjunendan moro kapu tano tynundymary 'wano me. Mo'ko ety awongary ro man i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

¹⁹“Iru'pa aiko!” ywyka'po ekari'ko mo'ko Priska 'wa, mo'ko Akila 'wa, mo'karon Onesiforus auty tanokon 'wa enapa.^s

²⁰Mo'ko Erastus Korinte po kynain-
opon. Mo'ko Trofimus je'tun pe sinon Milete po.^t ²¹Moro i'sano tundary uwa-
poro awo'to'me o'mikako.

Mo'ko Eubulus, mo'ko Pudens, mo'ko Linus, mo'ko Klaudia, pa'poro mo'karon Kristus wyinonokon enapa “Iru'pa aiko!” tyka'san aropojaton o'wa.

²²Oro Tamusi aja'kary maro nainen.

Oro Tamusi turu'popory amaroine nainen.

ⁿ4:10 Kolose 4:14, Filemon 24, 2 Korinte 8:23, Galatie 2:3, Titus 1:4

^o4:11 Kolose 4:14, Filemon 24, Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39, Kolose 4:10, Filemon 24 ^p4:12 Apojoma'san 20:4, Efese 6:21-22, Kolose 4:7-8

^q4:13 Apojoma'san 20:6 ^r4:14 1 Timoteus 1:20, Ware 62:12, Rome 2:6

^s4:19 Apojoma'san 18:2, 2 Timoteus 1:16-17

^t4:20 Apojoma'san 19:22, Rome 16:23, Apojoma'san 20:4, 21:29

Titus 'wano kareta

Uwapo torupamy

Mo'ko Titus amy Paulus emaminary a'sakary me tywaije man. Ero kareta merory jako, mo'ko Titus Kreta po tywaije man. Moro po ro mo'ja ro mo'karon Tamusi amyikanamon pori'tomary i'wa tywaije man. Ero kareta ta mo'ko Paulus kynuruhan mo'karon Tamusi amyikanamon undymary poko.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-4 Kareta a'motopo auranano

1:5-16 O'to Kreta po Titus wairy man

2:1 - 3:11 One wara mo'karon Tamusi amyikanamon undymary man

3:12-15 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Tamusi pyitory, mo'ko Jesus Kristus napojoma'po, ero kareta merojan. Tamusi amyikanamon me mo'karon Tamusi napo'i'san ypoto'man me wa. Moro nendoto kari'na yponen iporono oka uku'poto'man me wa. ²Moro i'matypyn amano momokyry ta Tamusi emamin sika'sa. Moro wairy man ro penaro terapa tajato mo'ko enapipyn Tamusi 'wa man. ³Moro aripa'topo jururu tunda'po mero te moro tauran uku'potopo oka taripa'po i'wa man. Moro oka aripa'nen me ro tywaije wa awu, mo'ko Kapano'namon Tamusi wykatopombo wara ro. ⁴Ero kareta ro simeroja mo'ko ymuru wara ynenary Titus 'wa. Ymuru wara 'ne ro 'kuru ajyjan moro kynamyikary. Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kapano'namon Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'wa. Oro sara'me enapa ajysen.^u

O'to Kreta po Titus wairy man

⁵Moro Kreta po kynon, morokon anikapy'torykonyombo otykon kapy'mato'me o'wa. Aito'kon wara ro amykon yko mo'karon Tamusi na'nanopy'san uwapatorykon me, moro ywyka'po wara ro. ⁶Amy paio oty poko emendo'pa iwairykon man. O'win ipytykon wairy man. I'makon wairy man Tamusi amyikanamon me, emepo'non me emendo'pa, typanaja'nare e'i'pa.^v

⁷Mo'karon Tamusi na'nanopy'san enenen oty enejan Tamusi ekataka. Iro ke ro amy paio oty poko emendo'pa iwairy man. Senu'ka pe kapyn iwairy man. Ipotapo'pa kapyn iwairy man. Tanymy 'se kapyn iwairy man. Tywo'wo'make kapyn iwairy man. Pyiwano me pyrata ka'nen me kapyn iwairy man. ⁸Kari'na wopyry ewa'manen me iwairy man. Iru'pyn oty pynanen me iwairy man. Tywonumengapore iwairy man. Tamambore iwairy man. Tamusi nendonen me iwairy man. Tyja'mun nisanory undymanen me iwairy man. ⁹Moro tamepatopombo tamyikaporen auranano poko iweja'nakary man. Iwara ta'sakarykon ururu taro kynaitan moro iru'pyn emepato'kon auranano ke. Onumengapo'pa mo'karon tauran arimanamon wairy enepory taro enapa kynaitan.

¹⁰Pyime irombo mo'karon typanaja'naramon mandon. Moro arongan taurangon ke kari'na emu'maton. Mo'karon i'koto'san 'ne ka'tu moro wara mandon. ¹¹Ity'nano'porykon man. Autokon wara ro irombo kari'na sararakapojaton, iporo waty ty'waine emeparykon ke. Pyiwano me pyrata ka'to'me 'kuru moro wara kynaijaton.

^u1:4 2 Korinte 8:23, Galatie 2:3, 2 Timoteus 4:10 ^v1:6 1 Timoteus 3:2-7

¹²Aseke paio amy itamusirykon auran uku'ponenymbo a'sakarykonymbo tyka tywaije man:

Amu'mato roten mo'karon Kreta ponokon mandon. Tonomy wara mandon. Tamaminarykon 'se'non kumi'mangon mo'karon mandon.

¹³Iporo ro man moro ika'po. Iro ke ro ity'nano'porykon o'wa man. On-umengapo'pa iwairykon enepory o'wa man. Iwara iru'pa kynaita'ton Tamusi amykanamon me. ¹⁴Simosu nikapy'san auranano poko kapyn noro kynaita'ton, moro iporono auranano u'manamon kari'na wykato'konymbo poko kapyn noro enapa. ¹⁵Mo'karon ekoroka'san 'wa pa'poro oty irupa man. Mo'karon eja'wanga'san amyikapo'non 'wa te amy paio oty ikoroka'pa man. Iwonumen-garykon, ituru'san enapa tyweja'wanga man. ¹⁶Tamusi ukutyry ekari'saton. Morokon inikapyrykon amaminano te moro inekarityrykon y'tu'kanon. Nurija me irombo mandon. Tamusi anamyika'pa mandon. Pa'poro iru'pyngon otykon 'wanokon me uwam'po mandon.

Moro kari'na pana'tomanen omepano

2 Amoro te moro iru'pa kari'na ynen omepano wara ro oty ekari'ko. ²Tamu'sanokonymbo wairy man tamepore, tynendo me, tywonumengapore. Pana'pe iwairykon man Tamusi amyikary poko, aipynano poko, eja'nakano poko enapa.

³Iwaraine enapa no'sanokonymbo wairy man Tamusi nendonamon me, toruke kapyn, tywetynge kapyn. Iru'pyn omenano poko tymesekurukon woryijan emepanamon me iwairykon man. ⁴Iru'pyn me ururukon i'waine man tyinonon, ty'makon pynato'me i'waine, ⁵tywonumengapore iwaito'ko'me, wararo e'i'pa iwaito'ko'me, tautykon

po tamamine iwaito'ko'me, tyinonon apyito'me i'waine tyjopotorykon me. Iwara moro Tamusi auran eju'pa kynaitan.

⁶Mo'karon pyitonon enapa uruko, tywonumengapore iwaito'ko'me ⁷pa'poro oty ta. Iru'pyngon amaminano kapyry enesen o'wa. Any'ma'pa, tynendo me enapa moro o'wa kari'na emepary nainen. ⁸Iru'pa, ty'tu'ka me kapyn moro ajauranary nainen. Iwara mo'ko ajauran y'tu'kanen kynepy'i'totan, amy paio yja'wan oty ekarityry upiry ke ty'wa kypokoine.

⁹Mo'karon taporemynamon pyitonano wairy man pa'poro oty ta mo'karon taporenjan upi'no. Apokupeine iwairykon man. Aurangon anarima'pa iwairykon man. ¹⁰Imonata'pa iwairykon man. Pa'poro oty ta tamyikapore iwoneporykon man. Iwara pa'poro oty ta mo'ko Kapano'namon Tamusi poko omepano amyikapojatton.

¹¹Tamusi turu'popory irombo tywonepo man pa'poro kari'na aijomato'me. ¹²Kytuwaro'maton, moro Tamusi aninendo'pa aino urumenato'me ky'waine, morokon nono nisanorykon urumenato'me enapa ky'waine. Tywonumengapore, tamambore, Tamusi nendonamon me enapa kamamyrykon 'se man ero nono tu'po, ¹³moro sara'me 'ne aino momo'namon me, mo'ko poto 'su Kapano'namon Tamusi Jesus Kristus kuranory wopyry momo'namon me. ¹⁴Mo'ko ro aseke tywotyje man ky'wanokon me, pa'poro emambo'pa aino wyino kymbokato'ko'me, ty'wano me kykorokato'ko'me, ty'wanokon me roten kywaito'ko'me, kurangon amaminano poko kywo'mikato'ko'me.^w

^w2:14 Ware 130:8, Exodus 19:5, Deuteronomium 4:20, 7:6, 14:2, 1 Petrus 2:9

¹⁵Morokon otykon poko ro ajauranako. Morokon poko kari'na uruko. Onumengapo'pa mo'karon ajauran ari-manamon wairy enepoko. Pari'pe imero aiko. Amy 'wa pairo ajenu'kary kapyn man.

Irokonymbo ro aturuto'kon

3 Mo'karon kari'na ituwaro'mako rapa, mo'karon tundymanamon upi'no, mo'karon jopoto upi'no iwaito'ko'me. Jopoto 'wa iwepanarykon man. Pa'poro kurano amaminano kapyry 'se iwairykon man. ²Amy pairo kari'na poko yja'wan me auranarykon kapyn man. Areku anupi'pa iwairykon man. Typotapore iwairykon man. Pyi'me'ke tywairykon enepory i'waine man pa'poro kari'na 'wa.

³Uwapo irombo ky'karon enapa oty anukuty'pa, typanaja'nare, uta'tonon me enapa tywaije kytaton. Tameronokon ja'munano nisanorykon 'wa tywaijopotomapo tywaije kytaton. Tyja'wangamon me, amynamon me, nurijangon me, ase'wa aijenono'tonon me enapa tywaije kytaton. ⁴Irombo mero te mo'ko Kapano'namon Tamusi kuranory, moro kari'na pynatopo emery enapa tywonepo man. ⁵Iru'pa kynikaprykon amaminano poko kapyn, moro i'wa kotano enery ke te, taijomapo i'wa kytaton moro asery me kamamyrykon ynen ekupino 'wa, moro aserynon me kynamon Tamusi a'kary pori'tory 'wa enapa. ⁶Mo'ko ta'kary ro poto me imero kytu'ponakaine tyje Tamusi 'wa man, mo'ko Kapano'namon Jesus Kristus upu'po me. ⁷Iwara mo'ko Tamusi turu'popory 'wa tamamboramon me tyje kytaton. Moro kywaimomo'to'konymbbo

i'matypyn amano apyynamon me tyje kytaton.

⁸Tamyikapore moro ynekarityry man. Potonon me o'wa morokon otykon ekarityry 'se wa. Iwara mo'karon Tamusi amyikanamon kynonumengata'ton kurangon amaminano poko tywaito'ko'me. Morokon otykon iru'pa man. Kari'na epano'san. ⁹Typo roten asauranakano wyino, kari'na tangonymbo etykon a'pemy'san wyino, areku wyino, moro omenano mero'po poko o'wo'mano wyino enapa tyse aiko. Kari'na anepanopy'pa irombo morokon otykon man. Aronge roten man. ¹⁰O'wimboto, okomboto amy ta'sakarykon a'sakaponen kari'na e'ma'po wyino, typo yko. ¹¹Mo'kopan 'wa moro iru'pyn oma no'po irombo muku'sa. Aseke moro ija'wany a'wembono auranano yjan ipoko.

Kareta y'ma'topo auranano

¹²Artemas emoky'po mero y'wa o'wa, Tikikus emoky'po mero pai, o'mikako me y'wa awopyry poko Nikopolis 'wa. Moro po ro irombo moro i'sano jako ywairy man syryi.^x ¹³Mo'ko omenano mero'po uku'nen Senas wopy'poto o'wa, Apolos maro, o'mikako me epanopyrykon poko, mo'ja ro itoto'ko'me. Amy pairo oty anamonopy'pa iwairykon man.^y ¹⁴Mo'karon ka'sakarykon womepary enapa man kurangon amaminano poko tywaito'ko'me. Iwara awosin pe kari'na emamyry sawo'napangary taro kynaita'ton. Aronge waty kynemaminata'ton.

¹⁵"Iru'pa aiko!" tyka'san aropojaton o'wa pa'poro mo'karon yjekosanokon ka'sakarykon. "Iru'pa aitoko!" kaiko y'wano me mo'karon Tamusi amyikana-

^x3:12 Apojoma'san 20:4, Efese 6:21-22, Kolose 4:7-8, 2 Timoteus 4:12

^y3:13 Apojoma'san 18:24, 1 Korinte 16:12

mon me na'na pynaton inaron 'wa.
Tamusi turu'popory pa'poro amaroine
nainen.

Filemon 'wano kareta

Uwapo torupamy

Mo'ko Filemon typyratake tywaije man. Mo'karon Kolose po Tamusi na'nanopy'san apyimy a'sakary mo'ko tywaije man. Mo'ko Filemon jako typyitory me kari'na aporemyndory taro kari'na tywaije man. Mo'ko Filemon enapa pyitonano aporemy me tywaije man. Amy Onesimus tatynen ipyitory tywetuwarika tywaije man. Mo'ko ro Paulus ekosa Kristus amyikanen me tywaije man. Paulus 'wa ero kareta tymero man mo'ko Filemon tuwarenge'to'me mo'ko typyitory Onesimus wetuwarika'po poko. Amy Kristus amyikanen ta'sakary me Onesimus apyito'me rapa i'wa kynurujan.

Kareta a'motopo auranano

1 Paulus, mo'ko Kristus Jesus upu'po me aru'ka'po, mo'ko ka'sakarykon Timoteus maro ero kareta merojan mo'ko typynen na'na emaminary a'sakary Filemon 'wa, ²mo'ko ka'sakarykon Apfia 'wa, mo'ko kywo'wo'marykon a'sakary Arkipo 'wa, mo'karon ajauty po Tamusi na'nanopy'san 'wa enapa.^z ³Oro mo'ko kyjumykon Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus enapa tyturu'poporykon eneposen o'waine. Oro sara'me ajysen.

Paulus ewa'pory

⁴Mo'ko ytamusiry ety sawongaje, moro Tamusi 'wa yjauranary jako ajejatory wara ro. ⁵Setaje irombo moro o'wa mo'ko Jopoto Jesus pynary, mo'karon Tamusi wyinonokon pynary, moro o'wa pa'poro amyikarykon

enapa. ⁶Waturupoja ro moro asewara na'na maro o'wa Tamusi amyikary pori'tomato'me moro o'wa pa'poro kurangan otykon, morokon Kristus 'wano me ikapyry taro kytaton irokon ukutyry 'wa. ⁷Moro o'wa kari'na pynary yjewa'poroi imero. Ypana'tomai enapa. Mo'karon Tamusi wyinonokon turu'san irombo tandy'mopo o'wa man, yja'sakary.

Paulus auranary

Onesimus aijomato'me

⁸Iro ke ro, moro Kristus ta moro o'to awairy man ekarityry taro ywairy se'me rypo, ⁹moro aipynano upu'po me waturupoja roten. Iwara awu, Paulus, mo'ko uwapotombo, itaka ro erome Kristus Jesus upu'po me aru'ka'po, ¹⁰waturupoja o'wa mo'ko yja'wangan kari'na aru'katopo ta ynipa'kanopy'po ymuru Onesimus 'wano me.^a ¹¹Uwapo o'wano me uwam'po tywaito. Erome te okororo ky'wano me tamamimbore tywairy uku'san. ¹²Mo'ko ro semo'sa rapa o'wa, yjekosa iwairy 'se rypo yturu'po wairy se'me.

¹³Yjekosa rypo imero apyiry 'se we'i, moro iru'pyn oka upu'po me yjaru'ka'po epatomanen me iwaito'me ajekataka. ¹⁴Arato te o'to ywairy 'se'pa we'i. Iwara tywiry'ka me kapyn, anisanory me te iru'pyn oty ka'nen me maitake.

¹⁵Ero wara pai tywaije suku'sa: A'si'ko tywomima awyino tywaije man, ajekosa roten tywaito'me, ¹⁶pyitonano me kapyn noro, pyitonano ko'pono me te, amy typynen a'sakanano me. Y'wa moro wara terapa imero man. O'wa 'ne ka'tu rapa moro wara kynaitan, kari'na me, Kristus wyinono me enapa. ¹⁷Ymaro o'win awotapory jako, apyiko me rapa, moro o'wa yjapyiry manombo wara. ¹⁸O'wano me amy yja'wan oty

^z1:2 Kolose 4:17 ^a1:10 Kolose 4:9

kapy'poto i'wa, tu'tanone ajekosa a'ta pai, yju'tano me u'kuko. ¹⁹Awu, Paulus, aseke simeroja: awu sepematake. Moro ko'po te yjekosa moro ajemamyry poko tu'tanone awairy ekarityry 'se'pa rypo wa. ²⁰A'a, yja'sakary, a'si'ko iru'pa kypoko mo'ko Jopoto ta. Yturu'po andy'mopoko Kristus ta.

Kareta y'ma'topo auranano

²¹Y'wa awepanamary man amyikary ta ero kareta simeroja. Moro

ywykatopombo ko'po 'ne ka'tu rapa o'to awairy man suku'sa iru'pyn po. ²²Amy o'ny'topo enapa ikura'mako me y'wano me. Morokon awe'pimato'kon 'wa irombo ajekosaine yjypory po wo'po'sa.

²³“Iru'pa aiko!” tyka'san aropojaton o'wa mo'ko Kristus Jesus ta ymaro aru'ka'po Epafra,^b ²⁴mo'karon amykon enapa yjemaminary a'sakarykon Markus, Aristarko, Demas, Lukas.^c

²⁵Oro mo'ko Jopoto Jesus Kristus turu'popory aja'karykon maro nainen.

^b1:23 Kolose 1:7, 4:12

^c1:24 Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39, 19:29, 27:2, Kolose 4:10,14, 2 Timoteus 4:10,11

Kristus amyikanamon Simosu 'wano kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta meronenymbo atukuty'pa man. Mo'karon Jopoto Jesus Kristus amyikanamon Simosu 'wano me te tymero man, mo'ja ro Kristus amyikato'me i'waine. Moro penato omenano mero'po wykary wara Tamusi ety awongary pona i'waine kynurujaton. Moro penato omenano mero'po nryr'po ko'po moro Jesus Kristus nryr'po wairy ekari'san. Pa'poro oty ko'po mo'ko Jesus Kristus wairy ekari'san. Moro penato omenano mero'po pyitorykon ko'po, mo'ko Moses ko'po, mo'ko A'aron ko'po enapa mo'ko Jesus wairy ekari'san. Iru'pa 'ne ka'tu rapa moro asery omenano wairy ekari'san. Morokon Tamusi wykato'konymbo apyinamon me mo'karon Jesus amyikanamon wairy ekari'san. Kynurujaton enari'ma Tamusi apo'ny 'wa itoto'ko'me, tapano'to'ko'me i'wa. Moro enari'ma tywairykon emary kapyn i'waine man. Mo'karon uwaponokonymbo Tamusi amyikanamonymbo wara iwairykon man.

Ero kareta wota'saka'san

1:1 - 2:18 Kapu tanokon apojonano ko'po poto me Jesus wairy

3:1 - 4:13 Moses ko'po poto me Jesus wairy

4:14 - 7:28 Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory me Jesus wairy

8:1 - 9:28 Moro asery Tamusi wykatopombo

10:1-39 Pari'pe 'ne ka'tu rapa moro Tamusi 'wa Kristus nryr'po wairy

11:1-40 Mo'karon uwaponokonymbo Tamusi amyikanamonymbo

12:1 - 13:19 One wara mo'karon Tamusi amyikanamon emamyry man
13:20-25 Kareta y'ma'topo auranano

Mo'ko Tamusi ymuru wairy poto me

1 Penaro o'kapyn roten pyime auranano ta Tamusi 'wa mo'karon ky-tangonymbo torupa tywaije mandon mo'karon tauran uku'ponamon yndary ke. ²Erokon irokonymbo ro kurita te torupa tywaije i'wa kytaton mo'ko tymuru yndary ke. Mo'ko ro pa'poro oty apyinen man me tyje tywaije i'wa man. Mo'ko ta enapa pa'poro oty tyka'se tywaije i'wa man.

³Mo'ko Tamusi ymuru moro ikura-nory enepojan. Emery arojan ro. Moro auran pori'tory pa'poro oty undymanon. Moro yja'wan me e'i'po wyino eko-rokano enepo'po wyino, tywotandy'mo man mo'ko poto 'su kawono apo'tun wyino.

⁴Mo'karon kapu tanokon apojonano ko'po kawo tywaije man. Mo'karon apojonano etykon ko'po irombo kawono atywano tapyije tywaije i'wa man.

⁵Amy jako paio amy tapojon 'wa yka'pa Tamusi tywaije man:^d
Ymuru amoro mana. Erome kypa'kanopyi.

Amy apojonano poko enapa yka'pa tywaije man:

Ijumy me waitake. Mo'ko ymuru me kynaitan.

⁶Irombo nono tu'ponaka mo'ko komono tymuru aropory jako, tyka rapa man:^e

Pa'poro Tamusi apojongon kynokunamata'ton ipo'ponaka.

⁷Mo'karon tapojongon poko rapa tyka man:^f

^d1:5 Ware 2:7, 2 Samuel 7:14, 1 Kronieken 17:13

^e1:6 Deuteronomium 32:43 (LXX) ^f1:7 Ware 104:4 (LXX)

Mo'ko pepeito me mo'karon tapojongon yjan inoro, mo'ko wa'to ka'muru me mo'karon typyitorykon yjan inoro.

⁸Mo'ko tymuru poko tyka man:⁸

Moro jopoto me awaitopo ajapo'ny, Tamusi, mondo roten kynaitan. Sapatoro imero moro anundymary mundymaje moro ajaposeny ke. ⁹Tamambore aino typyne o'wa man. Emambo'pa aino ajato'ke man. Iro ke ro, Tamusi, tawa'poren jopoto me tyje Tamusi 'wa mana mo'karon aja'sakarykon ko'po.

¹⁰Tyka enapa man:^h

O'wa, Jopoto, moro nono koromo tapo'nyndo man. Morokon kapu ajainary 'wa tyka'se man.

¹¹Morokon kynuta'tan. Amoro te maitake roten. Pa'poro morokon amy penato'po wo'mynano wara kynaitan. ¹²Memimata'ton amy yngajondynano amemyry wara. Amy wo'mynano wara kyne'petakamatan. Amoro te ajemery mero maitake. Morokon asirikory i'maty'pa roten kynaitan.

¹³Amy tapojon 'wa 'kare enapa tyka nan:ⁱ

Yjapo'tun wyino atandy'moko, mo'karon ajenono'namon yry 'wa ro y'wa apupuru apo'ny me.

¹⁴Pa'poro 'kare mo'karon kapu tanokon apojonano, Tamusi 'wanokon me amaminatonon a'kanano kapyn mo'karon nandon. Emoky'pa 'kare nandon mo'karon emamyrykon unemyry man kynaitan inaron epano'namon me.

O'mano

2 Iro ke ro iru'pyn me 'ne ka'tu rapa kywonumengarykon man mo-

rokon kyneta'san otykon poko, moro ky-toto'kon amonopyry pona ky'waine.

²Moro tapojongon 'wa Tamusi nekari'po'po auranano pari'pe tywaije man. Pa'poro mo'karon ipoko onumenga'non, pa'poro mo'karon i'wa epanama'non moro epanama'pa tywairykon epety apyita'ton. ³One wara ko iro ke ikota'ma'pa kytetuwarikata'ton, onumenga'pa ka'taine moropan poto 'su atunendopo poko? Mo'ko Jopoto 'wa na'nen irombo aseke takari'se man. Mo'karon iwiyino etanamonymbo 'wa enapa ky'wanokon me moro oka typori'toma man. ⁴Tamusi 'wa pairo moro oka tamyikapo man potonon anumengaponamon kapu wyinonokon otykon ke, ta'kary ekamyry ke enapa, i'se tywairy wararo.

Kari'na a'sakary me Jesus wairy

⁵Kapu tanokon apojonano ainaka kapyn irombo Tamusi 'wa moro na'na nekarityry aireno nono tyje man. ⁶Moro ro tamyikapo man amy ero ekari'nenymbo 'wa:^j

Oty me ko mo'ko kari'na nan, ipoko awonumengato'me? Oty me ko nan, eneto'me o'wa? ⁷A'si'ko mo'karon kapu tanokon apojonano upi'no tyje tywaije o'wa man. U'mariry me ety tawonga imero o'wa man. ⁸Pa'poro oty tyje o'wa man ipupuru upi'nonaka.

Upi'nonaka pa'poro oty yry'po ekari'san. Moro tauro'po man: amy pairo ipupuru upi'nonaka yrypyn oty waty man. Erome te moro upi'no pa'poro oty wairy anene'pa na'sen kytaton. ⁹Mo'ko a'si'ko apojonano upi'no yry'po Jesus te kysenejaton. Moro romo'no taka ito'po ke, u'mariry me moro ety awonga'po imero kysenejaton. Moro Tamusi

⁸1:8 Ware 45:6-7 ^h1:10 Ware 102:25-27 (LXX) ⁱ1:13 Ware 110:1

^j2:6 Ware 8:4-6

туру'popory ta pa'poro kari'na upu'po me moro tyromo'se aino tapo i'wa man.

¹⁰Tamusi, mo'ko iwyino, i'wa enapa pa'poro oty man inoro pyime ty'makon aropory 'se tywaije man kurano taka. Iru'pa man moro Tamusi 'wa mo'ko uta'no wyino aronamon kura'ma'ma'po moro a'karykary ke. ¹¹Mo'ko Tamusi wyinono me kari'na ynen undy o'win man mo'karon Tamusi wyinonokon me inyry kari'na undy maro. Iro ke ro ta'sakarykon me ejatorykon poko epy'i'to'pa man. ¹²Kynganon irombo:^k Ajety sekarotake mo'karon yja'sakarykon 'wa. Mo'karon Tamusi na'nanopy'san yja'sakarykon ra'na kywarekatakate.

¹³Kynganon enapa:¹

Mo'ko ro samyikatakate.

Kynganon enapa:

Eneko. Ero po wa mo'karon y'wa Tamusi nyry'san pitanikon maro.

¹⁴Kari'na me asewara mo'karon pitanikon wairy ke, aseke enapa rypo kari'na me tywaije man. Moro tyrombyry ke ro mo'ko romo'no jopotory pori'tory, mo'ko ewa'rumy tamuru pori'tory aike'kary 'se tywaije man. ¹⁵Mo'karon iwe'i'san poro romo'no napyirykon wety'kary aike'kary 'se tywaije man. ¹⁶Kapu tanokon apojonano epano'nen me 'kare tywaije nan. Abraham pajanyombo epano'nen me te tywaije man.^m ¹⁷Iro ke ro pa'poro oty ta ta'sakarykon maro asewara Jesus wairy tywaije man. Amy kotano enenen, tamyikaporen Tamusi pokonokon jopotory me iwairy tywaije man Tamusi embata, mo'karon kari'na yja'wanykonymbo epemato'me. ¹⁸Aseke otykon 'wa tu'ku'po ke irombo mo'karon oty nu'kurukon epanopyry taro man.

Moses ko'po poto me Jesus wairy

3 Iro ke ro, Tamusi wyinonokon yja'sakarykon, kapu niko'ma'san a'sakarykon, o'po'toko mo'ko Jesus 'wa. Mo'ko ro apojoma'po me man. Mo'ko ro Tamusi pokonokon jopotory me man. Mo'ko ro ky'wanokon me kynemaminanon. ²Mo'ko ro tamyikapore kynemaminanon mo'ko tandy'monenymbo 'wano me, mo'ko Moses emamina'po wara enapa pa'poro moro Tamusi auty ta.ⁿ ³Kawo mo'ko Jesus ety wairy man mo'ko Moses ety ko'po. Mo'ko auto ka'nenymbo ety wairy irombo man kawo moro auto ko'po. ⁴Pa'poro auto ka'nen me amy kari'na man. Mo'ko pa'poro oty ka'nenymbo me te mo'ko Tamusi man. ⁵Pyitonano me Moses tamyikapore tamamina man pa'poro moro Tamusi auty ta. Morokon Tamusi wykato'ko'man amyikaponen me tywaije man. ⁶Ymunano me te mo'ko Kristus moro Tamusi auty jopotory me tyje man. Moro auty me ro ky'karon kytaton, enari'ma ro'kon, tawa'pore enapa ky'waine moro kynimomokyrykon apyiry jako mo'ja ro.

Moro Tamusi nyry otare'matopo

⁷Iro ke ro ero Tamusi a'kary wyka'po wara ro awairykon man:^o

Erome moro auran etary jako o'waine, ⁸morokon aturu'san ja'nakary kapyn o'waine man, mo'karon atangonymbo we'i'san wara moro toruwarykon poko moro iponomyn wo'i ta Tamusi u'kutopo kurita. ⁹Mo'karon atangonymbo irombo yju'kuru poko tywaije mandon, kynganon Tamusi. Morokon ynikapy'san amaminano ro rypo tone tywaije i'waine

^k2:12 Ware 22:22 ¹2:13 Jesaja 8:17 (LXX), Jesaja 8:18

^m2:16 Jesaja 41:8-9 ⁿ3:2 Numeri 12:7 ^o3:7 Ware 95:7-11 (LXX)

man ¹⁰oko-kari'na siriko. Iro ke ro ipokoine wore'kon. Wykan: 'O'kapyn roten morokon ituru'san tyse kyndopo'san ywyino. Morokon yjemyrykon anukuty'pa tywaije mandon.' ¹¹Yjety ejatory ta moro yjerekuru kyngan: 'Ito'pa pairo kynaita'ton moro ynyry otare'matopo taka.'

¹²Iro ke ro, yja'sakarykon, tuwaro aitoko yja'wan me ara'naine amy turu'po wairy pona, mo'ko nuro no Tamusi anamyika'pa iwairy pona, moro Tamusi wyino iwomary pona. ¹³Kurita wararo te ase'wa awepori'tomarykon man, moro 'erome' Tamusi wykatopombo wotu'kuru jako noro. Ara'naine amy pairo wairy kapyn man tyturu'poja'nare. Amy pairo womu'mapory kapyn man yja'wan me aino 'wa. ¹⁴Kristus a'sakarykon me irombo tywaije kytaton, moro koromo kynapo'i'san tamyikapore aino apyiry jako ro'kon mo'ja ro moro i'matyry 'wa. ¹⁵Moro Tamusi kareтары ta ro tymero man:P

Erome moro auran etary jako o'waine, morokon aturu'san ja'nakary kapyn o'waine man. Mo'karon atangonymbo wore'ko'san wara kytaiton.

¹⁶No'kan ko iro ke tywore'ko tywaije nan, moro auran eta'po wyino? Pa'poro mo'karon Moses maro Egipte wyino ito'san kapyn?^q ¹⁷No'kan poko ko Tamusi oko-kari'na siriko tywore'ko tywaije nan? Mo'karon iponomyn wo'i ta i'maty'san yja'wan me e'i'san poko kapyn? ¹⁸No'kan 'wa ko toty ejatory ta tyka tywaije nan ito'pa iwairykon man poko moro tynyry otare'matopo taka? Mo'karon typanaja'nare e'i'san 'wa kapyn? ¹⁹Iwara kysenejaton moro

otare'matopo taka itorykon a'koto'po moro isenu'karykon 'wa.

4 Erome noro moro Tamusi wykatopombo, moro inyry otare'matopo taka ytono kynotu'kujan. Tuwaro iro ke kywairykon man wena'po ta amy ara'nanokon wainopory pona. ²Mo'karon wara enapa irombo moro iru'pyn oka tota ky'waine man. Moro ineta'san auranano te amy iru'pyn otyombo ro anyry'pa i'waine tywaije man, mo'karon amyikanamonymbo maro o'win e'i'pa iwe'i'san ke. ³Amyikanamon me te ky'karon moro otare'matopo taka ky'saton, moro Tamusi kareтары wykary wararo:^r

Yjety ejatory ta moro yjerekuru kyngan: 'Ito'pa pairo kynaita'ton moro ynyry otare'matopo taka.'

Ise'me te penaro terapa ero nono kapyry poko Tamusi taikese man.

⁴Moro Tamusi kareтары irombo kynganon moro ijoko-to'imanory kurita poko:^s

Moro ijoko-to'imanory kurita Tamusi wotare'ma'po pa'poro morokon tamamingonymbo wyino.

⁵Moro amy terapa po rapa te moro Tamusi kareтары kynganon:^t

Ito'pa pairo kynaita'ton moro ynyry otare'matopo taka.

⁶Itaka noro amykon wytory man. Mo'karon koromo 'ne moro iru'pyn oka etanamonymbo itaka ito'pa tywaije mandon, typanaja'nare tywairykon ke.

⁷Iro ke ro pyime siriko pa'po me amy terapa itaka ytotopo kurita takari'se Tamusi 'wa man mo'ko David yndary ke. Moro kurita ro moro 'erome' man, moro uwapo ekarity'po wararo:^u

Erome moro auran etary jako o'waine, morokon aturu'san ja'nakary kapyn o'waine man.

^p3:15 Ware 95:7-8 (LXX) ^q3:16 Numeri 14:1-35 ^r4:3 Ware 95:11

^s4:4 Genesis 2:2 ^t4:5 Ware 95:11 ^u4:7 Ware 95:7-8 (LXX)

⁸Mo'ko Josua 'wa moro otare'matopo taka mo'karon kytangonymbo a'myka'sanymboto irombo, Tamusi amy terapa kurita poko auran'pa nairyine.^v

⁹Iro ke ro ko'wu otare'matopo mondo noro man mo'karon Tamusi wyinonokon 'wano me. ¹⁰Mo'ko Tamusi nyry otare'matopo taka ito'po kynotare'manon tamamingonymbo wyino, Tamusi wotare'mary wara enapa aseke tamamingonymbo wyino.^w

¹¹Iro ke ro kyto'mikasen moro otare'matopo taka kytorykon poko. Amy pairo kyra'nanokon oma'pa nainen mo'karon typanaja'naramon kytangonymbo woma'san wara. ¹²Nuro irombo man moro Tamusi auran. Pari'pe man. Tyjeke man amy opatoro tyjeken supara ko'po. Moro a'kanano maro moro oremano wopotopo 'wa, moro o'nanano maro moro je'ponano aikuru wopotopo 'wa imero kynitundanon. Onumengano a'sakanon. Turu'ponano nisanory a'sakanon. ¹³Amy pairo Tamusi nikapy'po oty tywotunemyry upijan Tamusi wyino. Enuru ta pa'poro oty kurando man, inopo'ma. Ipo'ponaka ro moro o'to kywe'i'san poko kywosajjomarykon man.

Jesus wairy Tamusi pokonokon jopotory me

¹⁴Moro kynamyikarykon kysapyisen mo'ja ro. Ky'wanokon me irombo amy kapukon patonenymbo poto 'su Tamusi pokonokon jopotory man: mo'ko Jesus, mo'ko Tamusi ymuru. ¹⁵Mo'ko ky'wanokon Tamusi pokonokon jopotory moro ru'me kywairykon apory taro man. Pa'poro oty ta kywaraine enapa tu'ku tywaije man. Yja'wan me te o'to e'i'pa tywaije man. ¹⁶Enari'ma

iro ke ka'makon mo'ko tyturu'poporen Tamusi apo'ny 'wa. Iwara Tamusi kykotanorykon enetan. Ituru'popory kysepota'ton. Kapano'ta'ton, kapatongon upiry jako ky'waine.

5 Pa'poro kari'na, mo'ko kari'na wyino Tamusi pokonokon jopotory me tyje man inoro Tamusi embata kynemaminanon kari'na 'wano me. Kari'na yja'wanykonymbbo wo'kato'me tymykon arojan, tywomykon arojan enapa Tamusi 'wa. ²Mo'karon oty anukuty'non poko, mo'karon omu'mapotonon poko enapa pyi'me'ke man, iwaraine enapa ru'me tywairy ke. ³Moro ru'me tywairy ke, Tamusi 'wa tywomy arory i'wa man kari'na yja'wanykonymbbo wo'kato'me roten kapyn, aseke tyja'wanykonymbbo wo'kato'me enapa te.^x ⁴Amy pairo aseke atandy'mo'pa man Tamusi pokonokon jopotory me, toty awongato'me. Tamusi te kyniko'manon, A'aron ko'ma'po wara enapa.^y ⁵Iwara enapa Kristus aseke atandy'mo'pa tywaije man Tamusi pokonokon jopotory me, toty awongato'me. Tandy'mo te tywaije man mo'ko ero wara erupanenymbo 'wa:^z Ymuru amoro mana. Erome kypa'kanopyi.

⁶Amy oje terapa enapa Tamusi kyanon:^a

I'matypyn me roten Tamusi pokono me mana, mo'ko Melkisedek wara.

⁷Ero nono tu'po noro ta'ta, mo'ja imero, turare enapa morokon tywoturupoto'kon, tywe'pimato'kon taro Kristus 'wa man mo'ko romo'no wyino tunemyry taro aitoto 'wa. Tamusi 'wa auran tota man, tynendory ke i'wa.^b ⁸Tamusi ymuru me tywairy se'me, tywota'karykary ta Tamusi 'wa

^v4:8 Deuteronomium 31:7, Jakobus 22:4 ^w4:10 Genesis 2:2

^x5:3 Levitikus 9:7 ^y5:4 Exodus 28:1 ^z5:5 Ware 2:7 ^a5:6 Ware 110:4

^b5:7 Mateus 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukas 22:39-46

tywepanamary poko tywomepa man.
⁹Taikepy'ma'po mero, i'matypyn amano undy me tywajje man pa'poro mo'karon ty'wa epanamatonon 'wa. ¹⁰Tamusi 'wa tajato man Tamusi pokonokon jopotory me, mo'ko Melkisedek wara.

**O'mano moro
kynimomokyrkon poko**

¹¹Moro poko ro pyime o'to ywykary man. Tupi me te man ekarityry, oty anuku'poro'non me awairykon ke. ¹²Akore'pe terapa Tamusi auran metaton, amepanamon me awairykon taro terapa rypo. Asery me rapa te ajemeparykon man morokon koromo aneta'san Tamusi aurangonymbo poko. Manaty enyry 'se mandon. Arepa anenapy'pa mandon.^c ¹³Pa'poro manaty enynen moro tamambore aino poko omepano anukuty'pa na'nen man iru'pa. Pitani'membo me irombo man. ¹⁴Moro arepa enapyry uwapoto'san 'wano me man. Moro tamamyrykon emery 'wa irombo mo'karon uwapoto'san tywomepapo mandon. Iwara ro oty wairy uku'saton iru'pa, yja'wan me pai.

6 Iro ke ro morokon koromo Kristus poko omepato'kon kysinondasen. Mo'karon uwapoto'san womepato'kon poko te kytaisen. Morokon omepano wota'moto'kon otykon poko kapyn rapa kytaisen: moro romo'no ene'namon amaminano wyino atu'mano poko pai, moro Tamusi amyikary poko pai, ²moro kari'na etykary poko pai, moro kari'na tu'ponaka ainanano yry poko pai, moro iromby'san awomyry poko pai, moro atu'kukepypyn a'wembono auranano poko enapa pai.

³Morokon uwapoto'san womepato'kon poko ro kytaita'ton, i'se Tamusi a'ta irombo.

⁴Tupi me pore irombo man mo'karon o'wino me aweinano apyinaonymbo, mo'karon kapu nyry aponaonymbo, mo'karon Tamusi a'kary apyinaonymbo, ⁵mo'karon Tamusi auran kuranory aponaonymbo, mo'karon aireno nono wyinonokon pori'tonano enenamonymbo ⁶u'mary rapa asery me, iwoma'sando. Ijokonory me ro irombo mo'ko Tamusi ymuru wojaton wakapu poko aseke ty'wanokon me. Tone me kynipy'i'topojaton. ⁷Moro tytu'ponaka o'pa'po'toto konopo enynen nono, moro tamaminano'namon 'wanokon wonato'kon atytano'ponen nono kuranondojan Tamusi. ⁸Moro takyramon itupu atytano'ponen nono te yja'wan me man. Tyse waty moro Tamusi 'wa any'mapory man. Irombo me ro ko'wu kynikoro'katan.^d

⁹Moro wara tykary se'me, typynamon na'na a'sakarykon, o'wanokon me moro iru'pynymbo oty wairy uku'san imero na'na. Moro uta'no wyino atuneno, kynganon irombo na'na. ¹⁰Yja'wan me kapyn Tamusi man. Morokon ajemamingonymbo poko ituwarengepy'pa man. Moro o'waine mo'karon Tamusi wyinonokon epanopy'san poko, moro o'waine erome noro epanopyrykon poko enapa ituwarengepy'pa man. Morokon ro irombo moro o'waine Tamusi ety pynary enepojan. ¹¹Moro animomokyrkon oty wo'kapyry 'wa ro te asin pe pa'poro awairykon 'se na'na man. ¹²O'sanotaton koro! O'po'toko te mo'karon Tamusi amyikary ta, eja'nakano ta enapa morokon Tamusi wykato'konymbbo apyinaomon poko.

¹³Mo'ko Abraham 'wano me irombo amy o'to tywairy man takari'se man Tamusi 'wa aseke toty ejatory ta, topo

uwa amy wairy ke, ety ejatoto'me. ¹⁴Tyka man i'wa: "Poto me pore kykuranondotake. Poto me kapyimangatake." ^{e15}Iwara ro eja'nakano ta moro Tamusi wykatopombo tapyije Abraham 'wa man. ¹⁶Kari'na irombo tauran pori'tomanon amy topono ety ejatory ke. Moro wara ro pa'poro tauran arimanamon auranary a'kotojan. ¹⁷Iru'pa 'ne ka'tu rapa Tamusi moro e'petakama'pa moro tynisanory wairy enepory 'se tywaije man mo'karon tynekarity'san otykon apyinamon 'wa. Iro ke ro aseke toty ejatory ke Tamusi 'wa tauran typori'toma man. ¹⁸Iwara ro oko e'petakama'non otykon, moro Tamusi nekarity'po, moro I'wa tynekarity'po pori'toma'po enapa, moro Tamusi 'wa tonapitary upiry enepojan. Moro 'wa ro ky'karon I'wa etuwarikatonon me kypori'tomarykon man, moro ky'wanokon kynimomokyrykon oty apyito'me ky'waine. ¹⁹Angara wara ky'waine moro kynimomokyrykon oty man. Omima'pa man. Esakama'pa man. Moro Tamusi auty tano serere man kamisa notaka karojan. ^f ²⁰Moro notaka ro kuwapoine ytoto me Jesus tyto man. Imatypyn me roten irombo amy Melkisedek warano Tamusi pokonokon jopotory me tywaije man.^g

Kristus mo'ko Melkisedek maro

7 Mo'ko Melkisedek irombo poto 'su Salem jopotory me tywaije man. Inorombo ro kawono Tamusi pokono me enapa tywaije man. Mo'ko Abraham epoje tyto man, mo'karon potonon jopoto y'mondojembo iwopyry jako rapa. Mo'ko Abraham tykuranondo i'wa man.^h ²Ainaka ro pa'poro morokon tynipina'san otykon

jainapatoronorymbo amy tyje Abraham 'wa man. Moro ety Melkisedek tauro'po man poto 'su tamambore aino jopotory. Poto 'su Salem jopotory me enapa tywaije man. Moro tauro'po man sara'me aino jopotory. ³Ijummy, isano atukuty'pa man. Mo'karon itangon enapa atukuty'pa mandon. Moro iwoma'po, moro iromby'po enapa atukuty'pa man. Tamusi ymuru eneke ro man. Imatypyn me roten Tamusi pokono me man.

⁴Poto me mo'ko Melkisedek we'i'po menejaton moro o'to mo'ko kopykon Abraham we'i'po poko. Morokon tynipina'san otykon jainapatoronorymbo amy tyje Abraham 'wa man i'wa. ⁵Mo'karon Tamusi pokonokon me aitonon Levi pajanyombo 'wa moro omenano mero'po wara morokon ta'sakarykon otyrykon jainapatoronorymbo amy apyiry man. Moro apyiry ro i'waine man aseke ta'sakarykon wyino, tywaraine enapa Abraham pajanyombo me iwairykon se'me.ⁱ ⁶Mo'ko Levi epymbo me e'ipyn 'wa te mo'ko Abraham wyino moro otyry jainapatoronorymbo amy tapyije man. Mo'ko Tamusi wykatopombo apyinenyombo Abraham tykuranondo i'wa man. ⁷Mo'ko tykuranondomy ko'po kapyn 'kare mo'ko ikuranondonen nan. ⁸Itaka ro mo'karon otykon jainapatoronorymbo amy apyinamon Tamusi pokonokon, y'ma'tonon kari'na mo'karon mandon. Mo'ko Melkisedek amyikapojan te moro Tamusi karety nuro no me. ⁹Ero wara pai amy tykary taro man: mo'ko otykon jainapatoronorymbo amy apyinen Levi 'wa pairo oty jainapatoronorymbo amy tyje man Abraham ta. ¹⁰Mo'ko Abraham epoje mo'ko Melkisedek wopyry jako

^e6:14 Genesis 22:16-17 ^f6:19 Levitikus 16:2 ^g6:20 Ware 110:4

^h7:1 Genesis 14:17-20 ⁱ7:5 Numeri 18:21

irombo mo'ko tytamurumbo Abraham ja'mun ta mondo terapa mo'ko Levi tywaije man.

¹¹ Mo'karon Israel pajanyombo 'wa moro omenano mero'po tapyipo man mo'karon Tamusi pokonokon Levi pajanyombo emamin 'wa. Moro wara iru'pa tyje oty we'ipomboto, o'tono'me ko iro ke amy rapa Tamusi pokono wopyry tywaije nan, mo'ko Melkisedek wara, mo'ko A'aron wara kapyn te? ¹² Mo'karon Tamusi pokonokon we'petakamary jako irombo, moro omenano mero'po kyne'petakamanon enapa. ¹³ Mo'ko Melkisedek wara moro Tamusi kareтары nekarityry irombo amy terapa Israel pajanyombo epy wyino kyno'san. Amy paio moro opynano wyinono moro tywo me Tamusi 'wa tymy apo'ny poko e'i'pa man. ¹⁴ Pa'poro irombo kysuku'saton Juda parymbo me mo'ko Kyjopotorykon wairy. Moro opynano Juda poko Moses amy paio o'to yka'pa tywaije man, mo'karon Tamusi pokonokon poko tauranary jako. ¹⁵ Iru'pyn me 'ne ka'tu rapa oty kynonepojan, ero enery jako ky'waine: amy terapa Tamusi pokono kynawonjan mo'ko Melkisedek wara. ¹⁶ Mo'ko ro amy Tamusi pokono me man, moro omenano mero'po wykary wara amy parymbo me tywairy ke kapyn, amy i'matypyn amano pori'tory poko te. ¹⁷ Moro Tamusi kareтары irombo kynganon ipoko:^j

I'matypyn me roten Tamusi pokono me mana, mo'ko Melkisedek wara.

¹⁸ U'ku'pa noro rapa irombo moro koromono omenano mero'po man, ru'me iwairy ke, typo roten iwairy ke enapa. ¹⁹ Moro Moses nimer'o'po omenano irombo amy paio oty anyry'pa iru'pa tywaije man. Moro tu'ponaka te amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa

oty kyno'san: moro kynimomokyrykon. Moro ro Tamusi 'wa kytundano'saton.

²⁰ Itaka ro Tamusi aseke toty ejatojan, tauran pori'tomato'me. Tamusi pokonokon me mo'karon amykonymbu wairy poko Tamusi aseke toty anejato'pa man, tauran pori'tomato'me. ²¹ Tamusi pokono me mo'ko o'win amykonymbu wairy poko te Tamusi aseke toty ejatojan, tauran pori'tomato'me. Tymero irombo ipoko man:^k

Aseke toty ejatory ta ero tauran pori'toma'po anije'tuma'pa Tamusi man: I'matypyn me roten Tamusi pokono me mana.

²² Iro ke ro amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa Tamusi wykatopombo ka'ponen me mo'ko Jesus man.

²³ Irombo mo'karon amykon terapa Tamusi pokonokon pyime mandon, moro romo'no 'wa mo'ja ro iwairykon a'kotory ke. ²⁴ Mo'ko o'win amykonymbu te i'petakama'pa roten Tamusi pokono me man, moro nuro roten tywairy ke.

²⁵ Iro ke ro mo'karon Tamusi 'wa tynitundanopyrykon epanopyry taro imero man. Nuro roten man, ekatakaine tauranato'me. ²⁶ Mo'kopan Tamusi pokonokon jopotory wairy ro tywaije man ky'wanokon me: amy Tamusi ety awonganen, amy ija'wanypyn, amy eja'wangapyn, amy tyja'wangamon wyino typo aitoto, amy kapukon epono. ²⁷ Mo'karon amykon terapa Tamusi pokonokon jopotorykon wara kapyn man. Kurita wararo Tamusi 'wa tywomykon anaro'pa man, morokon aseke tyja'wanykonymbu poko 'ne ka'tu, irombo mero morokon ta'sakarykon yja'wanykonymbu poko. O'wimboto roten aseke tywotyry ke pa'poro moro oty iru'pa tyje man.^l ²⁸ Moro Moses nimer'o'po omenano ru'mangon kari'na andy'mojan Tamusi pokonokon

^j7:17 Ware 110:4

^k7:21 Ware 110:4

^l7:27 Levitikus 9:7

jopotorykon me. Moro ipa'po tano Tamusi auranymbo, moro aseke toty ejatory ke typori'toma i'wa man iro te amy aitoto roten, oty anamonopyypyn enapa ymunano andy'mojan.

Mo'ko ky'wanokon Tamusi pokonokon jopotory

8 Moro na'na wyka'po te ero man: ky'wanokon me man amy Tamusi pokonokon jopotory, mo'ko poto 'su kawono apo'ny apo'tun wyino tandy'po man inoro.^m ²Moro Tamusi wyinono aitopo 'nero ta kynemaminanon, amy kari'na nawonga'po auto ta kapyn, amy Tamusi nawonga'po auto ta te.

³Pa'poro Tamusi pokonokon jopotory andy'mojaton irombo morokon Tamusi 'wa tmykon aroto'me i'wa, tywomykon aroto'me enapa i'wa. Mo'ko ky'wanokon Tamusi pokonokon jopotory 'wa enapa iro ke Tamusi 'wa amy tmy arory tywajje man. ⁴Ero nono tu'po ta'ta rypo, Tamusi pokono me paio e'i'pa nairy. Mondo terapa irombo mandon mo'karon omenano mero'po wararo Tamusi 'wa morokon tmy aronamon. ⁵Moro kapu tano aitopo u'ku'po ta te, moro a'kary ta roten kynemaminaton. Iwara ro enapa Moses 'wa Tamusi tyka man, moro Tamusi auty awongary man jako i'wa. Tyka irombo man: "Tuwaro aiko. Moro wypy tu'po o'wa ynenepo'po wararo pa'poro oty kapyry o'wa man." ⁿ

⁶Mo'ko emamin te amy me terapa imero man. Amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa Tamusi wykatopombo wo'kapyry enenen me man. Moro Tamusi wykatopombo undy me ro amykon kurangonyombo Tamusi auranymbo man. ⁷Oty anamonopyypyn me imero moro koromo Tamusi wykatopombo a'ta rypo, ijokonory man me amy upi'pa nairy. ⁸Mo'karon Israel pajanyombo

e'mary ta irombo moro Tamusi kareтары kynganon:^o

Eneko, kynganon Tamusi. Amy jako mo'karon Israel pajanyombo 'wa, mo'karon Juda pajanyombo 'wa asery wywykatopombo sytake. ⁹Moro y'wa Egypte wyino ainarykon poko mo'karon itangonyombo arory jakono wywykatopombo wara kapyn kynaitan. Moro anamyika'pa ro irombo kynaisen. Irombo wo'po'ke'nen i'waine, kynganon Tamusi. ¹⁰Moro aire mo'karon Israel pajanyombo 'wa ynyry man wywykatopo ero man, kynganon Tamusi: Moro iwonumengarykon taka ywywinonokon omenano sytake. Ituru'san ta simerota'ton. Itamusirykon me waitake. Ypyitorykon me kynaita'ton. ¹¹Amy paio ta'sakary anemepa'pa kynaitan "Tamusi uku'ko" tykary ta. Pa'poro irombo yjuku'ta'ton siky'inon, potonon enapa. ¹²Morokon yja'wan me iwe'i'san 'wa o'poty'pa noro rapa waitake. Morokon ija'wanykonyombo poko ytuwarenge'take.

¹³Moro 'asery omenano' poko taurary jako moro koromono tykatopombo tyje i'wa man penato me. Moro penatopo tutapyry 'wa terapa man.

Nono tu'po, kapu ta pai Tamusi ety awongary

9 Moro koromono Tamusi wykatopombo 'wa moro one wara ety awongary man tyje man. Moro ety awongatopo enapa tyje i'wa man ero nono tu'po. ²Amy Tamusi 'wano tamimapotymy auto tyka'se i'waine man. Moro uwapono apu'to'po ejatojaton ro Tamusi wyinono aitopo me. Moro ta ro kynakon moro aweinano

^m8:1 Ware 110:1

ⁿ8:5 Exodus 25:40

^o8:8 Jeremia 31:31-34 (LXX)

apo'ny, moro sura, morokon itu'po Tamusi embata yry'san perere enapa.^p ³Moro ijokonory serere man kamisa nota moro Tamusi wyinono aitopo 'nero tatynen apu'to'po kynakon.^q ⁴Moro ta ro kynakon amy ika'mi'po kapy'po tytoporamom otykon koro'katopo, moro Tamusi wykatopombo mero'po je'ny kasa enapa. Moro kasa ro ika'mi'po ke tykuripa kynakon. Ita ro kynakon moro ika'mi'po kapy'po moro mana je'ny tukuwari, moro arynda'po A'aron aposenymbo, morokon Tamusi wykatopombo mero'po eneponamon topu enapa.^r ⁵Moro kasa tu'po ro kurano eneponamon Tamusi apojongon morokon ta'karykon emapojatokon moro Tamusi turu'po andy'motopo tu'ponaka. Morokon otykon poko te tauranary 'se'pa iko'po 'ne 'ne na'na man.^s

⁶Iwara te morokon Tamusi ety awongato'kon otykon tyje man. O'kapyn roten mo'karon Tamusi pokonokon moro uwapono apu'to'po taka kyny'saton morokon tamamingon ka'se.^t ⁷Moro ijokonory apu'to'po taka te siriko wararo o'wimboto roten kyny'san mo'ko Tamusi pokonokon jopotory. Mynu arojan Tamusi 'wa aseke ty'wano me, morokon tuwanokon me kapyn mo'karon ta'sakarykon nikapy'san yja'wanganon otykon poko enapa.^u ⁸Ero uku'pojan mo'ko Tamusi a'kary: Mondo noro moro uwapono apu'to'po a'ta, moro Tamusi wyinono aitopo 'wa ytototo oma ta'koto noro man. ⁹Moro apu'to'po ro morokon eromenokon otykon u'kujan. Moro erome Tamusi 'wa tymykon, tywomykon arory irombo

iru'pa mo'ko moro wara Tamusi ety awonganen turu'po anyry'pa man. ¹⁰Morokon Tamusi 'wa tymykon ytopo po ona'no man, onyno man, ukuty'pa 'ne roten otykon ku'mityry man enapa. Kurandonokon otykon roten morokon man. Moro iru'pa rapa pa'poro oty ytopo kurita taronaka roten morokon otykon kynotu'kujan.

¹¹Mo'ko Kristus te morokon iru'pyngon otykon ka'ponen Tamusi pokonokon jopotory me tywaije man. Moro emaminatopo Tamusi wyinono aitopo irombo poto me 'ne ka'tu rapa, kurano me 'ne ka'tu rapa enapa man. Ainanano nikapy'po kapyn moro man. Ero nono wyinono kapyn moro man, kynganon irombo na'na.

¹²O'wimboto roten moro Tamusi wyinono aitopo taka tyto man, kapirita, paka mynurumbo maro kapyn, aseke tymynurumbo maro te. Iwara ro i'matypyn amano taka karoto'kon topoje i'wa man. ¹³Moro kapirita, paka mynurumbo, moro paka'membo weru'no'pory pisimbisingaton mo'karon eja'wanga'san kari'na tu'ponaka. Moro ro kynikorokaton kurando, Tamusi ety awongato'me i'waine.^v ¹⁴Moro ko'po te moro Kristus mynurumbo iru'pa man. Mo'ko aitoto roten a'kanano 'wa tapanopyry ta aseke tywotyje man Tamusi 'wa ija'wanyppyn tymy me. Iwara ro kyturu'san korokatan. Romo'no ene'namon amaminano wyino ku'mata'ton, mo'ko nurono Tamusi ety awongato'me ky'waine.

¹⁵Iro ke ro moro asery terapa Tamusi wykatopombo wo'kapyry enenen me man, mo'karon iko'ma'san

P9:2 Exodus 26:1-30, Exodus 25:31-40, Exodus 25:23-30

q9:3 Exodus 26:31-33

r9:4 Exodus 30:1-6, Exodus 25:10-16, Exodus 16:33, Numeri 17:8-10, Exodus 25:16, Deuteronomium 10:3-5

s9:5 Exodus 25:18-22

t9:6 Numeri 18:2-6

u9:7 Levitikus 16:2-34

v9:13 Levitikus 16:15-16, Numeri 19:9,17-19

'wa moro tynapyirykon man Tamusi wykato pombo i'matypyn amano apyito'me. Amy irombo tyromo'se man, moro koromono Tamusi wykato pombo wotu'kuru jakonokon yja'wangan otykon wo'kato'me. ¹⁶ Amy 'wa moro totyrykonymbo ekamyry poko tykatopombo mero'poto, mo'ko imeronenymbo romby'po enepory na'nen man, moro otyrykonymbo ekamyry uwaporo. ¹⁷ Amy kari'na wykato pombo mero'po irombo kynotu'kujan iromby'po mero roten. Nuro noro mo'ko imeronenymbo a'ta, atu'ku'pa na'nen man. ¹⁸ Iro ke ro mynu pyndo kapyn enapa moro koromono Tamusi wykato pombo asery me tyje man. ¹⁹ Mo'karon ta'sakarykon 'wa pa'poro morokon Tamusi nimeropo'san omenano ekaro'po mero irombo ty'wa, paka mynurumbo, kapirita mynurumbo enapa ty'kaima mo'ko Moses 'wa man tuna maro. Irombo hysop ary mbo ke, tapiren kapara ypotymbo ke enapa moro omenano karetery, pa'poro mo'karon ta'sakarykon enapa typisimbisinga i'wa man.^w ²⁰ Irombo tyka man: "Moro anarorykon man Tamusi wykato pombo pori'tomanen mynu ero man." ²¹ Iwara enapa moro Tamusi wyinono aitopo, morokon Tamusi ety awongary jako ta'kumy otykon enapa typisimbisinga i'wa man mynu ke.^x ²² A'si roten pa'poro oty korokapojan mynu ke moro omenano mero'po. Mynu we'kamyry pyndo yja'wan me e'i'po o'ka'pa man.^y

²³ Morokon otykon ke ro morokon kapukon tanokon otykon u'ku'san korokaton ero nono tu'po. Morokon kapukon tanokon otykon 'nero korokary te man iru'pyngon 'ne ka'tu rapa Tamusi 'wa tywomykon ke. ²⁴ Amy kari'na

nikapy'po Tamusi wyinono aitopo taka kapyn, amy Tamusi wyinono aitopo u'ku'po taka kapyn irombo mo'ko Kristus tyto man. Moro kapu 'nero taka te tyto man, Tamusi embata kajimoto'ko'me. ²⁵ Moro po ro o'kapyn roten kapyn iwotyry man Tamusi 'wa. Mo'ko Tamusi pokonokon jopotory, mo'ko siriko wararo amy terapa noky mynurumbo maro moro Tamusi wyinono aitopo taka kynomyjan inoro wara kapyn man. ²⁶ Ijako irombo ero nono wo'kapy'po poro o'kapyn roten iwota'karykary manombo nairy. O'wimboto roten te ero nono we'i'ma'po po tywosenepo man, moro Tamusi 'wa aseke tywotyry 'wa moro yja'wan me e'i'po kapoto'me. ²⁷ O'wimboto roten kari'na kyniromo'san. Irombo mero moro a'wembono auranano yry man ipoko. ²⁸ Iwara enapa o'wimboto roten mo'ko Kristus Tamusi 'wa tywotyje man pyime kari'na yja'wanykonymbo aronen me. Morombo wyino morokon kari'na yja'wanykonymbo pyndo kynotan rapa mo'karon tymomo'namon 'wa, aijomanamon me.^z

10 Morokon o'tonon iru'pyngon otykon a'kary enepojan moro omenano mero'po. Morokon irokon 'nero otykon anepo'pa te man. Siriko wararo sirikokon poko inaron ro rapa tywomykon aropojan Tamusi 'wa. Ise'me te mo'karon aronamon yry upijan oty anamonopy'non me. ² Ijako irombo mo'karon Tamusi 'wa tywomykon aronamon moro arorykon poko naike'tory. Mo'karon aronamon koroka'ma'sanyboto, moro ituru'san anamiromo'ka'paine nairy yja'wan me iwe'i'san poko. ³ Siriko wararo te mo'karon tywomykon mo'karon taronamon tuwaro'maton rapa

^w9:19 Exodus 24:6-8 ^x9:21 Levitikus 8:15 ^y9:22 Levitikus 17:11

^z9:28 Jesaja 53:12

morokon yja'wan me iwe'i'san poko.
⁴Paka mynurumbo irombo, kapirita mynurumbo enapa yja'wan me e'i'san kary upijan.

⁵Iro ke ro ero nono tu'ponaka tywopyry jako mo'ko Kristus kynganon:^a
 Tywomykon, tymykon 'se'pa me'i.

Amy ja'munano te myryi y'wa.

⁶Tykorokamykon, yja'wan me e'i'po kato'kon ajapokupe e'i'pa ne'i.

⁷Irombo wykai: 'Eneko, Tamusi.

Ero po wa. Moro anisanory ka'se wopyi, moro kareta amemy'po ta ypoko imero'po wararo.'

⁸Koromo 'ne kynganon: "Tywomykon, tymykon, tykorokamykon, yja'wan me e'i'po kato'kon tymykon 'se'pa me'i. Ajapokupe e'i'pa ne'i." Moro omenano mero'po wykary wara ro rypo kynarojaton Tamusi 'wa. ⁹Morombo mero te kynganon: "Eneko. Ero po wa. Moro anisanory ka'se wopyi." Moro koromono uta'kanon. I'petakan me moro ijokonory yjan. ¹⁰Moro Tamusi nisanory poko ro o'kapyn me iwinyinokon me tywaije kytaton, mo'ko Jesus Kristus 'wa tyja'mun yry'po ke Tamusi 'wa. ¹¹Pa'poro Tamusi pokono kurita wararo Tamusi 'wano me kynemaminanon. O'kapyn roten mo'karon inaron ro rapa tywomykon arojan Tamusi 'wa. Yja'wan me e'i'po kary upijan paio te moro arorykon.^b

¹²Mo'ko 'wa te o'win roten tywomy taro man Tamusi 'wa, yja'wan me e'i'po upu'po me. Irombo Tamusi apo'tun wyino tywotandy'mo man.^c ¹³Moro po ro kynaitan roten. Typupuru apo'ny me mo'karon tyjenono'namon yry momo'san. ¹⁴O'win Tamusi 'wa tymy ke roten irombo i'matypyn me mo'karon Tamusi wyinokon me tynyrykon tyje i'wa mandon oty anamonopy'non

me. ¹⁵Moro amyikapojan ro ky'waine mo'ko Tamusi a'kary enapa. Koromo 'ne irombo kynganon:

¹⁶Moro aire i'waine ynyry man ywykatopo ero man, kynganon Tamusi: Moro iwonomengarykon taka ywinyinokon omenano sytake. Morokon ituru'san ta simerota'ton.^d

¹⁷Morombo mero te kynganon:^e

Morokon ija'wanykonyombo poko, morokon yja'wan me iwe'i'san poko enapa ytuwarenge'take.

¹⁸Morokon yja'wan me e'i'san ka'sando Tamusi 'wa, ipokoine amy tymy arory kapyn noro man.

Enari'ma eja'nakano

¹⁹Yja'sakarykon, enari'ma imero moro Jesus mynurumbo ka'mykapojaton moro Tamusi wyinono aitopo taka.

²⁰Oma asery me tyje mo'ko Jesus 'wa man ky'wanokon me. Moro ro i'matypyn amano taka kyny'san moro Tamusi auty tano serere man kamisa pato. Moro Jesus ja'mun pato, wykaje irombo. ²¹Ky'wanokon me amy poto 'su Tamusi pokono man, auty enenen me. ²²Ka'makon iro ke Tamusi 'wa iru'pyn turu'ponano maro, amyikary ta imero, amy ipisimbisingary ke ikoroka'po turu'ponano maro, yja'wan me e'i'po poko atamiromo'ka'pa, ija'wanypyn tuna ke ikupi'po ja'munano maro.^f ²³Moro kynimomokyrykon amyikapory poko roten kytaisen.

Tamyikapore irombo man mo'ko ynen me okarity'po. ²⁴Ase'wa kytosenesen. Ase'wa kytotasinano'sen aipynano poko, iru'pyngon amaminano poko enapa. ²⁵Ase'wa kywopyrykon anamonopy'pa kytaisen, amykonyombo 'wa amonopyry wara. Ase'wa te kytepori'tomasen.

^a10:5 Ware 40:6-8 (LXX) ^b10:11 Exodus 29:38 ^c10:12 Ware 110:1 ^d10:16
 Jeremia 31:33 ^e10:17 Jeremia 31:34 ^f10:22 Levitikus 8:30, Ezechiël 36:25

Moro o'waine aseme noro moro kurita wopyry enery apori'tomasen.

²⁶Moro iporono oty ukuty'po wyino ky'waine kuwanokon me yja'wan oty kapyry jako, amy rapa Tamusi 'wa tywomy moro kyja'wanykonymbo anika'pa kynaitan. ²⁷Kanarirykon ta te moro a'wembono auranano kysimomo'ta'ton. Mo'karon Tamusi jenono'namon y'ma'katan irombo amy tokonen wa'to.^g ²⁸Mo'ko Moses nimeropo omenano emanenymbo amo'pa kyniromo'tan, oko, oruwa kari'na 'wa pai tu'tanone ekarity'poto.^h ²⁹One wara ko iro ke mo'ko Tamusi ymuru uta'minenymbo, mo'ko Tamusi wykatopombo pori'tomanen mynu, moro Tamusi wyinono me tynenymbo mynu nurija'manenymbo, mo'ko kurano a'kanano ety emaponenymbo wairy man mekano'saton? Moro ko'po 'ne ka'tu rapa 'kare moro tyja'wanyombo anepema'pa naitan.ⁱ ³⁰Kysuku'saton irombo mo'ko ero ekari'nenymbo:^j

Awu mo'karon yja'wan me e'i'san kota'manen me wa. Awu morokon yja'wan me e'i'san sepemapotake rapa.

Tymero enapa man:

Tamusi a'wembono auranano ytan mo'karon typyitorykon poko.

³¹Anari me man mo'ko nurono Tamusi erekuru 'wa kari'na apo'i'poto.

³²Onumengatoko rapa moro uwaponombo poko. Aweinano apo'i'po wyino o'waine, pyime awosin pangon ata'karykano 'wa topoje mandon. Tyweja'naka te mandon. ³³Tone me toju, tykota'ma enapa mandon. Moro moro wara aja'sakarykon yry enapa tapo imero o'waine man. ³⁴Mo'karon

aru'ka'san kotanory irombo tone o'waine man. Moro ajotyrykonymbo pinary ajere'ko'paine man, amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa aitoto man roten oty aporenjan me awotukutyrykon ke.

³⁵Iro ke ro moro enari'ma awairykon kysematon. Poto me imero Tamusi kynepematan. ³⁶Aweja'nakarykon man moro Tamusi nisanory kapyry poko. Iwara ro moro ikatopombo mapyita'ton. ³⁷Eromembo roten irombo mo'ko o'toto kynitundatan. O'poro'pa waty kynaitan.^k ³⁸Mo'ko ywyinono tamamboren yjamyikary ta kynemandan. Iporopy'poto te, mo'ko yja'kary ewa'po'pa kynaitan ipoko.

³⁹Ky'karon te iporopy'pa kytaton. Iwara ro utapy'pa kytaita'ton. Tamusi kysamyikaton, mo'karon ka'karykon aijomato'me.

Tamusi amyikanamon uwapoto'san

11 Moro Tamusi amyikary aimomo'to'kon wo'ka'topo me man. One'non otykon enepotopo me man. ²Moro ty'waine Tamusi amyikary poko mo'karon uwapoto'san tamyika mandon.

³Tamusi amyikanamon me kysuku'saton Tamusi auranymbo 'wa nono, kapu kapy'san, one'non wyino onetoto wo'kapy'po.¹

⁴Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Abel 'wa amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa tywomy taro man Tamusi 'wa, mo'ko Kain naro'po ko'po. Tamusi amyikary ke ro ty'wa, tamamboren me tamyika mo'ko Abel man. Morokon inyrykon poko ro Tamusi 'wa tamyika man. Tamusi

^g10:27 Jesaja 26:11 (LXX) ^h10:28 Deuteronomium 17:6, 19:15

ⁱ10:29 Exodus 24:8 ^j10:30 Deuteronomium 32:35, Deuteronomium 32:36

^k10:37 Habakuk 2:3-4 (LXX) ¹11:3 Genesis 1:1, Ware 33:6,9, Johanes 1:3

amyika'po ke ro ty'wa, taurana noro man tyromby'po wyino.^m

⁵Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Henok tamima man romo'no anene'pa iwaito'me. Iwara epyry'pa noro tywaije man, Tamusi 'wa tamima'po ke. Emimary uwaporo irombo Tamusi apokupan me tamyika man.ⁿ ⁶Tamusi amyikary pyndo tupi me man moro Tamusi apokupe aino. Moro mondo Tamusi wairy, moro tupinamon epemanen me iwairy amyikary irombo man mo'ko i'wa o'toto 'wa.

⁷Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Noe 'wa moro one'pa na'nen aitonon otykon poko Tamusi wykatopombo tamyika man. Amy atunendopo tam'po'kory tyka'se i'wa man, mo'karon tauty tanokon epano'to'me uta'no wyino. Iwara ro ero nono poko a'wembono auranano tyje i'wa man. Tamusi amyikary poko ro ty'wa, uta'no wyino tunemy man me tywaije man.^o

⁸Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Abraham Tamusi 'wa tywepanama man, tyko'mary jako i'wa. Amy tynapyiry man aitopo 'wa tyto man, moro tytotopo ukutyry pyndo.^p

⁹Tamusi amyikary ke ty'wa, moro Tamusi nyry man aitopo po tamanje man, aporemy me na'nen e'i'pa. Tamimapotyry auto ta tamanje man mo'ko Isak maro, Jakob maro enapa. Mo'karon maro ro moro iro noro Tamusi wykatopombo apyiry tywaije i'wa man.^q ¹⁰Moro topu kapy'po aitopo momo'sakon irombo. Moro aitopo amynen me ro mo'ko Tamusi man.

¹¹Tamusi amyikanen me Abraham wairy ke, mo'ko Sara 'wa pori'tonano tapyije man tywe'mekato'me,

tywe'mekary upiry se'me rypo, taruta'po se'me terapa. Mo'ko Abraham 'wa mo'ko iwe'mekary man ekari'nenymbo tamyika man.^r ¹²Iro ke ro o'win wokryry tywotapyimanga man, mo'karon i'makonymba waito'me mo'karon kapu pokonokon siriko wara moky imero, moro awopano atu'kupopyn sakau wara enapa moky imero.^s

¹³Tamusi amyikanamon me tywairykon ta ro pa'poro mo'karon tyromo'se mandon, morokon Tamusi wykato'konymba wo'kapyry enery pyndo. Tyse te iwopyrykon tone i'waine man. Tawa'ma i'waine man. Tysembo opy'san me, moro ponokon me kapyn tywokari'se mandon.^t ¹⁴Mo'karon moro wara tauronamon amy aseke tywaito'kon man upinamon me kynotuku'pojaton. ¹⁵Moro tynino'san tywaito'konymba poko tywonumenga'sanymboto rapa, tyweramarykon taro naitoryine. ¹⁶Amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa tywaito'kon man upijaton te. Amy kapu tano aitopo, wykaje irombo. Iro ke ro Tamusi itamusirykon me tajatory poko epy'i'to'pa man. I'wanokon me irombo amy poto 'su aitopo tyka'se i'wa man.

¹⁷Tamusi amyikary ke ty'wa, Abraham 'wa moro tu'kuru jako mo'ko Isak taro man Tamusi 'wa tywomy me. Mo'ko o'win'kono tymuru tyje i'wa man Tamusi 'wa tywomy me, morokon ikato'konymba apo'i'po se'me ty'wa.^u ¹⁸Tamusi tyka tywaije man i'wa: "Mo'ko Isak roten ekari'ta'ton apajanymba epy me."^v ¹⁹Iromby'san wyino mo'ko Isak awongary taro Tamusi wairy tuku'se tywaije Abraham 'wa man. Mo'karon iromby'san wyino

^m11:4 Genesis 4:3-10 ⁿ11:5 Genesis 5:21-24 (LXX) ^o11:7 Genesis 6:13-22

^p11:8 Genesis 12:1-5 ^q11:9 Genesis 35:27 ^r11:11 Genesis 18:11-14, 21:2

^s11:12 Genesis 15:5, 22:17, 32:12 ^t11:13 Genesis 23:4, 1 Kronieken 29:15, Ware 39:12 ^u11:17 Genesis 22:1-14 ^v11:18 Genesis 21:12

awonga'po wara enapa imero mo'ko tymuru topoje rapa Abraham 'wa man.

²⁰Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Isak 'wa mo'ko Jakob, mo'ko Esau enapa tykuranondo mandon airenokon otykon poko.^w

²¹Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Jakob 'wa tyrombyry mero okororo mo'karon Josef ymurikon tykuranondo mandon. Irombo taposeny pona non-sume Tamusi ety tawonga i'wa man.^x

²²Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Josef tyrombyry mero taurana man moro Egypte wyino mo'karon Israel pajanyambo wytory man poko. O'to morokon tyje'sanyambo yry man poko enapa taurana man.^y

²³Tamusi amyikary ke ty'waine, mo'ko Moses oruwa nuno tunenje man mo'ko isano, ijumy 'wa. Iru'pyn pitani'membo me irombo tone i'waine man. Mo'ko Egypte ponokon jopotory wykatopombo poko ety'ka'pa tywaije mandon.^z

²⁴Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko Moses, poto me tywe'i'po mero, mo'ko Farao emyiry y'me me takarityry 'se'pa tywaije man.^a ²⁵Iru'pa 'ne ka'tu rapa moro ta'sakarykon maro tywota'karykary topoje i'wa man, moro ko'i roten yja'wan amano 'wa tawa'pore typory ko'po. ²⁶Moro Egypte na'nanopy'po pyrata ko'po irombo moro Kristus maro tajuru iru'pa topoje i'wa man. Moro tynapyiry man tapety poko tywo'po'se man.

²⁷Tamusi amyikary ke ty'wa, Egypte wyino tyto man. Mo'ko Egypte ponokon jopotory erekuru poko ety'ka'pa ty-

waije man. Mo'ko onepyn enery ta rypo irombo mo'ja ro tyweja'naka man.

²⁸Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'karon eratonomapoto'kon tonomy tywopo i'wa man. Moro imynurukonyombo typo i'wa man morokon pena epy poko, mo'ko kari'na y'ma'kanen Tamusi apojon 'wa mo'karon tywyinonokon koromo oma'san y'tu'kary pona.^b

²⁹Tamusi amyikary ke ty'waine, mo'karon Israel pajanyambo 'wa moro tapiren parana typato man, taruren nono tu'po ytono wara. Mo'karon Egypte ponokon te ty'ma'se mandon moro parana patory u'kuru jako ty'waine.^c

³⁰Tamusi amyikary ke ty'waine, mo'karon Israel pajanyambo 'wa moro Jeriko a'kototy tamapo man moro oko-to'ima kurita u'membotyry ke.^d

³¹Tamusi amyikary ke ty'wa, mo'ko tyja'mun ekaramanen Rahab iromby'pa tywaije man mo'karon typanaja'naramon maro. Mo'karon ekapyn ta oty menga opy'san irombo tawa'ma i'wa tywaije mandon.^e

³²Oty noro ko sekari'tan? Akore'pe 'ne terapa nairy moro y'wa oty ekarityry jako mo'ko Gideon poko, mo'ko Barak poko, mo'ko Simson poko, mo'ko Jefta poko, mo'ko David poko, mo'ko Samuel poko, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon poko enapa.^f ³³Tamusi amyikary ke ty'waine, potonon jopoto nundymarykon ty'mondo i'waine man. Ty'wanokon me Tamusi wykato'konyombo wo'kapyry tone i'waine man. Kaikusi tyndapu'to i'waine

^w11:20 Genesis 27:27-29,39,40 ^x11:21 Genesis 48:1-20, Genesis 47:31 (LXX)

^y11:22 Genesis 50:24-25, Exodus 13:19 ^z11:23 Exodus 2:2, Exodus 1:22

^a11:24 Exodus 2:10-12 ^b11:28 Exodus 12:21-30 ^c11:29 Exodus 14:21-31

^d11:30 Jakobus 6:12-21 ^e11:31 Jakobus 6:22-25, Jakobus 2:1-21

^f11:32 Richteren 6:11-8:32, Richteren 4:6-5:31, Richteren 13:2-16:31, Richteren 11:1-12:7, 1 Samuel 16:1, 1 Koningen 2:11, 1 Samuel 1:1-25:1

man.^g ³⁴ Wa'to pori'tory to'wu'ka i'waine man. Tyjekamon supara wyino tywetuwarika mandon. Ru'mangon me tywepori'toma mandon. Warinu ta pari'pe tywaije mandon. Tywetoine o'tonon warinu pokonokon tyramapo i'waine mandon.^h

³⁵ Woryijan 'wa iromby'san tomorykon awomy'san topoje rapa mandon. Amykonymbo iromo'to'ko'me mene tywo mandon. Moro tyworykon poro'kary animomoky'pa tywaije mandon. Iru'pyn 'ne ka'tu rapa amano taka tawomyrykon man irombo tymomo'se i'waine man.ⁱ

³⁶ Amykonymbo rapa toju mandon. Typoky'ma mandon. Itakaro tymy mandon. Yja'wangan kari'na aru'katopo taka taru'ka mandon.^j ³⁷ Topu ke tywo mandon. Ase'ra ty'saka mandon. Supara ke tywo mandon. Kapara pi'sanymbo ta, kapirita pi'sanymbo ta enapa tyweramapo'se mandon, oty'pambo, tywry'karykon ta, tywota'karykarykon ta.^k ³⁸ I'waine waty ero nono tywaije man. Ipono'non wo'i ta tytopo'se mandon. Topu atorykon ta, nono atorykon ta enapa tamanje mandon.

³⁹ Inaron pa'poro tamyika mandon, Tamusi amyikary ke ty'waine. Ise'me moro Tamusi wykatopombo anapo'i'pa tywaije mandon. ⁴⁰ Tamusi 'wa ky'wanokon me amy iru'pyn 'ne ka'tu rapa oty tone terapa tywaije man. Kypyndoine kapyn oty anamonopy'non me iwairykon tywaije man.

Eja'nakano

12 Moky imero mo'karon ku'menamom tamyikamykon wairy ke ro pa'poro moro ka'kotorykon

'sangan yja'wangan otykon awosiny kysemasen. Kyweja'nakarykon ta moro kaka'nundo'kon man oma kysi'ma'kasen. ² Moro kaka'numyrykon jako ro mo'ko Jesus poko roten kyto'po'sen. Mo'ko ro kuwapoine tyto man moro Tamusi amyikary emary ta. Mo'ko ro moro Tamusi amyikary yjan oty anamonopyyn me. Moro tymomo'nen awa'ponano apyito'me moro tyromo'topo wakapu tapyije i'wa man, moro toponen pyiwano poko o'poty'pa. Erome moro Tamusi apo'ny apo'tun wyino tandy'po man. ³ Mo'karon tyja'wangamon 'wa moro moro wara tauran arimary tapyije i'wa man. Moro poko ro onumengatoko, irupomamy'pa aja'karykon waito'me, iporopy'pa awaito'ko'me enapa.

⁴ Amynurukonyombo ani'kambo'pa na'nen man moro yja'wan me aino maro awo'wo'marykon. ⁵ Moro aje'mato'kon tuta'ka o'waine nan? Ymunano 'wa tykary wara irombo Tamusi o'waine kynganon.^l

Ymuru, moro Tamusi 'wa aje'mary ky-senu'kai. Moro i'wa yja'wan me awe'i'po enepory jako, arupomamyi.

⁶ Mo'ko tynipynary e'manon irombo Tamusi. Pa'poro tymuru me ty- napo'i'po tuwaro'manon.

⁷ Morokon aje'mato'kon apyitoko. Ymunano enary wara irombo Tamusi ajenaton. Nokypan ymunano ane'ma'pa ko mo'ko ijumy nan? ⁸ Pa'poro ymunano e'mary wara enapa e'ma'pa aja'taine, ymunano 'ne kapyn amyjaron mandon. ⁹ Itakaro mo'karon nono tu'ponokon ko'manamom kyjumykon nendotopo tywaije ky'waine man. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa kapyn kawo mo'karon

^g11:33 Daniel 6:1-27 ^h11:34 Daniel 3:1-30

ⁱ11:35 1 Koningen 17:17-24, 2 Koningen 4:25-37

^j11:36 1 Koningen 22:26-27, 2 Kronieken 18:25-26, Jeremia 20:2, 37:15, 38:6

^k11:37 2 Kronieken 24:21 ^l12:5 Job 5:17, Spreuken 3:11-12 (LXX)

a'kanano jumy yry ky'waine nan, amano epoto'me? ¹⁰ Mo'karon nono tu'ponokon kyjumykon 'wa amy ko'i roten aitoto amano 'wano me to'ma kytaton, moro iru'pa tyneporykon taro ro. Mo'ko Tamusi te ko'maton kapano'namon me, moro tykuranory a'sakarykon me kywaito'ko'me. ¹¹ Amy paio o'mano typosine e'i'pa man, moro apyiry jako. Je'tun pe te man. Aire 'kopore te epery eneta'ton mo'karon o'mano nemepa'san. Moro sara'man tamambore aino, wykaje irombo.

¹² Iro ke ro serere me morokon ajainarykon kysapyiton. Morokon ajekunarykon wajakuta'san enapa ityngatoko rapa.^m ¹³ Sapatoro morokon apupurukon ematoko, tywotamenje emepamyrykon pona. Iru'pa rapa iwairykon man.ⁿ ¹⁴ Pa'poro kari'na maro sara'me ajemamyrykon poko o'mikatoko. Tamusi wyinonokon me awairykon poko e'kutoko. Moro pyndo ro amy paio kari'na Tamusi anene'pa kynaitan. ¹⁵ Tuwaro aitoko moro Tamusi turu'popory anepory'pa amy paio wairy pona. Amy ewa'po'pa aino masakyry atyta'pa nainen, kari'na aki'manen me tywaito'me. Ijako irombo pyime kari'na any'matan.^o ¹⁶ Amy paio wararo roten wokryry, woryi maro e'i'pa nainen. Amy paio eja'wanga'pa nainen, mo'ko Esau weja'wanga'po wara. Mo'ko 'wa ro moro koromono me tywoma'po nyry pori'tonano takarama man, o'win tuma epety me.^p ¹⁷ Aire 'kopore moro tykuranondotopo man apyiry 'se tywairy se'me, anapo'i'pa iwe'i'po muku'saton. Moro i'wa ije'tumary

aronge roten tywaije man, apyiry sanory ta tywotamo'po se'me.^q

O'mano

¹⁸ Tytunda mandon amy ty'tu'kamy 'wa kapyn, amy tururu wa'to 'wa kapyn, amy ewa'rumy tam'po'kory 'wa kapyn, amy pepeito tam'po'kory 'wa kapyn,^r ¹⁹ amy kuti tam'pokory ety 'wa kapyn, amy auranano mory 'wa kapyn. Moro auranano mory eta'po wyino ty'waine, mo'karon Israel pajanyambo tywoturupo mandon, erupa'pa paio noro tywaito'ko'me. ²⁰ Moro taurotopo 'Tonomy 'wa paio moro wypy y'tu'ka'poto, topu ke iwory man' apyiry tupi i'waine man.^s ²¹ Anari me imero moro epa'kano wonery poko ro Moses tyka man: "Yjenariry imero ytytykanon."^t

²² Tytunda te mandon moro wypy Sion 'wa, mo'ko nurono Tamusi waitopo 'wa, moro kapu tano Jerusalem 'wa, pyimanokon dusun tawa'poramon Tamusi apojongon wota'nanopy'san 'wa, ²³ koromonokon me oma'san, mo'karon etykon kapu ta tymero man inaron wota'nanopy'san 'wa, mo'ko pa'poro kari'na poko a'wembono auranano ynen Tamusi 'wa, oty anamonopy'non tamamboramon a'ka'san 'wa, ²⁴ mo'ko asery me Tamusi wykatombo wo'kapyry enenen Jesus 'wa, moro kari'na pisimbisingatopo mynu, moro Abel mynurumbo ko'po pari'pe kynaurananon iro 'wa enapa.^u

²⁵ Tuwaro aitoko. Ajerupa'paine mo'ko auranatoto waito'me kytoturupoton. Mo'karon nono tu'po aurana'pa mo'ko auranatoto waito'me

^m12:12 Jesaja 35:3 (LXX) ⁿ12:13 Spreuken 4:26 (LXX)

^o12:15 Deuteronomium 29:18 (LXX) ^p12:16 Genesis 25:29-34

^q12:17 Genesis 27:30-40

^r12:18 Exodus 19:16-22, 20:18-21, Deuteronomium 4:11-12, 5:22-27

^s12:20 Exodus 19:12-13 ^t12:21 Deuteronomium 9:19 ^u12:24 Genesis 4:10

aturupo'san irombo epa'ka'pa rapa tywaije mandon. Moro ko'po 'ne ka'tu rapa ky'karon epa'ka'pa rapa kytaita'ton, mo'ko kapu wyino auranatoto wyino kywotu'ma'sando.^v ²⁶Moro jako moro auran 'wa nono tysakama man. Erome te kynganon:^w
O'wimboto ro'kon nono roten kapyn, kapu enapa te sitytykatake.

²⁷Moro 'o'wimboto' taurotopo morokon esakamatonton ikapy'san otykon emimary man enepojan. Morokon esakama'non otykon te kynainopotan.

²⁸Iro ke ro moro ky'waine amy esakamapyn kynundymarykon man apyiry poko tawa'pore kywairykon kyseneposen. Iwara ro Tamusi apokupe nainen moro inendory ta ky'waine ety awongary. ²⁹Y'ma'kato aitoto wa'to irombo mo'ko kytamusirykon man.^x

Aturuto'kon

13 Mo'ja ro ase'wa aipynatoko. ²Otawatonon ewa'mary poko atuwarenge'ton. Iwara ro amykonymba 'wa tynukuty'torykon me Tamusi apojongon tapyije mandon tautykon taka.^y ³Mo'karon yja'wangan kari'na aru'katopo taka aru'ka'san poko onumengatoko, imaraine aru'ka'san wara. Mo'karon ikota'ma'san poko onumengatoko, iwaraine enapa tyja'mune aitonon wara. ⁴Pa'poro oty ta kawo moro tywaimy aino nainen. Moro awo'ny'to'kon eja'wanga'pa nainen. Mo'karon wararo wokyry, worryi maro pai aitonon poko irombo, mo'karon taporitonone aino any'manamon poko enapa a'wembono auranano ytan Tamusi.

⁵Pyrata 'wa ajundymarykon kapyn man. Tawa'pore te aitoko moro ajekosaine man iro poko. Tamusi irombo aseke tyka man: "Anonda'pa pairo waitake. Ano'pa pairo waitake." ²⁶Iro ke ro tawa'pore kykarykon taro kytaton: "Tamusi yjepaton me man. Ety'ka'pa waitake. O'to ko kari'na yjytan?" ^{a7}Atuwarenge'ton mo'karon o'waine moro Tamusi auran ekari'namonymbo ajopotorykon poko. Moro i'waine moro i'matry 'wa ro tamamyrykon arory poko o'po'toko. Moro Tamusi amykanamon me iwairykon wara enapa aitoko. ⁸Inoro ro rapa mo'ko Jesus Kristus man, koinaro, erome, mo'ja ro. ⁹Pa'poro tameronokon, ukuty'non roten ome'pano 'wa kytomu'mapoton. Tamusi turu'popory 'wa kari'na turu'po pori'tomary iru'pa man, endameno emery 'wa kapyn. Endameno emery irombo mo'karon taronamon anepanopy'pa tywaije man. ¹⁰Moro kokosanokon Tamusi 'wano me yry'po apo'ny tu'pono onory kapyn man mo'karon Tamusi auty ta amaminatonon 'wa. ¹¹Tamusi 'wanokon me iwo'san tonomy mynurumbo arotopo ro rypo mo'ko Tamusi pokonokon jopotory 'wa man moro Tamusi wyinono aitopo taka, moro yja'wan me kari'na we'i'san kato'me. Morokon ija'mungonymbo koro'katopo te man kurando mo'karon kari'na waito'kon wyino.^b ¹²Iro ke ro mo'ko Jesus enapa aitopo wyino kurando tywota'karyka man, aseke tymnurumbo ke Tamusi wyinonaka kari'na yto'me. ¹³Ka'makon iro ke I'wa aitopo wyino kurandonaka, iwara enapa ojuno apyina'mon me. ¹⁴Ero po irombo amy aitoto roten kywaito'kon

^v12:25 Exodus 20:22 ^w12:26 Haggai 2:6 (LXX)

^x12:29 Deuteronomium 4:24 ^y13:2 Genesis 18:1-8, 19:1-3

^z13:5 Deuteronomium 31:6,8, Jakobus 1:5 ^a13:6 Ware 118:6 (LXX)

^b13:11 Levitikus 16:27

waty man. Moro aireno aitopo poko te kyto'po'saton.

¹⁵Iwara te mo'ko Jesus nepanopy'san me o'kapyn roten amy Tamusi ety awongatopo me tymy kysarosen Tamusi 'wa. Kawo ety ynamon yndapory epery kysarosen i'wa, wykaje irombo. ¹⁶Ase'wa iru'pa awairykon poko, awopanopyrykon poko enapa atuwarenge'ton. Moropangon tymy irombo Tamusi apokupe man.

¹⁷Epanamatoko ajopotorykon 'wa. Aurangon po'takaro kytaiton. Mo'karon ro irombo aja'karykon erandojaton. Moro tynikapyrykon amaminano poko iwosajomarykon kynaitan. Ewa'porykon ta moro amaminano ika'potoko i'waine, ataki'ma'pa emaminato'ko'me. Iwotaki'marykon irombo iru'pyn oty anenepy'pa o'waine kynaitan.

¹⁸Tamusi 'wa na'na poko ajaurana-toko. Tamiromo'ka'pa amy paio oty wairy amyikanon na'na. Pa'poro oty ta iru'pa tamamyry u'kujan na'na.

¹⁹Ko'i 'ne ka'tu rapa o'waine yweram-ato'me moro wara kapokumaton.

Kareta y'matry

²⁰Mo'ko sara'me aino undy Tamusi 'wa moro aitoto roten tykatopombo

pori'tomanen mynu ke mo'ko poto 'su kapara enenen Kyjopotorykon Jesus tawonga rapa man iromby'san wyino. ²¹Apori'tomasen pa'poro iru'pyn oty ta, tynisanory wara awaito'ko'me. Oro ky-taine moro tapokupan oty ka'pon mo'ko Jesus Kristus maro. Mo'ko ety awongary ro man, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

²²Waturupoja o'waine, yja'sakarykon, ero ajuruto'kon yjauranyombo anije'tuma'pa awaito'ko'me. Pyime 'ne animero'pa o'waine we'i.

²³Moro yja'wangon kari'na aru'katopo wyino mo'ko ka'sakarykon Timoteus wo'ka'po rapa uku'toko. Ko'i iwopy'poto, imaro ro wo'take ajeneine.

²⁴Pa'poro mo'karon ajopotorykon 'wa, pa'poro Tamusi wyinonokon 'wa enapa "Iru'pa aitoko!" kaitoko na'na ekataka. Mo'karon Itali ponokon ka'sakarykon "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine. ²⁵Oro Tamusi turu'popory pa'poro amaroine nainen.

Jakobus nimeru'po kareta

Uwapo torupamy

Mo'ko Jakobus, mo'ko Jopoto Jesus piry mo'ko tywaije man. O'win amy mo'karon Jerusalem po Tamusi na'nanopy'san apyimy jopotory me tywaije man. Moro jako kari'na erekuru 'wa mo'karon Kristus wyinonokon tykota'ma mandon. Iro ke ro Jakobus 'wa ero kareta tymero man mo'karon wararo amandonon Tamusi amyikanamon Simosu 'wa, pa'poro mo'karon amykon terapa Tamusi amyikanamon 'wa enapa. Mo'karon moro jakonokon Tamusi amyikanamon poko tywesyka man. Yja'wan me emepo'pa aino wairy enepojan i'waine. One wara ero nono tu'po mo'karon Kristus wyinonokon wairy man ekari'san enapa.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-27 Moro Tamusi apokupan kari'na emamyry emery

2:1-26 Tamusi amyikary aipynano maro

3:1-18 Moro kari'na nuru pori'tory moro Tamusi wyinono oty ukutyry maro

4:1 - 5:6 Jakobus 'wa kari'na e'mapotyry

5:7-20 One wara ase'wa Tamusi amyikanamon emamyry man

Kareta a'motopo auranano

1 Jakobus, mo'ko Tamusi pyitory, mo'ko Jopoto Jesus Kristus pyitory enapa ero kareta merojan mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Israel y'makon pajanyambo, mo'karon wararo tywotaripa'se mandon inaron 'wa. Mondo ro rypo mandon?^c

Atu'kuno 'wa kari'na pana'tomary

²Ajewa'porykon me roten nainen, yja'sakarykon, tameronokon atu'kuto'kon 'wa ajeporykon jako.

³Moro Tamusi amyikanamon me awairykon u'kuru 'wa waty apana'tomarykon muku'saton.

⁴Tywaike ro moro pana'tonano wairy man, tywetuwaro'ma awaito'ko'me, tywaije awaito'ko'me, amy pairo oty anamonopy'pa awaito'ko'me.

⁵Ajamonokeine tywonumengapore aino a'ta te, ipoko aturupotoko Tamusi 'wa. Tamusi ro pa'poro kari'na 'wa ija roten, ejuru pyndo oty ynen me man. Mo'ko ro tywonumengapore mo'ko aturupototo ytan. ⁶Tamusi amyikary ta te iwoturupory man. Ato'wa pairo iwonomengary wairy kapyn man. Mo'ko ato'wa iwonomengary man inoro amy pepeito naropotyry parana wara man. ⁷Mo'kupan kari'na Tamusi wyino oty apyinen me okanopy'pa nainen. ⁸Oko iwonomengary man. Amy pairo oje tywotapyiry upijan.

Po'po kari'na wairy

⁹Mo'ko po'pono ka'sakarykon natamyikan moro kawo tywairy poko.

¹⁰Mo'ko tpyratakten te natamyikan moro po'po tywairy poko. Itupu epyryry wara irombo kynuta'tan.^d ¹¹Moro weju waty nepa'kanon tasiny maro. Itupu ajukanon. Moro epyryry kynopa'san. Iwara moro ikuranory kynuta'san. Iwara enapa morokon tywomu'kato'kon maro ro mo'ko tpyratakten kynajutatan.

Atu'kuno 'wa iru'pyn oty enepyry

¹²Sara'me 'ne janon kynaitan mo'ko tu'kuru ta eja'nakatoto. Iru'pa epyry'poto, moro amano ene'nen u'mari

^c1:1 Mateus 13:55, Markus 6:3, Apojoma'san 15:13, Galatie 1:19

^d1:10 Jesaja 40:6-7 (LXX)

apyitan. Moro yry ro tajato Tamusi 'wa man mo'karon typynanamon 'wano me.

¹³ Amy oty nu'kuru wykary kapyn man: “Tamusi yju'kujan.” Amy pairo yja'wan oty irombo Tamusi anu'ku'pa man. Aseke enapa Tamusi kari'na anu'ku'pa man. ¹⁴ Aseke inisanory te pa'poro kari'na u'kujan. Kynitynganon. Kynewa'no'san. ¹⁵ Moro tynisanory 'wa iwotaropo'poto, yja'wan oty ene'san moro inisanory. Poto me moro yja'wan oty we'i'poto, romo'no ene'san.

¹⁶ Kytomu'mapoton, typynamon yja'sakarykon. ¹⁷ Pa'poro iru'pyn tymy, pa'poro kurano tymy kawo wyino kyn'o'san, morokon kawonokon aweinano ka'nenymbo wyino. Ekosa oty e'petakama'pa man. Amy pairo oty wotu'memyry anaweitake'ka'pa man. ¹⁸ Tynisanory wara ro tupa'kano'po i'wa kytaton moro iporono auranano 'wa. Iwara morokon tynikapy'san ra'na koromonokon tywyinonokon me kywairykon 'se tywaije man.

Tamusi auran wykary wara kari'na wairy man

¹⁹ Morokon otykon ukutyry o'waine man, typynamon yja'sakarykon. Pa'poro kari'na wairy te man tarawone tywepanamary poko. Erawo'ma te iwairy man tauranary poko, tywore'kory poko enapa. ²⁰ Kari'na erekuru irombo moro Tamusi wyino tamambore aino anenep'y'pa man. ²¹ Pa'poro nurija me aino, pa'poro emepo'pa aino enapa ematoko. Pyl'me'ke awairykon ta moro otaine ipomy'po auranano ewa'matoko. Moro ro mo'karon aja'karykon unemyry taro man.

²² Moro auranano wykary wara aitoko. Kytapanamaton roten i'wa. Ijako irombo aseke momu'mata'ton. ²³ Mo'ko auranano wykary wara tywairy pyndo moro auranano 'wa kynepanamanon inoro amy supikiri ta

aseke tombatary enenen wokury wara man. ²⁴ Kynosenejan. Kyny'san. Irombo o'win wytory moro one wara tombatary wonery uta'kanon rapa. ²⁵ Mo'ko moro kari'na ymbokanen atamonopypyn omenano karetary menganen, mo'ko tyneta'po uta'kary pyndo moro tyneta'po wara kynaijan inoro te sara'me 'ne janon kynaitan moro tynikapyry ta.

²⁶ Mo'ko tauranary ekemary pyndo Tamusi amyikanen me okano'toto, aseke kynomu'manon. Moro i'wa Tamusi amyikary aronge roten man. ²⁷ Mo'ko jumynano Tamusi embata amyikanen me tywekoroka, ija'wany'pa tywairy 'se amy a'ta, ijumyngepy'san kotanory enery, isanongepy'san kotanory enery, inongepy'san kotanory enery enapa i'wa man. Ero nono 'wa ija'wangary kapyn man.

Asewara kari'na enary

2 Yja'sakarykon, asewara pa'poro kari'na apyiry o'waine man mo'ko kurano Kyjopotorykon Jesus Kristus amyikanamon me. ² Tywota'nano'se pai mandon. Irombo amy ika'mi'po kapy'po ainatano e'mo'nenymbo, typotyren wo'mynano tano wokury kynomyjan. Morombo wyino amy o'sekapoty'po wo'mynano tano ipyratapyn enapa kynomyjan. ³ Irombo mo'ko kurano wo'mynano tano wokury menejaton. Mykaton i'wa: “Ero po iru'pyn me atandy'moko.” Mo'ko ipyratapyn 'wa te mykaton: “Moro po pyre aiko. Ypupuru apo'ny po pai atandy'moko.” ⁴ Moro wara aja'taine, iwonery poko kapyn kari'na mamyikaton, murumenaton pai? Yja'wan me kapyn kari'na poko monumengaton?

⁵ Epanamatoko, typynamon yja'sakarykon. Tamusi 'wa kapyn mo'karon nono tu'ponokon ipyrata'non tapyije nandon moro tamyikary ta typratakamon me, moro typynanamon

'wa tykatopombo tynundymary ta totykamon man me? ⁶O'waine te mo'ko ipyratapyn tonu'ka man. Mo'karon typyratakamon kapyn ajopotomaton? Mo'karon kapyn morokon a'wembono auranano yto'kon auto taka ajarojaton? ⁷Mo'karon kapyn moro ajejatoto'kon iru'pyn atywano jamikaton?

⁸Iru'pa man mo'ko jopoto nyry'po omenano apyiry jako o'waine ero imero'po wara ro: "Mo'ko aja'sakary pynary o'wa man aseke awaipynary wara enapa." ^{e9}Asewara kari'na anapo'i'pa aja'taine, meja'wangaton. Moro jako ro moro omenano mero'po ajekari'saton omenano ambo'namon me. ¹⁰Mo'ko pa'poro moro omenano mero'po apyinen 'wa o'win roten amy oty kapy'poto yja'wan me, pa'poro morokon omenano mero'san poko kynotu'tary'tojan. ¹¹Mo'ko "taporitonone aino kysany'mai" taurenonyombo irombo tyka enapa man: "woto kyte'i". Moro o'wa taporitonone aino any'mary pyndo kari'na wo'poto o'wa, moro omenano mero'po mambo'sa.^f

¹²Ajauranarykon jako, o'to awairykon jako, uku'toko moro kari'na ymbokanen omenano mero'po ke a'wembono auranano yry man apokoine.

¹³Mo'ko a'wembono auranano ynen irombo mo'ko kotano anepyn kari'na kotanory anene'pa man. Moro kotano enery te moro a'wembono auranano y'mondojan. ¹⁴Otypan iru'pyn oty ene'san ko, yja'sakarykon, amy 'wa tamamary pyndo ty'wa Tamusi amyikary ekarityry? Moro i'wa moro wara Tamusi amyikary 'kare unemyry taro nan. ¹⁵Amy aja'sakarykon wokry, worry pai iwo'my'ma man. Kurita wara ro pai ikumyrykon kyniwojaton. ¹⁶Irombo amy ara'nanokon pai

kynganon i'waine: "Iru'pa i'tandoko. Asin pe ewo'myndotoko. Iru'pyn me endametoko." Amy paio ijamungon nisanorykon anyry'pa te mana i'waine. ¹⁷Iwara enapa moro Tamusi amyikary man. Amaminano ta onepo'pa ta'ta, tyromo'se man.

¹⁸Amy pai kyngatan: "Amykonyombo Tamusi amyikaton. Amykonyombo amaminano enepojaton." Amaminano pyndo iro ke moro o'wa Tamusi amyikary enepoko! Irombo awu morokon unikapry amaminano ta moro y'wa Tamusi amyikary senepotake o'wa. ¹⁹O'win Tamusi wairy mamyanon? Iru'pa man. Moro amyikaton enapa te mo'karon ewa'rummy, tanarirykon 'wa tytykarykon ta.

²⁰Oty anukutypyn. Aronge roten moro Tamusi amyikary wairy ukutyry 'se man amaminano pyndo?

²¹Amaminano poko kapyn mo'ko kytangonyombo Abraham tamamboren me takari'se nan, mo'ko tymuru Isak yry'po mero i'wa moro Tamusi 'wa tymy apo'ny tu'ponaka?^g ²²Iwara meneja moro i'wa Tamusi amyikary 'wa morokon inikapry amaminano epatomy. Meneja enapa morokon inikapry amaminano 'wa moro Tamusi amyikary yry tywaike ro. ²³Iwara ero imero'po tywo'ka'se man.^h

Abraham 'wa Tamusi amyika'po. Moro poko ro tamamboren me u'ku'po Tamusi 'wa.

Tamusi pawanary me tajato man. ²⁴Iwara menejaton amaminano poko kari'na ekarityry tamamboren me. Moro i'wa tamyikary poko roten kapyn tamamboren me kynekari'san Tamusi. ²⁵Iwara enapa amaminano poko kapyn tamamboren me mo'ko tyja'mun

^e2:8 Levitikus 19:18

^f2:11 Exodus 20:14, Deuteronomium 5:18, Exodus 20:13, Deuteronomium 5:17

^g2:21 Genesis 22:1-14 ^h2:23 Genesis 15:6, 2 Kronieken 20:7, Jesaja 41:8

ekaramanen Rahab takari'se nan? Mo'karon tauty taka tyna'mykapo'san apojonano irombo amy pato terapa tya'kapo tywaije i'wa mandon.ⁱ ²⁶A'kanano pyndo tyromo'se moro ja'munano wairy wara enapa moro Tamusi amyikary amaminano pyndo tyromo'se man.

Moro kari'na nuru

3 Pyime 'ne waty ara'nanokon wairy man amepanamon me, yja'sakarykon. Muku'saton waty awosin pe 'ne ka'tu rapa a'wembono auranano apyiry man na'na 'wa. ²Pa'poro irombo o'kapyn roten yja'wan me o'to kytaijaton. Mo'ko yja'wan me o'to yka'pa roten aitoto tywaike ro man. Pa'poro moro tyja'mun undymary taro man.

³Kaware ynda moro amo'ty yry'poto ky'waine kynisanorykon ka'to'me i'wa, pa'poro moro ija'mun undymary taro kytaton. ⁴Kurijara 'wa enapa tyre o'po'toko. Poto me iwairy se'me, pari'pe pepeito woturory se'me, amy simona'membo kynarojan mo'ko undymanen nisanory wara ro. ⁵Moro wara enapa moro kari'na nuru man. Ja'munano pisara'po'membo moro man. Potonon otykon poko te tywotamyikary taro man. Amy wa'to'membo poto 'su ituru koro'kary taro man. ⁶Wa'to enapa moro kari'na nuru man. Yja'wan oty undy me man morokon kyja'mungon pisara'san ra'na. Pa'poro moro ja'munano yja'wanganon. Kywoma'san poro moro kamamyrykon ka'mutano'pojan. Moro kari'na nuru ka'mutano'pojan te moro e'wutypyn wa'to.

⁷Pa'poro tonomy ko'po, pa'poro tonoro ko'po, pa'poro tyrary poko ytototo ko'po, pa'poro woto ko'po mo'ko

kari'na man. ⁸Amy paio kari'na te moro tynuru ko'po tywairy upijan. Amy tare'nen yja'wan oty moro man. Ty'kakore man. Kari'na romo'kanon. ⁹Ike ro mo'ko kyjummykon Tamusi ety kysawongaton. Ike enapa te mo'karon Tamusi eneke ikapy'san kari'na kysany'maton.^j ¹⁰O'win iro noro yndanano wyino Tamusi ety awongary, kari'na any'mary enapa kyn'o'san. Moro wara kapyn te iwairy man, yja'sakarykon. ¹¹O'win iro noro tuna undy wyino 'kare typosinen tuna no'san itun pan tuna maro. ¹²Oroi 'kare oleif epery me tapetary taro nan, yja'sakarykon. Winu me tykapymy wonatopo rapa 'kare oroi epery me tapetary taro nan. Wajo pan tuna undy enapa typosinen tuna yry upijan.

Tamusi nyry tywonumengapore aino

¹³Noky ko oty uku'san ara'naine? Noky ko tywonumengapore nan? Oro mo'ko moro wara aitoto kari'na moro iru'pyn me tamamyry ta morokon pyi'me'ke tynikapyry otykon, morokon oty uku'nen me kynenepojan irokon enepon. ¹⁴Aturu'san ta itun pan amyne aino a'ta e'kuno maro, moro iporono auranano kysenu'katon. Moro iporono auranano poko ajenapitaton. ¹⁵Kawo wyino kapyn moro wara oty ukutyry kyn'o'san. Nono tu'pono me te man. Nono emery arojan. Ewa'rummy emery arojan. ¹⁶Amy oje amyne kari'na a'ta, ase'wa iwe'kurukon jako, ere'ma e'i'pa oty moro po man. Pa'poro yja'wan oty moro po man. ¹⁷Ero wara 'ne ka'tu te wykaje moro kawo wyino o'toto oty ukutyry poko: tykoroka man. Sara'me enapa te man. A'kototo'pa man. Ipanaja'na'pa man. Kotano enejan imero. Tamamimbore man. Iwonery poko kari'na anamyika'pa

ⁱ2:25 Jakobus 2:1-21 ^j3:9 Genesis 1:26

man, anurumena'pa man. Enapi'pa man. ¹⁸Sara'me amano tamambore aino ene'san mo'karon sara'me kari'na emangaponamon 'wa.

Ero nono pynary

4 Oty ko ajere'kopojaton? Oty ko awo'mapojaton ase'wa? Morokon aja'mungon ta ajamiromo'kanamon aturu'san nisanory kapyn? ²Amy oty 'se mandon. Anapo'i'pa te mandon. Kari'na miwojaton. Amyne enapa maijaton. Moro anisanorykon epory te mupijaton. Mo'wo'maton ase'wa. Areyu enapa mika'saton. Moro anisanorykon anepory'pa te mandon, Tamusi 'wa ipoko aturupo'pa awairykon ke. ³Tamusi 'wa amy oty poko awoturuporykon jako ro rypo, anapo'i'pa mandon, yja'wan me awoturuporykon ke. Aseke aturu'san nisanory 'wano me roten moro oty apyiry 'se mandon. ⁴Taporitonone aino any'manamon! Anukuty'pa mandon Tamusi jenonopyry me ero nono pynary wairy? Mo'ko ero nono pynanen kynaijan Tamusi jenono'nen me. ⁵Typo roten ero wara moro imero'po wykary mekano'saton?:

Amyne imero mo'ko kytaine tynemangapory a'kanano poko man.

⁶Poto me 'ne ka'tu rapa te moro inyry kurano man. Tymero irombo man:^k

Tamusi kawo atapotonon y'tu'kanon.

Po'po atapotonon 'wa te kurano yjan.

⁷Tamusi upi'no atytoko. Mo'ko ewa'rumy tamuru y'tu'kanamon me aitoko. Irombo awyinoine kynetuwarikatan. ⁸Tamusi 'wa i'tandoko. Irombo o'waine kyny'tan. Morokon ajainarykon i'kongatoko, yja'wangonymbo. Morokon aturu'san ikorokatoko, oko iwonumengary

aitonon. ⁹Kata'mato aitoko. Akotanorykon enetoko. Atamotoko. Ajaurukon ne'petakaman ura me. Ajewa'porykon ne'petakaman atamono me. ¹⁰Po'po Tamusi embata atytoko. Irombo kawo ajyta'ton.

Kari'na 'wa a'wembono auranano yry kapyn man

¹¹Yja'wan me asepeko ajauranaton, yja'sakarykon. Mo'ko ta'sakary poko yja'wan me auranatoto, mo'ko ipoko a'wembono auranano ynen pai moro omenano mero'po poko yja'wan me kynauranaton. Moro omenano mero'po poko a'wembono auranano yjan. Moro omenano mero'po poko a'wembono auranano yry jako o'wa, moro omenano mero'po wykary wara e'i'pa mana. Ipoko a'wembono auranano ynen me te mana. ¹²O'win roten te moro omenano ynen man. O'win roten moro a'wembono auranano ynen man. Mo'ko roten ro kari'na aijomary taro, kari'na uta'kary taro enapa man. Noky ko amoro man, a'wembono auranano yto'me o'wa aja'sakary poko?

Atamyikano

¹³Epanamatoko te, amyjaron, ero wara auranatonon: "Erome, koro'po pai ytopo'se ky'ta'ton iropan aitopo 'wa. Moro po ro o'win siriko kytaita'ton. Otykon kysekaramata'ton. Pyrata kysika'ta'ton." ¹⁴Anukuty'pa paio te mandon one wara koro'po ajemamyrykon wairy man. Kamerita wara ko'i roten monepojaton, ko'i rapa awoneke'to'ko'me. ¹⁵Awykarykon manombo te man: "I'se Tamusi a'ta, kamanda'ton ero ka'to'me, moro ka'to'me pai ky'waine." ¹⁶Maijaton 'ne te. Matamyikaton. Pa'poro moropan atamyikano yja'wan me man. ¹⁷Iru'pyn

oty anikapy'pa mo'ko ikapyry uku'nen a'ta, yja'wan me o'to kynaijan.

**O'to mo'karon
typyratakamon wairy man**

5 Epanamatoko te, amyjaron, typyratakamon. Atamotoko. Ajurarykon aropo'toko, morokon ajeponamon man kotano poko. ²Morokon pyimanokon ajekosanokon otykon tykotapo'se man. Morokon awo'mykon pisu 'wa tjja'puka'ma man.^m ³Morokon ajekosanokon ika'mi'po, amu'nymbo tywetytapo'se man. Moro iwety ro yja'wan me ajekari'ta/ton. Morokon aja'mungon uta'katan wa'to wara. Pyime oty ta'nano'se o'waine man morokon irokonymbo ro kurita ta ajemamyrykon se'me. ⁴Epanamatoko. Moro amainarykon tano wonatopo po'namon epety, moro anyry'pa amyjaron tywaije mandon iro kynotaikanon. Mo'karon wonatopo a'nano'namon ko'tykon mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi panary taka tywaije man.ⁿ ⁵Tywaijopotoma mandon ero nono tu'po. Tyweserepeka mandon. Tywekaropo'se mandon o'wono wopyry se'me. ⁶Tamamboramon kari'na poko a'wembono auranano tyje o'waine man. Tywo o'waine mandon. Asaijoma'pa kari'na man o'waine.

**Onsi'ma'pa kari'na
waimomokyry man**

⁷Onsi'ma'pa aimomo'toko, yja'sakarykon, mo'ko Jopoto wo'topo kurita taronaka. Amy maina pokono 'wa tyre o'po'toko. Moro tymainary tano tapenen wonatopo epery momo'san onsi'ma'pa. Moro koromono konopo womary man uku'san irombo. Moro

wena'po tano konopo womary man uku'san enapa. ⁸Amyjaron enapa onsi'ma'pa aimomo'toko. Aturu'san ija'nakatoko. Mo'ko Jopoto wo'topo kurita irombo senge roten man. ⁹Awaikota'marykon poko toruke kytaiton, yja'sakarykon, a'wembono auranano yry pona apokoine. Pena po terapa mo'ko a'wembono auranano ynen Jopoto man. ¹⁰O'po'toko tyre mo'karon Tamusi ety ta auranas'an 'wa, yja'sakarykon. Moro i'waine aikota'mano ta tyturu'san ja'naka'san wara enapa aturu'san ija'nakatoko. Iwe'i'san wara enapa onsi'ma'pa aimomo'toko. ¹¹Sara'me 'ne janon mo'karon tyturu'san ja'nakanamonymbo wairy kysekari'saton. Mo'ko Job 'wa tyturu'po ja'naka'po tota o'waine man. Irombo one wara ko'wu Tamusi 'wa yry'po muku'saton. Tamusi irombo kotano enejan. Apano'to man.^o

¹²Yja'sakarykon, poto me imero ero man: Ajaurangon pori'tomary kapyn o'waine man kapu ejatory ke, nono ejatory ke pai, amy terapa oty ejatory ke pai. Moro "a'a" awykarykon a'a me nainen. Moro "uwa" awykarykon uwa me nainen. Iwara a'wembono auranano yry'pa apokoine kynaitan.^p

**Je'tun pangon poko
Tamusi 'wa auranano**

¹³Amy ara'nanokon waikota'mary jako, oro Tamusi 'wa nauranan. Sara'me amy a'ta, oro niwaretan Tamusi 'wano me. ¹⁴Je'tun pe amy ara'nanokon a'ta, oro mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy jopotorykon ko'mapon ty'wa, Tamusi 'wa auranato'ko'me typoko, mo'ko Jopoto ety ta tykapato'me enapa i'waine.^q ¹⁵Irombo moro

^m5:2 Mateus 6:19 ⁿ5:4 Deuteronomium 24:14-15

^o5:11 Job 1:21-22, 2:10, Ware 103:8 ^p5:12 Mateus 5:34-37

^q5:14 Markus 6:13

tamyikaporen e'pimano mo'ko je'tun pan kura'matan. Tamusi kynawongatan. Yja'wan oty kapy'poto i'wa, Tamusi moro ija'wanymbo katan. ¹⁶Iro ke ro morokon anikapy'san yja'wangan otykon ekari'toko ase'wa. Asepoko Tamusi 'wa ajauranatoko, iru'pa rapa awaito'ko'me.

Typori'toke moro Tamusi 'wa amy tamamboren auranary jako, poto 'su oty kapyry taro man. ¹⁷Mo'ko Elia 'wa tyre o'po'toko. Kywaraine enapa otykon 'wa topoje man. Opy'pa konopo waito'me Tamusi 'wa aurana'po mero te

oruwa itu'ponaka ase'ra siriko konopo opy'pa tywaije man.^r ¹⁸Irombo Tamusi 'wa rapa aurana'po mero, kapu wyino konopo tywo'se man. Nono wyino rapa wonatopo epery tywepa'ka man.^s

¹⁹Yja'sakarykon, moro iporono wyino amy uta'toto u'ma'poto amy a'sakary 'wa, ²⁰ero ukutyry man mo'ko u'manen 'wa: mo'ko uta'topo oma wyino amy tyja'wangen u'manen mo'ko tyja'wangenymbo a'kary aijomatan romo'no wyino. Yja'wangan otykon apyimy unendan.^t

^r5:17 1 Koningen 17:1, 18:1 ^s5:18 1 Koningen 18:42-45

^t5:20 Spreuken 10:12, 1 Petrus 4:8

Petrus nimeropo koromono kareta

Uwapo torupamy

Petrus 'wa ero kareta tymero man mo'karon wararo amandonon Tamusi amyikanamon Simosu 'wa. Awosin pe moro emamyrykon tywaije man. Kari'na erekuru 'wa tywekena mandon. Iro ke ro Petrus kynipori'tomaton. Kristus wara enapa mo'karon Kristus wyinonokon wairy man ekari'san. Mo'ko enapa irombo kari'na erekuru 'wa tywekena tywaije man. Ko'i rapa mo'ko Jopoto wopyry man ekari'san enapa. Iru'pyn me Tamusi embata emando'ko'me kynurujaton.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano

1:3 - 2:10 Moro Tamusi amyikanamon nimomokyry

2:11 - 4:11 One wara amano wairy man enepory man mo'karon Tamusi amyikanamon 'wa

4:12 - 5:11 Tykota'mary jako kari'na weja'nakary man

5:12-14 Kareta y'ma'topo auranano

Kareta a'motopo auranano

1 Petrus, mo'ko Jesus Kristus napojoma'po ero kareta merojan mo'karon Pontus po, Galatie po, Kapadosi po, Asia po, Bitinia po tauranworonokon ra'na tywotaripa'se amandonon Tamusi wyinonokon 'wa, ²mo'karon jumynano Tamusi 'wa penaro terapa ukutyry wararo typo tyje mo'ko Tamusi a'kary 'wa mandon inaron 'wa, mo'karon Jesus Kristus 'wa iwepanamato'ko'me, imynuru 'wa ipisimbisingato'ko'me enapa. Oro Tamusi turu'popory, sara'me aino enapa poto me nainen o'wanokon me.

Kristus wairy kari'na nimomokyry me

³Tykuranondo man mo'ko Tamusi, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus jumy. Mo'ko 'wa ro kotano enenen me imero tywairy ke asery amano taka tyje kytaton, mo'ja ro moro ky'waine oty momokyry waito'me. Mo'karon iromby'san wyino irombo Jesus Kristus tawonga i'wa man. ⁴Amy utapypyn, eja'wangapyn, ajutapyn roten anapyirykon man kura'maton kapu ta. ⁵Tamusi pori'tory irombo ajerandojaton. Tamusi amyikary ke o'waine, moro ajunendo'kon taikese terapa man, tywonepoto'me morokon irokonymbo ro kurita.

⁶Moro poko ro ominotoko. A'si'ko ro rypo pai erome awaikota'marykon man tameronokon aju'kuto'kon ta.

⁷Iwara iporo moro o'waine Tamusi amyikary wonery man. Moro uta'toto man ika'mi'po y'kongaton wa'to ta. Moro ika'mi'po ko'po te tapene moro o'waine Tamusi amyikary man. Moro o'waine Tamusi amyikary ro ajetykon awongatan, akuranondopota'ton, ajamyikapota'ton enapa moro Jesus Kristus wonepotopo kurita.

⁸Mo'ko ro mipynaton anene'pa awe'i'san se'me. Erome ro rypo anene'pa awairykon se'me mamyikaton. Okari'popyn kurano awa'ponano ta mominojaton ⁹aja'karykon aijomatopo apyinaon me. Moro asaijomatopo poko ro Tamusi mamyikaton. ¹⁰Moro asaijomatopo poko ro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymba 'wa oty tymenga man. Tywomepa mandon ipoko. Moro anapyirykon man Tamusi turu'popory poko irombo Tamusi auran tuku'po tywaije i'waine man. ¹¹Moro Kristus eponen man ata'karykano poko irombo, moro ipa'po tano ety awongary man poko enapa mo'ko Kristus wyinono a'kanano 'wa tauranano'po tywaije

mandon morokon otykon wo'kapyry uwaporo. One wara a'ta te, otypan kurita ta pai morokon otykon wo'kapyry man uku'to'me oty tymenga i'waine man.

¹²Tuku'se i'waine man morokon tykato'kon otykon wairy aseke ty'wanokon me kapyn, o'wanokon me te. Morokon otykon ro erome o'wanokon me takari'se man mo'karon o'waine iru'pyn oka ekari'namonymbo 'wa mo'ko kapu wyino apojoma'po Tamusi a'kary porit'ory ta. Mo'karon kapu tanokon apojonano paio morokon otykon ukutyry 'se rypo mandon.

Kurano me Tamusi y'makon emamyry wairy man

¹³Iro ke ro taikese terapa aitoko. Tuwaro aitoko. Ajenutatoko. O'po'toko imero moro Jesus Kristus wosenepory ta ajeponamon man Tamusi turu'popory poko. ¹⁴Ipanaja'na'non pitanikon wara aitoko. Kytotaropoton morokon oty anukuty'pa aja'tanokonymbo anisanorykon 'wa. ¹⁵Kurano me mo'ko ako'manamonymbo wairy wara enapa kurano me pa'poro moro ajemamyrykon wairy man. ¹⁶Tymero irombo man:^u
Kurangan me aitoko. Awu enapa irombo kurano me wa.

¹⁷Papa me Tamusi mejatojaton. Iwonyery poko roten kapyn kari'na poko a'wembono auranano yjan. Morokon inikapy'san amaminano poko te kynyan. Iro ke ro mo'ko inendotoko, ero nono tu'po noro tysenokon me ajemamyrykon jako. ¹⁸Muku'saton irombo moro atangonymbo 'wa ajemepato'konymbo arongan ajemamyrykon emery wyino apina'san amy uta'toto oty ke kapyn, amu'nymbo ke kapyn, ika'mi'po ke kapyn enapa, ¹⁹moro tapenen Kristus mynuru ke

te. Mo'ko ro amy ija'wanypyn roten kapara'membo wara tywaije man. ²⁰Ero nono kapyry uwaporo tuku'se terapa tywaije man Tamusi 'wa. Ero nono y'matyry 'wa te tywosenepo man ajupu'san me. ²¹Mo'ko poko ro Tamusi mamyikaton. Tamusi 'wa ro mo'karon iromby'san wyino tawonga man. Kurano me tyje i'wa man. Iwara o'waine tamyikary 'se tywaije Tamusi man. Iwara o'waine tymomokyry 'se tywaije man.

²²Moro iporono oka 'wa awotaro-porykon ke moro ajemamyrykon tywekoroka man. Moro 'wa ro moro enapi'pa aja'sakarykon pynary tane'se man. Iro ke ro pa'poro aturu'san maro ase'wa aipynatoko. ²³Asery me irombo ajemamyrykon tyje man mo'ko aitoto roten Tamusi auran poko. Uta'toto me kapyn mo'ko ajumykon man. Utapypyn me roten te man. ²⁴Pa'poro kari'na itupu wara man. Pa'poro ikuranory itupu epyryry wara man. Moro itupu ky-najutanon. Moro epyryry kynopa'san.^v
²⁵Moro Tamusi auran te kynaitan roten. Moro ro, moro o'waine ekarity'po iru'pyn oka moro man.

Mo'karon Tamusi wyinonokon emamyry

2 Ajaike'toko pa'poro yja'wan me aino poko, pa'poro amu'mato aino poko, tonapire aino poko, amyne aino poko, pa'poro tyworupake aino poko enapa. ²Oma'senangon pitanikon wara moro a'kanano wyinono i'kaimapyn manaty aikuru 'se aitoko. Moro 'wa ro etuwaro'mapotoko. Iwara uta'no wyino matunenda'ton, ³iru'pa mo'ko Jopoto wairy apo'poto o'waine.^w

⁴O'toko 'ne I'wa, mo'ko nurono topu 'wa. Kari'na 'wa ro rypo toma man. Tamusi ekosa te typo yry'po

^u1:16 Levitikus 11:44-45, 19:2 ^v1:24 Jesaja 40:6-8 (LXX) ^w2:3 Ware 34:8

me man. Tapene ekosa man. ⁵Aseke enapa nuronokon topu me atamytoko a'kanano wyinono auto me. Kurangon Tamusi pokonokon me aitoko. A'kanano wyinonokon tymy, morokon Jesus Kristus upu'po me Tamusi apokupe man irokon ytoko Tamusi 'wa.

⁶Moro Tamusi karetery ta irombo tymero man:^x

Eneko. Moro Sion po amy ynapo'i'po, tapenen, auto pori'tomanen topu syja. Moro amyikanen ro epy'ito'pa kynaitan.

⁷O'waine Tamusi amyikanamon me tapene man. Mo'karon Tamusi anamyika'non 'wa te ero wara man: Moro auto amynamon nema'pombo topu moro auto pori'tomanen me tywaije man.^y ⁸Kari'na wepu'tu'motopo topu me tywaije man. Kari'na womapo'topo topu me tywaije man. Moro auranano pona ro irombo kynepu'tu'mojaton, anamyika'pa iwairykon ke. Moro waton me ro enapa tyje mandon.^z

⁹Amyjaron te Tamusi napo'i'san kari'na me mandon. Jopoto 'wanokon Tamusi pokonokon me mandon. Tamusi wyinonokon kari'na me mandon. Tamusi naporemnyndo'san kari'na me mandon. Iwara mo'ko ewa'rumy wyino moro anumengapoto aitoto taweiry taka ako'manamonyombo nikapy'san potonon amaminano mekarota'ton.^a ¹⁰Penaro Tamusi pyitorykon me kapyn tywaije mandon. Erome te ipyitorykon me mandon. Penaro moro aktanorykon anene'pa Tamusi tywaije man. Erome te moro aktanorykon enejan.^b

Aturuto'kon

¹¹Typynamon yja'sakarykon, kurujaton atundymapo'pa awaito'ko'me moro aja'mungon nisanory 'wa tauranworonokon ra'na amandonon me. Moro aja'mungon nisanory ro moro aja'karykon maro kynow'o'manon. ¹²Iru'pa ajemandoko mo'karon Tamusi anamyika'non ra'na. Yja'wangon kari'na me pai ajekari'saton. Morokon kurangon anikaprykon amaminano enery poko te moro Tamusi ety awongata'ton moro i'wa kari'na etawatopo kurita.

¹³Mo'ko Jopoto upu'po me pa'poro kari'na nyry'san jopotokon upi'no aitoko. Mo'ko poto 'su jopoto upi'no aitoko, ajepoine iwairy ke. ¹⁴Mo'ko poto 'su jopoto y'petakangon upi'no aitoko, i'wa emoky'san ke mo'karon yja'wangon kari'na kota'ma, mo'karon iru'pyngon kari'na ety awonga. ¹⁵Ero wara irombo moro Tamusi nisanory man: Iru'pa awairykon 'wa mo'karon oty anukuty'non onumengapo'non yndapu'topory man. ¹⁶Kari'na naporemnyndo'torykon me ajemandoko. Moro kari'na naporemnyndo'torykon me awairykon te amy pairo yja'wan me aino unenen. Tamusi naporemnyndo'san me aitoko. ¹⁷Pa'poro amandonon ety awongatoko. Mo'karon aja'sakarykon ipynatoko. Mo'ko Tamusi inendotoko. Mo'ko poto 'su jopoto apyitoko kawo.

¹⁸Amyjaron pyitonano, mo'karon ajopotorykon upi'no atytoko. Inendotoko imero, mo'karon iru'pyngon, typtaporamon roten kapyn, mo'karon ipotapo'non enapa te. ¹⁹Kurano me man Tamusi poko iwo'potyry 'wa amy epanopyry moro typo roten tykota'mary apyito'me ty'wa.

^x2:6 Jesaja 28:16 (LXX) ^y2:7 Ware 118:22 ^z2:8 Jesaja 8:14-15

^a2:9 Exodus 19:5-6, Jesaja 43:20 (LXX), Exodus 19:5, Deuteronomium 4:20, 7:6, 14:2, Titus 2:14, Jesaja 43:21, Jesaja 9:2 ^b2:10 Hosea 2:23

²⁰One wara ko ajetykon mawon-gapota'ton, yja'wan oty ka'namon me opoky'marykon ta aweja'nakarykon jako? Iru'pyn oty ka'namon me te awota'karykarykon ta aweja'nakarykon kurano me man Tamusi ekosa. ²¹Moro me ro irombo tyko'ma mandon. Mo'ko Kristus enapa irombo o'wanokon me tywota'karyka man. O'to awairykon man enepotopo tyno i'wa man, tywena'po ta awytoto'ko'me. ²²Yja'wan me o'to e'i'pa tywaije man. Amu'mato aino epyry'pa tywaije man inda.^c ²³Tajuru jako, mo'ko tajunen aneju'pa rapa tywaije man. Tykota'mary jako, yja'wan oty 'wa mo'ko tykota'manen epyry man anekarity'pa tywaije man. Mo'ko iporo kari'na poko a'wembono auranano ynen 'wa te tywo'po'se man.^d ²⁴Morokon kyja'wanykonymbo moro tyja'mun ta taro i'wa man moro wakapu pokonaka, moro kyja'wanykonymbo wyino tymboka kywaito'ko'me moro tamambore aino 'wanokon me. Moro imynga'po 'wa tykura'ma mandon.^e ²⁵Uta'tonon kapara wara irombo penaro tywaije mandon. Erome te mo'ko kapara enenen 'wa, mo'ko aja'karykon enenen 'wa tywotu'ma mandon.

Mo'karon aimy'san emamyry

3 Amyjaron worryjan, oinonon apyiry o'waine man ajopotorykon me. Moro oka anamyika'pa amykonymbo a'ta ro rypo, mo'karon tpytykon emamyry poko Tamusi wyinonokon me kynaita'ton, moro oka rato,^f ²moro Tamusi nendory ta tykoroka ajemamyrykon enery ke ty'waine. ³Kurando kapyn akuranorykon nainen. Ajunsetykon momy'po ta moro

akuranorykon kysupiton, ika'mi'po kapy'san ekura'mato'kon ta pai, wo'mynano e'myndory ta pai.^g ⁴Koro'na te moro akuranorykon nainen. Mo'ko utapypyn tawa'poren, pyi'me'kan a'kanano akuranorykon me nainen. Moro ro Tamusi embata tapene man imero. ⁵Moro wara irombo penaro mo'karon Tamusi wyinonokon, Tamusi 'wa o'po'tonon worryjan tywekura'ma tywaije mandon. Mo'karon tyinonon irombo tyjopotorykon me tapyije tywaije i'waine mandon. ⁶Mo'ko Sara 'wa tyre o'po'toko. Mo'ko Abraham 'wa tywepanama man. Jopoto me mo'ko tyino tajato i'wa man. Mo'ko Sara pajanyombo me ro mandon, iru'pa o'to awairykon jako, amy paio oty poko enari'ma aja'taine.^h

⁷Amyjaron wokoryjan, mo'karon apytykon maro ajemamyrykon uku'toko. Ru'me irombo worry man wokory ko'po. Kawo apyitoko, amy paio oty 'wa morokon Tamusi 'wa awoturupoto'kon a'kotory pona. Asewara irombo amaroine moro Tamusi nyry man amano apyita'ton.ⁱ

Ase'wa kari'na wairy

⁸Wykaje ko'wu: pa'poro o'win aitoko. Ase'wa akotanorykon enesstoko. Mo'karon aja'sakarykon ipynatoko. Asepoko tawa'pore aitoko. Kytaiton 'ne. ⁹Mo'karon akota'manamon kysikota'maton. Mo'karon ajejunamon kysejuton. Kurano te imero ytoko i'waine rapa. Moro waton me ro tyko'ma mandon. Iwara kurano mapyita'ton. ¹⁰Mo'ko amano pynanen 'wa, mo'ko iru'pyngon kurita enery 'san 'wa yja'wan oty ekarityry poko tynuru aike'kary man. Tauran ke kari'na

^c2:22 Jesaja 53:9 ^d2:23 Jesaja 53:7 ^e2:24 Jesaja 53:5-6 (LXX)

^f3:1 Efese 5:22, Kolose 3:18 ^g3:3 1 Timoteus 2:9 ^h3:6 Genesis 18:12

ⁱ3:7 Efese 5:25, Kolose 3:19

emu'mary pona iwendaky'kary man.^j
¹¹Yja'wan oty wyino tyse iwairy man.
 Iru'pyn oty kapyry i'wa man. Sara'me
 aino upiry i'wa man. Apyiry poko
 iwo'mikary man. ¹²Tamusi enuru
 irombo tamamboramon tu'po man.
 Iwoturupoto'kon etary 'se man ipanary.
 Tamusi embatary yja'wan oty ka'namon
 poko tuwaro man.

Ata'karykano

¹³Noky ko yja'wan me o'to ajsyta'ton,
 iru'pyn oty poko o'mikatonon me
 awe'i'sando? ¹⁴Tamambore aino poko
 kari'na 'wa aja'karykapo'sando ro rypo,
 sara'me 'ne janon maita'ton. Iponaine
 tanarike kytaiton. Kytety'kapoton.^{kl}
¹⁵Kurano Jopoto me te mo'ko
 Kristus ytoko aturu'san ta. Moro
 awaimomo'to'kon poko oty ukutyry
 'se amy a'ta, ejukuru 'se roten aitoko.
¹⁶Pyi'me'ke te eju'toko. Inendotoko.
 Atamiromo'kapopyn turu'ponano maro
 enapa aitoko. Iwara moro ty'waine
 yja'wan me ajekarityrykon poko
 kynepy'i'tota'ton mo'karon iru'pa Kristus
 ta ajemamyrykon weto ytotonon.
¹⁷Iru'pyn oty ka'nen me kari'na
 kota'mary iru'pa man, moro wara
 Tamusi nisanory a'ta, moro yja'wan oty
 ka'nen me kari'na kota'mary ko'po.

¹⁸O'wino me irombo mo'ko Kristus
 enapa tykota'ma man yja'wan me
 kari'na wairy poko. Tamamboren me
 tykota'ma man emambo'non upu'san
 me, Tamusi 'wa ajaroto'ko'me ty'wa.
 Ja'munano ta tywo man. A'kanano ta
 nuro rapa tywaije man. ¹⁹A'kanano ta
 ro enapa tyto man mo'karon aru'ka'san
 kari'na a'ka'san 'wa oka ekari'se.
²⁰Mo'karon ro typanaja'nare tywaije
 mandon Tamusi waimomokyry jako
 noro, Noe 'wa moro poto 'su atunendopo

kapyry jako. Moro atunendopo ta ro
 pyime waty, oruwa-to'ima roten kari'na
 tunenje mandon moro tuna wyino.^m
²¹Moro unemy'san wara enapa erome
 ajunenjatton moro asetykano. Moro ro,
 ja'munano y'kongary kapyn moro man.
 Tamusi 'wa aturupotopo te moro man
 amy atamiromo'kapyn turu'ponano
 poko. Moro asetykano ajunenjatton
 mo'ko Jesus Kristus awomy'po ke.
²²Mo'ko ro kapu taka tyto man. Mo'ko
 ro Tamusi apo'tun wyino man. Mo'ko
 upi'no ro kapu tanokon apojonano,
 pori'tonano, pana'tonano tyje mandon.

Asery amano

4 Kristus tykota'ma man ero nono
 tu'po. Mo'ko wara ro o'waine
 enapa awonumengarykon arory man,
 awepori'tomato'ko'me. Mo'ko ero
 nono tu'po aikota'matoto irombo
 yja'wan me aino poko kynaike'san.
²Kari'na nisanory me kapyn noro
 ero nono tu'po tamamyry 'se man,
 moro Tamusi nisanory me te. ³Iporo
 terapa irombo mo'karon Tamusi
 wyino e'i'non nisanory tyka'se o'waine
 man. Yja'wangan omenano poko
 irombo, ja'munano nisanory poko,
 etyno poko, omeretopo uwano
 poko, tanymy enyry poko, Tamusi
 ninurija'mary me moro ikapy'san tamusi
 ety awongary poko enapa tywaije
 mandon. ⁴Mo'karon Tamusi wyino
 e'i'non amy me ajepojaton, morokon
 nurijangan tynikaprykon otykon
 anikapry'pa noro tymaroiné awairykon
 ke. Iro ke ro ajetykon any'maton.
⁵Morokon poko ro iwosaijomarykon
 kynaitan mo'ko iromby'san poko,
 nuronokon poko enapa a'wembono
 auranano yto'me taikese terapa man
 inoro embata. ⁶Mo'karon iromby'san

^j3:10 Ware 34:12-16 (LXX)

^k3:14 Jesaja 8:12-13

^l3:14 Mateus 5:10

^m3:20 Genesis 6:1-7:24

'wa enapa irombo moro iru'pyn oka takari'se man, Tamusi embata a'karykon emando'ko'me, kari'na embata moro ija'mungon poko a'wembono auranano yry'po se'me.

Kristus wyinonokon emamyry

⁷Pa'poro oty y'matyry tyse waty terapa man. Iro ke ro iru'pa onumengatoko. Tuwaro aitoko. Iwara ro Tamusi 'wa ajauranarykon taro maita'ton. ⁸Ase'wa 'ne ka'tu aipynatoko imero. Moro aipynano irombo pyime yja'wan me kari'na nikapy'san otykon unenjan.ⁿ ⁹Aja'sakarykon wopyry ewa'matoko. Iwopyry poko ajeruwaton. ¹⁰Morokon Tamusi wyino anapo'i'san otykon ke ase'wa opano'toko. Iwara morokon tameronokon o'waine Tamusi nyry otykon memaninano'ta'ton iru'pyn me. ¹¹Amy auranary jako, Tamusi auran ekari'nen. Amy 'wa ta'sakary epanopyry jako, moro Tamusi nyry pori'tonano ta nepano'nen. Iwara pa'poro oty ta Tamusi ety tawonga kynaitan Jesus Kristus poko. Mo'ko 'wano me ro kurano, pori'tonano enapa man, i'matypyn me imero. Iwara ro man.

Kristus maro aikota'mano

¹²Typynamon yja'sakarykon, kyte'narangapoton moro je'tun pan aju'kuto'kon ata'karykano 'wa. O'wanokon me kapyn moro ajeponamon oty wairy kysekano'ton. ¹³Moro Kristus kota'ma'po wara akota'marykon poko te tawa'pore aitoko. Moro ikuranory wonepory jako enapa irombo tawa'pore maita'ton. Mewa'mata'ton. ¹⁴Mo'ko Kristus ety poko ajegurukon jako, sara'me 'ne janon maita'ton. Mo'ko kurano Tamusi a'kary irombo otu'poine man. ¹⁵Amy ara'nanokon wota'karykary

jako, manaman me kapyn, kari'na wonen me kapyn, yja'wan oty ka'nen me kapyn, kari'na poko atamiromo'katoto me kapyn enapa nata'karykan. ¹⁶Kristus wyinono me iwota'karykary jako te, epy'i'to'pa nainen. Tamusi ety awonga te. ¹⁷Erome irombo mo'karon Tamusi auty tanokon poko moro a'wembono auranano yry wota'mory man. Kokosaine te iwota'mory jako, one wara ko mo'karon iru'pyn Tamusi ekapory anamyika'non naita'ton moro i'matyry po? ¹⁸Arombo uta'no wyino amy tamamboren unemyry jako, oty ko amy nendotopyn tyja'wangen epotan?^o ¹⁹Mo'karon Tamusi nisanory me ata'karykatonon 'wa enapa iro ke iru'pyn oty kapyry ta ta'karykon yry man mo'ko tamyikaporen tyka'namonymbo ainaka.

Kareta y'ma'topo auranano

5 Mo'karon ara'nanokon uwapoto'san ero wara surujaton iwatonokon me, mo'ko Kristus kota'mary amyikaponen me, moro onepototo man kurano apyinamon man a'sakary me enapa: ²Mo'karon ajekosanokon Tamusi ekykon kapara enetoko tywryr'ka me kapyn, Tamusi nisanory me i'se aitonon me te, pyiwano me pyrata ka'namon me kapyn, tawa'poramon amaminatonon me te,^p ³mo'karon ajainanokon jopotomanamon me kapyn, aseke ajemamyrykon poko mo'karon kapara 'wa one wara emamyrykon man eneponamon me te. ⁴Irombo mo'karon kapara enenamon jopotory wosenepony jako, moro ajutapyn roten kurano u'mari mapyita'ton.

⁵Amyjaron, pyitonon, amyijanon, mo'karon uwapoto'san upi'no atytoko. Po'po aitonon me pa'poro ase'wa opano'toko. Tamusi irombo

kawo atapotonon y'tu'kanon. Po'po atapotonon 'wa te kurano yjan.⁴

⁶Moro pari'pyn Tamusi ainary upi'no iro ke po'po atytoko. Irombo amy jako ajawongata'ton.^r ⁷Pa'poro morokon awesykatok'on otykon ytoko ainaka. Mo'ko ro irombo ajenejaton.

⁸Tuwaro aitoko. Kyto'ny'ton. Mo'ko ajenono'namon ewa'rummy tamuru mo'ja ongywatoto kaikusi wara kyndopo'san. Amy tynonory man upijan. ⁹I'wa ro asaijomatoko. Eja'nakapotoko moro Tamusi amyikary 'wa. Uku'toko asewara amaroine mo'karon ero nono tu'ponokon aja'sakarykon wota'karykary.

¹⁰Mo'ko pa'poro iru'pyn oty undy Tamusi, mo'ko Kristus Jesus wyinonokon me moro i'matypyn ikuranory taka ako'manamonymbo a'si'ko awota'karyka'san wyino

iru'pa ajyta'ton, apana'tomata'ton, apori'tomata'ton, ajapo'nyndota'ton. ¹¹Mo'ko 'wa ro moro pori'tonano nainen, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.

¹²Mo'ko tamyikapore ynepory yja'sakary Silvanus 'wa yjepatomary ta ero kareta'membo simeroi o'waine, ajuruto'ko'me, iporono Tamusi turu'popory me ero ynimeropo wairy amyikapoto'me enapa o'waine. Ita ro eja'nakatoko.^s

¹³Mo'ko amaroine typo yry'po, Babylon pono worryi, mo'ko ymuru wara ynenary Markus enapa "Iru'pa aitoko!" tyka'san aropojaton o'waine.^t

¹⁴"Iru'pa aitoko!" kaitoko ase'wa, moro aipynatonon me aweposimapotyrykon ta. Oro sara'me aino nainen pa'poro amaroine, Kristus ta aitonon me.

⁴5:5 Spreuken 3:34 (LXX) ^r5:6 Mateus 23:12, Lukas 14:11, 18:14

^s5:12 Apojoma'san 15:22,40

^t5:13 Apojoma'san 12:12,25, 13:13, 15:37-39, Kolose 4:10, Filemon 24

Petrus nimeropo ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta ta mo'ko Petrus mo'karon Tamusi amyikanamon e'mapo'san mo'karon Tamusi auran u'manamon 'wa epanama'pa iwaito'ko'me. Mo'karon apojoma'san nekarity'san omepano apyiry i'waine man. Moro Jesus weramatopo kurita poko enapa kynaurananon. Oty anika'poro'pa e'i'pa Tamusi ekari'san. Pa'poro kari'na 'wa te iwotu'mato'ko'me oma yry 'se Tamusi wairy ekari'san.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-2 Kareta a'motopo auranano

1:3-21 Moro Tamusi amyikanamon nimomokyry

2:1-22 Tamusi auran u'manamon wopyry man

3:1-18 Moro Kristus weramatopo kurita

Kareta a'motopo auranano

1 Simeon Petrus, mo'ko Jesus Kristus pyitory, mo'ko inapojoma'po enapa, ero kareta merojan mo'karon Kapano'namon Kytamusirykon Jesus Kristus emambory poko asewara na'na maro moro tapenen Tamusi amyikary apyinamonymbo 'wa. ²Oro Tamusi turu'popory, sara'me aino enapa poto me nainen o'wanokon me Tamusi ukutyry ta o'waine, mo'ko Kyjopotorykon Jesus ukutyry ta enapa o'waine.

O'to mo'karon Tamusi wyinonokon wairy man

³Moro Tamusi wyinono ipori'tory 'wa ro pa'poro kamangato'kon oty, pa'poro nendoto kywaito'kon oty tyje man kainakaine, mo'ko tykuranory ke, tamepory ke enapa

kyko'manamonymbo ukutyry ke ky'waine. ⁴Moro ikuranory poko, moro emepory poko enapa tapenamom, potonon Tamusi wykato'konymbo otykon tyje man kainakaine. Irokon poko ro moro Tamusi emamyry a'sakarykon me tywaije mandon. Moro ajuta'kanamon nono tu'pono kari'na nisanory wyino tywetuwarika mandon.

⁵Iro ke ro o'mikatoko imero moro o'waine Tamusi amyikary pori'tomapory poko iru'pa aino 'wa, moro iru'pa aino pori'tomapory poko oty ukutyry 'wa, ⁶moro oty ukutyry pori'tomapory poko ja'munano nisanory undymary 'wa, moro ja'munano nisanory undymary pori'tomapory poko eja'nakano 'wa, moro eja'nakano pori'tomapory poko nendoto aino 'wa, ⁷moro nendoto aino pori'tomapory poko a'sakanano pynary 'wa, moro a'sakanano pynary pori'tomapory poko aipynano 'wa. ⁸Ajekosaine morokon otykon a'ta irombo, moro iwepuirykon jako enapa, aronge waty maita'ton. Epe'pa waty maita'ton. Mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus muku'ta'ton. ⁹Mo'ko morokon otykon amono'nen enu'pa man. Enupo'pa pai man. Morokon uwaponokon tyja'wanykonymbo wyino tykoroka'po tuta'ka i'wa man. ¹⁰Iro ke ro o'mikatoko 'kopore, yja'sakarykon, moro tyko'ma awairykon pana'tomary poko, moro tapyije awairykon pana'tomary poko enapa. Moro wara aja'taine irombo, oma'pa roten maita'ton. ¹¹Iwara mo'myta'ton imero mo'ko Kapano'namon Kyjopotorykon Jesus Kristus nundymary, moro aikepy'pa roten man iro taka.

¹²Iro ke ro morokon otykon poko o'kapyn roten atuwaro'marykon 'se wa, ukutyrykon se'me ro rypo o'waine, moro iporono oka 'wa typana'toma awairykon se'me ro rypo enapa. ¹³Yjemamin me sepoja moro y'wa otykon poko

atuwaro'marykon ta ajapokumarykon, ero yjemandopo ja'munano ta noro yja'ta. ¹⁴Ko'i terapa irombo ywomimary man suku'sa ero yjemandopo ja'munano wyino. Moro wara enapa mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus kynuku'pon y'wa. ¹⁵Wo'mikatake iro ke moro ywomima'po wyino enapa morokon otykon poko o'kapyn roten tuwaro awaito'ko'me.

Mo'karon Jesus poritory enenamonymbo

¹⁶Moro pari'pe mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus wopyry man ekarory jako na'na 'wa o'waine, typo roten kari'na nikapy'san auranano anekarity'pa na'na kynainen. Aseke te na'na moro iporitory enen. ¹⁷Ekosa irombo na'na kynainen mo'ko jumynano Tamusi 'wa ety awongary jako, ikuranondory jako enapa I'wa. Ero wara irombo mo'ko kapu tano kurano auran kynitudan I'wa: "Mo'se, ymuru mo'se man. Sipynaje. Yturu'po ewa'pory me man." ^{u18}Moro auranano etan ro na'na kapu wyino, moro Tamusi wyinono wypy tu'po ekosa ta'ta. ¹⁹Iro ke ro mo'karon Tamusi auran uku'ponamonymbo nekarity'san amyikanon 'ne ka'tu rapa na'na. Morokon inekarity'san poko tuwaro awairykon iru'pa man. Kororeta wara irombo man. Amy tawa'ruman aitopo po kynaweitanon, ikararapitary taronaka, arukuma wepa'kary taronaka aturu'san ta. ²⁰Ero 'ne ka'tu uku'toko: amy paio kari'na typo roten amy Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po mero'po ekarityry upijan. ²¹Kari'na nisanory poko kapyn irombo amy Tamusi auran uku'ponenymbo nekarity'po tywaije man. Tamusi a'kary 'wa te mo'karon Tamusi ekataka

auranatonon tauranano'po tywaije mandon.

Mo'karon amepanen waikamon

2 Penaro terapa Tamusi auran uku'ponen waikamon tywaije mandon mo'karon Tamusi wyinonokon kari'na ra'na. Iwara enapa ara'naine amepanen waikamon kynaita'ton. Mo'karon ro kari'na anymanamon omepano ene'ta'ton maname ara'nakaine. Mo'ko tapeka'namonymbo tyjopotorykon urumenata'ton. Iwara ro aseke tytu'ponakaine ko'i uta'no ene'ta'ton. ²Yja'wargon emerykon wena'po ta pyime kari'na kyny'ta'ton. Mo'karon amepanen waikamon ro moro iporono oma ejupota'ton kari'na 'wa. ³Tykumingon ta apokoine pyrata ka'ta'ton aseke tynikapy'san auranano ke. Penaro terapa moro ipokoine tymy a'wembono auranano kynemaminanon. Moro uta'kato'kon aimomo'po'pa man.

⁴Tamusi irombo mo'karon yja'wan me e'i'san tapojongon anikota'ma'pa e'i'pa enapa tywaije man. Nono koro'na ewa'rummy ta tymypo i'wa mandon. Tyra'kere'topo i'wa mandon. Moro po ro moro typokoine tymy a'wembono auranano momokyry i'waine man. ⁵Moro uwapono nono anikota'ma'pa e'i'pa enapa tywaije man. Oko-to'imanokon kari'na maro roten te mo'ko tamambore aino ekari'nen Noe tunenje i'wa man, moro emambo'non waitopo nono tu'ponaka poto 'su kumano enepyyry jako ty'wa.^v ⁶Morokon aito'kon Sodom, Gomora enapa weru'no'po me tyje i'wa mandon. Moro uta'karykon man a'wembono auranano me tyje tywaije i'wa man. Iwara oty 'wa nendoto'pa aitonon epory man tanepo i'wa man.^w ⁷Mo'ko tamamboren Lot

^{u1:17} Mateus 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukas 9:28-35 ^{v2:5} Genesis 6:1-7:24

^{w2:6} Genesis 19:24

te tunenje i'wa man. Moro emepo'pa mo'karon undyma'pa ytononon kari'na emamyry 'wa tamiromo'ka imero tywaije man mo'ko Lot.^x ⁸Tamamboren me irombo kurita wararo morokon inikapyrykon yja'wangan otykon enery 'wa, etarykon 'wa enapa ta'karyka tywaije man. ⁹Tamusi mo'karon nendoto aitonon unemyry uku'san moro u'kuto'kon wyino. Mo'karon yja'wangan kari'na kota'mary uku'san. Erandoporykon uku'san enapa moro a'wembono auranano ytopo kurita taronaka. ¹⁰Mo'karon tyja'wanganamon ja'munano nisanory ka'namon, mo'karon topoine amy wairy enu'kanamon enapa kota'manon 'ne ka'tu rapa. Nendoto'pa mandon. Senu'ka pe mandon. Kawonokon atywano ejunamon me etytyka'pa pairo mandon. ¹¹Inaron ko'po pana'pe, typori'toke tywairykon se'me, mo'karon kapu tanokon apojonano morokon kawonokon atywano ejuru 'se'pa pairo mandon, moro ipokoine Tamusi nyry man a'wembono auranano ekarityry jako ty'waine.

¹²Mo'karon te mo'karon tapy-ito'ko'me, tywoto'ko'me o'kapy'san tonomy wara mandon onumenga'pa. Tynukuty'torykon ejujaton. Mo'karon tonomy utapyry wara enapa kynuta'ta'ton. ¹³Morokon tynikapy'san yja'wangan otykon epemata'ton. Apokupeine man potu 'su kurita iweserepekarykon. Oty ewa'mary jako moro awendamerykon yja'wanganon. Moro amu'mato iwairykon 'wa iserepekaporykon apy'i'topojaton. ¹⁴Woryijan poko imero enusasame mandon. Yja'wangan otykon kapyry poko aike'kaporykon tupi me man. Ru'mangan kari'na arojaton yja'wan oma taka. Enumene tywairykon poko

tywotamorepa mandon. Uta'tonon man mo'karon mandon.

¹⁵Moro saporono oma tynonda i'waine man. Tuta'se mandon mo'ko Bosor ymuru Bileam wekena'po ke ty'waine. Mo'ko 'wa ro moro tynikapyry yja'wan oty epety typyna tywaije man.^y ¹⁶Moro ija'wany poko te to'mapo'se tywaije man. Amy erupopyn parito taurana man kari'na wara, mo'ko Tamusi auran uku'ponen nikapyry yja'wan oty a'kototo'me.

¹⁷Mo'karon ro, aruta'san tuna undykon mo'karon mandon. Pepeito narorykon kamerita mo'karon mandon. Mo'karon 'wano me man moro tawa'rumanymbo ewa'rummy. ¹⁸Tauranarykon jako kynaijaton 'ne. Aronge roten moro aurangon man. Moro ke ro, moro ja'munano nisanory ke enapa, morokon yja'wangan tamerykon ke enapa mo'karon yja'wan me amandonon wyino etuwarika'senangon arojaton yja'wan oma taka. ¹⁹Pyitonano me e'i'pa iwairykon man tajato i'waine man. Aseke te mo'karon moro wara tauronamon uta'no pyitorykon me mandon. Amy oty upi'no ta'ta irombo moro oty pyitory me kari'na man. ²⁰Mo'ko Kapano'namon Kyjopotorykon Jesus Kristus ukutyry ke ero nono yja'wany wyino etuwarika'san woma'sando irombo moro ija'wany taka rapa, upi'no tywaito'ko'me, moro koromonombo ko'po yja'wan me moro emamyrykon kynaitan. ²¹Moro tamambore aino emary anukuty'pa iwairykon manombo rypo tywaije man. Moro ro iru'pa 'ne ka'tu rapa nairy moro ukuty'po wyino moro ty'waine yry'po kurano Tamusi wykatopombo wyino iwotu'marykon ko'po. ²²Topoje mandon erokon iporonokon tauroto'kon 'wa: 'Amy pero kyneramanon

moro tuwenarymbo 'wa rapa. Amy ikupi'po pyiruku kyneramanon moro tywoturingapo'topo akuru taka rapa.^z

Moro Tamusi wo'topo kurita

3 Typynamon yja'sakarykon, ero, ijokonory ynimerory kareta terapa ero man. Okororo kareta 'wa otykon poko rapa atuwaro'maporykon 'se we'i, iru'pyn me 'ne oty uku'to'me o'waine. ²Awetuwaro'marykon 'se rapa we'i morokon penaro terapa Tamusi auran uku'ponamon nekarity'san poko, moro o'waine apojoma'san nekarity'po Kapano'namon Kyjopotorykon wykatopombo poko enapa. ³Ero ukutyry 'se 'ne ka'tu rapa wa o'waine: morokon irokonymbo ro kurita amykon aseke tynisanorykon 'wa ataropotonon kynota'ton. Ajaki'marykon ta^a ⁴kyngata'ton: "Oje ko moro ikatopombo iwopyry man nan, iro ke? Mo'karon uwapoto'san ty'ma'se terapa mandon. Pa'poro oty te tamery me ro man, ero nono we'i'po poro."

⁵Tuwanokon me ero ukutyry 'se'pa mandon, moro penaro terapa kapu we'i'po, nono we'i'po, moro Tamusi auran poko tuna wyino, tuna ke enapa moro nono kapy'po,^b ⁶moro tuna kumary 'wa moro moro jakono nono uta'ka'po enapa.^c ⁷Moro iro ro rapa auranano poko moro eromeno kapu, moro eromeno nono tykura'ma man, ikoro'kato'ko'me moro a'wembono auranano ytopo kurita, moro nendoto e'i'non uta'topo kurita.

⁸Ero o'wino oty poko te tuwaro imero awairykon man, typynamon

yja'sakarykon: Tamusi ekosa o'win kurita o'win dusun siriko wara man. O'win dusun siriko rapa o'win kurita wara man.^d ⁹Mo'ko Jopoto moro tykatopombo anika'poro'pa e'i'pa man. Amykonymbo irombo oty anika'poro'pa kynekano'saton. Ajupu'san me te onsi'ma'pa man. Amy paio utapyry 'se'pa irombo man. Pa'poro te o'waine oma yry 'se man awotu'mato'ko'me.

¹⁰Amy manaman wara mo'ko Jopoto wo'topo kurita kynota'tan. Moro kurita ro morokon kapukon tymore kynuta'tan. Pa'poro morokon itanokonymbo otykon akurotan wa'to asiny. Ero nono morokon itu'po ikapy'san amaminano maro ro kynotuku'tan.^{§e} ¹¹Moro wara pa'poro morokon otykon utapyry man jako, tamambore pore awairykon man. Tamusi wyinonokon me, Tamusi nendonamon me ajemamyrykon man. ¹²Mo'ko Tamusi 'wa a'wembono auranano ytopo kurita wopyry po imero o'po'toko. Ko'i iwo'to'me o'mikatoko. Moro kurita ro morokon kapukon uta'katan wa'to ka'muru. Morokon itanokonymbo akurotan wa'to asiny. ¹³Moro ikatopombo wara ro te aserynon kapukon wopyry po, asery nono wopyry po enapa kyto'po'saton. Morokon ta ro tamambore pa'poro oty kynaitan.^f

¹⁴Morokon otykon momokyry ta ro, yja'sakarykon, o'mikatoko ija'wany'pa imero, sara'me enapa ajepoto'ko'me Tamusi 'wa. ¹⁵Moro onsi'ma'pa mo'ko Kyjopotorykon wairy enetoko amy kapano'to'ko'man oma me. Moro wara ro mo'ko typynen ka'sakarykon

§3:10 Amykonymbo 'wa moro 'kynotuku'tan' y'petakan me 'kynikoro'tan' tymero man.

^z2:22 Spreuken 26:11 ^a3:3 Judas 18 ^b3:5 Genesis 1:6-9

^c3:6 Genesis 7:11 ^d3:8 Ware 90:4

^e3:10 Mateus 24:43, Lukas 12:39, 1 Tesalonika 5:2, Jesus nenepo'po 16:15

^f3:13 Jesaja 65:17, 66:22, Jesus nenepo'po 21:1

Paulus 'wa enapa oty tymero man o'wanokon me, moro Tamusi nyry'po tywonumengapory maro. ¹⁶Moro wara enapa pa'poro tynimero'san kareta ta kynganon, morokon otykon poko tauranary jako. Amykonymbo otykon a'si'ko atukuty'pa tymero i'wa man morokon kareta ta. Morokon u'maton ro mo'karon ituru'poja'na'non omepa'nonymbo.

o'waine, tuwaro aitoko mo'karon undyma'pa ytotonon wena'po ta me ajutapyrykon pona. Ka'pa rapa awomarykon. ¹⁸Etuwaro'matoko te mo'ko Kapano'namon Kyjopotorykon Jesus Kristus newa'pororykon me, uku'namon me enapa. Mo'ko ety kawo nainen erombo poro moro i'matypyn kurita 'wa ro. Iwara ro nainen.

Kareta y'ma'topo auranano

¹⁷Typynamon yja'sakarykon, erokon otykon ukutyry ke terapa

Johanes nimeropo koromono kareta

Uwapo torupamy

Uwapoto'po me terapa mo'ko Johanes wairy amyikapojan ero inimeropo kareta. Mo'ko inorombo ro Jesus maro itopoty'po nurono apojoma'po pai mo'ko tywaije man. Pyimano oty 'wa topoje man. Jesus maro itopoty'po ke, moro inimerosan otykon amyikaton mo'karon kari'na. Ero kareta ta mo'karon tywena'po ta oma'san kari'na pori'tomanon. Mo'karon Tamusi auran u'manamon pona tuwaro kynyjaton. Iwara epanopyrykon 'se man Tamusi amyikanamon me 'ne ro mo'ja ro iwaito'ko'me.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-4 Kareta a'motopo auranano

1:5 - 2:17 Moro aweinano ta amano

2:18 - 4:6 Mo'karon Tamusi auran u'manamon

4:7 - 5:21 Aipynano Tamusi amyikary maro

Moro amano ynen auranano

1 Moro amano ynen auranano penaro terapa tywaije man. Tota na'na 'wa man. Tone aseke tanuru ke na'na 'wa man. Tywo'po'se i'wa na'na man. Tapo na'na ainary 'wa man. ²Moro amano tywosenepo man. Moro na'na 'wa asenepo'po, mo'ko jumynano ekosa tywaije aitoto i'matypyn amano tone na'na 'wa man. Kynamyikapojan na'na. Kynekarojan na'na o'waine. ³Moro tynene'po, moro tyneta'po ekarojan ro na'na o'waine enapa, na'na maro o'win awaito'ko'me amyjaron enapa. Moro o'win kywairykon, o'win kywairykon moro man mo'ko jumynano maro, mo'ko imuru Jesus Kristus maro enapa.

⁴Ero kareta merojan na'na, tawa'pore imero tywaito'me.

Tamusi wairy aweinano me

⁵Moro iwiyino tyneta'po oka ekarojan na'na o'waine. Ero wara man: Tamusi aweinano me man. Amy paio ewa'rummy waty man ita.

⁶Imaro o'win kywairykon ekarityry se'me ky'waine ewa'rummy ta kamamyrykon jako, konapitaton. Moro iporo aino pyndo kamanjaton. ⁷Moro aweinano ta kamamyrykon jako te, moro aseke moro aweinano ta iwairy wara enapa, o'win kytaton. Moro imuru Jesus mynuru pa'poro kyja'wanykonymborokoranon.

⁸Ija'wany'pa kywokarityrykon jako, aseke kytomu'maton. Moro iporo aino waty man kytaine. ⁹Morokon kyja'wanykonymborokoranon anunemy'pa ka'taine te, Tamusi morokon kyja'wanykonymborokoranon katan. Pa'poro yja'wan me kywe'i'san korokatan. Tamyikapore irombo man. Iporo oty ka'san. ¹⁰Yja'wan me o'to e'i'pa kywe'i'san ekarityry jako ky'waine, tonapiren me kysyjaton. Moro auran waty man kytaine.⁸

2 Y'makon, erokon simeroja o'waine yja'wan me o'to awairykon pona. Yja'wan me amy we'i'poto, Tamusi ekosa kapano'namon me mo'ko tamamboren Jesus Kristus man. ²Morokon kyja'wanykonymborokoranon katopo mo'ko man, ky'wanokon me roten kapyn, pa'poro kari'na 'wano me enapa te.¹¹

Morokon Kristus wykatokonyombo apyiry

³Moro ky'waine Tamusi ukutyry kysuku'saton moro ky'waine morokon ikatokonyombo apyiry poko. ⁴Morokon ikatokonyombo anapo'i'pa mo'ko

uku'nen me okari'toto a'ta, amy tonapiren mo'ko man. Iporo aino waty man ita. ⁵Mo'ko auranymbo apyinen ta te iporo moro Tamusi pyny pota me man. Moro ita kywairykon kysuku'saton ero poko: ⁶Mo'ko ita tywairy ekari'nen emamyry man mo'ko Jesus Kristus emamy'po wara enapa.

⁷Typynamon yja'sakarykon, asery me kapyn ero o'waine ynimerory Tamusi wykatopombo man. Penato me te man. Penaro terapa ajekosaine tywaije man. Moro penato Tamusi wykatopombo, moro aneta'san auranano moro man.ⁱ ⁸Ise'me te asery me enapa moro o'waine ynimerory Tamusi wykatopombo man: Moro ewa'rumy kynaike'san. Moro iro 'ne ro aweinano terapa oty aweipanon. Iporo moro ynimerory Tamusi wykatopombo wairy kynonepojan mo'ko Jesus Kristus ta, otaine enapa.

⁹Aweinano ta tywairy ekari'nen 'wa mo'ko ta'sakary jenonopyry jako, ewa'rumy ta erome noro man. ¹⁰Mo'ko ta'sakary pynanen moro aweinano ta roten man. Amy paio omapotopo waty man ita. ¹¹Mo'ko ta'sakary jenono'nen te moro ewa'rumy ta man. Moro ewa'rumy ta kynemanjan. Oja tytory anukuty'pa man, moro ewa'rumy 'wa enu'pa tyry'po ke.

¹²Y'makon, ero kareta simeroja o'waine, morokon oja'wanykonymbo ka'san ke mo'ko Jesus Kristus ety upu'po me.

¹³Jumynanokon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko penaro terapa tywaije aitoto ukutyry ke o'waine.

Pytonon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko yja'wan y'mondo'po ke o'waine.

¹⁴Wykaje rapa, y'makon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko jumynano ukutyry ke o'waine.

Wykaje rapa, jumynanokon, ero kareta simeroja o'waine, mo'ko penaro terapa tywaije aitoto ukutyry ke o'waine.

Wykaje rapa, pytonon, ero kareta simeroja o'waine, pari'pe awairykon ke, otaine moro Tamusi auranymbo wairy ke, mo'ko yja'wan y'mondo'po ke o'waine.

¹⁵Ero nono, morokon itu'ponokon enapa kysipynaton. Amy 'wa ero nono pynary jako, mo'ko jumynano pyny waty man ita. ¹⁶Pa'poro ero nono tu'pono oty, moro ja'munano nisanory, moro onunano nisanory, moro otykon poko atamyikano enapa mo'ko jumynano wyino kapyn man. Ero nono wyino te man. ¹⁷Ero nono moro tynisanory maro ro kynaike'san. Mo'ko Tamusi nisanory me aitoto te kynaitan roten.

Mo'ko Kristus jenono'nen

¹⁸Y'makon, irombo ro ijururu nitundai. Mo'ko Mesias jenono'nen amy wopyry man metasen. Erome ro terapa pyime mo'ko Mesias jenono'namon mondo mandon. Moro poko ro kysuku'saton moro irombo ro ijururu tunda'po. ¹⁹Kywyinoine epa'ka'san mo'karon mandon. Kywyinonokon me kapyn te tywaije mandon. Kywyinonokon me tywe'i'sanymboto irombo, erome noro kymaroine naitory. Kywyinonokon me kapyn pa'poro iwairykon wonepory te tywaije man. ²⁰Mo'ko Tamusi wyinono wyino a'kanano tapyije o'waine man. Moro ro pa'poro muku'saton.** ²¹Moro iporono auranano anukuty'pa awairykon ke kapyn ero kareta simeroja o'waine. Moro o'waine ukutyry ke te simeroja, moro iporono auranano wyino kapyn amy paio onapi wairy ke enapa.

**2:20 Amykon moro 'Oty muku'saton pa'poro.' animero'pa tywaije mandon.

²²Noky ko mo'ko tonapiren me nan? Mo'ko Mesias me kapyn Jesus ekari'san inoro kapyn 'kare. Mo'ko ro, mo'ko Mesias jenono'nen mo'ko man, mo'ko jumynano urumenanen, mo'ko ymunano urumenanen enapa. ²³Mo'ko ymunano urumenanen maro mo'ko jumynano enapa e'i'pa man. Mo'ko ymunano anurumenapyn maro mo'ko jumynano enapa man.

²⁴Otaine te moro penaro terapa aneta'san auranano wairy man. Otaine moro penaro terapa aneta'san auranano a'ta, amyjaron mo'ko ymunano ta, mo'ko jumynano ta enapa maita'ton. ²⁵Ero moro ky'waine ikatopombo: moro i'matypyn amano.

²⁶Morokon simeroja o'waine mo'karon ajemu'manamon poko. ²⁷Mo'ko Kristus wyino anapo'i'san a'kanano otaine roten man. O'waine kapyn man amy 'wa ajemeparykon. Mo'ko iwyino anapo'i'san a'kanano irombo pa'poro oty poko ajemepaton. Moro i'wa ajemepato'kon iporo man. Onapi kapyn moro man. Mo'ko a'kanano 'wa ajemepa'san wara ro aitoko roten Jesus Kristus ta.

Tamusi y'makon

²⁸Iro ke ro, y'makon, Jesus Kristus ta roten aitoko. Iwara moro iwonepory jako enari'ma kytaita'ton ipo'ponaka. Moro iwopyry jako anipyitama'pa ky-taita'ton. ²⁹Moro tamambore iwairy ukutyry jako o'waine, Tamusi y'me me pa'poro tamambore aitoto wairy muku'saton enapa.

3Otypan poto 'su aipynano yry'po enetoko mo'ko jumynano 'wa ky'waine, Tamusi y'makon me kajatoto'ko'me. I'makon me ro kytaton. Mo'ko anukuty'pa tywairy ke ro, kukuty'paine ero nono man.^j

²Typynamon yja'sakarykon, erome Tamusi y'makon me kytaton. Oty me kywairykon man uku'po'pa na'nen man. Uku'po'po me ro Tamusi wara enapa kywairykon man kysuku'saton. Tywaike ro irombo kyseneta'ton. ³Pa'poro moro wara ipoko o'po'toto kynekorokanon, tywekoroka mo'ko wairy wara enapa.

⁴Mo'ko yja'wan oty ka'nen moro omenano mero'po ambo'san. Moro yja'wan oty kapyry irombo, moro omenano mero'po ambotyry moro man. ⁵Muku'saton Kristus wonepo'po, morokon yja'wan me kari'na we'i'san kato'me ty'wa. Ija'wany'pa iwairy muku'saton enapa.^k ⁶Pa'poro mo'ko ta aitonon yja'wan oty anikapypa mandon. Pa'poro mo'karon yja'wan oty ka'namon anene'pa tywaije mandon. Anukuty'pa mandon.

⁷Y'makon, amy 'wa paio kytomu'mapoton. Mo'ko omenano mero'po wara aitoto ro tamambore man, tamambore mo'ko Kristus wairy wara enapa. ⁸Mo'ko yja'wan oty ka'nen ewa'rumy tamuru wyino man. Penaro terapa irombo mo'ko ewa'rumy tamuru yja'wan oty ka'san. Mo'ko Tamusi ymuru tywosenepo man, aronge roten morokon ewa'rumy tamuru emamingon yto'me. ⁹Amy paio Tamusi y'me yja'wan oty anikapypa man. Moro Tamusi 'wa emangapotopo ita roten man. Yja'wan oty kapyry upijan, Tamusi y'me me tywairy ke. ¹⁰Mo'karon Tamusi y'makon, mo'karon ewa'rumy tamuru y'makon enapa kynotuku'saton ero poko: mo'ko Tamusi nisanory wara e'i'pa aitoto, mo'ko ta'sakary anipynapyn enapa Tamusi wyino kapyn man.

Ase'wa mo'karon Tamusi y'makon waipynary

¹¹ Moro penaro terapa aneta'san oka ero man: ase'wa kywaipynarykon man,¹
¹² mo'ko Kain wara kapyn te. Mo'ko ro mo'ko yja'wan wyino tywaije man. Typiry tywo tywaije i'wa man. O'tono'me ko tywo i'wa nan? Yja'wan me irombo morokon emamingon tywaije man. Morokon ipiry emamingon te iru'pa tywaije man.^m

¹³ Kyte'narangaton, yja'sakarykon, ero nono 'wa ajenonopyrykon jako.

¹⁴ Ky'karon kysuku'saton moro romo'no wyino moro amano taka kywepato'san, moro ka'sakarykon pynary ke ky'waine. Mo'ko pynatopyn romo'no ta man.ⁿ

¹⁵ Pa'poro mo'ko ta'sakary jenono'nen, kari'na wonen mo'ko man. Amy kari'na wonen ta te e'i'pa moro i'matypyn amano wairy muku'saton. ¹⁶ Moro aipynano kysuku'saton ero poko: mo'ko Kristus 'wa kupu'san me moro tamamyry tyje man. Ky'waine enapa moro kamamyrykon yry man mo'karon ka'sakarykon upu'san me. ¹⁷ Amy totyken 'wa omi ta mo'ko ta'sakary enery jako moro ikotanory enery pyndo, one wara ko ita moro Tamusi pyny naitan?

¹⁸ Y'makon, kaurangon me roten kapyn ase'wa kytaipynasen. Iporo te ase'wa kytaipynasen o'to kywairykon ta.

¹⁹ Moro iporo aino wyino kywairykon kysuku'ta'ton ero poko (moro kyturu'san 'wa enapa ero kysamyikapota'ton): ²⁰ moro kyturu'san 'wa kamendorykon jako, Tamusi poto me man moro kyturu'san ko'po. Pa'poro oty uku'san. ²¹ Typynamon yja'sakarykon, kamendo'paine moro kyturu'san a'ta, enari'ma kytaton Tamusi embata.

²² Pa'poro kywoturupoto'kon oty yjan ky'waine, morokon tykato'konyombo apyiry ke ky'waine, tapokupangon otykon kapyry ke enapa ky'waine.

²³ Ero moro ikatopombo: mo'ko imuru Jesus Kristus ety amyikary man ky'waine. Ase'wa kywaipynarykon man, ika'po wara ro ky'waine.^o ²⁴ Mo'ko Tamusi wykato'kon apyinen Tamusi ta man. Ita enapa Tamusi man. Moro kytaine iwairy ro kysuku'saton mo'ko ky'waine inyry'po a'kanano poko.

A'kanano mengary

4 Typynamon yja'sakarykon, pa'poro 'ne a'kanano kysamyikaton. Mo'karon a'kanano imengatoko, Tamusi wyino iwairykon uku'to'me. Moky irombo mo'karon Tamusi auran uku'ponen waikamon ero nono tu'po mandon. ² Mo'ko Tamusi a'kary ukutyry taro mandon ero poko: pa'poro a'kanano mo'ko kari'na me Jesus Kristus wopy'po ekari'san inoro Tamusi wyino man. ³ Amy paio Jesus urumenanen a'kanano te Tamusi wyino e'i'pa man. Mo'ko Mesias jenono'nen a'kary mo'ko man. Mo'ko wopyry ekary ro tota tywaije o'waine man. Erome te ero nono tu'po terapa man.

⁴ Amyjaron te, y'makon, Tamusi wyino mandon. Mo'karon ipo waty Tamusi auran uku'ponamon ty'mondo o'waine mandon. Mo'ko otaine aitoto irombo pari'pe man mo'karon nono wyinonokon tano ko'po. ⁵ Nono wyino mo'karon mandon. Iro ke ro nono wyinonokon otykon ekari'saton. I'waine ro ero nono kynepanamanon. ⁶ Ky'karon te Tamusi wyino kytaton. Mo'ko Tamusi uku'nen kynepanamanon ky'waine. Mo'ko Tamusi wyino e'ipyn ky'waine epanama'pa man. Moro

¹3:11 Johanes 13:34 ^m3:12 Genesis 4:8 ⁿ3:14 Johanes 5:24
^o3:23 Johanes 13:34, 15:12,17

poko ro kysuku'saton nokypan wairy mo'ko iporono ekari'nen a'kanano me, nokypan wairy mo'ko kari'na emu'manen a'kanano me enapa.

Moro Tamusi pyny

⁷Typynamon yja'sakarykon, ase'wa kytaipynasen. Moro aipynano irombo Tamusi wyino kyn'o'san. Pa'poro pynato aitoto Tamusi y'me me man. Tamusi uku'san. ⁸Mo'ko pynato e'ipyn Tamusi anukuty'pa man. Tamusi ro irombo aipynano me man. ⁹Kytaine moro Tamusi pyny wairy tywotuku'se man ero poko: mo'ko o'win'kono tymuru ero nono tu'ponaka tomo'se Tamusi 'wa man, i'wa kamangapoto'ko'me. ¹⁰Ero wara moro aipynano man: ky'waine kapyn Tamusi typyna man. Mo'ko 'wa te typyna kytaton. Tymuru tomo'se i'wa man morokon kyja'wanykonyombo katopo me iwaito'me.

¹¹Typynamon yja'sakarykon, moro wara Tamusi 'wa kypyna'sando, ky'karon enapa ase'wa kywaipynarykon man. ¹²Amy paio kari'na Tamusi anene'pa na'nen man. Ase'wa kywaipynarykon jako, Tamusi kytaine man. Moro ipyny kytaine atamonopy'pa man.^p ¹³Tamusi ta kywairykon, kytaine iwairy enapa kysuku'saton ero poko: ta'kary wyino amy tyje i'wa man ky'waine. ¹⁴Mo'ko jumynano 'wa ero nono Epano'nen me mo'ko tymuru emoky'po tone na'na 'wa man. Kynamyikapojan enapa na'na.

¹⁵Mo'ko Tamusi ymuru me Jesus ekari'nen ta Tamusi man. Mo'ko ro enapa Tamusi ta man. ¹⁶Moro kytanokon Tamusi pyny kysuku'saton. Kysamyikaton enapa.

Tamusi aipynano me man. Mo'ko aipynano ta man inoro Tamusi ta man. Mo'ko ta ro Tamusi enapa man.

¹⁷Ero wara moro kokosanokon aipynano atamonopy'pa man: enari'ma kywairykon man moro a'wembono auranano ytopo kurita, mo'ko wara enapa kywairykon ke ero nono tu'po. Moro aipynano ta tanarike aino waty man. ¹⁸Moro atamonopy'pyn aipynano moro tanarike aino yjan kurandonaka. Moro tanarike aino aikota'ma'no ene'san. Mo'ko tanariken pyny kynotamono'san. ¹⁹Pynato kytaton, Tamusi 'wa na'nen kypyna'san ke. ²⁰Mo'ko Tamusi pynanen me okari'toto 'wa mo'ko ta'sakary jenonopyry jako, kynenapitanon. Mo'ko tynenery ta'sakary anipynapyn irombo mo'ko tynene'tory Tamusi pynary upijan. ²¹Ero ikatopombo ro kokosaine man: mo'ko Tamusi pynanen 'wa mo'ko ta'sakary pynary enapa man.

Nono y'mondory Tamusi amyikanamon 'wa

5 Pa'poro mo'ko Mesias me Jesus wairy amyikanen Tamusi y'me me man. Pa'poro mo'ko jumynano pynanen mo'ko i'me pynanon enapa. ²Moro ky'waine mo'karon Tamusi y'makon pynary kysuku'saton ero poko: Tamusi kysipynaton. Morokon ikato'konyombo wara ro kytaijaton.

³Ero wara irombo moro Tamusi pyny man: morokon ikato'konyombo kysapyijaton. Awosin pe waty man morokon ikato'konyombo.⁹ ⁴Pa'poro Tamusi y'me irombo ero nono y'mondojan. Ero moro nono y'mondotopo: moro ky'waine Tamusi amyikary.

⁵Noky ko ero nono y'mondonen me nan? Mo'ko Tamusi ymuru me Jesus wairy amyikanen kapyn? ⁶Mo'ko ro tuna ta, mynu ta enapa tyto man, mo'ko Jesus Kristus. Tuna ta roten kapyn,

tuna ta, mynu ta enapa te tyto man. Iro amyikaponen me mo'ko a'kanano man. Mo'ko a'kanano irombo moro iporono auranano me man. ⁷Oruwa irombo moro oty amyikaponamon man:^{††} ⁸mo'ko a'kanano, moro tuna, moro mynu enapa. Morokon oruwanokon o'win man. ⁹Kari'na namyikapory pai kysapyjaton. Moro Tamusi namyikapory te potu me 'ne ka'tu rapa man. Moro Tamusi namyikapory irombo man moro tymuru poko inamyikapory. ¹⁰Mo'ko Tamusi ymuru amyikanen ta moro Tamusi namyikapory man. Mo'ko Tamusi anamyikapyn tonapiren me Tamusi yjan. Moro tymuru poko Tamusi namyikapory anamyika'pa irombo man.

¹¹Ero wara te moro tamyikapomy man: i'matypyn amano tyje Tamusi 'wa man ky'waine. Moro amano ro mo'ko imuru ta man.^r ¹²Mo'ko ekosa mo'ko ymunano man inoro ekosa moro amano man. Mo'ko ekosa mo'ko ymunano e'i'pa man inoro ekosa moro amano uwa man.

Kareta y'ma'topo auranano

¹³Ero wara simeroi o'waine, ajekosaine i'matypyn amano wairy uku'to'me o'waine, amyjaron mo'ko Tamusi ymuru ety amyikanamon me. ¹⁴Ero wara man moro enari'ma embata kywairykon: amy oty poko inisanory wara kywoturuporykon jako, kynepanamanon ky'waine.

¹⁵Pa'poro kywoturupoto'kon 'wa iwepanamary ukutyry jako ky'waine, kysuku'saton enapa pa'poro morokon i'wa kywoturupoto'kon apo'i'san terapa ky'waine.

¹⁶Mo'ko amy ta'sakary 'wa amy romo'no anenepypyn yja'wan oty kapyry enenenyombo nauranan Tamusi 'wa mo'ko ta'sakary emando'me. Irombo Tamusi amano ytan i'wa. Moro wara pa'poro mo'karon romo'no anenepypyn yja'wan oty ka'namon poko kynaitan Tamusi. Mondo te man, moro ro'mono ene'nen yja'wan oty. Moro poko Tamusi 'wa amy auranary man anekarity'pa wa. ¹⁷Pa'poro yja'wan me o'to kari'na wairy, yja'wan me aino moro man. Ise'me pa'poro 'ne waty yja'wan me aino romo'no ene'san.

¹⁸Kysuku'saton amy paio Tamusi y'me wairy yja'wan me o'to e'i'pa. Mo'ko Tamusi ymuru te kynaijomanon. Mo'ko yja'wan i'tu'kary upijan. ¹⁹Tamusi wyino kywairykon kysuku'saton. Pa'poro ero nono te mo'ko yja'wan ta man. ²⁰Kysuku'saton mo'ko Tamusi ymuru wopy'po. Tywonumengapore tyje i'wa kytaton, mo'ko inoro 'ne ro uku'to'me ky'waine. Mo'ko inoro 'ne ro ta kytaton, mo'ko imuru Jesus Kristus ta. Mo'ko ro, mo'ko Tamusi 'ne ro mo'ko man. Mo'ko ro moro i'maty'pyn amano me man.

²¹Y'makon, tuwaro aitoko mo'karon ikapy'san Tamusi pona.

^{††}5:7 Amykon 'wa ero po tymero man: kapu ta: mo'ko jumynano, moro auranano, mo'ko Tamusi a'kary enapa. Mo'karon oruwanokon o'win man. [8] Irombo oruwa moro oty amyikaponamon man nono tu'po:

Johanes nimeru'po ijokonory kareta

Uwapo torupamy

Amy worryi 'wano me, mo'karon i'makon 'wano me enapa ero kareta kynokari'san. Amykon oty uku'namon te amy Tamusi na'nanopy'san apyimy me mo'ko worryi ekari'saton. Mo'karon i'makon ekari'saton moro apyimy tanokon me. Moro Kristus wyino amano ta poto me amykon otykon wairy ekari'san. Morokon otykon ra'na iru'pyn omepano, aipynano enapa man. Moro Tamusi auran u'manen omepano pona tuwaro kari'na yjan.

Kareta a'motopo auranano

1 Mo'ko uwapotombo ero kareta merojan mo'ko typo yry'po jopoto worryi 'wa, mo'karon i'makon 'wa enapa. Inaron ro iporo sipynaton. Awu roten kapyn te sipynaton. Pa'poro mo'karon moro iporono auranano uku'namon enapa te kynipynaton. ²Kytaine ro moro iporono auranano man. I'matypyn me kokosaine kynaitan. ³Mo'ko jumynano Tamusi mo'ko jumynano ymuru Jesus Kristus maro tyturu'poporykon enepota'ton ky'waine, kykotanorykon eneta'ton, sara'me kytat'on enapa iporo aino ta, aipynano ta enapa.

Iporo aino aipynano maro

⁴Tawa'pore imero wa moro y'wa amykon iporo aino ta amandonon o'makon epy'san poko. Iporo aino ta irombo kamamyrykon man. Moro wara mo'ko jumynano kynganon.

⁵Waturupaja o'wa, worryi jopoto, ase'wa kywaipynato'ko'me. Asery me kapyn ero o'wa ynimerory omenano man. Penaro terapa ero tapyije ky'waine man.^s ⁶Moro aipynano tauro'po man mo'ko jumynano wykato'kon wara kamamyrykon. Ero moro ikatopo: Aipynano ta ajemamyrykon man. Penaro terapa moro tota o'waine man.

⁷Pyime irombo amu'mato aitnon ero nono tu'po tywotaripa'se mandon. Mo'karon ro kari'na me Jesus Kristus wopy'po anamyika'pa mandon. Mo'kopan ro amu'mato man. Kristus jenono'nen me man. ⁸Tuwaro koro aitoko moro ipoko kamaminato'konymba uta'kary pona o'waine. Pa'poro te imero moro ajepetykon apyiry o'waine man.

⁹Taka'ne 'ne amy wytory jako, mo'ko Kristus nyry'po omepano arory tupi me i'wa man. Mo'kopangon ekosa Tamusi e'i'pa man. Mo'ko inyry'po omepano aronen ekosa te mo'ko jumynano, mo'ko ymunano enapa man. ¹⁰Amy moro omepano anenepypyn wopy'poto o'waine, morokon ajautykon taka kysa'mykaton. Kysewa'maton paio. ¹¹Mo'ko ewa'manen irombo moro yja'wan me o'to iwairy a'sakary me kynaijan.

Kareta y'ma'topo auranano

¹²Pyime noro o'to ywykary 'se wa o'waine. Kareta tu'po te imerory 'se'pa wa o'waine. Ywopyry 'se te wa o'waine, asembata kyworupato'ko'me. Iwara tawa'pore imero kytaita'ton.

¹³"Iru'pa aiko!" tyka'san aropojaton o'wa mo'karon typo yry'po aja'sakary y'makon.

Johanes nimeropo ijoruwanyo kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta tymero man amy Gajus tatyne 'wano me. Moro imerory jako, mo'karon Tamusi amykanamon emepanamon wytotopo tywaije man o'win amy Tamusi na'nanopy'san apyimy wyino amy terapa Tamusi na'nanopy'san apyimy 'wa, ipori'tomato'ko'me. Ero kareta ta mo'ko Johanes mo'ko Gajus ety awonganon tawa'pore tauty taka mo'karon Tamusi amykanamon emepanamon apo'isan poko i'wa, iru'pyn me Tamusi amykanen me emamyry poko enapa.

Kareta a'mory

1 Mo'ko uwapotombo ero kareta merojan mo'ko typynen Gajus, mo'ko iporo ro sipynaje inoro 'wa.¹

²Typynen jja'sakary, iru'pa pa'poro ajemamyry nytonen. Amy paio oty ajany'ko'pa nainen. Suku'sa irombo moro aja'kary wairy iru'pa. ³Poto me irombo yjewa'potai amykon ka'sakarykon 'wa tywopy'san po moro iporo aino ta ajemamyry ekarityry poko. Iporo aino ta irombo ajemanjan.

⁴Amy paio oty yjewa'poro'pa man moro y'wa iporo aino ta mo'karon y'makon emamyry etary ko'po.

⁵Typynen jja'sakary, tamykapore awairy enepojan moro o'wa mo'karon aja'sakarykon epanopyry. Tyworonokon paio mepano'san. ⁶Moro ajekosano aipynano tamyikapo i'waine man mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy embata. Moro o'wa Tamusi apokupe

epanopyrykon iru'pa man, mo'ja ro itoto'ko'me. ⁷Kristus upu'po me irombo tautykon tyno i'waine man, Tamusi wyino e'non wyino oty apyiry 'se'pa. ⁸Mo'kopangon epanopyry ky'waine man, moro iporo aino aripa'to'me.

Diotrefes Demetrius maro

⁹Amy kareta simeron mo'karon Tamusi na'nanopy'san 'wa. Mo'ko moro po jopoto me tywairy 'san Diotrefes te na'na anu'ku'pa man. ¹⁰Iro ke ro ywopy'poto morokon emamingon poko, morokon na'na poko yja'wan me inekarityrykon otykon poko enapa yjauranatake. Itaka ro mo'karon ka'sakarykon ukutyry 'se'pa man. Mo'karon ukutyrykon 'sangan a'kotojan paio. Kynimomaton mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimy wyino.

¹¹Typynen jja'sakary, yja'wan me aino kysu'kui. Iru'pa aino te u'kuko. Mo'ko iru'pyn me o'to aitoto Tamusi wyino man. Mo'ko yja'wan me o'to aitoto Tamusi anene'pa tywaije man.

¹²Mo'ko Demetrius amyikapojaton pa'poro kari'na. Aseke paio moro iporo aino kynamyikapojan. Na'na enapa kynamyikapojan. Iporo 'kuru moro na'na namyikapory wairy muku'sa.

Kareta y'ma'topo auranano

¹³Pyime noro rypo o'to ywykary 'se wa o'wa. Kareta tu'po te imerory 'se'pa o'wa wa. ¹⁴Ko'i terapa te ywopyry 'se o'wa wa. Irombo asemata kyturupatake.

¹⁵Sara'me aiko. Mo'karon ka'sakarykon "Iru'pa aiko!" tyka'san aropojaton o'wa. Iwe'isan me ro mo'karon ka'sakarykon 'wa "Iru'pa aiko!" ywyka'po ekari'ko.

¹1:1 Apojoma'san 19:29, Rome 16:23, 1 Korinte 1:14

Judas nimeru'po kareta

Uwapo torupamy

Ero kareta ta mo'ko Judas mo'karon Tamusi auran u'manamon pona tuwaro kari'na yjan. Kynurujaton mo'ja ro moro Tamusi amyikary apyito'me i'waine, Tamusi nisanory me emando'ko'me enapa.

Kareta a'motopo auranano

1 Mo'ko Jesus Kristus pyitory Judas, mo'ko Jakobus piry me man inoro ero kareta merojan mo'karon iko'ma'san, mo'karon Tamusi jumynano kynipynaton inaron, mo'karon Jesus Kristus kynunenjatton inaron 'wa.^u ²Oro kotano enery, sara'me aino, aipynano enapa imero amaroine nainen.

Mo'karon Tamusi auran u'manamon

³Typynamon yja'sakarykon, moro pa'poro kunendo'kon poko oty merory poko ywo'mikary jako, yтуру'po ywon ajuruto'ko'me moro o'wino me mo'karon Tamusi wyinonokon 'wa yry'po tamyikamy aijomato'me o'waine. ⁴Amykon Tamusi aninendo'non kari'na irombo maname kyra'nakaine tywo'se mandon. Penaro terapa moro ipokoine tymy a'wembono auranano tymero man. Amy me terapa moro kytamusirykon turu'popory ekari'saton pyiwano otykon pyi'mery me. Mo'ko o'wino kundymanamon, Kyjopotorykon Jesus Kristus urumenaton.

⁵Ukutyry se'me o'waine, ero poko atuwaro'marykon 'se rapa wa: O'wino me Tamusi 'wa amy kari'na apyimy moro aitopo Egypte wyino taro man

aijomato'ko'me. Morombo wyino te mo'karon ira'nanokon tamyika'non ty'ma'kapo i'wa mandon.^v ⁶Amykon kapu tanokon apojonano 'wa enapa morokon tamamingonyombo tynonda tywaije man. Moro tywaito'konyombo tyno i'waine man. Ewa'rummy ta Tamusi kynerandopojaton moro pototo 'su a'wembono auranano ytopo kurita 'wano me. ⁷Mo'karon apojonano wara enapa moro Sodom, moro Gomora, morokon ekondanokon aito'kon tywaijembo me man. Tamusi auranombo rato terapa to'merepyrykon ta tywepokonoma mandon ase'wa. Moro yja'wan me tywe'i'san epety me e'wutyryn wa'to 'wa tykoro'ka'san enepojaton erome noro, kari'na wore'no'to'me.^w

⁸Iwaraine enapa mo'karon one'tonon moro tyja'mungon yja'wangaton. Jopoto anu'ku'pa mandon. Jopotokon kuranory ejujaton. ⁹Mo'ko kapu tanokon apojonano jopotory Mikael ro rypo mo'ko ewa'rummy tamuru ejuru ta a'wembono auranano apyiry man ekarityry 'se'pa i'wa tywaije man, mo'ko Moses ekepy'po poko imaro tywosauranakary jako. Tyka te man: "Oro Tamusi akota'man!"^x

¹⁰Mo'karon te pa'poro tynukuty'torykon otykon ejujaton. Mo'karon onumenga'non tonomy nukutyry wara moro inukutyrykon man. Moro ro kynuta'kapota'ton. ¹¹Je'tun pe pore kynaitan i'waine. Moro Kain wytotopombo oma taka tyto mandon. Mo'ko Bileam we'i'po wara pyrata upu'po me amu'mato tywaije mandon. Mo'ko Korasin wara tyjopotorykon 'se'non me tywairykon ta tywotany'ma mandon.^y

^u1:1 Mateus 13:55, Markus 6:3 ^v1:5 Exodus 12:51, Numeri 14:29,30

^w1:7 Genesis 19:1-24

^x1:9 Daniel 10:13,21, 12:1, Jesus nenepo'po 12:7, Deuteronomium 34:6, Zacharia 3:2 ^y1:11 Genesis 4:3-8, Numeri 22:1-35, Numeri 16:1-35

¹²Moro ase'wa awendamerykon jako, tuna koro'nanokon topu wara anari me mo'karon mandon. Ipy'i'pa imero moro iwendamerykon ewa'pory aseke kynotupanon. Pepeito narorykon konopo anenepy'non kapurutu wara mandon. Wewe epery jururu jako, epe'non, okomboto iromby'san, unga'san wewe wara mandon. ¹³Ta'kosare tywerikirykon aronamon pari'pyngon parana wara mandon. Uta'tonon siriko wara mandon. Moro i'matypyn poto 'su ewa'rummy kynimomo'saton.

¹⁴Ipokoine enapa mo'ko Henok, mo'ko akore'pe 'ne waty mo'ko Adam we'i'po wyino tamanje man inoro 'wa moro Tamusi auran takari'se man. Tyka man: "Eneko, Tamusi kyno'san mo'karon potonon tapojongon apyimykon maro,^z ¹⁵pa'poro kari'na poko a'wembono auranano yje. Pa'poro tynendo'non tyja'wangamon kari'na kota'matan, morokon inikapy'san yja'wangan otykon poko, morokon yja'wan me typoko ika'san poko enapa."

¹⁶Toruke mo'karon mandon. Taki'ne mandon. Tynisanorykon me ro kyne-manjaton. Tauranarykon jako kynaijaton 'ne. Ta'sakarykon etykon awongaton, tapano'to'ko'me i'waine.

Aturuto'kon

¹⁷Amyjaron te, typynamon yja'sakarykon, atuwarenge'ton mo'karon Kyjopotorykon Jesus Kristus napojoma'san auranymbo poko. ¹⁸Ero

moro o'waine ikato'konymbo: "Ero nono y'matyry 'wa auno'po'to kari'na kynaita'ton. Tamusi aninendo'pa aseke tynisanorykon me ro kynemanda'ton." ^{a19}Mo'karon ro kari'na aripa'pojaton. Ero nono emery arojaton. Tamusi a'kary waty man ekosaine.

²⁰Amyjaron te, typynamon yja'sakarykon, eja'nakatoko moro Tamusi wyinono 'ne ro ajekosanokon tamyikamy tu'po. Tamusi a'kary ta Tamusi 'wa ajauranatoko. ²¹Moro Tamusi pyny ta atunendoko, mo'ko kotano enenen Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa moro i'matypyn amano yry momokury ta.

²²Mo'karon oko ituru'san aitonon kotanory enetoko. ²³Amykonymbo wa'to wyino ipinatoko, unendo'ko'me. Amykonymbo kotanory enetoko, ajenarirykon ta, moro ija'mungon nisanory nija'wanga'po iwo'mykon nurija'mary ta paio.

Kareta y'ma'topo auranano

²⁴Mo'ko awomapotyrykon pona ajunemyrykon taro aitoto 'wa, mo'ko ija'wany'pa, tawa'pore enapa moro tykuranory po'ponaka ajyrykon taro aitoto 'wa, ²⁵mo'ko o'win'kono Kapano'namon Tamusi 'wa, mo'ko Kyjopotorykon Jesus Kristus 'wa kurano me aino, poto me aino, typori'toke aino, jopoto me aino erome nainen, mo'ja ro nainen, penaro iwe'i'po wara ro. Iwara ro nainen.

Moro Johanes 'wa Jesus nenepo'po Uwapo torupamy

Moro irombo ro Tamusi kareтары tano kareta ero man. Ero nono y'matyry jakonokon otykon ekari'san ero kareta. Mo'ko Johanes 'wa tymero man. Moro imerory jako moro pa'wu Patmos po tywaije man. Ikota'mato'me moro po yry'po amyikapojan ero kareta. Moro po ro morokon o'ka'tonon man otykon tanepo mo'ko Jopoto Jesus 'wa man mo'ko Johanes 'wa. A'wembono auranano ytopo kurita kynaitan. Mo'ko ewa'rummy tamuru y'mondotan Tamusi. Mo'karon Tamusi amyikanamon e'manon ero kareta. Kynipori'tomaton enapa te.

Ero kareta wota'saka'san

1:1-20 Johanes 'wa Kristus wonepory

2:1-3:22 Morokon oko-to'imanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wanokon kareta

4:1-8:5 Morokon oko-to'imanokon kareta apyipoto'kon

8:6-11:19 Morokon oko-to'imanokon kuti tango

12:1-14:20 Mo'ko poto 'su okojumoma maro o'wo'mano

15:1-19:5 Morokon oko-to'imanokon yja'wango otykon moro Babylon utapyry maro

19:6-22:21 Mo'ko ewa'rummy tamuru y'mondory, moro asery nono, moro asery kapu enapa

Kareta a'motopo

1 Jesus Kristus nenepo'po ero man. I'wa Tamusi nyry'pombo ero man. I'wa ro mo'karon tpyityorykon 'wa

morokon ko'i terapa o'ka'tonon man otykon enepory 'se Tamusi tywaije man. Morokon otykon uku'po ro mo'ko tpyityory Johanes 'wa amy kapu tano tapojon tomo'se Jesus Kristus 'wa man.

²Johanes ro moro Tamusi auranymbo, moro Jesus Kristus amyikaponen oka, pa'poro morokon tynene'san otykon enapa amyikapojan. ³Sara'me 'ne man mo'ko ero kareta tano Tamusi auranymbo erupanen. Sara'me 'ne mandon mo'karon etanamon, mo'karon tyturu'san ta kynapyijaton inaron. Ko'i terapa irombo morokon otykon kyno'ka'tan.

⁴Johanes ero merojan morokon oko-to'imanokon Asia tanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Oro tyturu'poporykon eneposen o'waine, sara'me ajysen enapa mo'ko erome man inoro, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro, mo'ko aire kynotan inoro, mo'karon oko-to'imanokon a'kanano, mo'karon apo'ny pono mandon inaron,^b ⁵mo'ko Jesus Kristus, mo'ko tamyikaporen otykon amyikaponen, mo'ko koromono me iromby'san wyino awomy'po, mo'ko ero nono tu'ponokon potonon jopotokon jopotory enapa.^c

Mo'ko kypynanamon, mo'ko tymynuru ke kyja'wanykonymbo wyino kymbokanamonymbo, ⁶mo'ko tyjumy Tamusi nundymary ta jopotokon me, Tamusi pokonokon me enapa kynamonymbo, mo'ko ety ro kurano me nainen, i'matypyn me imero. Ipori'tory enapa poto me nainen mo'ja ro. Iwara ro 'kuru nainen.^d

⁷Eneko. Kapurutu maro kynotan. Pa'poro onunano kynenetan. Mo'karon ipukanamonymbo enapa kyneneta'ton. Irombo pa'poro ero nono tu'po aman-

^b1:4 Omimano 3:14, Jesus nenepo'po 4:5

^c1:5 Jesaja 55:4, Ware 89:27

^d1:6 Omimano 19:6, Jesus nenepo'po 5:10

donon kari'na kynamota'ton. A'a, iwara ro kynaitan.^e

⁸“Moro alfa, moro omega enapa awu wa,” kynganon mo'ko Jopoto Tamusi, mo'ko erome man inoro, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro, mo'ko aire kynota inoro, mo'ko inorombo ro pari'pyn.^f

Johanes 'wa oty enery a'mory Patmos po

⁹Awu, Johanes, aja'sakarykon, awaraine enapa je'tun pangon otykon naky'kary, awaraine enapa moro Tamusi nundymary ta aitoto, awaraine enapa mo'ko Jesus ta eja'nakatoto, ywe'i'po moro Patmos tatynen pa'wu tu'po moro Tamusi auranyombo upu'po me, moro Jesus amyikaponen oka upu'po me enapa. ¹⁰Mo'ko Jopoto 'wano kurita mo'ko Tamusi a'kary wopy'po ytu'ponaka. Ynga'na'po ta mo'ja imero amy auranano eta'po y'wa, amy kuti tam'po'kory ety wara imero. ¹¹Moro auranano eta'po y'wa ero wara: “Morokon anenerykon otykon imeroko amy kareta ta. Irombo aropoko morokon oko-to'imanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa: Efese 'wa, Smyrna 'wa, Pergamum 'wa, Tyatira 'wa, Sardes 'wa, Filadelfia 'wa, Laodisea 'wa.”

¹²Irombo ywotu'ma'po mo'ko yjerupanen eneto'me y'wa. Moro ywotu'ma'po mero oko-to'ima ika'mi'po aweinano apo'nykon ene'san y'wa. ¹³Morokon aweinano apo'nykon ra'na amy kari'na enekan ene'po y'wa. Tywewo'myndo kynakon amy typupuru taronaka masi'pyn wo'mynano ke.

Ty'po'my kynakon ika'mi'po kapy'po ke.^g ¹⁴Unsety tamu'ne imero kynakon mauru wara. Enuru wa'to ka'muru wara imero kynakon.^{hi} ¹⁵Ipupuru tykujuren siparari kenene'ta'po wara imero kynakon. Moro auran pyimanokon tuna apeinary mory wara imero kynakon.^j ¹⁶Apo'tun wyino aina oko-to'ima siriko kynakon. Moro indary wyino amy opatoro tyjeken supara kynepa'kakon. Moro embatary moro kurita'ne'nenowu wara imero kynakon.

¹⁷Ene'po mero y'wa, iromby'po wara imero moro ipupuru po ywoma'po. Irombo tainary apo'tun yry'po i'wa ytu'ponaka. Ika'po y'wa: “Kytety'kai. Mo'ko koromono, mo'ko inorombo ro,^k ¹⁸mo'ko nuro'ne enapa awu wa. Yromo'nen. Erome te nuro wa i'matypyn me imero. Morokon romo'no ra'kererykon, morokon iromby'san waitopo ra'kererykon enapa yjekosa man. ¹⁹Iro ke ko'wu morokon anene'san otykon, morokon erome aitonon otykon, morokon morokon pa'po me o'ka'tonon man otykon enapa imeroko. ²⁰O'to tauro'po me morokon oko-to'imanokon yjapo'tun wyino yjaina anenery siriko wairy, o'to tauro'po me morokon oko-to'imanokon ika'mi'po aweinano apo'nykon wairy enapa ero wara sekari'sa o'wa: Morokon oko-to'imanokon siriko, mo'karon oko-to'imanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon ekosanokon apojonano morokon man. Morokon oko-to'imanokon aweinano apo'nykon, morokon oko-to'imanokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon morokon man.”

^e1:7 Daniel 7:13, Mateus 24:30, Markus 13:26, Lukas 21:27, 1 Tesalonika 4:17, Zacharia 12:10, Johanes 19:34,37, Zacharia 12:10, Mateus 24:30

^f1:8 Jesus nenepo'po 22:13, Omimano 3:14 ^g1:13 Daniel 7:13, Daniel 10:5

^h1:14 Daniel 10:6 ⁱ1:14 Daniel 7:9 ^j1:15 Ezechiël 1:24, 43:2

^k1:17 Jesaja 44:6, 48:12, Jesus nenepo'po 2:8, 22:13

Efese 'wano kareta

2 “Mo'ko Efese po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

“Ero wara nykaje mo'ko tapo'tun wyino taina morokon oko-to'imanokon siriko apyinen, morokon oko-to'imanokon ika'mi'po aweinano apo'nykon apata'pona ytopototo: ²Morokon anikapyry amaminano, moro awo'mikary, moro aweja'nakary suku'sa. O'wa enapa mo'karon tyja'wangamon kari'na y'tu'kary suku'sa. Mo'karon iporo waty apojoma'san me okari'tonon mimengan. Irombo tonapiramon me meposen. ³Meja'nakaje. Yjety upu'po me awosin pangon otykon mapo'i. Irupota'pa me'i. ⁴O'win amy oty roten te yja'wan me apoko sepoja. Moro koromonombo wara noro ypyna'pa mana. ⁵Onumengako rapa moro ojembo awoma'po poko. Ajemamyry u'mako rapa. Morokon koromo anikapy'sanyambo amaminano rapa ika'ko. Ijako irombo wo'take o'wa, moro ajekosano aweinano apo'ny emima, moro ajemamyry anu'ma'pa aja'ta. ⁶Yjapokupe te man moro o'wa yja'wan me mo'karon Nikolas wyinonokon nikapyry amaminano epyry, y'wa yja'wan me epyry wara enapa.

⁷“Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Mo'ko eja'naka'po ro supatake moro Tamusi pyrorory tano amano ynen wewe epyry ke.” ¹

Smyrna 'wano kareta

⁸“Mo'ko Smyrna po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:^m

“Ero wara nykaje mo'ko koromono, mo'ko inorombo ro, mo'ko tyromose tywaije man, irombo erome nuro man inoro: ⁹Moro apoko yja'wan me kari'na wairy, moro omi ta awairy suku'sa. (Tyyratake enapa awairy te suku'sa.) Mo'karon iporo waty Simosu me okari'tonon mo'karon Satan wyinonokon me mandon inaron 'wa ajejuru suku'sa. ¹⁰Moro ajeponen man ata'karykano pona kytety'kai. Mo'ko ewa'rumy tamuru amykon ara'nanokon aru'kapotan. Ainapatoro kurita mene imero mata'karykata'ton. Arombyry 'wa ro te tamyikapore aiko. Irombo moro nuronokon man 'wano u'mari amy sytake o'wa.

¹¹“Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Mo'ko eja'naka'po anyry'pa ro yja'wan me o'to moro ijokonory romo'no kynaitan.” ⁿ

Pergamum 'wano kareta

¹²“Mo'ko Pergamum po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

“Ero wara nykaje mo'ko opatoro tyjeken supara ekosa man inoro: ¹³Oje ajemamyry suku'sa: mo'ko Satan wotandy'motopo po. Yjety anemapo'pa mana. Ajekosaine, moro Satan emandopo po, mo'ko tamyikaporen jyamyikaponen Antipas wo'po ro rypo moro o'wa jyamyikary ana'koto'pa ne'i.

¹⁴“Amykon otykon te yja'wan me apoko sepoja. Amykon mo'ko Bileam nyry'po omepano apyynamon ajekosa mandon. Mo'ko 'wa ro mo'ko Balak tamepa tywaije man mo'karon Israel pajanyambo emapory poko. Turu i'wa tywaije mandon ikapy'san tamusi 'wa

¹2:7 Genesis 2:9, Jesus nenepo'po 22:2, Ezechiël 28:13, 31:8 (LXX) ^m2:8 Jesaja 44:6, 48:12, Jesus nenepo'po 1:17, 22:13 ⁿ2:11 Jesus nenepo'po 20:14, 21:8

ryr'san tonomy onoto'me i'waine, wararo roten worryjan, wokyryjan maro iwaito'ko'me enapa.^o ¹⁵Iwaraine enapa amykon mo'ko Nikolas nyry omepano apyynamon ajekosa mandon. ¹⁶Ajemamyry u'mako rapa. Ijako irombo ko'i o'wa wo'take imaroine o'wo'ma moro yndano supara ke.

¹⁷Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa. Mo'ko eja'naka'po supatake moro unemy'po mana ke. Amy tamu'nen tapusikiri enapa sytake i'wa. Moro tu'po ro amy asery atywano tymero kynaitan. Moro atywano uku'tan ro mo'ko apyinen roten.”^p

Tyatira 'wano kareta

¹⁸“Mo'ko Tyatira po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

“Ero wara nykaje mo'ko Tamusi ymuru, mo'ko tyka'mure enuru man inoro, mo'ko tykujuren siparari wara ipupuru man inoro enapa: ¹⁹Morokon anikapyry amaminano, moro ajekosano aipynano, moro o'wa Tamusi amyikary, moro o'wa aja'sakarykon epanopyry, moro aweja'nakary enapa suku'sa. Morokon erome anikapyry amaminano wairy suku'sa poto me 'ne ka'tu rapa morokon uwaponokonymbbo ko'po.

²⁰“O'win amy oty te yja'wan me apoko sepoja. Mo'ko Isebel tatynen woryi 'wa inisanory mika'pojan. Mo'ko ro amy Tamusi auran uku'ponen me kynokari'san. Mo'karon ppyitorykon arojan yja'wan oma taka, emeparykon ta. Wararo roten wokyryjan, worryjan maro kynypojan. Ikapy'san

tamusi 'wa tymy onopojan enapa i'waine.^q ²¹Tamamyry u'mato'me rypo wykai i'wa. Tywotu'mary 'se'pa te man moro wararo aino wyino. ²²Je'tunano taka te semapotake. Mo'karon imaronokonymbbo enapa mene sa'karykapota'ton, atu'ma'pa a'taine morokon inika'porykon wyino. ²³Mo'karon i'makon enapa si'makata'ton. Iwara pa'poro morokon Tamusi na'nanopy'san apyimykon mo'ko pyrykotonano, turu'ponano menganen me ywairy uku'ta'ton. Pa'poro ajemamina'san wararo kapemata'ton.^f

²⁴“Mo'karon amykon terapa Tyatira po moro omepano anaro'non 'wa, mo'karon Satan amorey ikato'kon anukuty'non 'wa te ero wara wykaje: Amy terapa oty anyry'pa otu'ponakaine waitake. ²⁵Moro ajekosaine man iro te mo'ja ro apyitoko, ywopyry 'wa ro. ²⁶“Mo'ko eja'naka'po 'wa, mo'ko i'matyry 'wa ro morokon ty'wa ywykato'kon ka'nenymbbo 'wa pori'tonano sytake mo'karon kari'na apyimykon undymato'me.^s ²⁷Moro taposeny siparari ke kynundymata'ton amy ori'no kapy'po y'mopo'nen wara imero. ²⁸Moro pori'tonano ro yjummy wyino sapyinen. Moro arukuma enapa i'wa sytake.

²⁹“Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa.”

Sardes 'wano kareta

3 “Mo'ko Sardes po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:

^o2:14 Numeri 22:5,7, 31:16, Deuteronomium 23:4, Numeri 25:1-3

^p2:17 Omimano 16:14-15, 16:33-34, Johanes 6:48-50, Jesaja 62:2, 65:15

^q2:20 1 Koningen 16:31, 2 Koningen 9:22,30

^f2:23 Ware 7:9, Jeremia 17:10, Ware 62:12 ^s2:26 Ware 2:8-9 (LXX)

Ero wara nykaje mo'ko oko-to'imanokon Tamusi a'kary ekosa man inoro, mo'ko oko-to'imanokon siriko ekosa man inoro enapa: Anikapyry amaminano suku'sa. Nuro awairy ro rypo takare man. Tyromo'se te mana. ²Ajupakako. Mo'karon iromo'tonon ipana'tomako rapa. Amy paio ajemamin anikapy'ma'pa mo'ko ytamusiry embata awe'i'po irombo sukutyi. ³Onumengako rapa moro anapo'i'po poko, moro aneta'po poko enapa. Morokon apyiko. Ajemamyry u'mako. Upaka'pa aja'ta te, amy manaman wopyry wara wo'take. Amy anakuty'tory ijururu ta kyporomu'katake.^t

⁴Amykon te mandon Sardes po tywo'mykon anija'wanga'pa e'i'san. Mo'karon ro kyndopo'ta'ton ymaro tamu'nen wo'mynano ta, iru'pa tywe'i'san epety me. ⁵Mo'ko eja'naka'po moro wara enapa tamu'ne siwo'myndopotake. Ety ananga'pa waitake moro amano kareтары wyino. Ywyinono me ety wairy sekari'take yjumy embata, mo'karon apojongon embata enapa.^u

⁶Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa."

Filadelfia 'wano kareta

⁷"Mo'ko Filadelfia po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:^v

Ero wara nykaje mo'ko Tamusi wyinono, mo'ko iporono, mo'ko ekosa moro David ra'kerery man inoro, mo'ko i'wa pena ra'kereka'poto irakere'tory

tupi me man inoro, mo'ko i'wa pena ra'kere'to'poto ira'kere'kary tupi me man inoro: ⁸Morokon anikapyry amaminano suku'sa. Eneko. Ajembata amy pena sira'kere'kai. Amy rapa ira'kere'tory upitan. Ru'me awairy se'me irombo moro yjauranymbo mikura'mai. Moro yjety anemapo'pa enapa me'i.

⁹Eneko. Mo'karon iporo waty Simosu me okari'tonon, mo'karon Satan wyinonokon tonapiramon sene'pota'ton o'wa, apupuru po okunama. Irombo moro y'wa apynary uku'ta'ton.^w

¹⁰Yjauranymbo ta ro meja'nakai. Iro ke ro moro kari'na u'kuto'ko'man jururu ta kunendake morokon pa'poro ero nono tu'ponokon kari'na u'kuto'ko'man otykon wyino. ¹¹Ko'i terapa wo'take! Moro anapo'i'po kysinondai, amy paio 'wa moro aju'mariry pinary pona. ¹²Mo'ko eja'naka'po ro sytake moro ytamusiry auty wakapuru me. Moro wyino omima'pa rapa kynaitan. Mo'ko poko ro moro ytamusiry ety, moro ytamusiry waitopo, moro asery Jerusalem moro kapu wyino, mo'ko ytamusiry wyino kynony'totan iro ety, moro asery yjety enapa simerotake.^x

¹³Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa."

Laodisea 'wano kareta

¹⁴"Moro Laodisea po Tamusi na'nanopy'san apyimy ekosano apojonano 'wa imeroko:^y

"Ero wara nykaje mo'ko iporono, mo'ko iporo tamyikapore oty amyikaponen, mo'ko Tamusi 'wa oty kapyry a'motopombo: ¹⁵Anikapyry amaminano

^t3:3 Mateus 24:43-44, Lukas 12:39-40, Jesus nenepo'po 16:15

^u3:5 Omimano 32:32-33, Ware 69:28, Jesus nenepo'po 20:12, Mateus 10:32, Lukas 12:8 ^v3:7 Jesaja 22:22, Job 12:14 ^w3:9 Jesaja 49:23, 60:14, Jesaja 43:4

^x3:12 Jesus nenepo'po 21:2, Jesaja 62:2, 65:15 ^y3:14 Tauroto'kon 8:22

suku'sa. Ty'sanore e'i'pa mana. Asin pe e'i'pa enapa mana. Ty'sanore rypo, asin pe pai awairy 'se wa. ¹⁶Asin pe kapyn, ty'sanore kapyn, a'si'ko 'ko roten te asin pe awairy ke, karykatakake yndary wyino. ¹⁷Mykaje: 'Tpyratakake wa. Ypyratatai. Amy paio oty yjamoto'ke e'i'pa man.' Moro kata'mato, oty'pa, enu'pa, inopo'ma awairy anukuty'pa te mana.

¹⁸"Iro ke ro kuruja: Moro wa'to ta emapo'po ika'mi'po epeka'ko ywyino, awaijopotomato'me. Tamu'namon wo'mynano epeka'ko ywyino, ikamisa'pa e'i'pa awaito'me. Onunano epity enapa epeka'ko ywyino, ajenutato'me. ¹⁹Pa'poro mo'karon ynipyarykon se'mapo'sa. Situwaro'maton enapa. Iro ke ro ajasinako. Ajemamyry u'mako rapa.^z ²⁰Eneko. Apenary po wa. Simorykaje. Amy yjauran etanen 'wa typenary etapurumaka'poto, i'wa wo'mytake. Irombo ase'wa na'na kynendametan. ²¹Mo'ko eja'naka'po ro ymaro sandy'mopotake moro jopoto me ywaitopo yjapo'ny tu'po. Iwara enapa weja'nakan. Irombo ywotandy'mory sa'mon mo'ko yjummy ekosa moro jopoto me iwaitopo apo'ny tu'po.

²²"Mo'ko typanaken nepanaman o'to mo'ko Tamusi a'kary wykary 'wa mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon 'wa."

Moro kapu tano Jopoto apo'ny

4 Irombo wyino amy terapa oty ene'po y'wa. Kapu ta amy pena ene'po y'wa tatapurumaka. Irombo moro kuti tam'po'kory ety wara ynetapo auranano eta'po rapa y'wa: "Anu'ko ijaro 'wa,

senepo'se me o'wa oty wo'kapyry man ero pa'po me."

²O'win wytory mo'ko Tamusi a'kary wopy'po ytu'ponaka. Irombo kapu ta amy jopoto apo'ny ene'po y'wa. Itu'po ro amy noky tandy'po kynakon.^a ³Mo'ko itu'po tandy'po kynakon inoro typotyre kynakon morokon jaspis tatynen, kornalein tatynen topu wara. Moro apo'nano u'mendy me amy smarag tatynen topu ka'mukan paramu kynakon.

⁴Moro apo'nano u'mendy me enapa o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en jopoto apo'nykon kynakon. Morokon apo'nano tu'po ro o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en uwapoto'san tandy'po kynatokon, tamu'namon wo'mynano ta, ika'mi'po u'mari ta.

⁵Moro jopoto apo'ny wyino kapekape kynika'mutapo'sakon, konomeru enapa kynimorywapo'sakon. Oko-to'ima turi tyka'mure kynatokon moro jopoto apo'ny uwapo. Morokon ro, mo'karon oko-to'imanokon Tamusi a'kary morokon man.^b ⁶Moro jopoto apo'ny uwapo amy typotyren parana waton kynakon, tasiwyinen topu wara.^{cd}

Moro jopoto apo'ny ra'na, u'mendy me enapa okupa'en no'kan kynatokon. Tanurenureine kynakon irarykon, inga'narykon enapa. ⁷Mo'ko koromono noky kaikusi eneke kynakon. Mo'ko ijokonorykon paka eneke kynakon. Mo'ko ijuwanorykon kari'na embatake kynakon. Mo'ko ijokupa'enorykon arirundoto apakani eneke kynakon. ⁸O'win-to'ima pai mo'karon okupa'enokon no'kan aporiry kynakon. Pa'poro ija'mungon tanurenure kynakon, aporirykon upi'no

^z3:19 Tauroto'kon 3:12, Simosu 12:6

^a4:2 Ezechiël 1:26-28, 10:1 ^b4:5 Omimano 19:16, Jesus nenepo'po 8:5, 11:19, 16:18, Ezechiël 1:13, Jesus nenepo'po 1:4, Zacharia 4:2

^c4:6 Ezechiël 1:5-10, 10:14 ^d4:6 Ezechiël 1:22

enapa. Mo'karon ro otare'ma'pa roten, koko, kurita wararo kyngaton:

Kurano me, kurano me, kurano me man mo'ko inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi, mo'ko penaro terapa ty-waije man inoro, mo'ko erome man inoro, mo'ko aire kyn'o'tan inoro.^e

⁹Mo'karon no'kan 'wa mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro kuranondory jako, ety awongary jako ro enapa, ¹⁰mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san kynokunamatun mo'ko jopoto apo'ny tu'pono po'ponaka, mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro ety awongato'me. Morokon tu'marirykon yjaton moro jopoto apo'ny tu'pono po'ponaka, tykarykon ta:

¹¹Pa'poro kurano apyiry o'wa man. Moro ajety awongary man. Pa'poro pori'tonano apyiry o'wa man, na'na Jopotory Tamusi. O'wa irombo pa'poro oty tyka'se man. Anisanory me ro pa'poro oty tywo'ka'se man, pa'poro oty mondo man.

Kareta apyiry mo'ko kapara'membo 'wa

5 Irombo mo'ko jopoto apo'ny tu'pono aina apo'tun wyino amy kareta amemy'po senejakon. Opatoro tymero kynakon. Oko-to'ima apyipoto'kon ke tapyipo kynakon.^f ²Irombo amy pari'pyn apojonano ene'po y'wa. Mo'ja imero ika'po: "Noky 'wa ko morokon apyipoto'kon ambotyry nan moro kareta karangato'me?" ³Irombo kapu ta, nono tu'po, nono koro'na enapa amy paio moro kareta karangary upijakon erupato'me ty'wa. ⁴Je'tun pe imero watamojakon, moro kareta karangary 'wano me, erupary 'wano me

enapa amy paio we'i'po ke epyry'pa. ⁵Irombo o'win amy uwapotombo wyka'po y'wa: "Kytotamoi. Mo'ko Juda parymbo kaikusi, mo'ko David masakrymbo pari'pe tywaije man moro kareta apyipoto'kon ambo'to'me, ikarangato'me enapa."⁸

⁶Irombo moro jopoto apo'ny owarira'na, mo'karon okupa'enokon no'kan ra'na, mo'karon uwapoto'san ra'na amy kapara'membo ene'po y'wa. Amy iwo'pombo eneke kynakon. Mo'ko remetyry ro oko-to'ima kynakon. Oko-to'ima enapa enuru kynakon. Morokon enuru ro, mo'karon pa'poro ero nono tu'ponaka apojoma'san oko-to'imanokon Tamusi a'kary morokon man.^h ⁷Irombo iwopy'po. Moro kareta pina'po i'wa mo'ko jopoto apo'ny tu'pono ainary apo'tun wyino.

⁸Ipina'po mero i'wa, mo'karon okupa'enokon no'kan woma'san, mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san woma'san enapa mo'ko kapara'membo po'ponaka. Pa'poro ainaine kitara, ika'mi'po kapy'po parapi enapa kynakon. Morokon parapi ta ro amykon typoporamun tykoro'kamy kynakon. Morokon ro mo'karon Tamusi wyinonokon we'pimato'kon kynatokon.ⁱ ⁹Irombo amy asery ware kapy'po i'waine ero wara:

"Moro kareta apyiry, morokon apyipoto'kon ambotory enapa o'wa man. Tywo irombo mana. Moro amynuru ke Tamusi 'wanokon me kari'na tapeka'se o'wa mandon pa'poro opynano wyino, auranano wyino, undynano wyino, omenano wyino enapa.^j ¹⁰O'wa ro tyje mandon mo'ko kytamusirykon 'wanokon potonon jopotokon me, emamin pokonokon me

^e4:8 Ezechiël 1:18, 10:12, Jesaja 6:2-3 ^f5:1 Ezechiël 2:9-10, Jesaja 29:11

⁸5:5 Genesis 49:9, Jesaja 11:1,10 ^h5:6 Jesaja 53:7, Zacharia 4:10

ⁱ5:8 Ware 141:2 ^j5:9 Ware 33:3, 98:1, Jesaja 42:10

enapa. Moro nono tu'po ro potonon jopoto me kynaita'ton.”^k

¹¹Irombo pyimanokon apojonano auran setakon. Senejakon enapa i'waine moro jopoto apo'ny u'memy'po, mo'karon okupa'enokon no'kan u'memy'san, mo'karon uwapoto'san u'memy'san enapa. Moky imero kynatokon, atu'kupo'pa roten.¹ ¹²Mo'ja imero ika'san:

“Pari'pe aino, totyke aino, tywon-umengapare aino, pana'pe aino, kurano me aino, tywonepore aino, takapore aino enapa mo'ko iwo'pombo kapara'membo 'wa man.”

¹³Irombo pa'poro mo'karon kapu ta, nono tu'po, nono koro'na, tuna ta Tamusi nikapy'san no'kan, pa'poro wararo aitonon no'kan wykary eta'po y'wa ero wara:

“Mo'ko jopoto apo'ny tu'pono mo'ko kapara'membo maro enapa takapore naisen, kurano me naisen, tywonepore naisen, pari'pe enapa naisen, i'matypyn me imero.”

¹⁴Irombo mo'karon okupa'enokon no'kan wyka'san: “Iwara ro man.” Mo'karon uwapoto'san wokunama'san te Tamusi ety awongato'me.

Morokon o'win-to'imanokon apyipotok'on

6 Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro koromono apyipotopo ambotyry ene'po y'wa. Irombo mo'karon okupa'enokon no'kan a'sakary amy wykary eta'po y'wa konomeru mory wara: “O'ko 'ne!” ²Irombo amy tamu'nen kaware ene'po y'wa. Mo'ko itu'pono ekosa amy urapa kynakon. Mo'ko u'mari'to'po ro i'waine oty

y'mondonen me iwairy ke. Irombo oty y'mondory aro'po i'wa.^m

³Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijokonory apyipotopo amboty'po mero, mo'ko ijokonory noky wykary eta'po y'wa: “O'ko 'ne!” ⁴Irombo amy terapa kaware wepa'ka'po. Mo'ko ro tapire kynakon. Mo'ko itu'pono ainaka ro moro nono wyino sara'me ainombo pinary yry'po i'waine, ase'wa kari'na wo'woto'me. Amy potu 'su supara yry'po i'waine i'wa.ⁿ

⁵Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijuwanory apyipotopo amboty'po mero, mo'ko ijuwanory noky wykary eta'po y'wa: “O'ko 'ne!” Irombo amy tykaraijen kaware ene'po y'wa. Mo'ko itu'pono aina oty awosin u'kutopo kynakon.^o ⁶Irombo mo'karon okupa'enokon no'kan ra'na amy auranano wykary eta'po y'wa: “O'win amu'nymbo pyrata yko me o'win kuwa'i iru'pyn aresi epety me. O'win amu'nymbo pyrata yko me oruwa kuwa'i yja'wanymbo aresi epety me. Moro oleif katy poko te, moro winu poko enapa kyte'i me.”

⁷Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijokupa'enory apyipotopo amboty'po mero, mo'ko ijokupa'enory noky wykary eta'po y'wa: “O'ko 'ne!” ⁸Irombo amy takoraijen kaware ene'po y'wa. Mo'ko itu'pono ety me ro Romo'no kynakon. Moro iromby'san waitopo kyniwekenakon. Mo'ko ainaka ro moro kari'na jokupa'enorymbo amy yry'po i'waine iwoto'ko'me i'wa supara ke, kumyno ke, yja'wan anyky ke, tokonamon tonomy 'wa onoto'ko'me enapa.^p

⁹Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijainatonenory apyipotopo amboty'po mero, moro Tamusi 'wa

^k5:10 Omimano 19:6, Jesus nenepo'po 1:6 ^l5:11 Daniel 7:10

^m6:2 Zacharia 1:8, 6:3,6 ⁿ6:4 Zacharia 1:8, 6:2 ^o6:5 Zacharia 6:2,6

^p6:8 Ezechiël 14:21

tymy apo'ny upi'no mo'karon Tamusi ekary upu'po me, morokon ipoko inekarity'san upu'po me enapa iwo'san a'ka'san ene'san y'wa. ¹⁰ Mo'ja imero iko'ta'san: “Kurano, iporono Jopoto, akore'pe noro na'na mimomo'potan moro o'wa a'wembono auranano yry poko, moro o'wa mo'karon nono tu'po amandonon 'wa na'na mynuru epemapory poko enapa?” ¹¹ Morombo mero iwe'i'san mero amy tamu'nen masi'pyn wo'mynano ke iwo'myndo'san. Ika'san i'waine mo'karon tomo'pato'kon ta'sakarykon pyitonano, mo'karon tywaraine enapa iworykon kynakon inaron momo'to'me i'waine a'si 'ko noro.

¹² Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijo'win-to'imanory apyipotopo amboty'po mero, amy poto 'su tytyty wopyry ene'po y'wa. Moro weju karaita'po wa'to'po wara imero. Moro nuno we'i'po mynu wara imero.^q ¹³ Morokon siriko wo'papy'san kapu wyino nono tu'ponaka, amy pepeito tam'po'kory 'wa wewe epery sakyrary pyryrykary wara.^r ¹⁴ Moro kapu womima'po amy kareta amemyry wara. Pa'poro wypykon, pa'poro pa'wukon womima'san tywaito'kon wyino.^s

¹⁵ Mo'karon nono tu'ponokon potonon jopoto, siky'inon jopoto, warinu pokonokon jopotorykon, typyratakamon, typori'tokamon, pa'poro kari'na naporemynndo'san, pa'poro aporemynndo'non kari'na wotunemy'san topu atorykon taka, wypykon taka enapa.^t ¹⁶ Ika'san morokon wypy 'wa, morokon topu 'wa enapa: “Na'na tu'ponaka omatoko. Na'na unendoko mo'ko jopoto apo'ny

tu'pono wyino, mo'ko kapara'membo erekuru wyino enapa.^u ¹⁷ Moro poto 'su iwore'koto'kon kurita irombo nitundai. Noky ko noro pyre naitan?”^v

Mo'karon Tamusi 'wanokon me uku'po'san apyimy

7 Moro pa'po me pyre okupa'en apojonano ene'san y'wa moro nono tu'po, morokon okupa'enokon ipanaku'jarykon po. Morokon okupa'enokon nono tu'ponokon pepeito a'kotojatokon, iwoturorykon pona nono epo, parana ta, wewe pona enapa.^w

² Irombo amy rapa apojonano awomyry ene'po y'wa moro weju wepa'katopo pato. Mo'ko aina ro mo'ko nurono Tamusi wyinono me oty wairy uku'potopo kynakon. Mo'ja imero iko'ta'po mo'karon okupa'enokon apojonano, mo'karon nono any'mary, parana any'mary enapa ainakaine tyje kynakon inaron 'wa. ³ Ika'po: “Nono, parana, wewe kysany'maton, na'na 'wa mo'karon kytamusirykon pytorykon emepukon merory uwaporo, Tamusi 'wanokon me uku'poto'ko'me.”^x

⁴ Irombo mo'karon Tamusi 'wanokon me uku'po'san apyimy ejatory eta'po y'wa oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en Dusun me. Pa'poro Israel epykon pajany'mbo mo'karon kynatokon. ⁵ Ira'naine kynatokon ainapatoro itu'ponaka oko Dusun Juda pajany'mbo, ainapatoro itu'ponaka oko Dusun Ruben pajany'mbo, ainapatoro itu'ponaka oko Dusun Gad pajany'mbo, ⁶ ainapatoro itu'ponaka oko Dusun Aser pajany'mbo, ainapatoro itu'ponaka oko Dusun Naftali pajany'mbo, ainapatoro

^q6:12 Jesus nenepo'po 11:13, 16:18, Jesaja 13:10, Joel 2:10,31, 3:15, Mateus 24:29, Markus 13:24-25, Lukas 21:25 ^r6:13 Jesaja 34:4

^s6:14 Jesus nenepo'po 16:20 ^t6:15 Jesaja 2:19,21

^u6:16 Hosea 10:8, Lukas 23:30 ^v6:17 Joel 2:11, Maleachi 3:2

^w7:1 Jeremia 49:36, Daniel 7:2, Zacharia 6:5 ^x7:3 Ezechiël 9:4,6

itu'ponaka oko dusun Manase pajanyambo, ⁷ainapatoro itu'ponaka oko dusun Simeon pajanyambo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Levi pajanyambo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Isakar pajanyambo, ⁸ainapatoro itu'ponaka oko dusun Sebulon pajanyambo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Josef pajanyambo, ainapatoro itu'ponaka oko dusun Benjamin pajanyambo enapa.

⁹Moro pa'po me amy pyimano atu'kupopyn kari'na apyimy ene'po y'wa. Tameru roten emerykon, epykon, undykon, aurangon enapa kynakon. Moro jopoto apo'ny uwapo pyre kynatokon, mo'ko kapara'membo po'ponaka enapa. Tamu'nen wo'mynano ke tywo'myndo kynatokon. Tainaine sa'rombo uwano'satokon. ¹⁰Mo'ja imero kyniko'tapo'satokon: “Mo'ko jopoto apo'ny tu'pono kytamusirykon, mo'ko kapara'membo enapa apano'to mandon.”

¹¹Pa'poro mo'karon apojonanokon pyre moro jopoto apo'ny, mo'karon uwapoto'san, mo'karon okupa'enokon no'kan enapa u'menjatokon. Irombo tombata'po iwoma'san moro jopoto apo'ny uwapo Tamusi ety awongato'me. ¹²Ika'san: “Iporo ro mo'ko kytamusirykon takapore, tywonepore, tywonumengapore, potome, kurano me, pari'pe, pana'pe enapa nainen, i'matypyn me imero. Iwara ro nainen.”

¹³Irombo o'win amy uwapotombo wyka'po y'wa: “No'kan ko mo'karon tamu'namon wo'mynano tanokon nandon? Ojembo ko no'ton?” ¹⁴Irombo ejuku'po y'wa: “Amoro te muku'sa, yjopotory.” Irombo ika'po y'wa: “Mo'karon ro, mo'karon potome 'su

ata'karykano wyino opy'san mo'karon mandon. Tywo'mykon tyku'mi'se i'waine man. Tamu'no i'waine man mo'ko kapara'membo mynuru ke.^y ¹⁵Iro ke ro moro jopoto me Tamusi waitopo apo'ny po mandon. Kurita, koko wararo ety awongaton moro auty ta. Mo'ko jopoto apo'ny tu'pono kynemandan ekosaine. ¹⁶Ikumyry'pa noro kynaita'ton. Tuna sanory aniwo'paine noro kynaitan. Moro weju asiny anikoro'ka'paine kynaitan. Amy paio oty asiny anikoro'ka'paine kynaitan.^z ¹⁷Mo'ko jopoto apo'ny owarira'nano kapara'membo irombo enenamon me kynaitan. Kynarota'ton amano ynamon tuna undy 'wa. Mo'ko Tamusi pa'poro enakurukon y'kokatan enurukon wyino.”^a

8 Irombo mo'ko kapara'membo 'wa moro ijoko-to'imanory apyipotopo amboty'po mero, o'win juru ase'ra iwairy taro kapu ta ity'na'po. ²Irombo mo'karon oko-to'imanokon apojonano, mo'karon Tamusi po'ponaka pyre mandon inaron ene'san y'wa. Ainakaine ro oko-to'ima kuti tangon yry'san.

³Irombo amy terapa apojonano wopy'po. Ito'po moro Tamusi 'wa tyny apo'ny ekondaka, amy ika'mi'po kapy'po typoporamon tykoro'kamy je'ny maro. Ainaka ro pyime typoporamon tykoro'kamy yry'san. Morokon koro'kary ro i'wa kynakon Tamusi 'wano me mo'karon iwyinonokon woturupoto'kon maro, moro ika'mi'po kapy'po Tamusi 'wa tyny apo'ny, moro jopoto me Tamusi waitopo apo'ny po'ponaka man iro tu'po.^b ⁴Irombo moro typoporamon tykoro'kamy e'kyiny awomy'po mo'karon Tamusi wyinonokon woturupoto'kon maro

^y7:14 Daniel 12:1, Mateus 24:21, Markus 13:19 ^z7:16 Jesaja 49:10

^a7:17 Ware 23:1, Ezechiël 34:23, Ware 23:2, Jesaja 49:10, Jesaja 25:8

^b8:3 Amos 9:1, Omimano 30:1,3

mo'ko apojonano ainany wyino Tamusi 'wa. ⁵Morombo mero mo'ko apojonano 'wa moro typporamom tykoro'kamy je'ny a'no'ka'po moro Tamusi 'wa tymy apo'ny pono wa'to ke. Irombo ema'po i'wa nono tu'ponaka. Irombo konomeru morywapoty'po. Kapekape ka'mutapoty'po. Tytyty we'i'po enapa.^c

⁶Irombo mo'karon oko-to'imanokon apojonano mo'karon oko-to'imanokon kuti tangon ekosaine kynatokon inaron morokon kuti etory enejatokon terapa.

⁷Mo'ko koromono apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo konopo ja'nata'po wo'py'po wa'to maro. Mynu maro tywe'kaima kynatokon. Nono tu'ponaka ema'san. Moro nono joruwanyombo amy koroty'po. Wewe joruwanyombo amy koroty'po. Pa'poro itupu koroty'po enapa.^d

⁸Irombo mo'ko ijokonory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo amy potu 'su tyka'muren wypy enekan ema'po parana taka. Irombo moro parana joruwanyombo amy we'i'po mynu me. ⁹Mo'karon asewara parana tanokon no'kan wota'sa'ka'san joruwany y'maty'po. Morokon kurijara joruwanyombo amy utapy'po enapa.

¹⁰Irombo mo'ko ijoruwany apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo amy turi wara koro'toto potu 'su siriko woma'po kapu wyino. Iwoma'po morokon tapeinamon tuna joruwanyombo amy taka, morokon tuna undykon taka enapa.^e ¹¹Moro siriko ety me man Ty'kakoren. Morokon tuna joruwanyombo amy y'kakota'po. Pyime mo'karon tuna enynamonymbo y'maty'san, moro tuna yituna'po ke.^f

¹²Irombo mo'ko ijokupa'enory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo moro weju joruwanyombo amy any'ma'po moro nuno joruwanyombo amy maro, morokon siriko joruwanyombo amy maro enapa. Iwara pa'poro morokon joruwanyombo amy ewa'rumamy'po. Kurita, koko enapa moro aweinano joruwanyombo amy utapy'po.^g

¹³Irombo amy apakani arirumyry ene'po y'wa moro kapu rary poko. Mo'ja imero ikary eta'po y'wa: "Je'tun pe pore kynaitan, je'tun pe pore kynaitan, je'tun pe pore kynaitan mo'karon nono tu'po amandonon 'wa, mo'karon inaronymbo ro oruwanyombo apojonano 'wa morokon tykutirykon etory jako."

9 Irombo mo'ko ijainatonenory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo amy siriko woma'po ene'po y'wa kapu wyino nono tu'ponaka. Moro siriko ainaka ro moro ije'pomyn topona ra'kerery yry'po. ²Irombo moro ije'pomyn topona etapurumaka'po i'wa. Irombo moro topona wyino amy potu 'su oty ekeitopo e'kyiny wara o'kyinano awomy'po. Moro o'kyinano 'wa ro moro weju ewa'rumanga'po kapu embatary maro.^h ³Moro o'kyinano wyino ro kasapa wopy'san nono tu'ponaka. Mo'karon nono tu'ponokon sipiriri poritoke yry'san.ⁱ ⁴Ika'san i'waine nono tu'po amy paio itupu, amy paio wewe anany'ma'pa iwaito'ko'me. Mo'karon tamepukon poko moro Tamusi wyino aino uku'potopo anaro'pa aitonon poko roten iwairykon kynakon.^j ⁵Iworykon kapyn te i'waine kynakon. Ainatone nuno te ikota'marykon i'waine kynakon. Moro iputo'kon je'tun sipiriri je'tun wara

^c8:5 Levitikus 16:12, Ezechiël 10:2, Omimano 19:16, Jesus nenepo'po 11:19, 16:18 ^d8:7 Omimano 9:23-25, Ezechiël 38:22 ^e8:10 Jesaja 14:12

^f8:11 Jeremia 9:15 ^g8:12 Jesaja 13:10, Ezechiël 32:7, Joel 2:10,31, 3:15

^h9:2 Genesis 19:28 ⁱ9:3 Omimano 10:12-15 ^j9:4 Ezechiël 9:4

kynakon. ⁶ Morokon kurita ro mo'karon kari'na moro romo'no upita'ton. Moro romo'no anepory'pa te kynaita'ton. Tyrombyrykon 'se imero kynaita'ton. Moro romo'no te kynetuwarikatan iwiyoino.^k

⁷ Mo'karon kasapa warinu taka ytononon kaware eneke kynatokon. Upu'san tu'po ika'mi'po kapy'san u'mari enekangon otykon kynatokon. Kari'na embatake kynatokon.¹ ⁸ Woryi unseke kynatokon. Kaikusi jeke kynatokon.^m ⁹ I'po'paitykon siparari eneke kynatokon. Moro aporirykon pyimanokon warinu taka ytononon kaware narory tarara more kynatokon.ⁿ ¹⁰ Sipiriri andy'ke, sipiriri emuke kynatokon. Morokon andykyrykon ta ro moro ipori'torykon kynakon, mo'karon kari'na kota'mato'me i'waine ainatone nuno. ¹¹ Ijopotorykon me mo'ko ije'pomyn topona pono apojonano kynakon. Simosu auran ta Abadon ety me man, moro Griek auran ta Apolion.

¹² Moro koromono atamono nyton. Eneko, oko noro amykon kyno'tan iwena'po ta.

¹³ Irombo mo'ko ijo'win-to'imanory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Irombo morokon okupa'enokon moro ika'mi'po kapy'po Tamusi 'wa tymy apo'ny, moro Tamusi po'ponaka man iro remetyry wyino o'win amy auranano eta'po y'wa.^o ¹⁴ Mo'ko ijo'win-to'imanory tykutiken apojonano 'wa ika'po: "Mo'karon okupa'enokon moro poto 'su Euftrat tunary po imy'san apojonano imbokako." ¹⁵ Irombo mo'karon okupa'enokon apojonano ymboka'san. Moro juru 'wanokon me, moro kurita 'wanokon me, moro nuno 'wanokon me, moro siriko 'wanokon me tykura'ma kynatokon, mo'karon kari'na

loruwanorymbo amy woto'me i'waine. ¹⁶ Mo'karon kaware tu'ponokon warinu pokonokon apyimy wairy eta'po y'wa ainapatoro-kari'na miljoen me.

¹⁷ One'toto wara ywairy ta mo'karon kaware ene'san y'wa mo'karon itu'ponokon maro. Mo'karon kaware tu'ponokon y'po'paitykon kynatokon tapisuwire, takeneije, ty'kire enapa. Mo'karon kaware kaikusi u'ke kynatokon. Indarykon wyino wa'to, wa'to e'kyiny, suwapuru kyno'sakon. ¹⁸ Erokon oruwanokon indarykon wyino o'tonon yja'wangan otykon 'wa ro mo'karon kari'na joruwanorymbo amy y'ma'ka'po: moro wa'to 'wa, moro wa'to e'kyiny 'wa, moro suwapuru 'wa. ¹⁹ Mo'karon kaware pori'tory irombo indarykon ta man, andykyrykon ta enapa. Andykyrykon tu'kamon okoku eneke man. Ike ro kari'na kota'maton.

²⁰ Mo'karon yja'wangan otykon niwo'torykonyombo kari'na we'i'san te atu'ma'pa morokon aseke tynikapy'san otykon wyino. Mo'karon enu'non, ipana'non, itopoty'non, ika'mi'po kapy'san, amu'nymbo kapy'san, tykujuren siparari kapy'san, topu kapy'san, wewe kapy'san tamusi ety anawongakepy'pa kynatokon.^p ²¹ Atu'ma'pa enapa kynatokon moro ty'waine kari'na wory wyino, morokon tamoreke tywairykon wyino, moro wararo roten wokryry, woryi maro tywairykon wyino, moro maname tywairykon wyino.

10 Irombo amy terapa pari'pyn apojonano wony'tory ene'po y'wa kapu wyino. Upu'po epo paramu kynakon. Embatary weju wara kynakon. Morokon i'sairy tyka'muramon wakapu wara kynakon. ² Aina amy kareta'membo karanga'po

^k9:6 Job 3:21, Jeremia 8:3 ^l9:7 Joel 2:4 ^m9:8 Joel 1:6 ⁿ9:9 Joel 2:5

^o9:13 Omimano 30:1-3 ^p9:20 Ware 115:4-7, 135:15-17, Daniel 5:23

kynakon. Moro typupuru apo'tun yry'po i'wa parana tu'ponaka. Moro typupuru apojery yry'po i'wa nono tu'ponaka. ³Irombo kaikusi engywarý wara mo'ja imero iko'ta'po. Iko'tary jako ro morokon oko-to'imanokon konomeru 'wa taurangon etapo'san. ⁴Morokon oko-to'imanokon konomeru aurana'ma'san wyino, aurangonymbo merery 'se wakon. Irombo te amy auranano eta'po y'wa kapu wyino. Ika'po: "Morokon oko-to'imanokon konomeru aurangonymbo unengo. Kysimeroi koro."

⁵Irombo mo'ko apojonano, mo'ko parana tu'po, nono tu'po enapa pyre senejakon inoro 'wa tainary apo'tun awonga'po kapu 'wa.^q ⁶Irombo mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro, mo'ko pa'poro itanokon maro kapu ka'nenymbo, mo'ko pa'poro itu'ponokon maro nono ka'nenymbo, mo'ko pa'poro itanokon maro parana ka'nenymbo ety ejatory ta ika'po: "Aimomo'nombo kynaike'tan. ⁷Mo'ko ijoko-to'imanory apojonano 'wa moro tykutiry etory man jako, moro unemy'po Tamusi nisanory tywo'ka'se kynaitan, inekaro'pombo wara ro mo'karon tauran uku'ponamonymbo typyitorykonymbo 'wa."

⁸Irombo moro kapu wyino yneta'po auranano wykary eta'po rapa y'wa. Ika'po y'wa: "Mo'ko apojonano, mo'ko parana tu'po, nono tu'po enapa pyre man inoro ainano kareta karanga'po apyitango." ^{r9}Irombo wyty'po mo'ko apojonano 'wa. Ywyka'po i'wa moro kareta yto'me i'wa y'wa. Irombo ika'po y'wa: "Aha, ero iro. Ena'ko. Ajuwembo ta itun pe kynaitan. Onda te typosine kynaitan wano wara."

¹⁰Irombo moro kareta pina'po y'wa mo'ko apojonano ainary wyino. Irombo enapy'po y'wa. Ynda typosine kynakon wano wara. E'moky'po wyino te y'wa, yjuwembo ta itun pe iwe'i'po.

¹¹Irombo ika'san y'wa: "Tamusi auran ekari'se awytory rapa man pyime kari'na, mo'karon undykon, emerykon, aurangon enapa tameru man inaron 'wa, pyime potonon jopoto 'wa enapa."

Mo'karon okonokon oty amyikaponamon

11 Irombo amy 'wa amy aposenano enekan pyrywa yry'po yjainaka. Ika'po y'wa: "Ajawongo. Morokon Tamusi auty mosingon, moro Tamusi 'wa tymy apo'ny mosingon, mo'karon moro po Tamusi ety awonganamon apyimy enapa u'kuko.^s ²Moro Tamusi auty pyrorory te typo nainen. Kysu'kui. Mo'karon Simosu me e'inon 'wano me moro man. Mo'karon ro moro kurano aitopo uta'mita'ton, oko-kari'na itu'ponaka oko nuno iwairy taro.^t

³"Irombo mo'karon okonokon yjekataka oty amyikaponamon 'wa atamotopo wo'mynano se'mo'potake. Yjauran i'waine sekari'potake, o'win dusun itu'ponaka ainapatoro-kari'na itu'ponaka oruwa-kari'na kurita."

⁴Morokon okonokon oleif mojan mandon, morokon okonokon aweinano apo'nykon, morokon nono jopotory embata mandon irokon.^u ⁵Yja'wan me yrykon 'se amy a'ta, wa'to indarykon wyino kynosan, mo'karon ijenono'namon koro'kato'me. Iwara ro pa'poro yja'wan me o'to tryrykon 'san wory i'waine man. ⁶Ainaine ro pori'tonano man kapu etaputo'me i'waine, opy'pa konopo waito'me

^q10:5 Omimano 20:11, Deuteronomium 32:40, Daniel 12:7, Amos 3:7

^r10:8 Ezechiël 2:8-3:3 ^s11:1 Ezechiël 40:3, Zacharia 2:1-2

^t11:2 Lukas 21:24 ^u11:4 Zacharia 4:3,11-14

morokon ty'waine Tamusi auran uku'poto'kon kurita. Ainaine pori'tonano man morokon tuna enurimato'me mynu me. Ainaine pori'tonano man nono any'mato'me ukuty'non roten yja'wangan otykon ke, i'se tywairykon wara ro.^v

⁷Oty amyikapo'ma'po mero i'waine, mo'ko topona wyino o'toto anari noky warinu ka'tan imaroine. Mo'ko ro kyni'mondota'ton. Kyniwota'ton enapa.^w ⁸Ekepy'san kynaita'ton moro wakapu poko ijopotorykon pokatopombo poto 'su aitopo pono poto 'su oma ta. Moro aitopo ejatojaton ro tiro Sodom me, Egypte me enapa.^x ⁹Pyime kari'na, mo'karon undykon, epykon, aurangon, emerykon enapa tamero man inaron morokon ekepy'san eneta'ton oruwa itu'ponaka ase'ra kurita. Ekepy'san unemborykon 'se'pa kynaita'ton. ¹⁰Mo'karon nono tu'po amandonon moro iromby'san ewa'mata'ton imero. Ewa'porykon ro ase'wa kurangon otykon aropopo'ta'ton. Mo'karon okonokon Tamusi auran uku'ponamonymbo 'wa irombo tamiromo'ka tywaije kynaita'ton mo'karon nono tu'po amandonon.

¹¹Irombo morokon oruwa itu'ponaka ase'ra kurita pa'po me, Tamusi 'wa erenaka'san rapa. Awomy'san rapa. Irombo poto me mo'karon enenamonymbo wety'ka'san.^y ¹²Irombo kapu wyino mo'ja imero amy auranano eta'po mo'karon okonokon 'wa. Ika'po i'waine: "O'toko 'ne ijaro 'wa!" Irombo mo'karon tyjenono'namon nenery mero amy kapurutu ta kapu taka ito'san.^z ¹³Moro jako 'ne amy poto 'su tytyty we'i'po. Moro

aitopo jainapatoronorymbo amy wo'tororoka'po. Oko-to'ima dusun kari'na y'ma'ka'san moro tytyty 'wa. Mo'karon ainopo'san enarita'san. Mo'ko kapu tano Tamusi ety awonga'po i'waine.^a

¹⁴Moro ijokonory atamono nyton. Eneko, moro ijeruwanory atamono ko'i terapa kynos'an.

Moro ijoko-to'imanory kuti

¹⁵Irombo mo'ko ijoko-to'imanory apojonano 'wa moro tykutiry eto'po. Morombo mero kapu ta mo'ja imero auranano wotapo'san. Ika'san: "Nono undymanen me mo'ko Kyjopotorykon ne'i mo'ko tynyry'po Mesias maro. Jopoto me kynaitan, i'matypyn me imero."^b

¹⁶Irombo mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san, mo'karon Tamusi po'ponaka morokon jopoto me tywaito'kon tapo'nykon tu'po mandon inaron wo'papy'san tombata'po. Tamusi ety awonga'po i'waine. ¹⁷Ika'san:

"Na'na ajety awonganon, inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi, mo'ko erome man inoro, mo'ko penaro terapa tywaije man inoro. Moro poto 'su apori'tory enepory irombo ma'moi. Oty undymary ma'moi. ¹⁸Mo'karon kari'na apyimykon nore'koton. Moro ajerekuru te nopyi. Mo'karon iromby'san poko a'wembono auranano ytopo kurita nitundai. Mo'karon ajauran uku'ponamonymbo apyitorykon epematopo kurita, mo'karon awyininokon, mo'karon ajety nendonamon, mo'karon siky'inon, mo'karon potonon epematopo kurita

^v11:6 1 Jopotokon 17:1, Omimano 7:17-19, 1 Samuel 4:8

^w11:7 Daniel 7:7, Jesus nenepo'po 13:5-7, 17:8, Daniel 7:21

^x11:8 Jesaja 1:9-10 ^y11:11 Ezechiël 37:10 ^z11:12 2 Koningen 2:11 ^a11:13 Jesus nenepo'po 6:12, 16:18 ^b11:15 Omimano 15:18, Daniel 2:44, 7:14,27

nitundai. Mo'karon nono any'manamon te muta'katake.”^c

¹⁹Irombo moro kapu tano Tamusi auty wotapurumaka'po. Moro auto ta ro moro ikatopombo mero'po kura'matopo kasa wonepo'po. Irombo kapekape ka'mutapoty'po. Konomeru morywapoty'po. Tytyty we'i'po. Poto 'su konopo wara tuna ja'nata'po wo'papy'po.^d

Mo'ko worryi mo'ko okojumo maro

12 Irombo kapu ta amy poto 'su oty wonepo'po. Amy worryi wonepo'po. Moro weju ijondy me kynakon. Moro nuno ipupuru upi'no kynakon. Upu'po tu'po ainapatoro itu'ponaka oko siriko kynakon u'mariry me. ²Mynoto me kynakon. Iwonemary kynakon. Moro uwembo je'tun kynaikapo'sakon. ³Irombo amy terapa poto 'su oty wonepo'po kapu ta. Amy poto 'su tapisuwiren okojumo wonepo'po. Oko-to'ima upu'san kynakon. Ainapatoro iremetryr kynakon. Morokon upu'san tu'po oko-to'ima u'mari'makon kynakon.^e ⁴Moro andykyry 'wa morokon siriko joruwanyrombo amy kyryryka'po kapu wyino. Irombo ipapy'san i'wa nono tu'ponaka. Mo'ko okojumo mo'ko onematoto worryi po'ponaka kynakon, mo'ko i'me womary ro onoto'me ty'wa.^f ⁵Irombo iwonema'po wokryr'membo me. Mo'ko 'wa ro pa'poro kari'na apyimykon undymary kynakon amy siparari kapy'po aposenano ke. Irombo mo'ko i'me kerenga'po mo'ko Tamusi 'wa, moro jopoto me tywaitopo tapo'ny 'wa.^g ⁶Mo'ko worryi wetuwarika'po te moro iponomyn

wo'i taka. Moro po ro Tamusi 'wa amy iwaito'man tyka'se kynakon. Moro po enapa enery kynakon o'win dusun itu'ponaka ainapatoro-kari'na itu'ponaka oruwa-kari'na kurita.

⁷Irombo warinu we'i'po kapu ta. Mo'karon kapu tanokon ta'sakarykon maro Mikael wyto'po warinu ka'se mo'ko okojumo maro. Mo'karon okojumo apojongon enapa kyn'wo'matokon mo'ko okojumo wyino.^h ⁸Mo'karon tymaro o'wo'matonon y'mondory upi'po mo'ko okojumo 'wa. Kapu ta noro tywairy upi'po i'wa mo'karon tywyinonokon maro. ⁹Irombo mo'ko poto 'su okojumo, mo'ko penato okoju, mo'ko ewa'rumy tamuru tatynen, mo'ko Satan tatynen, mo'ko pa'poro nono tu'ponokon kari'na emu'manen ema'po nono tu'ponaka. Mo'karon apojongon ema'san imaro.ⁱ

¹⁰Irombo amy auranano eta'po y'wa kapu ta. Mo'ja imero ika'po:

“Erome te ko'wu Tamusi kymbokaton. Erome te ko'wu ipori'tory kynonepojan. Erome te ko'wu jopoto me tywairy enepojan mo'ko kytamusirykon. Erome te ko'wu mo'ko inyry'po Mesias pori'tory kynonepojan. Mo'ko kurita, koko kytamusirykon embata mo'karon ka'sakarykon emendonenyombo irombo toma man.^j ¹¹Mo'karon ka'sakarykon 'wa ty'mondo man mo'ko kapara'membo mynuru ke, morokon tynamyikapo'san otykon ke enapa. Tamamyrykon anaijoma'pa tywaije mandon. Tyrombyrykon poko ety'ka'pa tywaije mandon. ¹²Iro ke ro tawa'pore aitoko, kapukon, mo'karon itaine amandonon enapa. Je'tun pe pore kynaitan o'waine, nono, parana. Mo'ko ewa'rumy tamuru irombo nony'toi

^c11:18 Ware 2:5, 110:5, Ware 115:13 ^d11:19 Jesus nenepo'po 8:5, 16:18, Jesus nenepo'po 16:21 ^e12:3 Daniel 7:7 ^f12:4 Daniel 8:10

^g12:5 Jesaja 66:7, Ware 2:9 ^h12:7 Daniel 10:13,21, 12:1, Judas 9

ⁱ12:9 Genesis 3:1, Lukas 10:18 ^j12:10 Job 1:9-11, Zacharia 3:1

o'waine tare'ke imero. Akore'pe noro e'i'pa tywairy uku'san."

¹³Nono tu'ponaka tama'po ene'po mero ty'wa, mo'ko okojumo 'wa mo'ko wokry'membo apyinenymbo worryi wekena'po. ¹⁴Irombo Tamusi 'wa mo'ko worryi apori'to'po mo'ko poto 'su apakani aporiry ke, arirundo'me moro iponomyn wo'i taka, moro tywaito'man 'wa. Moro po ro oruwa itu'ponaka ase'ra siriko upary kynakon, mo'ko okoju 'wa apyiry pyndo.^k ¹⁵Irombo mo'ko okoju 'wa tyndary wyino amy poto 'su tuna apeinano'po'po mo'ko worryi wena'po ta, moro tuna apeiny 'wa ikryrykato'me.

¹⁶Nono 'wa te mo'ko worryi epanopy'po. Moro nono wendaka'po. Moro tyndary wyino mo'ko okojumo napeinano'po'po tuna enry'po i'wa. ¹⁷Irombo mo'ko okojumo wore'ko'po imero mo'ko worryi poko. Erekuru wyto'po warinu ka'se mo'karon i'makon, ipajanyumbo maro, mo'karon Tamusi wykato'konymbo kura'manamon maro, mo'karon Jesus ekary amyikaponamon maro enapa.

¹⁸Irombo mo'ko okojumo we'i'po parana esi'wo, sakau tu'po.

13 Irombo parana wyino amy anari noky u'tary ene'po y'wa. Ainapatoro iremetyry kynakon. Oko-to'ima upu'san kynakon. Morokon iremetyry tu'po ainapatoro u'mari'makon kynakon. Morokon upu'san poko Tamusi ety any'manamon atywano kynakon.¹ ²Mo'ko ynene'po anari noky kaikusi eneke kynakon. Tamanuwa pu'ke kynakon. Poto 'su kaikusi yndake enapa kynakon. Ainaka ro mo'ko okojumo 'wa typori'tory yry'po. Moro jopoto me tywaitopo tapo'ny yry'po enapa i'wa i'wa. Poto me ipori'toma'po i'wa.^m ³O'win amy upu'po

mene tywo kynakon, iromo'to'me ryp. Moro iwonen manombo ipakoto'po etypy'po te.

Poto me tywonumengarykon ta mo'ko anari noky wekena'po pa'poro nono tu'ponokon kari'na 'wa. ⁴Mo'ko okojumo ety awonga'po i'waine, mo'ko anari noky pori'toma'po ke i'wa. Mo'ko anari noky ety awonga'po enapa i'waine. Ika'san: "Noky ko mo'ko anari noky waton me nan? Noky ko imaro tywo'wo'mary taro nan?"

⁵Akoto'pa Tamusi ety any'mary yry'po ainaka. Akoto'pa o'to aino yry'po ainaka oruwa itu'ponaka ase'ra siriko iwairy taro.ⁿ ⁶Irombo yja'wan me tauranary a'mo'po i'wa Tamusi poko, moro ety poko, moro iwaitopo poko, mo'karon kapu ta amandonon poko enapa. ⁷Akoto'pa enapa warinu kapyry yry'po ainaka mo'karon Tamusi wyinonokon maro. I'mondorykon yry'po ainaka. Pori'tonano yry'po ainaka pa'poro mo'karon epykon, undykon, aurangon, emerykon enapa tamero man inaron undymato'me.^o ⁸Irombo ety awongata'ton pa'poro mo'karon nono tu'po amandonon, mo'karon etykon nono kapy'po poro imero'pa moro amano kareтары ta man inaron. Moro amano kareтары, mo'ko iwo'po kapara'membo kareтары moro man.^p

⁹Mo'ko typanaken nepanaman. ¹⁰Mo'ko taru'kamy aru'kata'ton. Mo'ko supara ke tywomy wota'ton supara ke. Moro Tamusi amyikary ta te mo'karon Tamusi wyinonokon weja'nakary man.^q

¹¹Irombo nono wyino amy terapa anari noky wepa'kary ene'po y'wa. Oko iremetyry kynakon. Kapara remetyry wara iremetyry kynakon. Okojumo aurange mo'ko anari noky ky-

^k12:14 Daniel 7:25, 12:7 ^{13:1} Daniel 7:3, Jesus nenepo'po 17:3,7-12

^m13:2 Daniel 7:4-6 ⁿ13:5 Daniel 7:8,25, 11:36 ^o13:7 Daniel 7:21

^p13:8 Ware 69:28 ^q13:10 Jeremia 15:2, 43:11

nakon. ¹²Mo'ko we'i'po ro pa'poro o'to mo'ko koromono anari noky, mo'ko iwonen manombo ipakoto'po taty'se rapa man inoro porit'ory ta, embata. Mo'ko koromono anari noky ety awongapo'po i'wa pa'poro mo'karon nono tu'po amandonon kari'na 'wa. ¹³Potonon otykon enepo'san i'wa. Kari'na embata kapu wyino wa'to ene'po'po i'wa nono tu'ponaka. ¹⁴Mo'ko koromono anari noky embata tynenepory me yry'san potonon otykon ke mo'karon nono tu'po amandonon emu'ma'san i'wa. Mo'karon nono tu'po amandonon 'wa ika'po mo'ko anari noky, mo'ko supara ke ipakoto'po taty'se rapa man inoro u'kuto'me i'waine, moro ety awongato'me.

¹⁵Ainaka ro nuro mo'ko koromono anari noky u'ku'po yry yry'po, auranato'me, pa'poro mo'karon ty'po'ponaka okunama'non wopoto'me enapa mo'ko anari noky u'ku'po 'wa. ¹⁶Mo'ko ijokonory anari noky 'wa amy oty meropo'po pa'poro mo'karon siky'inon, potonon, tpyratakamon, ipyrata'non, aporemy'non, taporemy-namon kari'na ainary poko, emepukon poko pai. ¹⁷Moro oty mero'po pyndo amy pairo kari'na 'wa oty epekatyry, oty ekaramary pai, upipo'po i'wa. Moro oty mero'po, mo'ko koromono anari noky ety moro man, ety u'ku'po pai.

¹⁸Kari'na 'wa oty ukutyry man. Oty me mo'ko anari noky ety u'ku'po wairy ukutyry mo'ko tupu'ponen kari'na 'wa man. Amy kari'na ekari'san moro ety u'ku'po. Moro ety u'ku'po man o'win-to'imamboto ainatone-kari'na itu'ponaka oruwa-kari'na itu'ponaka o'win-to'ima.

14 Irombo moro wypy Sion tu'po pyre mo'ko kapara'membo ene'po y'wa. Imaro ro oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en dusun kari'na kynatokon. Morokon

emepukon poko moro ety, mo'ko ijumy ety enapa tymero kynakon.^r ²Irombo amy auranano eta'po y'wa kapu wyino mo'ja imero. Asetaka pyimanokon tuna apeinary more kynakon. Konomeru tam'po'kory more kynakon. Moro yneta'po auranano pyimanokon kari'na najjambary kitara more kynakon. ³Mo'karon oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'en dusun kari'na, mo'karon nono wyino tapeka'se kynatokon inaron 'wa asery ware kapy'po mo'ko jopoto apo'ny po'ponaka, mo'karon okupa'enokon no'kan po'ponaka, mo'karon uwapoto'san po'ponaka enapa. Amy 'wa rapa moro ware arory upi'po. ⁴Mo'karon ro eja'wanga'pa tywaije mandon worryjan maro e'i'pa tywe'i'san ke. Tywe'i'san poro irombo worryi anipokonoma'pa tywaije mandon. Mo'ko kapara'membo wena'po ta kyny'saton, itotopo 'wa ro. Mo'karon na'nen tapeka'se mandon Tamusi 'wanokon me, mo'ko kapara'membo 'wanokon me enapa. ⁵Tywe'i'san poro enapita'pa tywaije mandon. Amy pairo kari'na yja'wan me o'to tykary upijan ipokoine.^s

Oruwa kapu tanokon apojonano

⁶Irombo amy terapa apojonano ene'po y'wa. Kapu rary poko kynarirunjakon. Amy utapypyn man iru'pyn oka ekarityry i'wa kynakon pa'poro nono tu'po amandonon, mo'karon emerykon, epykon, aurangon, undykon enapa tamero man inaron 'wa. ⁷Mo'ja imero ika'po: "Tamusi inendotoko. Ety awongatoko. Moro a'wembono auranano ytopo jururu nitundai terapa. Okunamatoko mo'ko kapu, nono, parana, tuna undykon ka'nenymbo po'ponaka, ety awongato'me."

^r14:1 Ezechiël 9:4, Jesus nenepo'po 7:3

^s14:5 Sefanja 3:13

⁸Irombo amy terapa apojonano wopy'po, ijokonory me. Ika'po: “Nomai, nomai moro poto 'su Babylon, moro wararo wokry, worryi maro aino ke pa'poro kari'na tynenyombo.”^t

⁹Irombo amy terapa apojonano wopy'po, ijuwanorykon me. Mo'ja imero ika'po: “Mo'ko anari noky po'ponaka, moro u'ku'po po'ponaka pai okunamatotombo, mo'ko tamepu poko, tainary poko pai oty meropenenyombo¹⁰ tyndan moro Tamusi erekuru. I'kaimapyn areku enytan moro Tamusi erekuru je'ny parapi wyino. Kyna'karykata'ton suwapuru korotyry ta, mo'karon Tamusi wyinonokon apojonano embata, mo'ko kapara'membo embata enapa.^u ¹¹Moro iwota'karykarykon to'kyinary poko kynaitan, i'matypyn me imero. Kurita, koko otare'ma'pa roten kynaita'ton mo'karon mo'ko anari noky po'ponaka, moro u'ku'po po'ponaka pai okunamatonon, mo'karon ety mero'po apyinamon enapa.^v ¹²Mo'karon Tamusi wyinonokon, mo'karon Tamusi wykato'konymba kura'manamon, mo'karon Jesus amyikanamon weja'nakary te man.”

¹³Irombo kapu wyino amy auranano eta'po y'wa. Ika'po: “Ero imeroko: Sara'me 'ne erombo poro kynaita'ton mo'karon Tamusi amyikary ta romo'tonon. A'a, kynganon mo'ko Tamusi a'kary, tywo'mika'san wyino iwotare'marykon man. Tamamina'san epety apyiry irombo i'waine man.”

**Morokon nono tu'ponokon
wonato'kon potyry**

¹⁴Irombo amy tamu'nen kapurutu ene'po y'wa. Moro kapurutu tu'po

amy kari'na enekan tandy'po kynakon. Upu'po tu'po amy ika'mi'po kapy'po u'mari kynakon. Aina amy tyjeken tanseko'waijen marija kynakon.^w ¹⁵Irombo amy terapa apojonano wopy'po moro Tamusi auty wyino. Mo'ja imero iko'ta'po mo'ko kapurutu tu'po tandy'pono 'wa: “Moro amarijary a'kuko. Morokon perere me tykapymy wonato'kon ipo'ko. Moro ipo'to'kon jururu irombo nitundai. Tywajie man moro nono tu'po perere me tykapymy typotyry.”^{x16} Irombo mo'ko kapurutu tu'po tandy'pono 'wa moro tymarijary aro'po nono poko. Moro nono tu'po perere me tykapymy poty'po i'wa.

¹⁷Irombo amy terapa apojonano wopy'po moro kapu tano Tamusi auty wyino. Mo'ko aina ro rypo amy tyjeken tanseko'waijen marija kynakon. ¹⁸Irombo amy terapa apojonano wopy'po moro Tamusi 'wa tymy apo'ny wyino. Moro wa'to enenen me kynakon. Mo'ko ko'ta'po ro mo'ja imero mo'ko tyjeken marija ekosa kynakon inoro 'wa. Ika'po: “Moro tyjeken amarijary a'kuko. Morokon nono tu'po apita'san winu me tykapymy wonato'kon ipo'ko. Tywajie man moro winu me tykapymy typotyry.” ¹⁹Irombo mo'ko apojonano 'wa moro tymarijary aro'po nono poko. Moro nono tu'po winu me tykapymy poty'po i'wa. Irombo ipapy'po i'wa moro ami'topo taka, moro Tamusi erekuru tam'po'kory taurotopo taka. ²⁰Moro aitopo wyino kurando moro tamitymy amity'po. Moro ami'topo wyino ro mynu apeina'po atone'pumboto o'win-kari'na dusun apo imosin wairy taro. Ikuma'po

^t14:8 Jesaja 21:9, Jeremia 51:8, Jesus nenepo'po 18:2

^u14:10 Jesaja 51:17, Genesis 19:24, Ezechiël 38:22 ^v14:11 Jesaja 34:10

^w14:14 Daniel 7:13 ^x14:15 Joel 3:13

mo'karon kaware undymato'kon kurawa taronaka.^y

Morokon irokonymbo ro yja'wangan otykon

15 Irombo amy terapa poto 'su anu-mengaponen oty wonepo'po y'wa kapu ta. Oko-to'ima apojonano ene'san y'wa morokon irokonymbo ro oko-to'imanokon yja'wangan otykon maro. Morokon maro ro moro Tamusi erekuru kynaike'tan.

²Irombo amy tasiwyinen parana eneke amy oty ene'po y'wa, wa'to maro i'kaima'po wara. Irombo mo'karon kari'na mo'ko anari noky y'mondonamonymbo, mo'karon u'ku'po y'mondonamonymbo, mo'karon ety u'ku'po y'mondonamonymbo ene'san y'wa moro tasiwyinen parana tu'po. Ainaine morokon Tamusi kitararykon kynatokon. ³Moro Tamusi pyitory Moses warerymbo, moro mo'ko kapara'membo warery me enapa man iro kapy'po i'waine. Ika'san: "Poto me, anumengapoto anikapyrykon man, inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi. Iru'pa 'ne morokon o'to awaito'kon man, pa'poro mo'karon nono tu'ponokon kari'na Jopotory.^z ⁴Noky ko anendo'pa naitan, Jopoto? Noky ko ajety anawonga'pa naitan? Amoro roten irombo kurano me mana. Pa'poro nono tu'ponokon kari'na irombo kynota'ton apo'ponaka okunama. O'wa irombo iru'pa oty yry'po nonepoi." ^a

Morokon oko-to'imanokon parapi

⁵Moro pa'po me moro kapu tano Tamusi auty, moro Tamusi wykato'konymbro waitopo auto

wotapurumakary ene'po y'wa.^b

⁶Mo'karon oko-to'imanokon apojonano, mo'karon oko-to'imanokon yja'wangan otykon maro kynatokon inaron wepa'ka'san moro Tamusi auty wyino. Morokon iwo'mykon tamu'nen, typotyre, ty'meijamon kamisa morokon kynatokon. Ty'po'my kynatokon ika'mi'po kapy'san ke. ⁷Irombo o'win amy mo'karon okupa'enokon no'kan a'sakary 'wa oko-to'ima ika'mi'po kapy'san parapi yry'san mo'karon oko-to'imanokon apojonano 'wa. Morokon parapi ro ta'no'se kynatokon mo'ko Tamusi, mo'ko i'matypyn me imero nuro man inoro erekuru ke. ⁸Moro Tamusi auty a'no'ka'po moro Tamusi kuranory e'kyiny 'wa, moro ipori'tory e'kyiny 'wa enapa. Amy 'wa paio moro Tamusi auty taka tytory upi'po, morokon oko-to'imanokon mo'karon oko-to'imanokon apojonano narorykon yja'wangan otykon aikepyry uwaporo.^c

16 Irombo moro Tamusi auty wyino amy auranano eta'po y'wa mo'ja imero. Mo'karon oko-to'imanokon apojonano 'wa ika'po: "Morokon oko-to'imanokon parapi, morokon Tamusi erekuru ke tano'se man irokon itarykatandoko nono tu'ponaka."

²Irombo mo'ko koromono apojonano wyto'po. Moro typarapiry taryka'po i'wa nono tu'ponaka. Irombo mo'karon ipokoine mo'ko anari noky ety tymero kynakon inaron, mo'karon u'ku'po po'ponaka okunamatonon erekytapoty'san yja'wan me.^d

³Irombo mo'ko ijokonory apojonano 'wa moro typarapiry taryka'po parana taka. Irombo moro parana wei'po mynu

^y14:20 Jesaja 63:3, Klaagliederen 1:15, Jesus nenepo'po 19:15

^z15:3 Omimano 15:1 ^a15:4 Jeremia 10:7, Ware 86:9

^b15:5 Omimano 38:21 ^c15:8 Omimano 40:34, 1 Koningen 8:10-11, 2 Kronieken 5:13-14, Jesaja 6:4 ^d16:2 Omimano 9:10

me, akepy mynure. Pa'poro parana tanokon no'kan y'maty'san.

⁴Irombo mo'ko ijoruwany apojonano 'wa moro tyrapiry taryka'po morokon tapeinamon tuna taka, morokon tuna undykon taka enapa. Mynu me iwe'i'san.^e

⁵Irombo mo'ko tuna jopotory apojonano wykary eta'po y'wa: "Iru'pa pore oty mypoja, amoro erome aitoto, penaro terapa tywaije aitoto, kurano me aitoto. Moro wara iwairykon man myryi. ⁶Mo'karon awyionokon mynuru irombo, mo'karon ajauran uku'ponamon mynuru enapa ty'kambo i'waine man. Iro ke ro mynu tanypo o'wa man i'waine. Iru'pa pore moro wara tyje o'wa mandon."

⁷Irombo moro Tamusi 'wa tymy apo'ny wyino amy auranano eta'po y'wa: "A'a, inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi, iporo ro morokon a'wembonokon auranano myja kari'na tu'ponaka."

⁸Irombo mo'ko ijokupa'enory apojonano 'wa tyrapiry taryka'po weju tu'ponaka. Ainaka ro wa'to ke kari'na koro'kary yry'po. ⁹Irombo mo'karon kari'na koroty'ma'san. Tamusi, mo'ko aina morokon yja'wangan otykon yry man inoro eju'po i'waine. Moro tamamyrykon anu'ma'pa iwe'i'san. Tamusi ety anawonga'pa iwe'i'san.

¹⁰Irombo mo'ko ijainatonenory apojonano 'wa tyrapiry taryka'po mo'ko anari noky apo'ny tu'ponaka. Irombo moro inundymary ewa'rumamy'po. Moro ije'tungon 'wa ro inurukon a'kopopo'po mo'karon kari'na 'wa.^f

¹¹Mo'ko kapu tano Tamusi eju'po i'waine morokon tyje'tungon poko,

morokon tarekyrykon poko enapa. Moro tamamyrykon anu'ma'pa iwe'i'san. Moro tamerykon ani'petakama'pa iwe'i'san.

¹²Irombo mo'ko ijo'win-to'imanory apojonano 'wa tyrapiry taryka'po moro poto 'su Euftrat tunary taka. Irombo moro tuna aruta'po. Iwara mo'karon weju wepa'katopo wyionokon jopotokon emary kapyry kynakon.^g ¹³Irombo mo'ko okojumo yndary wyino, mo'ko anari noky yndary wyino, mo'ko Tamusi auran uku'ponen waikan yndary wyino enapa oruwa pororu enekangan yja'wangan akywano wepa'kary ene'po y'wa. ¹⁴I'waine ro potonon otykon enepory kynakon mo'karon nono tu'ponokon jopoto 'wa, a'nano'to'ko'me mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi kuritanory tam'po'kory jakono warinu ka'to'me i'waine. ¹⁵"Eneko. Wo'take 'ne amy manaman wara. Sara'me 'ne kynaitan mo'ko tuwaro roten aitoto, mo'ko tywo'my erandonen, iwo'my'ma tyweramapotyry pona, ikamisa'pa tanery pona." ^{h16}Irombo mo'karon oruwanokon akywano 'wa mo'karon jopoto a'nano'po'san moro Simosu auran ta Harmagedon me kynejatojaton iro po.ⁱ

¹⁷Irombo mo'ko ijoko-to'imanory apojonano 'wa moro tyrapiry taryka'po kapu rary upi'nonaka. Irombo amy auranano wota'po mo'ja imero moro Tamusi auty wyino, moro jopoto apo'ny wyino. Ika'po: "Naikepyi!" ¹⁸Kapekape ka'mutapoty'po. Konomeru morywa'po. Poto 'su tytyty wopy'po. Kari'na wo'kapy'po poro nono tu'po moropan poto 'su tytyty opy'pa

^e16:4 Omimano 7:17-21, Ware 78:44 ^f16:10 Omimano 10:21

^g16:12 Jesaja 11:15 ^h16:15 Mateus 24:43-44, Lukas 12:39,40, Jesus nenepo'po 3:3 ⁱ16:16 2 Koningen 23:29, Zacharia 12:11

kynakon.^j ¹⁹Moro poto 'su aitopo wo'raka'po oruwa. Pa'poro kari'na waito'kon wo'tororoka'san. Moro poto 'su aitopo Babylon poko Tamusi ituwarengepy'pa kynakon. Moro tarekuru je'ny parapi wyino areku enypo'po Tamusi 'wa i'wa.^k ²⁰Pa'poro pa'wukon utapy'san. Wypykon utapy'san enapa.^l ²¹Potonon tuna ja'nata'san wo'papy'san kapu wyino kari'na tu'ponaka. O'win kari'na awosin po rypo morokon tuna ja'nata'san kynatokon. Mo'karon kari'na 'wa Tamusi eju'po, morokon tuna ja'nata'san wo'papyry poko. Je'tun pe pore irombo morokon tuna ja'nata'san wo'papyry kynakon.^m

Mo'ko to'mere'sen worryi

17 Irombo mo'karon oko-to'imanokon apojonano, mo'karon oko-to'ima parapi ekosaine man inaron wyino o'win amy wopy'po y'wa. Ika'po y'wa: "O'ko 'ne, senepo'se me o'wa one wara mo'ko wararo wokryryjan maro aitoto worryi, mo'ko pyimanokon tuna tu'po man inoro rry Tamusi 'wa.ⁿ ²Mo'ko worryi maro irombo mo'karon nono tu'ponokon jopoto 'wa to'merepyrykon tyka'se man. Mo'karon nono tu'ponokon kari'na tytynje tywaije mandon moro e'merepyry 'wa."^{o3} Morombo wyino ywonetono wara yjaro'po mo'ko apojonano 'wa iponomyn wo'i taka.^p

Irombo amy worryi ene'po y'wa tandy'po amy tapisuwiren anari noky tu'po. Pyime roten Tamusi ety any'manamon atywano tymero kynakon mo'ko noky ja'mun poko. Oko-to'ima upu'san kynakon, ainapatoro iremetyry. ⁴Mo'ko worryi wo'my tykujure,

tapisuwire enapa kynakon. Ika'mi'po ke, kurangon tapusikiri ke, paraso topurumbo ke enapa tykura'ma moro iwo'my kynakon. Amy ika'mi'po kapy'po sapera aina kynakon. Moro ro e'merepyry je'ny moro kynakon. Ta'no'se imero kynakon morokon to'mere'se iwaito'kon nurijangon otykon ke.^q ⁵Emepu poko amy atukutytypyn atywano tymero kynakon. Moro atywano ro kynakon: poto 'su Babylon, to'mere'samon sano, nono tu'ponokon nurijangon otykon undy. ⁶Mo'ko worryi ene'po y'wa tywetynje mo'karon Tamusi wyinonokon mynuru ke, mo'karon Jesus amyikaponamonymbo mynuru ke enapa. Mo'ko worryi ene'po mero y'wa, poto me imero yjenuta'po.

⁷Irombo mo'ko apojonano wyka'po y'wa: "O'tono'me ko moro oty ajenutano'pojan? Sekari'take o'wa o'to tauro'po me mo'ko worryi wairy, o'to tauro'po me mo'ko aronen anari noky, mo'ko oko-to'ima upu'san man inoro, mo'ko ainapatoro iremetyry man inoro wairy. ⁸"Mo'ko anene'po anari noky mondo tywaije man penaro. Erome te uwa man. Kynepa'katan te moro ije'pomyn topona wyino. Irombo kynuta'tan rapa. Mo'karon nono tu'po amandonon, mo'karon nono wo'kapy'po poro etykon imero'pa moro amano kareтары ta tywaije man inaron poto me kyenutata'ton mondo mo'ko anari noky we'i'po poko, irombo uwa rapa iwairy poko, irombo mondo rapa iwairy man poko.^r ⁹Kari'na 'wa oty ukutyry man. Tywonumengapore iwairy man.

"Morokon oko-to'imanokon upu'san, oko-to'ima wypy morokon man. Morokon tu'po ro mo'ko worryi tandy'po

^j16:18 Jesus nenepo'po 8:5, 11:13,19 ^k16:19 Jesaja 51:17

^l16:20 Jesus nenepo'po 6:14 ^m16:21 Omimano 9:23, Jesus nenepo'po 11:19

ⁿ17:1 Jeremia 51:13 ^o17:2 Jesaja 23:17, Jeremia 51:7 ^p17:3 Jesus nenepo'po 13:1 ^q17:4 Jeremia 51:7 ^r17:8 Daniel 7:7, Jesus nenepo'po 11:7, Ware 69:28

man. Oko-to'ima jopoto u'ku'san enapa morokon man.¹⁰ Iwyinoine te ainatone amykon tywoma mandon. O'win amy erome mondo man. Mo'ko inorombo ro opy'pa noro man. Tywopy'poto te akore'pe kapyn iwairy kynaitan.¹¹ Irombo mo'ko anari noky, mo'ko penaro mondo tywaije man inoro, mo'ko erome uwa man inoro aseke mo'ko iju'ruwa-to'imanorykon jopoto me kynaitan. Mo'karon oko-to'imanokon jopoto a'sakary mo'ko man. Kynuta'tan te.

¹²“Morokon anene'san ainapatoro iremetyrykon, ainapatoro jopoto u'ku'san morokon man. Jopoto me na'nen te e'i'pa mandon. O'win juru iwairy taro roten te jopoto me kynaita'ton mo'ko anari noky maro.^s ¹³Iwonumengarykon o'win kynaitan. Typori'torykon, typana'torykon yta'ton mo'ko anari noky 'wa.¹⁴ Inaron ro mo'ko kapara'membo maro warinu ka'ta'ton. Mo'ko siky'inon jopoto, potonon jopoto jopotory me aitoto kapara'membo te kyni'mondota'ton mo'karon tywyinonokon Tamusi niko'ma'san maro, mo'karon Tamusi napo'is'an maro, mo'karon tamyikaporamon maro.”

¹⁵Irombo ika'po y'wa: “Morokon anene'san tunakon morokon itu'poine tandy'po mo'ko to'mere'sen worry man irokon kari'na, mo'karon undykon, epykon, emerykon, aurangon tamero man inaron u'ku'san me man.¹⁶ Morokon anene'san ainapatoronokon remetynano mo'ko anari noky maro mo'ko to'mere'sen worry jenono'ta'ton. Pa'poro otyrimbo pinata'ton iwyino. Kynikamisaka'mata'ton. Ipunumbo onota'ton. Wa'to ke kynikoro'kata'ton.

¹⁷Tamusi 'wa irombo ituru'san taka tyje man moro tynisanory kapyry, o'win tywonumengarykon ta mo'ko anari noky ainaka moro tynundymarykon yto'me i'waine, morokon Tamusi wykato'konymba wo'kapy'mary pokoro.¹⁸ Mo'ko anene'po worry moro poto 'su aitopo u'ku'po mo'ko man. Mo'karon nono tu'ponokon jopoto jopotory me man.”

Moro Babylon womary

18 Moro pa'po me kapu wyino amy terapa apojonano wony'tory ene'po y'wa. Poto me ipori'tory kynakon. Moro nono aweipa'po moro aweiry 'wa.² Mo'ja imero ika'po: “Nomai. Nomai moro poto 'su Babylon. Yjoro'kan waitopo me tywaije man. Pa'poro yja'wangon akywano wotunen-dopo me, pa'poro yja'wangon, nurijan-gon tonoro wotunen-dopo me enapa tywaije man.^t ³Moro wararo wokory, worry maro aino ke irombo pa'poro kari'na tytynje tywaije i'wa mandon. Mo'karon nono tu'ponokon potonon jopoto mo'ko to'mere'sen worry maro tywaije mandon. Mo'karon nono tu'po otykon ekaramanamon typyratata tywaije mandon, mo'ko worry wainory 'wa pa'poro oty epekatory ke.”^u

⁴Irombo kapu wyino amy terapa auranano eta'po y'wa, ero wara: “Omimatoko iwyino, ppyitorykon, morokon ija'wanykon 'wa ajapyirykon pona, morokon eponamon man yja'wangon otykon 'wa ajeporykon pona.^v ⁵Morokon ija'wanykon irombo tywotunsi'ko man kapu 'wa imero. Morokon yja'wangon inikapy'san otykon poko te ituwarengepy'pa Tamusi tywaije man.^w ⁶Moro i'wa

^s17:12 Daniel 7:24 ^t18:2 Jesaja 21:9, Jeremia 51:8, Jesus nenepo'po 14:8, Jesaja 13:21, Jeremia 50:39 ^u18:3 Jesaja 23:17, Jeremia 51:7

^v18:4 Jesaja 48:20, Jeremia 50:8, 51:6,45 ^w18:5 Genesis 18:20-21, Jeremia 51:9

amykon terapa yry'san wararo ytoko enapa. Okomboto morokon inikapy'san apyimy iramatoko i'wa. Okomboto moro ta'sakarykon upatopombo sapera enypotoko i'wa.^x ⁷Moro iwotapurory wararo enapa a'karykapotoko. Moro waino pe iwopekatyry wararo enapa urare'mopotoko. Tyturu'po ta irombo kynganon: 'Poto 'su jopoto wara imero tandy'po wa. Amoy inongepy'po kapyn awu wa. Kotano anukuty'pa pairo waitake.' ^{y8}Iro ke ro o'win kurita roten morokon a'karykapoto'kon yja'wanganon otykon kynepotan: romo'no, atamono, kumyno. Irombo wa'to ke kynikoro'kata'ton. Pari'pe irombo mo'ko ipoko a'wembono tauran ynen Jopoto Tamusi man.

⁹"Moro ikorotyry e'kyiny enery jako ty'waine, mo'karon imaro to'merepyrykon ka'namonymbo nono tu'ponokon potonon jopoto, mo'karon imaro waino pe tywaije mandon inaron kynotamota'ton imero.^z ¹⁰Tyse roten kyno'po'ta'ton moro iwota'karykary 'wa. Kyngata'ton: 'Mata'karykaje janon, se, poto 'su, pari'pyn aitopo Babylon. O'win juru ta roten moro apoko yry'po a'wembono auranano no'kapyi.'

¹¹"Mo'karon nono tu'po otykon ekaramanamon kynamota'ton, uwa amy tynekaramarykon otykon epeka'nen wairy man ke.^a ¹²Morokon inekaramarykon otykon man: ika'mi'po, amu'nymbo, kuranganon tapusikiri, paraso topurumbo, ty'meijamon kamisa, tykujuramon kamisa, tana'meijamon kamisa, tapisuwiramon kamisa, typporamom wewe, pa'poro roten olifant jerykonymbom kapy'san otykon, pa'poro roten tapenamom wewe

kapy'san otykon, tykujuren siparari kapy'san otykon, siparari kapy'san otykon, tapenen topu kapy'san otykon,^b ¹³ukuty'pa 'ne roten typporamom otykon, winu, oleif katy, perere me tykapymy, parito, kapara, kaware, tarara, pyitonano, kari'na pairo. ¹⁴Pa'poro morokon aturu'po nisanory tanapymy onoi. Pa'poro waino pe, tywaike awaito'konymbom otykon nutapyi. Opopopyn me terapa morokon otykon kynaitan.

¹⁵"Morokon otykon ekaramanamon, mo'karon inijopotoma'san tyse kyno'po'ta'ton moro iwota'karykary 'wa tyty'karykon ta. Kynotamota'ton. Kynamota'ton.^c ¹⁶Kyngata'ton: 'Mata'karykaje janon, se, poto 'su aitopo. Tywewo'myndo maito ty'meijamon, tykujuramon, tapisuwiramon kamisa ke. Tywekura'ma maito ika'mi'po ke, kuranganon tapusikiri ke, paraso topurumbo ke. ¹⁷O'win juru ta roten pa'poro akuranory nutapyi.'^d

"Pa'poro kurijara undykon, pa'poro kurijara ta ytopo'tonon, pa'poro kurijara ta amaminatonon, pa'poro parana ta amaminatonon wo'poty'san tyse. ¹⁸Moro aitopo korotyry e'kyiny enery jako ro, mo'ja imero iko'ta'san: 'Otypan aitopo ko moro poto 'su aitopo wara kynakon?' ^{e19}Nono papy'po i'waine tupu'san tu'ponaka. Iwotamo'san. Moro aitopo amo'po i'waine. Ika'san: 'Mata'karykaje janon, se, poto 'su aitopo. Ota ro janon pa'poro mo'karon parana ta ikurijaryrykon man inaron kynipyratatokon.'^{f20}Tawa'pore aiko, kapu, mo'karon Tamusi wyinonokon maro, mo'karon apojoma'san maro, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon

^x18:6 Ware 137:8, Jeremia 50:29 ^y18:7 Jesaja 47:7-9

^z18:9 Ezechiël 26:16-17 ^a18:11 Ezechiël 27:31,36

^b18:12 Ezechiël 27:12-13,22 ^c18:15 Ezechiël 27:31,36 ^d18:17 Jesaja 23:14,

Ezechiël 27:26-30 ^e18:18 Ezechiël 27:32 ^f18:19 Ezechiël 27:30-34

maro enapa. Moro i'wa yja'wan me o'to ajyry'san ke Tamusi 'wa moro wara a'wembono auranano tyje man ipoko.”^g

²¹Irombo amy pari'pyn apojonano 'wa amy miri topuru jopotory pono topu awonga'po. Parana taka ema'po i'wa. Ika'po: “Ero wara moro poto 'su aitopo Babylon u'werengata'ton. Opopopyn me terapa kynaitan.”^h

²²Kitara aijambanamon, waretatonon, sina etonamon, kuti tam'po'kory etonamon waty noro rapa kynaita'ton ota. Amy paio oty ka'nen waty noro rapa kynaitan ota. Miri mory waty noro rapa kynaitan ota.ⁱ ²³Kororeta aweiry waty noro rapa kynaitan ota. Aimytonon eminary waty noro rapa kynaitan ota. Mo'karon ota oty ekaramanamon potonon me kynatokon nono tu'po. Moro ajamorery ke pa'poro kari'na tamu'ma o'wa man. ²⁴Moro aitopo ta enapa mo'karon Tamusi auran uku'ponamon mynurumbo, mo'karon Tamusi wyinonokon mynurumbo, pa'poro mo'karon nono tu'po iwo'san mynurumbo enapa topoje man.”^k

19 Morokon pa'po me moky ata'nanopy'san auran wara amy auranano eta'po y'wa kapu ta. Ika'san: “Haleluja! Apano'to aino, kurano me aino, pari'pe aino mo'ko kytamusirykon 'wa man. ²Iporo ro irombo morokon a'wembonokon auranano yjan kari'na poko. Moro a'wembono auranano irombo tyje i'wa man mo'ko to'merepyry ke nono any'manenyombo to'mere'sen woryi poko. Mo'karon typyitorykon mynurumbo tapemapo i'wa man mo'ko woryi 'wa.”^l

³Irombo o'wimboto rapa ika'san: “Haleluja! Moro ikorotyry e'kyiny kynawonjan, i'matypyn me imero.”^m

⁴Irombo mo'karon o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon uwapoto'san wo'papy'san mo'karon okupa'enokon no'kan maro Tamusi, mo'ko jopoto me tywaitopo tapo'ny tu'po kynakon inoro po'ponaka, ety awongato'me. Ika'san: “Haleluja!”

⁵Irombo amy auranano wotapo'po moro Tamusi apo'ny wyino. Ika'po: “Mo'ko kytamusirykon ety awongatoko, pa'poro ipyitorykon, inendonamon, potonon, siky'inon enapa.”ⁿ

Mo'ko kapara'membo waimyry

⁶Irombo moky ata'nanopy'san auran wara, pyimanokon tuna apeinary mory wara, pyimanokon konomeru mory wara enapa amy auranano eta'po y'wa. Ika'san: “Haleluja! Mo'ko inorombo ro pari'pyn Kyjopotorykon Tamusi oty undymary a'moi.”^o ⁷Tawa'pore kytaisen. Kytominosen. Ety kysawongasen, mo'ko kapara'membo waimytopo jururu nitundai. Mo'ko ipyty man taik'e'se terapa man. ⁸Iru'pa topoje man moro typotyren, tamu'nen, ty'meijen kamisa ta iwewo'myndory.” Moro ty'meijen kamisa tauro'po irombo man: morokon iru'pa Tamusi wyinonokon nikapy'san otykon.

⁹Irombo mo'ko apojonano wyka'po y'wa: “Ero imeroko: Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon kapara'membo waimytopo erepary ena'se iko'ma'san.” Ika'po enapa y'wa: “Erokon Tamusi auranonyombo iporo man.”^p

^g18:20 Deuteronomium 32:43, Jeremia 51:48

^h18:21 Jeremia 51:63-64, Ezechiël 26:21 ⁱ18:22 Jeremia 7:34, 25:10

^j18:22 Ezechiël 26:13, Jesaja 24:8 ^k18:24 Jeremia 51:49

^l19:2 Deuteronomium 32:43, 2 Koningen 9:7 ^m19:3 Jesaja 34:10 ⁿ19:5 Ware 115:13 ^o19:6 Ezechiël 1:24, Ware 93:1, 97:1, 99:1 ^p19:9 Mateus 22:2-3

¹⁰Irombo ipupuru po ywoma'po, ety awongato'me. Ika'po te y'wa: "Moro wara kyte'i. Tamusi pyitory roten awu wa, awara, mo'karon Jesus ekary amyikaponamon aja'sakarykon wara enapa. Mo'ko Tamusi ety roten te awongako." Mo'karon Jesus ekary amyikaponamon irombo Tamusi auran uku'ponamon me mandon.

Mo'ko tamu'nen kaware tu'pono

¹¹Irombo kapu wendaka'po ene'po y'wa. Irombo eneko, amy tamu'nen kaware wonepo'po mo'ko tytu'pono maro. Mo'ko itu'pono ejatojaton tamyikaporen me, iporono me enapa. Iporono me a'wembono auranano yjan. Iporono me warinu ka'san.^q ¹²Wa'to wara imero enuru tyka'mure kynakon. Upu'po tu'po pyime u'mari'makon kynakon. Ipoko amy atywano tymero kynakon. Amy paio te moro atywano anukuty'pa kynakon. Mo'ko roten te kynuku'sakon.^f ¹³Amy mynu taka u'mu'ka'po wo'mynano ke tywewo'myndo kynakon. Tamusi auran ety me kynakon.

¹⁴Mo'karon kapu tanokon warinu pokonokon apyimykon imaro kynosatokon tamu'namon kaware tu'po. Ty'meijamon, tamu'namon, kamisa ke tywewo'myndopo'se kynatokon. ¹⁵Mo'ko ijopotorykon yndary wyino amy tyjeken supara kynepa'kakon. Moro ke ro mo'karon nono tu'ponokon kari'na wotan. Amy siparari kapy'po aposenano ke kynundymata'ton. Mo'ko inorombo ro pari'pyn Tamusi erekuru nikapy'po ta moro winu me tykapymy wonatopo ami'tan.^s ¹⁶Moro iwo'my poko, moro ipety poko enapa ety me

tymero kynakon: Inorombo ro kawono Jopoto.

¹⁷Irombo moro weju ta amy apojonano ene'po y'wa pyre. Mo'ja imero iko'ta'po pa'poro mo'karon kawo arirundonon tonoro 'wa: "O'toko 'ne moro Tamusi nyry potu 'su arepa ena'se.^t ¹⁸Ata'nano'toko mo'karon potonon jopotokon punumbo onoto'me, mo'karon pari'pyngon punumbo, mo'karon warinu pokonokon jopotorykon punumbo, mo'karon kaware punumbo, mo'karon itu'ponokonymbo punumbo, pa'poro mo'karon aporemy'non, taporemynamon, siky'inon, potonon punumbo onoto'me o'waine."

¹⁹Irombo mo'ko anari noky, mo'karon nono tu'ponokon jopotokon wota'nanopy'san ene'po y'wa mo'karon tpyitorykon maro, warinu ka'to'me mo'ko kaware tu'pono maro, mo'karon ipyitorykon maro enapa. ²⁰Irombo mo'ko anari noky apo'i'po i'waine. Imaro ro mo'ko Tamusi auran uku'ponen waikan, mo'ko potonon otykon enepory ke mo'karon tyja'mungon poko mo'ko anari noky ety apyynamonymbo, mo'karon u'ku'po po'ponaka okunamatonon emu'manenyombo apo'i'po. Okororo nuro ema'san moro suwapuru korotyry wombataka'po taka.^u ²¹Mo'karon a'sakarykonymbo wo'san mo'ko kaware tu'pono 'wa moro tyndary wyino epa'katoto supara ke. Ipunukonymbo ke pa'poro mo'karon tonoro wotasiwo'ko'san.

Morokon ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko

20 Irombo amy apojonano wony'tory ene'po y'wa kapu

^q19:11 Ezechiël 1:1, Ware 96:13, Jesaja 11:4 ^r19:12 Daniel 10:6

^s19:15 Ware 2:9, Jesaja 63:3, Joel 3:13, Jesus nenepo'po 14:20

^t19:17 Ezechiël 39:17-20 ^u19:20 Jesus nenepo'po 13:1-18

wyino. Aina moro ije'pomyn topona ra'kerery kynakon. Amy siparari kapy'po kurawa tam'po'kory enapa aina kynakon. ²Irombo mo'ko okojumo, mo'ko penato okoju, mo'ko yja'wan jopotory, mo'ko Satan apo'i'po i'wa. Imypoty'po i'wa, ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko imboka'pa iwaito'me.^v ³Moro ije'pomyn topona taka ema'po i'wa. Epo ro moro topona etaputy ra'kere'to'po i'wa. Tatapuje moro topona wairy man enepotopo apyipo'po i'wa moro topona etaputy poko. Moro wara mo'ko okojumo yry'po i'wa, mo'karon kari'na emu'mary pona i'wa morokon ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko y'matyry uwaporo. Moro pa'po me te ko'i roten imbokary kynaitan.

⁴Irombo jopoto apo'nykon ene'san y'wa. Mo'karon itu'ponokon ainaka a'wembono auranano yry yry'po. Mo'karon Jesus ekary amyikapory poko, moro Tamusi auran ekarityry poko enapa u'ka'san a'ka'san mo'karon kynatokon. Mo'ko anari noky po'ponaka, moro u'ku'po po'ponaka enapa okunama'nonyombo mo'karon kynatokon. Tamepukon poko, tainarykon poko pai mo'ko anari noky ety animeropo'nonyombo mo'karon kynatokon. Nuro rapa tywaije kynatokon, mo'ko Mesias maro jopoto me tywaito'ko'me ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko.^w ⁵Mo'karon amykon terapa iromby'san we'i'san erena'pa, moro ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko y'matyry uwaporo.

Moro ro, moro koromo iromby'san awomyry moro man. ⁶Sara'me 'ne janon, Tamusi wyinono me enapa kynaitan mo'ko koromo iromby'san

awomyry jako kynawondan inoro. Mo'kopangon poko moro ijokonory man romo'no ipori'to'ma kynaitan. Mo'ko Tamusi emamin ka'namon me te, mo'ko Mesias emamin ka'namon me enapa mo'karon kynaita'ton. Imaro ro ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko jopoto me kynaita'ton.

Mo'ko ewa'rumy tamuru y'mondory

⁷Moro ainapatoromboto ainatone-kari'na siriko y'maty'ma'po mero, mo'ko Satan pa'kapota'ton moro aru'katopombo wyino. ⁸Irombo nono tu'po morokon okupa'enokon ipanakujarykon 'wa mo'karon Gog, Magog enapa ikato'kon kari'na emu'mary arotan. Kyna'nano'ta'ton warinu ka'to'me i'waine. Mo'karon ina'nanopy'san atu'kupo'pa kynaita'ton parana pono sakau wara.^x ⁹Nono tu'po kynombatakata'ton. Mo'karon Tamusi wyinonokon waitopo, moro typynen aitopo u'menda'ton. Wa'to te kynotan kapu wyino. Kynikoro'kata'ton. ¹⁰Irombo mo'ko emu'manamonymbo emata'ton moro suwapuru korotyry wombataka'po taka, mo'ko anari noky waitopo taka, mo'ko Tamusi auran uku'ponen waikan waitopo taka. Moro po ro kurita, koko tywota'karykarykon poko kynaita'ton, i'matypyn me imero.

Moro a'wembono auranano yry

¹¹Irombo amy pototo 'su tamu'nen jopoto apo'ny ene'po y'wa mo'ko itu'pono maro. Inoro embata wyino nono, kapu wetuwarika'san. Utapy'san.^y ¹²Irombo mo'karon iromby'san, potonon, siky'inon, ene'san y'wa pyre moro jopoto apo'ny po'ponaka. Irombo kareta karanga'san. Irombo amy terapa kareta, moro amano

^v20:2 Genesis 3:1 ^w20:4 Daniel 7:9,22

^x20:8 Ezechiël 7:2, Ezechiël 38:2,9,15 ^y20:11 Daniel 7:9-10

karetary karanga'po. Irombo mo'karon iromby'san poko moro a'wembono auranano yry'po morokon o'to iwe'i'sanyombo, morokon kareta ta tymero kynakon irokon wararo.¹³ Parana 'wa mo'karon tytanokon iromby'san yry'san. Moro romo'no 'wa, moro iromby'san waitopo 'wa enapa mo'karon tytanokon iromby'san yry'san. Moro o'to iwe'i'sanyombo wararo moro a'wembono auranano yry'po ipokoine.¹⁴ Moro romo'no, moro iromby'san waitopo enapa ema'san moro wa'to wombataka'po taka.¹⁵ Moro ijokonory romo'no me ro moro wa'to wombataka'po man. Moro amano karetary ta imero'pa amy epyory'poto, moro wa'to wombataka'po taka emary kynakon.

Asery kapu, asery nono maro

21 Irombo asery terapa kapu, asery terapa nono ene'san y'wa. Moro koromono kapu irombo, moro koromono nono enapa tuta'se kynatokon. Moro paranambo uwa terapa kynakon.² Irombo moro kurano aitopo Jerusalem wony'tory ene'po y'wa asery me terapa kapu wyino, Tamusi wyino. Amy tyino man 'wa ekura'ma'po yinondatoto woryi wara kynakon.^a ³Irombo mo'ja imero amy auranano eta'po y'wa moro jopoto apo'ny wyino. Ika'po: “Eneko. Moro Tamusi waitopo mo'karon kari'na ekosa man. Ekosaine kynemandan. Mo'karon kari'na ipyitorykon me kynaita'ton. Mo'ko Tamusi ekosaine kynaitan itamusirykon me.^b ⁴Pa'poro anakumbo y'kokatan enurukon wyino. Moro romo'no waty noro rapa kynaitan. Kata'mato aino

waty noro rapa kynaitan. Atamono waty noro rapa kynaitan. Ata'karykano waty noro rapa kynaitan. Morokon koromonokon otykon irombo nyton terapa.”^c

⁵Irombo mo'ko jopoto apo'ny tu'pono wyka'po: “Eneko. Pa'poro oty asery me sika'sa.” Y'wa ika'po: “Imeroko. Erokon auranano irombo tamyikapore man. Iporo man.”⁶ Ika'po enapa y'wa: “Naikepyi terapa. Moro alfa, moro omega enapa awu wa. Oty wota'mory, oty y'matry enapa awu wa. Mo'ko tuna sanory niwory supatake moro amano ynen tuna undy wyino, epema'pa.^d ⁷Mo'ko eja'naka'po pa'poro morokon otykon apyitan. Awu itamusiry me waitake. Mo'ko y'me me kynaitan.^e ⁸Mo'karon tanarikamon 'wano me, mo'karon tamyikapore e'i'non 'wano me, mo'karon nurijangon 'wano me, mo'karon woto aitonon 'wano me, mo'karon wararo wokyryjan, worryijan maro aitonon 'wano me, mo'karon tamorekamon 'wano me, mo'karon ikapy'san tamusi ety awonganamon 'wano me, pa'poro mo'karon tonapiramon 'wano me moro suwapuru korotyry wombataka'po man. Iro ro, moro ijokonory romo'no moro man.”

Moro asery Jerusalem

⁹Irombo mo'karon oko-to'imanokon morokon oko-to'imanokon parapi ta morokon oko-to'imanokon yja'wanganon otykon aronamonymbo apojonano wyino o'win amy wopy'po. Ika'po y'wa: “O'ko 'ne, mo'ko kapara'membo pyty man woryi senepo'se me o'wa.”¹⁰ Irombo ywonetono wara yjaro'po

²21:1 Jesaja 65:17, 66:22, 2 Petrus 3:13

^a21:2 Jesaja 52:1, Jesus nenepo'po 3:12,

Jesaja 61:10 ^b21:3 Ezechiël 37:27, Levitikus 26:11-12

^c21:4 Jesaja 25:8, Jesaja 35:10, 65:19

^d21:6 Jesaja 55:1

^e21:7 2 Samuel 7:14, Ware 89:26-27

i'wa amy potu 'su kawono wypy tu'ponaka. Irombo kapu wyino, Tamusi wyino moro kurano aitopo Jerusalem wony'tory enepo'po i'wa y'wa.^f ¹¹ Moro Tamusi kuranory aweiry ita kynakon. Typotyre imero kynakon moro irombo ro tapenen tasiwyinen, jaspis tatynen topu wara. ¹² Moro a'kototy potu me, kawo enapa kynakon. Ainapatoro itu'ponaka oko ipenary kynakon. Pa'poro morokon pena po o'win amy apojonano kynakon. Morokon pena poko mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon Israel pajanyombo epykon etykon tymero kynakon.^g ¹³ Undy wyino oruwa pena kynakon, parana wyino oruwa enapa, ijary wyino oruwa enapa, aretyry wyino oruwa enapa. ¹⁴ Moro aitopo a'kototy apo'ny me ainapatoro itu'ponaka oko topu kynakon. Irokon tu'po ro mo'karon ainapatoro itu'ponaka okonokon kapara'membo napojoma'san etykon kynakon.

¹⁵ Mo'ko yjerupanen ekosa amy ika'mi'po kapy'po otykon mosin u'kutopo kynakon. Moro ke ro moro aitopo, morokon pena, moro a'kototy mosingon u'kuru i'wa kynakon.^h

¹⁶ Morokon aitopo erijety asemosin po kynakon. Moro imosin asemosin po kynakon moro akumbiry maro. Irombo moro otykon mosin u'kutopo ke moro aitopo u'ku'po i'wa ainapatoro itu'ponaka oko dusun stadion^{††} mosin po. Moro imosin asemosin po kynakon moro akumbiry maro, moro ipuwa'po maro enapa. ¹⁷ Irombo moro aitopo a'kototy puwa'po u'ku'po i'wa oko-to'imamboto o'win-kari'na itu'ponaka okupa'enokon apo me. Moro kari'na apory asemosin po man mo'ko Tamusi apojon apory maro.

¹⁸ Moro aitopo a'kototy jaspis kapy'po moro kynakon. Moro aitopo 'nero te i'kaimapyn ika'mi'po kapy'po moro kynakon. Moro ika'mi'po ro i'kaimapyn karasi wara imero tasiwyine kynakon.ⁱ

¹⁹ Morokon aitopo a'kototy apo'nykon ukuty'pa 'ne roten tapenamom topu ke tykura'ma kynakon. Moro koromono apo'ny jaspis moro kynakon. Moro ijokonory lasur moro kynakon. Moro ijoruwanyory kornalein moro kynakon. Moro ijokupa'enory smarag moro kynakon. ²⁰ Moro ijainatonenory sardoniks moro kynakon. Moro ijo'win-to'imanory sarder moro kynakon. Moro ijoko-to'imanory olivein moro kynakon. Moro ijoruwa-to'imanory akuamarein moro kynakon. Moro ijokupa'en-to'imanory topas moro kynakon. Moro ijainapatoronory turkois moro kynakon. Moro ainapatoro itu'ponaka o'win iwaitopo granat moro kynakon. Moro ainapatoro itu'ponaka oko iwaitopo amethyst moro kynakon.

²¹ Morokon ainapatoro itu'ponaka okonokon pena, ainapatoro itu'ponaka oko paraso topurumbo morokon kynatokon. O'win pena, o'win paraso topurumbo moro kynakon. Moro aitopo emary karasi esiwyingan i'kaimapyn ika'mi'po kapy'po moro kynakon.

²² Amy paio Tamusi auty anene'pa ywe'i'po moro aitopo ta. Mo'ko inorombo ro pari'pyn Jopoto Tamusi irombo moro aitopo ta man mo'ko kapara'membo maro. ²³ Weju aweiry, nuno aweiry 'se'pa moro aitopo man. Moro Tamusi kuranory aweiry irombo kynaweipanon. Aweiry me mo'ko kapara'membo man.^j ²⁴ Moro aitopo aweiry ta ro pa'poro nono tu'po amandonon kynemanda'ton. Mo'karon

††21:16 Moro "Otykon ekari'topo kareta" eneko.

^f21:10 Ezechiël 40:2

^g21:12 Ezechiël 48:30-35

^h21:15 Ezechiël 40:3

ⁱ21:18 Jesaja 54:11-12

^j21:23 Jesaja 60:19,20

nono tu'ponokon jopoto tykuranorykon arota'ton itaka.^{k 25} Morokon ipenarykon otapuru'pa roten kynaitan. Iko'mamy'pa roten irombo moro aitopo kynaitan.¹ ²⁶ Pa'poro nono tu'po amandonon morokon tykuranorykon, morokon totykon awongato'kon otykon arota'ton itaka. ²⁷ Amy paio yja'wan oty, amy paio nuriya oty ka'nenymbo, amy paio tonapirenyombo enapa o'my'pa kynaitan itaka. Mo'karon etykon moro amano kareтары ta, mo'ko kapara'membo kareтары ta tymero man inaron roten itaka kynomyta'ton.^m

22 Irombo mo'ko apojonano amy typotyren, tasiwyinen, amano ynen tuna apeinary enepojakon y'wa. Moro Tamusi apo'ny wyino, mo'ko kapara'membo apo'ny wyino kynosakon.ⁿ ² Moro aitopo emary owarira'na kynapeinakon. Opatoro moro tuna esi'wo amano ynamon wewe kynatyatokon. Ainapatoro itu'ponaka okomboto kynepetatokon o'win siriko ta. Nuno wararo o'wimboto kynepetatokon. Moro arymbo ro mo'karon nono tu'po amandonon epity me kynakon.^o ³ Irombo amy paio Tamusi ato'kan oty waty kynaitan moro aitopo ta. Moro Tamusi apo'ny, moro kapara'membo apo'ny moro aitopo ta kynaitan. Mo'karon Tamusi pyitorykon mo'ko Tamusi ety awongata'ton.^p ⁴ Embatary eneta'ton. Ety tymero kynaitan emepukon poko. ⁵ Iko'mamy'pa noro rapa kynaitan. Kororeta aweiry, weju aweiry enapa 'se'pa noro rapa kynaita'ton. Mo'ko Jopoto Tamusi irombo aseke kynaweipata'ton. Irombo jopoto me roten kynaita'ton, i'matypyn me imero.^q

Kareta y'matyry

⁶ Irombo mo'ko apojonano wyka'po y'wa: “Morokon auranano iporo ro tamyikapore man. Mo'ko Jopoto Tamusi, mo'ko tauran uku'ponamon 'wa ta'kary ynenymbo 'wa mo'ko tapojon tomo'se man mo'karon typitorykon 'wa, morokon ko'i terapa o'ka'tonon man otykon enepoto'me. ⁷ Eneko. Ko'i wo'take.” Sara'me 'ne janon man mo'ko ero kareta tano Tamusi auranymbo kura'manen.

⁸ Awu, Johanes, mo'ko pa'poro morokon otykon etanenymbo, enenamonymbo enapa awu wa. Irombo morokon otykon etary jako y'wa, enerykon jako enapa y'wa, tokuna'po ywoma'po mo'ko morokon otykon eneponen apojonano pupuru po, ety awongato'me. ⁹ Irombo te ika'po y'wa: “Moro wara kyte'i! Tamusi pyitory roten awu wa, awara, mo'karon Tamusi auran uku'ponamon aja'sakarykon wara, mo'karon ero kareta ta imero'san otykon kura'manamon wara enapa. Tamusi ety roten te awongako!”

¹⁰ Irombo ika'po y'wa: Moro ero kareta tano Tamusi auranymbo kysunemyi. Moro iwo'kapyry irombo tyse waty terapa man. ¹¹ Oro mo'ko yja'wan me aitoto yja'wan me 'ne ka'tu rapa nainen. Oro mo'ko nuriya me aitoto nuriya me 'ne ka'tu rapa nainen. Oro mo'ko iru'pa aitoto iru'pa 'ne ka'tu rapa nainen. Oro mo'ko Tamusi wyino aitoto Tamusi wyino 'ne ka'tu rapa nainen.^r

¹² “Eneko. Ko'i terapa wo'take. Amaminano epety yjekosa man. Pa'poro kari'na sepematake emamina'po wara ro.^s ¹³ Moro alfa, moro omega enapa

^k21:24 Jesaja 60:3 ^l21:25 Jesaja 60:11 ^m21:27 Jesaja 52:1, Ezechiël 44:9

ⁿ22:1 Ezechiël 47:1, Zacharia 14:8 ^o22:2 Genesis 2:9 ^p22:3 Zacharia 14:11, (cp: Genesis 3:17) ^q22:5 Jesaja 60:19, Daniel 7:18 ^r22:11 Daniel 12:10

^s22:12 Jesaja 40:10, 62:11, Ware 28:4, Jesaja 40:10, Jeremia 17:10

awu wa. Oty wota'mory, oty y'matyry enapa awu wa. Mo'ko koromono, mo'ko inorombo ro enapa awu wa.”^t

¹⁴Sara'me 'ne janon kynaita'ton mo'karon tynoponykon sa'wonamon. Moro amano ynen wewe i'wanokon me kynaitan. Morokon pena ta kynomyta'ton moro aitopo taka.^u
¹⁵Kurando mo'karon pero, mo'karon tamorekamon, mo'karon wararo wokiryjan, worryjan maro aitnon, mo'karon woto aitnon, mo'karon ikapy'san tamusi ety awonganamon, pa'poro mo'karon tonapiramon enapa kynaita'ton.

¹⁶“Awu, Jesus, mo'ko yjapojon semokyi morokon otykon amyikapo o'waine mo'karon Tamusi na'nanopy'san apyimykon ra'na. Awu ro mo'ko David masakrymbo awu wa. Mo'ko David parymbo awu wa. Moro tyka'muren arukuma awu wa.”^v

¹⁷Irombo mo'ko Tamusi a'kary mo'ko aimytoto worryi maro kyngaton: “O'ko

'ne!” Oro mo'ko etanen enapa nykan: “O'ko 'ne!” Oro mo'ko tuna sanory niwory no'nen. Amano ynen tuna 'se amy a'ta, oro napyinen epe'ma.^w

¹⁸Mo'karon ero kareta tano Tamusi auranymbo etanamon 'wa ero samyikapoja: Ero kareta tanokon tu'ponaka amy oty merory kapyn man. Mo'ko itu'ponakaine amy oty meronenymbo tu'ponaka Tamusi morokon ero kareta ta imero'san yja'wangon otykon ytan.^x ¹⁹Mo'ko ero kareta tano Tamusi auranymbo wyino amy oty pinary kapyn man. Mo'ko iwyino amy oty pinanenymbo wyino Tamusi moro i'wa tynyry manombo pinatan: Moro amano ynen wewe, moro kurano aitopo enapa, morokon ero kareta ta takari'se man irokon.

²⁰Mo'ko erokon otykon amyikaponen kynganon: “A'a, ko'i terapa wo'take.”

Aha, o'ko 'ne ro, Jopoto Jesus!

²¹Oro mo'ko Jopoto Jesus turu'popory pa'poro kari'na maro nainen.

^t22:13 Jesus nenepo'po 1:8, Jesaja 44:6, 48:12, Jesus nenepo'po 1:17, 2:8

^u22:14 Genesis 2:9, 3:22 ^v22:16 Jesaja 11:1,10 ^w22:17 Jesaja 55:1

^x22:18 Deuteronomium 4:2, 12:32